C. SALLUSTII

Quæ extant.

INUSUM

DELPHINI

DILIGENTER RESENSUIT,

Et Notulas addidit

DANIEL CRISPINUS.

LONDINI:

Impensis TIMOTH. CHILDE, sub Signo Albi Cervi in Cometerio D. Pauli. MDCXCVIL

C. SALLISTII

Que entant.

IN OSON I

DELPHIM.

DILIGENTER RESENSUIT.

Et Nordas addidie

DAMIEL CRISPINUS.

0

MIGMON

LECTOREM.

UIS fuerit Crispus Sallustius, ante quam tibi fifte. retur, monendus esses, amice Lector : Sed illud quia Viri juxtà docti & celebres egregiè prestiterunt, Supervacaneum duximus eorum bene scripta recoquere: Adeòqui ex illis, fi lubet, Autoris nostri & vitam & mores cognoveris. Aliudest, quod à nobis jure meriton expectes; quemnam, scilicet, ex hac nova Sallustii editione, fructum carpere possis. Institutum, totinsque operis designationem si spectes, nibil non sperare audeas: Nam quad ante omnia monitum te volumus, non instinctu nostro, sed Sapientissimi Ducis Montauserii, Serenissimi Delphini Moderatoris jussu, confilioque, eximium, eo quo videbis ornatu, Historicum tibi exhibemus. Ille,ut eft omni humaniorum litterarum elegantia excultus, úbiinstituendo Principi præpositus est, quonam potissimum modo singuli Autores facilé feliciterque legerentur, cæpit cogitare : que lucem adderent legentium animie : que impedimentum inferrent : exque omnia animadvertit que non modo Sereni simi Delphini, sed publica etiam studia juvare possent. Due sunt integendis Autoribus difficultates, que festinantibus & minas exercitatis negotium facessant: Prior quidem, quam facit ipse sermo & dictio; seu que ex lingua & idiomate oritur: Alia verò, que rebus ipsis adscribitur; quas vel obiter illi in cursu orationis, vel tanquam abunde cognitas attigerunt, quavis de causa denique, non Satis ad captum omnium, explicaverunt, Multam equidem, eamque maxime laudabilem operam in his solvendis difficultatibus collocaverunt hactenus vini eruditifsimi: At suo loca, nec satis commodo vife funt posi-

AD LECTOREM

ta que illi ceteroquin optime scripserunt. Eorum enim Commentarios abi inspicias, que ad nudam vocum & phrasis pertinent significationem, aut peculiarem sermonis declarationem, ea cum ulteriori rerum enarratione commixta invenies: Ex quo oritur, ut cum Aiquam ex his notis inspicere velis, non ea prius occurrat, quam in aliis, contra animi tui desiderium, tempus consumseris: Ne guid ejusmodi eveniret egregit providit Vir prudentissimus. Namque Interpretationem, que ad vocum O fermonis facit explanationem, feorsum à notis, que res ipsas evolvunt, proponendam decrevit: Nisi, forte, quandoque ad notas, majores nonnulle, circa dictionem, difficultates effent retrabende. Designavit insuper; quo omnia primo statim intuitu occurrerent, ut notis arithmeticis loca, ubi interpretatione opus esset, indicarentur, Alphabeti autem litteris qua notas poscerent. Minuta verd bæc sunt, quæ primo delineantis animum occupaverunt. Aliud una & eadem opera ab ipso qua-Atum eft, ubertas, scilicet, & sermonis copia. enim tantum in Interpretatione suo quoque & naturali loco restituendas voluit partes orationis singulas; Nominatioum ante Verbum, deinde Accusatioum, &c. Sed Smonima, obscurarum vice presertim, aliarum etiam vocum substituenda statuit : Ut sic, tum sensus clarisfinus appareat, tum verborum vis & propria significatio dijudicetur, abundantiaque inducatur: Quamquam ex Post is hic fractus erit multo uberrimus. Restabat alind Wibil, nifetam utuli, tamque laudabili consilio manum admovere. Rem vero ipsam, ut videtur, in fe recepit gratus bouarum litter arum Genius: nam à quo incepto retrabere impensam maximam quivis credidisset, ei rei ne minimuni quidem obtulit impedimentum. Nimirum in ea tempor a incidimins, quibus Regum munificenti fimus, hominumque

ADLECTOREM

que oculatissimis imperium obtinet. Cum ergo Dux Illustriffimus Montanserius ad honoris fummum fastigium sublatus lectusque inter Proceres side ac sapientia pracellentes, quos magno numero hodie prasertim habet alma Gallia, Regta Delphini institutioni incumberet, ea perficienda curavit que ante cogitaverat : Studiosiffime apud omnes litteratos intra & extraregni fines requirendosinfit, viros instituti sui administros; quos beneficentia, comni favore clientes suos fecit. Quantum de bonis litteris, litteratisque, toto denique Musarum choro meruerit qui omnes, quotquot babemus Latine lingua Autores, con quo prascripsit modo, castigandos & enarrandos procuravit, non ego, in bac infantia, sed quibuscumque bonorum omnium non fuerit innataturpis aversatio,omnes prædicabunt. Jam nibil opus erit vernaculis istis, & quotannis fere renovandi interpretationibus, qua vix satis unquam Autoris sensum assequentur; semper ab ejus ratione, modoque recedunt. Quisquis in Latina lingua cognoscendis principiis operam suam, per sex menses adhibere voluerit, is postea solus magnam illam virtutis altricem, veterem Romam dico, poterit perlustrare; tutusque venerandorum ejus sepultorum Manes in auxilium & consilium evocare. Utinam vero, quod reliquem est, tam multis commoditatibus culpă nostră nibil detractum fuerit. Socordia non evenerit profecto: Que autem per imperitiam turbata fuerint, ea ut humanitate tu? excusare velis, Lector benevole, oramus. Quod si Illustrissimus Condomiensis Episcopus ex assiduis, quibus, in erudiendo Principe, detinetur curis, ad hac levia animum demittere potuisset; ant Nobilissimo Huetio in earundem curarum partem ascito, qua benevolentia laborantibus nobis nonnunquam subvenit eadem totum opus ad examen suum revocare licuisset, aliquid certe promovendis studiis utilius excudere potuissemus. Quod nobis, qui priores in hanc arenam descen-

n 5-

ne m

ir ad

is,

n-10-

tint.

um væ-Ton

ali ni-

Sed am

risatio

ex ind

adatus

abeini-

emum-

que

AD LECTOREM.

descendimus, quoniam fortuna melior invidit, si quid in boc quasi præludio peccaverimus, aliorum qui idem decurrunt stadium diligentia sarcieter. Multa dicenda superessent ut quibusdam hominibus quos nominare nihil attinct non tam Satisfaceremus, quod nemo natus facerit, quam responderemus : At quietem nostram qui nihil turbaverunt illis multo melius erit quietam mentem bond prece deprecari. Quomodocumque errata nostra patefecerint, nisi forte etiam illis, apud Superos semper commorantibus, indignum videbitur ad tam vilia sefe demittere lubentissimo animo corrigemus. In modo,id quod res est, cogita, candide Lector, nos maximo studio enisos esse, ut Autorem nostrum in perfacili cognitione poneremus. Hinc inde, indiscriminatim, quecumque ad hunc scopum ducere credidimus, securi desumsimus: Neque eo minimum cujusquam Scriptoris laudi gloriave detractum voluimus, quod, ntenda que illi in lucem ediderunt, ea nos ex illorum benignitate hauserimus. Ità verò agere satius fore visum est, quam, ut alii factitarunt, singula suis Autoribus attribuere. Nam ut taceam quod prolixæ est istud quandoque disquisitionis, nullius, aut certe minima utilitatis; pronum est,eà diligentià, in eam, quam maxime vitaveris, incidere vituperationem: Quippe quem statim malevoli furem appellaverint, si quid, quod tute bene annotaveris alii, quos quidem nunquam videris, ante te observaverint. Tentavimus siquidem ex proprio censu nonnulla tibi eruere, Lector; exinde tamen laudem nullam aucupamur. Minima sunt, que, Tu nisi, pro tuà equitate, ex bonà nostrà voluntate metitus fueris, vix tantilli esse pretii consitemur. Fru-Etum verò, magnamque laboris nostri marcedem, qui nos stimulavit, aculeum, benefaciendi studium, nobis duximus: Ut jam, si quid ad Te perveniat compendii, voluptati nostra accedat cumulus. Din verò multumque vale.

PETRUS CRINITUS

HISTORICIS

2

.

5

ORATORIBUS LATINIS.

Rifpus Sallustius Amiterni natus traditur, in agro Sabino quo anno Atheniensium urbs à L. Sulla devicta, atque vastata est, ut Romani annales referunt; ex nobili Salluftiorum familià ortus eft, quæ diu in secundo ordine dignitatem servavit, idem in urbe educatus ereditur, & a teneris annis operam, ac studium impendisse optimis disciplinis, sed cum in ea tempora incidisset, quibus corrupti civium mores variis partibus, atque factionibus forent, neque virtuti pramia, aut bonis ingeniis adefient, in tam depravată civitate, quod idem Salluftius fatetur, victum ejus ingenium voluptatibus, facile succubuit. Itaque cum ad remp. pro atate foret delatus, propter civium improbitatem & factiones, multa adversa pertulit, nam tum przcipue Sullanis partibus infecta civitas zestuabat. Constat ex veterum commentariis, Sallustium ipsum ingenio suisse acri, & in studiis literarum accurato, tum maxime in scribenda historia. Praceptorem habuit inter alios Ateium Prætextatum, qui Philologum se appellavit, & ab eo edoctus est de ratione recte scribendi, ut à Suetonio Tranquillo traditur, qui & Asinum quoque Pollionem scribir ab codem Prætextato eruditum, atque instructum maxime autem M. Catonis studiosus fuit: ex cujus commentariis, verba excerplit, & velut breviarium ad ulum proprium habuit : quod Octavius quoque Aug. in epistola ad M. Antonium refert, in qua ipsum Antonium, ceu insanientem increpat, quod ea scribere vellet, que mirentur potins homines, quam que intelligant. Sed interim ad Salluftii commen-tarios. Historiam composuit de L. Catiline conjuratione contra R. Senatum; & item debello Jugurthz, qui Numidiz rex factus, diu contra Romanos strennè rem gessit. Historiam præterea de Romanorum gestis, nt de Mario, & Sulla, necnon de Pompeio con- Vide Pag. 157. ad Notam c.

tra regem Mithridatem: quod opus libris aliquot à Sal-luftio absolutum traditur, & adhuc supersunt quadam,

veluti absolutissimi operis reliquia, in quibus Sallustii diligentia in historia describenda, atque gravitas appareat. In parte operis de rebus Punicis, tanto animi studio incubuit, ut à quibusdam, scriptum sit, eum regionemi adville, ac maxima soleresa perlustrasse, quò majore side atque officio veri-

tatem

PETRUS CRINITUS

tatem exploraret. Avienus certe Rufus plurimum Sallusti diligentiam, atque studium commendavit: sed & Gellius, vir Romanus, qui veterum eruditionis Ariffarchus habebatur, ità de Salluftii oratione differit: Elegantia, inquit, Sallustii, verborumque facundia, dy novandi studium, cum multa prorsus invidia fuit; plures non mediocri ingenio viri conati sunt reprehendere pleraque, dy obtrectare in quibus plura inscite, aut maligne wellicant. quin & hunc proprietatis servantissimum vocat. Titus autem Livius tam iniquus Sallustio fuit, sicuti ab Annão Senecâ scribitur, ut quædam ex historia Thucydidis translata, & eleganter assumta, velut depravata, & corrupta illi objecerit; idque ipsum non in Thucydidis gratiam effecit, ut Arellius Fuscus dicebat, verum putavit se facilius Sallustium vincere, si prius Thucydidem ipsum præferret. Afinius quoque Pollio librum scripsit, quo Sallustii scripta reprehenderet, quod in iis nimia quadem affectatione antiquitatem sequeretur. Fabius vero Quintilianus, vir maturo, & gravi judicio, afferuit, oratione Sallustii, atque brevitate nihil fieri posse perfectius, præsertim apud vacuas & eruditas aures : neque veritus est idem Fabius, Thucydidi, in scribenda historia apud Gracos principi, Sallustium ipsum opponere, sicuti T. Livium Herodoto; quo factum est, ut cum plures voluerint dicendi genus Sallustianum segui; minime sint assecuti. est enim ejus oratio tam absoluta, tam casta, innocens, ut meritò ab eruditis divina brevitas censeatur. nam & Arruntius, qui belli Punici historiam scripsit, Sallustio tantum concessit, ut ejus orationem maximo studio sequeretur: quod alibi diximus. Nec illud ignoratur, confuevisse Sallustium magno labore ac studio scribere, ut nihil non absolutum, atque perfectum videri posset; quod ex ipså lectione facile colligitur. Amicos in primis doctrina. & ingenio nobiles habuit, ut Cornelium Nepotem, Messalam, & nigidium Figulum, qui periisse in exfilio traditur; Julium præterea Cæfarem magno studio dilexit, à quo etiam, ut creditur, dignitate præfecturæ honestatus est. Illud item à Suetonio refertur, Lenzum grammaticum, Pompeii libertum, fatyras contra Sallustium composuisse, eumque mordaci & virulento carmine lacerasse, ut qui lurconemillum, propinonemque, & nebulonem, ac lastaurum appellarit, tum vità scriptisque monstrosum, ac M. Catonis verborum furem ineruditissimum: quod ipsum non alia ratione à Lenzo factum creditur, quam ut studium suum, atque officium erga patronum Pompeium probaret : quem virum Sallustius ore improbe, animo autem inverecundo esse scripserat. itaque mirandum non est, si tam acerbe, atque satyrice libertus Lenzus contra Sallustium aciem styli exacuit. Quantum odii, atque inimicitiæ inter hunc & M. Ciceronem exstiterit, notiffimum est : quod utrisque violenta, atque acerrima orationes ita demonstrant, ut neuter videri possis satis sui rationem habuisse, dum alteri malè diceret. Quâ in re non sunt multa referenda, cum ex Hieronimy, ac Fabii authoritate conflet, eos homines longe aberasse, qui confictas magis orationes ab aliis, quam à Sallustio & Cicerone habitas crediderint. Et sanè tam corruptis moribus Sallustius, ingenio tam proclivi ad luxum suit, ut paternam domum, vivente adhuc patre, turpissima ratione venalem haberet, quod illi inter alia vitia à M. Cicerone exprobratur. Sed à Verrone etiam & Gellio traditum est, eundem suisse in adulterio deprehensum ab Annio Milone, lorisque casum, ac datâ pecunia dimiffum, qua ratione factum est, ut M. Cicero appellare illum

DE HISTOR, AC ORAT, LATINIS.

non dubitaverit, mensarum affectam, cubiculorum pellicem & adulterum. Dignitates publicas gestit, & quastura, & tribunatus honorem assecutus est, sed nulla quidem laude, aut commendatione, adeò lubidine magis, quan ratione. & publice & privatim vixit a nam & ad judicum fubfellia abstractus. fortuna extrema (ut inquit Cicero) stetit. Scribunt autem grammatici ea de causa senatu ejectum suisse à censoribus, quod ingenti libidine matronas consectaretur. Illud quoque de Sallustio relatum est, patrocinio & favore C. Cafaris confecutum fuiffe praturam Africa inferioris, ex qua dives fachus, cum in urbem rediret, pretiofiffimos hortos in regione ad Malum Punicum comparavit, ac Tiburti villam, que à Cicerone itidem illi objiciunfur. Neque defunt, qui scribant Terentiem M. Ciceronis uxorem ab en repudiatam, Sallustio nunfisse, ac deinceps Messalæ Corvino, viro in eloquentia clariffimo: quod etiam suo loco scripsimus. Sciendum est fuisse plures Sallustios: nam & Cneus à M. Tullio celebratur in Sallustiorum familià infignis, & M. Ciceroni, ac Cn. Pompeio maxime familiaris: quod ex iis epistolis colligitur, quas Cicero ad Pomponium Atticum scribit, qua in re imprudenter quidam decepti funt, cum Sallustii Empedoclea igno-rarent, ut alibi demonstravi. Sunt, qui tradant, ad annum secundum & LX. eum vixisse, & in patrià annis aliquot post obitum C. Casaris diem extremum obiisse: quod ex veterum commentariis colligitur. Illud praterea de hoc iplo Crispo Roma circumlatum est, ut multi testantur :

> Hicerit, ut perhibent doctorum corda virorum, Crispus Romana primus in historia.

> > GERARDUS

GERARDUS JOHANNES VOSSIUS

DE

HISTORICIS LATINIS.

Sallustins Crispus natus Olympiad. CLXXIII. an. III. quem ad annum Aussymus à Olympiadus arasques hac amosat: Zunac ros Annac de Servolipunos uture arasques Ge. Resau Ge Zulustin Ge sepos gas Gerolipus Sallustins historicus nascitur. Is est annus Urbis condita In CLXVIII. Ubi videmus, Graces scribere Zulustige. Et sant isidem in Mss. meu, & antiquioribus editionibus, vocatur Sallustius. Sed scribendum Sallustius genino LL. quomodo legitur in alia Mss. & lapidibus. Marmor esfossor junta rudera Sallustiana domus:

M. AURELIUS PACORUS
ÈT M. COCCEIUS STRATOCLES
EDITUI VENERIS HORTORUM
SALLUSTIANORUM BASEM CUM
PAVIMENTO MARMORATO
DEAN Æ.

D. D.

Neque aliter lapis alius, cujus vide sis inscriptionem apud Aldum de Orthographia. Natus autem est Amiterni in Sabinis anno uno post natum Veronæ Catullum,ut notat Eulebius ad annum MDCCCCXXXI s quadriennio autem ante bellum obiit Actiacum, ut idem scribit ad annum MDCCCCLXXX. Doctissimus Hieronymus Uvolfius putabat, nomen ejus simplici L. scribi oportere, qui a vel à sale sit, vel salute. Sed trouve utrumque est incertum. Et cur non à sale geminato I.L., aquè esse possit, ac ab eodem venit sallo, unde sallitus, pro salso? Quare puto, non recedendum esse a libris antiquis, atque inscriptionibus, in quibus L geminatur. Tribunus plebis erat quo anno Clodius à Milone occifus fuit, puta anno GCCII, quo Cn. Pompeius Magnus, compluribus mensibus consul fine collega fuit. Tribunatu eo,quem nulla cum laude gessit ut Ciceroni, ita O miloni, infestus admodum era: : idque quia in Fauste, L.Sylla filie, adultorio deprehensus, virgis à Milone esset casus nec nisi pecunia data dimissus. Nempe istud in caussà est, cur Clodianis semper studuerit adversus Milonem. Vide Pedianum, Gellium, Servium, Horatii interpretes. item orationem sub Ciceronis nomine jam Augustao, vel Tiberii avo, editam. Ex quibus etiam discimus, ob adulteria ac stupra senatu fuisse motum ab Appio Claudio Pulcro, & L. Calpurnio Pisone Casonio conss. nempe anno Urbis IOCCIII. sive juxta alies IOCCIV. quo consules erant L. Amilius Paullus & C. Claudius Marcellus. Ejus è Senatu ejettionis meminit & Dio lib.XL. Ac ne alium Sallustium signari puter, clare ait id contigisse; Zahusio, mi tho isogiar ovsfeedarn. Eo anno Milo jam exulabat : unde consequetur, quod à Milone Tribuno pl. virgis casum dicebamus, id antea contigise; non eopse anno, ut vir eruditus putabat. Etiam discimus iisdem ex Scriptoribus, à C.Julio Casare rerum potio, dignitatem senatoriam recuperasse, quastoremque fattum, & postea etiam praturam obtinuisse. Pratura mentionem quoque invenie apud Hirtium pent enitio libri de bello Africano: Item C. Sallustium Crispum pratorem ad Circinam insulam versus, quam adversarii tenebant, cum parte navium ire jubet; quod ibi magnum numerum frumenti esse audiebat. Item apud Dionem leb. XLII. de hoc ipso leg as : Zrexmpe 38 on the rlw Bullo avaluter ambidento. Narrat ibidem, ut c um in Campaid Cafaris milites, quos in Africam pramittere statuerat, seditionem concisasfent; ac Salluftius pretor Roman contenderet, quò Cafarem hujus rei faceret certiorem: propemodum fuerit occisus à compluribus militum, qui eum insequebantur, nec cuiquam parcebant, imò duos etiam senatores occiderant. Apud eundem lib. XLIH. refertur, ut Casar Numidia prafecerit Sallustium; ille autem provinciam expilave-rit: ac à Casare quidem suerit absolutius; sed infamiam non essugerit; quòd qui in historia acerbus esset alienorum vitiorum castigator, turpiter ipse un hoc munere se

GERARDUS JOHANNES VOSSIUS

dedisset. Ex hac autem pradă Numidică ita ditatus suit, ut in Quirinali monte forum emeret, quod Sallustii vocatur, ubi mine evier 8. Salanna : item hortos, qui hodieque Sallustiani nominantur. Hat ostendunt, vitam ejus laudari à nemine posse. Nempe omnis ejus gloria à praclaris spripais proficisseur. Sed vix ejus quicquam integré ad nos pervenit, prater bellum Jugurthinum, & Catilinavium. Ità vulgo inscribuntur. Sed posterior genuina inscriptio, DE. CONJURATIONE CATILINA-RIA. Testis Sallastius ipse his verbis: Igitur de Catilinæ conjuratione, quam verissime potero, paucis absolvam. At ex nobili historiarum opere, que imprimis historici principis nomen meruit, nihil habemus prator quatuor oratiunculas, epistelas duas, e lacera aliquot fragmenta, qua ex Grammaticis antiquis, atque aliis scriptoribus, collecta funt. Due verò ad Cefarem orationes, ut vocant, de Rep. ordinanda, utrum Sulluftii fint, non convenit inter eruditos. Carrio Sulluftio objudicat : & pro illo eft. quòd veterum nemo, qui tantopere gaudent Sallustium ad partes advocare, inde ali-quid depromat. Dissentit autem Douxa, qui favent libri vett. & dictio ipsa, que, quicquid dicat Carrio, plane Sallustium redolet. Sin genuine non sint, negari tamen non possit, valde esse antiquas, & quidem Juliani, aut Augustei evi: saltem non infra Flavianum. Sen genunas esse arbitror, non tamen ut orationes esse putem, sed epistolas duntaxat. Nam posterioris meter bis ais, se illa scribere, ac disertim liste-ras appellat. Planèque verisimile est, missas esse ad Casarem, cum in Hispanias contra Petreium & Afranium proficisceretur: quemadmodum jamdudum Ciacconius ob-servavit. Illa verò in Ciceronem oratio, etsi à Fabio quoque tamquam Salustii lau-detur: tamen, quod res indicat, omnino est alicusus declamatoris: credo Porcii Latronts, vel alterius alicujus, ex illis, quos nominat M. Seneca in Suaforite, & Contro versiis. Fidem ejus valde commendant antiqui. Nam certissimus auctor dicitur vibio Sequestri de Fluminibus. Item Hieronimo libro de locis Hebraicis, & exinde Isdoro lib. XIII. cap. XXI. Adhac nobilitate veritatis historicus nuncupatur ab Augustino lib. I. de Civitate Dei, cap. V. Avienus etiam in descriptione ora maritin dicit omnia illius dicta esse prejudicate auctoritatis, appellas quoque expressorem efficacem styli, & veritatis. Objettant adversus ea aliqui, quod, prevo loginis succo, pleraque ad Ciceronis laudem pertinentia, que apud altos legere sit, praterierit. Verum ea potius neglexisse ego arbitror, vel ut falsa, vel ut incerta plane, vel ut exigua ac minuta. Quod ad dictionem Sallustii attinet emnes antiqui judicant prevent ac nervosam esse, Toucididea amulam. Sane scriptor est plane Atticus, qua laude Demostheni proprior est, quam Cicero ipse: ut bene senset Turnebus in adversaris fuis. Sed ut Thucididem non omnes probarunt, ita nec Salluftis dictio omnibus probabatur. Nam Afinius Pollio damnabat eam, tanquam obscuram, & in translationsbus audacem: ut Tranquillus auctor eft lib. de claris Grammaticis in Philologi vità. Imprimis verò reprehendi solet, quod antiqua verba ex Catonis Originibus excerpe-ret: cujus rei meminêre Augustus apud Tranquillum in ejusce Casaris vità, idemque Tranquillus lib. de claris Grammaticis in vità Lenai, & Kabius ex antique epigrammate lib. VIII. cap. 3. Sed hat impedire non potuere, quò minus à Tacito (at quanto viro!) rerum Romanarum florentiffimus actor, lib. III. Hiftoriarum diceretur. Ind juxta Martialem, lib. XIV Crispus Romana primus in historia est. Augustino quoque lib. de vità beată vocatur electissimus pensator verborum. Imd Graci ipsi ejus bistorias tanti facere, ut eas verterit Zenobius, sophista is, qui Roma docuit sub Adriano Casare; quique epitomen proverbiorum Diaymi, & Tarrhai scripsit; us testis est Suidas in Ziwolid. Atque inde est, quòd Sallustii quoque meniti Stephanus in A'Cinic. Utinam verd extaret After Grammaticus, Salluftii interpres, teste Hieronymo. Quadam ex eo citat Sosspater. Joannes Baptista Pius annotationum Posteriorum cap. LXXXIV. citat antiquum auctorem, qui vitam Sallustii scripsit. Eum non vidi. Sed fcio vitam Salluftii è veteribus reltquiffe Afconium Pedianum : ut cornoscere est ex Acrone ad Horat Sat. 2. lib. 1. E innioribus idem conati Pomponius Latus, & Petrus Crinitus. Sed his fides habenda, quatenus veterum scrinia-compilârunt. Cave autem cum Sallustio hoc confundas Crispum Sallustium, ad quem in odis scribit Horatius, historici bujus sororis filium, Augusti amicum; de que Sene-ca, lib. 1. de Glemsnia, & Tacitus, lib. 1. & 3. annal. A quo & metallum quod-dam Sallustianum esse dictum, Plinius auctor est lib. 34. cap. 3. VETERUM

VETERUM SCRIPTORUM

Et nonnullorum recentiorum de Sallustio Tudaica & Testimonia

AUGUSTUS CÆSAR

Suctonius in vita Augusti.

Uque dubitas Cimberne Annius, an Verrios Flaccus imitandi fint tibi? ira, uf verbis, que Crifpus Sallustius excerpit en Catonis Originibus, uraris, an pomonem transferenda?

Velleius Paterculus, Hift. lib. 2.

Emulus Thucydidis Salluftius. Penè fiulta est inherentium oculis ingeniprum enumeratio: inter que maxime nostri zvi eminent, princeps carminum Virgilius, Rabirusque & consecutus Sallustium Livius, Tibullusque & Naso, perfectissimi in forma o peris; nam virorum ut magna admiratio, ita censura difficilis est.

Horatius, ferm. lib. 1. fat.2.

Libertinarum dico : Sallustius in quas Non minus Insanit, quam qui machatur, Ascomius Pedianus !

Fertyr Sallustins tanto ardore infanivisse in libertinas, quanto mechius in matronas: quòd cùm illi in Senatu a censoribus objectum esset, respondit, se non matronarum sectatorem esse, quare ex senatu ejectus est, quod ipse excusat in Catilinae

Hec vetus interpres Horatii.

Seneca Rhetor. Decl lib. 3. Orationes Sallustii in honorem historiarum legantur. Seneca Philosophus Epist. 114.

Sallustio vigente, ampuratæ sententiæ, & verba ante expectatum eadentia & obscura brevitas suere pro cultu. Arruntius vir rare frugalitatis, qui historias belli Punici scripsir, suit Sallustianus, & in illud genus nitens.

Es ibidem.

Ous apud Sallustium rara suerunt, apud Arruntium erebra sunt, & penè continua, nec sine caussa, ille enim in hec incidebat: at hic illa quærebat.

Et Lib. 9. decl. 1. O controvers. 25. lib. 5.

Cam sit præcipua in Thucydide virtus, brevitas; hâc erun Sallustius vicit, & in suis illum castris cecsdit. nam in sententia Græca tam brevi, quam salvo sensin derrahas vocem aliquam, conflabit fenfus, etiamfi non aquè comtus, attamen integer, at ex Sallustii sententia nihil demi fine sensus detrimento potest. Titus autem Livius tam iniquus Salluftio fuit, ut hanc ipfam fententiam, & tamquam translatam, & tamquam corruptam, dum transferretur, objiceret Salluftio. nec amore Thucydidis facit, ut illum præferat, fed laudat, quem non timet: & facilins purat polle à fe Salluftium vinci, fi anté à Thucydide vincatur.

Martialis lib. 14. Hic erit, ut perhibent doctorum corda virorum;

Crispus Romans primus in Historia.

Quintiliamus lib. 2. cap. 5.

Livius à pueris magis legendum jam profectu opus sit.

Livius à quem tamen intellegendum jam profectu opus sit. Et libro 3. cap. 10.

Crifpus Sallufius in bello Jugurthino & Catilinario nihil ad historiam pertinentibus principiis orfus eft.

Es.

DE SALLUSTIO

Viranda illa Sallufiana, quamquam in ipio virturis locum obtinet, breviras, se abruptum fermonis genus : quod otiofum forraffe lectorem minus fallic, audien tem transvolat, nec, dum repetatur exspectat.

Et lib. 8. cap. 3. Nec minus noto Sallustius epigrammate incessitur; Et werba antiqui multum furate Catonis, Crispe Jugurthina conditor historia. Es lib. 9. cap. 3.

Ex Graco translata Sallustit plurima.

Et libre 10. cap. 1.

Neque illa Sallustiana brevitas, qua nihil apud aures vacuas asque eruditas pocest esse perfectius, apud occuparum variis cogitationibus judicem & sepius ineruditum captanda nobis eft: neque illa Livii lactes ubertas docebit fatis eum qui non for

expolitionis, sed quidem quarit. Et ibidem.

At non historia cellerit Grecis: nec Thucydidi opponere Sallastium vereat: nec indignetur Herodotus æquari fibi T. Livium, cum in narrando miræ jucundiratis, clariffimique candoris; tum in concionibus, fupra quam narrari poteit, eloquentem, ità dicuntur omnia tum rebus tum personis accommodata. sed affectus qui dem, precipue cos qui funt dulciores, ut parciffime dicam, nemo historicorum commendavit magis: ideoque immortalem illam Salluffii velociratem divertis virtutibus confecutus est. nam mihi egregiè dixisse videtur Servilius Nonianus, pares cos magis quam fimiles.

Attici præcifis conclutionibus obscuri, Sallustium arque Thucydidem superant: triftes ac jejuni Pollionem amulantur; otiofi & fupini, fi quid modo longinscir-

cumduxerunt, jurant Ciceronem ita locuturum fuiffe.

Et lib. 10. cap. 3.

Sand manifestus est Sallustii ex inso opere labor.

Statius Papinius lib.i. Sil. 4.

Sed tuas artes puer ante discat: Omne quis mundi fenium remenfus, orsa Salusti brevis, & Timavi.

Reddis alum

Cornelius Tacitus Hift. lib. 3.

C. Salluftius rerum Romanarum florentiffimus auctor.

Justimus Hift. lib. 38.

Pompeius Trogus in Livio & Salluffio reprehendit, quod conciones directas, orariones operi fuo inferendo historia modum excellerina. Agellius lib. 1. cap. 15. Noct. Artist.

Salluffius novator verborum.

i

A

d

Et lib. 3. cap. 1.

Salluffius vel fubtiliffimus brevitatis artifex.

Et lib.4. cap. 15. Elegantia orationis Sallustii, verborumque facundia & novandi studium cum multa prorsus invidia fuit, multique non mediocri ingenio viri conati funt reprehendere pleraque & obtreclare, in quibus plura inscite aut maligne vellicant. a nulla tamen videri possunt non indigna reprehensione.

Et lib. 10. cap. 20. Sallustius proprietatis in verbis retinentissimus consuctudini concessir.

Et lib. eod. cap. 26.

Afinio Pollioni in quadam epistola, quam ad Plancum scripht, & quibuschen alis C. Salluftio iniquis, dignum nota vifum eft, quod, &c.

Et lib. 17. cap. 18.

M. Varro in litteris atque vita, fide homo multa, & gravis, in libro quem inferio Pins, aut, De Pace, C. Salluttium seriptorem serie illius & severa oratio cujus historia notiones cenforias fieri atque exerceri videmus, in adulterio d fum ab Annio Milane loris bene cafum dich, & cam dediffe pecuniam dim

IUDICIA ET TESTIMONIA

Suctonius de claris Grammaticis : de Philalora :

Afinius Pollio librum (cripfit, in quo Salluftii (cripta reprehendit, ut nimil ver-

borum affectatione oblita. Et ibidem :

Philologus coluit familiarissime C. Sallustium, & eo defuncto, Asinium Pollio nem, quos historiam componere aggressos, alterum breviario rerum Romanarum, ex quibus quas vellet eligeret, instruxit; alterum præceptis de ratione dicendi, quo magis miror Afinium Pollionem credidiffe, antiqua eum verba & figuras folinum effe colligere Salluftio, cum sciat eum sibi nihil aliud suadere, quam ut noto civilique & proprio fermone utatur, viterque maxime obscuritatem Salluffii. & au-Et de Leneo: deciam in translationibus

Lenzus tanto amore erga patroni (Pompeli) memoriam exfitit, ut Salluftium historicum quod eum oris improbi, animo inverecundo, scriptistet, acerbifima fatvr? laceraverit, laftaurum, & lurconem, & nebulonem, popinonemque appellans, & vita scriptisque monstrosum, præterea priscorum Catonisque verborum inerudi-tissimum furem. Macrobius Sat. 3. cap. 15.

riffimum furem.

Salluffius graviffimus alienz luxuriz objurgator & cenfor.

Et lib. 7. cap. 1.

Ouatuor funt genera dicendi : copiofum : in quo Cicero dominatur : breve : in quo Salluffius regnat : ficcum; quod Frontoni adferibitur : pingue & floridum; in quo Plinius Secundus quondam; & nune, nullo veterum minor, noster symmachus Symmachus lib. 5. Epift. 66. lovuriatur.

Interea recufo sententiam, que rem venaticam servile dicit officium. Statuerit hoc scriptor ftilo tantum probandus; nam morum ejus damna non finunt, ut ab

illo agenda vita petatur auctoritas.

Aufonises in protreptico : Jam falinus Catilina tuum, Lepidique tumultum, Ab Lepido & Catulo jam res & tempora Roma, Orsus, bis senos seriem connecto per aunos: Jam lego civili mistum Mavorte duellam. Movit quod focio Sertorius exful Ibero.

Sidonisis Apollinaris in panegyri Athemii Augusti: Qua Crispus brevitate placet, quo pondere Varro, Quo genio Plautus, quo sumine Quintilianus, Qua pompe Tacitus, numquam sine laude loquendus.

Et in panegyri Narbonensi:

Et te multimada fatis verendum Scriptorum numerositate, Varro: Et te qui brevitate Crifpe polles : Et qui pro ingenio fluente, nulli Corneli l'acite es tacendus ori:

Apulesus Apologia:

Neque Cato gravitatem requirit, neque Lelius levitatem, neque Gra zhus imperum, nec Cesar calorem, nec Hortensius distributionem, nec Calvut argutias, nec parcimoniam Sallustius, nec opulentiam Cicero.

Feftus Avienus, in ora Maritima: Interrogații, și tenes, Mantici Bitus quis effet aquoris: Sallufiium Noram id dediffe, dicts & ejus omnibus Prajudicate auctoritatis ducier Non abnuebam, ad eius igitur inclytam Descriptionem (qua locorum formalam mishing at maderia Imaginemque, expressor efficient fili Es veritatis, pene in obtutus dedit Lepôre lingua) multa rerum junximus.

Vibius Sequefter lib. de fluminib.

Sallustius auctor certiflimus. Marius Victorinus in librum Gic de Inventione.

Historia

DE SALTUSTIO

Hifforia & brevis elle debet in expolitione. & aperta. & probabilis, ut Salluffina fibi omnia in Catilina tribuit.

Spartianus in D. Hadriana.

Amavit (Hadrianus) genus dicendi vetufium, controversias declamavit, Ciceroni Catonem, Virgilio Ennium, Salluftium Catio praetulit: eademque jactatione de Homero ac Platone indicavit.

Vopifcue in Aureliano.

Nemo scriptorum, quantim ad historiam pertinet non est aliquid mentitus in quo Livius, in quo Salluftius, in quo Cornelius Tacitus, in quo denique Trogus, manifeltis

erroribus convincerentur.

Et in Profe:
Et mihi quidem id animi fuit, non ut Sallustios, Livios, Tacitos, Trogos, atque omnes disertissimos imitaret viros, sed Marium Maximum, Suctonium Tranquil-

Et lib. 2. cap. 13.

Quod quidem non fugit hominem nequam Sallustium, qui air : Sed omnis nofira vis in animo & corpore lita eff; animi imperio, corporis fervitio magis utimur. Recte, fi its vixifler, ut locutus eft. fervivit enim fædiffimis voluptatibus, fuamque ipfe fententiam vitæ pravitate diffolvit.

Hieronymus in Epitah. Nepotiani ad Heliodorum:

Neque enim proposui historiam scribero, sed nostras breviter slere miserias. Alioquin merito ad hac explicanda & Thecidides & Salluffius muti fint.

Et lib. 1. adversus Jevianum: Cieero rogatus ab Hirtio, ut post repudium Terentiæ, sororem ejus duceret, omnino hoc facere supercedit, dicens, non posse utorise & Philosophia pariter operam dare, illa interim conjunx egregia, & que de fontibus Jullianis hauferat sapientiam. nuplit Sallustio inimico ejus, & tertio Messalæ Corvino, & quasi per quosdam gradus eloquentiæ devoluta eft.

Idem de locis Hebraicis. & ex eo Isiodoriu Orig. lib. 13. cap. 21.

Salluftius auctor certiffimus.

Augustinus de Civitate Dei lib. 1. cap. 5.

Sallustius nobilitatæ veritatis historicus.

Et Epift. s. ad Marcellinum:

Nobilifimus historicus.

Johannes Sarisberiensis, Polycritici 3. cap. 11.
Unde & Crispo Historicorum inter Latinos potissimo, sed & iph Ciceroni placuit: in malis factionem esse, quod in viris Bonis vera amicitia est.

Volaterranu :

Cajus Sallustius Crispus, Romana primus in historia, ut ait Martialis: Thucydidi ex Græcis opponitur à Quinctiliano, elegantia dicendi, artica brevitate, fententiarum celebrirate. Taxatur autem à Pollione, ut nimis antiquarius, & ex Catonis Originibus verba mutuatus. Trogo autem, quod orationibus nimis longis ac directis utatur: ficuti etiam Thucydides. Hic ille inimicus Ciceronis, divitus præditus, cuius hortorum vestigia adhuc cernimus Roma: quorum Plinius quoque meminir libro Naturalis historia feptimo, capite decimo fexto. Hic etiam ille aliena luxuria gravissimus objurgator & censor, qui Metellum Pium in historia reprehendit, quod præter ejus, & populi Romani dignitatem & modestiam, conviviis in Hispania. omnique luxu uteretur. Postea vero ipse deprehensus in adulterio, ab Annio Milone, & loris bene casus, & postquam poenas dediffet, dimissus est. Auctores Varro Patrarcha: & Macrobius, Aulus Gellius.

Crifpus Sallaftius nobilis historicus veritatis (fic enim de illo apud auctores vertifsimos scriptum video) quò fidelius res Africa complecteretur, libros Punicos perquifivit, peregrinamque linguam, per interpretem, flagranti studio scrutatus est. quin & maria transgressus dicirur, ut oculis suis crederet de conditionibus locorum. Bellum Jugurthinum, conjurationemque Catilina, compendioso, & ad unguem, ut dici folet, cassigato stylo complexus est: sed nullo famosor quam Historiarum libro. qui ærati quoque nostræ, ne certum ejus fileam dedecus, amissus est : veterum qui

dem testimonio illustris, apud nos solo jam nomine superstes.

Salluffins.

s im-

itias.

er-

io ım.

di.

fo-

oto

au-

um

m2

ms.

ıdi-

in

erit ab

utoria

JUDICIA ET TESTIMONIA

Sallufius, rerum Romanarum florentissimus scriptor, ut inquit Tacitus, frequens est in manibus puerorum, sed mihl aptior videtur provectioribus. Inimitabilis est in illius scriptis gratia: que quoticscunque repetita, nunquam tedium sui, aut satietatem lectori afferant.

Qu. Estaurius. Nemini dubium est Sallustium plures mojoresque historiarum libros scripsisse : qui partim temperum injuria, partim invidia hominum jam dudum periere. Neque absurdum est inde suspicari, si belium Jugurthinum, quod ipse non vidit, & tamen Romanis suis ità diligenter notavit, ea quoque memoriæ mandasse, quæ suo tem-pore potissimum contigere: quemadmodum contentionem inter Marium, Sullam-que ortam, ob bellum Mithridaticum: Ostavii, Mariique necem: Africam Pompeii Magni victoriam: Sullæ tyrannidem: Metelli Pompeiique in Hispanias misfionem : Sertorii, pugnæque ejus finem : Gladiatorum bellum : Tribunarum plebi refficutum: pyratarum exitium: Syriam victam: Et cum his pleraque alia, quæ à Sullultii nativitate usque ad Catilinæ conspirationem gesta funt, ubi interfuerunt anni exacti viginti & quinque. Deinde, à Carilinæ conjuratione usque ad Sallussii obitum, etiam ardua haud pauca acciderunt : velut, Magni Pompeii triumphus : Ciceronis exfilium, & trucidatio: Gallicum bellum: Clodius interemtus: Respublica oppressa: Africana expeditio: Julius Casar confossis: Octaviani Aug. imperium: L. Antonii seditio. Quare haud facile creditu, tam diligentem historicum hae Romana omifisse. Sed hanc, prò dolor, jacturam debemus aut Gothis & Vandalis orbis devastatoribus: aut Ciceronianis vel Livianis Sallustio infensissimis: nam iste Paravinus tunc viginti quatuor annorum natus erar, cum Salluttius ex humanis ceffit: cujus tandem libri etiam à jactura quantumvis mitiore, immunes non fuerunt. Sic ex Livio, parum superest: ex Ennio sere nihil, ex Sallustio pauca, uti res humanæ semper fuerunt. Præterea non abs re, a quibusdam dicirur inimitabilis, veluti liquet vel ex auttoribus, qui post eum de Jugurtha scripserunt; ut Livius, & abbre-Viatores ejus, præfercim Florus lib. 3. cap. 1. & lib.62. Orofius lib. 5. cap. 15. Valerius Maximus lib. 2. cap. 2. & lib. 6. cap. 11. Frontinus lib. 1. cap. 8. & lib. 2, cap. 1. & 4. Eutropius lib. 4. cap. 8. Plinius, & alia, qui ad tantam dicendi gratiam nunquam pervenerunt. Vir ille clariffimus, philosophus, orator magnus, verus historicus : adverfarios habuit Ciceronem in primis, propter Terentiam: Afinium Pollionem, propter Ciceronem: Titum Livium, propter scribendi famam: qui cum suis curarunt assi-due, ut omnino Sallustii vitium, non cum scriptis ejus oblivioni traderetur. Ita similitudo illa studii, rarò benevolentiam, amulationem potius afferre solet.

Julius Caf. Scaliger Oratione pro Cicerone:

Id quod & Sallustius omnium scriptorum numerosissimus nusquam aspernatus est

Et ibidem:

A Sallustio autem brevitatem illam peti debere, cum scribis; neque quid velis intelligo, neque tam vulgi animo conceptam, adeo persuasam, adeo decantatam in illo viro brevitatem umquam comprehendi. Nam si, quoniam frequentibus asyndetis utitur, aut quod non longis periodis ambit argumenta rerum, properare tibi videtur, isto tibi quoque parto brevibus arque interceptis faltibus centum milliariorum iter minus longum videbitur, quam unius modo stadii intervalsum, quod une spiritu conseceris. At contra videmus Sallustium ipsum, cum quid semel dicendum assumpsit, adeò perstare, ut sepenumero egredi videatur, &c.

Neque verò Sallustium politissimum auctorem rejiciunt: (Ciceroneani) sed anxium illud atque infititium dicendi genus, sed multa superstitiosa verba.

Quali verò commentarium scripserit ille, non Historiam pleniorem; qui sit Historiae pater appellatus.

Et lib, 3. cap. 96.

Ambitiose igitur feeisse videtur Sallussius quibusdam, quod Poetarum more, cum dicere orsus esset de Catilina, omissa că nairratione repetit historiam ab ipsis ultimis Romæ rudimentis. Nos virum în suo în genere præstantem cum recte tum necessario fecisse judicamus: ut ostenderet corruptam civitatem, cujus & pars esset Catilina.

C. SALLUSTII

SALLUSTII CRISPI CATILINA,

SEU

BELLUM CATILINARIUM.

Mnis homines, qui i sele student præstare cæreris artimalibus, summa ope niti decet, ne vitam silentio transeant, veluti pecora, que natura prona, atque ventriobedientia finxit. b Sed poftra omnis vis in animo & corpore fitz eft. Animi imperio, corporis servitio magis utimur. alterum nobis

INTERPRETATIO.

DECET opines homines, qui fu-dent sesse prastare cateris animali-hus, conari totis viribus ne transcant tri obedientia.

NOTA.

MNIS, Accusativus pluralis. So- diphthonge eis, qua terminabantur olim definentia in fingulari, codem fono efferre in Accusativo plurali; mutata tamen est vocula pro verum, sutem; Gallice fyllaba brevi in longam, utpote nata ex Or,

cum

fati-: qui que men em-

uens s cft

amommilolebi ıæ à runt uffii

1115: olica ım: Rolalis ifte

cefunt. maluti ore-

rius £ 4. perveroter affi-

ficft elis

am yntibi 10mo um

xi-

Hire, pfis Tet

TIL

cum dis, alterum cum belluis commune est. 1 Quo mihi rectius videsur, ingenii, quam virium opibus gloriam quærere: & anoniam vira ipla, quá fruimur, brevis est, memoriam nostri quam maxume a longam efficere. Nam divitiarum & formæ gloria, fluxa atque fragilis est; virtus clara, æternaque habetur. Sed din magnum inter mortalis cerdamen fuit, vi-ne corporis, an virtule animi, res militaris magis pro-Nam & priùs, quam bincipias, confutto, & ubi confulueris, mature facto opus eft. Ita utrumque per se indigens, alterum alterius auxilio eget. Igitur initio reges (nam in terris nomen imperii id primum fuit) d diversi, pars ingenium, alii corpus exercebant. etia m tum vira hominum fine cupiditate agirabatur : 3 fua cuique fatis placebant, postea verò quam in Asia Cyrus, in Græcia Lacedæmonii, & Athenienses 4 cœpere urbes, atque nationes subigere; subidinem do-minanti, causam belli habere; me sunt un gloriam in maxun o imperio putare: tum demum periculis, acque Megotiis compertum est, in bello plurimium ingenium posses. Quòu si regum, acque imperatorum animi virtus in pace ita, ut in bello, valeret, fæquabilitis, atque constantitis sese res humanæ haberent, s neque aliud alio ferri, neque mutari, ac

INTERPRETATIO.

rare, priusqu'àm incipias, & ex altera gloriam in maxumo imperio stam esse operation denique compertum est experientia fulueris.

3 Unufqui fque fic fatis contentus erat iis fe in bello.

* Quapropter videtur mihi rectius que-vere gloriam opibus & facultatibus inge-genii, quam opibus virium corporcarum. 2 Nam ex altera parte, oportet delibe-nandi pra causa belli; putare maxumam

que possidebat.

s Posquem verd Cyru in Asia, La-bac aus illa regione, in allum deportari. s Negue videres opes divitias, ex

NOTE.

nulquilque, hominum recordationem præclaris factis mereatur, itaque in ipforum

vivat memoria.

b Incipias.] Id eft, quilibet incipiat. He locuriones per fecundam fingularis numeri personam sunt frequentissime &

Primum. 1 Id est, vocati sunt Reges, vine corporis, an virtute animi res mili-Quod quidem Autoris sensu, intellipendum est, quatenus, cum aliis, initium rerum repetit ex profanis Autoribus.

Longam.] Hoc vult Sallustius, ut u- | d Deversi. | Id est, diversas vias insi-

e Cyror.] Cambylis & Mandanes filius, qui Imperaim Medorum ad Perfas eranstulit. Cur verò ejus meminerit Sallu-stius, cum ante Cyrum, Ninus Assyriorum Rex Asiam bello vastaverit, credideelegantissime. Ils utimur etiam cum ad rim esse factum, quia ante Cyrum obmultitudinem præsentem sermo dirigi- scurata sit admodum rerum memoria; neque ante ipium fatis cognitum hierit

f Agnabilius.] Id cft, magis fuum & cundem fratum obtinerens. Gall. Aurotens

un cours bien plus reglé.

misceri

miferi omnis corneres. Nam imparium facile ils artibus retinetur, quit has initio parture ch. Verum, ubi pro labore defidia, procentinen-tis 8c e seguinte d'Inbido arque inperbia invesere; fortuna fimul cum moribus immutator. Ita imperium femper adoptumum quemque ab minus hono transfertur. Que homines farant, navigant, redificant, virtusi omnia pasent. Sed multi mortales, dediti ventri, asque fomno, indacti, incultique, vitam ficuti perigrinantes transfere, quibus profecto, i contra naturam, corpus voluprati, anima oneri fuit, comme ego vitam mortemque i juxta aftumo, quoniam de utraque filettir. Venun enimyero is demum mihi vivere, & frui anima videtur, qui aliquo negotio intentus, przelari facinoris, aut artis bonz famam quzrit. d io magna copia rerum, alind alii natura iter oftendit. Pulchrum est bene facere reip, eriam bene dicere haud absurdum est. Vel pace, vel bello clarem fieri licer, & qui fecere, & qui facta aliorum scripsere, multi laudantur: 3'Ac mihi quidem, tameth haudquaquam par gloria fequatur scriptorem, & actorem rerum: tamen in primis arduum vi-

INTERPRETATIO.

i

Omnia obedium virtuti, & ill'subjesta sum.

Bego tanti facio mortem illerum ac
vitam.

Atque quanquam scriptor rerum gebere bistoriam.

NOTE.

moderatur appetitui circa cibum, potum, Sc. illis vero continentia est qua homo qui fedet in gubernaculo Reipublica, ablinet ab omni injusta exactione.

Aguitate, Plus est Aguitas quam Justitia. Uze suas habet formulasita di-

gestas, ut sepe summum jus summa sit entranes, quojque minime sangat quier spicit quod in se, & revera equam & bonum est: sudicat ex soro conscientia; quandoque leges transgreditur justitie; in Animus verò corpori præstat.

1 Sed in march. spicit quod in se, & revera equum & bonum est : sudicat ex spro conscientia; ;
quandoque leges transgreditur justifice; ;
inò contra eas facit.

3 Levido.] Ea est, chm homo Politicus, quamobrem aliquid injusti incipiat
interrogatus, is respondet, Dais luber.

**Labora.] Labor hic positus est pro propensione ad laborem; pro laborioficats, si
ita lequi hicrer: Opponitur coim destalia.

Alibi aliud libido indigitat.

**Superbio.] Tyrannidis produsest ul.
timus & supermis, com sellicet Rex aliuna cum fastu, & fastidio periode injuseit quod apud Philosophos. Hi per contimentium cam virtutem intelligunt que.

[Institute production of the continuation of the continuation of the continuation of the continuation of the continuation.] Ideal, ex favorite for

advirja.

g Armet.) ld est, quarumque terra cultura crescunt. Navigont, id est navigotionibus comparantus. Sed infolentios est

leur, res gestas scribere: primum, quod facha dictis exequanda funt : dein quia plerique, que delicte reprehenderis, malevolentia, & invidis dicta putant, ubi de magna virtute, atque gloris bonorum memores; 1 que fibi quisque facilia factu putet. aquo animo accipit ; suprà, veluti ficta pro faisis ducit. Sed ego adolescentulus, initio, fr cuti plerique, ftudio ad rempubl. b latus fum : cibique mihi multa advoria fuêre. nam pro pudore, pro dabitinentia, pro virture, andacia, f largitio, avaritia, vigebant, que tametfi animus afpernabatut, infolens malarum artium: tamen intertanta vitia imbecilla æras, ambitione corrupta, tenebatur. Ac me, cum ab reliquis malis moribus diffentirem, nibilominus bonoris cupido eadem, que careros, s fama, arque invidia vexabat, 3 Igitur, ubi animus ex multis miferiis, atque peri-

INTERPRETATIO.

tate animi ea que putat fibi factu acilia: otium, animi socordià & ignavià, aut ea verò que sun supra, & sibi impossi corporis desidià & seguitie: neque verò pilia, babes pro fasts, veluti sista. ea verò qua Junt Jupra, & fibi impossi-bilia, habet pro fossis, vieluti sitta. 2 Magno cum affectu conatus sum mu-

que aliqued in Republica susciperes

Mus aliqued in Republica jujespere.
3 Izitur cum animus fuit mibis liber à multus curis & folicitudinibus, at que perioulis & descriminibus, & confitui vitam reliquam mibis transigondam esse pro-

figere vitam colendo agrum. aut venando ; sed poliquant regressiu sun ad insti-tutum & studium, à que ambitie mala avecaveras me, constitui perscribere res geftas Pop. Rom. carptim, prout fingula videbantur digns hominum recordatione

NOTE.

laus eft, cum ita ille erationem fuam ex

lant eft, cum ita ille evationem fuairi ex refis rebus effingir, ut in scriptură 8c pictură, quâm suere în re, 8c exemplari, nec plus, accumins confinciatur.

Latus fuzză lă cft, cadem libidine mus cateri ad Magistratus aidelubant, quasiturbine correptus fun. At enimivide mini, questo, qui folertia crrata sua excuser Sallusius: walt ille videri graffante pravitate, 8c quasi zeste quodam lublatus.

* Ibique.] ld cft, in maneribue adipificula & premisi.

* Abstinguiă.] Eadem cft atque innocentia 8c continentia.

* Virtue.] Troprie hoc in loco. eam

Virture. Proprie hoc in loco, eam virturem indicat, que quis animo est pre-senti et clato. Gall La noblesse du courage.

Largetto. Qui ad honores afpirabant, est aliud quandoque epulis & conviviis Populi sufficate dans captabant, & illius auram venabantur; quandoque frumenta distribue-bantace. Illud est largitio: atque ut largi-pulum.

Exequanda.] Es demum (criptorial rentur, opus erat omninò aliquos expilare. s Finns.] Quomodo reponit Salluftius famam in malis moribus? Quia scilicet ille, ficut de reliqui, cam fibi malis arti-bus, quas excufat tamen, quantum po-teft, magnam facere studebat; ambien-

do, &cc. | Mire le hie rorquent inter-pretes: Quidam textum corrigunt; alii invidiem exponent, quali Salluftius ma-ligna invidorum judicia expertus fuerit. At certe illud non agitar: Autor enim loqui-tur de malis moribus, quibus & ipfe corruprus fuerar; quod paret ex eo quod fe di-cir à reliquis diffentire. Ergo, quanquem cunctanter à doctiffimorum virorum (ententia discedo, pace ipsorum discedo ta-men. Invidia, uri quidem arbieror, nibil est aliud quam idem ille morbus, quo hodieque laborant omnes, qui nimit affectu, se præponi postulant lis, qui sibi gratia præpollent apud Brincipem aut Po-

culis requievir. & mibi reliquam zratem à rep. procut habendam de crevi, non fuit confilium, socordia, arque de fidia bomun otium conterere: peque verò, agrum colendo, aut venando, servilibus officiis istentum, ztatem agere: sed, à quo incepto, sindioque me ambitio mala derinuerat, eòdem regressus, statui res gestas Populi Rom, strictim, un queque memoria digua videbantur, perferibere: en magis, quod mihi à spe metu, partibus Reip, animus fiber erat. Iginir de Catiline conjuratione, quam veriffume potero, paticis ablolvam. Nam id facinus in primisego memorabile existumo, sceleris arque periculi novirare, de cujus hominis moribus pauca prilis explananda funt, quam initium natrandi faciam.

L. Catilina, d nobili genere natus, fuit magna vi & animi . & corporis, sed ingenio malo, pravoque. Huic ab adolescentia bella intellina, cædes, rapinæ, discordia civilis, grata fuêre: ibique juventutem fuam exercuit. corpus e patiens inedia, algoris, vigilia, fupra quam cuiquam credibile eft. animus audax, fubdolus, varius, cuinfliber rei f fimulator ac diffimulator, alieni appetens, fui profusis; ardens in cupidicatibus. fatis eloquentiz, sapientiz parum, valtus animus immoderara, incredibilia, nimis alta semper cupiebat. Hunc, post domina-tionem ⁸ L. Sullæ, subido maxuma invaserar reip. ⁵ capinada: ⁵ neque, id quibus modis assequererur, dum sibi regnum pararet, quidquam penti habebat, agitabatur magis magilgue indies animus ferex mopis

INTERPRETATIO

rebus.

publice invadende.

Et exercuit juventutem suam in illis ; Neque ullo modo curabat quibus modis bus.

Hunc lubido maxuma invaserat Rei imperium paraset:

NOTE.

A Republica procul. Ild eft, Abfque omni honorum ambieu.

b Servilibus. 1 Quamvis ea causa maxime vexatus fuit Sall. non tamen ideo credendum est, eum venationem inter servilia officia, quali ea non fit libero homine digna, per contemptum rejecisse: minime: ett enim belli quoddam tyrocinium, & exercitium utile, fi quis modò fobrie utatur. Perfequitor Autor à primo infitutam diffinctionem inter ea que virtute & imperio animi parantur, & ea que vi & fervitio corporis acquiruntur; tan-

tumque fibi illa placuifle magis, teffatur.

Partibue.] Gall. Parti, faction.

d. Nobili.] Patritus fuit, ut liquet ex.

Cicerone, & alits; ex Sergia familia oriunlus, cujus ultimus fuit.

Patiens. 1 Nomen cft : Kum fignificat qui poteft incliam colerare, quanquaro reapie non pariarur. Patiens verò participium, cum Accufativo, ille ett qui reverà patitur, quamvis ægrè toleret.

§ Simulator.] Is dicitur qui id este ostendit, quod non est. Diffinalisme

contra, quod non en Dipositation contra, qui id non elle, quod est.

8 L. Sulle, I Hie ille est telia et porisimus Sylla, qui servito opposito. Dictaturam et summum imperium nactus. Patriam quoque et Rempublicam nique advo fibi fecte obnomiam, ut, invito il-

h Penfi.] Penjum fit i Pendo, qued, in ter elle ; fignificat iffime, core l'aque, pi bil penji babere, ell'affil mare:

rei familiaris, & conferenția (celerum : que utraque his artibus auxerat, quas lupră memoravi, încitabant przeterea corrupti civitată motes : quos pelluma, ac diverta inter le mala, luxuria, atque avariria vexa-bant. Resipla hortari videtur, quontam de moribas civitatis rempus admonuit, suprà repetere, ac paucis instituta ma jorum domi militizque, quomodo remp. Labuerint, quantamque reliquerint, de sit paularim immutara, ex pulcherruma, pessiona ac siagitiosissma facta sit, disserere. Urbem Romain, sicut ego accepi, coadidère atque habuere initio Troiani; qui, Ainea duce, prosugi, sedibus incertis vagabantur;

cumque his Aborigines, genus hominum agrefte, fine legibus, sine imperio, liberum, arque folutum. hi postquam in una micenia convepere, dilpari genere, diffimili lingua, alius alio more viventes, incredibile memoratu eft, quam facile coaluerint. fed poffquam res corum civibus, moribus, agris aucta, fatis profeera, fatisque pollens vice batur. 3 ficuti pleraque mortalium habentur, invidia ex opulentia orta est. Igitur reges, populique finitimi bello tentare : pauci ex amicis suxilio elle, nam cereri, mem perculti, à periculis aberant, at Romani, domi, militizque intenti, festinare, parare, ahus alium horrari; boltibus obviam ire; libertatem, patriam, parentesque armis tegere. polt, ubi pericula virtute propulerant, lociis atqueamicis auxilia portabant; manifque dandis, quam accipiundis beneficiis amicitias parabant : imperium legitimum, nomen imperii regium habebant : 4 delecti, quibus corpus annis infirmum, ingenium apientia validum erat, reipublicz confultabant, bi, vel ztate, vel curz similitudine, patres appellabantur. Post, ubi regium imperium, quod initio conservanda liberta-

INTERPRETATIO.

de moribus civitatis.

" 's Invidia orta eff ex opulented, ficut lica.

* Quandoquidem occasso nos admonuit id plerumque accidit inter homines.

e moribus civitatis.

* Quidam delesti, quibus corpus erat

* Quomodo Rempublicam administrainfirmum ex senestute, ingenium vero
rint.

* October

NOTE.

frum, Tatius Sebinorum.

fumendum in nostro Autore.

Diversa.] Idest, opposita. Sepinsita sumendum in nostro Autore.

Diversa.] Alii à Romulo conditam qui primi imperium obtinuerum apud Romanos: quod quidem verum est, sive cerum tempora a Romulo, sive a Latino vel Anca repetas.

Coluerant, restituit, & auxit.

a sorigines. Indigene, Antiquissimi publica quanti parter familia curam sabelant, ideo Patres vecessatione. Centum vero a Romulo successation. adiciti fuerint

ais arque augende reipubl, fuerar, in superbiam, a dominationemque convertis; immutato more, annua imperia, binos imperatores fibi fe- 250 cere eo modominime posse parabent per licentiam infolescere animum humanum. Sed ea tempastate copere le quisque magis magisque excollere, ingeniumque b in promptu habere, nam e regibus boni, quam mali suspectiores suor: semperque his aliena virtus formidolola est. Sed civitas, incredibile memeratu eft, adepta libertate, quantum brevi creverit tanta cupido gloriz incesserat. Jamprimum juventus, simul ac f belli patiens erat, in castris per laborem ulu militiam discebat; magilque in decoris armis, & militaribus equis, quam in scortis atque conviviis, lubidinem habebat. Igirur talibus viris non labos infolirus, non locus ullus asper, aut arduus erat, non armatus hostis formidolofus: f virtus omnia domuerat. sed gloriz maxumum certamen inter ipfos erat, quisque bostem & serire, murum alcendere, conspici, dum talefaciones faceret, properabat: "eas divirias eam bonam famam, magpamque nobilitarem purabant, laudis avidi, pecuniæ liberales erant ; gloriam ingentem, divirias honestas volebant, Memorare possem, quibus in locis maxumas hostium copias populus Rom, i parva manu fuderit, quas urbes natura munitas pugnando caperit, ni ea res longius nos ab incepro traheret. Sed profecto fortuna in omni re dominatur.

INTERPRETATIO.

Wolebant divising mediocres and we was you duque to

til Romani, ab therpe interim Tonge W is secreque patebant

a Dominationem.] Hie pro tyramide infinitivum, pro indicativo: funt auteni polita est dominatio, quam Tarquinius valde lighticantes & elegantes. adeò invexit immoderaram, ut eo dejecto, sibi binos Imperatores, Consules eo positas esse divitias. I vuigo diccientus,
jecto, sibi binos Imperatores, Consules eo positas esse divitias, in eo positam esse
bonam famam, o c. putabant.

b In promptu.] Id est, Non jam illi vires ingenii occultabant, ne tyranno fo rent formidolosi; quin contra, virtutem fuam quifque quam maxime expremptam

O manifest am habebat.

e Regibus. | Malis scilicet, de quibus nunc agitur; nisi forte omnes pariter uno & codem odio Sallustius, Popularium opinioni serviens, persequitur.

d Belli pariens.] Anno ataris circiter deinde juventute ad annum usque 46. a

quo incipiebat fenectus.

e Lubidinem.] Tametli fæpilis lubido in malam partem accipitur, pro desuderio pravo; attamen, ut vides, quandoque etiam fumitur in bonam.

[Virtus.] Fortitudinem intellige. quendi formulas iffiusmodi videbis, per

i Parva manu.] Frustra sunt, ni fallor, qui, et Romanorum gloriam militarem magnam fuiffe probent, huc multa ex historia nobis pervulgata congerunt ; intendit enim Autor majorem fuisse eam,

quam scriptis celebrata fueric.

i Sed. | Adversativa est: ex eo verò difficultatem parit, quod sententize integre non respondet. Superiori periodo dixit Sall, se posse memorare quibus in locis P. Romanus suderit copias, ecc. Inde ille nihil excipit. Verum in illa propolitione, hæc allertio includitur, Populus Roma-nus fudit copius parva manu, &c. Huic allertioni respondet particula fed. Quali dicat, Bello maximi fuerunt Patres noftri; fed fortuna ikis gloriam fuam invidit; nam falla corum Historia, mi dig-Ferire. | Nihil frequentius quam lo- no erant, non fuere concelebrate.

m

e.

0

ie

ea res cunctas, ex lubidine magis, quam ex vero, celebrat, obscurat-Athenienfium res geftæ, ficut ego existumo, fatis amplæ, magnificzeque fuere, verum aliquanto minores tamen, quam fama feruntur: sed, quia provenere ibi magna i scriptorum ingenia, per terrarum orbem Atheniensium facta pro maxumis celebrantur. ita corum quiea secere, virtus tanta haberur, quantum verbis ea pornere extollere præclara ingenia. At populo Rom. numquam ea copia fuit: quia prudentifimus quilque negotiolus maxume erat. ingenium nemo fine corpore exercebat. optumus quisque facere, quam dicere, sua ab aliis bene facta laudari, quam iple aliorum narrare, malebar. Igitur domi, militizque boni mores colebantur. concordia maxuma, minuma avaritia erar, jus bonumque apud eos non legibus magis, quam " natura, valebar, jurgia, discordias, simultates cum hostibus exercebant: cives cum civibus de virtute certabant. in d suppliciis deorum magnifici, domi parci, in amicos fideles erant, duabus his arribus, audacia in bello, ubi par evenerat, aquitate, feque, remque publicam curabant. Quarum rerum ego maxuma documenta hac habeo; quod in belle farpiùs vindicatum est in eos, qui contra imperium in hostem pugnaverant, quique tardius, revocati, prælio excesserant, quam qui signa relinquere, aut pulsi, loco cedere aufi erant; in pace verò, beneficiis, magis, quam metu, imperium agitabant; acceptă injuria, ignoscere, quam persequi, malebant, Sed, ubi f labore, arque justitia, resp. crevit; reges magni bello domiti; nationes feræ, & populi ingentes vi subacti; Carthago æmola imperii Romani, ab stirpe interiit; cuncta maria, terræque patebant, fortuna savire ac miscere omnia coepit. I qui labores, pericula, dubias arque asperas res facile toleraverant, iis otium, divitiz, optandz aliis

INTERPRETATIO.

Otium & divitia, quas Romani de- & cordate poli erant labores, pericula, buissent opture aliis, fuerunt causa oneris res dubias atque asperas. & infelicitatis iis qui toleraverant facile

NOTA.

Thucydides, Xenophon.

b Bonumque. J Formula folemni Bonum cum jure, aut aque jungitur, ju be-nunque, equum O bonum: Qia, scili-cet, interdum summum jus cum sit sum-ma injustitia, jus & lex scripta miriganda elt aquirate quadam & bonitate naturali.

· Natura.] Illam intellige quam bona educatio ingeneraverat, que altera est cus, quod rei bene gerende occasione natura. Hoc dicit S llustius, Non magis oblata, sine imperio victoriam reportasset. veteres Romanes ex prascripto legum, aut earum comminationibus probos fuiffe, in pace.

· Scriptorum.] In his fuere Herodotus, | quam quia probitas ipsis placebat, & quasi congenita erat.

d' Supplicies] ld eft, Sacrificies; prisca enim paupertas ex noxiorum bonis facra diis fecisse fertur.

c Contra imperium. In his fuit Manlius, quem Torquatus pater virgis cafum capite mulcavit. Imo Posthumius a patre quoque codem suppliclo ultimo affe-

f Labore. | In bello presertim; justicia,

W

d

6

m

14

D

n

P

n f

ri

f

oneri miserizque sue sue le Igitur primo pecuniz, dein imperii cupido crevit, ca quafi materies omnium malorum fuere, namque avaritia fidem probitatem, ceteralque artes bonas subvertit; pro his superbiam, crudelitarem, deos pegligere, omnia venalia habere, edocuir; ambirio multos mortalis fallos fieri subegit; aliud clausum in pectore, aliud promptum in lingua babere; amicitias inimicitiasque a non ex re, led ex commodo aftumare; maglique vultum, quam ingenium, bonum habere, hec primo penlatim crescere, interdum, vindicari, pott, uhi contagio, quali pestilentia, invasit; civitas immutata, imperium ex justissimo, arque oprumo, crudele, intolerandumque factum. Sed primò magis ambitio, quam avaritia, animos hominum exercebat : quod tamen virium propius, virtutem erat, nam glorism, honorem, imperium, d bonus, ignavus, seque fibi exoptant, fed ille e vera via nititur : buic quia bonce artes defunt, dolis, arque fallaciis contendit. avaritia pecuniz fludium habet : quam nemo sapiens concupivit, ea quasi venenis malis imbuta, corpus animumque virilem effeminat : lemper infinita, infatiabilis est: neque copia, neque inopia minuitur. Sed, postquam L. Sulla, armis f recepta rep. s bonis initiis h malos eventus habuit, rapere omnes, trabère : domum alius, alius agros i cupere : neque modum, neque modeftiam victores habere: fœda crudeliaque in civis facinora facere, huc accedebat, quod L. Sulla exercitum, quem in A63 ductaverat, quo sibi sidum faceret, contra morem majorum luxuriosè, nimisone 2 liberaliter habuerat. loca amoena, voluptaria, facilà

INTERPRETATIO.

Ambitio coëgit multos homines fieri | Exercitum trastaverat luxuriese & llaces & fraudulentos. fallaces & fraudulentos.

NOTE.

Non ex re.] Id est, non ex pulcbritudine O merito, aut contrà; sed tantum pro ratione commodi or turpissimi quastis.

b Vindicari.] Ideo lara Leges de Ambitu & pecunius repetundus ; que (prout boni vel mali opibus & autoritate prapollebant) vigebant, vel torpescebant.

" Contagio.] Morbus est quilibet, qui

fæpe.

e verd. Legitina, & bond: Sapenu-

Recepta.] Recuperata, & liberata & in Asiam, logandum force. tyrannide Marii, præfertim, & Cinna.

mero hoc fenfu invenies.

B Bonis initiis.] Primo enim videbatur Sylla omnia pro Senatu, & Reipublice

bono, agere.

h Malos. J. Ne ita intelligas quali Sylla perpetuò in Republica felix non fuerit: Mali evenrus ad Rempublicam specture

quam ille oppressit.

i Cupere, Non modo cupiebant, sed contactu contrahicur: hoc in loco mo- ut quilque domam aut villam concupi num notat foedam immutationem & verat, dabat operam ut in Proferipto contaminationem, que exemplo, & con-fuetudine malorum invehitur. etudine malorum invehitur.

d Bonus.] Pro forti & cordato: fic bi misero, inquit, Albano me villa per-

| Sequirur. | Id est, est projueras; nam si aliter sumas, non in Ajis, sed.

D1-

or-fe-

2 -

G-

r-

12

e

IS

3

in orio Scrocis militum animes malliverant, ibi primitus infuevis creacirus populi Rom. emare, poture, segua, cabulas pictas, vala cadata mirari, ca privatim ac publice rapere, delubra speliare, faces profanaque comia polluere. Igitur hi milites, poliquem victoriam adepti mos farigant: ' ne illi, corruptis moribus, victoriae d compensarent. Pofiquam divitize honori effe coperant, & eas gloria, imperium, po-zentia fequebatur : " hebefette virus, paupentas probro haberi, innocentra i pro malevolentià duci cuepin Igiene ex diviriis inventemen inxuria, arque avaritiz cum superbili invastre. Rapere, confumeres sua parvi pendere, aliena chipere; pudorem, pudicina m, divina asque hamana promificua, nihil penti, neque moderati habere. Operar protium eft, cam domos arque villas cognoveris in arbiam modum exædificanas, vilere templa deorum, que noftri majores, religiofifimi morales, fecere werim illi delubra deorum pierate, domos fuas gloria decorabant, neque victis quidquam, præter injuria e licentiam, eripiebant.

INTERPRETATIO.

· En rapiebant en privatis & publicis moribus, victoria modum f ciffent dibus.

3 Negue eripiebant qui quant corrupt is praterifacultatem ledendi.

NATE.

de sculpture & de relief.

verbum pro affectium commovendo-rum causa proxima ufurpat: nili potius credas in admiratione politam elle primam animi commotionem. Uno verbo. Mirari politum est pro Amare, Cupere.

Farigues 1 Id oft, wire possion for

fangent. Id ett, vien peljunt fapientes fortenme ferre; difficunt in nehus
fecundis. & quandaque infolefant, nifi
pechis bene preparatum fucrit: nam
planes volupias, quim dolor vincit.

d Temperatus. I id all, minus pateflate fut in ilos utorentar; jus aliquod fervacarent, que, non omnibus anodis victos
vacarent & sorquerant. Jus militum,
Quod libet.

e Hebefore.] Id oft, minus fimulis

ijus excitabantur.

[Pro male volenti2:] Quomodo ifthuc? Lo plane quo & hodie illud fit: Cum ali- Opes amouento.

3 Signa.] Quallibet intelligo figuras, quem vident inculpatis moribus, quique quavis materia efficias, eminentes modo non in unam & candem ruit pravitatem, fuerint & extantes. Gall. Tout ouvrage Quia ille invidet, dieunt. Quando co mores lapfi funt, certe eorum admodum b Mirari.] Eodem sensu Horasus hoc difficilis est curatio. Si verò per innocen-rbum pro affectuum commovendo- tiam intelligas tantum abstinentiam ab omni rapina, tunc malevolencia fuerit equidem invidia, at paulò aliter expli-canda; quali scilicet aliquis eq fine sit abftinens, ut alios, fi minus tales fuerint.

increpare & damnare polite.

6 Venum J. Responder sensui intellecto, non expresso, quasi dicat, Minus te monuat midene habitationes, quae tam bumiles dies posserant prisci patres nostri, postquam ess comperante prijut narras appres, quam ess comperantes cum magnificie autilis noftronum hominum: illi mum contra quam si hadie, temple decrumpiatete, demos fuas glorià decombant. Colebantur à veteribus Religiones piè magis quam magnifice, ut Liuhis loquitur; unde in lege duodecim rabularum. Addives adeunte cafte; Pietatem adbihento;

at th contra, ignavidinti homines, per funtamin feetus, chipia en foeils adimere, que fortifitai viri victores holtious reliquei unt qual injurism facere, id demum effer imperio uti. "Nam quides memorem, que, nili this qui vidère, nemmi crediblita funt, a privare compliaribus futverlos momes, maria o conferara effet quibas mitir for dibrio videntur fuille diviria, quippe, quas honeste tabere ficebat, per turpitudinem abuti properabant, Sed lubido flupri, ganez, czterique rullus non minor incellerat, viri pati muliebra : mulieres pudiciriles in proparulo fiabere : velcendi causa, terra, marique tannia exquirere dormire prius, quam fomni cupido ellet: non famem, sur fitim, ne que frigus, neque laffitudisem operfri, fell ea contin fuxu ame capere hace inventment, ubi familiares opes defecerant, ad facinora incondebant, animus imbutus malis artibus, haud facile habidisibus carebar: co profusits omnibus modis questini, arque sumprui dectious erat.

In tanta tamque corrupta civitate, Catilina, id quod factu facillimum erat, omnium flagitioforum atque facinoroforum circum fe, tamquam ftipatorum, catervas habebat. Nam quicumque impudione, adulter, ganeo, manu, ventre, pene, bona patria laceraverat, qui que alienum es grande conflaverat, '9 quo flagirium, aur faciaus e redimeret; præterea, omnes undique parricidæ, facrilegi, convicti judiciis, aut pro factis judicium timentes; ad hoc, quos manus, arque lingua, perjurio, & sanguine civili alebar; postremò, omnes, quos flagitium, egeftas, fconscius animus exagitabat, hi Catilina proxumi.

INTERPRETATIO.

Nam que de cause narrarem ea, que O agmina omnium flugitiosorum aique nullus possis credere, nisi qui viderit, actinorosorum, tanquam sipatorum o montes scilicot subversos or sublatos à cu soum, id quad erat facillimem fatta privatus compluribus, maria constrata esse im civitate tante O com correspee.

O edificata. edificata. Catilina babebat circum se catervas

ta

Dri

i-

M. D-

0h-12

1h

s,

è-

t.

m b

it .

m wellon to the sale

modification and does only obtained

Niso T Bishing die in

Demum. Id elf, quafi imperium non aliter inligne esset, quem beninibes males aciendo, aut in eo consisteres. b Construta. Sive constructa, aut con-

Demum.] Id elt, quafi imperium value.] Hie in mulam partemacimalejaciendo, aut en eo confiferet.

b Confirata.] Sive confirenta, aut esta
tracta legeris, codem medo Romano
rum haxus circa addicia in mari extrustida carpetur; qua de re Horatius quoque ita conquestus est,

Contracta pifeta aguera fentinit,
jatis in alaum mulinie, &c.

Ob ingentes iumpius, & probusam in
adificis & convictibus juxuriam, Luculjus Xernes togajus à Pompeto dictus est.

Legis en im quanticque in borum partem
jus Xernes togajus à Pompeto dictus est.

Legis en im quanticque in borum partem
jus Xernes togajus à Pompeto dictus est.

Legis en im quanticque in borum partem
jus Xernes togajus à Pompeto dictus est.

Legis en im quanticque in borum partem
jus Xernes togajus à Pompeto dictus est.

Legis en im quanticque in borum partem
jus Xernes togajus à Pompeto dictus est.

Legis en im quanticque in borum partem
jus Xernes togajus à Pompeto dictus est.

Legis en im quanticque in borum partem
jus Xernes togajus à Pompeto dictus est.

Legis en impetion de la carperis tractione, aut in cateur incultures de la carperis tractione, aut in c

lus Xernes tog stus à Pompeio dictus eft.

fumitur.

fami-

familia resque erant. Quod fi quis etiam à culpa vacuus in amiciriam ejus inciderat ; quotidiano ufu, atque illecebris, facile par, i fimilifque cateris efficiebatur. sed maxume adolescentium familiaritates apperebat, corum animi molles, & zerate fluxi, dolis hand difficulter capiebantur, 'nam, un cojulque fludium ex zerate flagrabar, altis fonta præbere, aliis canes, atque equos mercari: postremo neque sumtui, neque " modeftiz fuz parcere, dum e obnoxios, fidosque fibi faceret. Scio fuille nonnullos, qui ità existumarent, juventurem, que domum Catiline frequentabat, parim honeste pudicitiam habuille, sed ex d aliis rebus magis, quam quod cuiquam id compertum foret, hac fame valebat. Lamprimum adolescens Catilina multa nefanda frupra fecerar. cum' virgine nobili, cum s facerdote " Veftz, & alia hujuscemodi contra 1 jus, fasque, postremò, caprus amore " Aurelia Orestilla, cujus, præter formam, nibil unquam boons landavit: 'quòd ea nubere illi

INTERPRETATIO.

Nom prebebet alsis scorto, alis eme domum suam vacuam nuptiis stagitiests, bat canes atque eques, prout unusquisque filio suo necato, cò quòd Aurelia Orestilla, ardebat desiderio alscujus rei, secundum timens cum suturum privignum, qui ataa etatem.

2 Creditur pro certo, Catilinam fecifie tilime,

te adultus erat, dubit abat nubere ipfi Ca-

NOTE.

* Similifque.] Cum similis non tan-rum dicar quantium par, perinde est ac si dixister Sallust. Usu co consustudina quieumque in Carilina amiciti am incidequieumque in Catilina amiciti am inciderat, facilè illi par, out faltem fimilis
efficiebaser. Nisi malis rè par gradus
nequitte notare, fimilis vero genus ipfum, in quo illi pares fiebant.

b Madesta: I Hic Gallicè vertas, son
himmeur. Alibi aliter.

Commiss. I Obstrictor. Gal. Attachez.

Japarsonne.

Aliis rebus. I Ubi manifestum secerat Catilina, se nullo scelere aut flagitio
vacare, sed profileate nequitie hommen.

vacare, fed profinate neguitiz hominem

· 1882.64

ram rerum enumerationem, ex quibus, eos juvenes qui Catilinam frequentabant, partim tionette pudicitiam industite, conjectura profisielebarur.

Chin virgane. I Porte de co flupro laquitur, quad ci obtulis que poftea focrus fuit: Mam & filad quoque Cicero Catilina object; tacto tamen, ut hic mulieris notaine, ne illi & familie nota instructur.

s Sucerdote Vefta.] Virgines crant, Vestales, castitatis eximiz, quibus nesas erat virum tangere, ad facri & eterni ignis custodiam, in penetralibus Vestæ adhi-

bitz,

h Vesta.] Estha Chaldzis ignem deno-tar, a quo Gracis isla factum, id est, focus; unde Larinis Vesta, id est, Ignis. Vesta verò nomine arhereum & divinum quendam ignem intellexerunt, feu mentem, que non oculie, sed animo tantum percipitur; ex quo factum ut nullum in teste Templo simulachrum conspiceretur. Atque norandum est, duas fuisse Vethe, alteram veterem Saturni marrem, que Cobele, & Paler, & Terro, imo Ope, & Ceres dicitur; alteram verò Saturni; ex illà alterà filiam, que hac nostra est: Quanquam hac omuis son uno modo anud omnes Mythologos reperias; imo sepissime confundantur.

Jus.] Jus ad homines, far refereur

ad Deos.

fat: Ram forma & divisis inter primar charuiffe, certum cft. was a nishibe

debitabet.

.

dubitabet, timens privigants adalmin attate; processoredint, set filio, vacuum domum (celethir appriis facille. Que quidens res miliprimis vidents cauffà fuiffe facinoris maturandi, namque animats im rus, diis, hominibulque infettus, neque vigitis, acque quissibus fet overas: ita confcientia mentem "excitam vexabat, igitur colorei den-nguis, "feedi oculi; chus modò, modò tardus incellus: prorals in facie, vultuque e vecordin inerat. Sed juventurem, quem, ne fuprà di ximus, illexerar, multismodismala facinors edoceber, ex illistettes fig nescrégue falfos à commodare; fidem, formus, pericula vilia ha bere poli, abi corum fanam, arque pudorem survivent, majora alia imperabat. Si caulla peccandi in pratius ministrappenebat: nihilominus informes, firmi fontes, circumvenite, jugulare, feilines, ae per otium torpefebrent manus, aut animus, grantisto potista malus, arque cuadelis erat. Plis amicis, focisique confits Casilina; firmi, quod as alicum per omnis terras ingens erat; 8c, quòd plerique sallani millies largitis fun uf, rapinarum & victorie è venezis memores, civile ballum largids for ut, rapinarum & victorie "verein memores, civile bellum exoprabant; opprimunde seip, confilium cepit, in Italia millis exerci-tus; Co. Pompeius in 'extremis terris bellum gerebat; ipii confidatum

INTERPLETATIO.

3 Carilina confifu bis amicis & fociis victoria vatoris.

Duando minuerat famam atque pu- finul quid ille grandem pacaniam ubique per corum.

Erat potius malus atque crudelis fine qui predige ufi grant limit fine, quadam percede.

NOTE.

Max.

ta M,

m iis

12-IE, m-

Ui

Es, a-a-

cat

nis ni-0-

ft, is.

im n-

m in ·2em, 10 -12 0-1 ;

ur

at

12

tantum aut quitius fignificat. Le visege.

Necate.) Veneno, ut refert Valer. 2 Pecardia. Magie ad animum for

**Excitant.] Non enim ufquequeque conficientia fopita eff; mentem quando que commovir, excitar, & turbat. Dirit verò Autor immanue mentiram quendat, pro excitabat & verabat.

Les faminas.] Perturbatio conficientia triffitiam & menum comites labet, quibus faminas ad intimas corporia partes evocatur.

**La de la commodia de la commodia de la conficientia triffitiam & menum comites labet, quibus faminas ad intimas corporia partes evocatur.

evocatur.

* Feedi. Servitions & immenitateus declarantes. Alias Enche deformen vancium
dicit.

f Facie.] Id est, Spetie & musi enteriore aspettus. Nonnunquam facies er
tantum aut quilium familicar.

petitndi

as fenante aibil fant in morals opposition Catilina Igalo Coff prime fugales a lgimedia appallant: neare; opequas, imparatam nemp, megna promis confunctioni nel ubi facts explores fine, que voluis, in unun outris cons nibus maxima bacceffundo. Si plusimum andecis increa, eò conv Senatorii ordinis. P. Lamplus. Suca. P. 4 Autronius. L. Co nginus, C. f Cerhogus, P. & Ser. Sulles Servii filis L. Va eius, Q. Annins, M. Porcina Laca, L. & Bethis, Q. & Curin inine Capito, C. Corneline: ad hoe, multi-cre calonie, & ipiie, domi nobiles, erant prattices complutes multi-accului his hujulee participes, quae magis dominationis spashores have sopia, aus alia necessimado, caraciam insentus pleraque, sed a bilium, Catiline începiis favebas: † quibus in orio vel mage allices vivere copia enes, încerse pro costis, bellum, quim

INTERPRETATIO.

Illi qui poterant vivera velmagni sente po certie, malebant bellum quam fice, vel moliter in otio sequebantur in pacem. Countries of the water the beautiful countries

No

Ante Christum natum 62. A Româ con- parefacta en. dira 680. vel fecundum alios 690.

b Necessitude.] Hic pro necessitate po-nitur: Alias pro familiaritate.

e Sure. | Ita vocatus fuit, quod, pecunia publica abiumpta, cam Quaftura rationem redicte non posser, cam Charters rationem redicte non posser, se dixit suram
prabiturum, ut solebant pueri qui in ludo
pile pectassen. Post Consulatum, Senatu ob malos mores ejectus sui: quare
iterum Prator est sactus, ut pristinam
dignitatem recupararet: Se in Pratura
dam civinas Ron

de ambitu incorogatus, lege damnatus

Homo vehemens & furiofus.

Seruti.] Hie Servius Sylla, pater Pu-

de Cleerone conquestus est; ut infra vi- a Complures.] Romani scilicet, quales debimus.

L Cafare. | Id est, anno mundi 1886. | h Curisu.] Per hunc conjuratio primo

Contractor of the same of

i Coloniis.] Colonia multitudo est ho-minum, qui publico consilio ad novas terras deducuntur, que in singulos divise ab iis coluntur. Romani per Triumvi-ros, Quinqueviros, &c. colonias suas confirmebant. Vide plura apud Gellium

& Municipies.] Fuerunt municipia civitates, quarum incola, Cives Ramani ex municipiis dichi funt. Illarum quibufdam civitas Romana cum fuffragio, atiis ablque eo data fuit. Priores jus petendi Magistratus habebant, & Romanis legibus vivebant: Posteriores, cum suis mo-Cetherus] Te fuir ex gente Cornelia Rome vacabant. Atque hac omnia varie mutata funt : fed adi Rufinum.

1 Dom:] Quare domi ? Quia scilicet, blii & Servii Syllz, frater fuit Syllz Di-quamvis corum opes, & potentia in fuz civitate, maxima effet, non illi pariser Bestia.] Hie est, qui tribunus plebis Roma valebant.

forte Cafar, Antonius alii.

malebant,

matebant. Biere item es atmpetture, qui creditione Me Lichia firm non ignarum ches conflictaire; quis Co. l'ompeius, invilla sulgarum exercitam ductatus; capalvis opes voluide course illus per sina crefere; famul conflictar, a conjuratio valsific, facile apad orincrotan fe fore.

Sed annat ment confunavere panci, in quibus Catifina. " de quo, quam veriffine potero, dicam. L. Tullo, M. Lepido Coff. P. Autronius, Se P. Sullis, deligitari confuita, legibus ambitus interroe dederain. poli punt Carifine, pecuaiarun repetun rum recks prohibitus erat perere confultrator; quod intra legitimos dier publicatoracquiverit. Brancodem tempore C. Prio, adoleticas sobille, furtiere medicite, egens, factiones; quem ad permetandem rem-publi, mopie, anque mail mores frimmablent, cum o boc Catilina, & Atterourus, circiter Nonas Decembr, confilio communicato, paraba in Capitolio Kalendis Januar. L. Corram & L. Torquatum Co terficere ; a ipli, o falcious correptis, Pilonem cum exercita ad obs

NOT

Rome ditior excabat; quem tamen auri

ÈM

mà

10.

725 ifæ Vi-125 m ciani uf-

2US

riè

r,

บส์ 130 les

f Legibus.] Parate fuerunt multa con-tra ambitum, quas fi voles, apud Alex-andrum Neapolit. lib. 3. cap. 17. videbis. Ex earum legum autoritate interrogahan- po deducit. tur, de ambitu qui accusati fucrant.

g Panas. Magiffratu movebantur, atque iis etiam mulcta pecuniaria irroga-

bitus fuit petere confulatum; nam reo funt.

fames ad bellum contra Parthos impulit, ubi una com exercitu trucidatus est.

b Sed antea.] Hic abrumpitur narratio, ut aliquid de alia conjuratione dicatur, cujus volunt Autorem fuisse Craftur, cujus volunt Autorem fuisse Craftur. fum, quanquam studio id dissimulat Sal-declarare se Magistratum petere velle; lust. Igitur post aliquot periodos, sinc sed insuper nomen apad euro qui Comilust. Igitur post aliquot periodos, since repetendum erit silum institutze erationis.

CDe quo.] Id est, de quo re, de quo sille, à quo recipiebantur, si digni essential habiturus erat, profiteri additictos suisse, à quo recipiebantur, si digni essential compuratione.

**Legitum of the cest, tertio anno ante altimam conjurationem.

**Legitum of the cest, tertio anno ante altimam conjurationem.

**Legitum of the cest, tertio anno ante altimam conjurationem.

**Legitum of the cest, tertio anno ante altimam conjurationem.

**Legitum of the cest of the

Calpurnia fuerunt quam Ovidius e Cal

Hoc. 1 Pifone scilicer.

Ipi. 1 Carilina & Autronius.

Phascibus. 1 Notum est fasce Virginiste ex ulmo, aut beruik cum feeuri co h Pecuniarum.] Africam Catilina eum ligatas, quas Megistratibus lichores pre-diripuisses, Legati Afri in Senatu de illo ferebant: Cum verò infignia ellent digni-absente conquesti sunt, deinde ejus no-tatis, hinc factum, ut pro el fasci-men à Clodio delatum est: unde prohi-piantur; atque hic pro Consulatu positi

das dues Hispanias mittere. es re cognità, rursus in Nones Februar. confisium cardis transtuterunt. jam tum non confusious modò, sed plerisque Senatoribus perniciem machinabantur, quòd ni Catilina maturalles pro curis fignum socis dare; eo die post conditam urbent Romam, pessimmin facinus patratum foret, quia nondum frequentes armati convenerant à ca res confilium diremit. Postes Piso in citeriorem Hispaniam quarter propraetore missus est, admirente Crasso; de quod eum infestum Cn. Pompeio cognoverar, neque tamen Smarus. Provinciam invitus de-derar, quippe socium hominem à repub, promi abesse volebar; simul, quia boni complures practidium in eo purabant. Se jam tum potentia Cn. Pompeii formidolofa erat. Sed in Pilo, in Provinciam ab e bus Hispanis, quos in exercina ductabat, iter faciens, occidenent qui ità dicant, imperia ejus injusta, superba, crudelia barbaros ne riffe pari: alii autem, equites illos, Ca. Pompeii veteres, fidolque clientes, & voluntate ejus Pilonem aggreffos; numquam Hilpanos b przsale facinus fecifie, sed imperia sava multa antea perpessos nos n rem in medio relinquimus. De superiori conjuratione fatis dictum.

Catilina, ubi eos, quos paulò ante memoravi, convenisse vider; tameti cum fingulis multa face egerat ; tamen ' in rem fore credens universos appellare, & cohortari, in abditam partem ædinm fecessit; arque ibi, omnibus arbitris procut amotis, orationem hujuscemodi ha-

Ni vireus, fidefque voftre fatte spectata mibi foret, nequicquam

INTERPRETATIO.

* Cum crederet ad Conjurationis utilitatem pertinere.

NOTE.

Duas.] ulteriorem scilicet & citerio- rumque Magistratibus suis subjiciebat. rem ; idque cum per vim, rum contra morem: Nam Hispaniæ Provinciæ crant Prætoria, Pilo Quæftor tantum erat; deinde alterutia, non ambæ, uni affignabantur.

b Pro curis.] Id est, Ante locum ubi Senatus congregatus erat; non enim uno & codem loco semper habebatur.

Em prietore.] Id eft, Quamvis Prapor non effet, missus est tamen in Provinciam Pratoriam, cum pratoria potestate. d Quod eum infestum.] Sperabat enim Pompeii potentiam per Piionem immi-

hutum iri.

· Provincium,] Hispaniam feilicet. Nimirum Pop. Romanus, quando natio-

f Frasidium. J Auxilium Reipublica

adversue Ponipeium, illi resistendo.

s Voluntate.] Pompeii hortatu. h Praterea.] Omnino hune locum ità arbittor intelligendum, ut non fit excu-fatio, quod alii volunt, fed facti negatio. Quali dicat, Quidam dicunt, Hilpanes. interfecisse Pisonem, & inter eos nonnulli ejus crudelstatem caufans mortis faciunt, alii jussum l'ompess; At verò alis negant ab Hispanis Esjonem interfectum

i In medio.] Ità ut cuivis liberum fit quod volet credere, aut pro alterutra fen-

tentia argumenta proferre.

k Catilina.] Nune ad postremam Gamem aliquam bello domuerar, eam ple- tilinæ conjurationem Autor revertitur.

opponeuna

opportuna res cecidisser; spes magna dominationis in manibus frustrà fuisset: neque, per ignaviam, aut vana ingenia, incerta pro certis captarem. sed, quia multin, & magnis tempestatibus vos cognovi fortes, fidosque mibi; ed animus aufus est maxumum, atque pulcherrimum facinus b incipere; simul, quia vobis eadem, que mibi, bona, malaque esse intellexi. c nam, idem velle, atque idem nolle, ea demum firma amicitia est. Sed ego, qua mente agitavi, omnes jam antea ' diversi audistis. Caterim mibi indies magis animus accenditur, cum considero, que conditio vite futura sit, nisi nosmet ipsos vindicamus in libertatem. nam, postquam resp. in paucorum potentium jus, atque 3 ditionem concessit, semper illu reges, d tetrarche vectigales esse: populi, nationes, e stipendia pendere: cateri omnes, strenui, boni, nobiles, atque ignobiles, + vulgus fuimus, fine f gratia, fine & auctoritase bis obnoxis, quibus, si resp. " valeret, formidini essemu. itaque omni gratia, potentia, bonos, divitia apud illos sunt, aut ubi illi vo-

INTERPRETATIO.

· Quia multis & magnis periculis vos 3 Postquam Respublica redacta est sub cognovi fortes.

Omnes jam antea audivistis separa- + Pro face & colhuvione habiti sumus. tim, que ego cogitavi.

t;

2-

994

ica

ità

cu-

17105.

1071-

fa-

tune

lit.

Ga-

imperium & dominationem paucorum.

fuas adumbrent machinationes.

b Incipere.] Hic Gruterum virum do-Clissimum pudet barbariei : Attamen idem prorsas in Terentii Eunucho, Act. 5. fc.9. legitur,

an me, qui id ausu' sim Incipere; an fortunam collaudem? Oc. Unde fatis constat, hinc Incipere, ut ille voluit, non esse deturbandum.

Nam.] Hæc partim conclusio firmisfimis nititur fundamentis; veram eam obscuravit Catilina, dum honestis nominibus nefandum scelus obvelare studer. Ità verò refolvas ejus ratiocinationem. Ausus fun pulcherrimum facinus, non toutum quia vos estis fortes; verum etiam quia sumus amici firmi: Constat verò firmos nos esse, quia eadem volumus & no-lumus; At volumus eadem, quia eadem funt mobis bona (7 mala. Atque hac pofterior probatio detruncata elt; & aperta ut fit, addas oportet, quorum quidem bonorum aut malorum ea est natura, ut mum obtineret.

Pulcherrimum.] Ea vis est boni, ur nos omnes, uno O eodem modo eódem coillius specie etiam perditissimi parricide gant. Falsum autem est quod dicir Cati-fuas adumbrent machinationes. amicitiam: Honestas si adin, tunc illud nomine cohonestabitur amichiæ; quæ ti, Catilina non defuisset, nihil ferè pulchrius aut utilius ejus oratione extaret.

d Tetrarcha.] Non sunt illi qui quatuor Provinciis, sed qui unius Provincia quartæ parti præfunt.

eStipendia.]Hic fuit dolus quorumdam populorum, & fraus Romanorum. Cum illis horum cognita effet avaritia, hi verò omnium fere gentium metum perspectum haberent, concordabant inter ie, ità ut Romani, qui saltem gratia & auctoritate pollerent, ab illis populis publi-cam injuriam averterent, Patronis verò fuis illi stipendia, aut, quod magis ad nostrum fermonem accedit, pensiones

fGratia.] Apud populum; Sans faveur. & Auctoritate.] In Senaru ; Sans crédit. h Valeret.] Id est, statum suum legitilunt: nobis reliquerunt pericula, * repulsas, b judicia, egestatem. quæ quousque tandem patiemini, fortissami viri? nonne emori per vertutem praftat, quam vitam miferam, atque inhonestam, ubi aliena superbia ludibrio fueris, per dedecus amittere? Verum enimoero, prô deum atque hominum fidem, victoria in manu nobis est: viget atas. animu valet. contra illis, annis, atque divitin, omnia confenuerunt. tantummodo incepto opus est: catera d res expediet, etenim qui mortalium, cui virile ingenium est, tolerare potest, illis divitias superare, quas profundant in exstruendo mari, & montibus coaquandis, nobis rem familiarem etiam ad necessaria deesse ? illos binas, aut amplins domos continuare: nobis f larem familiarem nusquam ullum este? cum tabulas, signa Storeumata emunt, h nova diruunt, alia adificant postremo omnibus modu pecuniam trabunt, vexant: tamen summa lubidine divitias suas vincere nequeunt. at nobis est domi inopia, foris as alienum; mala res, spes multo asperior. denique quid reliqui habemus, præter miseram animam ? quin igitur expergiscimini? en illa, illa, quam sape optastis, libertas, præterea divitiæ, decus, gloria in oculi sita sunt. fortuna ea omnia victoribus præmia posuit. res, tempus, pericula, egestas, belli spolia magnifica, magis quam oratio mea, vos borrentur. vel imperatore, vel milite me utemini. neque k animus, neque corpus à vobis aberit. bæc ipsa, ut spero, vobiscum una consul agam: nisi forte me animus fallit, & vos servire magis, quam imperare, parati esti.

Postquam accepère ea homines, quibus mala abunde omnia erant, sed nequeres, neque spes bona ulla : rametsi illis, quieta movere, ma-

INTERPRETATIO.

Tamen per suam summam libidinem | rire suas divitias.

G sumptus immensos non possunc exhau- 2 Decus, gloria vobis se oggerant.

NOTE.

2 Repulfas. 1 Catilina bis Confulatum petiit, bis repulsus fuit.

scilicet. Alii ambitus, alii repetundarum bise: Ouvrage fait au tour.
poenas dederant.

h Nova.] Id est, quod nuper edificave-

· Consenuerunt.] Id eft, imminuta sunt,

aut prorsus interierunt. d' Res expediet.] Id est, relique sine nobis perficientur. Gall. Le refte fe fera de

· Exfruendo.] Extruere hic est ædificaoptime dicimus, Combler les mers.

f Larem.] Lares dii erant domestici, quibus focus facer erat: Unde iph pro zu juvero. foco & domo frpe politi, ut hoc in loco.

s Toreumata.] Toreuma effe videtur quicquid cœlo, aut torno elaboratum est. b Judicia.] Que in nos exercentur Gall. Tout ouvrage de relief, & fait en

rant, hodie dirmint, ut denuo extruant.

Wexant.] Verbum istud prorsus referendum est ad pecunias, non, uti volunt nonnulli, ad homines. Hoc dicit, Aliquos, quamquam pecunias suas profun-derent, non potuisse tamen exhaurire; re, donec lorus mari subtrahatur. Gallice Sed verbum quo usus est Autor, magnam habet emphalim.

k Animus.] Id eft, vos confilio & ma-

gna merces videbatur; tatnen postulare plerique, uti proponeret, quæ conditio belli foret : quæ armis præmia peterent : quid ubique opis, aut spei haberent. Tum Catilina polliceri a tabulas novas, a proscriptionemi locupletium, magistratus, facerdoria, rapinas, alia omnia, quæ bellum, arque lubido victorum fert : præterea, este in Hispania citeriore Pisonem, in Mauritania cum exercitu P. Sitium Nucerinum, confilii sui participes: petere consulatum & C. Antonium, quem sibi collegam fore speraret, hominem & familiarem, & omnibus necessitudinibus circumventum : cum eo consulem se initium agendi facturum. Ad hoc, maledictis increpabat omnis bonos: suorum unumquemque nominans, laudare, admonere alium egestatis, alium cupiditatis sua, complures periculi, aut ignominia, multos victoriae Sullana, quibus ea prædæ fuerar. Poliquam omnium animos ' alacris vider ; cohortatus, nt. petitionem suam curæ haberent, conventum dimisit. Fuereea tempestate, qui dicerent, Catilinam, oratione habita, cum ad jusiurandum populares sceleris sui adigeret, humani corporis sanguinem vino permixtum in pateris circumtulisse; inde, cum post extecrationem omnes degustavissent, sicuti in & solemnibus sacris fieri consuevit, aperuisse confilium fuum ; atque ed dictitare fecisse, quò inter se magis fidi forent, alius alii tanti facinoris confcii. nonnulli ficta & hæc, & muka

INTERPRETATIO.

side funtam muma n. "Light leand Mattin or greendam por Postquam videt animos omnium ora- qui sceleris sui conscii erant & fautores.

NOTA.

Tabulas. Tabula nova appellantur, nos, beneficium aut prebendam. im abolitis prioribus debitis, nemo, quod de Pisonem. Quem occisum suisso Cacum abolitis prioribus debitis, nemo,quod ante à creditoribus acceptum est, cogi-tur folvere : quæ quidem propositæ sunt e Mauritania.] Africæ regio est, veraliquando tabulæ, com ære alieno, & sus Gaditanum fretum. præfertim ufuris plebs Romana oppreffa . f Nucerinum.] Nuceria ortum. Quaerat. Gall. Abolition de détes.

tut

eft.

we-

nt.

efe-

unt

Ali-

funire:

nami

ma-

gus

Proscriptimem.] Ex quo factions locupletium bona veniebant. Illud verò malum in civitatem invexerant bella civilia. Nam qui per illa victoriam adepti lilli ambirent, &cc. fuerant, illi nomina corum, qui diversarum partium fuisse putabantur, in tabu- seu potius libarent, & leviter attingerent. arque haftæ fubjectis.

Sacerdotia] Non tam dignitatem propè nullam curam habebant, quam libarent, & de vino gustarent. ex dignitate lucrum, aut, quod vocamus

tuor autem Nuceriæ fuerunt in Italia.

S.C. Antonium.] Hic fuit triumviri patruus.

h Petitionem.] Considarus scilicet, ut

· i Circumtulisse.] Ut singuli biberent,

lis descripta proponebant, constitutis præmis, si quis corum quemquam occidistemporibus sieri solerent. In its autem set; bonis etiam Proscriptorum publicatis mos erat Sacerdoti, priusquam inter vidimæ cornua vinum funderet, simpulo, id eft, vasculo ligneo aut fictili, propinare, ipsam sacerdotalem, cujus nebulones illi atque astantibus circumferre, ut paritet

B 2

pheteres

præterez existumabant ab iis, qui a Ciceronis invidiam, que postez orta eft, leniri credebant, atrocitate sceleris corum qui pœnas dederant, nobis ea res pro magnitudine parum comperta est. Sed in ea conjuratione fuit Q. Curius, natus haud obscuro loco, flagitiis atque facinoribus coopertus: quem censores senatu, 1 probri gratia moverant, huic homini non minor 2 vanitas inerat, quam audacia, neque reticere qua audierat, neque suamet ipse scelera occulture; prorsus neque dicere, neque facere, quicquam pensi habebat. erat ei cum Fulvia, mulieri nobili, stupri vetus consuetudo, cui cum minus gratus esser, quòd inopiaminus largiri poterat, repente glorians, maria, montisque polliceri, b minari interdum ferro, ni fibi obnoxia forer : postremo, ferocius agitare, quana solitus erat. At Fulvia, insolentiæ Curii causa cognita, tale periculum reipubl. haud occultum habuit: 3 fed, sublato auctore, de Catilinæ conjuratione; quæ, quo modo audierar, compluribus narravit. Ea res in primis studia hominum accendit ad consulatum mandandum M. Tullio Ciceroni. namque antea pleraque nobilitas invidià æstuabat, & quasi pollui consulatum credebat, si eum, quamvis egregius, homo e novus adeptus foret. sed, ubi periculum advenit, invidia, arque superbia + post foere. Igitur, d comitiis habitis, consules declarantur M. Tullius, & C. Antonius: quod factum primo populares conjurationis s concusserat. neque tamen Catilinæ furor minuebatur; sed indiesplura agitare; arma per Italiam locis opportunis parare; pecuniam, sua, aut amicorum fide sumtam mutuam, Fæsulasad Mallium quemdam portare; qui poftea 6 princeps fuir belli faciundi. Eâ tempestate plurimos cujusq; generis homines adscivisse sibi dicitur; mulieres etiam aliquot, quæ primo ingentis sumrus stupro corporis toleraverant: post, ubi æras, tantummodo quæstui, neque luxuriæ modum fecerar, æsalienum grande f conslaverant.

INTERPRETATIO.

2 Quem Ornfores ex Senatu ejecerant, tione Cateline, eo modo quo audiverat. ut iplum ignominia multarent.

Non minor levitas & futilitas inerat fuerunt. buic quam audacia.

3 Sed, tacito nomine Autoris, narravit juratos. compluribus en que audiverat de conjura- | 6 Qui posten primus bellum intulit.

+ Invidia atque superbia postposita

s Quod factum turbaverat primo con-

NOTE.

2 Ciceronis. Hoc est, que in eum exarfit.

b Minari. 7 Dicebat se eam gladio in- rendas, &c.

terfecturum.

· Noves. Ille novus homo dicebatur, fus Appenninum, juxta Fiorentiam. cujus Majores amplissimis usi non essent honoribus: Qui primus virtute sua Ma- ere obstrinxerant. Gall. Qui s' étoient joribus prælucebat.

d Comitiis.] Comitia, conventus erant Populi ad creandos Magistratus, leges fe-

· Fæjulas.] Fæfulæ, urbs Tufcjæ ver-

f Conflaverant.] Id cft, qua se alieno ndétées.

per eas se Catilina credebat posse ' servitia urbana sollicitare, urbem incendere, viros earum, vel adjungere fibi, vel interficere, sed in his erat Sempronia, que multa sepe virilis audacie facinora commiserat. bæc mulier genere atque formå, præterea viro atque liberis fatis fortunata fuit : literis Græcis & Latinis docta ; psallere, saltare elegantius, quam necesse est probæ: multa alia, quæ instrumenta luxuriæ sunt, sed ei chariora semper omnia, quam decus, arque pudicitia suit. pecunia, an famæ minus parceret, haud facile discerneres; lubidine sic accensa, ut sæpius peteret viros, quam peteretur. sed ea sæpe antehac b fidem prodiderat, 2 creditum abjuraverat, cædis conscia fuerat, luxuria atque inopia præceps abierat. verum ingenium ejus haud absurdum: posse verfus facere : e jocum movere: sermone uti, vel d modesto, vel e molli, vel f procaci. prorsus multæ g facetiæ, multusque lepos inerat. His rebus comparatis, Catilina nihil ominus in proxumum annum consulatum petebat; sperans, si designatus foret, facile se ex voluntate Antonio usurum. neque interea quietus erat, sed omnibus modis insidias parabat Ciceroni. neque illi tamen ad cavendum dolus, aut astutiæ deerant. namque à principio consulatus sui, multa per Fulviam pollicendo, effecerat, ut Q. Curius, de quo paulò antè memoravi, confilia Catilinæ fibi proderet, ad hoc, collegam suum Antonium h pactione provinciæ perpulerat, ne contra remp. sentiret: circum se præsidia amicorum, atque clientium occulte habebar, Postquam dies comitiorum venit; & Catilina neque petitio, neque insidiz, quas consuli fecerar, prosperè cessère; constituit bellum facere, & extrema omnia experiri; quoniam, quæ occulte tentaverat, aspera, foedaque evenerant. Igitur C. Mallium Fæfulas, atque in eam partem i Etruriæ, Septimium quemdam k Camertem

INTERPRETATIO.

* Credebat se posse per eas multitudinem | pellere. Servorum urbangrum ad defectionem im- | * Pejerando, rem creditam neg averat.

NOTE.

Incendere.] Ut scilicet, per tumultum | tia, decus & exculta elegantia. Forte non facilius effet quos vellent, interficere.

Fidem prodiderat.] Id est, promissis cum facramento, non steterat ; Perfidam le prabuerat.

Jocum.] Gall. Elle entendoit la rail-

7-

sst

25

d Modesto.] Gall. Le sérieux.

* Molli.] Le galant.

* Procac i.] Le langage qui êt trop libre; qui n' et bon qu' à dees effrontées.

* Camertem.] Ex oppide Uni

* Camertem.]

male vertas Gallice, Enjouement.

h Pactione. | Ciceroni Macedonia cum obtingeret, quæ optima erat Provincia ex commercio & mercibus Orientis, eam ille Antonio concessit, ut obsequio ipsum mitigaret, atque impediret ne contra Rempublicam machinaretur.

Etruria.] Italia regio non longe à Latio, ad occasum. Hodie Toscane.

k Camertem.] Ex oppido Umbria Ca-

in agrum Picenum, C. Julium in b Apuliam dimifit, præterez alium alio, quem ubique opportunum fibi fore credebat, interea Roma multa fimul moliri: consuli insidias rendere: parare incendia: opportuna loca armatis hominibus obsidere: ipse cum i telo esse, item alios jubere, hortari, uti semper intenti, paratique essent : dies, noctesque festinare : vigilare, neque 'infomniis, neque labore fatigari, postremò, ubi multa agitanti nihil procedit, rursus d intempesta noche conjurationis principes convocat per M. Portium Læcam. ibique multa de ignavià corum questus, docer se præmisise Mallium ad eam multitudinem, quam ad capifinda arma paraverat; item alios in alia loca opportuna; qui initium belli facerent; seque ad exercinum proficisci cupere, si prins Ciceronem oppressisse : eum fuis consitiis multum officere: Igitur, perterritis ac du bitantibus cateris, C. Cornelius, eques Romanus, operam suam pollicitus, & cum eo L. Vargunteius Senator, constituere 'ea nocte paulo post, cum armaris hominibus, sicuti salutatum, introire ad Ciceronem. & de improviso domi suz imparatum consodere. Curius, ubi intelligit, quantum periculum consuli impendeat, propere per Fulviam Ciceroni dolum, qui parabarur, enunciar, ira illi e janua prohibiti, tantum facinus frustra sulceperant. Interea Mallius in Etruria plebem solicitare. egestate simul, ac f dolore injuriæ, novarum rerum cupidam: quòd Sullæ dominatione, agros, bonaque omnia amiserat; præterea, larrones cujulque generis, quorum in ea regione magna copia erat. nonnullos ex Sullanis s colonis quibus lubido arque luxuria ex magnis rapinis nibil refigni fecerant. Ea cum Ciceroni nunciarentur; h ancipiti malo permotus. quod neque urbem abinfidiis privato confilio longius tueri poterat, neque exercitus Mallii quantus, aut quo confilio foret, i fatis compertum

INTERPRETATIO.

Iple cum gladio in publicum prodibat. | ea nocte, paulo post, sicuti salutatum Constituerunt introire ad Ciceronem | ivissent.

NOTE.

Agreen Picenum.] In media propemodum Italia, ad mare Adriaticum : Hodie, La marche d' Ancone.

b Apuliam.] Ad mare Adriaticum jacet, in stalie ora extrema fere que vergit ad Orientem.

· Infommiis.] Infomnia est, cum quis

cormire non potest.

d Intempesta.] Circa mediam noctem, cum tempus non est amplius operandi. Centicinio, Concubio.

e ganuâ] Ciceronis scilicet. bolore.] Quòd sibi à Syllâ bona ere-infestabantur. bta fuiffent.

s Colonis.] Syllæ milites erant, quibus Hetruscorum agros diviserer, quod ii Marii partes sequuti essent:

h Ancipiti.] Id est, quod ex utrâque parte imminebat.

i Satis.] Ex toto hoc negotio maximum certe erat periculum. Cum enim in Senatu ipfo plurimi effect, iique maxime potentes, qui Conjurationi faverent, invidiofum crat homines accusare tanto favore subnixos, nisi pariter coargueren-tur: Deinde ipsis Reipublicæ consilia ma-A . 2 % .

habebat,

habebat, rem ad senatum a refert, jam antea vulgi rumoribus exagitatam. Itaque, quod plerumque in atroci negotio folet; senatus decrevit, b darent operam consules, ne quid respub. detrimenti caperet. es potestas per senatum, more Romano, magistratui maxuma permittitur, exercitum parare, bellum gerere, coercere omnibus modis focios, atque cives: domi, militizque imperium, atque judicium fummum habere. aliter, fine populi justiu, nullius earum rerum consuli jus est. Post paucos dies L. Senius senator in senatu literas recitavit, quas Fæsulis allatas sibi dicebat; in quibus scriptum erat, C. Mallium arma cepisse cum magna multitudine ante diem vi. Kal. Nov. Simul, 4 id quod in tali re solet, atii portenta atque prodigia nunciabant : alii, conventus fieri, arma portari. d Capuæ, atque in Apulia e servile bellum moveri. Igitur f senati decreto, Q & Marcius Rex Fæsulas; Q. h Merellus Creticus in Apuliam, circumque ea loca missi, hi utrique ad urbem imperatores erant impediti, ne triumpharent, calumnia paucorum, quibus omnia honefta, atque inhonesta vendere mos erat. sed Prætores Q. Pompeius Rusus Capuam, Q. Metellus Celer in agrum Picenum: hisque 1 permissum, uti pro tempore, atque periculo exercitum compararent. ad hoc, si quis indicasset de conjuratione, que contra remp. facta erat, præmium, servo libertatem & " H. SC.; libero impunitatem ejus rei, & H. SCC. itemq;

NOTE.

2 Refert.] Referre, est rem agitandam in Senatu proponere.

b Darent operam.] His verbis solemnibus, fummum Imperium, & quasi Di- sul fuit postea cum Afranio. chatorium Consulibus deferebatur.

c Id quod.] Parenthelis eft. Gall. Comme c'êt la coûtume en de pareilles rencon-

Annibal, ut ipsius domitrix dicta fuerit.

c Servile.] Id cst, quod per servos gere-retur. Gall. Qu'on tachoit d'y faire soule-

ver les esclaves.

f Senati. J Pro Senatus; Ità olim.

8 Marcius. | Marciorum familia ab An-

cta Creta pott Consulatum.

urbem intrare non erat licitum.

k Metelles Celer.] Hic beneficio Ciceronis, Galliam ipti destinatam, sed in concione depolitam, administravit : Con-

1 Permissum.] Imò & imperatum. in H-S.] Sestertium denotat hac figura, cujus li accuratiorem cognitionem habere voles, opus erit adire cos qui de ære tractarunt, Budæum, puta, Hottomand Capua.] Urbs fuit Campaniæ nobi-lissima, mari Tyrrheno adjacens: Cujus num, aliosque: neque enim quæcumque illecebris & amoenitate usque adeò captus ab aliis bene scripta funt opus est huc transcribere. Interim, ne omnino vacuus discedas, quantum fatis erit, dicemus ad hujus loci intelligentiam. Seftertius, uti quidem plurimis ex locis colligere videor, nummus fult primo areus, valore duorum assium cum semisse, qui postea ex co Marcio quarto Romanorum rege de- argento conflatus quinque æstimatus fuir; ducitur. Hic Conful fuit cum L. Metello, Arque utrumque fi ad monetæ nostræ quo mortuo, & eo qui in ejus locum suffectus erat, solus Marcius Consulatum Turonentibus denariolis, paulo pluris; vel gessit.

h Metellus. 1 Cognomen habuit à deviduplo valebit. Verum difficultas in eo non est, cum ubique prottent Tabulæ pro i Ad urbem. | Quia' ante triumphum monerarum ættimatione. Numerandi ratio hac in parte obscuritatem attulit, quam

decrevere,

decrevere, uti 1 familiæ gladiatoriæ Capuam, & in cætera municipia distribuerentur pro cujusque opibus; Rome per totam urbem vigilia haberentur, eisque 'minores magistratus præessent. Quibus rebus permota civitas, atque immutata facies urbis erat: ex fummâ lætitià, atq; 4 lascivia, que diuturna quies pepererat, repente omnis tristitia invasit. festinare, trepidare, neque loco, neque homini cuiquam satis credere : neque bellum gerere, neque pacem habere: suo quisque metu pericula metiri, ad hoc, mulieres, quibus 1 pro reip. magnitudine belli timor insolitus incesserat, affictare sele; manus supplices ad cochum tendere; miserari parvos liberos ; rogitare; omnia pavere; superbia arque deliciis omiffis, fibi patriæque diffidere. At Catilinæ crudelis animus eadem illa

INTERPRETATIO.

* Fropter Reipublica magnitudinem.

NOTE.

continetur, nulla est provsus difficultas; ctiam eandem figuram pro sestertium, rotunde & absque ulla præcisione Roma- vel sestertia Poêtarum. Hoc posito, nihil ni, ficut & alii, numerant : fed numerus facilius est quam videre, ineptum fore, si quando mille nummos seu sestertios ex- Senatus, in re quæ salutem publicam recedit sepe detruncatus est; ita ut mille spiciebat, centum sessentios, vilissimam pero singulis sint intelligendi. Cum sum- cuniam, decrevisset. Ergo sigura hac ma eo quo dixi modo amplius quam mil- H.S. C. centum, hoc in loco, facit Sesterle complectebatur, tum per Genitivum tiam, vel, si cum Poeris loqui ames, pluralem Sestertium illam exprimebant; Centum sestertia, id est, centena millia adeo ut Seftertium, & mille listertii fint nummorum, seu sestertiorum : que ad res una & cadem. Unde factum, ut Poë-tæ, ex Genitivo illo plurali, nomen ge-nere neutro effecerint, quo tamen nisi in cient aureos dupliones; Cinq cens pistoles. numero plurali non utuntur; atque ita illis fingula seftertia pro mille veneunt sestertiis illis parvis à masculino sestertius, quo folo O atores utuntur. Si verò fumma effer minimum decies centenorum millium, tum adverbiis decies, vicies, centies, &c. utebantur, que adverbia centena millia faciebant, quamvis ea non exprimerentur. Jam res fatis clara eft, interim nodus unus restat explanandus; fciendum enim, an hoc Salluttii loco cen- buerentur. tum sestertii, an centum sestertiam seu Minores.] Quastores, putà, Ædiles sestertiorum intelligantur. Hic verò opus minores, Triumviri capitales, &c. est conjectura & judicio. Dico itaque, primo, ab aliis prolixè probatum esse tinentia seu obscœna libidine; sed tan-bane figuram H-S. pro minoribus se tum pro ludibunda, exultante, & profu-Rertiis, in masculino genere, positam sa latitia.

tamen ex pauculis sequentibus lineis in- esse, quatenus nullus numerus, nisi qui telliges. Quando numerus intra mille expressus est intelligitur; deinde venire

2 Familia.] Qui gladiatores apud unum lanistam sese ex reebant, discebant, aut serviebant, ii familia dicebantur.

b. Opibus.] Sæpe gladiatores à privatis empti, ad tumultum & cædem: ipfi aliquando bella & quidem gravia excitaverunt: Adeoque minime mirum fi sufpedi essent; ex urbe deducerentur; atque pro ratione virium, in municipia distri-

Minores.] Quaftores, putà, Ædiles

d Lascivia.] Non hic polita pro incon-

movebat. inches 1'414

movebat, tamethi przehdje parabantur, & iple lege * Plantia interrogatus erat ab L. Paulo: postremo, dissimulandi causa, & quasi sui expurgandi, ficuti ' jurgio lacessitus foret, in senatum venit, Tum M. Tullius conful, five præfentiam ejus timens, five iracommons, orationem habuit luculentam arque utilem reipubl quam postes scriptam edidit. Sed ubi ille affedit, Catilina, ut erat paratus ad diffimulanda omnia, demisso vultu, voce supplici, postulare à patribus, ne quid de se temere crederent : ea familia ortum, ità ab adolescentia vitam instimisse, ut omnia ' bona in spe haberer: ne existimarent, sibi patricio homini, cujus ipfius, asque majorum plurima beneficia in plebem R. effent, perdita republ. opus effe; cum eam fervaret M. Tullius, s inquilinus civis urbis Rome. ad hoc, maledicta alia cim adderet s obstrepere omnes; hostem, arque parricidam vocare. rum ille furibundus : Quoniam quidem circumvenem, inquit, ab inimica praceps agor, incendium i meum ruina exstinguam. Dein se ex curia domum proripuit. ibi multa secum ipse volvens, quod neque insidiz consuli procedebant, & ab incendio intelligebar urbem vigilits munitam, optumum factu credens exercitum augere, ac priils, quam legiones scriberentur, multa ante capere, que bello usui forent, nocte intempetta cum paucis in Malliana caftra profectus eft. sed Cethego, atque Lentulo, ceterisque, quorum cognoverat promptam audaciam, mandat,

INTERPRETATIO.

Pergit dicere, se esse ortum ed fa- | scentia ut non, nisi bonam spem, de se milia, ità instituisse vitam ab adole- praberet.

NOTE.

nus plebis, adjuvantibus Catulo & Lepido, anno ante conjurationem Catilinæ 15. ut quereretur in cos qui quovis modo Senatui, Magistratibus, imo & privatis hominibus, insidias aut vim fecislent.

Paulo.] Is postea Consul fuit.

Jurgio.] Comme si on luy ût fait une querelle mal à propos.

is

minus crederent Senatores que ipse de Conjuratione indicaverat.

Bona in fee.] Qu'n ne pouvoit avoir que des esperances avantagenses de luy. Catilina mens ett dicere, servata opus restincturum.

Can it it is to the second

Plantia.] Eam tulit Plautius Tribu-| esse Republica, aut se ejus ruinam quefiiffe.

8 Inquilinus.] Peregrinus, Arpino oriundus

h Meum.] Id cft, quod in me excitatum eft. Metaphora sumpta ab incendis, que, ut ne in dissita edificia grassentur, ruina intermediorum, impediri solent. d Prasentiam. Timebat ne forte, cum aut saltem inimicis importaturum, pominus crederent Senatum venire, tiùs quàm periturum. Caterum auctori-tate Ciceronis contendunt, non iffud in Senatu a Catilina dictum fuille; sed eum Catoni ante comitia Confularia Judicium minitanti, respondisse volunt, fi f Servaret.] Id eft, fervare studeret, quod effet in fortunas fuas incendium aut servandam simularet: Neque vero excitatum, id se non aqua, sed ruina

quibus

quibus rebus possent, opes factionis confirment, infidias confuli maturent ; cædem, incendia, aliaque belli facinora parent : fefe propediem cum magno exercitu ad urbem accessurum. Dum hæc Romæ geruntur C. Mallius ex suo i numero legatos ad Q. Marcium regein mit-

rit, cum mandatis hujusmodi:

DEOS, bominesque testamur, Imperator, nos arma neque contra paariam cepiffe, neque quo periculum aliis faceremus, fed uei corpora no-Bra ab injurià tuta forent : qui miseri, egentes, violentià atque crudelisate fæneratorum, plerique patrià, sed omnes fama, atque fortunis expertes fimus : neque cuiquem nostrum licuit, more majorum, a lege uti, neque, amiffo patrimonio, b corpus liberum habere: santa fevitia feneratorum, atque pratoris fuit. Sape majores vestrum misereti plebis R. decretis suis inopia ejus copitulati sunt: ac novissime, memorià vestrà, propter magnitudinem æris alieni, volentibus omnibus bonis, argentum d ære folu-

INTERPRETATIO.

Mallius mittit quosdam ex suis mili-tibus legatos ad D. Marctum regem. 2 Neque ut alios in discrimen adduce-

Lege.] Papiria, aut quavis alia, quæ (tribunitia rogatione diminutum en adeò,

aut alio modo vexarent.

tabularum atrocissima contra persidiam latum. tabularum atrocissima contra persidiam debitorum, quâ, non tantùm illi vinciri, sed eriam in partes secari, ab iis quibus adjudicati essenti, icitum erat. Illam eo sine paraverant, ut ne, persidia debitorum, subsidium pecunia mutuatitia, quo communis hominum vita indiget, inopia temporaria adimeretur. Quoniam verò savitia ista poena non quita est contemni, quemquam dissectum essentiamente actum, quod quidem seiam, aut ab illis indicetur, uspam appareat; non quitus, Gellius tessatur, se nec legisse, maxime vera esset, cam Mallii verbis sig-

civibus adversus sceneratores consuleret; ut non tantum ex unciario, quod cautum ne illi in debitores sevirent, cos ligarent, fuerat duodecim tabulis, semunciarium, in fingulos menses, factum fit, fed omb Corpus liberum.] Lex fuit duodecim nino lege L. Genutii Tribuni plebis sub-

nec audivisse : Hinc factum ut fitu & se- maxime vera esset, eam Mallii verbis signio, tum etiam legibus subsequentibus, nificari non equidem arbitratus sucro. de ista acerbitate detractum fuerit. Ligari Potius est ut credam, hoc in loco, quamcorpus debitorum non pariter in desuetu- vis obscure, illud indicari tamen quod dinem abiit: Nam, pro moribus & rem-poribus Reipublicæ, plebem hac de re conquestam esse, cum ex aliis locis, tum turpissimæ legis Autor suit, qua creditoex hac Mallii epistola omnino conspici- ribus quadrantem solvi justit. Si enim verum eft, uti quidem libentissime credo, copitulati sunt. Jeognus cum pro libitu quod alicubi restatur Lambinus in com-non semel auctum swisser, aliquando etiam mentariis ad Horatium, se sestetium vi-

tum eft. fape ipfa plebes, aut dominandi studio permeta, aut superbia magiftratuum armata, ' à patribus secessit. at not non imperium, neque divitia petimus, quarum rerum causa, bella, arque certamina omnia inter mortalis funt : sed libertatem, quam nemo b bonu, nifi cum anima Gmul, amietit. Te, atque senatum obtestamur, consulatis miseris civibu ; legis prafidium, quod iniquitas pratoris eripuit, restituatis, neve nobis eam necessitudinem imponatis, ut quaramus, quonam modo, maxumè ulti sanguinem nostrum, pereamus.

Ad hæc, Q. Marcius respondit, si quid ab senatu petere vellent, ab armis discedant, Romam supplices proficiscantur: 1 eâ misericordia arque mansuetudine senarum, populumque Romanum semper fuisse, ut nemo umquam abeo frustrà auxilium petiverit. At Catilina dex itinere plerisque consularibus, præterea optumo cuique literas mittit: se. falsis 2 criminibus circumventum, quoniam factioni inimicorum refistere nequiverit, fortunæ cedere, f Massiliam in exilium proficisci; non 3 quo fibitanti sceleris conscius esset; sed uti resp. quieta forer; neve ex suâ contentione seditio oriretur. Ab his longe diversas literas Q. Catulus in senatu recitavit; quas sibi g nomine Catilina redditas dicebat, earum h exemplum infra scriptum est.

INTERPRETATIO.

lem misericordiam atque mansuetudinem femper fuiffe, ut, Oc.

tu-

ge-

14-

-00

li-

tes e,

n, is

Dicit se circumventum falsis crimi- sceleris.

Dicit, Senatui & Populo Romano ta- | nibus & accusationibus, cedere fortuna.

3 Non ideo quod fibi conscius effet tanti

NOTE.

disse argenteum V signatum, id est, ut caverit; ut loquitur Plorus. ille exponit, valore quinque assum, nul-lus dubito quin ad illud respexerit Mallius, cum as qui æreus est, ne quidem quartam partem faciat seitertii, qui argenteus fuit; idque tam egregie ad ejus sco-pum pertineas. Atque ità tempora optime convenient; & vere dixerit Mallius memoria vestra, cum antea viderimus superstites Syllanos milites, Valerium in jor eorum in Senatu auctoritas esset, pri-Marii locum subrogatum, nec quem-quam lateat Syllam & Marium coævos f Massiliam.] Urbs est Galliæ Narbofuiffe.

A patribus.] A senatu & potentioribus; quod quidem ter aut quater factum fuille legimus, seu libertatem, seu pudicinorum decera & infignia Populus vindi- cujus ut mens, ita stylus perplexus est. 1

b Bonus.] Id eft, cordanus.

Consulatis. Id est, eorum rationem habeatis, ipsis prospiciatis, & ruinam

d Exitinere.] Postquam Româ discefferat; ex locis ubi commorabatur.

e Consularibus.] Illis qui Confulatum gefferant ideo scripsit Catilina, quod ma-

nensis maritima, quæ & antiquissima; profugis ex Ionia Phocenfibus condita. Hodie Marfeille.

8 Nomine.] Gall. De la part.

h Exemplum.] Gall. La copie. Atque tiam, seu natalium dignitatem, seu ho- ipsius Catilinæ propria esse verba arbitror,

L. Catilina Q. Garalo S. . Egrogia ena fides, re cognica, o grata mibi. " magnis in men periculit, " fiductam commendationi " mea eribuit. f quamobrem defensionem in ? consilio novo h non statui parare : satisfactionem ex nulla Consciencia de culpa proponere decrevi : * que medins a fidius lices vera mecum recognoscas. Injuriis, consumeliisque concitatm, quod, fructu laborn industriaque mea privatus, I statum dignitatis non obtinebam, publicam miserorum causam pro med consuctu-

a creation for the property of the party a Simulation N o T E.

viz similis reperiatur.
Grava.] Id est, juounda; sed istud ità intelligendum est, ut grati animi testificationem involvat. Gall. diceremus, Dont ie vous fuis obligé.

Mognis.] Catuli enim gratia fultus Vestali accusatus esset, judicium essugit.

d Fiduciam.] Id eft, facit ut confidam, tibi commendans meas fortunas.

tibi committo.

f Quamebrem.] Locum maxime difficilem nobis fecit mens Catilinæ icelerata & perturbata, cui insuper tenebras offuderent varia codem congesta commentztiones. Quidam istud quamobrem ad præcedentia, alii ad sequentia referunt, idque totum diverse connecunt : Prolixus essem si omnia conarer excutere; adcó que id tantam proteram quod magis probatum fuerit. Castilioneus ita exponit, Decrevi proponere satisfactionem ex conscium.

nulla conscientia de culpa, quamobrem k Fidia non statui parare defensionem in novo confilio. Id est, decrevi purgare me apud te, cum nullius mihi deticti conscius sim, cur Rome caufam non dixerim, meque defenderim ab inimicorum calumniis. Agnosco equidem hanc expositionem non multum ab ipfis Autoris verbis recedere; at certe vereor ejus ut mentem fatis affequatur. Itaque pauculis rem, ut videtur, expedio: Ob eam rem, & quia tibi con fidendum effe experientia didici, ego difteffi, net statui me defendere in Senatu tatis, ad quem med virtute affurrexedenue convocate. Non enim decrevi me ram, deficiebar. E juidem, cum ille tanta expargare, aut satisfactionem proponere, familia, & tantis animis effet, post Priecum nullius culpa sim mibi conscius : at- curam, non abs re, si bonus fuisset, ad que ita effe facile cognosces, si mecum sta- Consulatum aspirasser.

Egregia.] Id est, excellens, cuique Pergit porrò Catilina, atque figillatim oftendere conatur, illud fibi minime vitio vereendum effe quod à Senatu maximè reprehendebatur. Dicet forte aliquis, me particulam negantem ex longinquo in meam explicationem retraxisse; aliquid etiam addidisse; quivis quidliber objiciet: Unum omnibus respondeo, Quorsum iret, aut quid ageret, quem conscientia & lictores insectarentur, Catilinam nescivisse; adeoque opus esse gradus ipsius e Mea.] d est, qua ego fortunas meas firmare, quodque minus exposuit, apertiùs declarare.

di

G

Gu

jA

ci

ju

d

ti

d

0

8 Consilio.] Nonnulli, per consilium novum, ipsam Conjurationem intelligunt, quam vocaverit novum confilium, cum antea omnia alia fimulasset. Malim

accipi de Senatu.

h Non statui.] Imò contra libere fateri. quod & acriter perseguar, quamquam id mihi crimini vertant, me scilicet, cansam miserorum suscepisse.

i Qua.] Me scilicer nullius culpa esse

k Fidius.] Arbitratur ex Festo doctiffimus Vossius, Me-dius-fidius juramentum esse per Herculem Jovis filium; ita ut dius positum sit pro Graco die, quod Jovis lignificat; & fidius pro filius mutato L in D, more antiquo; Me verò pro Græco µa, quod est adverbium jurandi. Confirmat eam sententiam ex Varrone & Terrulliano, qui Dium-fidium, Græcis Herculem esse dicunt. Alii alia, quibus non affentior.

1 Statum.] Id est, ex co gradu digni-

ż

dine fuscopi : non, quin as alienum b meis nominibut ex poffeffionebue Solvere possem: chm & allis nominibut liberation Aurelia Orestilla. fuis, filiaque copiss perfolveret: fed, quod non dignos bonnines bonore bonestatos videbam, meque falsa sufpicione d alienatum offe fentiebam : boc nomine faits boneft a pro mes cafu fpes relique dignicain confervanda sum secusm. Plura cum scribere vellem, nunciatum est mihi vim parari. mmc Oreftillam tibi commendo, sueque fidei trado. eam ab injuria defenda, per liberos tuos rogatus. Haveto.

Sed ipfe, paucos dies commoratus apud C. Flaminium in agro & Reatino, dum vicinitatem antea folicitatam armis exornat, com faf cibus, arque aliis imperii infignibus in castra ad Mallium contendit. Hæc ubi Romæ comperta funt; fenarus Catilinam, & Mallium hoftes judicat, cetere multitudini diem statuit, ante quam liceret i fine frande ab armis discedere, h præter refum capitalium condemnatis, præterea, decernit, uti confules & delectum habeant. Antonins cum exerciur Catilinam persequi maturer. Cicero urbi præficio fit. Eâtempetta-" te mihi imperium populi R. multo maxume i miferabile viliam eft : cui cum ad occasium ab orm solis " omnia domita armis parerent, domi otium, atque diviriæ, quæ " prima mortales putant, affluerent; fulle tamen cives, qui seque, remque publicam obstinatis animis perditime

INTERPRETATIO.

Prascribit diem catera multitudini, antequam liceret impune discedere ab armis

NOTE.

* Es alienum.] Pecuniam mutud sumvendi unum & eundem Conjuratis fuisse prætextum; violentiam nempe fœneratorum.

b Meis nominibus.] En mon nom ; forus

mon propre feing.

-

2

d

n

e Aliis nominibus.] Intelligo de pecunia fumpra à Catilina, prædibus & sponforibus amicis; illud enim ab ipfo factum fuille suprà vidimus: Arque ità sumendum esse non difficile esser oftendere, fi tanti haberetur.

d Alienatum.] Rejectum. Gall. Dif-

gracie, Rendu suspect.

e Hoc nomine. Ild est, Ed causd; prasertim verò quòd me suspicione falsa alienatum fentio, postquam Cicero atroci criminatione innocentiam meam ad Senatum divexavit.

in quo ego sum. Gall. Vil betat où je lentissma.

s Reatino.] Reate urbs fuit in Sabinis, Roma prorsus ad Septentrionem. Rieti vocatur in novis tabulis Geographicis.

h Prater. Adverbium est. Gall. En-

cepté.

i Capitalium.] Id est, rerum aut criminum, que capitis penam arceffunt, vel morte multansur.

k Delectum I ld est, militer delignom. Or ad militiam conscriberent. Gall. De ile

levassent des troupes,

1 Miserabile. I la cit, miseratione dignum. Gall. non dicas miserable, sed

digne de compassion.

m Omnia.] Hyperbole est, co, que volunt Autores, sensu intelligenda; ut, silicet, quascumque terras Romani cognoscerent, ex ipsorum subirent aux venera-

rentur imperium.

n Prima.] Id est, precipus & estel-

irent. namque, duobus senati decretis, ex tanta multitudine, nequi præmio inductus conjurationem patefecerat, neque ex castris Casilina quisquam omnium discesserat, tanta vis morbi, arque uti tabes plerofque civium animos invaferat. neque folum illis b aliena mens erat; qui conseii conjurationis fuerant, sed omnino cuncta plebes, novarum rerum studio, Catilina incepta probabat, id adeò more suo videbatur secere, nam semper in civitate, quibus opes nulla sunt, bonis invident malos extollunt; vetera odêre,nova exoptant; odio suarum rerum mutari omnia student; turba, arque seditionibus d fine cura alumur: quoniam egestas facile haberur sine damno. Sed urbana plebes ea verò præceps ierat multis de causs. Primum omnium, qui ubique probro, atque petulantia maxume præstabant; item alii, f per dedegota, patis moniis amissis; postremò omnes, quos flagitium, aut facinus domo expulerat, hi Romam, ficuti in g sentinam, confluxerant. dein multi memores Sullanz victoriz, quòd ex h gregariis militibus alios senatores videbant, alios ità divites, ut regio victu, atque cultu ætatem age rent, fibi quisque, si in armis foret, ex victoria talia sperabat. præteret juventus, quæ in agris ' manuum mercede inopiam toleraverat, ' priva-tis atque ' publicis largitionibus excita, urbanum otium i ingrato labori prætulerat. eos, atque alios " omnis malum publicum alebat. quò mious mirandum est, homines egentis, malis moribus, maxuma spe;

INTERPRETATIO.

· Aluntur sine curà inter turbas & se 2 Que toleroverat mopiam fructulaboris fai.

NOTE.

Duobus.] Prius vidimus, ubi agitur | & fubstantivum exprimere fositum esse. de sestertiis, posterius verò, ubi dies statoitur ante quam fine fraude liceret ab armis discedere.

6 Aliena.] Aver (a à bono Reipublica;

Alienata.

c Bonis.] Iis qui in Republica potentes

funt & florentes.

d Sine eurs.] Rerum suarum scilicet, quia nihil possident: Deinde etiam de iis minus folliciti que in usum quotidianum requiruntur; cum hinc inde quæliber, per lum publice distribuebantur: Deinde doturbam, rapiant.

Praceps.] Caco impetu ad Catilinam defecerat, & ipsius incaptis favebat. f Per dedecera.] ld cst, slagitiose. Jam

fæpias vidimus Sallustium adverbiis non ita libenter uti, fed ea per præpofitionem

& Sentinam. | Proprie est sentina par navis infima, in quam fordes omnes de-

fluunt. Hie metaphorice fumitur pro iniproborum receptaculo.

h Gregariis.] Ideft, infimis; querun laus nulla eft.

i Privatis. I Que à privatis hominibus fiebant, ut Populi gratiam aucuparentus, Gejus suffragia demererentus.

k Publicis.] Frumenta enim in popunationes publice in ludis à quibusdam Magistratibus fiebant.

Ingrato. 1 Id eft, ex que quantum

illi vellent non capiebant.

m Omnis.] Ejusdem generis, supple; quos appellare nihil attinet.

geipub,

reipub. juxtà ac fibi confulnisse, præterea quorum, victoria Sulla, parentes proscripti, bona erepta, jus libertatis b imminutum erat, hand fane alio animo belli eventum exspectabant, ad hoc, quicumque aliarum, arque senatus partium erant, conturbari rempublic. d quam minus valere ipfi, malebant. id aded e malum f multos post annos in civiratem reverterat. Nam postquam Cn. Pompeio, & M. Crasso Cost. tribunitia potestas & restituta est; homines adolescentes, h summam potestatem nacti, quibus ztas, animulque serox erat, coepère, senatum criminando, plebem exagitare; dein largiundo, atque pollicitando magis incendere; ità ipfi clari, potentesque fieri. contra eos summa ope nitebatur pleraque nobilitas; i senatus sub specie, pro sua magnitudine. namque uti paucis verum absolvam, 1 per illa tempora quicumque rempublic. agiravere, honestis * nominibus, alii, ficuri jura populi defenderent, pars, quò senatus auctoritas maxuma foret, bonum publicum fimulantes, pro sua quisque potentia certabant : negue illis modestia, neque modus contentionis erat : utrique victoriam crudeliter exercebant. Sed, postquam Cn. Pompeius ad bellum 1 maritimum, atque " Mithridaticum missus est; plebis opes imminutæ; paucorum potentia crevit. hi magistratus, provincias, aliaque omnia tenere: ipsi " innoxii, florentes,

INTERPRETATIO.

Duicumque turbaverunt Rempublicam illis temporibus, eam turbaverunt honeffe pratextu.

NOTE.

² Consuluisse.] Id est, non majorem Reipublice, quam Juarum rerum curam habuisse : Vel, Reipublica commodum suumque idem fecisse. Gall. Ne prenoient pas d' autres mesures pour la Republique que pour eux. Confondoient l'interêt du public avec le leur.

què

ina

rol-

Qui

re4

fe-

ent

mu-

nır:

terò

bro,

the

ordic

pki,

ores

age-

eres

iva-

bori m-

ipe;

ula-

effe.

pars

s de-

o ini-

orion

nibus

mutur,

popu-

fdam

าะเนท

pple;

pub.

Sollie

b Imminutum.] Sylla enim Proscriptorum liberis jus petendorum honorum eripuit.

c Alio.] Id est, adepta victoria se quoque quosvis spoliaturos sperabant.

Quam minus.] Que de perdre la moindre chose de leur credit. Malum.] Dissensiones intellige, quæ

Senatui cum populo intercedebant.

f Multos.] Tribunitiam potefratem Sylla, ante aliquot annos ità disjecerat, ut Tribunis folum & nudum jus intercedendi reliquisset.

8 Reflituta.] Ab ipso Pompeio, ut Populi gratiam promereretur; Cujus facti mox ipfum poenituit.

h Summam.] A prima institutione fumma non fuit, quamvis Sacro-sancta dicta potestas Tribunitia: Verum eò usque progressa, & limites transgressa est, ut convocare Senatum, dimittere ab aliis

convocatum, Tribuni aliquando aufi fine.

i Senatus.] Id est, cum pro Senatus diagnitate se certare simularent, pro sua quisque gloria nitebantur.

Nominibus.] Sic folent homines; vel. quod mali faciunt occultum habent; vel palam si audent, virtutis specie & nomine obtrudunt : Adeoque per fraudem ple-

raque conantur & exequuntur.

1 Maritimum. 1 Adversus Cilices, qui etiam à Mithridate sustentabantur. Hoc bellum Piraticum vocatur in Flori titulis.

m Mithridaticum. Mithridates Rex fuit Ponti, in Afia, qui longum & grave bellum adversus Romanos sustentavit.

n Innoxii. Passive, quibus nemo nocere audebat : nam innoxius active etiam dicitur pro co qui nemini nocet.

fine metu ztatem agere, czterosque i judiciis terrere, b quò plebem in magistraru placidiùs tractarent. Sed ubi primum dubiis rebus novandis spesoblata est, vetus d certamen animos corum arrexit. quod fi e primo prælio Catilina superior, aut æqua manu discessisser; profecto magna clades, arque calamitas rempubl. oppressisset; neque illis, qui victoriam adepti forent, diutius ea uti licuisset ; quin defeuis & exlanguibas, qui plus posset, imperium arque libertatem extorqueret. Fuêre tamen extra conjurationem complures, qui ad Catilinam initio profe-Ai funt, in his erat Fulvius, senatorius filius; quem retractum ex itinere parens necari h justir, iildem temporibus Roma Lentulus, sicuti Catilina præceperat, quolcumque moribus, aut i fortuna novis rebus idoneos credebat, aut per le aut per alios, sollicitabat; neque solum cives, fed cujulcumque modi genus hominum, quod modo usui bello forer. Igirur P. Umbreno cuidam negotium dat, uti legatos k Allobrogum requirat ; cosque, & possit, impellat ad socieratem belli ; existumans, m publice, privatimque ære alieno oppressos, præterea quod natura gens Gallica bellicola effer, facile ad tale confilium adduci posse. Umbrenus, quod in Gallia negotiatus erat, plerisque principibus civitatum notus erat, atque eos noverat: itaque fine morâ, ubi primum legatos in foro conspexit, percunctatus pauca de statu civitatis, & quasi dolens ejus a casum requirere copit quem exitum tantis malis sperarent. Postquam

NOTE.

2 Judiciis. 1 Condemnationibus, aut |conjurationem, exhausta Respublica nu-

certé earum periculo.

b Quo plebem.] Locus obscurus. Sic intelligo. Pauci, qui omnia ad libitum inflectebant, Tribunos præsertim, judiciis & condemnationibus terrebant, ur ne illi plebem exagitarent, sed eam placidam & obsequentem efficerent.

penes quos futurum sir, lateat.
d Gertamen.] Quod Patritios inter & plebem per Tribunos intercedebat.

e Primo.] Cave hinc concludas fæpius cum Catilina prælium commissum else : Semel enim & in perpetuum armis cum ipfo certatum est. Dicit tantum, maximum futurum periculum, fi superior, aut sequâ manu discessifiet; quia videlicet plurimi ad ipsum consugissent.

f Qui plus posset.] Tertius aliquis ex Republica, Crassus forte, Pompeius, Catum avaritia opprimerentur. Gall. Plaisar: Nisi insuper tantam suisse pestem gnant leur malheur. Sallustius arbitratus est ut etiam per hanc

dum, regibus & exteris hostibus, latus porrigeret.

s Tamen.] Transirio est. h Jussic.] Patria potestare, que antiquis temporibus maxima erat in filios; ut major effet quam in servos: tametsi postea de rigore tanto eò usque derractum publica in dubio & discrimine ponitur; qui ferè ex eorum prescripto poenas inquibusque pro imperio ità certatur, ut fligeret, offerrent.

Fortuna.] Adversa scilicet & duriore. k Allobrogum.] Populi erant lacus Lemanni accolæ & Rhodani, Les Saveyards, les Dauphinois, & les Breffans.

Requirat.] Id est, querat sedulo, or ad belli societatem adducat. Gall. Qu'il les cherchât soigneusement, & quil thchât de les gagner.

m Publice. 1 Proprer tributa & vectigalia quæ Romanis victoribus perfolvebant.

illos videt queri de avaritia magistratuum, accusare senatum, quòd in eo auxilii nihil effer ; mileriis fuis remedium mortem expectare : At ego. inquit, vobis, fi modo viri effe vultis, rationem oftendam, qua tanta mala ifta effugiatis. Hæc ubi dixit ; Allobroges, in spem maxumam adducti, Umbrenum orare, uti sui misereretur : nihil tam asperum, neque ram difficile esse, quod non cupidissime facturi essent, dum ea res civitatem are alieno liberaret. Ille eos in domum D. Bruti perducit; quòd foro propinqua erat, neque aliena confilii, propter Semproniam. nam tum Brutus ab Româ aberat. Præterea Gabinium arcessit, quò major auctoritas fermoni inesset. eo præsente conjurationem aperit ; nominat focios, præterea multos cujulque generis a innoxios; quò legatis animus amplior effet : dein eos, pollicitos operam suam, domum dimittit. Sed Allobroges diu in incertum habuere, quidnam confili caperent. in b altera parte erat æs alienum, fludium belli, magna merces in spe victoriæ: at c in altera d majores opes, tuta confilia, pro incerta spe certa præmia. Hæc illis ' volventibus, tandem vicit e fortuna reip. Itaque Q. Fabio Sangæ, cujus f patrocinio civitas plurimum utebatur, rem omnem, uti cognoverant, aperiunt. Cicero per Sangam confilio cognito, legatis præcipit, ut studium 2 conjurationis vehementer simulent; g cæteros adeant: bene polliceantur, dentque operam, ut eos quam maxume manifestos habeant. Iisdem fere temporibus, in Gallia h citeriore, atque ulteriore, item in agro Piceno, Bruttio, Apulia, motus erat. Namque illi, quos antè Catilina i dimiferat, inconfulte. ac veluti per dementiam cuncta m fimul agere: nocturnis confiliis, ar-

INTERPRETATIO.

Cùm hæc illi animo reputarent.

in

n-

G

Ó

ui

n-

re

e-

re

ti-

07

et.

m

DS.

115

us.

tus

OTO

ius

m

nuatus

nti-; ut

poum lici,

in-

ore. Le-

wds,

iga-

ant.

tai-

illop

Se ad conjurationem propensos esse.

2 Legatis præcipit ut maxime simulent

NOTE.

Imnoxios.] Viros bonos, qui conjura- publice colebatur. nominabant conjurati, ut in validissimas civitates suos Patronos, in quorum clien-partes consugere se Allobroges crederent. telà essent; per quos etiam negotia sua

b Alterd.] Si nimirum, à conjurato- curarent. rum partibus starent; eredere enim erat fe ære alieno, per eos victores, liberatum iri; &c.

c Altera.] Si Romanis fidem serva-

rent. d Majores opes.] In fide permanendum esse hæ rationes suadebant; Potentia maxima Reipublicæ. (neque enim plurimos videbant inter Conjuratos, qui multum rat, qui fibi focios adjungerent. valerent.) Tuta confilia; &c. m Simul.] Prudentibus, cont

Fortuna.] Urbis genius, qui Romæ divisa funt temporibus.

tionis conscii non erant. Atque ideo eos f Patrocinio. Roma habebant fingula

g Cateros,] Conjuratos scil.

h Citeriore.] Ea est quæ Italiæ proxima; Ulterior quæ trans Alpes.

i Bruttio.] Calabria est inferior, in Italiæ extremo angulo Orientali, ad me-

k Motus. Bellicus fcil. Des soulevemens. 1 Dimiserat.] In diversas partes mise-

m Simul.] Prudentibus, contra, omnia

morum,

morum, atque telorum portationibus, festinando, agitando omnia. plus timoris, quam periculi effecerant. Ex eo numero complures Q. Metellus Celer prætor, ex & S. C. caussa cognita, in vincula conjecesat; item in citeriore Gallià C. Murena, qui ei provincia legatus præerat. At Romæ Lentulus cum cæteris, qui principes conjurationis erant, paratis, uti videbatur, magnis copiis, constituerat, uti, cilm Catilina in agrum Fæsulanum cum exercitu venisset, L. Bestia tribunus pleb. concione babità, quereretur de b actionibus Ciceronis, bellique gravissumi invidiam optumo consuli imponeret; eo signo, proxuma nocte catera multitudo conjurationis suum quisque negotium exequeretur. Sed ea divisa hoc modo dicebantur: Statilius, & Gabinius uti, cum magna manu, duodecim fimul opportuna loca urbis incenderent; 1 quò tumulw, facilior aditus ad consulem, exterosque, quibus insidiz parabantur, fieret: Cethegus Ciceronis januam obsideret, eumque vi aggrederetur; alius autem alium : fed filii familiarum, quorum ex nobilitate maxuma pars erat, parentes interficerent; simul, cæde, & incendio perculsis omnibus, ad Catilinam erumperent. Inter hac parata, atque decreta. Cethegus semper querebatur de ignavia sociorum: illos dubitando, & dies prolatando, magnas opportunitates corrumpere; facto, non confulto, in tali periculo opus esse: seque, si pauci adjuvarent, languentibus aliis, imperum in curiam tacturum, natura ferox, vehemens, manu promptus f erat: maxumum bonum in celeritate putabat. 8 Sed Allobroges, ex præcepto Ciceronis, h per Gabinium, cæteros conveniunt: ab Lentulo, Cethego, Statilio, item Cassio postulant jusjurandum, quod i fignatum ad civis perferant: aliter haud facile eos ad tantum negotium impelli posse. cæteri nibil suspicantes k dant: Cassius semet ed brevi venturum pollicetur, ac paulò ante legatos ex urbe proficifcitur. Len-

IN TERPRETATIO.

1 Ut per tumultum aditus effet facilior ad Consulem & reliquos quibus insidia parabantur.

NOTA.

* S.C.] Senatus consulto ; Ita enim ma- jut illud exequendum receperat. lim legere quam, ut habent alii, en so e Prolatan scribendiratione. Si tamen retineas ex fociis, intellige quofdam ex illis nebulonibus, festinatione sua deprehensos, conjurationem & focios manifestos fecisse.

b Actionibus.] De guerelis adversus Conjuratos in Senatu habitis. Gall. Des

procédures.

· Invidiam.] Ità ut ille, querimoniis fuis, helli Auctor vidererur.

d Divifa. I ld eft, Umfquifque fibi koc parte fuit.

e Prolatando.] En tirant de longue;

f Erat.] Mallem hoc verbum abeliet. g Sed.] Transitio est.

h Per Gabinium.] Legatos ille ad conjuratos introducebat. i Signatum.] Signum seu sigillum ap-

posuerunt. Signatum; Cacheté. k Dant.] Jusjurandum, scilicet, signo

confirmatum. 1 Eo.] Ad Allobroges. Cautus hac in

tulus

de

na

tulus cum his T. Vulturtium quemdam . Crotoniensem mittit; ut Allobroges, priùs quam domum pergerent, cum Catilina, data atque acceptă fide; b socieratem confirmarent, ipse Vulturtio literas ad Catilinam dat : quarum exemplum infra scriptum est :

Qui fim, ex eo, quem ad te mifi, cognosces. Fac cogites, in quanta calamitate fis, & memineris, te virum effe: confideres, quid tue d rationes postulent; auxilium peras ab omnibus, etiam ab e infumis.

Ad hoc, f mandata verbis dat : chm ab senatu hostis judicatus fit, quo confilio I fervitia repudiet: in urbe parata effe, quæ jufferit: ne cuncherur iple propiùs accedere. His rebus ità actis, constitutà nocte, qua proficiscerentur, Cicero, per legaros cuncta edoctus, L. Valerio Flacco, & C. Pomptino præroribus imperat, ut in ponte 2 Mulvio, per infidias, Allobrogum h comitatus deprehendant : rem omnem aperit, cujus gratia mittebantur : cætera, uti facto opus fit, i ità agant. Homines k militares, fine tumultu præsidiis collocatis, sicuti præceptum erat, occulte pontem obsident. Postquam ad id loci legati cum Vulturtio, venêre, simul m utrimque clamor exortus est: Galli, cito cognito confilio, fine mora prætoribus se tradunt. Vulturtius primo, cohortarus cæteros, gladio se à multitudine desendit; dein, ubi à legatis desertus est, multa priùs de salute sua Pomptinum obtestatus, quòd ei notus erat, postremò timidus ac " vitæ dissidens, velut hostibus, sele præto-

INTERPRETATIO.

Præterea verbis imperat, ut dicat Catilina, qua causa servos rejiciat, cum boftis à Senatu judicatus sit.

NOT A.

2 Crotoniensem.) Duæ fuerunt urbes in de bouche. Italia, Croton, aut Crotona, nominatæ, altera in extremâ Calabria ad ortum, altera in Umbriâ.

b Societatem.] Fœdus conjurationis.

c Exemplum. J Forte verba non funt cadem, sed sensus. Ansam præber dubitandi, quod paulo aliter hæc & similia à Cicerone referentur, in Catalana de la conjuratione tibi por de la conjuratione tibi por k Militares.] Ejulmodi expeditionibus

d Rationes.] Ex Cicerone vim vocis affueti. istius cognosces: Ità verò illam reddit, Cogita quem in locum sis progressus, & titi sunt, referente Cicerone, qui Vulturvide quid jam tibi sit necesse. Gallice, tio insidias secerunt; ut Tiberis inter cos, Les mesures que vous avez prises; l'état & pons interesset.

de vos affaires.

2-

t,

12

1-

ai

12

2

ıâ

1-

r,

1

12

is

2,

8

7

i

u

04 n-

6m

vì

n-

ie

10 3

t. on-

ap-

no

in

lus

e Infumis.] Servis. f Mandata.] Quæ perferret ad Catilinam. Gall. Il luy recommanda de luy dire interficeretur.

8 Mulvie.] Vocatur hodie Pente molle. Diftat ab urbe duobus millibus paffuum,

plus minus.

h Comitarus.] Omnes eos qui Allobreges comitarentur.

i Ità agant. Imperat ut pro re nata consilium capiant. Qu'ils priffent leurs

1 Prasidiis.] In villas proximas bipar-

" Utrimque.] Scilicet statim cognovit Vulrurtius, dolos & infidias subeffe.

n Vita diffidens.] Timens ne in loco

ribus

ribus dedit. Onibus rebus confectis, omnia properè per nuncios confeili declarantur, at illum ingens cura atque lætitia fimul occupavêre, lætabatur intelligens conjuratione patefactà, civitatem periculis ereptam effe. porrò autem anxius erat, in maxumo scelere tantis civibus deprehenfis. quid facto opus effet : 1 pœnam illorum fibi oneri, impunitarem perdundæ reipublicæ fore, igitur b confirmato animo, vocari ad fefe iuber Lentulum, Cethegum, Statilium, Gabinium, itemque Ceparium 'Tarracinensem: qui in Apuliam ad concitanda servitia proficisci parabat. cateri fine mora veniunt. Ceparius, paulò antè domo egreffus cognito dindicio, ex urbe profugerat. Confut Lentulum, quod prætor erat. iple manu tenens, in fenatum perducit; reliquos cum cuftodibus in ædem Concordiæ venire juber, ed senatum advocat, magnaque frequentia ejus ordinis Vulturtium cum legatis introducit; Flaccum prætorem scrinium cum literis, quas à legatis acceperat, eódem adferre juber. Vulturius interrogatus 8 de itinere, de literis, postremò quid 3 aut quâ de h causa, confilii habuisset; primò singere alia omnia, diffimulare de conjuratione; post, ubi i fide publica dicere jussus est, omnia, utì gesta erant, aperit: se paucis ante diebus à Gabinio, & Cepario socium ascitum: nihil amplius scire, quam legatos: tantummodo audire solitum ex Gabinio, P. Autronium, Ser. Sullam, L. Vargunteium, multos præterea in ea conjuratione esse, eadem Galli fatentur; at Lentulum dissimulantem 4 coarguunt, præter literas, sermonibus, quos ille habere solitus erat, ex libris k Sibyllinis, regnum Romætribus

INTERPRETATIO.

*Cogitabat supplicium illorum futurum literis, postremò quid consilii habuisset, bioneri, impunitatem perdenda Reipub aut qu'a de causà illud cepisset, primò cæsibi oneri, impunitatem perdenda Reipub

2 Conful iple tenens Lentulum manu, quiaPretor erat eum deducit in Senatum. tem, præter literas 3 Vulturtius interrogatus de itinere, de habere selitus erat.

pit fingere alia omnia.

4 At convencint Lentulum dissimulantem, præter literas, sermonibus, quos ille

NOTE.

. Oneri. 1 Quemadmodum fuit, nam | net enim Cicero fub vesperam missos fuifideo postea in exilium actus est. b Confirmate.] Ad id corroborato, ut

Conjurati punirentur, c Tarracinensem, J Tarracina urbs est Volscorum maritima, ab urbe Roma ad

d Indicio.] Ayant decouvert la trame Ayant û le vent de ce que bon faisoit.

Ordinis. 3 Senatorii, scilicet. Gall. L'assemblée étant fort complette.

f Gum legatis.] Allobrogum, scilicet. Cicero dicit non introductos fuisse cos una cum Vulturtio.

& De itinere.] Quò iret, cur noctu: mo- | fuit.

se qui eum cum cateris deprehenderunt h Causa, J Quamobrem nefaria confilia

contra Rempublicam cepisset. i Fide publica, I ld est, impunitate pre-

missa, si verum diceret.
k Sibyllinis.] Fuerune Sibyllæ, virgioes fatidicæ,quarum una,quæ Erythræa dicas est, ab origine, urbe scilicet, Erythris, in Ionia; & Cumana, ab habitatione urbis in Campania, que dicitur Cuma, li-bros très Tarquinio obtulit, quorum auctoritas tanquam divinitus millorum quaculorum, apud Romanos Sacro-fancis

· Corne

h

Corneliis portendi : Cinnam, atque Sullamamea ; fe terrium effe coi Farmen foret urbis potiri; præterez ab incento Capitolio illum effe vigesimum annum, quem sape ex prodigiis haruspices respondissent hello civili cruentum fore. Igitur, perlectis literis, cum prins omnes fiena fua cognoviffent, fenatus decernit, ut, e abdicato magistraru. Lentulus, itemque ceteri, in f liberis custodiis babeantur. Iraque Lentufus P. Lentulo Spintheri, qui tum & adilis erat, Cethegus Q Cornificio. Statilius C. Casari, Gabinius M. Craffo, Ceparins (nam is paulo ante ex fuga retractus erat) Cn. Terentio senatori traduntur. Interea plebes. conjuratione patefacta, quæ primo cupida rerum novarum nimis bello favebat, mutata mente, Catilinæ confilia exfecrari, Ciceronem ad conlum tollere; velut ex servitute erepta, gandium arque h læririam agirabat. Namque alia belli facinora ' prædæ magis, quam detrimento fore: incendium verò crudele, immoderatum, ac fibi maxume calamirofum purabat; quippe cui omnes copiz in i usu quoridiano. & cultu corporis erant. Post eum diem quidam L. Tarquinius ad senamm adductus erar : quem, ad Catilinam proficiscentem, ex itinere retractum aiebant. Is. cum se diceret de conjuratione indicaturum, si sides publica data effer. justus à confule, que scirer, edicere, eadem sere, que Vulturtius, de paratis incendiis, de cæde bonorum, de itinere holtium, fenatum edocer: præterea, se missum à M. Crasso, & qui Catilinæ nunciares. ne eum Lenulus, & Cethegus, aliique ex conjuratione deprehenfi renrerent; eoque magis properaret ad urbem accedere, quò & 1 carerorum animos reficeret, & illi facilitàs è periculo eriperentur. Sed, ubi Tarquinius Crassum nominavir, hominem nobilem, maxumis diviriis, summâ potențiă; alii rem incredibilem rați; pars tametfi verum exiftuma-

INTERPRETATIO.

Namque plebes putabat alia belli facinora fore magis prada quam detrimento.

NOTE.

oriundi.

b Fatum] A qui la destince promettoit PEmpire. Fati verò nomine indeclinabilis intelligitur feries, & rerum concatenatio.

c Incenso J Primo; nam ter templum

illud incendio everfum est.

(Te

lis.

er-

ber

21

ar.

ite

TEL

s in

re-

um

Tre

nid.

dif

m-Ce-

ode

In-

ar:

us.

bus

Met. cæ-

anille

uif-

ilia

171

nes

de

ris.

ur.

11-31-

d Harufveces. Illi erant qui ex inspectis harugis, five hostiis, futura prædicebant.

e Abdicato.] Ante tempus deposito. f Liberis. Miberis custodiis detinetur qui cuipiam affervandus reus committutur.

* Corneliis. Id est, tribus hominibus, | & Edilis. I Magistratus erant Ediles, qui ex clarissimà Corneliorum gente essent qui adificia curabant, & ludos solemnes, itemque annonam, ut liquet ex Cice-

b Latitiam. I Addit ad gaudium, quod

corporis geitu demonstratur.

i Viu. I ld est, in iis nebus, quarum usus erat quotidiamus; quibusque carere non poterant. Ideo plebi incendium crudele vifum ett.

k Qui. Pro ut. Optime.

1 Caterorum. 3 Ut conjuratis, ils, scinon in publicum carcerem derruditur, fed licer, qui deprehenti non crant, animum

bant

bant, tamen, quia in tali tempore tanta vis hominis magis leniunde. quam ' exagitanda, videbatur, plerique Crasso ex negotiis privatis obnoxii, conclamant, indicem falsum esse; deque ea re postulant uni referatur. Itaque, Cicerone consulente, b frequens senatus decernit, Tarquinii indicium falfum videri eumque in vinculis retinendum ; neg; amplius potestatem e faciundam; nisi de eo indicaret, cujus consilio tantam rem esset mentitus. Erant eo tempore, qui existumarent, indicium illud à P. Autronio machinatum : quò faciliùs, 3 appellato Crasso. per societatem periculi reliquos illius potentia tegeret, Alii Tarquinium à Cicerone e immissum aiebant, ne Crassus, more suo, suscepto malorum patrocinio, remp. conturbaret. Ipsum Crassum ego postea prædicantem audivi, tantam illam contumeliam fibi ab Cicerone impositam, Sed iildem temporibus Q. f Catulus, & C. g Pifo neque gratia, neque precibus, neque pretio Ciceronem impellere quivêre, uti per Allobroges, aut alium indicem C. h Casar falso nominaretur. Nam uterque cum illo gravis inimicitias exercebant; Pifo, oppugnatus in judicio repetundarum propter cujusdam k transpadani supplicium injustum; Catulus ex petitione 1 pontificatus odio incensus, quod, extremâ ætate, maxumis honoribus usus, ab m adolescentulo Cæsare n victus discesserat.

INTERPRETATIO.

Quia tanta potentia illius heminis vi- | denuo in Senatu. debatur magis mulcenda, quam irritan-

3 Ut, Crasso inter conjurates recensite, potentia illius tegeret reliquos, cum ipfe Postulant, ut de eo sermo habeatur in idem periculum adductus esset.

NOTE.

lant les voix.

b Frequens.] Illud est quod suprà dixit,

magna frequentia ejus ordinis.

c Faciundum.] Ulterius, scilicet, loquendi in Senatu, aut quicquam de conjuratione dicendi.

d Per societatem.] Ut, cum ille, codem supplicio multandus, potentia fua evaderet, cæreri, qui in eodem essent reatu, damnari non possent.

e Immissum.] Delegatum. Gall. Atitré,

f Catulus.] Hic ille fuit, omnium confessione princeps Senatus; cui, cum bellum maritimum Pompeio committendum, dehortaretur, addidissetque, Si quid buic acciderit, quem in ejus locum substituetis? Succlamavit universa concio, Te, Quinte Catule.
2 Pifo.] Hic est quem Cicero defendit:

Conful fuit cum Glabrione; deinde Gal-

2 Consulente.] Presidant, & recueil- liam administravit, ubi Transpadanum, de quo nunc agitur, morte affecit.

h Casar. J Julius est, primus Impera-

i Oppugnatus.] Accufationem intenta-

verat Cæfar contra ipfum. k Transpadani.] Padus Fluvius est in Italiæ parte suprema, quem Galliæ veteres accensebant. Transpadanus est qui trans Padum habitat, Romæ habitâ ra-

1 Fontificatus.] In maximo fuit honore apud Romanos Pontificum dignitas, præsertim verò Pontificis maximi, de qua

nunc agitur.

m Adolescentulo.] Nato tamen 35, aut 36 annos circiter. Ut verò te minus moveat hæc appellatio, à te velim observari, ifthuc dictum effe cum comparatione ad ætatem Catuli, & quodammodo ex ipfius persona.

avietus.] A Pontificatu exclusus.

Res autem opportuna videbatur; quod is, privatim egregia liberajrate, publice maxumis muneribus, grandem pecuniam debebat. Sed abi consulem ad tantum facinus impellere nequeunt, ipsi c fingillatim carcumeundo, arque ementiendo que se ex Vulturtio, aut Allobrogibus audisse dicerent, magnam illi invidiam conflaverant; usque aded, uti nonnulli equites R.qui, præsidii causa, cum telis erant circum ædem Concordia, seu periculi magnitudine, seu animi d mobilitare impulsi, quò Audium suum in remp. clarius effer, egredienti ex senatu Cæsari gladio minitarentur. Dum hæc in Senatu aguntur, & dum legatis Allobrogunt, & T. Vulturtio, 1 comprobato eorum indicio, præmia decernuntur: 11berti, & pauci ex clientibus Lentuli, diversis e itineribus, opisices, arque servitia in vicis ad eum eripiendum solicitabant: partim exquirebant duces multitudinum, qui pretio rempub. vexare soliti erant. Cethegus autem per nuncios s familiam, atque libertos suos, lectos, & exercitatos in audaciam, orabat, uti grege facto, cum telisad sese irrumperent. Consul, ubi ea parari cognovit, dispositis præsidiis, uti res atque tempus monebat, convocato senatu refert, quid de his fieri placeat, qui in custodiam traditi erant, sed eos paulò antè frequens senatus judicaverat contra remp. fecisse, tum D. Junius Silanus, primus sententiam rogatus, quòd eo tempore consul designatus erat, de his, qui in custodiis tenebantur, & præterea de L. Cassio, P. Furio, P. Umbreno, Q. Annio, si deprehensi forent, supplicium sumendum decreverat : ifque postea permotus oratione C. Cæsaris, h pedibus in sententiam Ti. Neronis iturum se dixerat; quòd de eare, præsidiis additis, reserundum censuerat. Sed Cæsar, ubi ad eum ventum est, rogatus sententiam à consule, k hujuscemodi verba locutus est.

INTERPRETATIO.

I Indicio eorum pro vero recognito.

NOTA.

rem facile erat creditu. Gall. La chose citati. paroiffort plausible; vrai-semblable.

b Privatim. Par une dépense magni-

fique dans sa maison.

ъ. об-

utj

oit.

eq:

ilia

di-

To,

mu

10-

di-

m.

ue

-01

lue

re

12-

127

at.

ito.

m,

ra-

ta-

in

re-

ui

a-

re

æ.

uâ

ut

0-

ad

C)

c Singillatim.] Les uns d'un côté, les

autres d'un autre. d Mobilitate.] Legereté de jeunes gens. Hos alicubi Cicero infigniter, & prope tanquam Catilinæ focios notat.

e Itineribus.] Id est, hic & illic omnibus modis conabantur quosvis ad Pa-

tronum eripiendum incitare.

f Duces multitudinum.] Illi funt qui otiofis nebulonibus, quales plurimi funt in magnis urbibus, imperant, quia ipsi sensum orationem habuit.

a Opportuna.] Id est, conjurasse Casa- ad omnem nequitiam maxime funt exer-

s Familiam. I Id est, omnes suos servos. h Pedibus.] Quandoque hoc modo sententiam suam aperiebant: Cum ex Senatoribus aliquis fuam dixiflet, quibus ca probabatur, illi in cundem locum cum ipfo discedebant: Atque ea ratio vocabatur, Per discessionem.

i Prasidiis.] Custodum numero circa eorum domos adaucto, quibus Lentulus & reliqui commissi fuerant: Itemque ur-

be vigiliis bene firmata.

k Hujuscemedi.] Neque enim iisdem omnino verbis Cesar ususest; sed in hupe

Omnn

Omnis bomines, P. C. qui de rebus dubin consultant, ab odia. amicitia, ira, atque misericordia vacuos esse decet. baud facile animu verum providet, ubi illa officiunt : neque quisquam omnium lubidini simul & usui paruit, ubi intenderis ingenium, valet. si lubido possidet, b ea dominatur; animus nihil valet. Magna mihi copia est memorandi P. C. qui reges, aut qui populi, irâ, aut misericordia impulsi, male consuluerint : sed ea malo dicere, que majores nostri contra lubidinem animi sui, recte atque ordine fecere. Bello Macedonico, quod cum rege ' Perse gessimus, d Rhodiorum civitas, magna, atque magnifica. que populi R. opibus e creverat, infida, atque advorsa nobi fuit : sed postquam, bello f confecto, de Rhodiis consulsum est, majores nostri, ne quis 8 divitiarum magis, quam injuria bellum inceptum diceret, impunitos eos dimisere. item bellis h Punicis omnibus, cum sæpe Carthaginienses & in pace, & per inducias multa i nefanda facinora fecissent. numquam ipfi per occasionem talia fecere: magis, quod se dignum for ret, quam quod in illos jure fieri posset, quærebant. Hoc item vobis providendum est, P. C. ne k plus valeat apud vos P. Lentuli, & ca-terorum scelus, quam vestra dignitas; neu magis ira vestra, quam fame, consulatu. Nam si digna pæna pro factu eorum reperitur, i nooum confilium approbo: sin magnitudo sceleru omnium m ingenia exsuperat; " iis utendum censeo, que legibus comparata sunt. Plerique eooum, qui ante me sententias dixerunt, o composite atque magnifice ca-

INTERPRETATIO.

! Neque qui guam omnium simul fecit ea qua lubido, O ea qua utilitas suasit.

NOTE.

. Dubiis. Delicates & difficiles.

lis femper obverfari.

Perse.] Macedonum rex fuit ultimus Perses, seu Perseus, filius Philippi, à P. Emylio in triumphum ductus.

Rhediorum.] Rhodus infula est maris Mediterranei, Soli olim facra, ubi & ejus fuit Coloffus. Sita eft ad angulum minoris Afiæ Occidentalem.

· Creverat.] Rhodii Romanis auxilio, bello Syriaco, adverfus Antiochum fuerant ; quo devicto, illis quasdam civitares de ejus regno Pop. Romanus con-

f Confecto.] Rege Perse debellato. Divitiarum.] Causa supple. Ne quis crederer magts inceptum bellum desiderio divitiarum, quem ulciscende injurie. | benux discours touchant, Occ.

h Punicis.] Adversus Carthaginienses, b Ea dominatur.] Istud opus esset ocu- qui & Pani dicti sunt.

i Nefanda] Cum, verbi gratia, Cor-nelio Afinz, Consuli & Legato, catenas injecerunt.

k Flus valeat: Id est, prospiciendum est, ne dum plus equo in pana Conjuratis pro merito infligenda, attenti eritis, minus quid vobis dignum sit, videatis.

1 Novum.] Ut, scilicet, Conjurati, contra morem & leges, ea causa paratas, morte multentur.

m Ingenia.] Ità ut pœna non possit satis gravis excogitari.

n lis.] Exilio, aut Carcere.

Ocomposité.] Istud invidiose dictum. Gall. diceremus, Ils ont fait paroitre leur, bel esprit à, &c. Ils nous ont fait de

fum

re

ha

ba

fer

de

tu

æ

m

m

ma

pii

es.

fum reip. miferati funt : que belli faviria effet; que victis acciderens enumeravere; rapi virgines, pueros; divelli liberos d parentum complexu; matres familiarum pati, que victoribus collibuiffent; fana, atque domos expoliari; cadem, incendia fieri: postremo armi, cadaveribu, cruore, atque luctu omnia compleri. Sed, per Deos immortalis. quò illa oratio pertinuit? an, uti vos infestos conjurations faceret? fcilicet, quem res tanta, atque tam atrox non permovit, eum oratio accendet! Non bità est : neque cui quam mortalium injuria sue parve videntur: multi eas c gravius aquo babuere. fed alia aliis licentia eft, P. C. Qui c demissi in obscuro vitam agunt, si quid iracundià deliquere, pauci sciunt; fama, atque fortuna eorum pares sunt : qui, magno imperio præditi, in excelso atatem agunt, eorum facta cuncti mortales novere. Ità f in maxuma fortuna minuma licentia est, neque & studere, neque odiffe, sed minume irasci decet. que apud alios iracundia dicieur, ea in imperio superbia, atque crudelitas appellatur. Equidem ero sic existumo , P. C. omnis cruciatus minores, quam facinora illorum, effe. sed plerique mortales h postrema meminere; & in hominibus impis, sectoris eorum obliti, de pæna k disserunt, si ea paulo severier suerit. D. Silanum, virum fortem atque strenuum, certe scio, qua dixerit,

NOTE.

mara, ut oftendat, non modò Senatores dixerunt. opus non esse Conjuratis infestos facere; ea gratia dixissent.

li

lè

*

n

,

d

10

17

Ità est.) Interrogationi expressa non respondet, An uti vos infestos conjurationi faceret? Sed intellectæ, An quia non estis infesti Conjurationi? Operoia est hæc oratio, quia Cæsar, apertè, quæ sentiebat & optabat, proloqui minus audebat.

Graviús. J Gall. Ont portë leurs res-

sentimens plus loin qu'il ne falloit.

d Alia. Id est, non omnes, uno O eodem modo, ulcisci decet injurias.

e Dimissi.] Homines ignobiles qui in turba latent.

f In maxumâ.] Nihil magis verum & æquum est; interim secus plane inter homines evenit : Nam ut quisque in sublimi positus est, ità plerumque se ille putat male faciendi licentiam adeptum esse.

B Studere.] Nota, pro favere. h Postrema.] Pœnam icilicet, quæ im-

i In hominibus.] Hoc est, cum de iis

* Scilicet. , Responsio est obliqua & a- cet, adversos eos qui nocentes poena ad-

1 Silanum. Nominis proximitas in mesed insuper inutilia esse quacumque alii moriam revocat que ego vidi, imò & expertus fum, de istorum, quos nos bonos homines vocamus, mollitia, & animi imbecillirate. Non possis pejores alios rerum publicarum administrationi præficere; quippe qui obvio cuique affectatæ fuæ plerumque sanctitatis admiratori, non omnes modo vere bonos & strenuos spoliandos & lacerandos objiciunt, sed & se ipsos tandem, cum sua inepta lenitate, perversis infidiaroribus deridendos propinant. Bonitas ista pravitas est semper, & sæpe nequitia ; arque fatius effet ab uno malo regi, quam à bono, mille latronibus tradi. Hunc vide, quæfo, Silanum, quo abducant Cæfaris laudes flagitiofæ. Primo optime censuerat capite multandos parricidas, qui Patriæ intéritum moliti fuerant : Non priòs accedit callidus affentator, qui quatuor verbis gratiam init, quam ille transversus ridicule sententiam mutat, atque liberandos finit, qui postea urbem ferro & igne devastent. Oprime inepram & pravam, de quâ diximus, levitatem, Different. In malam partem, scili- in Adelphis, pingit & illudit Terentius.

· ftudio veip. dixiffe, neque illum in canta re gratiam, aut inimicitias exercere. 1 cos mores, camque modestiam viri cognovi. Verum sen sentia ejus mibi non crudelis, (quid enim in cali bomines crudele fieri potest ?) sed b aliena à rep. nostra videtur. Nam profetto aut metus. aut injuria te fubegit, Silane, consulem designatum, genus pena novum decernere. De timore, supervacaneum est disserere, cum, prasenti diligentia clarissumi viriconsula, tanta presidia fint c in armis. d De pænå, possum equidem dicere id quod res babet ; in luctu, atque miferiis, mortem arumnarum requiem, non cruciatum, effe; eam cuncia morealium mala dissolvere; e ultrà neque cura, neque gaudio locum esse. Sed, per Deos immortalis, quamobrem in sententiam non addidifti, uti prius verberibus in eos animadverteretur ? an, quia lex Porcia vetat? at alia leges item condemnatis civibus non animam eripi, sed exsilium permitti jubent. an quia gravius est verberari, quam necari? quid autem acerbum, aut nimis grave est in homines tanti facinoris convictos? fin, quia levius est: qui convenit in minore negotio legem observare, cum eam in majore neglexera? At enim que reprehendat, quod in parricidas reip. decretum erit ? 8 tempus, dies, h fortuna, cujus lubid gentibus moderatur. illis merito accidet , quidquid evenerit : caterin vos P. C. quid in alios statuati, considerate. omnia mala exempla ex bonis initin orta funt : fed, ubi imperium ad ignaros, aut minu bonos pervenit; novum illud exemplum ab dignit, & idoneit, ad indi-2nos, & non idoneos i tranfertur. Lacedamonii, devictis Athenienst-

INTERPRETATIO.

3 Novi ità se habere mores & modestiam Silani.

NOTE.

* Studio-] Id est, singulari in Rempu- | Silanum motum fuisse in ferenda sentesblicam benevolentia.

b Aliena.] Id est, extra usum, unde etiem detrimentum & damnum inferatur.

c In armis.] Præsidium, sæpius ex se, illud indicat quod armis paratur : Attamen, cum Amici, Muri, Latebræ præfidio nobis esse possint, non male hic ad-

nonnulli, quia non refumit Cæsar quod proposuerat, cum dixit, aut metus, aut injuria, &c. atque illi membrum posterius omissum esse aiunt. Non ita mihi plicium, pravo exemp videtur, nam injuria & poena sunt, in malum posse converri. boc negotio, termini relativi & æquivalentes, quod patebit attendenti ad sco-pum Cesaris. Hoc enim tantum voluit, præsertim, exemplo perverse uti.

tiâ, aut rationibus quas metus fuggeffisset, aut iis, quæ ex sceleris natura politice nascerentur.

c Ultra.] Post Mortem.

f At enim.] Objectio ex parte eorum quos fibi Cafar facit adversarios.

g Tempus.] Responsio Cæsaris ad obditum in armis, ad distinctionem. jectionem adversariorum. Per tempus au-De panà.] Hie aliquid deesse putant tem, intelligit homines, qui post longum tempus de Conjuratorum pœna dil-

h Fortuna.] Innuit Conjuratorum supplicium, pravo exemplo, in Reipublica

9

li

i Transfertur.] Non tantum intelligi

but, triginta viros imposuere, qui rempub, tradarent. Hi primò capere pessumum quemque & omnibm invisum indemnatum necare. eo populus latari, & merito dicere sieri, post, ubi paulatim licentia crepit, juxta bonos & malos lubidinose interficere, cateros matu terrere, ita civitas, servitute oppressa, fulta latitia gravis panas dedit. Nostra memoria villor Sulla, cum d Damasippum, & alios bujusmodi, qui malo reip, creverant, jugulari juffit; quis non factum ejus laudabat? Homines scelestos, & factiosos, qui sedicionibus remp. exagitaverant, merito necatos aiebant. Sed ea res magna initium cladie fuit. Namque, uti quisque domum, aut villam, postremo aut vas, aut vestimentum alicujus concupiverat, dabat operam, ut s in proscriptorum numero esset. Ità illi, quibus Damasippi mors latitia fusrat, paulo post ipsi trabebantur: neque prius finn jugulandi fuit, quam Sulla omnis suos divitiis explevit, ... Asque ego boc non in M. Tullio, neque bis temporibus vereor. Sed in magna civitate multa & varia ingenia sunt. potest alio tempore, alio consule, cui item exercitus in manu fit, falsum aliquid pro vero credi. Ubi boc exemplo, per senatus f decretum, conful gladium eduxerit, & qui illi finem fatuet, aue quis moderabitur? Majores nostri, P. C. neque confilii, neque andacia umquam equere: neque superbia obstabat, quò minus instituta aliena, se modo proba erant, imitarentur. Arma atque tela militaria ab h Samnitibus, insignia magistratuum ab Tuscis pleraque sumserum: postremo, quod ubique apud socios, aut host is idoneum videbatur, cum summo studio domi exsequebantur : imitari, quam invidere bonis, malebant. Sed eodem illo tempore Gracia morem imitati, verberibus animadvertebant in civit, de condemnatis summum supplicium sumebant. Postquam respub. adole-

INTERPRETATIO.

Ipsi paulò post indignè trucidabantur.

ICI-

Comfie-

tus.

20-

enti

De

mi-

n Eta

este.

uti

at ?

um

au

05 7

are.

bide

T HIM

apla

inus

ndi-

enst-

iffet. itice

rum

s au-

lon-

dil-

Sup-

olica

lligi

005

bus

NOTE.

a Indemnatum. | Hoc est, Causa indi-1 età. Gall. Sans aucune forme de procés.

b Licentia.] Triginta tyrannorum, scil. qui passim optimum quemque, per avaritiam, aut ambitionem, ulu confirmatâ tyrannide, necabant.

c Stulta.] Quia non providerant illi bonos perinde ac malos tolli posse, si quibus causam dicendi potestas adimeretur.

d Damasippum.] Homo fuit nullius nominis, nisi quod Marii partes sequutus, quosvis ad ipsius nutum interfecit.

e Proscriptorum.] Bonis enim suis spo-

liabantur.

f Decretum.] Illud intellige, quo fumma potestas Consulibus, verbis solennibus permittitur, Dent illi operam ne quid Respublica detrimenti capiat.

& Quis illi.] Maxime cavendum eft, ne bonis regnantibus, ex in malos fanciantur leges, per quas mali postea bonos oppressum eant.

h Sammitibus.] Samnites, seu Sabelli. Italiæ populi supra Campaniam, ad Soptentrionem.

i Tuscus.] Populi Italiz, maricorum nomine adjacentes, non longe à Roma ad occasum.

vie. & multisudine civium factiones valuere, corcumveniri innocentes. alia bufuscemodi fieri coperer tunc lex Porcia, alieque leges parara funt ; quibus tegibus exfilium damnatis permissum est. Hanc ego causam, P. C. quò minus confilium novum capiamus, in primis magnam pute: Profecto vireus, atque sapientia major in illis fuit, qui ex parvis opi-bus tantum imperium fecere, quam in nobis, qui ea bene parea vix retinemus. Placet igitur eas dimieti, & augeri exercitum Catilina? minume: sed itd censeo: publicandas corum e pecunias: ipsos in vincula babendes a per municipia, que maxume opibus valent: neu qua de ba postea ad senatum reserat, neve cum populo agat: qui aliter secerit, senatum existumare, eum contra remp. & falutem omnium facturum.

Postquam Cæsar dicendi finem fecit; cæreri f verbo, alius alii, varie affentiebantur : at M. Porcius & Cato rogatus fententiam ; bujuscemodi orationem babuit.

Longe mibi alia mens est, P. C. cim res, atque pericula nostra con-Tidero, & cum sententias nonnullorum mecum ipse reputo, illi mibi dis-

seruisse videntur de pana corum, qui patria, parentibus, h aris, atque foch sun bellum paravere. res autem moner, cavere ab illu magis, quam, quid in illos statuamus, consultare. Nam catera malesicia tum i persequare,

NOTE.

in vite periculum adduci. Tacite autem tiebantur, seu modum ferendi suffragium, indicare voluit Cæfar, conflatum fuisse seu ipsum suffragium spectes. crimen conjurationis, aut faltem ab ini-micis auctum; ut eò facilius ad eas leges ctus, quod Uricæ se sua cade cruentavedescenderer, quibus vitæ civium, utut rit, Pronepos illius Catonis Censorii dicti. noxiorum, confulebatur.

b Placet.] Occurrit objectioni.

oppidani pro hostibus & perduellibus ha- turpissimum suit, murasse; Senato berentur, lieuti à Dione observatum est.

· Cum Populo.] Provocatio erat ad Po- Catonem admodum adolescentement pulum; adeoque potuissent Conjurati, graria & Amicorum potentia, liberari,

rogando atque fupplicando.

Verbo.] Eliptica oratio: fic intellige. Hic & alim in fententiam et illius Senatoris venichat, feu parte eundo, fratus ulcifci posit.

h Aris.] Per aras, templa; per focos, domos privatas intelligir. Ceterum ifthac veniunt. Qu'il faut consisquer tout leur reos damenat, issque qui ante se sententam form dixerant, invidiam creat. Ved Per manicipia.] Quos in carcerem hemens est hac oratio, &, propernodum conjicere nolebant, eos vel militibus, vel dixerim, divina. Figuras habet & acufide ufforibus, vel Magistratibus custo- leos summa cum dignitate conjunctos. diendos tradebant, vel eos per oppida Cum videas censeas; sed memineris, Si-Italiæ dividebant: A que his periculum I num Consulem designatum, oratione maximum erat si rei evaderent; ita ut Cesaris permotum, sententiam, gred misericordiam delapsum elle; de postremos sententiam rogarum susse uc, seilicet, tam gravis ejus Censura, qui ea digni estent, Senatum ipsum universum bebereste

haberer. i Perfequare. Ild cft, Quilibet Magi-

ubi, falla fune : boc, nifi providera me accidat, ubi evenis, frustra iudicia implores. Capta urbe, nihil fit reliqui victin Sed, per Deos immortalis, vos ego appello, qui semper domos, villas, figua, a cabula pestru plura, quam rempubl. feoista fi ifta, baujuscumque modi fint, qua s' amplexamini, retinere, fi volupeatibus veftre brium prebere vules, expergiscimini aliquando, & aspessite remp. Non agitur de veltigalibus, non de fociorum injuria : libertas, & anima noftra in dubio est. Sepenumero, P.C. mules verba in boc f ordine feci : fape de luxuria, atque avaritta noftrorum civium queftus sum: multefque morsaln ed causa adversos babeo: qui mihi, atque s animo meo nullius umquam delicti gratiam feciffem, hand facile alterius b lubidini male fa-Eta condonabam. sed, ea tametsi von parvi pendebatis; tamen resp. fuma erat : k opulentia negligentiam tolerabat. Nunc verò non id agitur, bonis ne, an malis moribus vivamus; neque, quantum, aut quam magnificum imperium populi R. sit; sed, bee cujuscumque modi vidensur, nostra, an, nobiscum und, hostium futura sint. Hic mibi " quifquam mansuetudinem, & misericordiam nominat? Jam pridem equidem nos vera rerum vocabula amisimus. quia, bona aliena largiri, liberalitas; malarum rerum audacia, fortitudo vocatur; eo resp. in extre-

INTERPRETATIO

Quia largiri bona aliena wecatur li- tur fortitudo, ea re respublica ad ulti-beralitas; audacia malarum rerum voca- mas angusti as redatia oft. egestacted, provertime obeth

mailing element of the control of th

bleaux.

Pittitio,

13

d:

01-

ix

. 3

11-

de

1

112

4-

e-

77-

if

ue

m, 3,

Ti-

m,

die-

ti.

os,

âc

ùs

n-

e-

m

u-

)3.

ine

d

i-

bi

b Cujuscumque.] Cato Stoicus fuit; alleoque fortunæ bona, quæ vocant, re verâ bona esse aut mala dicere noluit. Verum hic insuper quædam latet expro-Romanos arguit.

· Amplexamini.] Id eft, Affidue O'

maximo cum studio amplectimini.

Sociorum.] Id est, que ab ipsis accep- moles non desit. Leguerint.

Ordine.] Senatorio. Fuit alter eque- cam his ipsis terminis usus eft.

fils? tertius plebeius.

& Animo.] Per animum, appetitus intelligit, qui, in Catone, quia remperati erant, bene animi nomine honesto ap- sus est enim, Romanos, (in quorum nu-

Tabulas. I Pictas intellige. Des Ta- prout effrani in omne ruunt flagiti-

i Ea.] Quæ ego verba feci, intellige, in Senatu, contra corum pravitatem.

k Opulentia.] Id est, immensa austo. ritas & potentia, itemque divitie P. biario, qua nimiæ divitiarum cupiditatis Romani patiebantur nos aliquanto negligentins imperium agitare, Verissime Cato : nam neque uno momento conduntur que occidunt; neque uno mo-de Capeffice. Id est, ejus caram suscibus motus impressus eft, presertim fi illis

1 Hac.] Eadem que supra memoravit,

m Quisquam.] Invidiosé.
n Amisimus.] Verecunde & ingeniose admodum mores carpit corruptos: fenmero, ut invidiam declinet, feipfe invol-Lubidini.] Jam notantur appetitus, vit.) virtutis sub specie vitia sectari,

ono fita eft. Sint. fant, quoniam ità fe mores babent, liberales ex fociorum forennis : fint mifericordes in furibu evarii : ne illi fanguinem nostrum largiantur, &, dum pauci sceleratis parcunt, bonos omnis per dieum eant. Bene, & composite C. Cafar paule ante in boo ordine de visa, & morse diservis, credo falsa existumans ea, que de inferis memorantur, c diverso itinere malos d bonis loca tetra, inculta fæda. arque o formidolosa habere, iraque censuir, pecunias corum publicanda, ipfos per municipia in cuftodis babendos; coidelicet, ne, fi Rome fin. aut à popularibu conjurationit, aut à multitudine conducta, per vim eripiantur. Quasi vero mali, atque scelesti tantummodo in urbe, & non per cotam Italiam fine; ant non ibi plus poffit audacia, ubi ad defondendum opes minores sunt. Quare vanum equidem boc confilium eft, si periculum ex illis metuit. sin in tanto omnium metu solus non timet; eo magls refert, me mihi, atque vobis timere. Quare cum de P. Lentulo, caterisque statuetis; pro certo habetote, vos simul de exercisu Catilina & de omnibus conjuratis f decernere. Quanto vos s'attentius ea agetis, tanto illis animus infirmior erit: fi paululum modo vos languere viderint, jam omnes feroces aderunt. Nolite existumare, majores mostros h armis rempubl. ex parva magnam feciffe. Si std res effet; multo pulcherrumam eam nos baberemus, quippe sociorum, atque civium, praterea armorum, atque equorum major copia nobis, quam illis, est. Sed alia fuere, que illos magnos fecere: que nobis nulla funt: domi industria, foris justum imperium; animus in consulendo liber, neque i delicto, neque lubidini obnoxius. Pro his nos habemus luxuriam atque avaritiam; publice egestatem, privatim opulentiam: k laudamus divitias, sequimur inertiam : inter bonos & malos 1 discrimen nullum :

NOTE.

* Sint fane.] Vehementem habet reprehensionem hæc ellipsis. Neminem no- proces à Catilina, &c. minat Cato; sed co gravius Conjurato-

rum fautores exagirat.

b Bene & composite.] Iisdem propemodum verbis aliorum Cafar reprehenderat orationem: atque ità in eo, quod pravissimum est, idem illud peccatum da lissanimad conjuntatione rebatur.

c Diverso. 1 Que de inferis & Elyfiis campis fabulati funt Poetz, nemo non

gne la frayeur.

e Videbcet.] Irrifio eft Cafaris, quem Caro per totam hanc orationem acerbè vellicat & infectatur.

f Decemere.] Gall. Que vous faites le

8 Attentius.] Hic fere fignificat majori cum rigore. Gall. Plus vous apporte-rez de vigueur dans cette affaire.

h Armis, Tantum, Supple, aut pra-

i Delicto.] Tacitè quosdam carpit qui Conjurationis conscii esse credebantura quali illi, cum in culpa essent, ideo perduellibus faverent, quod aliter fibi cosfulere non poffent.

k Laudamus.] Pro amamus. Ita enim d Formidolosa.] Hoc est, qua formidi- comparata est hominum natura, ut, qua nem incutiunt, & metum. Gall. Où re- laudamus, ca pariter amemus. Atque

corum fcientia.

1 Discrimen.] Id est, nulls benorum ratio habetur.

amns4

r

omnia virtutis pramia : ambitio possidet. Neque mirum: abi posse paratim, b fibi quisque confilium capita; ubi domi voluptatibus, bie pecunia, aut gratia ' ferviti, eo fit, ut impetus fiat in vacuam remp. Sed ego bæc omitto. Conjuravere cives nobilissumi patriam incendere Gallorum gentem, infestissumam nomini Romano, ad bellum arcessunt : dux hostium cum exercitu 2 supra caput est : Vos cunctamini etiam nunc Ed d' dubitati, quid intra mania deprebenfis hoftibus, faciatie? Misereamini, censeo; Deliquere bomines adolescentuli per ambitionem: atque etiam armatos dimittatis. 8 næ ifta vobis mansuetudo, & misericordia, fi illi arma ceperint, in miseriam verter. Scilicet res ipfa afpera eft, h fed vos non timetis eam! i immo vero maxume; fed inertia Ed mollitia animi, alius alium k exfpettantes cunctamini, videlicet din immortalibus confisi, qui hanc remp. in maxumu sepe periculis servavere. " Non votis, neque " supplicis muliebribus auxilia deorum parantur; vigilando, agendo, bene consulendo, prospere omnia cedunt. ubi socordia tete, atque ignavia tradideris, nequicquam Deos implores. irati, infestique sunt. Apud majores nostros A. Manlius Torquatus

INTERPRETATIO.

2 Quandoquidem vos capitis consilium, 2 Dux hostium Jauces urgo . qui que pro se seorsim.

2 Dux hofium fauces urget cum exer-

NOTA.

non fuit promotus, quia ambire, &, ut bant, exagitat; mos erat aliis, populo supplicare noluit, virtute sua confiss scilicet, quæ tamen illi, hac in parte, ut sæpe alias, inutilis fuit.

b Sibi.] Actum est de eo corpore, cujus vinculum folvitur, bonorum commu-

ez

er

de

700da,

las,

int,

im

छ de-

eft,

et ;

en Ca-

CA

an-14-

res

que

dm

nt: ne-

m. nits'

:

sle

¥10-

rte-

ra-

qui

urs

er-

100

min

H12

que Licis

uns

14

c Servitis.] Hoc est, non pro bono Reipublica, sed pro pecunia, aut gratia a

privatis consequenda, suffragia fertis.

d Dubitatis.] Cunetari recardationem
actionis, Dubitare ejus anxietatem notat, cum, quid agamus, ancipites hæ-

res ipsa seriò ex corum persona qui Con-

juratis favebant, proponitur.

f Deliquêre.] Ratio pro misericordia,
que ex persona quoque subjicitur Cæsa ris & aliorum, cum amarâ ironiâ.

8 Na ifta.] Jam pro se loquitur Cato. b Sed vos.] Iterum adversarios, cos exequuntur.

* Ambitio.] Cato ideo ad Consulatum scilicet, qui ad misericordiam inclina-

i Immó.] Ad ea respondet Cato, quæ cum irrifione concesserat. Quasi dicat, No quis vestrum, non timere se simulet, nam

vos maxime timere res ipfa indicat. k Expectantes.] Gall. diceremus, En vous regardant les uns les autres, pour

savoir à qui ouvrira le pas.

Widelicet.] Inepto Senatorum confilio ineptam subjicet rationem, illudque ad modum ea ratione intortum, ut non jam Senatus, Regum, sed puerorum consessus esse videatur. Certe minime mirandum est, Cicero si alicubi testatur, Catonem vitam fuam in discrimen obe Misereamini.) Ironia est; tameth tulisse, atque sententiæ invidiam sibi capitis periculo præstandam vidisse.

m Non votis.] Ineptam arguit Senato-

rum rationem.

n Supplicies. Id est, precibus inutilium muliercularum, quæ stulte à dis petunt, quæ non aliter ipli quam per homines

bello

bello Gallieo filium fuum, quod is contra imperium in hoftem pugnave sat, necari juffit. atque ille egregius adolescens immoderate forritudini morte poenas dedit. Vos, de crudelissumi parricidis quid statuatis, cun-Staming . videlicet vita catera corum huic fceleri b obstat. Verum par cite dignitati Lentuli, si ipse pudicitia, si fama sua, si din, aut hominibus umquam ulli pepercit, ignoscite Cethegi adolescentia, nifi iterum jam patria bellum fecit. Nam quid ego de Gabinio, Statilio, Cepario loquar ? quibui si quidquam penfi umquam fuisset, e non ea confilia de rep. babuiffene. Postremo, P.C. si mebercle peccato d locus effet, facil paterer vos spid re corrigi, quoniam verba contemnitis. sed undique circumventi fimus . Catilina cum exercitu faucibus urget : alii intra mania, atque in finu urbi funt boftes. neque parari, neque consuli quidquam occulte potest: quo magis proper andum est. Quare ità ego censeo. cum nefario confilio sceleratorum civium resp. in maxuma pericula venerit, inque indicio T. Vulturtii, & legatorum Allobrogum convicti, confessique sint, cadem, incendia, aliaque fæda atque crudelia facinora incivis, patriamque paravisse ; de confessis, sicuti de f manifestis rerum capitalium & more majorum supplicium sumendum.

Postquam Cato assedit; consulares omnes, itemque senatus magna pars, sententiam ejus laudant, virtutem animi ad cœlum serunt : alii alios increpantes timidos vocant: Cato clarus atque magnus habetur: senati decretum fit, sicut ille censuerat. Sed mibi, multa legenti, multa audienti, quæ populus Rom. domi, militiæque, mari, atque terrâ præclara facinora fecit, forte lubuit attendere, quæ res maxumètanta negotia sustinuisset. Sciebam, sæpenumero i parva manu cum magnis legionibus hostium contendisse: cognoveram parvis copiis bella gesta cum opulentis regibus: ad hoc, sæpe fortunæ h violentiam tolerasse;

INTERPRETATIO.

Sciebam P. Romanum Sepe certasse parvo exercitu cum magnis legionibus hoflium.

NOTE.

· Contra.] Non equidem contra, fed] Gentra.] Non equidem contra, sed d Locus esset.] Id est, si, postquam patra imperium facit, qui absque eo ali- posset ad salutem converti. quid audet.

b Obstat.] Prout id factum in illo Horatio cujus crimen intra gloriam fuit, in vos redundarent. ut loquitur Florus. Gall. diceremus

Contrebalance.

Verissime dictum: nam per gradus fent pio terge & capite civium.

ad extremam nequitiam descenditur;

h Violentiam.] Curn, verbi gra quod adolescentibus maxime notandum

e Re corrigi.] Hoc est, damno & in-

f Manifestis.] Illi sunt, quos crimen admissife constar.

s More.] Priusquam leges paratz cf-

h Violenti am. J Cum, verbi gratia, adversus Samnites, Galos, Pyrrhum, Annibalem, bellum gesserunt.

facundil

facundia Gracos, gloria belli Gallos ante Romanos fuisfe. Ac mihi. multa 1 agitanti, conftabat, paucorum civium egregiam virtutem cuncta patravisse, eoque factum, uti divitias panpertas, multitudinem paucitas superaret. Sed, postquam luxu, atque desidia civitas corrupta est. rurfus resp. magnitudine sua, imperatorum arque magistratuum vitia fustentabat; 3 ac, sicuti effecta parente, multis tempestatibus haud fane quisquam Romæ virtute magnus fuit. sed, memoria mea, ingenti virtute, diversis moribus fuere viri duo, M. Cato, & C. Cæfar : quos. quoniam res obtulerat, filentio præterire non fuit confilium, quin utriufque naturam, & mores, quantum ingenio possem, aperirem. Igitur his genus, ætas, eloquentia prope æqualia fuêre : magnitudo animi par, item gloria, sed alia alii. Cæsar beneficiis, ac munificentia magnus habebatur; integritate vitæ Cato, ille mansuetudine, & misericordia clarus factus: huic severitas dignitatem addiderat. Cæsar, e dando, sublevando, ignoscendo; Cato, nihil d largiundo, gloriam adeptus est. in altero e mileris perfugium; in altero malis pernicies. illius facilitas, hujus constantia laudabatur. postremò, Cæsar in animum induxerat, laborare, vigilare; negotiis amicorum intentus, sua negligere; nibil' denegare, quod dono dignum esset; sibi magnum imperium, exercitum, bellum novum exoptabat, ubi virtus enitescere posset. Ar Caroni studium f modefliæ, decoris, sed maxume severitaris, erat. Non divitis cum divite, neque

INTERPRETATIO.

Et constabat mihi multa sedulò cogi- magnitudine sua vitia Imperatorum. tanti, paucorum civium egreziam virtutem cuneta patraffe.

ve 1 inn

UR-

ar

mi-

um ario

de cile

CIT-

na-

uid-

efeo.

ene-

con-2 Ci-

C4

gna

alii

ur:

aulerrâ

nta nis

efta

fe;

bo-

pa

res

in-73074

men

e cl-

ad-An-

ndià

2 Ex adverso Respublica sustentabat magnus virtute, per multas tempestates.

3 Et, sicuti Roma mater effæta, & lassata fuisset, non fuit sane qui quam Roma

NOTE.

2 Sustentabat.] Id est, Tanta erat Reipublice opulentia, ut Magistratuum negligentia & inertia, ea non intercideret; led eorum vitia magnitudine sua quo dammodo absorberet.

b Genus.] Catonis genus principium dignitatis & gloriæ a proavo Catone Cenforio fumplit : Cæfar verò ab lulo Æneæ filio, Æneas à Venere, que ipsum ex Anchife genuit, natales repetebat. Sed, ut vides, quæ adulatio ex fabulis invexerat, gravis Autor à rei veritate segrega-

Dando.] Noluit dicere largiundo, quod in vitium verteretur; verum uius est Gerundio quod vim haber frequentativam. Quoad rem idem dicit; sed ser-

mo honestus est.

.d Largiundo.] Non dixit dando, ne videretur Cato tenax & avarus, sed largiundo; ut, quibus largitionibus alii Populi gratiam & suffragia emendicabant, ab iis ille integer cognosceretur.

e Miseris.] Imò & malis, nam utrif-que Cesar savebat : Sed illud dissimulat Sallustius, qui & ipse, in his, à Julio sustentatus fuerat. Nonne modo largitionum Cæfaris invidiam honesto nomine declinavit? Egregius artifex, quem nemo non virum fanctiffimum credar, nifi aliunde notus fir.

f Modestia] Vide quid sit modestia ex opposito Cesaris ingenie agitato, clato, ambitiofo.

factione cum factiolo; sed cum strenue, virtute, cum modesto, pudore, cum innocente, abstinentia certabat; esse, quam videri, bonus malebat: ità, quò minus gloriam petebat, eò magis adsequebatur. Postquam, uti dixi senatus in Catonis sententiam discessit; consul optumum factu ratus, b noctem, quæ instabat, antè capere; ne quid eo spatio novaretur, ctriumviros, quæ supplicium postulabat, parare jubet : ipse, præsidiis disposiris, Lentulum in carcerem deducir: idem sit cæteris per prætores. Est in carcere locus, quod Tullianum appellatur, ubi paululum afcenderis ad lævam, circiter xii. pedes humi depressus. eum muniunt undique parieres, atque insuper d camera lapideis e fornicibus vincta: sed f incultu, tenebris, odore fœda, atque terribilis ejus facies. In eum Jocum postquam demissus Lentulus, vindices rerum capitalium, quibus præcepium erat, laqueo gulam fregêre. Ità ille patricius, ex gente clariffuma Corneliorum, qui consulare imperium Roma habuerat, dignum moribus factisque suis exitum vitæ invenit. De Cethego, Statilio, Gabinio, Cepario, eodem modo supplicium sumtum est.

Dum ea Romæ geruntur, Catilina ex omni r copiâ, quam iple adduxerat, & Mallius habuerat, duas legiones s instituit; cohortes pro numero militum. h complet: dein, uti quisque voluntarius, aut ex sociis in castra venerat, aqualiter distribuerat; ac brevi spatio legiones h numero hominum expleverat : cum initio non amplius duobus millibus habuisset. Sed exomni copià circiter pars quarta erat militaribus armis instructa: cæteri, uti quemque casus armaverat, I sparos, aut lan-

INTERPRETATIO.

Catilina instituit duas legiones ex omnibus militibus quos inse adduxerat, & Mallius habuerat.

NOTE.

* Abstinentia.] Ità ut, neque alteri | moles innititur. quicquam detraherer, neque verò dona accipere vellet.

b' Noctem.] Id eft, ante omnia exequi que in Senatu de Conjuratis decreta ef.

lent, quam nox ingrueret.

c Triumviros.] Capitales scilicet, quibus carceris & supplicii, imò & aliquando inquisitionis. cura demandara erat. C'étoit une espece de Lieutenans criminels. d'Camera.] Une voute.

e Fornicibus.] Quid fint hoc in loco fornices pefcio, nin arcuatos lapides intelligamus, ex quibus ipia camera constat; vel circulos illos in cameris ad speciem etiam extantes, quales vifuntur in ædificiis, præfertim Gorhico more ex truciis, quibus tota cameræ & ædificii

f Incultu.] Hoc est, ex eo qued locus ab hominibus non erat frequentatus.

s Instituit.] Gall. Il ordonna.

h Complet.] Numerum non habebat militum, qui prò duabus legionibus requirebatur, adeóque, quos habuit, in fingulas cohortes, quibus fuus numerus non constitit, parritus est.

Equaliter.] Ità ut singulæ cohortes de advenientibus eundem numerum ac-

ciperent.

k Numero.] Instituta fuit legio à Romulo hominum 3000, quæ postea crevit usque ad 6000, qualis suit tempore Catilinæ.

1 Sparos. Sparus, aut Sparum, rusticum est telum, in modum pedis recurrum.

ceas, alii præacutas a sudes portabant. Sed postquam Antonius cum exerciru adventabat, Catilina per montis iter facere: modò ad urbem, modò in Galliam b versus cattra movere; hostibus occasionem pugnandi non dare. Sperabat propediem magnas copias se habiturum, si Romæ socii incepta patravissent. Interea servitia repudiabat, c cujus initio ad eum magnæ copiæ concurrebant, opibus conjurationis fretus; fimul d alienum suis rationibus videri, causam civium cum servis fugitivis communicasse. Sed, postquam in castra nuncius pervenit, Romæ coniurationem patefactam; de Lentulo, & Cethego, cæterisque, quos suprà memoravi, supplicium sumtum : plerique, quos ad bellum spes rapinarum, aut novarum rerum studium illexerat, dilabuntur; reliquos Catilina per montis asperos, magnis itineribus, in agrum e Pistoriensem abducit, eo confilio, uti per tramites occulte profugeret in Galliam. At Q. Metellus Celer cum tribus legionibus in agro Piceno præsidebat, ex f difficultate rerum eadem illa existumans, g quæ suprà diximus Cacilinamagitare. Igitur, ubi iter ejus ex perfugis cognovit, castra properè movit; ac sub ipsis radicibus montium consedit, quâ illi descensus erat in Galliam properanti, Neque tamen Antonius longe aberat, h urpote qui, magno exercitu, locis ' æquioribus ' expeditos in fugam sequeretur. Sed Cacilina, postquam vidit, montibus, atque copiis hostium sese clausum. in urbe res adversas, neque fugæ, neque ' præsidii ullam spem : optumum factu ratus in tali re fortunam belli tentare, statuit cum Antonio quam primum confligere. Itaque concione advocata hujuscemodi orationem habuit.

Compertum ego habeo, milites, verba viris virtutem non addere : neque ex ignavo strenuum, neque fortem ex 1 timido exercitum, oratione

INTERPRETATIO.

Utpote qui sequeretur locks planioribus 2 Postquam Catelina vidit neque fuga, in fugam promtos. neque tutela ullam (pem remanere.

NOTE.

* Sudes.] Perticæ funt acuta, præustæ. | Catiling circumventus erat.

d

n

e

0

)-

es

25

is

1-

3

ab

at

re-

in rus

tes

ac-

vit

a

m

250

ratione Gallice dicimus, Dont; Dequoi. d Alienum.] Nimirum, istud cos deterruisset, qui Rome occultius Conjurationis erant participes: Dicerent enim, Quid nos isti colluvioni immiscebimus? re potuissent : nec locus ullus excusationi scribendi ratio. relictus fuisset.

e Pistoriensem.] In Etruriæ parte Oc-dentali, ad Appennini montis radices.

| Que armatura gravi onusti erant. | R. Ignavo.] Quod ad corpus. cidentali, ad Appennini montis radices.

Difficultate rerum.] Quibus, scilicet,

8 Que suprà diximus. J Hec verba, c Cujus. J In neutro genere. Eadem in textum, ex marginali nota irrepsisse

videntur.

h Utpote qui.] Non refertur ad integram fententiam, sed tantum ad verbum aberat, Quali dixisset, Neque tamen Antonius longe aberat, quamquam aberat ta-Deinde minus Catilinæ causam defende- men, utpote qui, &c. Non placet hæc

i Expeditos.] Qui neque farcinis, ne-

I Timido.] Quod ad animum refertur.

imperator i fieri. Quanta cujusque animo audacia natura, aut a moribut inest, tanta in bello patere folet. Quem neque gloria, neque pericula excitant, neguicquam bortere. timor animi auribus officit. Sed ego vos, quò pauca monerem, advocavi; simul uti causam b confilii mei aperirem. Scitis equidem milites , socordia, atque ignavia Lentuli. quantam ipsi nobisque cladem attulerit, quoque modo, dum ex urbe præsidia opperior, in Galliam proficisci nequiverim. Nunc verò, quo in loco res nostræ sint, juxta mecum omnes intelligitu. Exercitus hostium duo, unus ab urbe, alter d Gallia obstant: diutius in his locis esse, si maxume animus ferat, frumenti aeque aliarum rerum egestas probi-Quocunque ire placet, ferro iter aperiundum est. Quapropter vos moneo, uti forti, atque parato animo sitis; &, cum pralium inibitis, memineritis, vos divitias, decus, gloriam præterea libertatem, atque patriam in dextru vestru portare. Si vincimus; omnia nobis tuta erunt; commeatus abunde: municipia, atque coloniæ de patebunt. sin metu cesserimus, eadem illa advorsa fient; neque locus, neque amicus quisquam teget, quem arma non texerint. Præterea milites, non eadem nobis, & illis necessitudo impendet. Nos pro patria, pro libertate, pro vità certamus: illis f supervacaneum est pro potentià paucorum pugnare. quò audacius aggredimini, memores pristinæ virtutis. Licuit vobis cum summa turpitudine in exsilio ætatem agere, potuistis nonnulli Romæ, amissis bonis, alienas & opes exspectare, quia illa sæda, arque intoleranda b viru videbantur, bac sequi decrevistu. Si k bac relinquere vultu, 1 audacia opus est. Nemo, nisi victor, pace bellum mutavit. Nam, in fuga salutem sperare, 2 tum arma, quis corpus tegitur, ab hostibus avertere: ea verò dementia est. Semper in pralio-iis maxumum est pe-

INTERPRETATIO.

 Quasavus maximè vellemus.
 Nam dementia est, sperare salutem bus arma, quibus corpus tegitur. · Quanvis maxime vellemus.

NOTE.

nus cum Antonio conserendi.

· Commeateus.] Ità vocantur ea omnia, quæ ad exercirus alimoniam spectant.

d Patebunt. Id eft, iis utemur faventibus. e Neque locus.] Minime mirum fi desperati omnes qui cum Catilina perstiterunt, adversis vulneribus conciderint: Vel ipsis lapidibus animos hæc ejus oratio um succedat. dediffet.

rile, quosque adeò facilius est vincere;

Moribus.] Exercitio & assurdine. cum ferocior sit in libertate sua vindican-b Constiti.] Intelligit de consilio, ma- da dolor, quam in injusta dominatione defendenda cupidiras.

8 Opes.] Largitiones putà, Captatas hæreditates.

h Viris.] Id est, hominibus strenuis O cordatis.

i Hec [equi.] Bellum Patrie indicere. k Hac relinquere.] Bellum; nt illi oti-

disset.

Audaciâ.] Omninò; nec aliter unf supervacaneum.] superstuum & inuquam victorià quisquam potitus est.

m Avertere.] Prout sit illud in suga.

riculum,

riculum, qui maxume timent: audacia pro muro a habetur. Cum vos considero, milites: & cum facta vestra b astumo: magna me spes victoria tenet. Animus, atas, virtus vestra me chortantur; praterea necessitudo, que etiam timidos fortis facit. I d nam, multitudo hostium ne circumvenire queat, probibent angustia loci. Quod si virtuti vestra fortuna e inviderit, cavete, ne inulti animam amittatis, 2 neu capti potins, sicuti pecora, trucidemini, quam virorum more pugnantes, cruen-

tam arque luctuosam victoriam hostibus relinquatis.

Hæc ubi dixit; paululum commoratus, f signa canere jubet : atque 3 instructos 8 ordines in locum æquum deducit: dein, remotisomnium equis, quò militibus, exæquato periculo, animus amplior efset, ipse pedes exercitum pro loco, atque copiis i instruit. Nam uti planities erat inter finistros montis & ab dexterâ rupes aspera; octo cohortes in fronte constituit; reliqua i figna in k subsidiis i artius collocat. Ab his centuriones omnis lectos & m evocatos, præterea ex gregariis militibus optume quemque armatum, in primam aciem subducit; C. Mallium in dextra, Fæsulanum quemdam in sinistra

INTERPRETATIO.

titudo hostium possit nos circumcludere.

² Cavete ne inulti moriamini, neve capti potius trucidemini, sicuti bruta, dines ad prælium compositos, in locum quam relinquatis hostibus victoriam cru- planum.

1 Nam angustiæ loci impediunt ne mul- entam ac luctuosam, cum certaveritis more virorum.

3 Jubet signa canere, atque deducit or-

NOTE.

b Æstumo.] Id est, singulis suam laudem tribuo; adeoque quam præclara fuerint reputo.

c Hortantur.] Mihi addunt alacrita-

d Nam.] Rationem reddit, cur de fortitudine fuorum, quantumvis paucorum, bene sperer; quia scilicet, per loci angustias, eos non liceat hostibus circumvenire.

c Inviderit. Id eft, fi vobis percundum [it, Ille verò vocibus abstinet ominosis.

f Signa.] Quibus prælium indicebatur. vel ad aliquod opus erant evocandi: vel Sallufius hefor appellat.

a Habetur.] Pro est: Jam sæpiùs eo etiam cum signa & Aquilæ erant movendæ. Sed apud alios ista pleniùs videbis.

8 Ordines.] Id est, milites, prout singuli erant sub suis signis; atque huic, aut illi centurioni parebant.
h Instruit.] Ordines erant instructi;

at exercitus non erat: Illud est munus

Imperatoris.

i Signa. Id est, reliquum exercitum. k Subfidiis.] Pars erar aciei postrema, ubi plerumque Triarii, & fortissimi erant milites.

1 Artius.] Il les fit serrer davantage. m Evocatos.] Illi erant qui militia fun-Ai, ad bellum, nisi in rumultu, cogi non Tubis autem, buccinis, & cornibus ute-bantur, non tympanis, ut folent noftra-tes, alique, quando milites ad prælium, ufu bellandi arrem didicissent, merito cos vel ad aliqued cous corner corocadi.

parte curare jubet : ipse cum liberris, & colonis propter Aquilam adfiftit; quam bello b Cimbrico C. Marius in exercitu habuisse dicebatur. At ex altera parte C. Antonius, e pedibus æger, quod prælio adesse nequibat, M. d Petreio legato exercitum permittit, 'Ille cohortes veteranas, quas f tumulti caussa conscripserat, in fronte, post eas cæterum exercitum in subsidiis locat. 8 Tpse equo circumiens, unumquemque nominans, appellat, hortatur, rogat, uti meminerint, se contra latrones inermes, pro patria, pro liberis, pro aris, atque focis suis cernere. Homo militaris, quod amplius annos triginta h tribunus, aut i præfectus, aut legatus, aut prætor cum magnâ glorià in exercitu fuerat, plerosque ipsos, factaque eorum fortia noverat; ea commemorando, militum animos accendebat. Sed, ubi, omnibus rebus exploratis, Petreius tubâ k fignum dat, cohortes paullati n incedere jubet, idem facit hostium exercitus. Postquam ed ventum est, unde à l'ferentariis prælium committi posset : maxumo clamore, infestis fignis concurrunt; pila omittunt; gladiis res geritur. Veterani, pristinæ virtutis memores, cominus acriter instare ; illi haud timidi resistunt: maxuma vi certatur. Interea Catilina cum

NOTE.

cum Erruriam colendam divisisse antea vidimus; quos, cum suo largius usi ef-fent, & rebus novis studerent, facile in

fuas partes Catilina illexerat.

b Cimbrico.] Cimbri Germaniæ populi fuerunt, maxime ad Septentrionem, qui cum terras corum inundaffet Oceanus, quærentes fedes novas, cum Theutonis, atque Tigorinis, adversus Romanos belium geflerunt.

Fedibus.] Mente potins; nam mor-bum finxisse scribit Dio: Veritus scilicet, ne sibi palam aliquid a Catilina objiceretur, quod conjurationis participem fuisse

eum declararet.

d Petreio.] Is postea legatus fuit Pompeii in Hispania, uti quidem viderur, qui se rerum desperatione interemit in Afri- tator, neque Legatus; sed pro tempovulnere concidit.

e Ille.] Petreius.

f Tumulti.] Pro tumultus. Ità olim

indifferenter.

8 Ipfe. Mirum quam bic hasitent commentatores, ac contraria & sentiant, & vis armatura; quique primi, quibusvis exponant in re non admodum difficili: telis eminus mislis, prælium committe-Ego, inquit Glareanus, per Ille, Petrei- har

* Colonis.] Syllæ fuerant milites, quibus om intelligo; per Iple, Antonium: quod Lector ipse, simul atque priora cum se-quentibus conferet, facile intelliget. At vero Zanchius, Non Jatis mirari possum Glareanum qui afferit hic Commentatores hæsitare, ac contraria exponere, cum ipse potius in re facillima contraria exponat : Ego, ut à Glareano dissentiam, per Ille Antonium accipio, per Ipse, Petreium; quod unusquisque mediocriter eruditus animadverteret. Quartus accedar, si volet, cui ipse ridiculo fuerim, certe tertius Zanchium & ejus confidentiam multis de causis demiror, atque in Glareani partes unicè concedo.

h Tribunus.] Dux mille hominum. Co-

lonel.

i Prafestus.] Qui neque est Impeca; vel, ut alii volunt, cum Juba mutuo re vicem præstat Imperatoris aut Prætoris.

k Signum.] Bellicum, seu classicum; signum cum hoste congrediendi. Fit

somer la charge.

1 Ferentariis.] Illi erant, quibus le-

BELLUM CATILINARTUM.

expeditis in prima acie verlari: laborantibus succurrere: b întegros pro fauciis accerfere: omnia providere: multum iple pugnare sæpe hostem ferire: strenui militis, & boni imperatoris officia si mul exsequebarur. Petreius, ubi videt Catilinam contra, ac ratis erat, magna vi tendere: cohortem d prætoriam in medios hoffis ihducit; eosque perturbatos, atque alios e alibi resistentes, interficit: deinde utrimque ex lateribus cæteros aggreditur. Mallius, & Fæfulanus in primis pugnantes cadunt. Postquam fusas copias, seque cum pancis relictum videt Catilina; memor f generis, atque priftinæ dignitaris suæ, in confertissumos hostes incurrit, ibique pugnans confoditur. Sed, confecto prælio, tum verò e cernene quanta audacia, quantaque animi vis fuillet in exercitu Catilina. Nam fere, quem quilque vivus pugnando locum ceperat, eum, amilsa anima, corpore tegebat. Pauci autem, quos medios cohors prætore disjecerat, paulò diversiùs, sed omnes tamen h adversis vulneribus conciderant. Catilina verò longè à suis inter hostium cadavera repertus est, paululum etiam spirans; ferociamque animi, quam habuerat vivus, in vultu retinens. Postremò, ex omni 1 copia, neque in prælio, neque in fuga quisquam civis ingenuus captus est. Ità cuncti suz, hostiumque vitæ juxtà pepercerant. Neque tamen exercitus populi R. lætam, aut incruentam victoriam adeptus erat. Nam strenuissumus quisque aut occiderat in prælio, aut graviter vulneratus discesserat. Multi au-

INTERPRETATIO.

Postremo, ex omni Catilina exercitu, neque in pralio, neque in fuga, quisquam civis ingenuus captus est.

NOTÆ.

- * Expeditis.] Non jam intelliguntur levis armaturæ milites, ut suprà; (quid enim faceret Catilina cum inermis nebulonibus!) fed ii qui ad pugnandum alacres videbantur. Les plus lestes: Les plus braves.
- b Integros.] Qui neque vulnerati, neque lassi erant. Dens gens frais.
- c Contrà.] Adverbium. Contra ac, optime: Contre l'opinion qu'il avoit ûe.
- d Pratoriam.] Ea erat quæ à Prætore non discedebat; in quam amici, voluntarii, fortissimi; omnes optime armati adscribebantur.

- e Alibi.] Id est, adversus alios, quam à quibus interficiebantur.
- f Generis.] In primis nobilem fuisse supra vidimus.
- g Cerneres.] Pro, quivis cernere pafer. Sic sæpe & elegantissime loquuntur.
- h Adversis. I Id est, qua corpore adverso, & hosti opposito acceperant.
- i Juxtà.] Jam vidimus hanc vocem pro pariter positam. Intellige, Hos Catilinæ milites, modò et hostes interficerent, sibi minimum cavisse.

D 4

tem,

SALLUSTII BELL. CATILIN.

tem, qui è castris visundi, aut spoliandi gratia processerant, vol-yentes hostilia cadavera, amicum alii, pars hospitem, aut cogna-tum reperiebant. Fuere item, qui inimicos suos cognoscerent. Ità varie per omnem exercitum latitia, morror, luctus, atque gaudia ning isomen kanamaga camba sair bayan gikik

er is corde the botte in all things pageing her principle of all a group verb in currently quarted and

deline provinced extra un'extract previous Maltins, Re-

entira disentir acrossa partire solv modeliké a transco

risin dei maldetalli Caringan in igi iv kon r tuchasto curving countries of a country and a mind, corresponding Service to the service and an application of the service is a service of the service is a service of the servic

or the second of subject to the first of the second milition of a restrict of a companion of the second of the feet of sucressification course firemains in a format of the energy or segmental or imputed to the constraint of barboungers and

Finis Belli Catilinarii.

Friendly Colores throng, med in adding the degraphing to

Second to the contract of the

rosent. De la timen excellible copuli 🕰 Jave to due a contract of the forest man quitque a contract is

C. SA * 1 st. km. Eleman que a Velicie . Parva plan vidimes liano recent tota difere e to la quem acter vilute presente collema let line. Par ele-tariz factorias transcorpticas accept clima miles , modo et haites accepta-

LLUM JUGURTHIN

Alsò queritur de naturâ suâ genus humanum, quòd imbecille, atque ævi brevis, sorte potius, quam virtute, rega-tur. Nam 2 contrà reputando, neque majus aliud, neque præstabilius invenias; magisque 3 naturæ a industriam hominum, quam b vim aut tempus deesse. Sed dux. atque imperator vitæ mortalium, animus est : qui ubi ad gloriam virtutis via graffatur, abunde pollens potensque, & clarus est, neque fortuna eget; quippe quæ probitatem, industriam, aliasque artis bonas neque dare neque eripere cuiquam potest. fin captus pravis cupidinibus, ad inertiam, & voluptates corporis pessum datus est, perniciosa lubidine d paullisper usus: ubi e per socordiam vires, tempus,

INTERPRETATIO.

HOmines queruntur inique & abs-que ratione de natura sua, quando Inquirendo in contrarian dicunt, quòd; cum sint debiles atque 3 Et potius invenies in vita brevis, regantur potius caco fato, num deesse natura.

Inquirendo in contrariam opinionem. 3 Et potius invenies industriam bomi-

NOTE.

· [Ndustriam.] Quid potissimum per in- | præclaris factis invidet. dultriam fignificetur, ex hoc loco intelligis, animi scilicet cura & diligentia sibus enim cum finita & debilis admodum cum folertia conjuncta.

b Vim.] Pro vires: rarò ità invenias. c Fortuna.] Istud Autoris sensu, qui quoque exsaturabitur. hoc in loco cum Stoicis facit, est accipiendum : Si enim gloriam in hominum firorum omnium malorum, animi negliopinione reponas, omninò & fortuna, gentiam. Ea est omnino. & ejus bonis opus crit; quæ plerumque

d Paulisper.] Verissime & optime: Senfit natura, per eos homo, nisi brevem, non potest capere voluptatem; qua brevi

e Per socordiam.] Causam indicat no-

ingenium defluxère, naturæ infirmitas accusatur: i suam quique culpam actores ad negotia transferunt. Quod si hominibns bonarum rerum tanta cura effet, quanto studio aliena, ac nihil profutura, multum etiam periculosa petunt : neque e regerentur magis, quam regerent casus; & 2 ed magnitudinis procederent, ubi de pro mortalibus, glorià æterni fierent. Nam uti genus hominum compositum ex corpore. & anima est: ità res cuncta, studiaque omnia nostra, corporis alia, alia animi naturam sequuntur. Igitur e præclara facies, magnæ divitize, 3 ad hoc vis corporis, & alia omnia hujuscemodi breve dilabuntur; at ingenii egregia facinora, ficuti anima, fimmortalia funt. postremò, corporis & fortunæ bonorum, uti initium, sic finis est; omniaque orta occidunt, & aucta senescunt. animus incorruptus, 8 æternus, rector humani generis, 4 agit, atque habet cuncta, neque ipse habetur. Quò magis pravitas eorum admiranda est, qui, dediti corporis gaudiis, per luxum atque ignaviam ætatem agunt : cæterum ingenium, quo neque melius, neque 5 h amplius aliud in natura mortalium

INTERPRETATIO.

· Quique & singuli Actores, & ii qui tur & dissipantur. res exegui deberent, rejichunt in negotia culpam fuam.

Et pervenirent ad eum gradum magnitudinis, in quo (cum mortales sint)

gloria eterni evaderent.

4 Animus ver at & regit, tenet o intelligit omnia, neque ipse includitur, co-

gitur, aut continetur.

5 Ceterum sinunt languere & stupere incultu atque sccordi à ingenium, que nihit 3 Praterea vis corporis, & alia omnia est melius, neque majus, aut dignius in istius generis, exiguo tempore dissolvun natura mortalium.

. u.A. T O N forodiana vuce, tempte,

2 Actores.] Melius, credo, quam auctores, dicavimus, diligenter notanda est; nam prout habent alii. Hoc dicit, Homines aliquoties recurret in nostro Autore. rerum difficultatem, quali illæ fupra fuas vires effent, caussari; cum ideo tantum prestance. tales sint, quòd viribus à natura concessis, in tempore & loco un non fuerint.

Bonarum.] Earum scilicet, quæ men- in memoria hominum reviviscunt.

tem excolunt, & nobis profunt.

rima, etiam in iis quæ sunt ejus juris; animas divinæ mentis particulas esse præid eit, quoad ea bona quæ non sunt
in nostra potestate, ut loquuntur Stoici, puta famam, gloriam, divitias, &c. à Deo creatæ sint ex nihilo, adeoque ini-Atque hoc quoque verum est, nosque tium habuerint ; quamvis fint aterna Nam sapiens quidem, pol, ipse fingit num esse debeant. fortunam fibi, ut ait Plautus.

e Praclara.] La bonne mine, la belle

f Immortalia. Rhetorice istud dictum : tametsi historiz beneficio przelara facta

& Æternus.] Hæc fuit opinio quorunc Regerentur.] Nunc dicit Sallustius, dam Philosophorum, quam ab Orphæo fapientem adversus fortunam posse plu- dimanasse volunt. Imo Stoici rorunde,

fortunam sibi, ut ait Plautus.

h Amplius. J Ingenii humani tangit magnitudinem, &, ut ita dicam, vastinie, eo sensu, quo in interpretatione intatem, qua cuncta complectitur.

eft,

2

P

2

li

d

fe

9

II SI

eft. incultu atque socordia torpescere sinunt ; cum præsertim tam multa, variæque fint artesanimi, quibus summa claritudo paratur, rum ex 1 his magistratus, & imperia, postremò omnis cura rerum publicarum, minume mihi hac tempestate cupiunda videntur: quoniam neque virtuti honos datur; neque illi, quibus per fraudem 2 jus fuit. tuti, aut ed magis b honesti sunt. Nam, vi quidem regere patriam. aut d parentes, quamquam & possis, & delicta corrigas; tamen importunum est: cum præsertim omnes rerum mutationes cædem, fugam, aliaque hostilia f portendant. frustrà autem niti, neque aliud, se fatigando, nisi odium 3 quærere, extremæ dementiæ ett : nisi forte quem inhonesta & perniciosa lubido tenet, potentiæ paucorum decus atque libertatem suam gratificari. Cæterum ex aliis negotiis, quæ ingenio exercentur, in primis magno ului est memoria rerum gestarum : h cujus de virtute quia multi dixere, prætereundum puto; simul, ne + per infolentiam quis existumet memet studium meum laudando extollere, atque ego credo fore, qui, quia decrevi procul à republic. atatem agere, tanto tamque utili labori meo nomen inertiæ imponant: i certe, quibus

INTERPRETATIO.

1 Ex his artibus.

ul-

ım

ul-

c-

us,

00-

ris

næ

2-

nt.

n-

r-

(e

-1

e-

m

& potestas fuit, gerendi Magistratus & gando, nisi odium. imperia, sunt en re magis tuti aut ho-

3 Extreme dementia est frustrà conari, 2 Neque illi quibus, per fraudem, jus neque aliud persegui & consequi se fati-

> 4 Ne aliquis existimet memet extollere insolenter studium meum, id laudando.

NOTE.

² Tuti. Illud respicit bona fortunæ.

mi : adeoque iis de quibus loquitur, prorsus inutile fuisse dicit, muneribus frui Reipublicæ. Gall. diceres, Ils n'en sont ni plus à leur asse, ni plus honnêtes gens.

c Vi.] Plato, quod & Cicero refert, tantum contendere in Republica jubet, neque Parenti, neque Patriz afferri opor-

d Parentes.] Innuit, tam turpe effe Patriam quam Parentes vi regere velle.

c Corrigas.] Hoc est, aliquatenus cor-

8 Gratificari.] Gall. diceres, Aban peuple, &c. donner, & faire litiere.

h Cujus de Virtute.] Historiam Cicero b Honesti.] Refertur hoc ad bona ani-cadeoque iis de quibus loquitur, pror-tatis, Magistram viræ, Nunciam vetustatis. Historiæ virtus certe maxima est, còm ex aliorum erratis in melius vitam nostram instituere, & quid expetendum, quidve fugiendum lit, fine nostro periculo, postimus cognoscere. Proinde haud quantum probare tuis civibus poffis; vim immerito Demetrius Phalereus Ptolemæum regem fubinde admonebat, ut libros legeret, quoniam, quæ amici non audent Principibus demonitrare, ea omnia in libris scripta reperiuntur.

i Certe.] Vim habet occultam hæc voruptam civitatem emendes, aut id certè cula, & conjunctam habet ironiam : Autor enim dum videtur rationem reddere f Portendant.] Significent, & prope-modum importent, cum iis qui castigan-tur, tum præsertim illis qui alios casti-gant.

E Gratificari 1 Gall diceves Alara

maxuma industria videtur, a salutare plebem, & conviviis b gratiam quærere. Qui si reputaverint, & c quibus ego temporibus magistratum adeptus fum; & d quales viri idem affequi nequiverint; & postez, qua e genera hominum in senatum pervenerint, profecto existumabunt, me magis f meritò, quam ignavia, judicium animi mei g mutavisse; majulque commodum ex h otio meo, quam ex aliorum negotiis, reip. venturum. Nam (æpe audivi, Q. k Maximum, P. 1 Scipionem, præteres civitatis nostræ præclaros viros, folitos ità dicere; cum majorum " imagines intuerentur, vehementissime fibi animum ad virtutem accendi scilicet non " ceram illam, neque figuram tantam vim in sese habere; sed memorià rerum gestarum eam flammam egregiis viris in pectore crescere, neque priùs fedari, quam virtus, eorum famam atque gloriam adæquaveric. At contrà quis est omnium 1 his moribus, quin divitis, & fumptibus, non probitate, neque industriâ, cum majoribus suis con-

NTERPRETATIO.

· Quis omnium ità vivit.

NOTE.

a Salutare.] Romæ mos erat, quosvis bore subtrahunt. prenfando, nomine proprio, quali intime noti & chari essent,appellando magnum porrigendo, &c. plebis gratiam au-

b Gratiam.] Benevolentiam & populi favorem solebant etiam epulis & convi-

viis demereri.

c Quibus.] Turbulentis scilicet, fingulis ad imperia properantibus; unde & ea

obtinere erat difficile.

d Quales.] Caronem forte inter alios designavit, qui Præturam petens repul-fam tulit. Cæterum totus ifte locus Rhetoricam habet exomationem, non perfualionem: neque verò cuiquam Sallustium virtute Catoni prælatum fuisse. Salluitius probaverit.

e Genera.] Per contemptum loquitur.

Gall. Quelle sorte de gens.

scilicet eo indignum fuisset, cum turba hominum levissimorum, in Senatum ve-

8 Mutavisse.] Id est, Non jam, ut

antea, ad Magistratus ferri.

h Orio.] Honestoscilicet, quod in scribenda hittoria collocavit : nam aliud eft otium turpe, corum qui se non tantum à efferebant.

i Nam sapé.] Oitendit Autor quomodo hominibus profit rerum memoria; atque adeo, quâ ratione Respublica ex suo otio emolumentum possit capere.

k Maximum.] Is 'ex Fabiorum fuit familia, qui Dictator adversus Annibalem creatus, cunctando vim fregit illius Imperatoris, atque res Romanos paululom

reflituit.

1 Scipionem. 1 Plures eo nomine fuerunt viri celeberrimi, præcipuè verò Africani illi duo, Major a victa Africa, Minorab Africa quoque, fed postquam ab illo vicha fuisset, ita dictus; antea in Scipionum familiam ab Africani illius magni filio, & in decus gentis affumptus, cum Paulo Macedonico procreatus esset. De isto minore hic agi non fine ratione crediderim.

m Imagines.] Habebant Romæ qui ilf Merito.] Legitima de causa: Quan lustri loco natiessent, quique in majoribus aliquem sella curuli decoratum habuiffent, imagines, vultus corum & posterorum ex cerà referentes, quas ligneo armario in atrio, seu prima parte ædium, includebant; festis diebus, apertis armariis, ornabant; in funeribus, cum quis ex ea domo mortuus esset, honoris causa

tendat?

ter

lita

tib

ful

fin

V

ge

m

ri

ef

CO

fir

Ca

gi

m

8 n

i Ti

e

t

tendat? etiam homines a novi, qui antea per virtutem soliti erant nobilitatem antevenire, b surtim, & per c latrocinia potius, quam bonis artibus, ad imperia & honores nituntur. Proinde quasi prætura, & consulatus, atque alia omnia hujuscemodi per se ipsa clara, & magnissa
sint, ac non perinde habeantur, ut eorum, qui ea sustinent, virtus est.
Verum ego liberius, altiusque processi, dum me civitatis mosum piget, tædetque, nunc ad inceptum redeo.

Bellum scripturus sum, quod populus R. cum Jugurtha rege de Numidarum gestit: primum, quia magnum & atrox, de variaque victoria suit; dein, quia tum primum superbiæ nobilitatis de obviam itum est. quæ contentio divina & humana cuncta permiscuit, eoque væscordiæ processit, uti studiis civilibus bellum, atque de vastitas scaliæ sinem facerent. Sed priùs quam hujuscemedi rei initium expedio, pauca suprà repetam; quò, ad cognoscendum, omnia illustria magis, magisque in aperto sint. Bello Punico se secundo, quo dux Carthaginiensum Hannibal, host magnitudinem nominis Romani, staliæ opes maxume attriverat; Masinissa rex Numidarum, in amicitiam receptus à P. Scipione, cui postea Africano cognomen ex virtute suit, multa & præclara rei militaris sacinora secerat: ob quæ victis Carthaginiensibus, & capto syphace, cujus in Africa magnum, atque late imperium valuit, populus R. quascumque urbis, & agros manu ceperat, regi dono dedit. Igitur amicitia Masinissa bona atque honesta

INTERPRETATIO.

Et non sint sicuti virtus corum, qui

am

um

Juz

me

na

en-

rea

12-

di.

fed

œ-

200

iis,

1

do

fa-

m

n-

m

nt ni

b

0,

)

C

² Quia victoria in hanc O illam partem inclinavit. 3 Quia tum primum Plebs Romana restitit superbiæ nobilitatis.

+ Ut discordiis civilibus bellum atque amplitudo Italia finem facerent.

NOTE.

- Novi.] Id est, qui primi ex sua gente claruerunt.
- b Furtim.] Non virtutem oftentando; illi plebe. fed largitionibus fuffragia corrumpendo, 8 Secum
- aut aliter cuniculis irrependo.

 c Latrocinia.] Hoc nomine omnes damnat vias distortas, per quas fibi potestatem quærebant, & Magistratus, si cum vi aliqua conjunctæ essent.
- d Numidarum.] Numidia Africæ regio eft, pars ejus tractus, quem hodie Barbariam vocant, cum eo qui Bildulgerid dicitur. Verùm ex ipio Sallustio postea cognoscetur.
 - Contentio.] Inter plebem & nobilita-

- f Bellion.] Quod Marium inter & Syllam intercessit, huic savente nobilitate, illi plebe
- g Secundo.] Ter Romani cum Carthaginientibus bellum gesserunt. Hoc secundo, Poenorum duce Annibale, prossigata, & propemodum perdita suit res Romana.
- m vi aliqua conjunctæ essent.

 h Post magnitudinem.] Id est, non cond Numidarum. I Numidia Africæ regio tentus Romanorum gloriam proculcasse.
 - Scipione.] Hic est major.
 - k syphace. Fuit Syphax rex Mafafylorum opulentifimus, Mafinifie ab Oriente vicinus.
 - Regi.] Mafiniffie.

nobis permansit : sed 'imperii, vitæque ejus, finis idem fuit? Dein Micipsa filius regnum solus obtinuit, Manastabale, & Gulussa frattibus morbo ablumptis. Is Atherbalem, & Hiempfalem ex fele genuit : Tugurthamque filium Manastabalis fratris, quem Masinissa, quod orrus ex concubina erat, privatum reliquerat, eodem cultu, quo liberos suos, domi habuit. Qui ubi primum adolevit, pollens viribus, decorâfacie, sed multo maxume ingenio validus, non se c luxu, neque! inertize corrumpendum dedit. sed, uti mos gentis illius est, equitare, jaculari, cursu cum æqualibus certare: &, cum ' omnis gloria anteiret; omnibus tamen charus esse: ad hoc, pleraque tempora in venando agere ; leonem arque alias feras primus, aut in primis ferire : plurimum facere, d & minumum iple de le loqui. Quibus rebus Micipla tamets initio lætus fuerat, existumans virtutem Jugurthæ regno suo gloriæ fore: tamen postquam hominem adolescentem, 3 exacta ætate sua, & parvis liberis, magis magisque crescere intelligit, vehementer eo negotio e permorus, multa cum animo suo volvebat. Terrebat eum f natura mortalium avida imperii, & s præceps ad explendam animi cupidinem; præterea, h opportunitas suæ liberorumque ætatis, 4 quæ etiam mediocres viros spe prædæ transvorsos agit, ad hoc s studia Numidarum in Jugurthum accensa; 6 ex quibus, si talem virum dolis interfecisser, ne qua sedicio, aut bellum oriretur, anxius erat. His difficultatibus circumventus, ubi videt, neque per vim, neque infidiis opprimi posse

INTERPRETATIO.

lem & Hyempfalem.

² Cum omnes gloria superaret.

erescere magis ac magis, vità suà elapsâ.

4 Que opportunitas etiam homines ali- fraude interfecisset.

Is Micipla genuit ex sese Atherba- qua virtute præditos, spe prædæ à recta via abducit.

5 Præterea maximus Numidarum fa-3 Cum videt hominem adolescentem vor in Jugurtham, Micipsam terrebat.

6 Anxius erat ne qua seditio aut bellum oriretur ex Numidis, si talem virum

NOTE.

· Imperii.] Illud est quod Gallice di-Imperium uteretur. cimus, Il perdit l' Empire avec la vie. Sed Latine phrasis ambigua est, adeoque Metuebat Micipsa, ne, sicuti omnes à minus probanda.

nec in spem regni, educebatur. c Luxu.] Antiqué. Jam suprà eosdem notavit fontes omnium malorum : Ve- bes : Adeoque hac in parte diffidendum,

gurtha gratia & viribus ad invadendum ad bellum funt inepti.

f Natura.] Illud est quod modò dixi : natura proni sumus ad explendam animi b Privatum.] Scilicet nec regio cultu, cupidinem, Jugurtha aliquid contra fe, tum maxime contra liberos moliretur.

g Praceps.] Hinc prima mali nostri larissime; atque hic præcipuè cavendum. præcavendum, & maxime ex longinquo d Ut minumum.] Facile his artibus sine principiis obstandum; nisi forte per præinvidia laudem invenias, & amicos pares.

c Permotus.] Timens videlicet, ne Juh Opportunitas.] Senes enim & pueri

hominem

bo

Pr

ec

po ta

N

tu

nl

ho

p

P

ef

&

21

fe

in

fr

q

te

b

21

21

fo

Pi

fu

P

9

hominem tam acceptum popularibus; quod erat Jugurtha manu promptus, & appetens gloriæ militaris, statuit eum objectare periculis, & eo modo fortunam tentare. Igitur bello ! Numantino Micipla, cum populo R. equitum arque peditum auxilia mitteret, sperans vel ? oftenrando virtutem, vel hostium sævitia facile eum occasurum, præsecit Numidis, quos in Hispaniam mittebat; sed ea res longe aliter, acratus erat, evenit. Nam Jugurtha, ut erat impigro atque acri ingenio. ubi naturam P. Scipionis, qui tum Romanis imperator erat, & 3 b morem hostium cognovit; multo labore, multaque cura præterea modestissimè parendo,& sæpe 4 obviam eundo periculis, in tantam claritudinem brevì peryenerat, uti nostris vehementer charus, Numantinis maxumo terrori effet. Ac sane, quod difficillimum in primis est, & prælio strenuus erat. & bonus confilio: quorum c alterum ex providentia timorem, alterum ex audacià temeritatem adferre plerumque solet. Igitur d'imperator omnis fere res asperas per Jugurtham agere, in amicis babere, magis magis; eum indies amplecti, quippe cujus neque confilium, neque inceptum ullum frustrà erat. 5 Huc accedebat munificentia animi, & ingenii sollertia: quibus rebus sibi multos ex Romanis familiari amicitià conjunxerat. Ea tempestare in exercitu nostro suere complures novi, arque nobiles, quibus divitiz bono honestóque e poriores erant, faction, domi porentes, apud socios clari magis quam honesti; qui Jugurthæ non f mediocrem animum pollicitando accendebant, si Micipsa rex occidiset, fore uti folus imperio Numidiæ potiretur; 8 in iplo maxumam virtutem, Romæ

INTERPRETATIO.

2 Quid Jugurtha erat manu promptus, & cupidus gloriæ militaris, Micipsa de- pugnandi rationem. crevit eum objicere periculis.

n

i-

15.

05

2

e

e,

0

n

G

æ

*

2

n

e

2

â

2 Micipsa opinant eum interfectum iri. vel dum virtutem oftentaret, vel host ium nimi. savitia, eum præfecit Numidis.

3 Postquam Jugurtha cognovit bostium

+ Object ando se periculis.

s Præterea in ipso erat munificentia a-

NOTE.

fluminis Durii; fi viros æstimes, par om- que sugitabit. nibus urbibus, bello quod olim adversus Romanos, fortissimè gesserunt.

ne, pro tempore spectare licet ornatissi- assimatio erat. mi juvenis speciem, & virtutis exemplum.

filio, generat timorem : Enim verò ali- tiales illi Confiliarii.

Numantino.] Numantia urbs fuit Hif- profectò reformidabit, deinde, quod paniæ Terraconensis, non longe ab ortu pronum est, ni virtus adsit, eadem quo-

d Imperator.] Scipio.

e Potiores.] Id est, Apud quos major

f Mediocrem. 1 Id est, Cum jam sua Sponte Jugurtha dominationem affectaret. Alterum. Effe, scilicet, bonum con- cupiditatem inflammabant insuper exi-

quis ut bene det confilium, ille debet s In ipso. Jugurtha scilicet. Hæc & prævidere pericula; quod si suerit, ea milia ingerebant nefarii illi adulatores. g In ipso.] Jugurthâscilicet. Hæc & si-

omnia

omnia venalia esse. Sed postquam, Numantia deleta, P. Scipio dimittere auxilia, & iple revorti domum decrevit; donatum, arque laudatum magnifice pro concione Jugurtham in a prætorium adduxit; ibique fecreto monuit, uti potius b publice, quam privatim, amicitiam populi R. coleret; neu quibus largiri insuesceret: periculose à paucis emi. quod multorum effet. fi permanere vellet in suis e artibus, fultro illi & gloriam, & regnum venturum : sin g properantius pergeret, suâmet apsum pecuniá præcipitem casurum. Sic locutus, cum literis eum, quas Micipsæ redderet, dimisit. earum ' sententia hæc erat. Jugurthæ tui bello Numantino longe maxuma virtus fuit : quam rem tibi certe scio vaudio esse. nobis ob merita sua charus est: ut idem S. P. Q. R. sit, summa ope nitemur. Tibi quidem 3 pro nostra amicitia gratutor. en habes vi-Fum dignum te, atque avo suo Masinissa. Igitur h rex, ubi ea quæ famâ acceperat, ex literis imperatoris ità esse cognovit, cum virtute, sum i gratia viri permotus, k flexit animum fuum : & Jugurtham beneficiis vincere aggressus est, statimque eum adoptavit, & testamento pariter cum filis bæredem instituit. Sed ipse paucos post annos, morbo, arque ærate confectus, cum fibi finem vitæ adesse intelligeret, coram amicis, & cognaris, itemque Atherbale, & Hiempfale filiis, dicitur bujuscemodi verba cum Jugurtha habuisse.

INTERPRETATIO

1 Adduxit Jugurtham in tentorium suum, postquam ipsi munera contulisset, atque eum laudasset magnifice coram exercitu.

2 Earum sensus bic erat.

3 Gratulor equidem tibi, secundum nostram amicitiam.

tentorium, vel domus Imperatoris, five Prætor, five Conful fuiffet.

b Publicé.] Hoc est, Ne huic aut illi fe ille privatim addiceret, sed virtute sua universum Populum Romanum sibi deme-

reretur.

Quibus.] Nondixit quibufvis; quomodo Jugurthæ levitatem exprobraffet, neque factum ipsum in totum damnasfet; verum quibus dixit, ut ille intelligar, neminem largitionibus devinciendum, co modo, & fine, quo, procul dubio, fumnus Imperator coepille eum intellexerat.

a Qued multerum.] Loquitur de amicitia & favore P. Romani. Ceterum ex fingulis propemodum Scipionis verbis maxima documenta fumere possunt viri

* Pratorium.] Tabernaculum erat, feu | principes : quæ quia Jugurtha spreverat, de fummo fastigio excussus est.

e Artibus.] Bonis scilicet. Reprehenfionem habet hac Imperatoris admonitio, tameth occulta eft.

f Ultro.] Ipfo nec cogitante. Gall. Sam

qu'il s'en mit en peine.

3 Properantius.] Hoc eft, vim faceret rebus, quæ cum tempore fiunt, sensim & fine sensu, quæque aliter franguatur, Gall. Que s'il se bâtoit trop; Que s'il violentoit les choses.

h Rex.] Micipsa.

i Gratia. J Cum Jugurtham gratum & acceptum esse sciret, tum Popularibus, rum Romanis.

k Flexic.] Hoc est, Cum anten Jugur-tham perdere quasivisset, mutato consilio, beneficiis ipsum cumulavit.

Parvum

Parvum ego te, Jugurtha, a amisso patre, sine spe, sine opibus, b in meum regnum accepi, existimans non min's me tibi, quam si e genuissem, ob beneficia carum fore. neque ea res d falsum me habuit. Nam ut alia magna & egregia ' e tua omittam, novissumi rediens Numantia, meque regnumque meum gloria bonoravisti; tuaque virtute nobis Romanos ex amicis amicissumos fecisti: in Hispania nomen familia f renovatum est : postremo, quod & difficilumum inter mortali est. gloria invidiam vicisti. Nunc, quoniam mibi natura finem vita facit, per h hanc dextram, per regni fidem moneo, obtestorque, uti hos, qui tibi genere propinqui, i beneficio meo fratres sunt, caros habeas; neu malis alienos adjungere, quam sanguine conjunctos retinere. Non exercitus, neque thefauri, prasidia regni sunt, verum amici : quos neque arms cogere, neque auro parare queas : officio & fide pariuntur. Quis autem amicior, quam frater fratri? aut quem alienum fidum invenies, si tun hostin fuern? Equidem ego regnum vobn trado si mum, si boni eritis; si mali, imbecillum. Nam k concordià res parvæ crescunt, discordia maxuma I dilabuntur. Caterum ante bos 3 te, Jugurtha. quia ætate, & Sapientia prior es, ne aliter quid eveniat, providere decet.

INTERPRETATIO.

Nam ut filentio prætercam alia tua magna, & egregia facinora.

² Monco per fidem quæ regno debetur. 3 Caterum te decet, plus quam hos.

NOTE.

· Amisso.] Manastabale scilicet.

b In meum.] Id cit, Non modo in regiam meam induxi, sed cultu & spe cum filis meis eddem eduxi.

· Genuissem.] Te, supple.

tere

um

fe-

buli

mi,

illi

net

uas

tui

(cio

ma

vi-

fa-

be-

nto

or-

codi-

um

rat,

en-

tio,

ans

ret

tim

ur,

s'il

us,

lio,

1198

d Fallam.] id est, Tu mihi reverâ ea omnia prastitisti que à filio possunt repeti.

e Tua.] Nota phrases ejusmodi ellipticas: vim habent maximam. Ita, cum apud Terentium, pater filium vocat omnium, plus est quam si sceleratissimum, aut quopiam atroci alio nomine appellasset, cum quodlibet intelligi possir.

f Renovatum.] Hoc dicit, quia Masinissa multa præciare gesserat in Hispania adversus Romanos, priusquam cum Sci-

pione focietatem iniret.

s Difficilumum.] Omnino: nam ut habet Horatius,

Heu! nefas, Virtutem incolumem odimus, Sublatam ex oculis quærimus, invidi.

Hanc.] Intelligendum est Micipsam omne malum portendere videatur.

Jugurthæ manum tenuisse, dum hæc diceret.

i Eeneficio.] Quia, videlicet, in partem & regni hæreditatem Jugurtham Micipla assumplerat; atque pro filio habuerat.

k Concordia.] Scitum est quod quidam fecit, ut concordiam filios, quos magno numero habuit, edoceret: Sagittas, pro eorum numero sumpsit, quas in fasciculum colligatas cuique rumpendas porrexit; quod illi cum nequivissent, ipse singulas seorsim nullo negotio perfregit. Itaque omne quod est, tam diu manet atque subsiste, quam unum est; interit quando solvitur, aut unum este definit.

I Dilabuntur. | Fereunt: sed acute ex-

I Dilabuntur. | Pereunt: fed acuté expressit, cum dilabi præcise notet in partes varias abire, quod ex se & immediate ponit torius destructionem. Tanti est certe unio in universa natura, ut vel ipsum nomen nescio quid blandi & jucundi sapiat; divisio contra lacerare, & omne malum portendere videatur.

E

Nam

Nam in omni certamine, qui 'opulentior est, etiam si accipit injuriam, tamen, quia plus potest, facere videtur. Vos autem, Atherbal, & Hiemofal, colite, observate 2 talem bunc virum ; imitamini virtutem, &

enstimini, ne ego meliores liberos 3 sumpsisse videar, quam genuisse.

Ad ea Jugurtha, tametsi regem i ficta locutum intelligebat, & b ipse longe aliter animo agitabat; tamen pro tempore benigne respondit. Micipla paucis post diebus moritur. Postquam illi more regio4 justa magnifice fecerant, e reguli in unum convenerunt, ut inter se de negotiis cunctis disceptarent. Sed Hiempsal, qui minumus ex illis erat, naturâ ferox, etiam antea ignobilitatem Jugurthæ, quia d materno genere impar erat, despiciens, e dexterâ Atherbalem adsedit; ne medius ex tribus, quod f & apud Numidas honori ducitur, Jugurtha foret. Dein tamen, ut 8 ætati concederet, h fatigatus à fratre, vix in partem alteram transductus est. Ibi cum multa de administrando imperio dissererent, Jugurtha inter alias res jacit, oportere quinquennii consulta, & decreta omnia rescindi: k Nam per ea tempora confectum annis Micipsam parum animo valuisse. Tum i idem Hiempsal placere sibi respondit: nam " ipsum illum tribus his proxumis annis adoptione in re-

INTERPRETATIO.

1 Qui fortior est videtur facere iniuriam, quamvis ca n'accipiat, quia plus ros, quam genuisse.

2 Reveremini hunc virum tanta virtu- fice sepeliessent.

te ornatum.

Ne ego videar adoptasse meliores libe-

Postquam illum, more regio, magni-

NOTA.

vera dicebat Micipsa; sed animus fictus collocavit. er t: Non ex benevolentia; sed ex metu loquebatur.

b Ipse.] Jugurtha. c Reguli J Jugurtha, Adherbal, & Hiempfal, qui, diviso regno, parvi erant

d Materno] Antea natum eum ex con-

cubina vidimus.

e Dextera. J Verifimile est Jugurtham cum Atherbale jam tum fine omni prolixiore cæremonia, affedisse. Occasio inter illos duos non fuit, de loco aulicâ urbanitate disceptandi; nam sive Jugur-tha superiorem, sive inferiorem obtinere voluit, utrobique ab Adherbalis finistra sedere debuit. Hiempfalis fuit hanc litem dirimere: Cujus enim ille vacuum latus claulisset, ei medium & honoratum locum dediffet; cumque dextra Adherba-

* Fista.] Resprofecto fictæ non erant, lem affedit, Jugurtham in loco infimo

f Et.] Hinc concludas, moris fuille apud Romanos, ut sedentibus locus medius eflet honoratissimus.

g Atati.] Jugurthæ scilicet.

h Fatigatus.] Eum premebat Adherbal, ut in Jugurthæ finistram transiret; eoque pacto Jugurtha medius foret.

i Decreta. Micipsæ scilicet. Plus vero dicit decreta quam consultà: Hæc vocamus, des declarations, Illa verò, des Arrêts.

k Nam.] Ratio est Jugurthæ pro re-

feindendis Micipfædecretis.

1 Idem.] In neutro genere. Dicit Hiempfal, acri la Jugurtham cum aculeo, sibi placere, ut patris postrema decreta releinderentur.

m Ipsum.) Jugurtham.

gnum pervenisse. Quod verbum in pectus Jugurthæ a atinis, quam quif quam ratus, descendit. Itaque ex eo tempore irâ & metu anxius, mo liri, parare, arque eo modò in animo habere, quibus Hiempfal per dolum caperetur. Que uti tardius procedunt, neque lenitur animas p ferox: statuit quovis modo inceptum perficere. Primo conventu, quem ab regulis factum suprà memoravi, propter dissensionem placuerat dividi thesauros, I finisque imperii singulis constitui. Itaque ad utramque rem tempus decernitur, sed maturiùs ad pecuniam distribuendam. Reguli interea in loca propinqua thesauris alius aliò concessere. Sed Hiempfal in oppido Thirmidâ forte ejus utebatur domo, qui proxumus lictor Jugurtha, carus acceptusque ei semper fuerat : quem dille casu ministrum oblatum promissis onerat, impellitque, uti tamquam suam domum vilens eat : portarum claves e adulterinas paret : nam veræ ad Hiempfalem referebantur: cæterum, ubi res postularer, f seipsum cum magnâ venturum manu. Numida mandata brevi conficit: atque, uti doctus erat, noctu Jugurthæ milites introducit. Qui postquam in ædes irrupêre: 2 diversi regem quærere; dormientis alios, alios occursantis interficere : scrutari loca abdita ; clausa effringere : strepitu & tumultu omnia miscere: cum interim Hiempsal reperitur, occultans se tugurio mulieris ancillæ, quò initio pavidus, & ignarus loci profugerat. Numidæ caput ejus, un justi erant, ad Jugurtham referunt. Cæterum fama tanti facinoris per omnem Africam brevì divulgatur : Atherbalem, omnisque, qui sub Micipsæ imperio fuerant, metus invadit. In duas partis discedunt Numidæ: plures Atherbalem sequuntur, sed illum alterum bello meliores. Igitur Jugurtha, quam maxumas potest copias armat : urbis partim vi, alias voluntate imperio suo adjungit: omni Numidiæ imperare parat. Atherbal, tametsi Romam legatos miserat, qui senatum docerent de cæde fratris, & fortunis suis: tamen fretus multitudine militum, parabat armis contendere. Sed ubi res ad certamen venit, victus ex prœlio profugit in g provinciam, ac dehinc Romam contendir. Tum Jugurtha 3 patratis h confiliis, postquam omni Numidia potiebatur.

INTERPRETATIO.

Placuit terminos imperii singulis assignari.

· Alii aliò regem quesiverunt.

3 Tum Jugurtha consilies ad finem perductis, &c.

NOTE.

· Altius.] Id est, Eo gravissime vulneratus fint : tantoque altius telum infixum, quantò acutius fuit.

0

b Ferox.] Jugurthæ.
c Littor.] Lictores erant qui proxime Magistratum vel Regem præcedebant. Hujus domum Hiempfal in hofpitium aslumpserat.

" Ille.] Jugurtha.

e Adulterinas.] De fausses clefs.

& Seipsum.] Jugurtham.

8 Provinciam.] Hoc est, in eam Afria ce partem que per Romanos Mazistratus gubernabatur.

h Consiliis.] Quæ, scilicet, de opprimendis fratribus, & corum regno inva-

dendo, iniverst.

in otio facinus suum cum animo reputans, timere populum R. neque advorsus iram ejus usquam, nisi in avaritia a nobilitatis, & pecunia sua. spem habere. Itaque, paucis diebus, cum auro argentoque multo legatos Romam mittit: quis præcipit uti primum veteres amicos muneribus expleant, dein novos i anquirant: postremò, quemcumque possint largiundo parare, ne cunctentur. Sed ubi Romam legati venêre, & ex præcepto regis, b hospitibus, aliisque, quorum eâ tempestate in senatu auctoritas pollebat, magna munera misêre: tanta commutatio inceffir, ut ex maxumâ invidiâ in gratiam & favorem nobilitatis Jugurtha veniret. d quorum pars spe, alii præmio inducti, fingulos ex senatu e ambiundo, nitebantur, ne f graviùs in eum consuleretur. Igitur, ubi legati satis confidunt, die constituto senatus utrisque g datur. Atherbalem hoc modo locurum accepinus.

P. C. Micipsa pater meus moriens mihi præcepit, uti regni Numidia tantummodo h procurationem existumarem meam; caterum jus, & imperium penes vos esse: simul eniterer domi militiaque quam maxumo usui esse populo Rom. vos mihi 2 cognatorum, vos in locum affi-

INTERPRETATIO.

* Postea novos requirant.

2 Præcerit ut vos pro consanguineis & affinibus haberem.

NOTE.

* Nobilitatis.] Romanæ, feilicet.

bello Numantino Jugurtha arctam amicitiam, & hospitii necessitudinem conjunxerat; ita ut ipse apud illos, si in Italia La Lieutenance. esset, illi apud ipsum, si in Numidiam i Jus.] Funda venirent, diversarentur. Hospitii verò bulum, aut dominandi rationem. fanctissima jura fuerunt.

facinus cunctis atrocissimum visum est; atque Jugurthæ crimen minuerunt.

decemerent, aut hostem judicarent.

g Datur.] Id est, dies constituitur ad b Hospitibus.] Es intellige quibuscum quem in Senatum admitterentur Adherbal & Jugurthe legati.

h Frocurationem.] Administrationem:

i fus.] Fundamentum notat hoc voca-

k Imperium.] Totum istud rhetorice & c Commutatio.] Nimirum Jugurthæ blanda comitate dicitur; nam alioqui Micipfa, fuerat & Malinissa P. Romani sed postquam pecunia quidam corrupti socius. Additæ suerant equidem Romanofunt, mentem & animum mutaverunt, rum beneficio multæ urbes utriufque imperio, sed uterque meruerat: imò fated Quorum.] Nobilium, scilicet, qui sub bitur postea ipse Adherbal, non admovoce nebilitatis comprehenduntur: Quod dum Romanorum fortunam expetendam notandum; nam relativum queram non fuisse, quo tempore sædus initum cum cum nomine expresso, sed cum re intelipsis. At ne ego, quod absque blandinecta consentit.

c. Ambiundo.] Prout sit, inter alios ser-certe evenit, ut paulatim sub sederis timones, illi Jugurthæ crimen verbis miti- tulo, ille in minus potentem dominium gabant, Senatorumque favorem ipsi con- usurpet, qui opibus præcellit: Libertatis inane nomen ut maneat, fœdus pangif Gravius.] Ne bellum adversus ipsum tur, quod precariam servitutem indu-

nium ducerem : si ea fecissem, in vestrà amicitià exercitum, divitian munimenta regni me babiturum. Que precepta patris mei cum agitarem; Jugurtha, bomo omnium, quos terra sustinet, sceleratissimus, contempeo imperio vestro, Masinisse me nepotem, utique ab stirpe socium atque amicum populi R. regno fortunisque omnibus expulit. Atque ego P. C. quoniam es miseriarum venturus eram, vellem, potins ob mea, quam ob majorum meorum beneficia, posse me à vobis auxilium petere, ac maxume a deberi mibi beneficia à populo R. quibus non egerem: b secundum ea, si desideranda erant, uti c debitis uterer. Sed quoniam parum tuta per se ipsa probitas est, neque mibi 1 d in manu fuit, Jugurtha qualis foret: ad vos confugi P. C. quibus, quod mibi miserrumum est, cogor prius oneri, quam usui effe. Cæteri reges, aut bello victi in amicitiam à vobis recepti sunt, aut in suis dubis 2 rebus societatem vestram appetiverunt. Familia nostra cum populo R. bello Carthaginiensi amicitiam instituit, quo tempore magis fides ejus quam 3 fortuna petenda erat. 4 Quorum progeniem vos, P. C. nolite pati me nepotem Masinisse frustrà à vobs auxilium petere. Si ad e impetrandum nihil causa haberem, præter miserandam fortunam: quod paulo ante rex, genere, fama, atque copin pocens, nunc deformatus erumnis, inops, alienas opes exspecto: tamen erat majestatis populi Rom. 5 prohibere injuriam : neque pati, cujusquam regnum per scelus crescere. F Verum ego iis finibus ejectus sum, quos majoribus men populuc Rom. dedit: unde pater, & avus meus und vobiscum expulêre Syphacem, & Carthaginienses. Vestra beneficia mihi erepta sunt, P. C. vos in med

INTERPRETATIO.

Neque penes me fait.

te

â,

2-

119

r-

X

u

(-

12

tu

1-

m

1-

1-

dus vobiscum inire quasiverunt.

3 Mazis fides ejus erat quærenda, quam ejus fortuna.

4 Nolite pati, me progeniem corum; * Aut in vacillantibus suis rebus fæ- & nepotem Masinissæ, petere frustra auxilium à vobis.

s Tamen erat majestatis Pop. Romani impedire ne ego injurià afficerer.

NOTE.

2 Deberi.] Sunt equidem in hac oratio- ut Jugurtha, quam fuit, alius effet. Hoc ne plurime bone rationes; at verò accu- dicit ut importunitatem, necessitate qua rata methodo non funt dispositæ. De in | compulsus suit, excuset. dustria & bene factum ab Aurore, qui hominem elegantia Romana minus explane præcipit fummus magister Hora-

b Secundum ea.] Id est, ex eo, Deinde. Gall. Et qu'en consequence de cela.

c Debitis.] Repetit qued ità dictum nunquam oportuit.

In manu.] Id est, Non potui facere non manebit.

e Impetrandum.] Auxilium, scilicet, 3 vobis contra Jugurtham. Videtur Adhercultum, suo more loquentem inducir. Ità bal præscire quod suturum est; adeóque à Romanis, diffidens, & quasi à recusan-

tibus auxilium petit. Ominofa est ista petendi ratio, & contumeliofa, quæque er-

go, ita institui minime debet.

f Verum.] Jam rationes optimas optime proponit Adherbal; sed in eo diu

E a

inuj-

injuria despecti eftis. Ebeu me miserum! buccine, Micipsa pater, beneficia * tua evasere, uti, quem tu parem cum libern tun, regnique participem fecisti, n potissumum stirpn tua exstinctor sit? numquam ne ergo familia nostra quieta erit? b semper ne in sanguine, ferro, fugă versabimur? Dum Carthaginienses incolumes fuere, i jure omnia Seva patiebamur. Hostis ab latere: vos amici procul: spes omnis in armit erat. Postquam illa d pestis ex Africa ejecta est, lati pacem agitabamus: quippe, quis hostis nullus erat, nisi forte quem vos jussifeti. Ecce autem ex improviso Jugureha, intoleranda audacia, scelere ; atque superbia sese efferens, fratre meo, atque eodem propinguo suo interfecto, primum regnum e ejus, scelern sui prædam fecit : post, ubi me sisdem doln nequit capere, nihil minus, quam vim aut bellum exspe-Stantem, in imperio vestro, sicut videtis, extorrem patrià, domo, inapem, & coopertum miserin efficit, 'nt ubivis tutins, guam in meo regno essem. Ego sic existumabam, P. C. uti prædicantem audiveram patrem meum: qui vestram amicitiam diligenter colerent, cos multum laborem suscipere, caterum ex omnibus maxume tutos effe. 2 Quod in familia nostra fuit, prastitit, ut in omnibus bellis adesset vobis: nos uti per otium tuti simus, 8 in manu vestra est, P.C. Pater nos duos fratres reliquit: tertium Jugurtham beneficiis suis ratus est nobis conjunclum fore. Alter eorum necatus: alter ipse ego manus h impias vix effugi. Quid agam? aut quò potissumum infelix accedam? generis prasidia omnia exstincta sunt : pater, uti necesse erat. 4 natura conces-

INTERPRETATIO.

Ità ut effem tutius ubivis, quam in |

2 Quantum fuit in potestate familia cius suis fore nobis conjunctum & ami-nostra, effecit ut auxilio vobis esset in cum.

3 Micipsa pater meus credidit Jugur-

NOTE.

· Tua.] In perditum Jugurtham.

b Semperne. | Masinista a Carthagini- apposui. enfibus regno pulsus fuerat; Micipsa Romanis auxilio adversus illes venerat; frater Hiempfal a Jugurthâ jugulatus, ipfe ab ecdem ad ultimas angustias redactus que facile Jugurtham in officio retinue-

propter Romanos, hoffes erant.

d Pestis. | Loquitur de Carthaginiensi-

· Ejas.] Credo pateretur Sallustius, ut celebrem. pro ejus, ipsius reponeretur, ad vitandam i Generis.] Cognatorum, patris, fraambiguitatem, fi quis forte ejus cum tris, Oc.

fceleris configueret : ideaque virgulara

f Expectantem.] Qui ne m'attendois à rien moins qu' à faire la guerre.

g In manu.] Quia potentes estis, quiritis. Ceterum in Jugurtha fuit quod polt c Jure.] Quia inter se illi, maxime Hannibalem timeretur, ut habet Florus.

h Impias.] Jugurthæ, scilicet. Synecdoche est, quæ vim auget orationis; ut hine pateat, Jugurtham impietate factum

sit : fratri, ' quem minume decuit, propinquus per scelus vitam eripuit : affinis, amicos, propinquos cateros meos, b alium alia clades oppreffit : capti ab Jugureba, pars in crucem acti, pars bestin objecti funt : pauci, quibus relitta est anima, clausi in ' tenebru cum merore & luctu, morte graviorem vitam exigunt. Si omnia, que aut amisi; aut ex 3 necessarin adversa facta sunt, incolumia manerent: tamen, si quid ex improviso mali accidisset, vos implorarem, P. C. quibus c pro magnitudine imperii, d jus, & injurias omnis, cura effe decet. Nunc vero exul patrià. domo, solus, atque omnium e honestarum rerum egens. ques accedam, aut quos appellem? nationesne, an reges, qui omnes familia nostra ob f vestram amicitiam infesti sunt? an quoquam mihi adire licet, ubi non majorum meorum hostilia monumenta plurima sint? an quisquam nostri misereri potest, qui aliquando vobis bostis fuit ? 8 Postremo, h Masinissa nos ità instituit, P. C. ne quem coleremus, nisi pop. R. ne societates, ne fædera nova acciperemus: abunde magna præsidia nobu in vostra amicitià fore : 4 si buic imperio i fortuna maturetur, una occidendum nobis esse. 5 Virtute, ac diis volentibus, magni estis & opulenti: omnia 6 secunda, & obedientia sunt: quò facilins sociorum injurias curare licet. Ianinm

INTERPRETATIO.

Dui capti sunt à Jugurtha partim cruci affixi sunt.

² In carceris obscuritate detenti agunt vitam duriorem morte, cum mærore O lustu.

3 Ex amicis & faventikus adversa facia sunt. 4 Masinissa nos ità instituit, si imperium Romanum fortuna desiceret, nobis unà pereundum esse.

s Virtute vestra, & deorum beneficio

Ommia sunt vobis faventia.

NOTA.

* Quem.] Jugurtham dicit, qui propinquos & fratres suos, ab ipsorum patre beneficiis cumulatus, tueri, non interficere, debuit.

b Alium.] Hoc est, Diverse perierunt.
c Fro magnitudine.] Id est, cum tam
late pateat imperium Romanum, & ejus
auctoritas. Elegans est hac locutio; at

videndum ne pariat obscuritatem.

d Jus.] Quandoquidem ipse Sallustius
lib. 3. Historiarum more antiquo vis ponit in Accusativo plurali pro vires, forte
hic vis projus legendum esset; hic enim
agitur de ope imploranda, non contra
jus, sed contra vim & injustitiam. Nolim tamen circa jus novas lites movere.

d Honestarum.] Id est, qua regem comitari & cohonestare debent.

f Vestram.] Id est. quam vobiscam in-

8 Postremo.] Denique: Ut ne vos diu-

h Masinista.] Bene & cum artificio Maninista, cujus tamen vix ullam memoriam habebat, potius quam Micipste, sermonem injicit Adherbal; qua nimirum ejus gratam sciebat P. Romano recordationem.

i Fortuna. J Honesta oratio, qua rei invidiam minui. Id est, si respublica Romana ante tempus periret.

E 4 illud

illud vereor, ne quos privata amicitia Jugurthe a parum cognita, transversos agat: quos ego audio maxuma ope niti, ambire, fatigare vos singulos, b ne quid de cabsente, incognità causa, statuaris: d fingere me verba, & fugam simulare, cui licuerit in regno magnere. Quod utinam illum cujus impio facinore in has miserias projectus sum, eadem. bec f simulantem videam: & aliquando aut apud vos, aut apud Dens immortalis rerum humanarum cura oriatur, ut ille, qui nunc sceleribus suis ferox atque praclarus est, omnibus malis & excruciatus, impietatis in parentem nostrum, fratris mei necis, mearumque miseriarum gravis pænas reddat. 2 Jam jam frater animo meo carissume, quamquam tibi immaturo, & unde minume decuit, vita erepta est, tamen lætandum magis, quam dolendum puto casum tuum. Non enim h regnum, sed fugam , exilium , egestatem , & has omnis , que me premunt, erumnas cum anima simul amisisti : at ego infelix in tanta mala præcipitatus, pulsus ex patrio regno, rerum bumanarum i spectaculum præbeo : 3 incertus

INTERPRETATIO.

Ne amicitia privata Jugurthe pa- ro, & prima juv nte face, & ab eo, à rum cognita aliquos à justifia via ab- quo minime decuit cam tibi eripi.

aucat.

1

t

3 Ego sum incertus quid agere debeam, ² Jamjam, 6 Adherbal, frater carissi-me animo meo, puto casum tuum & mor-pem latandam magis quam dolendam, testes vita & necis pendet ex potentia quanquam vita erepta est tibi immatu-aliena, consulam regno m:0.

NOTE.

a Parum cognita.] Innuit Jugurtham amicitiæ, virtutumque quibus ea conciliatur simulatione, quibuidam Romanis, qui illi,quali verè amicus fuisset & honeitus, favebant, perfidiose imposuisse. Cr.terum ipforum avaritia potius quam amicitia cum Jugartha conjunctos eos Adherbalem haud quaquam latebat; sed tus causa, vel ex majoris affectus condissimulatum isthuc oportuit : quod qui- suetudine, dicimus, Que plut a Dieu

dem non imperite fecit. b Ne guid.] Maximus fuit hac in parte verò perverse illi, cum Adherbalis periri- effe. onibus illud fubdole admiscent, qued non perversas modo, sed & ineptas eas efficit. Is profecto ridicule nimis requisi- Lætandum magis quod regno spoliatus visset, ut de Jugurtha Senatus indicta sis, quam dolendum; cum à te, una & causa decerneret, cum ad eam dicendam eadem opera, fuga, egestas, exilium deilli adessent : Verum tyrannum oportuit pulsum sit. suis technis tempus redimere; jamque nos nimium detinuit.

e Absente.] Jugurtha scil. d Fingere.] Non potest verbum hoc eq. modo; quo præcedentia immediate construi cum verbo audio; Verum in eo laudem meruit noster Autor, qui quasi inordinate ea congerit quæ contemnit.

que erc.

f Simulantem.] Nota hanc responden-Jugurthæ dolus : neque aliud possit videri di rationem : Acris est; cumque multas iniquius, quam postulare, ut de absente, habet figuras, tum plures tangit affectus. atque indictà causa flatuatur, prout Ad- Simpliciter negasset Adherbal se simulare herbalem sacere legati supponebant. At infortunium suum, sed revera miserum

g Exeruciatus.] Supple, Sicut ego sum. h Regnum.] id est, non tam reznum.

i Spectaculum.] Id est, De me fragilitatis humane exemplum fortuna exhibuit.

quid

quid agam, tuas ne injurias persequar, ipse auxilii egens, an regno confulam, cujus vita, necisque potestas ex opibus alienis pendet. Utinam, * emori, fortunis meis honestus exitusesset, ne vivere contemptus viderer. si defessus malis injuria a concessissem. Nunc quoniam neque vivere a lubet, neque mori licet fine dedecore, P. C. per vos, per liberos, atque parentes vestros, per majestatem populi R. subvenite misero mihi: ite obviam injuria: nolite pati regnum Numidia, b quod vestrum est, per scelus, &

Sanguinem familia nostra tabescere.

t4,

tre

n-

od

m

n-125

in

is

bi

m

1-

K

Postquam rex finem loquendi fecit, legari Jugurthæ clargitione magis, quam causa freti, paucis respondent: Hiempsalem, ob sævitiam fuam, ab Numidis interfectum: Atherbalem ultro bellum inferentem postquam superatus sit, queri, quòd injuriam facere nequisset : Jugurtham ab senatu petere, ne se alium putaret ac Numantiæ cognitus effet; neu verba inimici ante facta sua poneret. Deinde utrique curia egrediuntur. 3 Senatus statim consulitur: fautores legatorum, præterea magna pars d gratiá depravata, Atherbalis dicta contemnere : Jugurthæ virtutem laudibus extollere: gratia, voce, denique omnibus modis pro alieno scelere, & flagitio, suâ quasi pro gloria, e nitebantur. at contrà pauci quibus bonum & æquum divitiis carius erat, subveniundum Atherbali, & Hiempfalis mortem sævere vindicandam censebant, sed ex omnibus maxume Æmilius f Scaurus, homo nobilis, impiger, factiosus,

INTERPRETATIO.

Utinam morte finem honestum face- riam cessissem. re possem infortunio meo, ne homines viderent me abjectum & Spretum inter vivos, si defatigatus malis, propter inju- de re exquiritur.

2 Quoniam neque vita mibi placet. 3 Ex templo Senatorum sententia ca

NOTE.

Intelligamus per To concedere. Hic est, ut ut ab illis causa sua defenderetur. videtur, Deponere studium regnandi, & fratris mortem ulciscendi, vel Omnia Jugurthe libidini permittere. Gall. in hunc fensum diceremus, Plût à Dieu que la mort fût un parti honnête, que je pusse prendre dans mes infortunes, de peur de paroître dans le monde comme un miserable, si me trouvant epuisé par les maux que j'ai soûferts, j'étois contraint de tout ceder au tort que l'on m'a fait.

b Quod vestrum.] Optima & ratio &

conclusio.

Largitione.] Antea vidimus Legatis

a Concessissim. His locus aliquam habet | Romæ pecunia corrumperent : Id sedulo obscuritatem, adeòque videndum quid in- præstirerunt, adeòque fore confidebant

> d Gratia.] Fit istud sepius in judiciis: Quando sententiam suam dixerunt qui in concilio funt autorirate præcipui, reliqui non tam justitia, quam gratia & favore inducti, suffragium suum teruat ; vel ut potenvioribus assentiantur, vel ut illi de quo judicium fertur, faveant: Quod quidem

> pessime se habet, & æquum subvertit.
> c Nitebantur. J Id est, Non illi minore cum studio Jugurthæ scelus excusabant & tegebant, quam si de Jua gloria questio

incidiffet.

f Scaurus. Hunc ot prudentem & grafuis præcepisse Jugurtham, ut quosvis vem virum laudant Cicero, & Valer. Max. avidus

avidus potentia, honoris, divitiarum : caterum vitia sua callide occultans. Is postquam videt regis largitionem i famosam impudentemque. veritus quod in tali re solet, ne b polluta licentia invidiam caccenderet, animum à consuetà lubidine d' continuit. Vicit tamen in senatu pars illa, quæ 2 vero pretium aut gratiam anteferebat. Decretum fit, uti decem legati regnum quod Micipla obtinuerat, inter Jugurtham, & Atherbalem e dividerent. cujus legationis princeps fuit L. Opimius, homo clarus, & tum in senatu potens, quia consul, C. f Graccho & M. 5 Fulvio interfectis, h accerrume i vindictam nobilitatis in plebem exercuerat, Eum Jugurtha, tametsi Romæ in amicis habuerat, tamen k curatissumè recepit : dando, & pollicendo multa, perfecit, uti famæ, 1 fide, poftremò omnibus suis rebus commodum regis anteserret, reliquos legatos eâdem viâ aggressus, plerosque capit: paucis carior sides, quam pecunia fuit. in divisione, quæ pars Numidiæ Mauritaniam attingit, 3 agro virisque opulentior, Jugurthæ traditur: illam alteram, 4 specie, quam

INTERPRETATIO.

* Cum Scaurus videt largitionem Jugurthe infamem effe.

2 Tamen pars potior fuit, in Senatu, Valebar. corum, qui anteponebant gratiam & fa-vorem vero & honesto.

3 Ea pars traditur Jugurthe, que soli facunditate & incolarum frequentis pra-

4 Atherbal obtinuit illam alteram partem potiorem pulchritudine quam utilitate

NOT A.

Impudentemque.] Tanta Romam ex | codem Opimio, in Aventino monte opercuit avaritia, ut palam legati pecunia suffragia emerent. Ils informoient les Senateurs, le sac, ou l'argent à la main.

b Polluta. Idem est propemodum quod famosa. Reserat nimium cognita.

c Accenderent.] Callide Scaurus; nam periculum est maximum ne plebs tumultuetur, ubi Magistratum aperte videt jus

fasque pecuniæ postponere.

Gontinuit.] Qui ita pro tempore & commodo virtuti favent, illi omnium funt pessimi, & de quibus, si forte fortuna cognoscantur, maxime diffidendum.

e Dividerent.] Itaque regnì Hiempfalis dimidia pars in perfidiæ præmium Ju-Quantum nefas!

f Graccho.] Hic mortis, & legum Tiberii fratris acerrimus vindex, cum plebem in avitos agros arcesseret, ab Opimio Confule oppressus est.

rundem legum affertor, una cum illo abl abique hælitatione correxi.

pressus est. Vir fuit Consularis.

h Acerrime.] Ex plebe enim tria hominum millia interfecit, corumque corpora

in Tyberim projecit.

i Vindictam. Pro hac voce, quam contra autoris mentem dicit esse Gruterus, victoriam reponit, ex fide librorum pergameneorum. Quamobrem verò contra autoris mentem esle dicat, non video; Mihi quidem sensus est idem ; nam vindicta in animo fedet ante victoriam, post victoriam exercetur.

k Curatissime.] Scilicet amicitize jure à quibusdam ceremoniis, & qui exteris & ignotis exhiberur, supervacaneo cultu, gurthæ, idque decreto Senatus obvenit. folutus erat : Atramen, quò magis Opimium suum faceret (atque etiam ut decuit erga legatum) nullum prætermist

honorem.

1 Fide.] In dativo casu, more veterum. Forte hujus rei ignoratione ab aliquo s Fulvio.] Is collega Gracchi, & ea-sciolo fama pro fame positum est, quod H

b

C

0

2

C

n

d

q n n usu potiorem, quæ portuofior, & ædificiis magis exornata erat, Atherbal possedit. Res postulare videtur Africæ situm paucis exponere, & eas gentis, quibus cum nobis bellum aut amicitia fuit, attingere. Sed que loca, & nationes ob a calorem, aut asperitatem, item solitudines. minus frequentara funt, de iis haud facile compertum narraverim

cætera quam paucissumis absolvam.

ul-

ue, et,

lla,

em

ermo

ul-

at. nè

0-

OS

112

vi-

m

li

In divisione orbis terræ plerique ' in parte tertia Africam posuere : pauci tantummodò Affam, & Europam e effe, fed Africam in Europa, ea finis habet ab occidente d'fretum e nostri maris & Oceani: ab ortu folis declivem f latitudinem: quem locum & Catabathmon incoke appellant. h Mare fævum, importuofum. ager frugum fertilis, bonus pecori, arbori infecundus: coelo, terraque penuria aquarum: genus hominum falubri corpore, velox, patiens laborum : plerosque senectus dissolvit, nisi qui ferro aut à bestiis interière. Nam morbus haud sæpe quemquam superat. ad hoc, k malesici generis plurima animalia. Sed qui mortales initio Africam 1 habuerint, quique postea accesserint, aut quo modo inter se permixti sint; quamquam ab ea fama; quæ plerosque obtinet, diversum est, ramen, ut ex libris Punicis, qui regis Hiempsalis dicebantur, interpretatum nobis est; utique rem sese habere, cultures

INTERPRETATIO.

Dicam quam paucissimis verbis qui homines initio coluerint, & habitaverint Africam.

NOTA.

torrida, atque adeo ardoribus infestari.

b In parte.] Id est, Africam tertiam mundi partem fecerunt. Nunc verò aliter divisum orbem reperies apud Geographos; poltquam veteribus incognitæ terræ à nautis perluftratæ funt.

c Esse.] Id est, Quidam duas tantum stum. orbis terrarum partes esse voluerunt; & Africam sub Europa comprehendendam. Ambiguæ istiusmodi phrases non funt

d Fretum.] Maluit dicere Sallustius fretum maris quam mare simpliciter, ut æftum notaret & violentiam, quæ in Illis angustiis conspicitur, in quæ duo maria

concurrent & commiscentur.

e Nostri.] Mediterranei, scilicet, quod Italiam alluit. At certe vix ab occasu dicitur Mediterraneum Africam finire: sed Autori nostro adeo mirabilis visus est maris aftus, ut eo abreptus fretum late ad

* Calorem.] Solis scilicet. Nemo nescit occasum porrexerit. Videndum est inte-Africæ maximam partem sub zona este rim ne nobis imponant tabulæ nostræ Geographica, in quibus nulla quandoque terræ curvitatis ratio habetur, cujus tamen, cum in plano exprimitur, nisi cogitatio tubierit, pronum est in graviflimos errores incidere.

f Latitudinem.] Id est, campum va-

8 Catabathmon.] Vox Græce est à nara Caireir, descendere; adeoque Catabathmon latine descensum dixeris. Vallis erat in Ægyptum devexa. Si Melæ credimus. Unde videas non cosdem, qui nobis, veteribus fuisse Africa limites; nam ea hodie, idque melius, usque ad mare rubrum protenditur.

h Mare.] Libicum seu Africum, quod

pars est Mediterranei.

i Calo.] Id eft, Neque in Africa multum pluit; neque ibi copia est fontium, aut fluviorum.

k Malefici, Puta Serpentes, Leones, &c.

einsterræ putant, quam paucissumis dicam. Cæterum fides ejus rei penes auctores erit. Africam initio habuêre Gætuli, & Libyes, afperi, incultique; quis cibus erat caro ferina, atque humi pabulum, uti pecoribus. Hi neque moribus, neque lege, aut imperio cujusquam regebantur : vagi, palantes, 1 quas nox coegerar, sedes habebant. Sed postquam in Hispania Hercules, d sicut Afri putant, interiit : exercitus ejus compositus ex gentibus variis, amisso duce, ac passim multis sibi quifque imperium perentibus, brevi dilabitur. Ex eo numero e Medi, Perla: & Armenii, navibus in Africam transvecti, proxumos nostro mari locos occupavêre. Sed Persæ h intra Oceanum magis: hique i alveos navium inversos pro tuguriis habuêre: quia neque materia in agris, neque ab Hilpanis emundi, aut mutandi copia erat. mare ' magnum, & ignara lingua commercia prohibebant. Hi paulatim per connubia Gatulos secum miscuêre: & quia sæpe k tentantes agros, alia, deinde alia loca petiverant, semet ipsi! Numidas appellavere, Cæterum adhucædis

INTERPRETATIO.

I Ibi manebant, ubi nox coegerat cos | 2 Maris vastitas, & lingue ignorantra probibebant commerciana, manere.

NOTE.

affirmo; id præstiterint qui ejus rei Au- Herculis morte prædicabant, facere vide-

Hores fuerunt.

ideo à diversis scriptoribus, diversis in locis collocantur, quod gens vaga fæpiùs habitationem suam mutaverit. Ut certè parum confulte videantur facere viri alioquin doctiffimi, qui quæ ad loca spectant sunt, Græcos Poetas attribuisse. negligenter Sallustium scripsisse dicunt. Quali vero ille,quia in Africa Prætor fuerit, ideo vastissimam & infestissimam regionem pervagari debuerit. Satis fuerit ca retuliise quæ didicit, quorumque injurium crediderim, Vindicem eum repofcere.

cLibyes.] Hi Populi à quibus etiam nomen fortita est Africa, ejus propriè diche partem occiduam incoluerunt, ad mare Meliterraneum, inter Mauritaniam & Cyrenaicam regionem, ut volunt; nisi Alexandriam usque ab Ortu, &, prout videor ex Sallustio colligere longius ab occasu aliquando erraverint: Nam quis cum istis erronibus non erret?

d Sicut Afri.] Ex Livio & Virgilio creditum est Herculem incolumem ex Hispania in Italiam venifie, quibuscum Sallu- bito.

* Fides.] Id eft, Ferum st, necne, non flius, quasi falsam fuerir quod Afri de tur. Verum plures eo nomine fuille dubib Gatuli. Libyæ interioris populi, qui rare non finit Cicero lib. 3. de natura Deorum; unde facile est variantes ea de re opiniones conciliare, si modò meminerimus uni suo Herculi, Jovis & Alemenæ filio, quæcumque ab omnibus facta

e Medi.] Media, Afiæ regio notistima, ad mare Hyrcanum, seu Caspium, quo etiam penetraffe Herculem omnes no-

runt.

f Perse.] Juxta Medos, ad meridiem. g Armenit.] Post Medos, ad occasium. h Intra Oceanum. Ild elt, Ad mare Atlanticum.

i Alveos.] Illud est quod postea cari-nas vocat. Navis est concaviras.

k Tentantes.] Ut, scilicet, pingue solum, & pecori, quo delectabantur, ar-

rum, invenirent.

1 Numidas.] A Graco vi usu, ut volunt, quod est pascere. Quamobrem verò ex Linguâ Græca nomen fibi Nomades feu Numidæ assumsissent plane non video; ideoque de hâc Etymologia multam du-

ficia

fic

fu

b

33

d

d

fi

n

C

f

ficia Numidarum agrestium, quæ mapalia illi vocant, oblonga, incurvis lateribus tecta, quafi navium carinæ funt. Medis autem, & Armeniis accessere Libyes. Nam hi propiùs mare Africum agitabant: (Gætuli fub b fole magis; haud procul ab ardoribus): c hique mature oppida habuêre. Nam, d freto divisi ab Hispania, e mutare res inter se instituerant, nomen eorum paulatim Libyes corrupêre, barbarâ linguâ Mauros pro Medis appellantes. Sed res Persarum brevi f adolevit: ac postea 8 Numidæ nomine, propter multitudinem, à parentibus digressi, possedêre ea loca, quæ proxuma Carthaginem Numidia appellatur. Deinde, utrique alteris freti, finitimos armis, aut metu sub imperium fuum coegere; h nomen gloriamque fibi addidere; magis hi, qui ad nostrum mare processerant: i quia Libyes, quam Gætuli, minus belli-cosi: denique Africæ pars inferior pleraque ab Numidis possessa est: victi omnes in gentem nomenque imperantium ? concessere. Postea 1 Phœnices, alii multitudinis domi minuendæ gratia, pars imperii cupidine solicitatâ plebe; & aliis novarum rerum avidis, Hipponem, Adrimetum,

INTERPRETATIO.

Deinde utrique Numidæ in mutua opera, & auxilio prasidium collocantes, e egerunt finitimos, armis, aut metu, sub imperium fuum.

pe-

eri,

pe-

ge-

ft-

us

if-

æ;

eri

OS

ie-

&

ælia

li-

te

râ

le i.

e-

2 Quicumque à Numidis vieti sunt, esrum nomen sumpserunt, & una gens cum ipsis facti sunt.

NOTE.

priores Libyes Africam obtinuerint? facilè certè, ut nihil necessè sit à vulgatâ lectione discedere, prout nonnullis placuit. Libyes minus bellicon fuerunt, ut ipse dicit Sallustius : Cum itaque credibiliter à Medis & Armeniis pulsi essent; illis necesse fuit horum gratiam paulatim sibi conciliare; quod quidem accedere est.

b Sub Sole.] Id est, Sub circulo Æquinoctiali, ubi folis ardor est gravissimus.

c Hique.] Libyes scilicet, non Gætuli: atque hos parentheli, ne sententiam turbarent, includendos curavi.

d Freto.] Tantum adde, ne sensus videatur contrarius.

e Mutare. | Quamdiu nummus apud omnes in prerio non fuit, omnino oportuit non pecunia emere, sed mercium

compensatione & permutatione.

f Adolevit. I dest, Brevi potentes &

florentes facti funt.

· Accessere. 1 Quomodo iffhuc, cum mide dieti. In quibusdam libris legitur Nomo-Numida; quod minus placet.

h Nomen.] Illud est quod Gallice dicimus, Renom, Reputation; Aliter existimationem, aut famam appellaveris.

¡ Quia.] Hic est sensus: Dicit majo-

rem gloriam brevi quæsivisse Numidas, qui parentibus relictis ad mare Mediterraneum consederant, quod sibi vicinos, & minus bellicosos Libyas, quam aliis Numidis bello meliores Gatulos, superare faciliàs fuerit.

k Inferior.] Patet ex textu,eam inferiorem dici Africæ partem, quæ juxta Mediterraneum mare porrigitur: Bene sanè, cum eò plerique decurrant amnes Libyci.

Phanices.] Incolebant illi eas terras quæ ad Mediterranei Orientalem oram fitæ funt. Pulsos à Josua fuisse notum est ex facris litteris; in Africa verò confediffe, ejulque oram maritimam occupatle paffim legimus: Arque ab iis Afri, præfer-8 Numida nomine] Id eft, Perfa Ni- tim Carthaginienfes, Poeni dicti funt.

Leptim

Leptim, aliasque urbis in ora maritima condidere: exque brevi multim aucta, pars a originibus suis præsidio, aliæ decori fuêre. Nam de Carrhagine filere melius puto, quam parum dicere: quoniam alio properare tempus monet. Igitur ad Catabathmon, b qui locus Ægyptum ab Africa dividit, e secundo mari prima Cyrene est, colonia d'Theræon, ac deinceps duz e Syrtes, interque eas f Leptis, s deinde h Philenon aræ: quem locum Ægyptum versus finem imperii habuêre Carthaginienses: post aliæ Punicæ urbes. i Cætera loca usque ad Mauritaniam Numidæ tenent. k proxume Hispaniam Mauri sunt. 1 super Numidiam Gætulos accepimus, partim in tuguriis, alios incultius vagos agitare. post cos " Æthiopas esse. " dein loca exusta solis ardoribus. Igitur bello Jugurthino pleraque ex Punicis oppida, & finis Carthaginiensium, quos

NOTE.

b Qui locus.] Forte ideo locum describit, quia duo memorantur Catabathmi.

e Secundo.] Id est, ut videtur, Proximo. En suivant la mer. Phrasis infolens, attamen quæ etiam reperitur apud Orofium, lib. 1. cap. 2.

d Theraon. Plures infulas meminerunt Autores, nomine Thera Abea quæ fita eft supra Cretam prodiisse dicunt cos qui

Cyrenem condiderunt.

e Syrtes.] Loca funt vadosa maris Mediterranei, circa medium littus Africanum: Major ad ortum, minor ad occa-

fum mågis inclinat.

f Leptis.] Duas hujus nominis Autores plurimi in Africa propria collocant. Cluverius magnum habet omninò inter duas Syrtes; parvam verò magis ad occasum inter Syrtem minorem & Carthaginem. Hæc nostra, ut patet, magna est.

& Deinde.]Hic reprehenderunt quidam Sallustium, quod Philenorum aras post duas Syrtes posucrit: Verum erraverunt ipfi, non Sallustius; nam vocula deinde ad Leptis, non ad Syrtes referri debet; ita ut Philenon aras post Leptim, inter Syrtes, non post eas. collocaverit.

h Philenon are.] Rem ipsam enarrabit postea Sallustius; quam scire jam si expe-

dit, confule, fi placet, indicem.

* Catera] A finibus Carthaginienfium, scilicet, versus occasum. Atque hinc Numidiæ fines fatis clare intelligimus; nifi quod Mulucha flumen eos ad occasum

Originibus.] Urbibus, unde exierant, incertos facit. Si enim verum est quod ex Autoribus colligitur. Mulucham in Manritania Tingitana esse, cum flumen illud Jugurchæ imperii terminus à Salluftio postea consituatur, certe Numidia ulte. riùs quàm folet ad Occasum erit promovenda; ità ut Mauritania Cælariensis, ubi antea Syphax Mafæfylis imperitaverat, fub Numidia comprehendatur: Ex quo concludas per Mauritaniam, Sallustium fere Tingitanam intellexisse; Maurosque Cæsarienses in nomen & gentem victorum Numidarum concessisse. quamvis fatis certum fit bonam Cæfariensis Mauritaniæ partem sub Jugurtha fuisse; non tamen totam attribueris, quia vix Muluchæ fluminis firus cognosci posiit.

k Proxime.] Mari tamen interjecto.

1 Super.] Ad meridiem.

m Æthiopas. J A parte Orientali ad Occidentalem, inmedia Africa, fuisse eos, voluerunt veteres, Homerum sequuti.

n Dein loca.] Hic iterum Autorem ar-guit vir sanè doctus, quasi ille, quia loca folis ardoribus exusta post Æthiopas ponit, ipsos in zonâ torridâ esse negaverit. Ipse verò, ni fallor, malè concludita Nam Sallustius, Æthiopas sub sole esse nequaquam inficiatur; sed tantum, post cos, loca esse exusa & inhabitata sese ab aliis accepisse dicit. Quamquam a veteribus, ita ut à nobis, cognitum fuifle fitum terrarum nullus aufit affir-

· noviffume

t citl

BELLUM JUGURTHINUM. 70

novissume habuerant, populus R. per magistratus administrabat : Gæ rulorum magna pars, & Numidæ ad flumen usque b Mulucham fub Iugurtha erant : Mauris omnibus rex Bocchus imperitabat, præter no men, cærerà ignarus populi R. itemque nobis neque bello, neque pace antea cognitus: De Africa, & ejus incolis, ad necessitudinem rei satis dictum.

Postquam, diviso regno, legati Africa decessère; & Jugurtha contra timorem animi d præmia sceleris adeptum sese videt; certum ratus. quod ex amicis apud Numantiam acceperat,omnia Romæ venalia effe. fimul & illorum e pollicitationibus accensus, quos paulò antè muneribus expleverat, in regnum Atherbalis animum intendit. ipse acer, bellicofus: at is, quem petebat, quietus, imbellis, placidus ingenio, f opportunus injuriæ, metuens magis, quam metuendus. Igitur ex improviso finisejus cum magna manu invadit : multos mortalis cum pecore. atque alia preda capit : ædificia incendit ; pleraque hostiliter loca cum equitaru accedit. Deinde cum omni multitudine in regnum sunm convertit, existumans dolore permotum Atherbalem injurias suas manu vindicaturum, eamque rem belli caussam fore. At ille, quod neque se parem armis existumabat, & amicitia populi R. magis, quam Numidis. fretus erat; legatos ad Jugurtham de injuriis quæstum misit: qui tametfi contumeliosa dicta retulerant; priùs tamen omnia pati decrevit. quam bellum sumere : quia tentatum antea secus cesserat. Neque eo magis cupido Jugurthæ minuebatur: quippe qui totum ejus regnum 2nimo jam invaserat. Itaque non, ut antea, cum h prædatoria manu, sed magno exercitu comparato, bellum gerere cœpit, & aperte totius Numidiæ imperium petere. Cæterum, quà pergebat, urbis, agros vastare, prædas agere; suis animum, hostibus terrorem augere. Atherbalubi intelligit ed processum, uti regnum aut relinquendum esset, aut armis retinendum, i necessariò copias parat, & Jugurthæ obvius procedit.

INTERPRETATIO.

* Necessitate impulsus copias parat.

NOTE.

Novissume.] Non enim à longo tempore Carthago à Scipione deleta fuerat. b Mulucham.] Alio nomine dicitur Molochath. Fuit & oppidum Mulucha di-

ctum, ut liquet ex Floro. c Caterà.] Adverbium; nisi mavis præpositionem supplere. Aliter dicas,

His exceptes.

nul-

n de

-010

un

on,

non

en-

Vu-

12-

oft

Tu-

105

ex

117-

ud io

te.

10lis,

Ex

u-

um

ed

a-

12

d S,

S

e

d Pramia. | Omnino, fiquidem dimi- matis, & in fugam expeditis. diam Hiempfalis regni partem obtinue-

c Pollicitationibus.] Nimirum illi, fo Romæ, gratia & favore, omnia ad ejus commodum conversuros, polliciti erant.

f Opportunus injuria.] Accipienda scilicet. Injuria hic passive fumitur.

g Parem.] Jugurthæ, scilicet.
h Prædatoria.] Prædatorius exercitus
dicitur, qui militibus constat leviter ar-

Urbis.] Accufativi casus.

Interim haud longe à mari prope a Cirtam oppidum utriusque consedir exercitus: & quia diei extremum erat, prœlium non inceptum; sed ubi plerumque noctis processit, b obscuro etiam tum lumine, milites Jugurthini, signo dato, castra hostium invadunt; semisomnos partim. alios arma lumentes fugant, funduntque: Atherbal cum paucis equitibus Cirtam profugic: &, ni multitudo c togâtorum fuisset, quæ Numidas insequentes moenibus prohibuit, uno die inter duos reges coeptum. atque patratum foret bellum. Igitur Jugurtha oppidum circumsedit! d vineis, turribulque & machinis omnium generum expugnare aggreditur : maxume festinanse tempus legatorum antecapere, quos ante prœlium factum Romam ab Atherbale missos audiverat. Sed postquam senatus de bello eorum accepit, tres adolescentes in Africam legantur, qui ambos reges adeant; S. P. Q. R. verbis nuncient, velle, & f censere, eos ab armis discedere: ità seque, illisque dignum esse. Legati in Africam maturantes veniunt; eò magis quòd Romæ, dum proficisci parant, de prœlio facto, & oppugnatione Cirtæ audiebatur. sed is rumor & clemens erat. Quorum Jugurtha accepta oratione respondit: sibi neg; majus quidquam, neque carius auctoritate senatus esse : ab adolescentià suà ità se enisum, ut ab optimo quoque probaretur: virtute, non malitia, P. Scipioni. summo viro placuisse: ob easdem arris à Micipsa, non penuriâ liberorum, in regnum adoptatum esse. cæterum, quò plura bene, atque strenuè fecisset, eò animum suum injuriam minus tolerare: Atherbalem dolis vitæ suæ insidiatum: quod ubi comperisset, sceleri obviam isse: populum R. neque recte, neque pro bono sacturum. fi ab h jure gentium sese prohibuerit: postremò, de omnibus rebus legatos Romam brevì missurum. ità i utriq; digrediuntur. Atherbalis k appellandi

NOTE.

a Cirtam.] Regia quondam fuit Syphacis, ut Livio placet; Masinisse alii Jubere de toto P. Romano, cum legem tradunt: forte utriusque suit; nam huic aut aliquid aliud suffragiis approbat. eam Scipio tradidit. Non longe diftat a mari; & hodie Constantina dicitor.

b Obscuro.] Id est, die primulum redeunte : forte circa tertiam horam ma-

tutinam.

s Togatorum. Id eft, Romanorum, quibus toga vestis propria. Commercii causa, in opulenta urbe commorabantur.

d Vineis.] Machinæ fuerunt quibus præ cipuè in diutinis oblidionibus utebantur. ex leviori ligno & cratibus contexte, fub quibus plures milites, ab hoftium mililibus ruti fubtidebant.

milium legati sui attuliffent.

f Cenfere.] De Senatu dicitur ; Velle &

& Clemens.] Id eft, Neque multum res ipsa per hominum ora jactabatur; negue

tam atrox dicebatur.

h Jure gentium.] Quo, cuique illatam injuriam repellere licet. Ceterum vide mihi, queso quousque, & quanta arte, nequitiam fuam promoveat perditiffimus

i Utrique.] Legati & Jugurtha.

k Appellandi.] Dolis Jugurthæ factum est, ne Atherbalem Legati alloquerentur, ex quo rem, uti acta erat, cognovissent: ut, scilicet, post eorum discefc Tempus.] Id eit, Ante Atherbalem fum, quod & fecit, eum interficeret ; deentinguere, quamipsi Roma opem & au- inde causam mortis quidlibet Roma, per nefarios amicos, prætexeret.

copia

copia hon fuit. Jugurtha, ubi eos Africa deceffiffe ratus est, neque propter loci naturam Cirtam armis expugnare poteft, vallo atque folsa mænia circumdat: turris extruit, easque ' præsidiis firmat: præterea dies noctesque, aut per vim, aut dolis tentare: defensoribus moenium oramia modo, modo formidinem oftentare: fuos hortando ad virtutein erigere: prorsus intentus cuncta parare. Atherbal ubi intelligit omnis fortunas suas in extremo sitas, bostem infestum, auxilii spem nullam penurià rerum b necessarium bellum trahi non posse; ex iis, qui unà Cirtam profugerant, duos maxume impigros delegir: eos, multa pollicendo, ac miserando casum suum, confirmat, uti per hostium 2 munitiones nochu ad proxumum mare, dein Romam pergerent. Numidæ paucis diebus jussa efficiunt: literæ Atherbalis in senatu recitatæ, quarum septentia bæc fuit.

Non mea culpa sæpe ad vos oratum mitto, P. C. sed vis Jugurthe subigit: quem tanta lubido me exstinguendi invasit, uti neque vos, neque deos immortalis in animo babeat: Sanguinem meum, quam emnia, malit. Itaque quintum jam mensem socius & amicus populi Rom. arms obsessur teneor: neque mibi Micipse patris mei beneficia; neque vestra e decreta auxiliantur : ferro, an fame acrisis urgear, incertus Sum. Plura de Jugureba scribere d dehortatur me fortuna mea : etiam antea expertus sum, parum 3 fidei miseri effe. 8 Nisi tamen intelligo illum, supra quam ego sum, petere, neque simul amicitiam vestram, & regnum meum ferare. f utrum gravius existumet nemini occultum est. Nam initio occidit Hiempsalem fratrem meum : dein patrio regno me expulit. Que sant fuerint nostre injurie, nibil ad vos. Verum nunc regnum vestrum arms tenet: me, quem vos Imperatorem Numidis po-

INTERPRETATIO.

Extruit turres, easque ab hostium ir- hostium opera & munimenta, ad proxituptione militibus præsidiariistut as facit.

Multa pollicendo. ac deplorando fortunam suam, eos confirmat, ut noctu per rorum testimonio par un fidei tribui.

NOTE.

castrorum munitionibus, dictum est; quia vallis illis terra retinetur.

b Necessarium.] Pro necessariarum, quod

in aliis reperitur codicibus.

dir

ibi

u-

n,

ti-

u-

m,

it!

di-

œ-

le-

ui

e,

ri-

12-

or

q;

D-On

sâ, ou

ùs

et, m,

OS di

30

m 23 ue

m de te,

lus

m

n-

10-

ef-

ic=

æ,

12

c Decreta.] Quibus, (Legatis etiam ad inferret, cautum fuisse vidimus.

tempus est, cum quis opprimitur de aliis manorum amicuiam temnere.

a Vallo.] Vallus, palus est, aut sudes, à rebus agere; neque omn'a opus est de que vallum, hoc est, terræ aggestus; in hoste dicere; que neque à multis audiune tur. Cauta est hæc orario; & epistola integra acute, & cum judicio scripta.

e Nift.] Correctio est; quali dicat,

Interim ego vos moneo, Oc.

f Utrum, I Id elt, An gratia vestra, id missis) ne alter alteri vim aut arma modò regno meo potiatur, excidere maferret, cautum fuisse vidimus. lit, quam, mihi data pace, vestra bed Dehortatur.] Qia, scilicet, neque nevolentia frui. Innvit Jugurtham Ro-

fuift n

fuiftis, claufum tenet atque obfidet : legatorum verba quanti fecerit, pericula mea declarant. Quid est reliquum, nisi vis vestra, quò moveri poffie ? nam ego quidem vellem, & bac qua scribo, & illa que entea in senatu questus sum, vana forent potius, quam miseria mea fidem verbis faceret. Sed quoniam eo natus sum, ut Jugurtha scelerum oftentut essem : non jam mortem, neque ærumnas, tantummodo inimici imperium, & cruciatus corporn ' deprecor. Regno Numidia, quod ve-Grum est, uti libet, consulite : me ex manibus impils eripite, per majestatem imperii, per amicitia 3 fidem; si ulla apud vos memoria rema-

net avi mei 2 Masinissa.

His litteris recitatis, fuere qui exurcitum in Africam mittendum censerent, & quam primum Atherbali subveniendum : de Jugurtha interim uti consuleretur, quonium legatis non paruisset. Sed ab îsdem illis regis fautoribus summa ope b enisum, ne tale decretum sieret. Ità bonum publicum, ut in plerisque negotiis solet, privata gratia devictum. Legantur tamen in Africam c majores natu nobiles, amplis honoribus usi: in qu'is fuit M.Scaurus, de quo suprà memoravimus, consularis, & tum senatus d princeps, Hi, quòd invidia res erat, simul & à e Numidis obsecrati, triduo navim ascendere : dein brevi f Uticam adpuls, litteras ad Jugurtham mittunt, quam ocissume ad provinciam accedat; se ad eum ab senatu missos. Ille, ubi accepit homines claros, quorum auctoriratem Romæ pollere audiverat, contra inceptum suum venisse: primo commotus men, atque lubidine, 4 divorsus agitabatur. Timebat iram senatus, ni paruisset legatis: porrò animus cupidine cæcus ad inceptum scelus rapiebat. Vicit tamen in g avido ingenio pravum consilium. Igitur, exerciru i circumdato, summa vi Cirtam irrumpere nititur, ma-

INTERPRETATIO.

Duandoquidem eo fine natus sum, ut in me oftenderentur, & in aperto ponerentur feelera gugurtha.

² Tantum ora ne ego inimici imperio Subjiciar, neve ab eo corpus meum torquestur.

3 Vos oro per fidem que debeter ami-

4 In diversas partes trabebatur.

5 Igitur exercitu circum mænia diducto, Samma vi Cirtam conatur irrumpere.

NOTA.

Mafinisse.] Optima clausula; quia, stitulo, recitabatur. ut antea vidimus, Romanis bona & fir-ma temper Mainisse amicitia fuerat.

b Enisum.] Passive; quod facile non est

imitandum.

Majores, Antes adolescentes missos

fuiffe vidimus.

d Princeps.] Is crat qui primus in recognoscendo Senatu, à Cenforibus augusto quiescendum.

e Numidis.] Adherbalis legatis. f Utica.] Urbs fuit antiquisima, Tyriorum colonia, non longe a Carthagine, ad occasum.

8 Avido.] Imperii scilicet. Vix poffit quisquam sibi consulere, dum ita fagrat cupiditas : adeoque tunc maxime

xumè

xume sperans, diducta manu bostium, aut vi, aut dolis sese casum victoriæ inventurum. quod ubi fecus procedit, neque, quod intenderat, efficere poteft, uti prius, quam legatos conveniret, Atherbalis potiretur; ne amplius morando Scaurum, quem plurimum metuebat, incenderet, cum paucis equitibus in provinciam venit. At tametsi lenatus 2 verbis minæ graves nunciabantur, quòd ab oppugnatione non defisteret; multa tamen oratione consumta, legati frustrà discessere. La pofiquam Cirræ audita sunt, Italici, quorum virtute mœnia defensabantur, confifi, deditione facta, propter magnitudinem populi R. inviolatos sese fore, Atherbali suadent, uti seque, & oppidum Jugurthæ tradat, tantim ab eo vitam paciscatur; de cæteris senatui curæ sore. At ille, tamersi omnia potiora fide Juguerhæ rebatur; tamen, quia penes b eosdem. si adversaretur, cogendi potestas erat, irà, uti censuerant Italici, deditionem fecit. Igitur Jugurtha in primis Atherbalem 3 excruciatum necar: dein omnis puberes Numidas, arque e negotiatores promiscue, uti quisque armatis obvius fuerat, interfecit. Quod postquam Romæ cognitum eft, & res in senatu agitari cœpta; iidem illid ministri regis e interpellando, ac sæpe gratia, interdum gurgiis f trahendo tempus, atrocitatem facti liniebant. ac ni C. 8 Memmius, tribunus pleb. defignatus, vir acer, & infestus potentiæ pobilitatis, populum R. edocuiffet id agi, uti per paucos factiolos Jugurthæ scelus condonarque: profectò omnis invidia, 4 prolatandis consultationibus, dilapsa soret; tanta vis gratiæ, atque pecuniæ regis erar! sed ubi senatus delicti con-

INTERPRETATIO.

Sperans sese inventurum occasionem re infecta discesserunt.

victoria reportanda.

n

is

14

1-

n

m

15

25

d

i-

pi

m

m i-

2-

11-

ra,

ie,

9-

nç

οè

At, quamvis minæ graves à legatis postquam eum cruceatibus afflixisset. nomine Senatus nantiabantur, quod ab oppugnatione Cirtæ non desisteret, ta- Jugurthæ scelera accensum erat, extin-men, multis sermonibus absuntis, legati, Etum foret, differendo deliberationes.

3 Jugurtha primo occidit Adherbalem,

4 Profecto onine cdium, quod contra

NOTA.

3 Diducta. | Faciliùs est enim hostem in | diversa tractum & alibi resistentem superare.

cet, quos Adherbal ad id cogere non poterat, ut diutius vim Jugurthæ fustine- latores.

e Negotiatores. J Quas supra togatos

appellavit.

Ministri.] Romanos intelligit Jugurthæ pecunia corruptos.

de aliis rebus jaciebant, aut casus alios ingerebane; fed eriam corum orationem, quos minus Jugurthæ favere crederent b Eosdem.] Italicos nogotiatores scili- interturbabant. Plurimæ sunt tricæ, & nequitiæ quibus judicia solent differre cavil

f Trahendo.] In eo præsertim polita est astutia Camidicorum; Assuetis enim minimum movemur, atque omnibus rebus, cum tempore assuescimus.

g Memmius.] Hunc Saturninus, com Interpellando.] Non modo sermones Consulatum peteret interficiendum justit.

scientia

scientia populum timet lege · Sempronia provincia futuris consulibus Numidia arque Italia decreta: consules declarati P. Scipio Nafica L. Beffia Calpurnius: Calpurnio Numidia Scipioni Italia obvenit dein exercirus qui in Africam portaretur, scribitur : fripendium, aliaque, que bello usui forent, decernuntur. At Jugurtha, contra fpem nuncio accepto, quippe cui. Romæ omnia ' venire, in animo hæserat : filium, & cum eo duos familiaris ad senatum legatos mittit; iisque, ut illis, quos Hiempsale interfecto milerat, præcipit, omnis mortalis pecunia 2 aggrediantur : qui postquam Romam adventabant, senatus à Bestia consultus est. placeretne legatos Jugurthæ recipi moenibus; iique decrevere; ni regnum, ipsumque deditum venissent,ut in diebus proxumis decem Italia decederent, consul Numidis ex senatus decreto nunciari juber, ità infectis rebus illi domum discedunt. Interim Calpurnius, parato exercitu, 3 d legat fibi homines nobilis, factiosos, quorum auctoritate, que deliquis ser, munita fore sperabat, in qu'is suit Scaurus, cujus de natura & habitu fuprà memoravimus. Nam in confule nostro multæ bonæque arres animi. & corporis erant: quas omnis, avaritia præpediebat. Patiens laborum, acri ingenio, satis providens, belli baud ignarus, firmissumus contra pericule& infidias. Sed legiones per Italiam Rhegium, arque inde f Siciliam, porrò ex Sicilia in Africam transvecta. Igitur Calpurnius, initio paratis commeatibus, acriter Numidiam ingressus est; multosque mortalis, & urbis aliquot pugnando cepit. Sed ubi Jugurtha per legatos pecunia tentare, bellique, quod administrabat, 8 asperitatem oftendere capit: animus ager avaritia facile h conversus est. caterum

INTERPRETATIO.

· Quippe qui prorsus credebat omnia Roma elle venalia.

2 lis pracipit ut quosvis, Roma, conentur pecunia ad partes suas adducere. | deliquisset.

3 Calpurnius assumit sibi legatos homines nobiles, factiofos, quorum auctoritate ferabat tecta & impunita fore que

NOTE.

legem tulerat, ut fingulis annis Senatus Provincias duas Confulares. ante comitia Confularia, quas deinde ipfi defignati Confales inter se sortirentur, decerneret.

b Nasica.] Hic inter clariffimos Ocatores à Cicerone recensetur, qui eum in olim, à formâ, dicta.
Consulatu mortuum esse dicit, 8 Asperitatem.] En

Consules quandoque interse de Provinciis hostem militiæ peritissimum, & atrocissimum, conveniebant.

d Legat.] Legati Imperatoribus adjun-Eti erant, ut eos contilio, & opera adju- hellum acriter inceptum effet, idem ille varent. Plerumque finguli fingulis attri- deinceps fegniter perfequeretur. buti legionibus, & fummo duci obnoxii.

² Sempronia.] Sempronius Gracchus Sed, de istis omnibus, adi, si placet, doctiffimum Lipfium.

e Rhegium.] Urbs est in littore Calabriæ, è regione Messanæ in Sicilia.

f Siçiliam.] Sicilia Mediterranei infula est celeberrima, Triquerra & Trinacria

8 Asperitatem.] Enimvero difficill mum hostem militiæ peritissimum, & atrocissimum fuperare.

h Conversus. 1 Ità ut, postquam ab co

focius.

focius. & administer omnium consiliorum assumitur Scaurus; qui tameth à principio, plerisque ex factione ejus corruptis accerrume regem impugnaverat : tamen magnitudine pecuniæ, à bono bonestoque in prayum abstractus est. Sed Jugurtha primum tantummodo belli moram redimebat, existumans sese aliquid interim Roma pretio, aut. gratia effecturum : postez verò quam parricipem e negotii Scaurum accepit, in maxumam spem adductus recuperandæ pacis, statuit cum eis de omnibus pactionibus præsens agere. Cæterum interea d fidei caussa mittitur à consule Sextius quæstor in oppidum Jugurthæ e Vaccam: f cujus rei species erat acceptio frumenti, quod Calpurnius 8 palam legatis imperaverat: h quoniam deditionis morâ induciæ agitabantur. Igitur rex, u 1 constituerat, in castra venit : ac pauca præsenti consilio locutus i de invidià facti sui, arque k ut in deditionem acciperetur: reliqua cum Bestia, & Scauro secreta transegit : dein postero die quasi 1 per saturam sententiis exquisitis, in deditionem accipitur. Sed uti 2 pro consilio imperatum

INTERPRETATIO.

Acerrime contra Jugurtham regem enixus erat:

Prout imperatum erat coram consilio.

NOTE.

mam legati milli tunt.

b Redimebat.] Hoc eft, Id tantum querebat, quomodo bellum in longinquum tra-

c Negotii.] Flagitii scilicet, quo, pe-cunia accepta, Consul cum hoste clan-

culum pacifcebatur.

d Fidei. Ne deditionis specie dubitaret Jugurtha ad Confolem venire, Sextius Quæstor in oppidum Jugurthæ quasi ob-ses mittitur, ut, nisi inter eos de pacis arcanis conditionibus conveniret, Jugurtha inviolatus reverteretur.

e Vaccam.] Urbs fuit infignis, forum

rerum venalium totius regni.

f Cujus rei.] Prætextum mittendi Sex. tii, Calpurnius exhibuit frumentum, quod palam legatis imperaverat.

g Palam.] Ut, seilicet, omnes nossent quamobrem Quæssor dimitteretur; ne

que dolum suboletent.

h Quoniam deditionis.] Quandoquidem more & induciarum Jugurtha causa fuit, omnino belli sumptus ferre, adeòque frumentum suppedirare debuit.

De invidid.] Ut; scilicet, injuste

A principio. 1 Quando à Jugurtha Ro- Iconflatam eam oftenderet; seseque ex-

I Ut in deditionem. | Id cft, Ne cum ipso tanquam cum hoste Senatus I opulusque Romanus ageret; quinimo in fi-

dem & ditionem suam acciperet.

1 Per saturam.] Satura, lanx erat variis frugum, pomorum, & fimilium generibus plena: unde farcimen quoddam multis rebus refertum, & id genus alii cibi, faturæ nomine appellati funt: Deinde ad fermones, habita ratione, vel rerum varietats & mixturæ, vel metrorum confusionis transiti significatio. His positis, difficile non est scire quid sit Exquirere sententias per saturam. Nimirum Cohful in Jugurthæ negotio quali in re facili & confecta versatus est: (neque verò aliter opus fuisser, si ille deditionem veram fecifier:) Sententiam fuam pro rerum numero & ratione non divisit. sed multas res simul complexus, confuse aliorum sententias rogavit. Eo modo, nili cum callidis & ilfdem cordaris viris negotium expediendum sir, facile est quemvis irretite & decipere. Nostrates istud vocant, fairs un pot pourri d'une affaire.

erat, elephanti xxx, pecus, atque equi multi, cum non parvo argenti pondere, quæltori tranduntur. Calpurnius Romam ad magistratus rogandos proficifcitur, in Numidia & exercitu noftro pax agirabarur. Peltquam res în Africa geltas, quoque modo actæ forent, fama dividgavit, Romæ per omnis locos, & conventus de facto confulis 1 agitariapud plebem gravis invidia: patres soliciti erant; probarent ne tantum flagitium, an b decretum consulis subverterent, parum constabat. Ac maxume eos potentia Scauri, quod is auctor & focius Beftia 1 ferebatur, à vero bonoque impediebat. At C. Memmius, cuius delibertair ingenii, & odio potentiæ nobilitatis supra diximus, inter dubitationem & moras senarus, concionibus populum ad vindicandum hortari: monere, ne remp, ne libertatem suam desererent: multa superba, crudelia facinora nobilitatis oftendere: prorsus intentus omni modo plebis animum accendebat. Sed quoniam ea tempestate Romæ Memmii facundia clara pollenfque fuir; decere existumavi unam ex ram multis orationem ejus perscribere; ac potifiumum ea dicam, quæ in concione poff reditum Bestiæ hujuscemodi verbis disseruit.

Multa me dehortantur à vobis, Quirites, ni fludium reipub. omnia superet; opes factionis, vestra patientia, jus nullum, ac maxumi, quod 2 innocentia plus periculi, quam bonorn est. Nam illa quidem piget dicere, ' bis aura so qu'am ludibrio fueritis superbia paucorum; quam fæde, quamque inulti perierint vestri d defensores ; uti vobis animus ab ignavia, atque socordia corruptus sit : qui ne nunc quidem,

INTERPRETATIO.

Rempublicam omni impedimento major

Quin is dicebatur effe auctor flagitii effet ; opes factionis, veftra patientia, O socius Bestia, in co admittendo. justitia contentus me deterreret, ac pra-Multa me deterrerent à vobis desen-sertim quèd plus periculi redundat in bo-dendis, Quirites, nisi affectus meus in nos O honestos, quam honoris.

NOTE.

a Rogandos.] Quicquid alii dicant, om- dum esse, Rogare an satis illis placeret no arbitror ità intelligendum esse hunc quòd cum Jugurtha factum esset. pino arbitror ità intelligendum esse hunc locum, ut Calpurnius Romam concesserit, ad rogandum populum de Consuli-bus & alis Magistratibus, in annum pro-ximum creandis: Mortuo enim Sci Jone collega, nih ipfe ad fuifier, interregem ea gratia creari oportuisser, cum neque Prætor, neque alius Magistratus jus illud haberet. Fateor equidem, ut invidiam minueret, si qua in se concitata esset, Calpurnium mature in urbem concessisse; at enim animum meum inducere nequeo, per rogare Magistratus intelligen

b Decretum.] Quo in deditionem, Ju-gartham, certis conditionibus, accepe-

c His.] Quibus, post Gracchorum mortem, nobilitas in plebem sevierat. Cæterum à Tiberii Gracchi obitu ad Calpurnii consulatum vicesimus tertius annus decurrebat; unde concludas, vel locum corruptum, vel annorum supputationem fubtilem & accuratam non esse.

d Defensores.] Quales Gracchi, Ful-

obnoxiis

t obnoxis inimics, exfurgits, atque etiam nune timets eat, quibus vos decet terrori effe. Sed quamquam bac talia funt : tamen obviam ire ' factionis potentia, animus subigit. Certe ego libertatem, qua mihi à parente meo tradita est, * experiar : verum id frustra, un 3 ob rem faciam, in vestra manu situm oft, Quirites. Neque ego vos bortor, quod Sape majores vestri fecere, uti contra injurias armati eatu. Nibil vi, nibil b secessione opus est : necesse est, c suomet d ipsi more precipites eant. Occiso Ti. Graccho, quem e regnum parare aiebant in plebem Romanam f questiones graves babita funt. post C. Gracchi, & M. Fulvii cadem, item & ordini vestri, multi mortales in carcere necati funt. neriusque cladis non h lex, verum' lubido eorum finem fecit. k Sed fant fuerit regni paratio, plebi sua restituere. 1 Quidquid fine sanguine civium " ulcisci" nequitur, jure factum sit. Superioribus annu taciti indignabamini ararium expilari; reges & populos · liberos paucis no-

INTERPRETATIO.

I Tamen animus me cogit resistere potentia factionis.

bti

th

ur.

1

th

¥c

-

T

m

0-

ė-

4-4

> 2 Certe ego libertate uti,qua mihi à pa- commodum. rente meo tradita est, non desistam.

3 Verum in vestra potestate situm eft, idne frustra experiar; an in vestrum

NOTE.

Gall. Sur qui vous avez si belle prise.

b Successione. In Catilina vidimus ter quaterve plebem à patribus secessisse.

c Suomet.] Questionibus scilicet, que in cos habebuntur, quomodò cas in plebem exercuerunt.

d Ipsi.] Nobiles, qui in culpa sunt de-

e Regnum. | Memorat Plutarchus Pompeium, priulquam T. Gracchus interficeretur, se scire dixisse, huic diadema &

purpureas vestes, tanquam Romæ regnaturo, allatas esse. Florus vero, eum refert, dum, manu caput tangens, plebem ad defensionem falutis suæ hortaretur, regnum fibi & diadema poscentis speciem præbuisle.

f Quastiones.] Des informations &

procedures criminelles.

8 Ordinis.] Plebeii scilicet: Tres enim

fuiffe antea vidimus.

8 Lex.] Non porciam modò aliasve intelligit leges, quæ pro civium tergo sancitæ effent, sed jus omne & æquitatem quam inter eives servare decet. Sensus est, rannide tuti agitare.

* Obnoxiis.] Id est, In fiazitio de- usque in plebem nobiles saviisse, dum prebensis, O sub potestatem redactis. fanguine ejus libidinem suam satiassent.

i Lubido. Leur caprice.

k Sed.] Sensus paulo remotior est. Concedit adversariis, quod acerime contra ipsos retorqueat, idque cum amara iro-nia; quan dicat; Verum jam tempus non est de istis alternari; Esto, quandoquidem ità placet nobilitati; illis concedo male fecisse Gracchor, cosque regiam autorità-tem in civitatem redunisse, quando plebi quod suum est restitutum voluerunt.

'Quidquid.] Conclusio est, quam Memmius ex iis quæ adverfariis concessit pro causa sua deducit: Vule nimirum bene fecifie nobiles, qui commentitios regni reparatores interfecerint, ut, potiori jure, plebi in flagitiofissimos nobiles liceat

inquirere.

in Ulcisci.] Passive; quod facile non est imitandum.

n Nequitur. J Antique.

oLiberos. JCum publice sub ImperiiRomani ditione esse deberent, atque Relpublice tributa pendere; aut fi focii fuiffent & liberi, ab ejulmodi paucorum ty-

G. 4

bilibus

bilibus vectigal pendere; penes eosdem & summam gloriam, & maxumas divitia effe : tamen hac talsa facinora impune suscepisse, parim habuere: itaque postremo leges, majestas vestra, divina & humana omnia b hostibus tradita sunt. neque eos, qui ea fecere, pudet, aut ponitet; sed incedunt ' per ora vestra magnifice, sacerdotia, & consulatus, pars triumphos fuos oftentantes: perinde quafi ea bonori, non prade, babeant. 2 seroi ere parati injusta imperia dominorum non perferunt: vos, Quirites, imperio nati, aquo animo servitutem tolerati? At, qui funt bi, qui remp. occupatore? homines sceleratissimi, cruenti manibus, immani avaritia, nocentissumi, iidemque superbissumi; quibus fides, decis, pietas, postremo bonesta, arque inhonesta omnia quastui funt. 3 Pars eorum, d occidisse tribunos pl. alii quastiones injustas, plerique cadem in vos fecisse, pro munimento habent : ita, quam quisque perssume fecit, tam maxume tutu est : " metum à scelere suo ad ignaviam vestram transtulere : quos omni, eadem cupere, eadem odiffe, f eadem metuere in unum & coegit. Sed hec inter bonos amicitia, inter malos fa-Stio est. Quod si vos tam libertatu curam haberetu, quam illi ad dominationem accensi sunt : profecto neque resp. 4 sicuti nunc, vastaretur; &

INTERPRETATIO.

2 Servi argento acquisiti non tolerant cisse. injusta imperia dominorum.

Eurum nonnulles præfidio est interfecisse tribunos plebis, alies vos quastionibus in-

* Ambulant magnifice in medio vestrum: | justis vexasse, plerisque cadem in vos fe-

+ Neque res publica vastaretur, scuti vastatur nunca

NOTA.

a Parum.] Id est, non contenti fue-

b Kostibus.] De Jugurtha etiam intelligit, cui certe P. Romani Majestas

pecunia prodita fuerat.

c Honori.] Id est, Quasi honeste partasdignitates propter honorem retinuissent, non propter pradam. Gall. Tout de même que s'ils regardoient les charges & les dignitez de la Republique comme des re-compenses honorables de la vertu, & non comme des moyens d'exercer leur brigandage.

d oecidisse.] Hi infinitivi. vicem præ-

Stant Accufativi cafus.

c Merum.] Ratio est superioris comma-tis ingeniosissima. Ideo, inquit, pessi-mus quisque tutissimus est, quia maxime metuitur, poliquam à se scelesto metum ad ignavum transfulit.

f Eadem.] Ne scilicet, aliquando jus fuum Populus repetat, coque adverius nocentes utatur.

g Coegit.] Potest hic locus ità exponi, ut coëgit neutro-passivi verbi vim habeat; sensusque idem fuerit ac si pro coëgit, convenit posuisset, nisi quod illud fignificantius & expressus est. Sed simplicitis intelligi malim, voloque ut Infinitivi ifti pro nominativis sumantur verbi coëgit. Atque sententia istorum verborum ea ipla crit quam in bello Catilinario Catilina iple expressit, cum dixit, Eadem velle, & eadem nolle firmam demum efficere amicitiam. Nimirum intendit Memmius ea causa tam egregie inter se congruere nobiles, & tam enixe uno conatu plebem opprimere, quod omnes uno & codem crimine teneantur, atque adeò eadem timeant, & odio perfequantur.

beneficia

ben

. 1

ari

fin

de

911

gn

di

lic

th

do gis

> tes Sa

41 in ce

221 3 beneficia vestra pones optumos, non audacissumos, forent. Majores vestri parandi juri, & majestati constituenda gratia, bis per secessionem armati . Aventinum occupavere : vos pro libertate quam ab illi accepifin, nonne summa ope nitemini ? atque ed vebementiks, que majus dedecus est, parta amittere, quam omnino non paravisse! Dicet aliquis quid igitur censes ? vindicandum in eos qui hosti prodidere remp. non manu, neque vi ; quod magis, vos fecisse, quam ilin accidisse, indignum est: verum questionibm, & indicio ipsiu Jugurtha. qui si de-dicitius est; profecto jussis vestris obediens erit: sin ea contemnit, soilicet astimabitu, qualis illa pax, aut deditio fit, ex qua ad Jugurtham scelerum impunitas, ad paucos potentis maxuma divitia, in rempub. damna, atque dedecora pervenerint. Nisi forte nondum etiam vos dominationis corum satietas tenet : & d illa, quam bac tempora, magis placent, cum regna, provincia, leges, jura, judicia, bella acque paces, postremo divina & humana omnia penes paucos erant : vos autem, boc eft, P. R. invitis ab bostibut, imperatores omnium geneium (atis babebatis animam retinere. Nam fervitutem quidem quis veffram. audebat recusare? Atque ego tametsi viro f flagitiosissumum existumo impune injuriam accepisse; tamen, vos hominibus sceleratissumis ignofcere, quoniam cives sunt, aquo animo paterer, ni misericordia in perniciem casura esset. Nam & illis, quantam importunitatis babent, 3 parum est impune male fecisse, nist deinde faciundi licentia eripiour.

INTERPRETATIO.

Qui, si reverâ deditionem fecit, &] se populo Romano tradidit, profecto vobis

3 Nam & illi, quant a est sua importu-nitas, pro nibilo duente quod lia terna impune deliquerunt; & deinceps and ² Vos autem, cum essetis Imperatores to plura patrabunt, nife illu malefaciendi umium gentium, contenti eratis vivere. licentia in posterum eripitur.

NOTE.

Parandi.] Ut Tribunos suos obtinerent, qui facro-fancta sua potestate plebem defenderent & tuerentur.

b Aventinum.] Alii Capitolium di-

c In Rempubl.] Omnino, nam regnum quod Mainisse Romani tradiderant, extinctis ejus legitimis hæredibus, jure ad ipsos redibat: Neque verò Sociorum & Amicorum injurias line dedecore inultas relinquere poterant.

d Illa. J Quibus, post Gracchorum mortem, oppressi tuistis.

e Hac. | Quibus, jus vestrum potestis & assere & vindicare.

f Flagitiosissimum.] Nobis sub Christ.

diciplina institutis nesas est acceptas in-

jurias ulcisci; imò oftendit recta ratio, illi Reipublicæ occidendum effe, in qua privata vindicta toleratur. At vero neque illam Autor fuadet. Scopus est dicere, cos quibus poenarum irrogandarum potellas data ett, flagitioffime facere, cum gratia, focordia, aut quavis alia causa, noxium aliquem impunitum relinquunt. Verissime & optime, si quicquam aliuda Ignofeendo enim fit tandem, ut qui pefimi funt, incautos de folio deturbent, deinde quos viros bonos feiunt, prædas & victimas fuas faciant. Stat publicum bonum legibus; leges tuetur feveritas: neque inter homines, ineprà illà faciliate, quam oftentant nonnulli Rerum publicarum moderatores, majus ett malum.

& vobin eterna solicitudo remanebit, chm intellegeta aut serviendum effe, aut 1 per manus libertatem retinendam. Nam fidei quidem, au concordia qua fpes eft ? Dominari illi volunt, vos liberi effe : facere ili injurias, vos probibere : postremo sociis vestris veluti bostibus, * bosti bus pro sociis utuntur. Potestne in tam diversis mentibus pax, aut anicitia esse? Quare moneo, bortorque vos, ne tantum scelus impunitum dimittatis. Non peculatus erarii factus est : neque per vim fociis erepte pecunia: que quamquam gravia sunt, tamen consuetudine jam pro mibilo babentur. Hofti acerrumo b prodita Senatus auctoritat, proditum imperium vestrum: c domi d militiaque resp. venales fuit. que nist que fita erunt, nifi vindicatum in noxios, quid erit reliquim, nifi ut illis qui ea fecere, obedientes vivamus? Nam impune qualibet facere, il est f regem effe. Neque ego vos, Quirites, bortur, uts jam 8 malin civis veftros perperam, quam recie, feciffe: fed ne, ignoscendo mali, bonos perditum eatis. Ad boc, h in rep. multo prastat, beneficii, qua malificii, immemorem effe. Bonus tantummodo seignior fit, ubi neglega: at malus improbior. Ad boc, si injuria non fint, baud sape auxili egeas.

INTERPRETA

Aut vi & armis libertatem effe conservandam.

NOTE.

gorio : fuit ille sceleratus; amicos habuit gunt, ut suis vivant. Ab iis maxime canobiles: Adherbal innocens vixit; ab om- vendum, cum præfertim aliquid in Renibus derelictus fuit.

Jogurthæ, contre Senatus mandatum, bet, sub toga effocant; cumque leges in impune licuerit Adherbalem persequi & ipsorum sint arbitrio, iis sibi prasidium trucidare; crimine à nobilibus pecunia dum parant, iisdem, aliis, quibus invigiredemto.

c Domi. 1 Quando Romam legati ve-

d Militiaque. 1 Per Bestiam & Scaue Quesita. Si on n'en fait pas une

bonne enquête.

Regem.] In malam partem accipitur hoc in loco; neque quifquam post corum expulsam dominationem, Romæ ejus dignitatis nomen affumere aufus eft.

terdum ita male sani homines, qui quasi privatos; illos enim decet oblivisci injuvenenata infecta effent, virus suum quò- riarum, meminisse acceptorum beneticumque non inveniunt important, id uni- ciorum; quin & ipli, & omnes ultro becè amant, quærunt, colligunt, generant; nefacere debent.

. Hostibus.] Id factum in Jugurthæ ne- &, ut aperte loquar, aliis crimina affinpublica administrant; nam muneris ob b Prodita.] Planissime, quandoquidem eundi specie quali jure, quoscumque la bet, sub toga effocant; cumque leges in lant, perniciem machinantur. Ideo cos notavi quod obiter Memmius sceleratam gentem attingat, quamque, nisi in la-queos inciderit, nullus sub hypocrisis larra infidiantem, fatis cognoverit.

h In Rep.] Hoc est notatu dignissimum; cum enim in Paradoxis non fine causi recenseas, verissimum est tamen, & ex Politicorum sinu depromptum. Neque verò aliud pottulant boni cives, quam ne ullus malus fit in Republica : Quifque fibi 8 Malitus.] Nonnulli conspiciuntur in- postea abunde prospicit. At secus est inter

Hæc

1

I

nfr If relin

9

nef

fi

9

Hac, arque alia hujulcemodi fæpe dicundo, C. Memmius populo Rom. persuadet, uti L. Cassius, qui tum prætor erat, ad Jugurtham mitteretur: eumque, b interposita se publica, Romam duceret, quò facissis Indicio regis, Scauri, & reliquorum, quos pecuniæ captæ r arcessebant, delicta patisierent. Dum hæ Romæ geruntur, qui in Numidia relicti ab Bestia exercitui præerant, secuti morem imperatoris fui, plurima, & flagitiofissuma facinora fecere. Fuere, qui auro corupti, elephantos Jugurthæ traderent; alii e perfugas venderent: pars ex d pacatis prædas agebant. Tanta vis avaritiæ in animos corum, veluti tabes, invaserat. At Cassius prætor, ' perlata e rogatione a C. Memmio, ac perculsa omni nobilitate, ad Jugurtham proficifcitur: eique timido, & ex conscientia diffidenti rebus suis, persuader, quoniam se populo R. dedidisset, ne vim, quam misericordiam ejus, experiri malit : privatim præterea fidem suam f interponit, quam ille non minoris, quam publicam ducebat. Talis ea tempestate sama de Cassio erat. Igitur Jugurtha, contra decus regium, cultu quam maxume miferabili, Romam venit. At tametsi in ipso magna vis animi erat, confirmatus ab omnibus. quorum potentia aut scelere cuncta ea pesserat. quæ fuprà memoravimus, C. Bæbium tribunum pleb. magna mercede parat, cujus g impudentia contra h jus, & injurias omnis munitus foret. Ac C. Memmius advocará concione; quamquam regi infesta plebes erat, & pars in vincula duci jubebar, pars, ni socios sceleris aperirer, more majorem de hoste supplicium sumi; dignitati magis, quam iræ consulens, sedare motus, & animos eorum mollire; postremò confir-

INTERPRETATIO.

1 Ut delista Scauri & reliquorum quos ab Jugurtha pecunias accepife dicebant, gurtham, postquam C. Memmius à Popu-facilius in lucem prodirent ejus declara- lo impetrasses quod rogaverat. tione.

2 At Cassius Frator proficiscitur ad Ju-

NOTE.

* Cassius.] Hunc fuisse volunt virum maximæ severitatis; idque adeò postmodum ex Autore cognoscetur.

b Interposita.] Id est, Jugurtha pollicendo, quod ipsi inviolato domum reverti

liberum effet.

Ai-

Me

-

lis

des

ili

ob-

la-

s in um

gi-COS am

larvâ

m:

usi

CI

lae

ne

ibi

ter

ju-fi-

-90

æc

Perfugas.] Maximum inde malum in Rempublicam redundabat; non enim deinceps ausus fuisset quisquam ex Jugurthæ militibus ejus militiam abjurare, veritus ne pariter ad ipfum remitteretur.

subjectas, & socios compilabant.

e Rogatione.] Quâ à Populo petiverat, ut quæreretur in eos qui pecunia Rempublicam Jugurthæ prodidissent.

f Interponit.] Id est, Prater fidem pu-blicam, se fidei servanda sponsorem con-

g Impudentia.] Plenius intelligetur postea tota res: Interea sciendum est, quòd uno Tribuno resistente, frustra erat quicquid ab aliis tentaretur.

ritus ne pariter ad ipsum remitteretur. h Jus.] Id est, Ne. timeret quicquid d Pacatis.] Illi Provincias Romanis secundum leges, O ex aquo centra ipsum

decerni poffet.

mare, fidem publicam a per sese inviolatam fore. Post, ubi filentium copit, producto Jugurtha, verba facit: Romæ, Numidiæque facinora ejus memorat; scelera in patrem, fratresque oftendit: quibus juvantibus, quibusque ministris es egerit, quanquam intellegat popula R. tamen vellem manifesta magis ex illo habere : si verum aperiat, in fide, & clementia populi R. magnam spem illi firam: fin reticeat, non fociis saluti fore, sed se suasque spes corrupturum. Dein, ubi Memmin dicendi finem fecit, & Jugurtha respondere jussus est, C. Bæbius tribunus pleb. quem pecunia corruptum suprà diximus, regem tacere bigber: ac, tametli multitudo, quæ in concione aderat, vehementer accensa, terrebat cum clamore, vultu, sæpe imperu, arque aliis omnibus, quæ ira fieri amat; vicir tamen impudentia. Ità populus, ludbrio habitus, ex concione discedit : Jugurthæ Bestiæque, & cereta quos illa quæltio exagitabat, animi augescunt. Erat ea tempestate Ro mæ Numida quidam, nomine Massiva, Gulussæ filius, massississæ ne pos: qui, quia, in dissensione regum, Jugurthæ adversus suerar, dedia Cirtá, & Atherbale interfecto, profugus ex Africa abierat. Huic Sa Albinus, qui proxumo anno polt Bestiam cum Q. Minucio Ruso consularum gerebat, persuadet, quoniam ex stirpe Masinisse sit, Jugus tham ob scelera invidia cum d metu urgeat, regnum Numidiæ ab senam petat. Avidus consul belli gerundi, moveri, quam 'senescere, onnia malebat. ipsi provincia Numidia, Minucio e Macedonia evenerat. Quæ postquam Massiva agitare cœpit: neque Jugurthæ in amicis sati præsidii est: quod eorum alium concientia, alium mala sama, & timor animi impediebat : Bomilcari proxumo, ac maxume fido fibi, imperat, 3 pretio ficuti multa confecerat infidiatores Massivæ paret; ac maxumi

INTERPRETATIO.

Dicit Memmius P. Romanum, quam- | malebat omnia turbari, quam pacifi quam is intelligat quibus juvantibus, quibusque ministris ea scelera tugurtha patraverit, tamen velle ea ipsa magis | nime fido sibi, ut, quemadmodum confe ab ipso cognoscere. | cerat multa pecunia & vi nummi, fic

cari.

3 Imperat Fomilcari propinguo, ac ma-2 Conful maxime cupidus belli gerendi | quoque pretio quarat percussores Massiva.

NOTE.

1 Per fefe.] Id est, Quamquam omnes contra niterentur, id tamen, vel periculo bitror vero intelligendum esse de men mortis sele præstiturum.

fuerit iltius Bæbii: Nufquam par reperta scelera sua convertere.

est impudentia & audacia.

c Vicit. | Quia scilicet, Populus nolebat, quos fumma vi paraverat fibi de- gni imperii fedes, fupra Graciam fita, fenfores, palam mactare.

d Metu.] Id eft, Invidia & metu. Ac. Romanæ plebis; ut aliquando etiam con-Jubet.] Jam pater quam durum os tra se ipsa ausurum Jugurtham credit

> e Macedonia.] Notissima Europe 15 gio, Philippi, ac deinde Alexandri ma-

ad Septentrionem.

occulte

g

P

u

A

h

n e

f

.

q

8

d e fi

8

T

.

t.

g

d

occulie. fin a id parim procedat; quovis modo Numidam interficiar. Bomilcar mature regis mandata exlequitur ; & per homines, talis negotil artifices, itinera, egressusque ejus, postremò loca, atque tempora cuncta explorar; dein, ubi res postulabat, insidias tendit. Igitur unus ex conumero, qui ad cædem parati erant, paulò b inconsultiùs Maffivam aggreditur, illum obtruncat : sed ipse deprehensus. multis hortantibus, & in primis Albino consule, s' indicium profitetur. fit reus magis d ex æquo bonoque, quam ex jure gentium Bomilcar, comes eius, qui Romam fide publica venerat. At Jugurtha, e manifestus tanti sceleris, f non priùs omisit contra verum niti, quam animadvortit, s super gratiam, atque pecuniam suam, invidiam facti esse, Ignur quamquam in priore h actione ex amicis quinquaginta i vades dederat ; reano magis, quam vadibus consulens, clam in Numidiam Bomilcarem dimittit, veritus, ne reliquos popularis metus invaderet parendi fibi, fi de illo supplicium summum forer. & ipse paucis diebus eodem profectus eft, k jussus à senatu Italia decedere. Sed postquam Roma egressus est, fertur, sæpe tacitus ed respiciens, postremo dixisse, Urbem venalem. & mature perituram, fi emtorem invenerit. Interim Albinus, renovato bello, commeatum, stipendium, aliaque, quæ misiibus usui fòrent, mature in Africam portare; ac statim ipse profectus, ut ante m comitia, quod tempus haud longe aberat, armis, aut deditione, aut quovis modo bellum conficeret. At contra Jugurtha trahere omnia,

OTA.

a Id parum 1 Id est, non possit occultè Massivam interficere.

b Inconsultius.] Scilicet intervenerunt sum, in judicio. aliqui, dum scelus patraret; vel ille antè, num fatis omnia tura effent, minus circumspexerat.

· Indicium.] Id est, Declarat se, cujus consilio tantum facinus ausus esfet, di-

m

ICI-

14.

lue

100

ius

ri

ju-

ac-

nj-

di-

tB,

0

16-

Ħâ

Sp.

on-

ur-

att

4

LLIS or at.

mè

ifi

UR.

ta,

d Ex aquo.] Id est, magis habità ratione naturalis aquitatis, quam juris gentium; quo, ne quis cos, qui fide publica venerunt, attingar, fanctum eft.

e Manifestus.] Verifimile non est Ju-gurtham testibus, vel Bomilcaris indicio convictum fuisse: Ar, ex reipsa,quæ evidens erat, pro manifesto habebatur.

f Non prius.) Id est, Semper contra vericatem nixus est, donec supra graciam O pecuniam Juam, fatti invidiam effe vidit.

s Super gratiam.] Intellige Jugurthæ qua ea pestis grassatur, amicos facti & sceleris ejus invidiam declmare nequivific.

h Actione.] Forensi, scilicet; cumprimum intentata est accusatio contra ip-

Vades. Qui eum judicio fiftere prom'serant. Gall. De les representer en ju-Hice. Scilicet illi Romani fuerunt.

k Jussus.] Vides itaque illi quantumvis pessimo, servatam fidem. Interim Livius clam eum aufugisse dicit : Non abs re fane; nam ex æguo bonoque, morte multari poterat.

1 Venalem.] Vide mihi, quæso, quid tandem de Româ pronunciet vir, quamquam nequifirmus, certè tamen fagaciffimus: Venalem dicit. Romam magis contemnere non potuit Plus est quam si scelestissimam aut perditissimam dixisset; nec majus esse potest hominum depravatorum & perditorum indicium, quam justitiam & cequitatem, omnia denique auro rependere. Actum est de Republica in

m Comitia.] Id est. Antequam conventus fierent pro Magistratuum creatione.

& alias, deinde alius moræ causas facere; politiceri dedirionem, ac de inde ' merum simulare; b instanti cedere, & paulo post, ne sui diffide rent, instare: ità belli modò, modò pacis mora consulem ludificare Ac fuêre, qui tum Albinum haud ignarum confilii regis existumarent. neque ex tantà i properantià tam facile tractum bellum focordià magis quam dolo crederent. Sed postquam, dilapso tempore, comitiorum dies adventabant, Albinus, Aulo fratre in castris proprætore relide Romam decessit. Ea tempestate Roma seditionibus tribuniciis atrocker resp. agitabatur. P. Lucullus, & L. Annius, tribuni pleb, refiftentibus collegis, continuare magistratum nitebantur : quæ dissensio torius anni comitia impediebat. Eâ morâ în îpem adductus Aulus, quem proprætorem in caftris relictum fuprà diximus, aut conficiundi belli, au terrore exercitus ab rege pecunia capiunda, milites mente Januario bibernis in expeditionem evocat; magnisque itineribus hieme aspera per venit ad oppidum Suthul, ubi regis thefauri erant. Quod quamquan & sevitià temporis, & opportunitate loci, neque capi, neque obsider poterat; (nam circum murum fitum in prærupti montis extremo plant cies limola hiemalibus aquis paludem fecerat) tamen, aut d fimulandi gratia, quò regi formidinem adderet, aut cupidine cæcus, ob thefatros, oppidi potiundi, vineas e agere, f aggerem jacere; aliaque, qua incepto usui forent, properare. At Jugurtha. cognità vanitate atque imperitia legati, subdolus ejus augere amentiam : missicare & supplicar tis legatos: iple, quasi vitabundus, per saltuosa loca, & tramites exer-

INTERPRETATIO.

Fuere qui non crederent, post tantam | accipiende, cum ipsi terrorem injecisses Albini properantiam, bellum prolong atum | suo exercitu, mense Ianuario evocat mifuisse magis socordia, quam dolo.

aut conficiundi belli, aut pecunia ab reze

lites in expeditionem, ex locis in quibus Aulus adductus ed mora in fem, hybernum tempus exigebant.

NOTE.

Metum.] Intellige, Albinum ad de- ejus urbis obsidionem habere. Farmes ditionem rationibus plurimis Jugurtham homo, quali cum puerulo rem susciperer? induxisse, Jugurthamque pollicitum esse; poltea verò eundem recufalle, quali ti- movere. muisset ne erga se P. Romanus, contrà quem Albinus ingerebat, feveritate magis quam mifericordia uteretur.

b Instanti.] Consuli, scilicet, Albino. Tota ista ratio omnimode ad Romano-rum effugienda & eludenda arma apta

c Consilii. Id est, Hac omnia ex compatto fieri.

d Simulandi.] Se, scilicet, in animo urbem Aulo sciret insuperabilem.

e Agere.] Id est, urbem versius pro-

f Aggerem.] Terra est, quæ cum lignis & obvia quaque materia, in montis modum congeritur; cujus in bello, vel ad propugnandum, vel- ad oppugnandum, ufus multus eft.

8 Supplicantis.] Ut crederet Aulus ch causa timere & diffidere Jugurtham; quod obtidione urbs Suthul eingeretur; atque adeò in ea permanerer; cum ipie

CITUM

H

q

11

CI

C

2

m

21

ri

2

n

ri

Te

ci

tu

20

20

citum ductare. Denique Aulum spe pactionis perpulit, uti, relicto Sathule, in abditas regiones fefe. veluti cedentem, infequeretur : ità delicta occultiora fuere. Interea per homines callidos, diunochuque exercitum b tentabat : conturiones, ducesque curmarum partim, uti transfugerent, corrumpere; alii, figno dato; locum uni desererent. que postquam ex sententia instruxit; intempesta noche de impreviso multitudine Numidarum Auli caftra circumvenit. Milites Romanisperculfi tumulta infolito, arma capere alii; alii fe abdere : pars territos confirmare: trepidare: omnibus locis vis magna hoftium : cælum nocte. atque nubibus obscuratum: periculum d anceps: postremò sugere, an manere, tutilis foret, in incerto erat. Sed ex eo numero, quos paulio ante corruptos diximus, cohors una f Ligurum, cum duabus memis 5 Thracum, & paucis gregariis militibus, transiere ad regem, & centurio h primipili i tertiæ legionis per k municionem, quam, uti defenderet acceperat, locum hostibus introeundi dedit: eaque Numidæ cunchi irrupêre. Noftri fœdâ fugâ, plerique abjectis armis, proxumum collem occupavere. Nox, atque præda caftrorum, ' hoftis, quò minus rictotià uterentur, remorata sunt, Dein Jugurtha postero die cum Aulo in colloquio verba facit: tametsi ipsum cum exercitu fame ferroque clau-

INTERPRETATIO.

1 Nox, atque præda castrorum remorata sunt hostes quò minus victoria uterentur.

NOTE.

Delicta.] Auli cum Jugurtha.

b Tentabat.] Ut quoquomodo aliquid

adversus ipsum pararet.
c Turmarum. Turma in equitatu eandem rationem habet, quam centuria in peditatu; nisi quod triginta tantum equitibus constat.

d Anceps.] Sive fugerent, five mane-

Cohors.] Ex manipulis tribus conficiebatur, in quibus fingulis duz erant centuriæ, que quidem primò 60. militum fuerunt, deinde, cum ipsâ Legione, militum numero, per proportionem, adauctæ funt.

Liguram.] Hodie dicitur Liguria, La côte de Génes! Ab alpibus, olim, usque ad Macram flumen, & fecundum aliquos,

ad urbem Pifas porrigebatur.

8 Thracum Thracum fupra mare Ægrum fira eft, ac Septentrionem. Hodie ftra spoliant, qu'un eos profligaverint, dicitur Romanie.

h Primipili.] Primipilus Centurio primipili, Primus Legionis, centurio, Prafectus Legionis, rem unam & eandem

fignificant.

Terria.] Legiones ab ordine temporis quo conscriptæ fuerant, deinde à loco. ab Imperatoribus &c. nomina forritæ funt, co quo dicimus modo, Le Regi-ment de Monseigneur le Dauphin; Celui de Champagne, Oc.

k Munitionem.] Munitio dicitur quicquid ad hostium arcendos impetus comparatum eft, qualis eft agger, vallum&c. Munitionis verò instituende partes, ut in singulos dividebantur, ità possquam' peracta erat, a centurionibus hic aut illic curantibus defendebatur.

1 Uterentur.] Prius victoria uti quam frui decet; adeòque præpostere Jugur-thin milites, qui ante Romanorum ca-

fum tenet, tamen fe 'memorem rerum humanarum, fi secum foedusta' ceret ? incolumis omnis * sub jugum * missurum ; præterea, uti di decem Numidià decederet. Quæ gravia quamquam, & c flagirii ple erant : tamen, quia mortis metu nurabant; ficuti regi lubuerat, par convenit. Sed ubi ea Romæ comperta sunt; metus atque moeror civin tem invasêre: pars dolere pro d gloria imperii: pars e infolita rerumbe licarum timere libertati: Aulo omnes infestiac maxume qui bello sepe præclari fuerant, quod armatus f dedecore potius, quam manu, fairtem quæsiverit. Ob ea consul Albinus, ex delicto fratris invidiam, ec deinde periculum timens, senatum de s scedere consulebat: & tames interim exercitui h supplementum scribere; ab i sociis & k nomine Laino auxilia accersere; denique omnibus modis festinare: senatus ità, in par fuerar, decernit, suo arque populi injustu nullum potuisse scedis fieri. Consul impeditus à tribunis pl. ne, quas paraverat copias, secum portaret, pancis diebus in Africam proficifcitur. Nam omnis exercitus utì 1 convenerat, Numidià deductus in provincià hiemabat. Postquam ed venit, quamquam persequi]ugurtham, & mederi m fraternæ invidiz animo ardebat; cognitis militibus, quos przeter fugam, " soluto in-

INTERPRETATIO.

Tamen se memorem vicissitudinis re- lumes sub jugum, si Aulus secum fæin rum humanarum, missurum omnes inco- faceret.

NOTE.

sub jugum.] Eo modo ignominiæ quod Aulus subierat. causa. victos hoites multabant : Duæ vidilicet haftæ in terram mittebantur, ad quarum extremas & extantes partes, tertia transversa colligabatur, sub quâ discincli & inermes transire victi cogebantur; qui adeò sese domitos & subactos confitebantur.

b Missurm.] Infamiæ notam pro beneficio Jugurtha proponit, quia clausos holtes habebat. Pellime vero fibi confuluit: nam aut omnes ad unum occidere, aut prorsus intactos dimittere debuit.

c Flagitii.] Flagitium, crimen est, quod dedecus & servilem turpitudinem conjunctam habet.

d Gloria. 1 Qua, scilicet, cam omnibus nationibus merito proculcandam effe videbant.

foler; ad levissima quæque trepidant, qui otio assueti, militiæ rudes funt.

f Dadecore.] De jugo loquebantur,

8 Fædere. 1 Quod cum Jugurtha frate

h Supplementum.] Id est, milites, qui in occiforum locum substituerentur. Gall. Des recrues.

i Sociis. J Italicis, scilicet, qui it ab folute focii nonnunquam appellantur. A Latinis verò habitatione dutinguuntur, cum Latii jure fruerentur.

k Nomine Latino] Id eft, Iis hominbus qui jure Latii seu Latinitatis fruebantur: De quo adi, fi luber, Jurisperi tos; nam varias ejus mutationes perfequi his non est locus.

1 Convenerat.] Jugurtham inter & Au-

m Fraterne.] Id est, que in tum flagrabat.

n Soluto.] Cum vident milites ducibus fuis, ipforumque culpa præfertim, omnia male cedere; solent illi imperium dette ctare, & mandata contemnere,

perio,

fi

perio, licentia, arque lascivia corruperat, ex coplà rerum flatuir. fibi nihil agitandum. Interea Roma C. Mamilius Limetanus Tr. pleb. rogationem ad populum promulgar, uti quareretur in eos quorum confilio Jugurtha fenati decreta neglexisset; quique ab eo in legationibus, aut imperiis pecunias accepillent; qui elephantos, quique perfugas tradidiffent; item, qui de pace, aut bello cum hostibus pactiones fecissent. Huic rogationi partim conscii fibi, alii ex partium in vidia pericula metuentes, quoniam aperte refistere non poterant, quin illa, & alia talia placere fibi faterentur,occulte per amicos, ac maxume per homines nominis Latini, & focios b Italicos impedimenta parabant. Sed plebes, incredibile memoratu est, quantum intenta fuerit, quantâque vi rogationem jusserit, decreverit, voluerit, magis odio nobilitatis, cui mala illa parabantur, quam cura reip.; tanta c lubido in partibus erat. Igitur, cæteris metu perculfis, M. Scaurus, quem legatum Bestiæ fuifse suprà memoravimus, inter læritiam plebis, & d suorum sugam. e trepida eriam tum civitate, cum ex Mamiliana rogatione tres f quæfitores rogarentur, effecerat, ut ipse in eo numero crearetur. Sed, quæftione exercità aspere, violenterque ex rumore, & lubidine plebis, 3 uti sæpe nobilitatem, sic ea tempestate plebem ex secundis rebus insolentia ceperat. Cæterum mos partium popularium, & senatus factionum, ac deinde omnium malarum artium, paucis ante annis Rome ortus est, otio atque abundantia earum rerum, quæ prima mortales dacunt. Nam ante Carthaginem deletam, populus, & senatus Rom. placide modestèque inter se rempub. tractabant: neque gloriæ, neque dominationis certamen 8 inter civis erat: metus hostilis in bonis artibus civitatem retinebat, sed ubi formido illa mentibus decessit, ilices ea,

INTERPRETATIO.

* Cum ità seres haberent, statuit nihil ! sibi movendum.

1

CE

Ш,

ur,

u-

14

US

iia red ipsi placeret, ut quastio haberetur in eos, bem ea tempestate propter prosperitatem, quorum consilio Jugurtha Senatus decreta uti ceperat sape nobilitatem. contemfiffet.

3 Sed quastione habita aspere or violenter ex admurmuracionibus & libidi-Limetanus Populum interrogat num | nosis populi votis, insolentia ceperat ple-

NOTE.

· Senati.] Pro Senatus; antique.

b Italicos.] Eosdem supra Socios simpliciter vocavit.

c Lubido,] Hic nihil aliud est, quam effrænum vincendi defiderium, cum odio.

d Suorum.] Nobilium, scilicet, Trepids. Vidimus supra, ex Auli ca-fu, multos libertati timere. Itaque faci-tius suit Scauro, certeris la la ant metu

turbatis, cogitata perficere.

f Quasitores. | Oul in cos inquirerent. | qui Jugurthæ faverant.

8 Inter eivis.]Qui Rempublicam administrant isthuc diligenter animo agitabunt, ut inquietam hominis naturam contra hostes magis quam contra cives

que secunde res amant, lascivia, atque superbia, incessère. quod in advorsis rebus optaverant, otium, postquam adepti sunt, asperius, acerbiusque suit. Namque corpère 3 nobilitas dignitatem; populus libertatem in b lubidinem vertere, fibi quisque ducere, trahere, rapere. Ità omnia in c duas partis abstracta sunt; resp. que d media sue rat, dilacerata. Caterum nobilitas factione magis pollebar: plebis vis · soluta, atque in multitudinem dispersa, minus poterat. paucorum arbitrio belli domique agitabatur : penes coldem ærarium, provincia, magistratus, gloria, triumphique erant : populus militià atque inopia urgebatur; prædas bellicas imperatores cum paucisdiripiebant, Interes parentes, aut parvi liberi militum, utì quisque potentiori confinis erat, sedibus pellebantur. Ità cum potentia avaritia fine modo, modeftiaque invadere, polluere, & vastare omnia, + nihil pensi, neque sancti habere, quoad semetipsa f præcipitavit, & Nam ubi primum ex nobilitate

INTERPRETATIO.

' Verum, ubi ille timor ex animis eje-Aus est, scilicet ea, que prosperitas gignit, lafeivia nimirum, atque superbia viguerunt.

Eo modo, otium, quod optaverant in rebus adversis. fuit gravius & acerbius, pofiquam adepti funt.

3 Etenim caperunt inter fe, nobilitas

vertere dignitatem in libidinem, Popului verò libertatem.

4 Ità avaritia inexplebilis & effrant ta juncta potentia, invasit, polluit, O vestavit omnia, nihil curavit, neque fanctum habuit , ufque dum femetipfa præcipitavit.

NOTE

a Alberius.] Sententia satis aperta est, adire opus est, qui nos vim unitam malatirat tamen quodammodo sub hac locu- jorem esse doceant. Verum hine master tione; non enim quod optamus otium, mum haurire possunt documentum Re-

verum ejus privatio dura est.

b Lubidinem.] Frequentissime utltur ea die Regem videant, quem non magis voce Sallustius, adeoque vim ejus opus alia causa veneratur orbis, quam quod est perspicere. Voluntatem notat, prout solus regnat. aliquo defiderio aut affectu, veri boni pro tempore non æstimatå ratione, abripitur, nam quomodo tandem propria mole

modum, quo Respublicæ intereunt: Ci-lest. Sapienter itaque Horatius ad Lici vitas enim & bonum publicum, cum in nium, confensu & civinum unione sit positum non aliter quam laceratione & divisione

rum moderatores; cum præsertim ho-

f Pracipitavit. Aptissima metaphora; c Duas.] Hinc plebe, illinc stante no-litate. ruunt quæ in altum nimis surrexerus, ita plane non avaritia, aut potentia tand Media.] Verè & acutè eum expressit tum, sed evertitur id omne quod nimium

> Contrabes, vento nimium fecundo, Turgida vela.

perire potest.

Soluta.] Quomodo frangatur vis quæ que fugienda est, cum turbas & discordias que fugienda est, cum turbas & discordias in multitudinem dispersa est, præsertim cieat. Imò, qui eam amant prosligandi est. cum ex opinione hominum, que tam & perdendi, fi iis credatur prædonibus.
varia est, dependet, nullus est quam laqui sub ejus larvâ, per fraudem & seclus recurs predonibus.
Reipublicæ gubernacula surripuerum. At repent

repertisunt, qui veram gloriam injuste potentie anteponerent, moveri civitas, & dissensio civilis, quasi permixto terra, oriri coepit. Nam postquam Tiberius, & C. Gracchus, quorum majores Punico, atque aliis bellis multum reipub. addiderant, vindicare plebem in libertatem. & paucorum scelera patesacere cœpêre: nobilitas noxia, atque ed perculsa, modò per socios, & nomen Latinum, interdum per equires Romanos, quos b spes societatis à plebe dimoverat, Gracchorum actionibus obviam ierat : & primo Tiberium, dein paucos post annos eadem i d ingredientem Caium, Tribun, pl. alterum e trium virum f coloniis deducendis, cum M. Fulvio Flacco ferro pecaverat. Et sane Gracchis. cupidine victoriæ, haud fatis animus a moderarus fuit. h Sed bono vinci famils est, quam malo more injuriam vincere, Igitur câ victoria nobi-

INTERPRETATIO.

Et nobilitas necaverat ferro primò Tribunum plebis, unum en Triumviris Tiberium Gracchum, deinde post paucus qui colonias deducere debebont, cum M. annos eadem molientem Gaium Gracchum, Fulvio Flacobo.

.

et,

uc

nd

NOTE.

verò per accidens, & eorum prædonum, non virtutis vitio, civitates commoventur ; neque vitandæ offensionis causa, minus illi, quamquam caute, ut qui callidissimè hominibus imponunt, de sede debent deturbari.

2 Permixtio terra.] Intellige, cum reliquis elementis. Expresse profecto rem ipfam hâc comparatione fignavit : Quemadmodum enim ex elementorum commixtione, non modò nulla pars ullius ab aliis discernitur, sed amplius inter se bellum intestinum gerunt; ita quando vaferrimi latrones, boni & publicæ libertatis specie Rempublicam oppresserunt, cæcus Populus Affertores & legitimos suos Moderatores cum dignoscere nescit, plerumque eos per discordiam suis insidiatoribus mactandos tradit.

b Spes. 1 Senatum equites aliquando auctoritate sua communicasse, vel ex epitome Flori cognoscitur.

c Paucos.] Undecim aut duodecim, adfummum.

d Ingredientem. Populum defendere conatus, fratris agrarias leges afferuit;

que, septem decem viros, &c. eligere, l'atres nominatim reprehendisset, andequi iis agros dividerent, qui in colonias citer fecisse videretur.

deducebantur.

f Golonis.] Colonia multitudo eras civium Romanorum, qui in alias fedes deducebantur, quibusque agri publice

affignabantur.

8 Moderatus.] Nota, quæso, Sallustii judicium: Optime de re maxima, quin de re, que quotidie millies in usu venit, sententiam dixit. En est enim cordis nostri fallacia, aut imbecillitas, ut etiam dum virtutem fectamur, himio studio in vitium incurramus. Voluntas, que à primo ad bonum, boni specie ferebatur. malum fine fensu inclinar, dum paulatim ea boni species, pro variis circumstantiis, caligantibus oculis furripitur; deinde quia in motu est, movetur, non qui num profequitur, Istud indicat Salluf cum, cupidine victoria, nimios Gracello fuisse dicit. Hæc cupido, hic animi motus rationem, quâ boni cives fuerant & dicebantur, ab corum oculis avertit.

h Sed.] Nunc de Senatu Salluftius judiclum suum prosert, cui, ut ille ait, me-lius suisset Greechorum bono & zquirate natus, fratris agrarias leges asseruit; vinci, quam vincere injuriam. At verd generation loquendo, non aperte sententiam suam dicere Autor voluit, ne, si

litas ex lubidine sua ula, mortalis multos serro aut suga exstinxit; plusque in reliquum sibi timoris, quam ' potentiz, addidit : que res plerumque magnas civirates pellum dedit, dum alteri alteros vincere quovis modo, & victos acerbius ulcisci volunt. Sed de studiis partium, & omnibus civitatis moribus, fi fingillatim, aut pro magnitudine parem disserere; tempus, quam res, maturius deseret. quamobrem ad inceptum redeo. Post Auli foedus, exercitusque nostri fugam foedam, Metellus, & Silanus consules designati, provincias inter se partiverant : Merelloque Numidia evenerat, acri viro, & quamquam adverso populi partibus, famâ tamen d æquabili, & inviolatâ. Îs ubi primum magistratum e ingressus est; f alia omnia sibi cum collega ratus,ad bellum, quod gesturus erat, animum intendit. Igitur disfidens veteri exercitui, milites scribere, præsidia undique accersere: arma, tela, equos, & cetera instrumenta militiæ parare, ad hoc commeatum affatim, denique omnia, quæ in bello g vario, & rerum multarum egenti, usui esse solent. Cæteræm ad ea parranda 3 senatus auctoritate, socii, nomenque Latinum, & reges ultro auxilia mittendo, postremò omnis civitas fummo studio adnitebatur. Itaque, 4 ex sententia omnibus rebus paratis, compositisque, in Numidiam proficiscitur, magna spe civium, cum propter artis bonas, tum maxume quod advorsum divitias invictum animum gerebat: & avariria magistratuum ante id tempus in Numidie

INTERPRETATIO.

* Gum igitur nobilitas ufa esset ea vi-Horia secundum suam libidinem, perdidit multos bomines servo aut sur a.

dit multos bomines ferro aut fugă.

2 Si cupiam discrere particulatim, aut secundum rei magnitudinem, de studiis partium, & connibus pravis moribus ciutatis, tempus me citius quam res deficiet.

3 Gaterum ad ea perficienda, Senatu adnitebatur auctoritate, Socii, nomenque Latinum, & reges, mittendo sua sponte auxilia: postremò omnis civitas summo studio ea promovebat.

4 Itaque omnibus rebus ad arbitrium paratis & compositis in Numidiam profi-

ci citur.

NOTE.

Potentie.] Totom hunc locum excute, queso. Autor enim, quamquam malus fuit, reconditissimos tamen Politicorum

aditus penetravit.

b Metellus.] Vir fuit virtutis eximiæ, quique unus exilium maluit, quàm in Saturnini, Gracchanas leges afferentis, verbe, cum Senatu jurate. Dictus eff Numidicus, à rebus bene in Numidia gestis.

c Silanus.] Non hic est de quo in Ca-

tilina.

d Aquabili.] Id elt, qua apud omnes

e Ingressius.] Non enim statim à nominatione & designatione, sed post confirmationem in secundis comities, Magistratum inibant.

f Alia.] Hic eft sensus; Dicit Metellum, cum collegam suum ad reliqua Consulatus munia secum pariter obligatum & intentum videret, ad id negotium, bellum scilicet, præcipue animum adjeciste, quod soli curandum erat.

g Vario.] Id est, Ubi varia spus est obire ministeria; quæ varia & plurima

instrumenta requirunt.

nostræ opes contusæ, hostinmque auchæ erant. Sed, ubi in Africam venit, exercitus ei traditur à Sp. Albino proconsule, iners, imbellis, neque periculi, neque laboris patiens, lingua, quam manu, promptior, prædator ex sociis, & ipse præda hostium, i fine imperio, & modestia habitus. Ità imperatori novo plus ex malis moribus folicitudinis, quant ex copiâ militum auxilii, aut bonæ spei, accedebat. Statuit tamen Metellus quamquam & 1 æftivorum tempus, comitiorum b mora imminuerat; &, expectatione eventus, civium animos intentos purabat non priùs bellum attingere, quam majorum disciplina milites laborare coegisset. Nam Albiaus, Auli fratris, exercitalque clade percussus. postquam decreverat non egredi provincia, quantum temporis æstivorum ' in imperio fuit, plerumque milites in d stativis castris habebat : nisi cum e odos, aut pabuli egestas locum mutare subegerat. Sed neque more militari vigiliæ ducebantur. Uti cuique ludebat, ab fignis aberat, f lixæ permifti cum milicibus din, noctuque vagabantur: & "palantes agros vastare, villas expugnare, precoris, & mancipiorum prædas certantes agere; eaque mutare cum mercatoribus vino advectitio. & allis talibus: præterea, frumentum publice datum vendere, s panem in dies mercari: postremò, quæcumque dici, ant fingi quæunt ignaviæ luxuriæque probra. in illo exercitu cuncta fuere, & alia amplius. Sed in ea difficultate Metellum non minus, quam in rebus hostilibus, magnum, & sapientem virum suisse comperior ; tantâ temperantia inter h ambitionem sevitiamque moderatum. Namque edicto primo adjumenta ignavia 3 sustuisse, ne quisquam in castris panem, aut quem alium cibum coctum venderet; ne lixæ exercitum sequerentur; ne miles gregarius in castris, neve i in agmine servum, aut jumentum haberet : cæteris

INTERPRETATIO.

pus diminuerat, quo milites in castris tim prædus ex pecore or mancipiis.

3 Namque comperior Metellum sustulisse

· Quamvis comitiorum retardatio tem- | bant, villas expugnabant, agebant certa-

2 Huc illuc divagantes agros vasta- primo edicto adjumenta ignavia.

NOTE.

* Sine imperio. Id est, qui ductus fuerat ab Imperatoribus, qui auctoritatem suam tueri nesciverant, aut noluerant; operam præstant, pura aquam portare, quique militibus omnia condonaverant. panem coquere, & id genus alia.

6 Mora.] Per Tribunorum contentio-

nem, ficuti antea vidimus.

ıd

ri

2,

ti,

ii,

us

n,

m

iê

71-

112

2-

n,

13

c,

c In imperio,] Albinus, donec Metel-

lus advenisset, exercitui præsuit.

d Stativis.] Id est, in quibus diu manebant, cum militiæ more, fæpiùs mutanda fuerint.

oder.] Ex hominum & jumentorum fordibus.

f Lixa. Ità vocantur servi qui exerc tum sequenter, & militibus vilissimam

g Panem] Iph verò tenebantur panem

foum coquere.

h Ambition.m.] Hic per ambitionem, ratio & certus quidam agendi modus intelligitur, euo, ad confequendam gratiam, minus milites vexantur, nec nili à

volentibus ministeria requiruntur.

i In agmine.] Id est, dura iter facil ex-ercitus. Gall. Durant la marche.

arre modum flatuisse: pratera, b transvorsis itineribus quotidie cal ftra movere: juxtà, ac fi hoftes adeffent, vallo, atque foisa munire: vigilias crebras ponere, & eas iple cum legatis circuire: item in agmine in primis modò, modò in postremis, sape in medio adesse, ne quisquem ordine egrederetur: uti, d cum fignis frequentes incederent mile cibum, & arma portaret. Ità prohibendo à delictis magis, quam vindicando, exercitum brevì ' confirmavit. Interea Jugurtha ubi, qua Metellus agebat, ex nunciis accepit; fimul de innocentia ejus certior Rome factus, diffidere fuis rebus, ac rum demum veram deditionem facere conarus eft. Igitur legatos ad consulem cum suppliciis mittit, qui tantummodo ipfi, liberisque vitam peterent, alia omnia dederent populo Rom. Sed Metello jam antes experimentis cognitum erat, genus Numidarum infidum, ingenio mobili, novarum rerum avidum esse. Itaque legatos alium ab alio diversos aggreditur: ac paullatim tentando, postquam opportunes sibi cognovit, multa pollicendo persuadet, uti Ingurtham 2 maxume vivum, fin id parum procedar, necatum fibi traderent : cæterum palam, quæ ex voluntate forent, regi nunciari jubet, Dein iple paucis diebus intento atque infesto exercitu in Numidiam procedit: ubi, contra belli 3 faciem, tuguria plena hominum, pecora, cultoresque in agris erant : ex oppidis, & e mapalibus, præsecti regis obviam procedebant, parati fumentum dare, commeatum portare, pofremò omnia, que imperarentur, facere, Neque Metellus iccirco minus, sed pariter ac si hostes adessent, munito agmine incedere, late explorare omnia, illa deditionis figna oftentui credere, & infidiis locum f rentare. Itaque iple cum expeditis cobortibus, item funditorum & fagittariorum delecta manuapud primos erat: in postremo C. 8 Marius le-

INTERPRETATIO.

Brevi exercitum ad pristinam disci- | prospere eveniret, necatum. plinam revocavit.

Jugurtham vivum, fi verd id minus

3 Contra id quod belli tempore conspici * Fersuadet ut prasertim traderent sibi Solet, tuguria erant plena hominum.

NOTA.

* Arte.] Ea opus est omnino, câque d Cum signis.] Ne scilicet dispersis mi-maxima in ejusmodi occasionibus. Qua litibus hostis interveniret; vel ipsi prædæ, verò in re sita sit, vix allus dixerit, ità funt, aut certe videntur exerui momenti innumera que ad id conquirunt.

fratas, sed per agros, silvas, Oc. ut is omnibus, fi usus veniret, assuti essent.

Vigilias.] Gall. Des sentinelles. Sed turius quam fit hodie, plures enim milites uno in loco, cullocabantur. aut fugæ occasionem invenirent.

e Mapalibus.] Hic visi aut pagi, per

mapalia funt intelligendi.

f Tentare.] Omnino legendum arbitror tentari, a Jugurtha scilicet, prout cenfuit Gronovius.

8 Marius. J Qui fuerit, tametti aliunde nesciremus, saus superque ex Sallusio poitmodum cognosceremus.

gatus cum equitibus curabat: in urrumque laras equites auxiliarios tribunis legionum, & præfectis cohominan dispertiverat: uti cum i his permixti velites, quòcumque acciderent, equitatus Hostium propulsarent. Nam in Jugurtha tantus dolus, rantaque peritia locorum & militize erat, ut, ablent an prælens, pacem an bellum gerens perniciosior esser, in incerto haberetur. Erat hand longe ab eo itinere, quo Metellus pergebat, oppidum Numidarum, nomine Vacca, forum rerum venalium totius regni maxume celebratum; ubi & incolere, & mercari confueverant Italici generis multi mortales. Huc conful, fimul b tentandi gratia, &, fi parerentur opportunitates loci, ? c præsidium imposuit : præterea imperavit frumentum, & alia, quæ bello usui forent, comportare: ratus, id quod res monebat, frequentiam negotiatorum, & commeatum juvaturum exercitum, & jam paratis rebus munimentum fore. Inter hac negotia Jugurtha impensitis modò legatos supplices mittere, pacem orare, præter fuam, liberorumque vitam, omnia Metello dedere. Quos item, uti priores, consul illectos ad proditionem domum mittebat : regi pacem, quam postulabat, neque abnuere, neque polliceri, & inter eas moras e promissa legatorum expectare. Jugurtha ubi Metelli dicta cum factis composuit, ac suis se f arribus tentari animadvertir; quippe cui verbis pax nunciabatur; cæterum re bellum asperrumum erat, urbs maxuma alienata, ager hostibus cognitus; 8 animi popularium tentati: coactus rerum necessitudine, statuit armis certare. Igitur, explorato hostium itinere, in spem victoria adductus ex oportunitate loci, quam maxumas potest copias omnium generum parat, ac per tramites occultos exercitum Metelli antevenit. Erar in eâ parte Numidiæ, quam Atherbal in divisione possederat, flumen, oriens à meridie nomine Muthul; à quo aberat mons ferme millia passum

INTERPRETATIO.

in partem accederent.

24

e :

16 t, n æ

ď

2

٠.

0,

Conful buc ivit, simul gratia tentan-

*Ut Velites permixti cum equitibus pro-pulsarent equitatus hostium quamcumque tumtates loci paterentur, deinde re cognita presidium imposuit.

NOTE.

a Velites.] Levis erant armaturæ milites, gladio, jaculatoria haita, parma-que infructi.

b Tentandi. | Id est, Ut cognosceret quid eo in loco fieri posset, quidve Jugurtha co-naretur, an re O verbis idem esses.

Presidium.] Necesse suit, ut sensus aperirerur, quod elliptice à Sallustio dictum est, in Interpretatione suppliere.

d Commeatum.] Certe commeatu, ficuti

Ursino, mihiquoque placeret.
e Promissa.] Itaque polliciti erant legari, se Jugurtham prodituros.

f Artibus.] Dolis scilicet, quibus Aulum, aliofque in laqueos induxerat.

& Animi.] Scilicet, non modò legatos, fed quofvis Metellus à Ingurtha alienare quælivit.

xx. 'tractu parl, 'vafin ab natura, & bumanocultu: sed ex eo medio quasi collis oriebamr, in immentum pertinens, vestitus oleastro, ac myttetis, aliisque generibus arborum, que humi 'arido, atque arenoso gignuntur. 'Media autem planices deserta, penaria aque, præter suminis propinqua loca, en constra arbustis, pecore atque cultoribus frequentabastur. Iguur in eo colle, quem 'transvorso itinere porrectum documus, Jugurtha 'extenuata suorum acie consedir: elephantis, & parti copiarum pedestrium Bomilcarem præsecit; eumque edocet, que ageret: ipse propiot s montem cum omni equitatu, & peditibus delectis fuos collocar: dein fingulas turmas, & manipulos circuiens monet, atque obreftatur, uti memores priftinz virtutis, & victoriz, sese, regoumque suum ab Romanorum avaritis desendant : cum his certamen fore, quos antea victos sub jugum miseriot: ducem illis, non animum, mutatum: quæ ab imperatore ' decuerint, omnia suis provisa; locum fuperiorem; h uti prudentes cum imperitis; ne pauciores cum pluribus, aut rudes cum bello melioribus manum confererent, proinde parati, intentique essent, signo dato, Romanos invadere: illum diem aut omnis labores, & victorias confirmaturum, aut maxumarum ærumnarum initium fore. Ad hoc viritim, uti quemque ob militare facinus pecunia, aut bonore extulerat, commonefacere beneficii sui; & eum ipsum aliis oftentare: postremò, pro cujusque ingenio pollicendo, minitando, obtestando, alium alio modo excitare: cum interim Metellus, ignarus hoflium, monte degrediens cum exercitu i conspicatur. Primo dubius,

INTERPRETATIO.

I Jugurtha monet milites se providisse suis ea omnia que decuerint provideri ab imperatore.

NOTE.

Iractu pari.] Id est, tantum habens longitudinis, quantum à suvio distabat.
Vastus.] Ubi nec arbores erant, nec

sarido.] Id eft, ariditate, nam humi, quod postea in adverbium abiit, hic moe antiquo pro Genitivo politum est.

e Media.] Hoc est, Spatium quod col-lem inter & stumen porrigebatur. Transverso.] Intellige, iter colli sub-jedum suisse, ita ut. Jugurtha ejusque exercitus transcuntibus immineret.

f Extenustà.] Intellige agmen in longitudinem porrectum. Les escadrons niles bataillons n'avoient pas de prefondeur. Ità verò aciem instructam oportuit, ut, in angustiis, hossum in longum productos ordines, pluribus ex lòcis invaderet.

8 Montem.] Quà scilicet Metello tranlitus erat: atque hinc vides eo in loco infidias struxisse Jugurtham, ubi mons in

collem definebat.

h Uti. 1 Ne ità accipias, quafi omnia quæ secuuntur effecta sint ejus quod dixit, locum superiorem suis provisum. Que-cumque enumerat commoda, seorum sumenda sunt, ità ut, quòd à Jugurtha prospectum fuerit, uti prudentes locorum cum imperitis certarent secundum sit. Ut. sensus apertior effet, inter punctionem

i Conspicatur.] Passive, quod rarum eft. Ità Varro apud Priscianum, Paupertas becommited nutricates, ut nunc con-

Micatur.

ba

to

P

fu

re

te.

BELLUM JUGURTHINUM.

quidnam insolita facies oftenderet (naminter virgulta equi, Numidæque consederant, neque plane occultati humilitate arborum, & tamen incerti quidnam effet, cum natura loci, tum b dolo ipfi, atque figna militaria obscurati) dein, brevi cognitis insidiis, paulisper agmen constituit. Ibi d commutatis ordinibus, in dextro latere, quod proxumum hostis erat, triplicibus e subsidiis aciem instruxit; inter manipulos funditores. & fagittarios dispertit, equitatum omnem in f cornibus locar: ac pauca pro tempore milites hortatus, aciem, ficut instruxerat, 8 transvorsis principiis in planum deducit. Sed, ubi Numidas quietos, neque colle degredi animadvertit, veritus ex anni tempore, & inopià aquæ, ne siti consiceretur exercitus, Rutilium legatum cum expeditis cohortibus. & parte equirum præmiserat ad flumen, uti locum castris ante caperer, existumans hostes crebro impetu, & transvorsis prœlijs iter suum remoraturos, &, quoniam armis diffiderent, h lassitudinem & fitim militum tentaturos. Dein ipse pro re, arque loco, i ficuti monte descenderat, paulatim procedere: Marium post k principia habere, iple cum finistræ alæ equitibus esse, qui in agmine ! principes facti erant. At Jugurtha, ubi extremum agmen Metellim primos suos prætergressum videt, præsidio quasi duum millium peditum montem occupat, quà Metellus descenderat: ne forte cedentibus adversariis receptui, ac post munimento forer: dein, repente signo dato, hostis invadit. Numidiæ alii postremos cædere: pars à sinistra, ac dextra " tentare: infensi ad-

INTERPRETATIO,

Deinde, intra breve tempus cognitis insidiis, paulisper exercitus iter suppressit.

NOTE.

. Incerti.] Intellige, delitefcentium Numidarum eam fuisse speciem ut nesciretur hominesne essent, an trunci, aut aliquid fimile.

6 Dolo.] Ei caussa pone arbores latita-bant, ut incautus & imparatus Metelli

exercitus illac transiret.

c Obscurati.] Græca constructio, pro Obscuratis signis militaribus, aut obscu-rata signa habentes. Sic sæpissimè loqui-

d Commutatis.] Gall. Ayant changé l'ordonnance de l'aile droite.

* Subsidius.] Milites erant qui ponè alios fubfidentes, illis periclitantibus opem ferrent. Gall. Des corps de reserve.

f Cornibus.] Sur les ailes de l'Infan-

& Transversis.] Diffidens per hac trans- cessebant.

vorsa incedo: Interim ità me expedio Merellus collem cum segui nollet, ne Jugurthæ illic insidianti opportunus fieret, aciem in clypeum, seu ad sinistram ut loquimur nos, declinare justit; adeòque in obliquum iter instexit. Il fit marcher on avant-garde de travers, s'étant deturné sur la gauche. h Lassitudinem.] Id est, milites per las-

fitudinem & sitim.
i Sicuti.] Refertur ad Paulatim.

k Principia.] Dans l'Arriére-garde. In ultimo agmine.

1 Frincipes.] Id est, primi, hoc in loco. m Primos.] Non remorissimos intelligo, fed proximos, hoc est eos qui primi transeuntibus occurrebant.

n Tentare. | Illi eminus missilibus la-

effe, arque instare; omnibus locis Romanorum ordines conturbare! quorum etiam qui firmioribus animis obvii hoftibus fuerant, Indificari incerto proelio ipa i modò eminus fauciabantur, neque contrà feriundi aut conserendi manum copia erat. Antè jam docti ab Jugurtha equites, ubicumque Romanorum turma insequi cœperat, non confertim neque in unum sese recipiebant, sed alius aliò quam maxume divorsi, in numero ? priores, si à persequendo hostes deterrere nequiverant, difiectos ab tergo, aut lateribus circumveniebant : fin opportunior fuga collis, quam campi fuerant: eò verò consueti Numidarum equi facile inter virgulta evadere; nostros asperitas, & insolentia loci retinebati Ceterum facies totius negotii varia, incerta, foeda, atque miserabilis : dispersi à suis, pars cedere, alit insequi : neque signa, neque ordines observare: ubi quemque periculum ceperat, ibi resistere, ac propulsare arma, tela, equi, viri, hostes, cives permixti: nihil confilio neque, imperio agi: forsomnia regere. Itaque multum diei processerat, cum etiam tum eventus in incerto erat. Denique omnibus labore, & æftu languidis, Metellus, ubi videt Numidas minus inftare, paullatim milites in unum conducit: ordines restituit, & cohortes b legionarias quarnor advorsum pedites hostium collocat. c eorum magna pars superioribus locis fessa consederat. simul 3 orare, hortari milites, ne deficerent, neu paterentur hostes fugientis vincere : neque illis castra esse, neque munimentum ullum, quò cedentes tenderent: in armis omnia fita. Sed nec Jugurtha quidem interea quietus erat; circuire, hortari, renovare prœlium, & ipse cum delectis tentare omnia: subvenire suis, ho-Ribus dubiis instare, quos firmos cognoverat, eminus pugnando, d retinere. Eo mododuo imperatores, e summi viri, inter se certabant : ipsi pares, cæterum opibus disparibus. Nam Metello virtus militum erat. locus advorsus: Jugurthæalia omniâ, præter milites, opportuna. Denique Romani, ubi intelligunt neque sibi profugium esse, neque ab hoste copiam pugnandi fieri; (& jam diei vesper erat.) 4 advorso colle, ficuti

INTERPRETATIO.

Ipfi tantum eminus sauciabantur, & vulnerabantur.

Ità, cum effent plures numero, si ne- | qui fugiebant, vincere. quiverant deterrere hostes à perseguendo, circumveniebant eos disjectos à tergo aut lateribus.

3 Simul Metellus orare, hortari milites, ne deficerent, neve paterentur holles,

4Romani in adversum collem sicuti praceptum erat, evadunt.

NOTE.

· Incerto.] Quia Numidæ non stabant, sed accedebant & recedebant. Ils ne se batoient pas de pied ferme.

blegionaries.] Ut distinguantur ab au-

xiliariis.

c Eorum.] Numidarum.

d Retinere.] Ne scilicet dubiis & cedentibus opem ferrent.

e Summi.] Omnino fummi, & à quibus plurima quisque discere queat.

præ-

9

b

præceprum fuerat, eyadunt. Amisso . loco Numidæ fusi, fugatique. pauci interière: plerosque velocitas, & regio b hostibus ignara, tutata funt. Interea Bomilcar, quem elephantis, & parti copiarum pedeftrium præfectum ab Jugurthâ suprà diximus, ubi eum Rutilius prætergressus eft, paullatim suos in aquum locum deducit : ac, dum legatus ad flumen, quò præmissus erat, festinans pergit, quietus, uti res postulabat, aciem exornat: neque remittit, quid ubique hostis ageret, explorare. Postquam Rutilium consedisse jam, & animo vacuum accepit, fimulque ex Jugurthæ prælio clamorem augeri, veritus ne legatus cognitâ re. laborantibus suis auxilio foret, aciem, quam distidens virtuti militum arte fratuerat, quò hostium itineri officeret, latilis porrigit; eoque modo ad Rutilii castra procedit. Romani ex improviso pulveris vim magnam animadvertunt. Nam prospectum ager arbustis consitus prohibebat. Et primò rati humum aridam vento agitari: post, ubi æquabilem manere, &, sicut acies movebatur, magis magisque appropinquare vident; cognitâ d re properantes arma capiunt, ac pro castris, ficut imperabatur, confistunt. Dein, ubi propiòs ventum est, utrimque magno clamore concurritur. Numidæ tantummodo e remorati, dum in elephantis auxilium putant, postquam eos impeditos ramis arborum. arque ità disjectes circumveniri vident, fugam faciunt: ac plerique; abjectis armis, collis, aut noctis, quæ jam aderat, auxilio integri abcunt. Elephanti quatuor capti, reliqui omnes numero f quadraginta interfecti. At Romani quamquam itinere, atque 8 opere castrorum, & prœlio fessi, lassique erant: tamen, quod Metellus amplius opinione morabatur, instructi, h intentique obviam procedunt. Nam dolus Numidarum nihil languidi, neque remissi pariebatur. Ac primò obscurâ nocte, postquam haud proculi inter seerant, strepitu, veluti hostes adventarent, alteri apud alteros formidinem simul. & tumultum facere : & penè imprudentià k admissum facious miserabile, ni utrimque præ-

INTERPRETATIO.

Et, dum Rutilius legatus properat ad | stium aciem instruit, uti res postulabat. militum.

2 Porrigit latius aciem, quam instru-

NOTE.

Loco.] Colle, fcilicet.

uì

n-

i-

ŋ,

12

íf-

2

2

L

:

ICS

e:

ıe,

m

tu

aj-

1-

0

-

C

2.

0-

0-

i-

G

t.

te

b Hostibus.] Romanis.
c Itineri.] Si nimirum Metello auxi

lium adferre voluissent.

d Re. | Exercitum, scilicet, adventare. e Remorati.] Ils ne firent ferme que

f Quadraginta.] In quibusdam, triginta tantam numerantur.

g Opere.] Scilicet castra munierant.

h Intentique.] Hinc videas quales fuerint Romani.

i Inter se. 1 De Romanis loquitur. quorum alii cum Metello, alii cum Ruti-

k Admissiam.] Ut, scilicet, Romani invicem pugnarent.

miffi equites rem exploraviffent. Igitur pro metu repente gaudium exorsum, milites alius alium læti appellant, acta edocent, arque audiunt: sua quisque fortia facta ad cælum fert. Quippe res humanæ ita sese habent: in victoria vel ignavis gloriari licet: advorsæ res etiam bonos detrectant. Metellus in iildem castris quatriduo moratus, saucios cum curâ reficit; meritos in prœliis more militiz donat, universos in concione laudat, arque agit gratias : hortatur, ad cætera, quæ levia funt, paremanimum gerant: pro victoria fatis jam pugnatum, reliquos labores pro prædå fore. Tamen interim transfugas, & alios opportunos. Iugurtha ubi gentium, aut quid agitaret, cum paucisne esset, an exercitum haberet, uti sese victus gereret, exploratum mist. At ille sese in loca saltuosa, & naturâ munita receperat : ibique cogebat exercitum numero hominum ampliorem, sed c hebetem, infirmumque, agri ac pecoris magis, quam belli, cultorem. Id ea gratia eveniebat, quòd præter equites regios nemo omnium Numida ex fuga regem sequitur. quò cujusque animus fert, eò discedunt. neque id flagitium militæ ducitur : d ità se mores habent. Igitur Metellus, ubi videt etiam e tum regis animum ferocem esse: bellum renovari, quod nisi ex illius lubidine f geri non posset: præterea g iniquum certamen sibi cum hostibus: minore detrimento illos vinci, quam suos vincere: statuit non prœliis, neque acie, sed alio more bellum gerendum. Itaque in loca Numidiæ opulentiffuma pergit: agros vastat: multa castella, & oppida, temerè munita, aut fine præfidio, capit, incenditque: puberes interfici jubet, alia omnia militum præda esse. Eå formidine multi morrales Romanis dediti h obsides: frumentum, &alia, que usui forent, affatim præbita: ubi-

INTERPRETATIO.

Res adverse etiam bonorum existima- | gentium Jugurtha ageret, aut quid agitionem violant.

taret, cum paucifne effet, an exercitum Tamen interim Metellus misit trans-fugas O alios opportunos exploratum, ubi Etus esset.

NOTE.

2 Donat.] Coronis, Armillis, Hastis, est tanta, ut pro altera lege sumatur. & id genus aliis.

b Transfugas.] Valde illi funt opportuni, quia maxime fideles esse coguntur: Interim videndum ne iis dolis capiamur, quos in hostes parare videntur.

c Hebetem.] Hebes dicitur cujus obtufa eft acies. Hic itaque exercitus intelligitur ad belli munia ineptus. Des gens mal-aguerris,

d Ità.] Iis respondet qui pravam confuetudinem mirabuntur. Ejus nimirum vis

e Tum.] Postquam profligatus fuisset. f Geri. Ille enim fylvis & defertis locis

pelli non poterat.

8 Iniquum.] Multis de causis tale erat: Nam Jugurthæ loca perspecta; nisi opportuna essent, non pugnabat; victus, aciem instaurare poterat; &c. Hæc omnia Metello adversa erant.

h obsides.] Ut, scilicet, de corum side

certi effent.

cumque res postulabat, præsidium impositum. Que negotia multo magis, quam prœlium male pugnatum ab suis, regem terrebant. Quippe cuius spes omnis in fugă sita erat, sequi cogebatur, & qui sua loca defendere nequiverat, 1 a in alienis bellum gerere. Tamen 2 ex inopia. quod optumum videbatur, confilium capit : exercitum plerumque in iisdem locis operiri jubet: ipse cum delectis equitibus Merellum sequitur: nocturnis & aviis itineribus, ignoratus, Romanos palantis repente aggreditur. b Eorum plerique inermes cadunt, multi capiuntur : nemo omnium intactus profugit: & Numidæ, priùs quam ex castris subveniretur, sicuti justi erant, in proxumos collis discedunt. Interim Romæ gaudium ingens ortum, cognitis Metelli rebus: uti seque. & exercitum more majorum gereret in adverso loco victor tamen virtute fuisset; hostium agro potiretur; Jugurtham, magnificum ex Auli socordiâ, spem salutis in solitudine, aut sugâ 3 coegesset habere. Itaque senatus, ob ea seliciter acta, diis immortalibus supplicia decernere: civitas trepida antea, & solicita de belli eventu, læta 4 agere: de Metello fama præclara esse. Igitur eo intentior ad victoriam niti: omnibus modis festinare: cavere tamen necubi hosti opportunus sieret: meminisse post gloriam invidiam sequi. Ità, quò clarior, eò magis anxius erat: neque post insidias Jugurthæ essuso exercitu prædari; ubi frumento, aut pabulo opus erat, cohortes cum omni equitatu præsidium agitabant: exercitus partem ipse, reliquos Marius ducebat. Sed igni magis, quam prædå ager vastabatur. Duobus locis haud longe inter se castra faciebant. Ubi vi opus erat, cuncti aderant: cæterum, quò e fuga, atque formido latiùs cresceret, divorsi agebant. Eotempore Jugurtha per collis sequi: tempus, aut f locum pugnæ quærere: quà venturum hostem

INTERPRETATIO.

Quippe Jugurtha, cujus spes omnis in suga sita erat, cogehatur sequi hostem, O, qui sua loca desendere nequiverat, cogehatur gerere bellum in alienis.

t:

.

n

t,

-

n

•

2 Tamen, in afflictis rebus, capit opti-

mum confilium, quod videbatur.
3 Cognito etiam quomodo coëgisset Ju-

gurtham glori abundum ex Auli socordià, habere spem salutis in desertis & fugà. 4 Civitas Romana anteatrepida & so-

licita de belli eventu, in lætitiå degebat. 5 Cavebat tamen ne alicubi occasionem præberet hosti opportunè suos invadendi.

NOTE.

In alienis.] Iis, feilicet, quæ Metellus expugnaverat. Cogebatur autem Jugurtha Metellum fequi, ne ille postquam omnes urbes sub potestatem coegisset, ipse regno spoliatus inveniretur.

b Eorum.] Romanorum, huc illuc prædæ & commeatuum causa divagantium.

c Cavere.] Securitas enim mater est

d Meminissa.] Utinam Viris magnis hæc eadem quæ Metello semper obversarentur; multos enim sua virtus perdidit, in invidiæ soveas incidentes, illam dum sequentur.

e Fuga.] Maximi est momenti in bello,

late incolas terrere & fugare.

f Locum.] Opportunum, intellige.

audierat,

audierat, pabulum & aquarum fontis, quorum penuria erat, corrumpere. modò se Metello, interdum Mario oftendere : postremos in agmine tentare, ac statim in collis regredi: rursus aliis, post aliis minitari: neque protlium facere, neque otium pati, tantummodo hostem ab incepto retinere. Romanus imperator ubi se dolis fatigari videt; neque ab hoste copiam pugnandi sieri; urbem magnam, & in ea parte, quâ sita erat, arcem regni, nomine e Zamam, statuit oppugnare; ratus id quod negotium polcebat, Jugurtham laborantibus suis auxilio venturum. ibique prœlium fore. At ille, quæ parabantur, à perfugis edoctus, magnis itineribus Metellum antevenit: oppidanos hortatur, moenia defendant, additis auxilio perfugis: quod genus ex copiis regis, quia fallere e nequibat, firmissumum erat. præterea pollicetur, in tempore semet cum exercitu affore. Ità compositis rebus in loca quam maxume occulta discedit; ac paulò post cognoscit, Marium f ex itinere frumenratum cum paucis cohortibus & Siccam millum: quod oppidum primum omnium post malum pugnam ab rege defecerat. Eò cum delectis equitibus noctu pergit, & jam egredientibus Romanis h in portă pugnami facit: fimul magna voce Siccenses hortatur, uti cohortes ab tergo circumveniant : fortunam illis præclari facinoris casum dare : fi id fecerint; postea sese in regno, illos in libertate sine metu ætatem acturos, ac ni Marius figna i inferre, arque evadere oppido i properavisset, profecto cuncti, aut magna pars Siccensum, sidem mutavissent: Tanta mobilitate sese Numidæ gerunt. Sed milites Jugurthini paulisper ab rege sustentati, postquam majore vi hostes urgent, paucis amissis profugi discedunt. Marius ad Zamam pervenit. id oppidum in campo fitumi magis k opere, quam natura munitum erat, nullius idonez rei egens,

INTERPRETATIO.

Et nisi Marius properavisset infere profesto cunsti, aut magna pars Siccentigna in hostem, atque evadere oppido, sium fidem mutavissent.

NOTE.

· Corrumpere.] Veneno, scilicet.

Retinere.] Ut tempus lucrifaceret, morâque Merelli exercitum conficeret.

c Zamam.] A Cirthagine quinque dierum itinere, versus occidentem, disfitam cam tuiffe volunt.

d Magnis.] Gall. dicimus, A grandes

e Nequibat.] Non equidem, si verè transfugæ fuerint; quia ab iis certo puniuntur quos deseruerunt, fi in manus veneriat. Interim caute cum his verfandum.

f Ex itinere.] Gall diceremus, Qu'on faits, que par son offiette.

wooit détache Marius pendant la marche. 8 Siccam.] Vocatur & Sicca Veneria, aut Venerea, item Veneria simpliciter. Propior est Carthaginem quam Zama.

h In porta.] Siccæ urbis scilicet.
i Properavisset.] Nimirum Marius injuriæ opportunus suisset, si in urbe remanfisset, ubi vel mulieres de fenestris prœlium facere potuissent : Verum, cum oppidani rebellandi occasionem non haberent, in fide perstiterunt.

k Opere.] Gall. diceremus, Elle étoit plus forte par les travaux qu'on y avoit

armis

BELLUM JUGURTHINUM. III

armis virisque opulentum. Igitur Metellus, pro tempore atque loco paratis rebus: cuncta mœnia exercitu circumvenit: legatis imperat,ubi quifque curaret. Dein, figno dato, undique fimul clamor ingens oritura neque ea res Numidas terret: infensi intentique sine sumultu manent : prælium incipitur. Romani pro ingenio quilque, pars eminus glande, aut lapidibus pugnare; b evadere alii, alii succedere, ac murum modò fuffodere, modò scalis aggredi, cupere prœlium 1 manibus facere. Contra ea oppidani in proxumos saxa volvere, sudes, pila, præterea pice & sulphure tædam 'mistam, ardentia mittere. Sed ne illos quidem, qui procul manserant, timor animi satis muniverat. Nam plerosque jacula, d rormentis aut manu emissa, vulnerabant: parique periculo, sed fama impari, boni atque ignavi erant. Dum apud Zamam sic certatur, Jugurtha ex improviso castra hostium cum magna manu invadit: remissis, qui in præsidio erant, & omnia magis, quam prœsium, exspectantibus, f portam irrumpit. At nostri, repentino metu perculsi, fibi quisque pro moribus consulunt : alii sugere, alii arma capere ; magna pars vulnerati, aut occifi. Cæterum ex omni multitudine non ampliùs quadraginta memores 8 nominis Romani, grege facto locum capere paulò, quam alii, editiorem: neque inde maxuma vi depelliquiverunt : sed tela eminus missa remittere, pauci in pluribus minus frustrati: sin Numidæ propiùs accessissent, ibi verò virutem ostendere, & eos maxumâ vi cædere, fundere, atque fugare. Interim Metellus, cum acerrume rem gereret, clamorem & tumultum hostilem à tergo accepit: dein, converso equo, animadvortit fugam ad se vorsum fieri. quæres indicat popularis esse. Igitur equitatum omnem ad castra properè mittit, ac statim C. Marium cum cohortibus sociorum; eumque lacrumans, per amicitiam, perque rempublic. obsecrat, ne quam contumeliam remanere in exercitu victore, neve hostes inultos abire finat;

INTERPRETATIO.

* Cupiebant cominus pugnare, & ma- | 2 Mittevans p phure obduct as. 2 Mittebant prætereatædas pice & fulmus conserere.

NOTE.

Glande.] Plumbum erat in glandis

modum efficium, quod fundis jaciebatur.

b Evadere.] Scilicet, qui labore fessi, aut ab hostibus vulnerati sunt, secedunt; alit in corum locum fuccedunt.

c Suffodere. | Ut eum dejicerent, & di-

ruerent.

m

1-

it

it

118

Ź

ì

á

i

ď

Tormentis.] Machinæ erant, qui-bus, magna vi, lapides, & id genus, in hostem ruebant.

e Fama.] Videlicet, non ii laudantur, qui in latibulis, vel fugientes inhonelta vulnera accipiunt.

f Portam.] Caffrorum, scilicet, alte-

ram; nam quatuor erant.

8 Nominis.] Id est, Gloria nominis Romani.

h In pluribus.] Id est, cum pauci Romans in plures Numidas tela mitterent, singulis jactibus aliquem attingébant.

ille brevi mandata efficit. At Jugurtha " munimento castrorum impedirus, cum alii super vallum præcipitarentur, alii in b angustiis ipsi sibi properantes officerent, multis amissis in loca munita sele recipit. Mesellus, infecto negotio, postquam nox aderat, in castra cum exercim revortimr. Igitur postero die, priùs quam ad oppugnandum egrederetur. equitatum omnem in ea parte, quà regis adventus erat, 1 pro caftris agitare jubet: portas, & proxuma loca tribunis dispertit: dein ipse pergir ad oppidum, atque, uti superiore die, murum aggreditur. Interim Jugurtha ex occulo repente nostros invadit, qui in primo locati fuerant, paulisper territi perturbantur: reliqui citò subveniunt. Neque diutius Numidæ refistere quivessent, ni pedites cum equitibus permixti magnam cladem in congressu facerent: quibus illi freti, non ut equestri prœlio solet, sequi, dein cedere, sed d advorsis equis concurrere, implicare, ac perturbare aciem: ità, expeditis peditibus suis, hostis e penè victos dare. Eodem tempore apud Zamam magna vi certabatur. Ubi quisque legatus, aut tribunus curabat, eò acerrume niti, neque alius in alio magis, quam in sese, spem habere: pariterque oppidani agere, pugnare, aut parare omnibus locis: avidius alteri alteros fauciare, quam semet tegere. clamor permixtus, hortatione, lætitia, gemitu: item strepitus armorum ad cælum ferri: tela utrimque volare. Sed illi, qui mœnia defensabant, ubi hostes paululum modò pugnam remiserant, intenti proclium equestre prospectabant. Eos, uti quaque sugurthæ res erant, lætos modò, modò pavidos animadverteres : ac, ficuti audiri à suis, aut cerni possent, monere alii, alii hortari, aut manu fignificare, aut f niti corporibus: huc & illuc, quasi vitabundi, aut jacientes tela, agitare. Quod ubi Mario cognitum est, (nam is in ea parte curabat) consulto leniùs agere, ac diffidentiam rei simulare: pati Numidas fine tumultu, regis prælium visere. Ità, illis studio suorum

INTERPRETATIO.

I Jubet omnem equitatum manere ante castra, in ea parie, qua rex adventare poterat.

2 In hanc & illam partem movebant corpus, quasi vitare, aut jacere tela debuissent.

NOTA.

Munimento] Vallo, fossâ, &c. b Augustiis.] Portarum, scilicet.

e Properantes. I Ità evenit: Dum multi in locis angustis sese invicem pulsant & premunt, vix unus & alter egreditur.

d Advorsis. 1 Non illi, ut solet, circumactis, (en caracolant) sed recta in hostem concitatis equis, pugnabant, ut, scilicet, introrumperent & pervaderent.

fimul Numidis peditibus & equitibus refistere, postquam sua acies turbata esset.

f Niti.] Sic solemus, quando quempiam videmus laborantem, qui res nostras tuetur; Eo serrè modo membra & nervi nostri moventur, 2c si res ipsas nosmet exequeremur.

adftrictis

adstrictis, repente magna vi murum aggreditur; & jam scalis egressi milites prope summa ceperant, cum oppidani concurrunt; lapides. ignem, alia præterea tela ingerunt. Noltri primo resistere: dein, ubi una, atque altera scala comminua; qui supersteterant afflicti sunt; cæteri, quo quisque modo potuêre, pauci integri, magna pars confecti vulneribus, abeunt. Deinde utrimque prælium nox diremit. Metellus postquam videt frustrà inceptum, neque oppidum capi, neque Jugurtham, nisi ex insidiis, aut 3 suo loco pugnam facere; & jam æltatem exactam effe; ab Zamâ discedit: & in iis urbibus, quæ ad sese desecerant, satisque munite loco, aut moenibus erant, præsidia imponir. Cæterum exercitum in provinciam, quæ proxuma est Numidiæ, biemandi gratia collocat. Neque id tempus ex aliorum more quieti, aut luxuriæ concedir, sed, quoniam armis bellum parum procedebat, insidias regi per amicos tendere, & eorum b perfidia pro armis uti parat. Igitur Bomilcarem, qui Romæ cum Jugurthâ fuerat, & inde clam, c vadibus datis, de Massive nece judicium sugerar, quòd ei per maxumam amicitiam maxuma copia fallendi erat, multis pollicitationibus aggreditur: ac primò efficit, ut ad fe colloquendi gratià occultus veniat : dein fide data, si Jugurtham vivum, aut necatum sibi tradidisset, fore, ut illi senatus impunitatem, & d sua omnia concederer. Facile Numidæ perfuadet, cum ingenio infido, tum metuenti, ne, fi pax, cum Romanis fieret, ipse per e conditiones ad supplicium traderetur. Is, ubi primum opportunum fuit, Jugurtham anxium, ac miserantem fortunas suas ac-

INTERPRETATIO.

fectu quo tenebantur erga suos, repente magna vi Marius murum aggreditur.

i

u

-

ti

e

ti

ri

1-

è

oi

e,

e,

:

i,

j-

H

ti n

8c

1

154

² Et milites, qui cum sealis advenerant, jam ferè ad murorum cacumen pervene-

oppidum capi, neque Jugurtham pugnare greditur.

Ità dum illi anxiè occupati erant, af- nisi ex insidiis, aut loco ipsi opportuno, O jam aftatem exactam effe, Zamâ difcedit; O in iis urbibus imponit prasidia, que in suam fidem venerant, & loco, aut mænibus fatis munitæ erant.

4 Quia Jugurtham fallere facillime 3 Poliquam Metellus videt illud quod Bomilcar poterat, ex maxuma amicitia, inceperat frustrà inceptum fuisse, neque eum Metellus multis pollicitationibus ag-

NOTE.

- putâ;
- b Perfidia.] Videant proditores num fatis nomen placeat: Etiam apud illos milcar possidebat. qui ea utuntur corum ars perfidia vocatur: c Conditiones. 1 omnia vendunt.
 - " Vadibus.] Ideo istud addidit, ne cui
- a Aliorum. Imperatorum scilicet Auli mirum videatur, quod effugere ille potuerit.
 - d Sua.] Id est, quecumque bona Bo-
- c Conditiones. J Id est, Ne inter alias Imo illis funt detestabiles & execrandi ; pacis conditiones hec quoque effet, ut Boquandoquidem scipsos, & fidem, ante milcar ad supplicium à Jugurtha trade-

cedit: monet, atque lacrumans obtestatur, ut aliquando sibi liberisque, & genti Numidarum optume merenti, provideat: omnibus præliis fese victos: agrum vastatum: multos mortalis captos, occisos: regni opes comminutas effe: satis sæpe jam & virtutem militum, & fortunam tentatam: 2 caveat, ne, illo cunctante, Numidæ fibi consulant. His, atque talibusaliis ad deditionem regis animum impellit. Mittuntur ad imperatorem legati, qui Jugurtham imperata facturum dicerent, acb fine ulla pactione sese, regnumque suum in illius fidem tradere. Metellus properè cunctos senatorii ordinis ex hibernis accersiri jubet : eorum, atque aliorum, quos idoneos ducebat, confilium haber. Ità more majorum, ex confilii decreto, per legatos Jugurthæ imperat, argentic pondo ducenta millia, elephantos omnis, equorum, & armorum aliquantum. Quæ postquam sine morâ facta sunt, jubet persugas omnis vinctos adduci. Eorum magna pars, uti justum erat, adducti: pauci, cum primum deditio cœpit, ad Regem Bocchum in Mauritaniam abierant. Igitur Jugurtha, ubi armis, virisque, & pecunia spoliatus est, cum iple ad d imperandum e Tisidium vocaretur, rursus cœpit f slectere animum suum, & ex mala conscientia digna timere. Denique, multis diebus per dubitationem consumtis, cum modo tædio rerum adversarum omnia bello potiora duceret: interdum secum ipse reputaret, quam gravis casus in servitium ex regno foret: multis, magnisque g præsidiis nequicquam perditis, de integro bellum sumit. Et Romæ senatus, de provinciis consultus, Numidiam Merello decreverat. Per idem tempus h Uticæ fortè C. Mario, per hostias diis supplicanti, magna, atque mirabilia portendi haruspex dixerat: proinde, quæ animo agitabat, fretus diisageret : fortunam quam sæpissume experiretur ; cuncta prosperè eventura. At illum jam antea consulatus ingens cupido exagitabat : ad quem capiundum, i præter vetustatem familiæ, alia omnia abundè erant; industria, probitas, mulitiæ magna scientia, animus i belli ingens,

INTERPRETATIO.

FOmnia erant abunde, si excipias vetustatem familia.

NOTE.

a Caveat.] Vides ab improbo prodi- imperaretur: Ità loquutos esse veteres protore ne cavere quidem potuisse omnium bat Servius in Virgilium. perfidorum perfidiofissimum; illumque, alterum, de more, eam quam avertere ticam fitam fuisse volunt. videbatur, ficam in pectus defixisse.

b Sine ulla. | Illud est quod dicimus,

A Discretion.

c Pondo.] Quod Gallice dicimus un mare d'argent, octo tantum continet uncias, Pondo duodecim.

d Imperandum.] Passive, Id est, ut

e Tisidium,] Inter Carthaginem & U-

f Fiettere. Id est, pedem referre, & ab institutà deditione animum revocare. g Prasidiis.] Argento, videlicet, Ele-

phantis, Armis, Equis, &c.

h Utica.] Jam satis nota, non longea Carthagine, versus occidentem.

i Belli.] Adverbialiter, sicut domi.

domi

domi modicus, lubidinis & divitiarum victor, tantummodo gloriz avi dus. Sed is natus, & omnem pueritiam Arpini altus, ubi primum ætas militize patiens fuit, stipendiis faciundis, non Græcâ facundiâ, neque urbanis b munditiis sese exercuit: ità interartis bonas integrum ingenium brevi adolevit. Ergo ubi primum tribunatum militum à populo petit, plerisque faciem ejus ignorantibus, facilè, 2 notus, per omnis tribus declaramr. Deinde ab eo magistratu, alium postalium sibi peperit: semperque in potestatibus eo modo agitabat, ut amplore, quam gerebat, dignus haberetur. tamen is 3 ad id locorum talis vir (nam poftea ambitione præceps datus est) consulatum appetere non audebat. Etiam rum alios magistratus plebes, consulatum nobilitas inter se c par manus tradebat. Novus nemo tam clarus, neque tam egregiis factis erat, quin is indignus illo honore, & quasi pollutus haberetur. Igitur, ubi Marius haruspicis dicta eòdem intendere videt, quò cupido animi bortabatur ; ab Metello d petundi gratia missionem rogat : cui quamquam virtus, gloria, arque alia optanda bonis 4 superabant, tamen inerat contemtor animus, & superbia, e commune nobilitatis malum. Itaque primum commotus insolità re, mirari ejus confilium, & quasi per amicitiam monere, he tam f prava inciperet, neu super fortunam animum gereret ! non omnia omnibus cupienda esse: debere illi res suas saris placere:

INTERPRETATIO.

Ita ingenium incorruptum brevi adolevit inter artes bonas.

n

n

n

15 1e

e-

rè

d

dè

ns,

10

U-

6

gèà

mi

² Erzo, ubi primum petit Tribunatum militum à populo, quamquam plerique ignorarent faciem ejus, cognitus tamen virtute bellica, declaratur facile Tribunus per omnes tribus.

3 Tamen vir ille, ad id usque tempus

aded clarus, (nam postea ambitione plane corruptus est) non audebat appetere Conlulatum.

4 Cui, (quamvis virtutem, gloriam, atque alia, quæ boni desiderare d-bent, affatim haberet,) tamen inerat animus contemtor, & Superbia, que sunt vitium commune nobilitatis.

NOTE.

rum in Samnitibus, ad Lirim fluvium, patria ciam Ciceronis.

b Munditiis.] Galanterie, Politesse. c Per manus.] Proverbialis loquutio. Gall. dicimus, de main en main. Patres quali ex compacto fuccessive consularum administrabant, mutuasque sibi ad eum obtinendum operas invicem præbebant.

d Petundi.] Consulatum, scilicet. Dixit Metello se ideo missionem rogare, ut ad petendum Consulatum Romam proficisceretur.

· Commune.] Eî re preceps pleraque ruit nobilitas; vixque alier inter homines

Arpini.] Arpinum urbs fuit Hirpino | evenire potest. Itaque caveant qui vere nobiles, aut boni cives esse volent.

FPrava.] Loquitur de petitione Confulatus. Quis verò, cui modò virile ingenium iit, tantam injuriam tolerare queat; ut non ii virtutis laudibus & præmis fruantur, qui virtute ornati funt, sed qui ejus qualiacumque à majoribus infignia habuerunt? Necessario intereundum est illi Reipublicæ, in quâ virtuti fua merces detrahitur; atque illi nobiles foli & deferti tandem vivere coguntur, qui aditum, per quem patres fui, qui mortui funt, cos ad gloriam evexêre, aliis occludunt.

postremò caverer id potere à populo Rom, quod illi jure negare tur. Postquam hæc, atque alia talia dixit, neque animus Marii flectitur; respondit, ubi primum potuisset per negotia publica, a facturum sele, que peteret, ac postea sepius eadem postulanti fertur dixisse, ne festinaret abire : satis mature illum cum filio suo consulatum petiturum. Is eo tempore b contubernio patris ibidem militabat, annos natus circiter xx. quæ res marium cum e pro bonore, quem affectabat, d tum contra Metellum vehementer accenderat. Ità cupidine, atque irâ, pessumis consultoribus, grassari: neque facto ullo, neque dicto abstinere, quod modo e ambitiosum foret: milites, quibus in hibernis præerat, laxiore imperio, quam antea habere: apud negotiatores, quorum magna multitudo Uticæ erat, 8 criminosè simul & magnificè de bello loqui : dimidia pars exercitus fibi permitteretur: paucis diebus Jugurtham in catenis habiturum: ab imperatore consultò i trahi, quòd homò i inanis, & superbiæ regiæ, imperio nimis gauderet Quæ omnia illis ed k firmiora videbantur, quòd diuturnitate belli res familiaris corruperant. & 1 animo cupienti nihil fatis festinatur. Erat præterea in exercitu nostro Numida quidam, nomine Gauda Manastabalis filius, Masinissa nepos, quem Micipsa testamento beredem m secundum scripserat; morbis consectus,

ERPRETATIO.

Marius hæc dicebat, Dimidia pars | prolongari, quia ille homo inanis, & pleexercitus sibi permitteretur, paucis diebus se habiturum Jugurtham in catenis; bel-lum de industria ab Imperatore Metello

NOTE.

* Facturum.] Loquitur de Marii missi-

b Contubernio. | Contubernium Gall. diceremus, une tente. Figurate verò hoc in loco fignificat, Metelli filium admodum adolescentem tune temporis sub patre militiam didicisse.

c Pro bonore.] Intellige, eò vehementiùs Marium honorem concupivisse, quòd obices objicerentur.

d Tum.] Nota vim istius voculæ quæ Is est qui speciem ostentat earum rerum, post cum lignificationem auget: Quam-quarum corpus non habet. quam enim hic propè idem est animi k Firmiora.] Id est, Veritati magis motus ac superior; nam fieri nequit, consentanea, & firmius probata.

ut quis bonum aliquod summo cum studio persequatur; quin idem, si possit, omnia impedimenta removeat; attamen tim, ut ii crederent bellum revera à Memaximus est animi impetus contra id tello protractum fuisse. quod primò obstare videtur. Arque hinc, qui volet, multa documenta petere poterit. ret, si absque omni herede filii morerentur.

e Ambitiosum.] Id est, quod ad favorem & benevolentiam capt and am comparatum esset. Aliter alibi sumitur.
f Luxiore. Non omnia à militibus ex

militari disciplina exigebat.

g Criminose.] Contra Metellum, fcilicet; quod aperte postea dicetur.

h Magnissice.] Pro se, prout explicat

proximis verbis.

i Inanis.]Gall.dicimus,un homme vain.

tientiam & desiderium causam fuisse par-

"Secundum.]Idest, Qui hereditatem adi-

& ob eam caussam mente paululum imminutâ. Cui Metellus petenti, more regum, uti sellam i juxtà poneret, item postea b custodia causa turmam equitum Romanorum, utrumque negaverat: 3 honorem, quod corum modò foret, quos populus R. reges appellavisser: præsidium, quod contumeliolum in c eos foret, si equites Romani, satellites Numidæ traderentur. Hunc Marius anxium aggreditur, atque hortatur, uti contumeliarum in imperatorem d cum suo auxilio pœnas petat : hominem ob morbos animo pariim valido3 secunda oratione extollit : 4illum regem virum ingentem, Masinissa nepotem esse: si Jugurtha captus, aut occifus foret, imperium Numidiæ fine morâ habiturum: id adeò mature posse evenire, si ipse consul ad id bellum missus foret. Itaque & illum, & equites Romanos, milites, & negotiatores, alids ciple, plerosque paces spes impellir, uti Romam ad suos necessarios asperè in Metellum de bello scribant; Marium imperatorem poscant. Sic illi à multis mortalibus f honestissumà suffragatione consulatus petebatur. simul ea tempestate plebes, nobilitate fusa per legem 8 Mamiliam, novos extollebar. Ità Mario cuncta procedere. Interim Jugurtha, postquam, omissa deditione, bellum incipit, cum magna cura parare omnia, festinare, cogere exercitum: civitates, quæ ab se desecerant, formidine, aut oftentando præmia 6 affectare: communire suos locos: arma, tela, aliaque, quæ spe pacis amiserat, reficere, aut commercari: 7 servitia

INTERPRETATIO.

" Gui Ganda petenti, uti poneret sellam juxta Metellum, sicuti reges ponere consueverant, item petenti postea turmam equitum Romanorum, custodiæ causa, Metellus utrumque negaverat.

2 Metellus negaverat bonorem, quod is honor effet tantum eorum, quos P. Romanus appellavisser reges; præsidium negaverat, quod id contumeliosum esset in ostensando equites Romanos, si ii traderentur, ut defecerant. essent satellites, Numidæ.

... 3 Inflat oratione favente hominem qui animo erat imbecilli ex morbis.

4 Marius Gaudet dicit, Illum effe regem, orc.

s Sic Consulatus petebatur illi (Mario) à multis mortalibus honestissima suffragandi ratione.

6 Conabatur recipere formidiné, aut ostentando præmia, civitates que ab se

7 Alliciebat ferves Romanorum.

NOTA.

- Gall. dicimus, Un imbecille.

X

1-

at

n.

n,

zis

a-

ar-

ic-

di-

ur. 8

- b Custodia.] Pour sa garde. c Eos.] Romanos. Sed substantivo præpositum est pronomen, ut major sit indignitas, quò propius equites, Numidæ conjungentur.
- Cum suo auxilio.] Videtur Sallustius de industria incultum Marii stilum cepisse.
- 2 Imminuta. 1 Idem efiquod dicit po- Hoc verò dicebat Gauda, Niteretur anfea, fuisse eum animo parum valido. xilio quod ipsi praftaret, dum injurias cum Metello expoftularet.
 - · Ipfe. | instorisate & favore, quo apud ipsos valebat.
 - Honestissima. Omnino; fiquidem non ipfe petere, fed iph Magistratus ultro conferri videbatur.
 - g Mamiliam.] De quâ fuprà.

Romanorum allicere, & eos ipsos, qui in præsidiis erant, pecunia tentare: prorsus nihil intactum; neque quietum pari: cuncta agitare. Igitur Vaccenses, quò Metellus initio, Jugurtha 1 pacificante, przsidium imposuerat, fatigati regis suppliciis, neque antea voluntate alienati, principes civitatis inter se conjurant: (nam vulgus, uti plerumque solet, & maxumê Namidarum, ingenio mobili, seditiosum, atque b discordiofum, erat cupidum novarum rerum, quieti & otio advorsum) dein, compositis inter se rebus, in diem tertium constituum; quod is festus celebratusque per omnem Africam, ludum, & lasciviam magis, quam formidinem, oftentabat. Sed, ubi tempus fuit, conturiones, tribunosque militaris, & ipsum præsectum oppidi L. Turpilium Silanum, alius alium domos luas invitant; eos omnis, præter Turpilium, inter epulas obtruncant; postea milites palantes, inermes, quippe in d tali die, ac fine imperio, aggrediuntur. Idem plebes facit, pars edocti ab pobilitate, alii e ftudio talium rerum incitati, qu'is, acta, confiliumque ignorantibus tumultus ipse, & res novæ satis placebant. Romani milites, improviso metu, incerti ignarique quid porissumum facerent, ? trepidare ad arcem oppidi, ubi figna, & scura erant: præsidium hostium, portæ ante clausæ fugam prohibebant; ad hoc mulieres, puerique, 3 pro tectis ædificiorum faxa, & alia, quæ locus præbebar, certatim mittere. Ità neque caveri f anceps malum, nequè à fortiflumis s infirmissumo generi resisti posse: juxtà boni, malique, strenui, & embelles inulti obtruncati. În eâ tantâ asperitate, savissumis Numidis, & oppido undique clauso, Turpilius præsectus unus ex omnibus Italicis profugit intactus: id misericordiane hospitis, an pactione, an casu ità evenerit, parum comperimus; 4 nifi, quia illi in tanto malo turpis vita integrâ fa-

INTERPRETATIO.

Dum Jugurtha paci studeret.

2 Romani festinanter & tumultuose ac-currunt ad arcem oppidi.

per amulationem, saxa & alia, qualocus præbebat.

currunt ad arcem oppidi.

3 Mulieres & pueri, stantes pro testis quia in tanto malo, ile pluris fecit turpem adificiorum mittebant certatim, & quasi vitam, quam famam inviolatam.

NOTE.

2 Voluntate. 1 Gall. d' Inclination. Inviti | Sapientis illius fententia affimanda fit.

Metello parebant.

Discordiosum. 1 Vox Sallustio peculiaris, nuli forte ex veteribus desumta est.

Conftituant.] Gall. Ils marquerent le jour de l'execution. Diem affignant, quo presidiarios milites jugularent.

d Tali.] Quo se jucunditati dabant.

Studio.] Quia cædem & murationes s Injamabant. Ceterum ex hoc loco videant pueris. Reram publicarum moderatores, quanti,

qui principiis obstandum esse voluit. Principiis & Principibus occurrendum est; nam postquam late graffara est seditio, frustra furenti multitudini ea fræna injicias, quibus paucos regere nesciveris.

f Anceps,] Seu pugnare, seu fugere

mallent.

& Infirmissimo.] Mulieribus, scilicet, &

ma potior fuit, improbus intestabilisque videtur. Metellus, postquam de rebus Vacce actis comperit, b paulisper, mœstus è conspectu abit : dein, ubi ira, & zgritudo permixta sunt, cum maxuma cura ultum ire injurias festinat. Legionem, cum quâ hiemabat, & quòm plurimos poreft Numidas equites pariter cum occasu solis expeditos educit: & posterà die circiter horam d tertiam pervenit in quamdam planitiem, locis paulò superioribus circumventam. Ibi milites fessos itineris magnitudine, & jam abnuentes omnia, docet oppidum Vaccam non amplius mille passum abesse: decere illos reliquum laborem æquo animo pati; dum pro civibus suis, viris fortissumis, atque miserrumis, poenas caperent. Præterea e prædam benigne oftentat. Sic animis eorum arrectis, equites in 1 primo latere, pedites quam artissume ire, & signa occultare jubet. Vaccenses ubi animadvertere ad se vorsum exercitum pergere; primo, uti res erat, Metellum esse rati, portas clausere; dein, ubi neque agros vastari, & eos, qui primi aderant, Numidas equites vident, 2 rursus Jugurtham arbitrati cum magno gaudio obvii procedunt. Equites peditesque, repente signo dato, alii vulgum f effusum oppido cædere: alii ad portas festinare; pars turres capere; ira, atque spes prædæ, amplilis, quam lassitudo, posse. Ità Vaccenses biduum modò ex persidia lætati: civitas magna, & opulens g pœnæ cuncta, aut prædæ fuit. Turpilius, quem præfectum oppidi unum ex omnibus profugisse suprà oftendimus, jussus à Metello caussam dicere; postquam sese parum expurgat, condemnatus, verberatusque capite pœnas solvit. Nam is civis ex Latio erat,

INTERPRETATIO.

me conspicua parte agminis.

Jubet equites esse in prima & maxu- procedunt illi obviam cum magno gaudio. ² Ex adverso arbitrati Jugurtham ese,

NOTE.

² Intestabilis.] Is est qui neque testimonium dicere, neque testamentum facere, neque, ut nonnulli putant, testamento quicquam consequi potest. Sed pro homine nefario fumitur & execrando.

Paullisper.] Id est, Posiguam ali-quantulum, audito nuncio, in eodem loco, mæstus permansisset, postea abivit.

c Postera.] Vide nomen dies in fæminino genere, etiam cum tempus certum denotat; contra quam nonnulli tradunt.

d Tertiam.] Nobis nona effet matutina: nam Romanis, ab ortu folis ad Occafum duodecim semper horæ numerabantur, quæ ideo breviores, quandoque proi tempus, magis quam numerandi ratio

spectetur, hæc tertja hora, pro varialecorum litu, & tempestatibus, lexta, septima, nona, aut circiter esse poterit.

e Pradam, Promittit se urbem relicturum direptioni. Qu'il mettroit la ville au

pillage.

f Effusum.] Populus urbe egressus erat, ut obviam Jugurthæ procederet.

g Pane.] Interfecerunt aut corruperunt ea omnia quæ ad sium usum non fuerunt accommodata.

h Nam.] Interpretes miror, qui prope omnes ideo gravius hune Turpilium punitum esse volunt, quòd is tantum ex Latio civis esset, quia scilicet, ut illi arbilixiores erant. Sed notandum est, quod trantur, si Romanus suisset, eum Lex Porcia & Valeria à securi liberassent. Con-

Per idem tempus Bomilcar, cujus impulsu Jugurtha deditionem, quam meru deseruit, inceperat, suspectusque regi, & ipse eum suspiciens, novas res cupere: ad perniciem ejus dolum quærere: diu noctuque fatigare animum: denique, omnia tentando, socium sibi adjungit Nabdalsam, hominem nobilem, magnis opibus clarum, acceptumque popularibus suis : qui plerumque b seorsum ab rege exercitum ductare, & omnis res exlequi solitus erat, quæ Jugurthæ fesso, aut majoribus adftricto superaverant; ex quo illi gloria, opesque inventæ. Igitur utriusque confilio dies infidiis statuitur: cætera, uti res posceret, ex tempore parari placuit. Nabdalsa ad exercitum profectus, quem inter hiberna Romanorum jussus habebat, ne ager inultis hostibus vastaretur. Is postquam, magnitudine facinoris perculsus, ad tempus non venit; d metulque rem impediebat, Bomilcar simul cupidinibus incepta patrandi, & ctimore socii anxius, ne, omisso vetere consilio, f novum quæreret; litteras ad eum per homines fidelis mittit : in qu'is mollitiem, socordiamque viri accusare: 8 testari deos, per quos juravisset: monere,

INTERPRETATIO.

Nabdalsa professus est ad exercitum, prope ea loca in quibus Romani hybernum quem habebat, ex mandato Jugurtha, tempus transsebaut.

NOTA.

stat verò non modò non in castris, ut in urbe, Legem Porciam Romanos cives ab Imperatorum virgis & securibus vindicasse; sed insuper graviùs in cives Romanos, quam Socios, animadversum fuisse, prout illud ex Livii libro 30 probatur. Czerum Plutarchus in Mario tradit, compertum esse postea, hunc Turpilium injuste damnatum suisse: Intactus enim ideo a Vaccensibus dimissus est, quòd modeste humaniterque sese in eos gessisse.

Metu. Videlicet timuit Jugurtha, ne, si absolute & sine ulla pactione dedititius esser. Romani ipsum quoque morte

multarent.

b Scorjum.] Intellige Jugurtham, Metelli exemplo, fuas quoque copias in duas partes divilifie, quarum alteri Nabdalfam

præfecerat.

c Ex tempore.] Scil cet non omnia poffunt provideri; plurima ex occasione pendent, quæ medius, quam hominum consilia, res ipsa expedit. Itaque satis suit duobus perduellibus de re ipsa convenire, cætera invicem ad socii prudentiam remittentibus. d Metusque.] Nimirum Nabdalsa ejusmodi criminibus non erat assuetus, prout Bomilear: Expavit itaque ad incepti facinoris maturiorem cogitationem.

e Timore.] Ne ità intelligas, quafi Bomilcar Nabdalsæ timorem cognovisset; aut, quod idem est, eò quòd Nabdalsa timeret, ipse anxius esset: Verum credendum est Bomilcarem animo fuisse perturbato, quod ne à Nabdalsa Jugurthæ traderetur, maximè reformidaret.

f Novum.] Ab inceptâ proditione defisteret, atque Jugurthæ Bomilcaris insi-

dias detegeret.

s Testari.] Rem miram! Deos quoque testari hominem improbum, in re improba! Imo, quamquam dictu hortendum est, inter eos homines qui se maxime Christianos dici volunt, nonnulli conspiciuntur, qui ut maxime sunt improbi, ità anxie operam dant, ut non demonum turbam, sed verum Deum, scelerum suorum, non testem modo, sed participem & vindicem habeant. Quæ genera sacrilega, cum propter frequen-

ne præmia Metelli in ? pestem suam converteret ; Jugurthæ b exitium adesse: cæterum, 'suâne, an Metelli virtute periret,id modò agitari: proinde reputaret cum animo suo, præmia an cruciatum maller. Sed cum ex litter allata, forte Nabdalfa, exercito corpore fessus, in lecto quiescebat; ubi, cognitis Bomilcaris verbis, primò cura, dein, ut ægrum animum solet, somnus cepit. Erat ei Numida quidam negotiorum curator fidus, acceptusque, & omnium confiliorum, nisi d novissumi, particeps. Qui goftquam allatas litteras audivit, ex consuetudine ratus operà aut ingenio suo opus esse, in tabernaculum introit : dormiente illo, epistolam, super caput in pulvino temere positam, sumit, ac perlegit, dein properè, cognitis infidiis, ad regem pergit, Nabdalfa, post paulò experrectus, ubi neque epistolam reperit, & rem omnem, ur acta erat, ex e perfugis cognovit; primo f indicem perfequi conatus: postquam id frustrà fuit, Jugurtham placandi gratia accedit : ' quæ ipse paravisset, perfidia clientis sui, facere præventum : lacrumans obtestatur per amicitiam, perque sua antea fideliter acta, ne super tali scelere suspectum sese haberet. Ad earex aliter, atque animo gerebat, placide respondit. Bomilcare, aliisque multis, quos socios insidiarum cognoverat, interfectis, g iram oppresserat, ne qua ex eo negotio seditio oriretur. Neque post id locorum Jugurthæ dies, aut nox ulla quieta fuit: neque loco, neque mortali cuiquam, aut h tempori satis credere: civis, hostisque juxtà metuere: circumspectare omnia. & omni strepitu pavescere, alio, atque alio loco sæpe contra decus regium noctu requies-

INTERPRETATIO.

Dicit Jugurtha, se preventum perfidia clientis sui facere que apse paravisset.

NOTE.

quentiam, jam non liceat admirari, uti- | nam Principibus aliquando atrociffimis pœnis liceat & libeat profligare.

^a Peftem.] Scilicet Metellus irrifus à Nabdalsâ, fi is minus promiffa fervasset,

injuriam, data occasione ultus esset.

b Exitium.] Excusatio est facinoris, quali dicat, Quandoquidem necessariò Jugurthe pereundum est, satius est eum perire solum, nosque amicos saltem in ejus morte salutem nostram invenire. Quam verò vana & futilis sit excusatio nihil attinet dicere.

e Suâne.] Bomilcaris, nempe, & Nab-

d Novissumi.] Proditionis, scilicet, Ju-

e Perfugis.] Eos fuisse arbitror quibus ni denique tempore metuebat.

corporis custodiam crediderat, quibusque utebatur, quia minus fallere audent: Atque illi Numidam tabernaculo egredientem & festinantem viderant. Vel forte nonnulli transfugæ tunc advenerunt, qui interrogati, num in quemdam ità & ità ornatum incidissent, rem omnem aperuerunt.

f Indicem.] Clientem suum, quem ea causa discessisse credebat, ut Jugurthæ conspirationem suam manifestam face-

g Iram.] Simulavit Jugurtha fe Nabdalfæ fidem habere, ne, in eum talem fi pariter sæviret, ut in Bomilcarem, seditio aliqua fieret.

h Tempori. | Id eft, Dies, noctes, om-

cere: interdum fomno excitus arreptis armis tumultum facere: ità formidine, quafi vecordia, exagitari. Igitur Metellus, ubi de casu Bomilcaris, & indicio patefacto ex perfugis cognovit; rurlus tamquam ad integrum bellum cuncta parat, fastinatque. Marium fatigantem de 1 profectione, fimul & invisum, & offensum, fibi parum idoneum ratus, domum dimittit. Et Romæ plebes, litteris, que de Metello ac Mario missa erant, cognitis, b volentia de ambobus acceperant, Imperatori nobilitas, quæ antea decori fuerat, c invidiæ esse: at illi alteri d generis humilitas favorem addiderat: cæterum in utroque magis studia partium, quam bona, aut mala sua, e moderata. Præterea f seditiosi magistratus vulgum exagitare, Metellum omnibus concionibus g capitis arcessere, Marii virtutem in majus celebrare. Denique plebes sic accensa, ut opifices, agrestesque omnes, quorum res, h fidesque in manibus sine erant, relictis operibus i frequentarent Marium, & sua necessaria post illius honorem ducerent. Ità perculsa nobilitate, post multas tempestates novo homini consulatus mandatur: & postea populus à Tr. pl. Manlio

NOTE.

* Profestione.] De quâ suprà; avebat enim Romam proficisci, Consulatum pe-

citurus.

b Volentia.] Quandoquidem hæc vox eadem, eodem fenfu, ab ipfo Sallustio, 4. historiarum, repetitur, dubium non est quin ità seripserit. Posita verò est pro Grata aut Placentia. Nimirum plebs ketabatur quòd, per litteras, quæ ex Marii mente scriptæ erant, occasio data esse aliquem ex suis promovendi, nobilitatem deprimendi.

e Invidia.] Quia tunc plebes plus poterat, cui nobilitaris dominatio invifa

crat.

ad Generis.] Marius humili loco quia natus erat, ideo à plebe magis amabatur.

Moderata. Id est, non tam ex opinione virtuis, aut socordiæ, seu Metelli, seu Marii, Plebs aut Nobilitas Metello, vel Mario, savebat, aut nocebat, quàm quia, suos promovere, alios deprimere, singulorum animo penitus insederat. Istud verò cujus sit momenti nemo non videt; ut mirari subeat quomodo tam diu Respublica Romana cum hac peste stare potuerit. Causa morbi, superbia, tum Populorum, tum Magistratuum. Sed, quando ità nati sumus omnes, ut nequidem ad summum bonum ullo modo cogi su-

fiineamus, neque id unquam ipse Deus cogitet; hos decet in primis, qui rectores & moderatores sunt, sapientia stupidam multitudinem prævertere, ut duci se, quod cæca amat, non cogi, quod libera detestatur, semper cognoscat. Optime Terent. in quodam Prologo de iis Amicis suis quos maxime commendare volebat.

Quarum, inquit, opera in bello, in o-

tio, in negotio,

suo quisque tempore usu' est SINE SU-PERBIA.

f Seditiosi.] Tribuni, scilicet, qui ad seditionem & discordiam tantum creati suisse videntur.

8 Capitis.] Id cst, Earum rerum reum facere, & ad Populum accusare, ex quibus libertas, dignitas, civitas, vita etiam

quandoque amitatur.

h Fidesque.] His polita est pro fructu quem quis, precipuè ex agro suo decerpit, qui fideliter cum fructum producit, cuique ille fidit. Eodem planè modo loquitur Horat. Oda 16.lib.3. Gall.dicimus, Dont tout le bien & tout le revenu consfroit dans le travail de leurs mains.

i Frequent arent.] Non quod cum eo essent: ad domoin ejus obambulabant,

eum fequebantur, &c.

Mantino

N

-

Pfi

li

d

fa

20

of

di

CE

R

ta fu

op eji

be

Va

id

m

CO

re

re

qu

m

tel

pri

no

BELLUM JUGURTHINUM. 123

Mantino rogatus, quem vellet cum Jugurtha bellum gerere, frequens Marium justit. Sed senatus paulo ante Metello Numidiam decreverat. ea res frustrà fuit. Eodem tempore Jugurtha. amissis amicis, quorum plerosque ipse necaverat, cæteri formidine, pars ad Romanos, alii ad regem Bocchum profugerant; cum acque bellum geri fine administris posset, & novorum sidem in tanta persidia veterum experiri periculofum duceret; varius incirtusque agitabatur; neque illires, neque confilium, aut quisquam hominum satis placebat: itinera, prefectosque in dies mutare: modò advorsum hostes, interdum in solitudines pergere : fæpe in fugå, at post paulò in armis spem habere: dubitare virtuti popularium an fidei minus crederet. Ità, quòcumque i intenderat, res advorsæ erant. Sed inter eas moras repente se Metellus cum exercitu oftendit. Numidæ ab Jugurtha pro tempore parati, instructique sunt : dein prœlium incipitur. Quâ in parte rex pugnæ affuit, ibi aliquandiu certarum : cæteri omnes ejus milites primo congressu pulsi, fugatique: Romani fignorum, & armorum, & aliquanto numero hostium potiti. Nam ferme Numidas in omnibus prœliis magis pedes, quam arma tutata sunt. Eâ fugâ Jugurtha impensiùs modò rebus suis distidens, cum perfugis, & parte equitatus, in solitudines, dein b Thalam pervenit, in oppidum magnum, & opulentum: ubi plerique thefauri, filiorumque ejus multus pueritiæ cultus erat. Quæ postquam Metello comperta sunt. quamquam inter Thalam flumenque proxumum, in spatio millium quinquaginta, loca arida, arque vasta esse cognoverat, tamen spe patrandi belli, si ejus oppidi potitus foret, omnis asperitates supervadere, ac aturam etiam vincere aggreditur. Igitur omnia jumenta farcinis levari jubet, nifi frumento dierum x. cæterum entris modò, & alia aquæ idonea portari. Præterea conquirit ex agris quam plurimum poteft domiti pecoris: eoque imponit vasa cujusque modi, sed pleraque lignea. collecta ex tuguriis Numidarum. Ad hoc finitumis imperat, qui se post regis fugam Metello dediderant, quam plurimum quilque aquæ portaret: diem, locumque, ubi præsto forent, prædicit. Ipse ex flumine, quam proxumam aquam oppido esse suprà diximus, jumenta onerat. Eo modo instructus ad Thalam proficiscitur. Dein ubi ad id loci yearum.

INTERPRETATIO.

Ità quòcumque animum converterat. res adversa erant.

NOTE.

² Ea.] Quod, nimirum, Senatus Me- tionem & recreationem pertinet. tello, Numidiam decreverat.

0

b Thalam.] Satis constat Africæ pro-priæ urbem fuisse: Situs præcise non cog-

Cultus.] Id est, Quidquid ad educa-

d Naturam.] De ariditate loci pracipue intelligitur.

e Utris.] Uter pellis eft qua continentur liquores.

quò Numidis præceperat; & castra posita, munitaque sunt; tanta repente celo missa vis aque dicitur, ur ea modo exercitui satis superque foret. Præterea commeatus spe amplior; quia Numidæ, sicuti plerique in nova deditione, officia intenderant. Cæterum milites religione pluviâ magis us: eaqueres multim animis eorum addidit. Nam rati sele diis immortalibus curæ esse; dein postera die, contra opinionem Jugurthæ. ad Thalam perveniunt. Oppidani, qui se locorum asperitate munitos crediderant, magna atque infolità re perculfi, nihilo fegnitis bellum parare: Idem noftri facere. Sed rex, nihil jam Metello b infectum credens, quippe qui omnia arma. tela, loca, tempora, denique namram iplam, cæteris imperitantem, industria vicerat, cum liberis, & magna parte pecuniæ ex oppido noctu profugit; neque postea in ullo loco amplius una die, aut una nocte moratus, fimulabat sele negotii gratia properare; cæterum proditionem timebat, quam vitare posse celeritate putabat. Nam talia confilia per otium & ex opportunitate ' capi. At Metellus ubi oppidanos prœlio intentos, fimul oppidum & operibus, & loco munitum videt, vallo fossaque menia circumvenit. Dein juber locis cex copia maxume idoneis vineas agere: d superque easaggerem jacere, & fuper aggerem impositis turribus opus & administros tutari. Contra hæc oppidani festinare, parare; prorsus ab utrisque nihil reliquum fieri. Denique Romani, multo ante labore prœliisque fatigati, post dies quadraginta, quam ed ventum erat, oppido modo potitis præda omnis à perfugis corrupta. Hi postquam murum f arietibus feriri, resque suas afflictas vident, aurum, argentumque, & alia, quæ prima ducuntur, domum regiam comportant : ibi vino, & epulis onerati, illaque, & domum, & semet igni corrumpunt, & quas victi ab hostibus poenas metuerant, eas ipfi volentes pependêre. Sed pariter cum capta Thalâ legati ex oppido Lepti ad Metellum venerant, orantes uti præfi-

INTERPRETATIO.

Nam Jugurtha sciebat talia consilia | capi per otium & ex opportunitate.

2 Deinde jubet vine as promoveri in lecis maxime idoneis ex copiâ.

NOTE.

gu'on ne leur ei avoit demande. Supra modum, uti in novo imperio folet, officiofi fuerant.

b Infectum.] Id est, Quod à Metello fieri non posset : Verum illud infectum com formam induat Præteriti, maximam vim habet.

c Ex copia.] Non dicit absolute, loca fuffe maxime idonea; sed vineas actas in locis, pro ratione situs & regionis, ma-

ximè idoneis.

d Superque.] Pro ultro positum arbitror; ita ut pone vineas latentes administri, terram & alia propiùs muros jacerent, ad constituendum aggerem. Aliter alii, quibus nonassentior.

e Super.] Jam super vulgato sensu po-

fitum eft.

f Arietibus.] Aries, machina fuit ad fubruendos muros.

dium,

diu

nol

per

per

41

fer

fen

loc

ba

fec

go

in

pr

pr

pe

fir

CU

li

F

7

BELLUM JUGURTHINUM. 125

dium, præfectumque eò mitteret: Hamilcarem quendam, hominemnobilem, factiofum, novis rebus studere; advorsum quem neque imperia magistratuum, neque leges valerent: ni id festinaret, in summo periculo suam salutem, 3 illorum socios, fore. Nam Leptitani jam inde a principio belli Jugurthini ab Bestiam consulem, & postea Romam miserant, amicitiam, societatemque rogatum. Dein, ubi ea impetrata, semper boni, fidelesque mansère: & cuncta à Bestia, Albino, Metelloque imperata navi fecerant. Itaque ab Imperatore facile, quæ petebant, adepti. Emissa eò cohortes Ligurum quatuor, & G. Annius præfectus. Id oppidum ab b Sidoniis conditum est, quos accepimus profugos, ob discordias civilis, navibus in eos locos venisse; cæterum i fitum. inter duas Syrtis, quibus nomen ex c re inditum. Nam duo sunt d sinus propè in e extrema Africa, impares magnitudine, pari natura: quorum proxuma terræ 2 præalta funt; cætera, uti forstulit, alta; alia intempestate vadosa. Nam ubi mare magnum esse, & savire ventis coepit. limum, arenamque, & faxa ingentia fluctus trabunt; ità facies locorum cum ventis simul mutatur. Syrtes ab tractu nominatæ. Ejus civitatis lingua modo 3 conversa connubio Numidarum. Legum, cultusque pleraque Sidonica: quæ eò facilius retinebant, quòd procul ab imperio regis ætatem agebant. Inter illos, & frequentem Numidiam inculti vastique loci erant.

Sed quoniam in has regiones per Leptitanorum negotia venimus, non s indignum videtur, egregium, atque memorabile facinus duorum Carthaginiensum memorare, eam rem nos locus admonuit. tempestate Carthaginienses pleræque Africæ imperitabant, Cyrenenses quoque magni atque opulenti suêre. Ager in medio arenosus,

INTERPRETATIO.

duas Syrtes.

2 Quorum proxima loca terra funt manime profunda.

* Caterum oppidum positum est inter | 3 Ejus civitatis lingua tantum mutata per connubia Numidarum.

4 Inter illos, & hominibus frequentatam Numidiam loci inculti vastique erant

INTERPRETATIO.

· Illorum. J Romanorum.

,G2

ue

ue

u-

·ſe

11-

u-

1

m

11-

8

co

iâ

te

n

il

b Sidoniis.] Sidon,urbs fuit Palæstinæ antiquissima, plurimarum coloniarum mater; quamquam Tyro nonnulli Leptim adscribunt. Sed notandum, quòd de illis urbibus, propter vicinitatem, & similitudinem, etiam ipfius Christi unum & idem fuit judicium.

e Re.] Tractu scilicet, ut dicetur postmodum ab ipso Sallustio. At Græca est originatio; nam, oigo Gracorum est

Traho Latinorum.

d Sinus.] Gall. Des golfes. Ità vocatur mare, cum alicubi littora curvat, & terras intrat.

Extrema.] Versus orientem, & secundum veterem Geographiam.

f Regis.] Quicumque tandem iis imperitaverit, five Malmilla, Micipla, aut quis alius fuerit.

& Indignum.] Gall. Hors de propos.

una specie : neque flumen, neque mons erat, qui finis eorum discerneret: b que res eos in magno diuturnoque bello inter fe habuit. Poftquam utrimque legiones, item classes sæpe fusæ, fugatæque, & alteri alteros aliquantum attriverant; veriti ne mox victos, victoresque defessos alius aggrederetur, per inducias e sponsionem faciunt, uti certò die legati domo proficiscerentur; quo in loco inter se obvii fuissent, is communis utriusque populi finis haberetur. Igitur duo fratres Carthagine missi, quibus nomen Philanis erat, maturavere iter pergere : Cyrenenses tardiùs i ière. Id socordiane, an casu acciderit, parum cognovi. Cæterum solet in locis illis tempestas haud secus, atque in mari, retinere. Nam, ubi per loca equalia, & nuda gignentium, ventus coortus arenam humo excitavit, ea magna vi agitata, ora, oculosque implere; ità prospectu impedito, morari iter. Postquam Cyrenenses aliquanto d posteriores se esse vident, & ob rem corruptam, domi poenas metuunt, 3 criminari Carthaginienses antè tempus domo digressos; conturbare rem; denique omnia malle, quam victi abire. Sed cum Poeni aliam conditionem tantummodo aquam peterent, f Graci g optionem Carthaginiensium faciunt; uti vel illi, h quos finis populo suo peterent, ibi vivi obruerentur; vel eâdem conditionem sele, quem in locum vellent, processuros. Philani, conditione probata, seque, vitamque suam reip. condonavere: ità vivi obruti. Carthaginienses in eo

INTERPRETATIO.

* Cyrenenses lentiore gradu processerunt. 2 Cum ventus obortus excitavit humo arenam per loca plana & plantis omnibus destituta, ea arena agitata magna vi implet ora O oculos.

3 Postquam Cyrenenses vident se esse aliquanto posteriores, & timent ne domi puniantur ob rem perditam, caperunt criminari & accusare Carthaginienses, quasi domo digreste esfent ante tempus.

NOTA.

eque flumen, prout dicit Autor, conspi- civibus diligentia sua lucrifecisse. ciebatur ; ubi denique facies una & eadem. Gall. Une rase campagne.

b Qua res.] Quod, scilicet, fines nulli nem ducebant. essent. Quæ verò, inquites, litibus materia? Multiplex nascitur vel ex sola Jurisdictione, quia locus fuit viatoribus fre-quentatus: Libidini verò quid intactum cile potest?

c Sponsionem faciunt.] Id est, convenerunt, & consenserunt. Gall. Ils con- reliquit.

campum non pervenisse, Philanosque plus ordinem constructionis. quam dimidiam partem itineris emensos.

* Una.] Locus erat, ubi neque mons, fuisse, atque adeò magnam agri partem

e Pani.] Carthaginienses, Poeni dicti, quafi Phoeni, à Phoenicibus, unde origi-

f Graci.] Cyrenenses, quos antea Graca esse origine vidimus.

g Optionem.] Ils leur donnerent le choix. Ità loquitur Terent. alicubi in fabularum prolongis, cum dicit, Vostrum judicium fecit, pro, vobis judicandum

h Ques.] Hanc nota loquendi modum: Posteriores.] Intellige eos ad medium Sensus est apertissimus; sed phrasis extra

k

l

i

n

9

on a b

loco Philenis fratribus aras consecravere: aliique illis domi honoresin-

stituti. Nunc ad rem redeo.

9

Š

3

0

Ó

n

.

n

0

Jugurtha postquam, amisa Thala, nihil satis firmum contra Metellum putat; per magnas a solitudines cum paucis profectus, pervenitad Gærulos, genus hominum ferum, incultumque, & eo tempore ignarum nominis Romani. Eorum multitudinem in unum cogit: ac paullatim consuesacit b ordines habere, signa sequi, imperium observare, item alia militaria facere. Præterea regis Bocchi 1 proxumos magnis muneribus, & majoribus promissis ad studium sui perducit; quis adjutoribus regem aggressus, impellit, ut advorsum Romanos bellum suscipiat. Id ea gratia facilius, proniusque suit, quod Bocchus initio hujusce belli legatos Romam miserat, scedus, & amicitiam petitum: Quam rem opportunissumam incepto c belli d pauci impediverant, cæci avaritia, quis omnia honesta, arque inhonesta vendere mos erat. Etiam antea lugurthæ filia Bocchi nupserat. Verum ea necessitudo apud Numidas. Maurosque levis ducitur: quòd singuli pro opibus, quisque quam plurimas uxores, denas alii, alii plures habeant; sed reges eo amplius. Ità e animus multitudine distrabitur; f nullam pro s socia obtinet : pariter omnes viles funt. Igitur in locum ambobus placitum exercitus conveniunt. Ibi, fide datâ, & acceptâ, Jugurtha Bocchi animum oratione accendit : Romanos injustos, profunda avaritia, communes omnium hostis esse: h eandem illos causam belli cum Boccho habere, quam fecum, & cum aliis gentibus, lubidinem imperitandi, quis omnia regna advorsa fint: 2 tum sele, paulò antè Carthagenienses, item regem ! Persen, k post, uti quisque opulentissumus videatur, ità Romanis hostem fore. His, arque aliis talibus dictis, ad cirram oppidum iter consti-

INTERPRETATIO.

Adducit ad sui studium familiares of amicos regis Bocchi magnis muneribus, fuisse hostes paulò ante. item regem Permajoribus promissis.

The bost of the paulò ante item regem Permajoribus promissis.

Dicit Boccho, Sese Jugurtham esse quisque videatur opulentissimus.

NOTE.

Solitudines.] Des deserts.

Belli.] Contra Jugurtham, scilicet; cessive insurgerent.

quia Bocchus vicinus erat.

d Pauci.] Nobiles Romani. Animus.] L'affection.

Nullam. Mallem nulla.

ut apud Romanos.

intelligere, ipsi, perinde ac sibi, & aliis non post Carthaginienses de Victus est. regibus Romanos hostes esse, quantum-

vis bellum non indixissent; quandoqui-Solitudines.] Des deserts. vis bellum non indixissent; quandoqui-Ordines habere.] A garder leurs rangs. dem una & eadem libidine in omnes suc-

> i Persen.] Rex fuit Macedoniz, quem Paulus Æmilius debellavit, & in trumphum duxit.

k Post.] In quibusdam codicibus vox 8 Socia.] Matrona, & matrefamilias, lifta cum præcedente, nulla interpolita virapud Romanos.

h Eandem.] Cupit Jugurtha, Bocchum logiam inducitur; fiquidem Perses ante,

cunnt:

tuunt : quod ibi Q. Metellus prædam, captivosque & impedimenta locaverat. Ità Jugurtha ratus, aut, capta urbe, operæ prætium fore; ant, & Romanus auxilio suis venisset, prœlio sese certaturos. Nam callidus id modò festinabat, Bocchi b pacem imminuere: ne, moras agitando, aliud, quam bellum, mallet. Imperator postquam de regum societate cognovit, non temere, neque, uti sæpe, jam victo Jugurtha. consueverat, omnibus locis pugnandi copiam facit : cæterum, baud procul ab Cirtà cattris munitis, reges opperitur, melius esse ratus, cognitis Mauris, quoniam is novus hostis accesserat, ex commodo pugnam facere. Interim Româ per litteras fit certior, Mario provinciam Numidiam datam. Nam consulem factum ante acceperat. Quibus rebus supra bonum atque honestum perculsus, neque lachrymas tenere, neque moderari linguam: vir egregius in aliis artibus, nimis molliter ægritudinem pati. Quam rem alii in c superbiam vortebant: alii bonum ingenium contumelià accensum esse: multi, quòd jam parta victoria ex manibus eriperetur: nobis fatis cognitum, illum magis honore Marii, quam injuria sua excruciatum, neque tam anxie laturum fuisse, si adempta provincia alii, quam Mario traderetur. Igitur eo dolore impeditus, & quia stultitiæ videbatur d alienam rem periculo suo curare, legatos ad Bocchum mittit, postulatum, ne fine caussa hostis populo Rom. fieret: habere eum magnam copiam societatis, amicitiæque conjungendæ, quæ porior bello esset: quamquam opibus suis consideret, tamen non debere incerta pro certis mutare: omne bellam sumi facile, cæterum ægerrume definere : non in ejusdem potestate initium ejus, & finem esse: incipere cuivis etiam ignavo licere: deponi, cum victores velint: proinde fibi, regnoque suo consuleret : neu florentis res suas cum Jugurthæ perditis e misceret. Ad ea rex satis placide verba facit: sese pacem cupere, sed Jugurthæ fortunarum misereri: si eadem illi f copia sieret, omnia conventura. Rursus imperator, contra postulata Bocchi, nuncios mittit. Ille probare partim, alia abnuere. Eo modo, sæpe ab utroque missis remissisque nunciis, tempus procedere, & ex Metelli voluntate bellum intactum trahi. At Marius, uti supra diximus, cupientissima plebe

NOTE.

un coup d'importance, & qui en vaudroit bien la peine.

b Pacem.] Id est, In eum locum & statum Bocchum adducere, ut ampliùs non posset de pace cum Romanis ineundâ cogitare.

quos addit aliorum conjecturis, satis patet.

d Alienam. 1 Gloriam, scilicet, & tri-

umphum Marii.

Misceret. Jvide an non ab istis Romanis prudentiam nullo tuo periculo quærere possis.

f Copia.] Id est, Si fædus cum Jugurtha quoque sanciretur. Paulò obscuriùs expressit: Sed Autor noster que leviora sunt expedit, & ad eventum festinat.

8 Ex Metelli.] Illud est quod suprà dixit, Stultitiz videri rem alienam periculo suo curare.

consul factus, postquam ei provinciam Numidiam populus a justio antea jam infestus nobilitati, tum verò b multus, atque ferox instare fingulos modò, modò universos lædere: dictitare, sese consulatum ex victis illis I spolia cepisse: alia præterea magnifica pro se, & illis dolenria: interim, quæ bello opus erant, prima habere; postulare legionibus supplementum: auxilia à populis, & regibus, sociisque accersere: præterea ex Latio fortissumum quemque, plerosque e militia. paucos d fama cognitos accire, & c ambiundo cogere homines f emeritis stipendiis secum proficisci. Neque illi fenatus, quamquam advorsus erat, de ullo negotio negare audebat : cæterum supplementum etiam lætus decreverat: quia, neque plebi militia g volenti putabatur, & Marius aut h belli usum, aut studia vulgi amissurus. sed ea res frustra sperata: Tanta lubido cum Mario eundi plerosque invaserat. 2 sese quisque præda locupletem fore, victorem domum rediturum. alia hujuscemodi animis trahebant: & eos non paulum oratione sua Marius 3 arrexerat. Nam postquam, omnibus, quæ postulaverar, decretis, milites scribere vult, hortandi caussa, simul & nobilitatem, uti consueverat, exagitandi, concionem populi advocavit, deinde hoc modo disseruir.

Scio ego, Quirites, plerosque non iisdem artibus imperium d vobis petere, & postquam adepti sunt, gerere: primo industrios, supplices, 4 modicos effe: dein per ignaviam, & Superbiam etatem agere. sed mibi contrà videtur. Nam, quò universa resp. pluris est quam

INTERPRETATIO.

Marius dictitabat sese cepisse Consu-1

n

e

i,

1

n

n

n

t,

S e

e

15

ra

i-

10

ıl

- D. S. T. 166

latum, tanquam spolia, exillis victis.
2 Quisque credebat sese fore locupletem: prædå, & rediturum victorem domum, alia hujusmodi animis volvebant.

3 Et Marius non parum eos in spem

erexerat oratione sua. 4 Scio eos primo esse laboriosos, supplices, moderatos.

NOTE.

b Multus. Idelt, acer, & in exagitanda nobilitate assiduus.

c Militia.] Id est, rei militaris peritia. Gall. Par ce qu'il avoit vû de leur expérience au métier de la guerre.

d Fama.] Nota, Non dicit Marium famæ credidisse, sed paucos accivisse, qui ea tantum clari essent. Bene sane, nam ut habet Poeta, fama.

Tam ficti pravique tenax, quam nun-

e Ambiundo.] Quia ad bellum, nisi in tumultu, legibus non cogebantur.

f Imeritis.] Qui militant stipendia me-

* Justi. Populus jubet, Senatus decernit. rentur; Unde emeriti & veterani illidicuntur qui stipendia impleverunt, atque id omne tempus militiæ dederunt, quod legibus constitutum est.

8 Volents.] Phrasis est ex veteri Latini-tate: Id est, Plerique credebant militiam populo minus placere.

h Belli usum.] Nobiles arbitrabantur, vel Marium infeliciter bellum fine supplementis administraturum, vel, ca si invito populo scriberet, ejus gratiam amisfurum. Sed vide mihi, quæso, quantum periculum ex superbia, deinde discordia, Reipublicæ immineat.

confulatu, aut pratura, ed majore curd illam administrari. quam bec peti debere. Neque me fallit, quantum cum maxumo beneficio vestro negotii sustineam. Bellum parare, simul & arario parcere, cogere ad militiam e eos, quos nolis offendere; domi, forisque omnia curare; & ea agere inter invidos, b occursanta, factiosos, c opinione, Quirites, asperius est. Ad boo, alii si deliquere, vetus nobilitas, majorum facta fortia, cognatorum & offinium opes, multæ d clientelæ, omnia hæc præsidio adfunt : mibi fpes omnes in memet fita, quas necesse eft & virtute, & innocentià tutari: Nam e alia infirma sunt. f Et illud intelligo, Quirites, & omnium ora in me a conversa esse, aquos, bonosque favere: quippe benefacta mea reip. procedunt : nobilitatem 2 locum invadendi quærere. Quò mibi acriùs adnisendum est, uti neque vos 3 capiamini, & illi fruftrà sunt. Ità ad bec etatis à pueritià fui, ut omnis labores, pericule consuera babeam. Qua ante vestra beneficia gratuito faciebam, ea uti, acceped mercede, deseram, non est confilium, Quirites. Ilin difficile eft in potestatibus & temperare, qui per ambitionem sese probos simulavere: mihi, qui omnem etatem in optimi artibus egi, bene facere jam ex consuetudine in naturam vertit. Bellum me gerere cum Jugurtha justistå: quam rem nobilitas ægerrume tulit. Quaso, reputate cum animis vestru, num id mutari melius sit, si quem ex illo i globo nobilitatu ad boc, aut aliud tale negotium mittati, hominem veteris profapia, ae

INTERPRETATIO.

Nam mihi videtur, quo universa Refoublica pluris est quam Pratura aut Confulatus, illam debere administrari eò majore curá, quàm hæc peti.
2 Intelligo nobilitatem quærere occasio-

nem sibi vendicandi dominationem.

3 Quapropter mibi vehementiùs adnitendum est, uti neque vos infraudem in-

cidatis, & illi frustrà sint. 4 Difficile est illis modeste ses gerere in potestatibus, qui se probos simulaverunt,

dum ambibant.

NOTE.

* Ess.] De populo ipfo loquitur, apud quem orationem habebat, in qua pluri- part. Patricularum vim ante omnia, comemoriæ mandet.

b Occursantis. De nobilibus agit, qui novorum hominum conatibus semper re-

fistebant.

c Opinione.] Gall. C. et une chose plus

fachense qu'en ne pense.

d Clientela.] les vocantur civitates fen multirudines hornînum,quæ alicui poten-

ti adherent, ejusque patrocinio atuntur.

« Alia.] Dicit se neque cognatos, neque clientelas, neque id genus alia habere, fed fola virtute niti.

F Et.] Gall. diceremus, Je sai d'autre ma funt certe, que non fine causa quivis gnoscere debet quisquis alicujus lingua accuratam notitiam habere cupit.

g Omnium.] Vestrum, scilicet, qui ex

plebe eftis.

h Conversa.] Id est, qui omnia bona

à me expectatis.

i Mercede.] Confulatu, videlicet, & in eum exercitum imperio, qui in Numidia

k In naturam; Istud maxime homines ad virtutis habitum inflammare debet.

1 Globe.] Istud est valde invidiofum.

multarum & imaginum. & b nullius stipendii; scilicet ut in tanta re ignarus omnium trepidet, festinet, sumat aliquem ex populo 'monitorem officii sui. Ità pierumque evenit; uti, quem vos imperare jussifin, n fibi imperatorem alium quarat. At ego scio, Quirites, 2 qui, postquam consules facti sunt, acta majorum, & Gracorum militaria pracepta legere emperint; homines e praposteri. 3td Nam gerere, quam fieri, tempore posterius, re, atque usu prius est. Comparate nunc, Quirites, cum illorum superbia me hominem novum. Que iti audire, & legere solent, eorum partem vidi, alia egomet geffi, que illi litteri, ea ego militando didici. nunc vos existumate, facta, an dicta pluris sint. Contemnunt novitatem meam, ego illorum ignaviam. Mihi fortuna, illi probra objestantur. Quamquam ego naturam unam, & communem omnium existumo, sed fortissumum quemque e generosissumum esse. Ac si jam ex patribus Albini, aut Bestie quari posset, mene, an illos ex se gigni maluerine: quid responseros credita, nisi, sese liberos quam optumos vuluisse? Quod fi jure despiciunt me; faciant idem majoribus suis; quibus, uti mibi, ex virtute nobilitas carpit. Invident bonori meo : ergo 8 invideant labori, innocentia, pericula etiam meis: quoniam per bac illum cepi. Verum homines corrupti superbia, ita ætatem agunt, quasi bonores vestros contemnant : ità bos perunt, quasi boneste vixerint. Ne illi falsi sunt, qui diversissumas res pariter expectant, ignaviæ volupratem, & h pramia virtutis. Atque etiam cum apud vos; aut in senatu ver-

INTERPRETATIO.

' Sumat aliquem ex populo, qui de offi- | legere acta majorum, &c. cio suo admoneat.

At ego quosdam cognosco, Quirites, experientia quam Fieri Imperator, quod qui postquam consules facti sunt, caperint cst tempore posterius.

3 Nam Gerere Imperium est prius re

No

² Imaginum.] Antea vidimus moris! fuisse, Majorum imagines habere. Per imagines verò, veterem profapiam intelligit, quam deridet.

b Nullius.] Id est, qui nunquam fuit

in exercitu.

c Praposteri.] Ità vocantur qui, quod primum eft, ultimum; quod ultimum,

primum exequuntur.

Viro opus esse ante bonas artes, quæ ad imperium aliquod gerendum requiruntur, didicisse & exercuisse, quam publico suffragio illud administret, aut ad id promoveatur.

e Generofissimum.] Perinde eft ac fi di-

rari.

f Faciant.] Id est, Majores quoque suos despiciant.

g Invidean:.] Nobilitatis carpit ignaviam, quasi dicat, Cur non pariter illi sese objectant periculis? Cur non laborant?

h Premia.] Attende, quæso, ad Marii scopum: Virtuti sicut & ignaviæ, delicias fuas esse dicit; sed quæ illius funt ita ab his differre, ut nullus timul utriusque potfit commoditatibus & oblectamentisgau. dere. At enim voluptatis nomine, ficuti infames & obtofas notavit focordiæ dulcedines; ità verò præmii appellatione honestas & viriles virtutis illecebras infignit. Utinam omnibus hæc nora ellet differenxisset, virtute veram nobilitatem compa- tia! Qui volet ea causa Cebetis tabulam videbir.

ba faciunt, pleraque oratione majores suos extollunt; eerum fortia facta memorando clariores sese putant: quod contrà est. Nam, quanto vita illorum præclarior, tanto borum socordia flagitiosior. Et profecto ità se res habet, majorum gloria postern lumen est, neque bona, neque mala eorum in occulto patitur. Hujusci rei ego inopiam patior, Quirites. Verum id, quod multo praclarius est, meamet facta mihi dicere licet. Nunc videte, quam iniqui sint. Quod ex aliena virtute sibi arrogane, id mihi ex meâ non confedunt: ^a scilicet, quia imagines non habeo, & quia mihi nova nobilitas est: ^b quam certe peperisse melius est, quam acceptam corrupisse. Equidem ego non ignoro, si jam mibi respondere velint, abunde illis facundam, & compositam orationem fore. Sed in maxumo vestro beneficio, cum omnibus locis me, vosque maledictis lacerent, non placuit reticere, ne qui c modestiam in conscientiam duceret. Nam me quidem d ex animi sententia nulla oratio ladere potest. vera, necesse est bene prædicet : falsam vita, moresque mei e superant. Sed quoniam vestra consilia accusantur, f qui mibi summum bonorem, & maxumum negotium imposuistu: etiam atque etiam reputate, num id B panitendum sit. Non possum, h fidei causa, imagines, neque triumphos, aut consulatus majorum meorum oftentare: at, si res postulet, bastas, vexillum, i phaleras, alia dona militaria, præterea cicatrices advorso corpore. He sunt mee imagines, hec nobilitas, non hereditate relicta, ut illa illi, sed quæ ego plurimis meis laboribus, & periculis

INTERPRETATIO.

Nam si oratio vera est, necesse est bene de me pradicet; vita verò, & mores mei superant falsam orationem.

NOTÆ.

quitur; quia nobiles quantam inde fovebant fuperbiam, tantam illis indidem conciliat invidiam.

b Quam.] Vis quædam latet & aculeus sub ista brevi, & festinante Marii re-

sponsione, quam omnes non sentiunt.

Modestiam. Id est, ne quis, si omminò tacuissem, ideo me non respondere crederet, quod conscientia aliquid exprobraret.

d Ex animi. Id eft, quo modo virtute

mentem O animum compolui.

e Superant.] Beatus est certe, qui, conscius recti, infractus & intactus famæ mendacia, Verè & ex animo ridere potest: Infelix qui aliquatenus faltem non. potest. Famæ approbatio maximum est indicant,

• Scilicet.] Sæpiùs de imaginibus lo- | bonum fed plerumque fortunæ donum; quodque adeò, ut ejus omnia, neque nimis quærere, neque nimis contemnere, sed quale est ferre decet.

f Qui. j Constructio est extraordinaria; refertur enim relativum ad rem intel-

lectam, non ad nomen.

8 Panitendum.] Id eft, Mutandum. Metonymia eft.

h Fidei caufa. 1 Id eft, ut vobis en pro-

bem que de me pradico.
i Phaleras.] Phalere quamquam sepius pro ornamentis equorum veniunt, funt tamen etiam virorum nobilium, & virtute bellica conspicuorum insignia.

k Advorso.] Id est, que, dum ego strenue hostes fertrem, vulneratum me effe,

quafivi. Non sunt ' composita verba mea. Parim id facio. Ipsase virsus satis oftendit: illis artificio opus est: uti turpia facta oratione tegant. Neque litteras Gracas didici. parum placebat eas discere, quippe qua ad virtutem b doctoribus nibit profuerunt. At illa multo optuma reip. docum fum ; hofti ferire, prasidia agitare; nibil metuere, nisi turpem famam ; hiemem, & aftatem juxta pati ; bumi requiescere; eodem tempore inopiam, & laborem tolerare. d' His ego praceptis milites bortabor: neque illos e arte colam, me opulenter; neque gloriam meam laborem illorum faciam. Hoc est utile, boc f civile imperium. Namque, cum tute per mollitiem agas, exercitum supplicio cogere, boc, est & dominum, non imperatorem esfe. Hæc, atque talia majores vestri faciundo, seque, remque publicam celebravere. h Quis nobilitas freta, ipsa dissimili moribus, nos illorum amulos centemnit; & omnis honores. non ex merito, sed quasi i debitos, à vobis repetit. Caterim bomines superbissumi procul errant. Majores eorum omnia, qua ' licebat, illis reliquere, divitias, imagines, memoriam sui praclaram. Virtutem non reliquere; neque poterant. Ea sola neque datur dono, neque accipitur. Sordidum me, & incultis moribus aiunt; quia parum scite convivium exorno, neque histrionem ullum, neque s pluris pretii coquum, quam villicum, babeo. qua mihi lubet consiteri, Quirites. Nam & ex parente meo, & ex alin " Sanctn virn ita accepi, munditias " mulieribus, viris o laborem convenire, omnibusque bonn opertere plus gloria,

INTERPRETATIO.

Neque mihi gloriam parabo ex labore 2 Majores eorum reliquerunt illis omipsorum.

NOTE.

^a Composita.] Prout dicunt nobiles, scilicet. Nam oratio tota est ad eos insectandos.

b Doctoribus.] Gracienim à Romanis

victi iunt.

de, ou, commander à une Garnison.

d His.]Sunt illi optimi Præceptoresqui rebus & exemplis docent; non qui vana & futili sua loquacitate, quicquid resugiunt ipsi, aliis imperant

giunt ipsi, aliis imperant.
c Arte.] Id est, Militibus ea minus
præbendo quæ ad vitam necessaria sunt;
sicuti factum ab aliis imperatoribus.

f Civile. 1 Id est, hone tum, quodque

liberos homines decest.

8 Dominum.] Refurtur vox ista ad servum; quasi dicat alios Imperatores ty-homines in rannorum more, militibus, tanquam vita esser.

fervis imperitaffe.

h Quis.] Majoribus, scilicer.

i Debitos.] Supple, Quoquo modo illi

vixerint.

k Pluris.] Scilicet illis Dominis, undique coqui conquirendi funt, quibus egregie palatus fapiar. Non illud dicit Marius adversus nobiles, sed intelligitur.

Villicum.] Servus erat qui aliis in vil-

lâ præerat.

m Sanctis.] Sanctus is dicitur, qui quod fancitum est servat, qui secundum leges vivit. Non idem est quem nos Saint dicimus.

n Mulieribus.] Id est, Esseminatis, si Marium nobiles acrius vellicasse credas.

o Laborem.] Si in ea tempora, aut eos homines incidissemus, quanta suavitas in vira esser.

1 3

quam

quam divitiarum effe; arma, non supellectilem, decori effe. Quin ergo, quod juvat, quod carum assumant, id semper faciant : ament, potent; ubi adolescentiam habuere, ihi senectutem agant, in convivin, dediti ventri, & turpissumæ parti corporu: Sudorem, pulverem. & alia talia retinquant nobis, quibus illa epulis jucundiora sunt. Verum non ied est. Nam, ubi se flagitis dedecorav re surpissumi viri, bonorum præmia ereptum eunt. Ità injustiffume luxuria, & ignavia, peffume artes, ills, qui colure eas, nibil ' efficient, reip. innoxiæ cladi sunt. Nunc, quoniam illis, b quantim mores mei, non illorum flagitia poscebant, respondi: pauca de rep. loquar. Primim omnium de Numidia bonum babete animum, Quirites. Nam que ad boc tempus Jugurtham rutata funt, omnia removistis, avaritiam, imperitiam, superbiam. Dein exercitus ibi est locorum sciens, sed mehercule magis strenuus, quam felix. Nam magna pars ejus avaritia, aut temeritate ducum attrita est. Quamobrem vos, a quibus militari atas est, adnitimini mecum, & capessite remp. neque quemquam ex e calamitate aliorum, aut imperatorum superbia metus ceperit. Egomet in agmine, in pralio consultor idem, & socius periculi vobiscum adero; meque, vosque in omnibus rebus juxtà geram. Et profetto, diu juvantibus, omnia ' matura sunt, victoria, præda, laus: quæ si dubia, aut procul effent, tamen omnu bonos reip. Subvenire decet. Etenim nemo ignavia immortalis factus : neque quisquam parens liberis, ut æterni forent, optavit: magis, uti boni, bonestique vitam exigerent. Plura dicerem, Quirites, si timidis virtutem verba adderent. Nam strenus abunde dictum puto.

Hujuscemodi oratione habitâ, Marius postquam plebis animos arrectos videt, properè commeatu, stipendio, armis, eliisque utilibus navis onerat. cum his A. Manlium legatum proficisci jubet. Ipse interea mili-

INTERPRETATIO.

Luxuria & ignavia pessime artes nihil 2 Omnia sunt prona & facilia. nocent illis, qui eas coluerunt, sunt de-

NOTA.

quando in Republica cocunt, illi neces- tribuit.

fariò pestem important.

b Quantum. Ità verò quisque magis luntatem ad militiam non inclinatam quid se dignum fit, quam quid in alios suifie. heri possit, consulere debet; eademque opera fæpiffime luctum, femper verò magnam-euram, magnumque laborem fibi! demferit.

· Avaritiam. Bestiam, Aulum, & eis injuria pereat.

* Injustissime.] Istud diligenter obser- metellum ordine carpit; deinde sibi, vandum est; nam luxuria & ignavia, quamquam indirecte, laudem maximam,

d Quibus.] Antea vidimus Populi vo-

Calamilate.] Caufam removet qu'à militiam Populus derre Labat, dum spem injicit, non, ipio imperante, futurum, ut quisquam inopia commeatuum, aut du-

ses scribere, non more majorum, neque ex a classibus, sed un cujusque lubido erat, b capite sensos plerosque. Id factum alii inopià bonorum, alii par ambitionem consulis memorabant, quòd ab eo genere celebratus, auctusque erat; & homini potentiam quærenti egentissumus quisque opportunissimus, cui neque sus euræ (quippe quæ nulla sunt) & d omnia cum pretio honefta videntur. Igitur Marius cum aliquanto majore numero, quam decretum erat, in Africam profectus, paucis diebus Uticam advehirur. Exercitus ei traditur à P. Rutilio legato. Nam Metellus conspectum Marii sugerat, ne videret ea, que i audita animustolerare nequiverar. Sed conful, expletis e legionibus, cohortibusque auxiliariis; in agrum fertilem, & prædâ onustum proficiscitur. Omnia ibi capta militibus donat: dein castella, & oppida naturâ & viris parilm munita aggreditur: prœlia multa, cæterum alia levia aliis locis facere. Interim novi milites une metu pugnæ adesse: videre fugientis capi, aut occidi; fortissumum quemque tutissimum: armis libertatem, patriam parentesque, & alia omnia tegi, gloriam, atque divitias quæri. Sic brevi spacio novi veteresque f coaluere, & virtus omnium æqualis facta. At reges ubi de adventu Marii cognoverunt, diversi in locos difficiles abeunt. Ità Jugurthæ placuerat, speranti, mox effusos hostis invadi posse; Romanos, sicuti plerosque, remoto metu laxius, licentiusque futuros. Metellus interea Romam profectus, contra spem suam lætissumis animis excipitur, plebi, patribusque, postquam e invidia decesferat, juxtà carus. Sed Marius impigrè, prudenterque suorum, & hostium res pariter attendere; cognoscere quid boni utrisque, aut contrà

INTERPRETATIO.

* Ne videret ea, qua animus nequi-verat tolerare, cum ab ipso audita fuerant. levia, diversis locis.

NOTE.

2 Classibus.] Servius Tullius, quipri- qui aliquo in numero fuissent. mus censum instituit, pro ejus ratione universum populum in classes & centufucrunt; pro majoris aut minoris census Sed illud vox ipia exprimit.

aftimatione, nulla habita ferè ratione f Coaluêre 1 14 co. multitudinis quæ ab omnibus oneribus, natura corpus, facti sunt. Et militari opera immunis erat, quam- 8 Invidia.] Quia, scilicet, imperio æquaret.

b Capite censos.] Ità vocabantur quorom census nullus erat, seu multitudo illa de quâ mòdò, quæ sextam classem

Bonorum] Id est, corum hominum cst.

d Omnia cum pretio.] Id est, omnia que cum lucro conjuncta sunt.

quam numero quinque reliquas classes spoliarus fuerat. Videant verò illi quorsum evadat superbia, qui sine virtute magnifice per omnium ora ambulant. Metellum summum virum, auctoritate Senatus innixum, omnibus gratum, de glofaciebat; fed vix in numerum relatam, riæ fummo fastigio dejecit; usque adeo ut, vel ex hoc Sallustii loco, cernere licet. invidiosum & ruinosum est quod nimium

effet:

esset : explorare itinera regum ; consilia, & insidias eorum antevenire: nibil apud se remissum, neque apud illos tutum pati. Iraque in Gætulos, & Jugurtham, 1 ex sociis nostris prædas agentes, sæpe aggressus in itinere suderat, ipsumque regem haud procul ab oppido Cirta armis exuerat. Quæ postquam gloriosa modò, neque belli 2 patrandi cognovit; flatuit urbis, quæ viris, aut loco pro hostibus, & advorsum se opportunissumæ erant, singulas circumvenire: Ità Jugurtham aut præsidiis nudatum, si ea pateretur, aut prœlio certaturum. Nam Bocchus nuncios sæpe ad eum miserat, velle populi Rom. amicitiam, ne quid ab se hostiletimerer. Id simulaveritque, quò improvisus gravior accederet, an mobilitati ingenii 3 pacem atque bellum mutare folitus, parum exploratum est. Sed consul, uti statuerat, oppida, castellaque munita adire: partim vi, alia metu, aut præmia oftentando, 4 avertere ab hostibus. Ac primò a mediocria gerebat, existumans Jugurtham ob suos tutandos in manus venturum. Sed ubi illum procul abesse, & aliis negoriis intentum accepin; majora, & magis aspera aggredi tempus visum eft. Erat inter ingentis solitudines oppidum magnum, atque valens, nomine Capla: cujus conditor Hercules Libys memorabatur. Ejus cives apud Jugurtham immunes, b levi imperio, & ob ea fidelissumi habebantur: muniti advorsum hostes non mœnibus modò, & armis atque viris. verum etiam multò magis locorum asperitate. Nam præter oppido propinqua, alia omnia vasta, inculta, egentia aquæ, infesta serpentibus: quarum vis, sicut omnium ferarum, inopia cibi acrior : ad Loc, natura serpentium sipsa perniciosa, siti magis, quam alia re accenditur. Ejus potiundi Marium maxima cupido invaserat, cum propter usum belli, tum quia resaspera videbatur: & Metellus oppidum Thalam magna gloria ceperat, haud dissimiliter sirum, munitumque: nisi quod apud Thalam non longe à moenibus aliquot fontes erant. Caplenses

INTERPRETATIO.

itinere, qui prædas agebant de sociis no-

fris, sepe cos fuderat.

Que, postquam Marius videt effe tantum gloriosa, neque ad bellum finiendum Bectare, statuit singulas urbes circumvenire, que viris, aut loco erant opportunissima hostibus, & sibi adversa.

3 Parum cognitum est, an id simulaverit, ut ascederet gravior, cum de im-

* Aggressus Gatulos & Jugurtham in proviso accederet; an quia solitus erat; ex mobilitate & levitate ingenii mutare pacem at que bellum, & modo hoc, modo illam lequi.

4 Hostibus adimebat, & ah iis aliena-

bat oppida & castella.

sPraterea natura serpentium per se perniciosa, accenditur magis siti quam re

NOTE.

Mediocria.] Non statim difficilia ag- [greffus est, ne forte difficultatibus circumventus à Jugurtha opprimeretur.

b Levi.] Quibus gravia non imperabantur.

h

I

una modò, atque ea intra oppidum i jugi aqua, b cæterà pluvia utebantur. Id ibique, & in omni i Africa, quæ procul à mare incultius agebat, eò faciliùs tolerabatur, quia Numidæ plerumque lacte, & ferina carne vescebantur, & neque salem, neque alia gulæ irritamenta quærebant. Cibus illis advorsum famem, & fitim, non lubidini neque luxuriæ erat. Igitur consul, omnibus exploratis, credo diis fretus, (nam contra rantas difficultates confilio satis providere non poterat : quippe etiam frumenti inopia tentabatur, quod Numidæ pabulo pecoris magis, quam darvo fludent, &, quodcumque natum fuerat, justu regis in loca munita contulerant: ager autem aridus, & fugum vacuus eâ tempestate: nam æstatis extremum erat) tamen pro rei copia satis providenter exornat: pecus omne, quod superioribus diebus præda fuerat, equitibus auxiliariis e agendum attribuit: A. Manlium legatum cum cohortibus expeditis ad oppidum f Laris, ubi stipendium, & commeatum locaverat, ire jubet: dicitque se 2 prædabundum post paucos dies eòdem venturum. Sic incepto suo occultato. pergit ad flumen Tanam. Cæterum in itinere quotidie pecus exercitui per centurias item turmas æqualiter destribuerat; &, ex coriis utres uti fierent, curabat: fimul & inopiam frumenti g lenire, & ignaris omnibus, parare, quæ h mox usui forent: denique sexto die, cum ad flumen ventum est, maxuma vis utrium effecta. Ibi castris levi munimento positis, milites cibum capere, arque, uti fimul cum occasu solis egrederentur, paratos esse jubet: omnibus farcinis abjectis, aquâ modo seque, & jumenta onerare. Dein, postquam tempus visum, castris egreditur: noctemque totam 3 itinere facto consedit, idem proxumâ facit. Dein tertia multo ante lucis adventum pervenit in locum tumulosum, ab Capsa non amplius duum millium intervallo: ibique, quam occultissume potest, cum omnibus copiis opperitur. Sed, ubi dies cœpit; & Numidæ, nihil hostile metuentes.

INTERPRETATIO.

ibi, O inter omnes Afros, qui procul à turum post paucos dies. mari incultius vivebant, quia Numide | 3 Et caftra posuit, postquam per totant plerumque latte & carne ferina vesce- nottem iter fecisset. bantur.

Et dicit, se inter prædandum ed ven-

NOTE.

² Jugi.] Qua indesinenter scaturiebat

b Caterà.] Adverbialiter positum: Quoad cætera.

c Irritamenta. Ità vocantur aromata, & quæcumque palatum vellicant.

d Arvo. Id est, agricultura. Agendum.] Afin qu'ils les touchassent devant eux.

f Laris.] In Genitivo, nam ità loquutos fuisse aliquando, compertum est. Cæterum in quibusdam codicibus invenitur, Larim.

8 Lenire.] Pecora mactando fimul inopiam frumenti leniebat, & coria quibus utres fierent, parabat.

h Mox] Ad aquam continendam.

multi oppido egressi; repente omnem equitatum, & cum his velocissumos pedites cursir tendere ad Capsam, & portas obsidere jubet; deinde iple intentus propere sequi, neque milites prædari finere, que postquam oppidani cognovêre; res trepidæ, metus ingens, malum improvisum, ad hoc pars civium extra moenia in hostium potestate, coegêre, uti deditionem facerent. Cæterium oppidum incensum. Numidæ puberes interfecti, alii omnes venumdati, præda militibus divisa. Id facinus b contra jus belli non avaritia, neque scelere consulis admissum; c sed quia locus Jugarthæ opportunus, nobis aditu difficilis, genus hominum mobile, infidum, antè neque beneficio, neque metu coercitum, Postquam tantam rem Marius fine ullo suorum incommodo patravit, magnus, & clarus antea, major, atque clarior haberi cœpit. bene consulta d in virtutem trahebantur. Milites i modesto imperio habiti, simul & locupletes, ad cælum ferre : Numidæ magis, quam mortalem, timere: postremò socii, atque bostes credere, illiaut mentem divinam esse, aut deorum natu cuncta portendi. Sed consul, ubi ea res bene evenit, ad alia oppida pergit. pauca, repugnantibus Numidis, capit. plura, delerta propter Caplentium miferias, igni corrupit. luctu, atque cæde omnia complentur. Denique multis locis potitus, ac plerifque exercitu incruento, aliam rem aggreditur, non eadem asperitate, quâ caplenhum, cæterim haud secus difficilem. Namque haud longe à flumine Mulucha, quod Jugurtha, Bocchique regnum disjungebat, erat inter cæteram planitiem mons saxeus, mediocri f castello, satis

TERPRETATIO.

* Aggreditur aliam rem, non eadem aflocupletes, Marium ad calum ferebant.

Milites liberaliter tractati, fimul & peritate septam, qua fuerat res Capsensi-

NOTE.

* Trepida.] Quomodo, calamitatibus derepente ingruentibus, evenire solet: Per tumultum omnia dum fimul aguntur,

ed festinatione nihil promovetur. · Contra jus.] Jus hoc in loco, rigide non est exponendum, sed Autoris sensu, pro eò qued vulgo faciebant Romani, ut supplicibus & dedititiis parcerent: Alias, li per jus planè id omne intelligas contra quod nemo facere audeat, scelus profecto fuerit I Mario patrarum, cum Capía incenfa est. Verum Capsenses. cum satis constet dedicitios sine ulla pactione fuisse, mario, pro illo summo & absoluto belli jure, licuit, de suis sedibus deturbare, vendere, &c

c Sed:] Hinc vides Sallustium jus belli

ek eo quod Victori bonum & commodum, hosti perniciosum & exitiosum ett,

constituere:

d In virtutem. I Ità evenit inter homines; sapientes vulgo creduntur quibus fortuna favet, desipientes quibus reflat. Nimirum pauci cum fapiant, omnes tamen loquantur, sed maxime plebs garrula, eventus, stuktorum magister, fibi omnia vendicat. Hinc quâ cautione publica negotia suscipiat, videbit qui fibi bene cupier.

e Deferta.] Scilicet, calamitatis fama, quæ Capienies protriverat, late omnes

fuis domibus expulerat.

f Castello.] Plorus ur em fuisse dicit.

loca in Profit red to

patens, immensum editus, uno perangusto aditu relicto: nam i omnia natura, velut opere, arque consulto, pracceps. Quem locum Marius. quod ibi regis thesauri erant, summa vi capere intendit : sed ea res forte, quam confilio melius gelta, Nam castello virorum, atque armorum satis magna vis, & frumenti, & fons aquæ: aggeribus, turribusque, & aliis machinationibus locus importunus. Iter 2 castellanorum angustum admodum, utrimque præcifum. Vineæ cum ingenti periculo frustrà agebantur. nam cum eæ paulò processerant, igni, aut lapidibus corrumpebantur. Milites neque 3 pro opere consistere, propter iniquitatem loci: neque inter vineas ' fine periculo administrare: optumus quisque cadere, aut sauciari, cæteris metus augeri. At Marius, multis diebus, & laboribus confumtis, anxius 4 trahere cum animo suo, omitteretne inceptum, quoniam frustrà erat, an fortunam opperiretur, qua sæpe prosperè ulus fuerat. Quæ cum multos dies, noctesque æstuans agitaret, forte quidam c Ligus, ex cohortibus auxiliariis miles gregarius, castris aquatum egressus, haud procul ab latere castelli, quod 5 advorfum prœliantibus erat, animadvertit inter saxa repentes cochleas: quarum cum unam, arque alteram, dein plures peteret, studio legundi paulatim propè ad summum montis egressus est. Ubi postquam solitudinem intellexit, more human@cupidinis ignara visundi, animum vortit. Et forte in eo loco grandis ilex coaluerat inter faxa, paululum modo d prona, dein flexa, atque aucta in altitudinem, quo cuncta gignentium natura fert: cujus ramis modò, modò eminentibus faxis nifus Ligus, castelli planitiem e perscribit; quòd cuncti Numidæ intenti præ-

INTERPRETATIO.

Nam ibi per omnia loca natura erat præceps quasi opere, atque de industrià.

² Iter eorum hominum qui castellum inutroque latere abruptum.

3 Milites neque poterant consistere ad opus faciendum, propter iniquitatem loci.

4 At marius, multis diebus & laboribus consumtis, maxime solicitus multo cum labore animo suo volvebat, desere- prælium erat. retne quod inceperat, quoniam non pro

cedebat, an expectaret fortunam.

s Qua cum per multos dies & noctes Marius volveret, cum animi maxima colebant erat admodum augustum, & ex sluctuatione & agitatione, forte quidam Ligus, miles gregarius ex cohortibus auxiliariis, qui castris egressus erat ad petendam aquam, animadvertit cochleas repentes inter saxa, non procul ab latere castelli, quod oppositum erat lateri, ubi

NOTE.

pidibus subruebantur.

cLizus.]Qui erat ex Liguria.UnGenois. scanderetur.
d Prona.] Intellige arborem primo ex e Perscrib faxo nascentem non potuis Patim in al- Il en prit le pan.

* Sine periculo.] Quia vinez igne & la-tum affurgere, fed paululum versus ima montis inflexam fuisse, prout illud in lob opperiretur] Non possunt istud non cis declivibus conspicitur; deinde sese eremirari qui fortunæ auram non senserunt. xisse, usumque scalæ præbuisse, ut saxum

e Perscribit.] Il reconnut bien la Place.

liantibus

de

A-

0-

c,

2

15

d

n

n

liantibus aderant. Exploratis omnibus, quæ mox usui fore ducebat, eddem regreditur, non temere, nt ascenderat, sed tentans omnia, & circumspiciens. Itaque Marium propere adit : acta edocer: hortatur, ab ea parte, qua iple descenderat, castellum tentet: pollicerur sele itineris periculique ducem. Marius cum Ligure promissa ejus cognitum ex prælentibus misit : quorum, " uri cujusque ingenium erat, ità rem difficilem, aut facilem renunciavere. Consulis animus tamen paululum arreclus. Itaque ex copia tubicinum, & cornicinum, quinque numero quam velocissumos delegit, & cum his, b prœsidio qui forent, quatuor centuriones : omnisque Liguri parere juber: & ei negotio proxumum diem constituit. Sed ubi ex præcepto tempus visum; paratis, compositisque omnibus, ad locum pergit. Cæterum illi, qui centuriis præerant, prædocti ab'd duce, arma, ornatumque mutaverant, capite, atque pedibus nudis, uti e prospectus, nisusque per saxa facilius foret : super terga gladii, & scuta; verum ea Numidica, ex coriis, ponderis gratia: si-mul & s offensa quò lenius streperent. Igitur prægrediens Ligus, saxa, & si quæ verustate radices eminebant laqueis vinciebat, quibus allevati milites facilius adscenderent : interdum timidos insolentia itineris levare manu: ubi paulo asperior adscensus erat, fingulos præ se inermos mittere; dein iple cum illorum armis sequi: que h dubia nisui videbantur, potissumum tentare: ac sæpius eadem adscendens, ac descendens, dein ftatim i digrediens, cæteris audaciam addere. Igitur diu, multumque fatigati, tandem in castellum perveniunt, desertum ab ea parte : quod omnes, sicur aliis diebus, advorsum hostes aderant. Marius, ubi ex nunciis, quæ Ligus egerat, cognovit, quamquam toto die intentos

INTERPRETATIO.

Marius misse quosdam ex prasentibus cum Ligure, ad cognoscendum promissa

NOTÆ.

dom, ut cuique, non secundum id quod ejus verba sonant, sed indolis & ingenii facta æstimatione, sidem habeamus: Quod nisi sit, sæpiùs in fraudem, & errorem, non magis aliena quam nostra culpa incidemus.

b Præsidio.] Id est, qui rem ipsam exequerentur & tuerentur: quippe centurio

fuos quifque milites habuir.

cEi negotio. J Non dicit Autor quodnam illud fit; verum de castelli expugnatione fermonem esse satis intelligitur.

d Duce. Ligure, scilicet.

eProspetus.] Enimvero illissii ullo modo

caput obvelatum habuissent, viam in afcendendo videre, vel dispicere, non licuisset; sed virgultis & radicibus impliciti fuissent.

f Ponderis.] Id est, ut leviora essent. & Offensa.] Ferrum enim, quod in umbone scutorum Romanorum erat, sonum reddidisset, si ea ad saxum allisa essent.

h Dubia nisut. I ld est, quò, in ascensu inserre pedem, satis tutum non videbatur; cùm saxum solutum erat, aut labans, &c.

i Digrediens.] Ille, ut ità dicam, ludibundus & faltabundus per ea loca, quo aliis animum adderet, incedebat.

præliq

BELLUM JUGURTHINUM.

prœlio Numidas habuerat, tum verò cohortatus milites, & ipse extra vineas egressus, a restudine acta succedere, & simul bostem b rormentis. fagittariisque, & funditoribus eminus terrere. At Numidæ, sæpe antea vineis Romanorum subversis, item incensis, non castelli mœnibus sese tutabantur; sed pro muro dies. noctesque agitare; maledicere Romanis; ac Mario vecordiam objectare; militibus nostris Jugurthæ servitium minari; secundis rebus feroces esse. Interim, Romanis omnibus. hostibusque prœlio intentis, magna vi utrimque, pro gloria atque imperio his, c illis pro falute certantibus, repente à tergo d figna canere : ac primo mulieres, & pueri, qui visum processerant, sugere; deinde, uri quisque muro proxumus erat; postremò cuncti armati, inermesque. Quod ubi accidit, eò acriùs Romani instare, fundere, ac plerosque tantummodò sauciare, dein super occisorum corpora vadere, avidi gloriæ certantes murum petere; neque quemquam omnium præda morari. Sic forte correcta Marii f temeritas, gloriam ex culpa invenit. Cæterum. dum ea res geritur, L. Sulla quæstor cum magno equitatu in castra venit, g quòd, ut ex Latio, & à sociis cogeret, Romæ relictus erat. Sed quoniam nos tanti viri res admonuit; idoneum visum est, denatura.cuftuque ejus paucis dicere. Neque enimalio loco de Sullæ rebus dicturi fumus: & L. h Sisenna optume, & diligentissume omnium, qui eas res dixêre, 2 persecutus, parum mihi i libero ore locutus videtur. Igitur Sulla gentis patriciæ k nobilis fuit, familia prope jam extincta majorum ignaviâ, litteris Græcis, arque Latinis 3 juxtà, arque doctiffumè erudi-

INTERPRETATIO.

2 Et L. Sisenna, qui persecutus est hifloriam optime O diligentissime omnium | litteris Gracis atque Laiinis.

· Sed permanebant dies & noctes ante | qui eas res dixere, videtur mibi locutus parum libero ore.

3 Eruditus erat doctissime & pariter

NOTE.

* Testudine.] Machina erat, quâ ad | arcendos ictus, utebantur, quæque pro multiplici usu diverse connectebatur.

Tormentis.] Machinæ fuerunt, quibus vi fumma lapides, & alia Missilia jaciebant.

c Illis.] Hinc videre licet, Pronomen hic, bec, boc, non semper ad proximum referri, fed quandoque poni pro alius, alia, aliud, Oc.

d Signa.] Antea vidimus ideo cornicines & tubicines missos: ut, scilicet,ter-

rorem augerent.

· Certantes.] Illud est quod Gall. dicimus, A qui sera le premier.

Temeritas.] Cum arcem, ut videba-

tur, inexpugnabilem appetiisset.

g Quod.] Intellige Syllam tune, non maturius advenisse, quod Romæ ad cogendum equitatum relictus fuisset, fortè legendum quem.

h Sisema. Historicus fuit ex gente Cornelia, ut testarur Festus, qui bellum civile Syllanum edidit: Ciceronis judicio melior quam qui ante ipsum Latine historiam scripserant; attamen distans à perfecto. Ejus restant aliquot fragmenta.

Libero.] Quia Syllæ vitia noluit, aut

non aufus est describere.

k Nobilis.] Multi nobiles erant, qui continuò patricii non erant.

tus.

et, &

ab

e-

X

6-

e-

n

1-

n

e

rus, animo ingenti, cupidus voluptatum, sed gloriæ cupidior: otio luxuriolo esse: tamen ab negotiis numquam voluptas remorata, nisi quod de uxore potuit honestius consuli: facundus, callidus, & b amicitia facilis: c ad fimulanda negotia altitudo ingenii incredibilis: multarum rerum, ac maxume pecuniæ largitor : arque illi, felicissumo omnium ante d civilem victoriam,nunquam i super industriam fortuna fuit: multique dubitavêre, fortior, an felicior esset. Nam, postea quæ secerit, incertum habeo, e pudeat magîs, an pigeat disserere. Igitur Sulla, uti suprà dictum est, postquam in Africam, atque in castra Marii cum equitam venit, rudis antea & ignarus belli, sollertissumus omnium in paucis tempestatibus factus est. Ad hoc milites benigne appellare: multis rogantibus, f aliisper se ipse dare; beneficia invitus accipere; sed ea properantiùs, quam æs mutuum g reddere. h ipse ab nullo repetere: magis id laborare, ut illi quam plurimi deberent ; joca arque seria cum humilumis agere. In operibus, in agmine, atque ad vigilias multus adesse : neque interim, quod i ambitio prava solet, consulis, aut cujusquam boni famam lædere: tantummodo neque confilio,neque manu priorem alium

INTERPRETATIO.

* Atque fortuna nunquam fuit illi major industrià, quamquam omnium felicissimus fuerit ante victoriam civilem.

NOTE.

Valeriam in theatro lascive nimis blan- dis civium sanguine cruentavit. dientem fibi uxorem duxit. Vide Plutarch.

rum benevolentiam facile conciliabat, ejus major fuit clades, quam Sylla ve-eisque benignum sese pare lubentia præ- cordia. bebat. Gall. Il savoit gagner le cœur des

gens, & se communiquoit facilement.

Ad simulanda negotia. J Viro Politico inflectat, & ad scopum suum perducat, tione compensanda. Vim earn Sylke innaram fuisse testatur h Ipse ab nullo.] Nisi istud adsit, beneSallust. Gall. diceremus, Il savoit donner aux choses le tour qu'il vouloit, les tumvis enim ingrati animi vitium intolenem, intellige, Syllam ingenio fuisse tam debet sinistra, ut sapientissime monuitipmoriam, ut gestu & habitu, aut colloquio imponamus, quam beneficium, colloce-& congressu, quodcumque libuisset ho- mus. minibus persuadere potuerit.

quam Sylla, mortuo Mario, rerum poti- næ famæ fludet.

De uxore.] Istud fortè ideo dixit, quòd tus est, Romam & Italiam omnibus mo-

e Pudeat.] Id eft, Respublica quamvis b Amicitia facilis.] Id est, qui sibi alio- ad exitium perducta fuerit, non tamen

> f Ahis.] Istud, quod suprà dixit explicat, Syllam amicitia facilem fuisse.

g Reddere.] Quanto pluris est homo, necesse est in primis, negotiis eam faciem quâm pecunia, tanto accuratias ejus opeeffingere posse, qua voluntatem aliorum ra, gratia, aut amicitia, cum amplifica-

representer sous telle face qu'il lui plaisoit. rabile fuerit, nihilominus tamen qui be-Vel, si eam putes accersitam explicario- nefacit, quid manus dextra agat nescire acri, tamque expromtam habuisse me- se Christus Jesus, ne verius amicis onus

i Ambitio prava. JNam bona est etiam, d Civilem, Istud addidit, quia post- cum quis sine cujusquam detrimento bo-

nijer confi Po cocii ch gr

BELLUM JUGURTHINUM. 143

pati: plerosque antevenire, Quibus rebus, & artibus brevi Mario, militibulque cariffumus factus. Ar Jugurtha postquam oppidum Caplam. aliosque locos munitos, & fibi utilis, fimul & magnam pecuniam amiferat; ad Bocchum nuncios mittir, quam primum in Numidiam copias adduceret: prœlii faciundi tempus adelle. Quem ubi cunctari accepit, dubium belli arque pacis rationes 1 trahere : rurfus, ut antea, proximos ejus donis corrumpit: ipfique ' Mauro pollicetur Numidiz tertiam partem, si aut Romani Africa expulsi, aut, b integris suis finibus, bellum compositum foret. Eo præmio illectus Bocchus cum magna multitudine Jugurtham accedit. Ità, amborum exercitu conjuncto, Marium jam in hiberna proficiscentem, vix decima parte e die reliqua invadunt. rati noctem, quæ jam aderat, victis sibi munimento fore, &, si vicissent, nullo impedimento, quia locorum scientes erant: contra Romanis utrumque casum in tenebris difficiliorem fore. Igitur d simul consul ex multis de hostium adventu cognovit : & ipsi hostes aderant : & priùs quam exercitus aut instrui, aut sarcinas colligere, denique, ante quam fignum, aut imperium ullum accipere quivit, equites Mauri, atque Gætuli, non acie, neque ullo more prœlii, sed catervatim, ur quosque fors conglobaverat, in nostros incurrunt. Qui omnes trepidi improviso metu, attamen virtutis memores, aut arma capiebant, aut capientis alios ab hostibus desensabant: pars eques ascendere, obviam holtibus ire: pugna latrocinio magis, quam prœlio similis sieri: sine signis, fine ordinibus, equites pedites permixti, cædere alios, alios obtruncare: multos ' contra adversos acerrume pugnantes ab tergo circumvenire: neque virtus, neque arma satis tegere; quod hostes numero plures, & undique circumfusi erant: denique Romani e veteres, novique, & f ob ea, scientes belli, si quos locus aut casus conjunxerat,

INTERPRETATIO.

Quem, ubi accepit moras nectere, dum | Circum veniebant multos ab tergo, dum

dubius anxiè perpendebat rationes qua illi pugnarent acerrime contra bostes adpro bello aut faciebant.

NOTE.

* Mauro.] Bocche, scilicet.

Integris.] Hoc est, fi nulla pars regni fibi à Romanis detraheretur.

Die.] Procul dubio casus est Genitivi, quandoquidem Plautus & Virgilius ita locuti funt ; atque hanc ipsum locum citat Gellius, qui die in patrio casu à Sallustio Ob en.] Id ch, Romani veteres & positum esse dicir, alionunque argutiolas novi, ideo scientes belli quod hi cum ilea de re contemnit.

d Simul.] Dicit, tunc tantum Marium adeflent. de hostium adventu cognovisse, com ipsi

e

e Veteres.] Non funt veterani, prout quidam existimavit; verum if. de quibus mentio facta est superius, qui sub Metello militaverant, quique cum novis quos Marius adduxit, in unum corpus coalue-

lis, usu, Numidarum more assuetis, per-minti essent, & in unum corpus coasuis-sent, orbes factebant, si quos locus aut cofus conjunicerut.

orbes facere: arque ità ab omnibus partibus simul tecti' & instructi hostium vim sustentabant. Neque in eo tamque aspero negotio Marins territus, aut magis, quam antea demisso animo fuit; sed cum turma sua. quam ex fortiflimis magle, quam familiariffumis paraverar, vagari paffim: ac modò laborantibus fuis succurrere; modò hostis, ubi conerriffumi obstiterant, invadere: manu b consulere militibus, quoniam imperitare conturbatis omnibus non poterat. Jamque dies confumtus erat, chim tamen barbari nihil remittere; atque, uti reges præceperant, noctem pro se rati, acriùs instare. Tum Marius ex copia rerum consfrum trahit : atque, uti suis receptui locus esset, collis duos propinguos inter le occupat. Quorum in uno, 1 cattris parum amplo, fons aque magnus erat: alter usui opportunus, quia magna parte editus, & præceps, panca munimenta degebat. Cæterum apud aquam Sullam cum equinbus noctem agitare jubet. Iple milites dispersos paulatim, neque minus hostibus conturbatis, in unum contrahit : dein cunctos e pleno gradu in collem subducit. Ità reges, loci difficultate coacti, prœlio deterrentur; neque tamen suos longiùs abire sinunt, sed, utroque colle multindine circumdato effusi consedère. Dein, crebris ignibus factis, plerumque noctis barbari more suo lætari, exsultare, strepere vocibus: & ipfi duces feroces, quòd non fugêre, ac 2 pro victoribus agere. Sed ca cuncta Romanis ex tenebris, & editioribus locis facilia visu, magnoque f horramento erant. Plurimum verò Marius imperitià hostium confirmatus, guam maxumum filentium haberi jubet : ne figna quidem, mi per vigilias solebant, canere : dein, ubi lux adventabat, defessis jam hoftibus, ac paulò antè somno captis, de improviso h vectigalis, irem

INTERPRETATIO.

¶ra ponenda, erat fons magnus aqua. | 2 Et ipsi duces gerebant sese ferociter,& quasi victores fuissent, quia non fugerant.

NOTE.

Orbes.] Quid intelligat per orbes, res | beat; nam ejusmodi antiquatis phrasibus ipla fatis superque indicar. Illi, scilicet, in circulum fele componebant, ut eos ex omni parte adversos hostes invenirent, neque à tergo circumvenirentur.

Consulere.] Intellige Marium huc illuc curfando; & quò ille cumque ivisset

hosses proligando, aliquatenus suos ju-viste, corumque ordines restituisse. 'Jamque dies consumtus erat.] Versus heroici bac verba constituunt bonam partem, quod, procul dubio, Autori, per incogitantiam excidit.

d Egebat.] Alii habent quarebat, non-

nulli gerebat. Malim retinere egebat ; nec me mover quod accusativum post se hagaudet Sallustius.

* Pleno.] Id est, tantum illi non aufugrunt; fi modo Romanorum g oriam Salluitius assentatiuncula non est occupatus Marius les fit retirer à grands pas.

f Hortamento.] Quia hostes cum securos & exultantes viderent, confidebant insuper eos defessos & sopitos fore, cim prælium instauraretur.

8 Quam maximum.] Il commanda que

hon fit le moins de bruit que l'en pourreit. h Vettigalis.] Eorum conjicio fuille cubicines qui superveniebant, & extraordinarii Romanis aderant.

cobortium,

cohortium, turmarum, legionum tubicines simul omnes figna canere. milites clamorem tollere, atque portis ertimpere. b Mauri, atque Getuli ignoto atque horribili sonun repente exciti neque sugere, neque arma capere, neque omnino facere, aut providere quidquam poterant. Ità cunctos strepitu, clamore, nullo subveniente, nostris instan-tibus, tumultu, terrore, formidine, d quasi vecordia ceperat: denique omnes fusi, fugatique: arma, & signa militaria pleraque capta! pluresque eo prœlio, quam omnibus superioribus, inceremti. Namsomno, & metu infolito impedita fuga. Dein Marius, uti coeperar in hiberna proficifcitur, que propter commentum in oppidis maritumis agere decreverat: neque tamen victoria focors, aut infolens factus; sed pariter. arque in conspectu hostium, e quadrato agmine incedere. Sulla cum equitatu 1 apud dextimos, in finistra parte A. Manlius cum funditortbus, & fagittariis, præterea cohortes Ligurum curabat: primos, & extremos cum expeditis manipulis tribunos locaverat. Perfugæ, regionum scientissumi, hostium iter explorabant. Simul consul, 2 quasi nullo imposito, omnia providere: apud omnis adesse, laudare, increpare merentis. Iple armatus, intentulque item milites cogebat : s neque lecus, arque iter faceret, castra munire, excubitum in portà cobortis ex legionibus, pro castris equires auxiliarios mittere: præterea alios super vallum in munimentis locare, vigilias iple circuire, non tam diffidentia 3 futuri, quæ imperavisser, quam uti militibus exæquatus cum imperatore labos volentibus effer. Et sane Marius illoque aliisque temporibus Jugurthini belli, h pudore magis, quâm i malo, exercitum coerceber:

INTERPRETATIO.

quod multi per ambitionem fieri aiebant: pars quod à pueriria confuetam duririam, & alia, quæ cæteri milerias vocant, voluptati habuiffer.

Sylla erat cum equitatu in destrà parte.

Simul consul providebat omnia, quasi imperavisset, quàm ut labor exequatus imminem suo loco surare justisset. neminem suo loco surare justifet.

NOTE.

2 Portis.] Cast rorum, scilicet.

bat.

Getuli. Quos ordines servare Ju-

gurtha inflituerat.

d

n

B

L,

d Quafi.] Vox ifta cum vecerdia jungi debet, ut conjunctim eam vesaniam & dementiam fignificent qua liaffli guntur, qui nimio meru correpti funt. Idem propemodum præstat quod illud quod vocant, Une terreur panique.

e Quadrto.] ur quacumque hoffis in

grueret parati effent.

Cogebat. | Pudore, feilicet, eim lm-Mauri.] Quibus Bocchus imperita. peratorem tuum intentum animadverterent.

8 Neque fecus.] Dicit Marium, cum in itinere femper paratifimus fuillet, eo-dem modo in caffris te getfiffe. Locus obfeurus eft, nili advertas.

h Pudere.] Intellige Marium rannum laborem cepiffe, ut, illo ità intento, ne-

minem otlari non puduillet.

Malo.] Pana ant supplicia. k Quod.] Quod, nimirum, fibi labo. rem cum miliubus communem faciebas.

Nifi tamen resp. pariter, ac savissumo imperio, bene, atque docerè gesta Igirur quarro denique die haud longe ab oppido Cirrà fimul undique b speculatores citi sese oftendunt : qua re hottis adesse intelligitur. Sed quia divorsi redeuntes, alius ab alia parse, atque homines idem significabant; conful incertus quonam modo aciem instruerer, nullo ordine commutato, advorsum omnia paratusibidem opperitur. Igitur Jugurtham spes fruitrata, qui copias in quatuor partis distribuerat, ratus ex omnibus e zone aliquos ab tergo hostibus venturos. Interim Sulla, quem primum holles artigerant, cohortarus suos, turmatim, & quam maxume confertis equis, ipseque aliique Mauros invadunt : cæteri in loco manentes, ab jaculis eminus emissis corpora tegere, &, i si qui in manus venerant, obtruncare. Dum eo modo equites prœliantur, Bocchus cum peditibus, quos Volux filius ejus adduxerat, neque in priore pugnâ, in itinere morati, adfuerant, postremam Romanorum aciem invadant. Tum Marius apud primos agebat, quòd ibi Jugurtha cum plurimis erat, Dein d Namida, cognito Bocchi adventu, clam cum paucis ad pedites convortit: ibi Latine (nam apud Numantiam loqui didicerat) exclamat, nostros frustrà pugnare : paulò ante Marium sua manu interfectum: fimul gladium fanguine oblimm oftendere, quem in pugna, faris impigre occifo pedite nottro, cruentaverat. Quod ubi milites accepere, magis atrocitate rei, quam fide nuncii, terrentur: fimilque barbari animos tollere, & in perculsos Romanos acrinis incedere. Jamque paulium à fuga aberat, cum Sulla, profligatis iis, quos advorfum ierat, rediens ab latere Mauros incurrit. Bocchus statim avertitur. At Jugurtha, dum fustenrare suos, & prope jam adepram victoriam retinere cupit, circumventus ab equitibus dextrâ sinistrâ, omnibus occifis, solus inter tela hostium vitabundus erumpit. Atque interim Marius. f fugatis equitibus, accurrit auxilio suis, quos pelli jam acceperat. De-

INTERPRETATIO.

* Et si qui Mauri in Romanorum manus venerant, cos obtruncabant.

quod in itinere morati essent.

NOTE.

2 Nisi.] Positum est pro sed; aut verum, ut sepè alibi. Gall.diceremus. Avec zout cela, aut, Quoi qu'il en soit.

b speculatores.] Perfugas fuisse suprà

dixit

e Aque.] Id est, Indiscriminatim ex quadruplici agmine alterum à tergo bostes invasurum, cum tamen nesciret Jagurtha cuinam istud obtingert. Gall. Que
les uns, ou les autres indisferemment,
pourroient prendre en queue l'armée des
homains.

d Numida. J Jugurtha, procul dubio ; ut mirum videatur hoc in loco hæliffe viros doctos.

e Ad pedites.] Romanos scilicet atque eos arbitror contra quos Bocchus pugnabat, qui in postrema acie locati fuerant, quod patebit attendenti.

f Figaris.] Ess fuisse arbitror qui cum Jugurtha suerant, a quibus se ipse subduxerat, ut stratagemate adversus Romanos

pedites ateretur.

nique bostes iem undique fusi. Tum spectaculum horribile in campis patentibus : lequi, fugere ; occidi, capi, sequi, atque viri afflicti : ac multi, valneribus acceptis, neque fugere polle, neque quietem pati; a niti modò, ac statim concidere; postremo omnia, quâ visus erat, constrata telis, armis, cadaveribus, & inter ea humus infecta fanguine. Pottea loci consul, haud dubie jam victor, pervenit in oppidum Cirtam, quò inicio profectus i intenderat. Eò post diem quintum quam b iterum barbari malè pugnaverant, legati à Boccho veniunt: qui regis verbis à Mario petivere duos quam fidiffumos ad eum mitterer; velle de suo, & de populi R.commodo cum iis differere. Ille statim L. Sallem, & A.Manlium ire juber qui e quamquam acciti ibant; tamen placuit verba apud regem facere; ingenium aut avorsum uti flecterent; aut capidum pacis vehementius accenderent. Itaque Sulla, cujus d facundiz, non ztati, à Manlio concessium, panca verba hujuscemodi locurus

Rex Bocche, magna letitia nobis est, cim te talem virum dii monutre, ut aliquando pacem, quam bellum, malles; non te optimum cum pessumo omnium Jugurzha miscendo commaculares; simul nobis demeres acerbam necessitudinem, pariter te errantem, & illum sceleratifimum perfequi. Ad boc, populo R. jam 2 à principio inopi, meliu visum, amicas, quam servos, quærere: tutinsque rati, volentibus, quam coactis e imperitare. Tibi vero nulla opportunior amicitia nostrà : primim quod proculabfumus; in quo f offensa minumim, gratia par, ao si prope adessemus: dein, quod 3 parentes abunde babemus, amicorum neque nobis, neque caiquam

INTERPRETATIO.

cum discesserat. lervos.

2 Praterea melius vi sum Populo Romano, jam a principio, cum admodum inops | nes qui notis pareaus.

1 Quò consilium fuerat pervenire initio I erat & egenus, querere amicos quam

3 Deinde quia habemus abunde homi-

NOTE.

2 Niti.] Ils tâchoient de se relever.

b Iterum.] De hac postrema pugna loquitur; priorem superiàs vidimus, quando Romani in colles evalerunt, deinde hostes profligaverent.

c Quamquam,] Hec dicir, quia non corum fuit,qui acciti erant,ante loqui,quam quid exponerer barbarus cognitum habuiffent.

d Facundia.] An ob rem, necne, po-

ffea cognosces.

e Imperiture.] Hinc vides imperii nomen, quamquam sepius dominium notat, honestum quoque esse; graviusque

-11011

& stabilius arbitratos esse Romanos illud, quod liberalitate & amicitià adjungitur, quam vi quod fit & superbia Nostris verò hominibus, plerisque nequidem isthuc odorari licet; sed superbiæ suæ omnia proculcanda à dissipsis tradita esse arbitrantur. Litteris Græcis & Latinis nihil opus eft; Satis fuit, ut primi effent om-nium rerum, superbla eos omnia contem-nere docuerit. Itaque ergo amantur; A Gnathonibus scilicet, non elegantibus & cordatis viris.

f Offenfa.] Id eft, ribi non poffumus mocere.

K 2

OTHER WITH

omnium fatts fuit. Atque ' boc utinam à principio tibi placuisset: profetto ex P.R. ad boc tempus multo plura bona accepisse, quam mala perpeffus es. Sed quoniam bumanarum rerum foreuna pleraque regis : cui. scilicet placuit & vim, & gratiam nostram 'experiri : nunc, quando per illum licet, festina, arque, uti capisti, perge. Multa, atque opportuna babes, quò facilits errata officiis superes. Postremò boc in pectus tuum demitte, munquam populum Rom, beneficiis victum esse. Nam, belle quid valeat, tute scis.

Ad ea Bocchus placide, & benigne fimul, pauca pro delicto suo verba facit ; se non bostili animo, sed ob regnum tutandum arma cepisse. Nam Numidiæ partem, unde Jugurthum d expulerit, jure belli fuam fa-Ctam : eam vaftari à Mario, pati nequivisse : præterea, missis antea Romam legatis ' repulsum ab amicitia. Cæterum vetera omittere, ac tum, fi per Mariam liceret, legatos ad fenatum miffurum. Deip, 2 copia fa-Cla animus barbari ab amicis e flexus, quos Juguriba, cognità legatione Sullæ, & Manifi, metuens id quod parabatur, donis corruperat. Marius interea, exercitu in hibernaculis composito, cum expeditis cohortibus, & parte equitatus proficiscitur in loca sola, obsessum turrim regiam, quo Jugurtha perfagas omnis f præsidium imposuerat. Tum rurfus Bocchus, seu reputando que sibi duobus præliis evenerant, seu admonitus ab aliis amicis, quos incorruptos Jugurtha reliquerat, ex omni copiá 3 necessariorum quinque delegit, quorum & sides cognita, & ingenia validiffuma erant. Eos ad Marium, ac dein, fi placeat, Romam legatos ire inber: agendarum rerum, & quocumque modo belli componendi E licentiam ipfis permittit. Illi mature ad hiberna Romanorum

INTERPRETATIO.

Praterea dixit se repulsum ab amicitie, cum antea misiffet legatos Romann.

2 Deinde, occasione data, animus barbori flexus est ab amicis, quos jugurthe corruperat donis metuens id quod pa-

rabatur, postquam cognovisset legationem Sylla & Manlii.

3 Delegit quinque ex omni numero amicorum.

No T Æ.

* Hoc.] Pacem cum Romanis habere.

b Quam mala perpessus es. Quamquam contra fidem eorum codicum quos videre contigit, confidentur tamen effes delevi, es reposui, ne ridicule Sylla locurus esse videatur: Neque scio quomodo hunc locum intellexerint quieum intactum præterierunt.

· Experiri. Id est, que voluit experi-

mentis vime gratiam nostram cognoscere.
d Expulerit.] Hinc patet, nili forte vaiff aus homo delictum mendacio excufat Bocchum cum Jugurtha bellum geffiffe.

e Flexus.] Tametsi Bocchus homofuit maxime inanis, optime tamen rages docebit quales amicos à se propellere debeant.

f Frasidium.]Impoluerat perfugas przlidium, id eft, præfidium ex per fugis constituerat. Hoc loquendi genus Grammatici appolitionem vocant.

B Licentiam.] Ils etolent Plenipoten-I timries.

profi-

proficiscuntur. dein à Gætulis lateonibus in itinere circumventi, spoliatique, pavidi, ' fine decore ad Sullam profugiunt; quem conful, in expeditionem proficilcens, pro prætore reliquerat. Eos ille non pro byanis hostibus, uti meriti erant, sed accurate & liberaliter habuit. Quâ re barbari & famam Romanorum avaritiz fallam, & Sullam ob munificentiam in sese amicum rati. Nam etiam tum ' largitio multis ignora erat: munificus nemo putabatur, nisi pariter volens: dona omnia in benignitate habebantur. Igitur quæftori mandata Bocchi patefaciunt i simul ab eo perunt, uri fautor, consultorque sibi ad-sit: copias sidem, magnitudinem regis sui, & alia, quæ aut utilia, aut d benevolentia esse credebant, oratione extollunt: dein, Sulla omnia 1 pollicito, docti, quo modo apud Marium, item apud senatum verba facerent, circiter dies XL ibidem opperiuntur. Marius postquam infecto negotio, 2 quo intenderat, Cirtam redit, de adventu legatorum certior factus, illosque, & Sullam venire juber, itemque L. Bellienum prætorem Utica, præterea omnis undique senatorii ordinis: quibuscum mandata Bocchi cognoscit, fin quibus, legatis potestas eundi Romam sit; 8 ab consule interea induciz postulaban-

INTERPRETATIO.

Deinde, postquam Sylla illis omnia Postquam Marius redit Cirtam, ne-promissset, docti quomodo apud Marium. gotio infecto, ad quod perficiendum pro-item apud Senatum verba facerent, expe-Etant ibidem circiter dies 40.

NOTE.

2 Sine decore. Id est, ab que dignitatis sue insignibus; Imo habitu deteriore quâm folent homines vulgares, quia spoliati fuerant.

b Vanis.] Ideft, Mandacibus, Levi-

bus & Inconstantibus.

Largitio.]Intellige paucis corum hominum artem cognitam fuiffe, qui turpissime ut gallinaceum emendicent, ovum magnifice largiuntur; aliorumque ex imperitia rem suam faciunt, corum gratiam præfertim aucupando, cosque

corrumpendo.

d Benevolentia.] Id cst, ut volunt, qua benevolentiam o amicitia studium declararent. Alii codices habent Benevolentia. Sed Neutrum placet: Verum expo-nendam esse crediderim hanc vocem benevolentia eo modo quo antea Sallustium Volentia usurpasse vidimus; ut benevolentia heut & utilia ad Romanos referatur; atque Bocchi legatos, ut Romanos fibi demererentur, Syllæ omnia quæ aut illis utilia, aut jucunda, seu benevolentia essent, exposuisse intelligamus, Durior forte aliis videbitur expolitio; fed co

ducit sensus, & patebit attendenti.

e Bellienum.] Catilinæ avunculum di-

cit Asconius.

f In quibus.] Glareanus hæc verba delet, demde aliquid mutat ex fide codicum; quamquam, ur ille ait, non ex omnibus omnia, fed ex fingulis tamen aliquid ad plenam lectionem eruendam, decerpferit. Ego verò nihil mutem; sed ità intelligo. Inter alia Bocchi mandata, hoc unum fuisse, ut Legati sui Romam proficiscerentur, quod Sylla eis concesset: Sed elliptica est oratio, cujus pars prior ex posteriore facile intelligitur.

g Ab Confule.] Ne ira intelligas, quafi ConfulMarius inducias petiverit; fed po-tius Bocchus, ipliufque legati. A Boccho postulabantur inducia, quas Conful con-

cederet.

tur. Ea Sullæ, & plerisque placuere : pauci ferociùs decernunt, scilicet ignari humanarum rerum, quæ fluxæ, & mobiles semper in advorsa mutant. Carerum Mauri, impetratis omnibus, tres Romam profecti funt cum Co. Octavio Rufone, qui b quæftor ftipendium in Africam portaverac: duo ad regem redeunt. Ex his Bocchus cum catera, mm maxume benignitatem, & fludium Sulla accepit. Romaque legatis jus, pofiquam erraffe regem, & Jugurthæ scelere lapsum, 1 d deprecati funt, amigitiam & fœdus petentibus hoc modo respondetur;

S. P. Q. R. beneficii & injuria memor effe folet. Caterim Boccho, quoniam ponitet, delieti gratiam facit. fædus & amicitia dabuntur,

cum meruerit.

Quibus rebus cognitis, Bocchus per litteras à Mario petivit, uti Sullam ad se mitterer ; cujus arbitratu communibus negotiis consuleretur. Is missus com præsidio equitum, atque peditum, funditorum Balearium: præterea ière lagittarii, & cohors Pæligna cum s velitaribus armis, itineris properandi causa: neque his ' fecus, atque aliis armis, advorsus tela hossium, quod ea levia sunt, muniti. Sed in itinere, quincto denique die, Volux, filius Bocchi, repente in campis patentibus cum mille non amplius equitibus sese oftendit: qui temere & effuse euntes, Sullæ Hiisque-omnibus & numerum ampliorem 3 vero & hostilem metum efficiebant. Igitur se quisque expedire; arma, atque tela tentare, h intendere: timor aliquantus, sed spes amplior, quippe victoribus, &

INTERPRETATIO.

Et respondetur boc modo legatis ejus | ea levia sunt. Bocchi, qui orabant fadus & amicitiam. postquam dixissent regem soum errasse, ipsique veniam petissent, qued scelere Juguriha lapses effet.

Neque erat minus muniti his armis quam aliis, adversus tela hostium, quod

3 Qui equites euntes temere, & alii ab alits dispersi, faciebant ut numerus amplior videretur Sylle & aliis omnibus, quam revera effet, O ut eos reformidarent tanguam hostes.

T A.

Mutant.] Eleganter, fi Gellio credimus, pro mutantur, quodest in aliis codieibus.

b Questor. | Non Marii, nam Sylla is erat; sed hic in Africa Quæstor fuit, vel

forte ex urbanis unus.

c Studium.] Illud est de quo suprà; dixit enim Salluttius egregiè legatos à Syllà

acceptos fuille.

Deprecati.] Ità loquitur Cicero,orat. 2. contra Rullum, Si quid deliquiro, inquit nulla sunt imagines, que me à vo-

· Balearium.] Aliium funditorumque

Balearium. Baleares verò duz funt infulz, hodie Majorca & Minorca dicta, in mari Mediterraneo, è regione Hispaniæ; cujus olim incolæ peritissimi suerunt sunditores.

f Paligna. Paligni populi fuerunt Italiæ inter Apenninos montes, magis ad mare fuperum, inter Campaniam & Hetruriam, ad Septentrionem.

s Velitaribus.] Gladium, hastam, & parmam fuisse testatur Polybius.

h Intendere.] Id est, quilibet intentus O paratus erat.

advorfum

advorfum eos, quos sæpe vicerant. Interim equites, exploratum præmilli, rem, ut erat, quietam nunciat. Volux adveniens quæftorem appellat : se à Patre Boccho obviam illis simul, & præsidio missum. Dein eum & proximum diem fine metu conjuncti eunt. Post, ubi caftra locata, & diei vesper erat, repente b Maurus, incerto vultu, pavens, ad Sullam accurrir : dicitque fibi ex speculatoribus cognitum, Jugurtham haud procul abesse; simul, uti noctu clam secum profugerer. rogat, atque hortatur. Ille animo feroci negat se totiens fusum Numidam pertimescere : virtutisuorum fatis a credere: etiam si certa 3 pestis adesset, mansurum potius, quam proditis quos ducebat, turpi fugă incertæ, ac forsitan post paulo morbo interituræ vita parceret. Cæterum ab eodem monitus, uti noctu proficiscerentur, confilium adprobat: ac statim milites coenatos esse in castris, ignisque quam c creberrumos fieri, dein d prima vigilia filentio egredi jubet. Jamque nocturno itinere fessis omnibus, Sulla pariter cum ortu solis castra metabatur, cum equites Mauri nunciant, Jugurtham, circiter duum millium intervallo, ante eos consedisse. Quod postquam auditum est, tum verò ingens metus nostros invadit, credere se proditos à Voluce & insidiis circumventos. Ac suêre qui dicerent e manu vindicandum, neque apud illum tantum scelus inultum relinquendum. At Sulla, quamquam eadem existumabat, tamen ab injurià Maurum prohibet : suos horratur, uti fortem animum gererent : sæpe ante paucis strenuis advorsus multitudinem bene pugnatum: quanto sibi in prœlio minus pepercissent, tanto tutiores fore, nec decere quemquam, qui manus armaverit, ab inermis pedibus auxilium petere,& in maxumo omnium metu nudum & f cæcum corpus ad hoftis vortere. Dein Volucem, quoniam g hostilia facerer, Jovem maxumum obtestatus, uti sceleris arque perfidiæ Bocchi testis adesset, castris abire

INTERPRETATIO.

quium vocat Syllam Quaftorem.

Dicit, se satis confidere virtuti suo- forsitan post paulo morbo interiture.

fibi adesset, se mansurum potius, quam, sceleris.

Volux adveniens appellat O ad collo- | proditis iis, quos ducebat, parceret, turpi & flagitiosa fuga, vitæincerta, ac

4 Postquand Jovem maximum maximo 3 Dicit; quamquam certum exitium cum affectu precatus effet, ut toftis adeffet

NOT E. steller, sinds and

2 Obviam.] Honoris causa. b Maurus.] Volux.

c Creberrumos.] Ut exercitum numero ampliorem, ibique pernoctaturum, Jugurtha crederet.

d Prima. J Nox in quatuor vigilias, cafque trium horarum fingulas, Romanis di-

Manu.] Hoc eft, Volucem effe interficiendum.

f Cacum.] Seilicet, Cacum & inerme corpus hostibus obvertunt, qui fugiunt. Ceterum digna est tali viro Syllæ oratio. sHostilia.] Credebant enim monitu gurthæ monitore nihil opus fuit.

juber,

jubet. Ille lacrumans orare,ne ea crederet : nihil dolo factum, ac magis calliditate sugurthæ: cui videlicet speculanti iter suum cognitum esset, Cærerum, quoniam peque ingentem multitudinem haberet; & spes, opelque ejus ex patre suo penderent, ' credere illum nihil palam ausurum, cum iple filius tellis adellet. Quare optimum factum b videri, per media ejus castra palam transire; sele, vel, præmissis, vel ibidem relictis Mauris, folum cum Sulla iturum. Ea res ut in tali negotio, probata: ac statim profecti, quia de improviso accesserant, c dubio atque hæsitante Jugurtha, incolumnis transeunt. Dein paucis diebus, quò ire intenderant, pervenrum est. Ibi cum Boccho Numida quidam Aspar Nomine, multum, & familiariter agebat, præmissus ab Jugurtha, postquam Sullam accitum audierat, 2 orator, & subdole speculatum Bocchi confilia: 3 d præterea Dabar, Maisugradæ filius, ex gente Masinissæ cærerum materno genere impar; (nam pater ejus ex concubina ortus erat) e Mauro ob ingenii multa bona carus, acceptulque, quem Bocchus fidum esse Romanis multis antea tempestatibus expertus, illico ad Sullam nunciatum mittit, paratum sese facere, quæ populus Rom.vellet: Colloquio diem, locum, tempus ipse deligeret : consulta sese omnia cum illo f integra habere : neufugurthælegatum pertimisceret; g quò rescommunis licentius gereretur; h nam ab infidiis ejus aliter caveri nequivisse

INTERPRETATIO.

Cæterûm Volax dicebat quoniam neque Jugurtha ingentem multitudinem haberet, & spes opesque eius ex patre suo
penderent, se crèdere illum nihil ausurum aperie, cum ipse filius Bocci testis

Syllam advocatum suisse.

i 1bi Numida quidam nomine Asper

3 præterea Dabar cum Boccho erat

NOTE.

2 Dolo.] Suo, scilicet, aut patris.

b Videri.] Verba funt Volucis. e Dubio. Non enim darum est spatium cogitandi, utrum utilius foret, vel magnanimitatis stimulo concitatum Romanos virtute delinire, vel infestum eosdem persegui.

d Praterea.] Non fuerat hic à Jugur-

tha missus.

[Mauro.] B): f Integra.] Id est, se quiquid invicem Statuissent approbaturum. Gall. Qu'il tiendroit pour bien fait.

8 Que.] Supple, Accitum fuisse Aspa- Orbis terrarum Magistris e rem. Hoc dicebat Bocchus, ne á ses y lla tis idoneus suit Magister. proditionem mutueret, quod Jugurthæ

legatum videret, vel cum ipso ad concilium vocaretur; eò videlicet accitum eum fuisse,ut facilius quæ vellent & tutius exe-

querentur.

h Nam.] Dicit, Ab Jugurthæ insidiis non potuisse caveri, nisi ille spe pacis ille-Etus, ab iis deterritus fuiffet. Cæterum, nisi quia faciundum fuit, haud cio an satis caute Romani cum ejusmodi perfido res suas communicaverint. Qui enim alium decipit, quamobrim nobis quoque dolos non paret, rationem habere debemus. Bene successit Romanis; at certe Orbis terrarum Magistris eventus non sa-

BELLUM JUGURTHINUM. 152

Sed ego comperior, Boschush magis Punica s fide, quam b ob ea, qua prædicabar, fimul Romanos, de Numidam spe pacis attinuisse: mulaimque cum animo suo volvere solitum, Jugurtham Romanis, an illi Sullam traderet: c lubidinem advorsum nos, metum pro nobis suafisse. Igitur Sulla respondit, pauca se coram Aspare locuturum; cettera occusie. nullo, aut quam paucissumis præsentibus: simul edocet que sibi d responderentur: Postquam, sicuti voluerant, congressi dicit se missam à consule venisse quasitum ab eo, pacem an bellum agitaturus foret, Tum rex, uti e præceptum fuerat, post diem decimum redire; juber ac nihil etiam nunc decrevisse, sed f illo die responsurum. Dein ambo in caftra sua digressi. Sed ubi plerumque nochis processit, Sulla à Bocchoocculte accersirur : ab utroque tantummodo sidi interpretes adhibentur. Præterea Dabar internuncius sanctus vir, 8 ex sententia ambobus jurat: ac statim rex sic incipir:

Numquam ego ratus sum fore, uti rex maxumus in bac terra, & omnium, quos novi, opulentissumus privato bomini gratiam deberem. Et hercule Sulla ante te cognitum multi orantibut, aliis ultro egomet opem tuli, nulliss indigui. Id h imminutum, guod cateri dolere solent, ego lator. Fuerit mibi pretium, equisse aliquando tua amicitia; qua apud animum meum nihil carius babeo. k Id aded experiri licet : arma, viros, pecuniam, postremo quidquid animo luber, sume, utere: & quoad vives, numquam tibi redditam ' gratiam putaveri: semper apud me integragrit : denique nibil me sciente frustra voles. Nam, ut ego existumo, regem armis, quam munificentia, vinci, minus m flagitiosum. Ceterum de rep. vestra, cujus curator buc missus es, paucis accipe. " Bellum ego populo Rom. naque feci, neque factum umquam volui: finis meos advorsum armatos arma tutus sum. id omitto: quando voba ità

INTERPRETATIO.

Id bellum desero.

NOTE.

Fide.] Id est, fraude; utraque enim [liter concredita servaturum.] pro eâdem in proverbium abiit. Bocchus ea gratia Romanorum fimul & Jugurthæ legatos acciverat, ut ex commodo fuo de utrisque consuleret.

b Ob ea.] Ut, scilicet, Jugurthæ deli

præcaverentur.

c Lubidinem. 10 lio enim habebat Ro-

dResponderentur.] A Roccho, scilicet, quando coram Aspare Jugurthæ legato colloquerentur.

e Praceptum.] A Sylla per Dabarem. f 120] Qui, feilicet, post decimum illuce cerit.

& Ex sententia.] Se, scilicet, fide-

h Imminutum. 1 Quia nunc ope aliena

indigeo.

i Pretium.] Gall. I'l me sera avantageux. Mihi lucro verterur.

k Id.] An. scilicet, amicitia tua mihi

cara fit.

1 Gratiam.] Sylla Bocchi legatos optime acceperat, illifque quacumque ad ejus commodom spectabant, providerat-

m Flagitiofum. 1 Hinc videre licet flagitium magis peccatum notare quod infa-

miam adfert.

n Bellum.] In aliis codicibus ità legitur, Bellum pop. Romano nunquam paravi, neque factim volui.

placet,

placet, gerite, ut ouleis, cam Jugareba dellam. Ego flumen Mulyebam, quod inter me & Miei pfam fuit, non egrediar ; neque 'id intrare Jugurtham finam. Præteren, If quid meque vobisque dignum periveris,

band reputfus abibis. " rediom son

Adea Sutta pro se breviter, & modice; de pace, & de communibus rebus multis differnit. Denique regi parefecit, quod polliceatur, fenatum & populum Rom. quoniam armis amplilis valuifient, non in gratià habituros ! faciendum aliquid, quod illorum magis, quam fua, resulifie videretur; id adeò in promtu effe, quoniam ' copiam Jugurtha haberet quem f Romanis tradidiffet, fore ut illi plurimum debererur: amicitiam, fœdus, Numidie partem, quam nunc o peteret, runc ultro adventuram. Rex primim negitare: 3 cognationem, affinitatem, præteres foedus intervenisse: ad hoc memere, ne'd fluxa fide ufus popularium animos averteret: qu'is & Jugurtha carus; & Romani invifi effent. Denique sapius fatigarus, leniter, & ex voluntate Sulla omnia se facturum promittit. Cæterum ad fimulandam pacem, cujus Numida, defeffus bello, avidiffumus, 4 que utilia vila, conftituunt. Ità, composito dolo, digrediuntur. Et rex postero die Asparein, Jugurtite legatum, appellat: dicitque fibi per Dabarem ex Sulla cognitum, poffe conditionibus bellum componi: quamobrem regis sui fententiam exquireret. Ille læms in caftra Jugurthæ proficiscitur. Dein ab illo cuncta edoctus, properato itinere, post diem octavum redit ad Bocchum; & ei nunciat, Jugunham cupere omnia que imperarentur, facere; sed Mario parum fidere: fæpe antea, cum imperatoribus Romanis pacem conventam, frustea fuisse. Carerum Bocchus, si ambobus consulrum, & ratam pacem vellet, daret operam ut una ab omnibus, quasi de pace, in colloquium veniretur, ibique fibi Sullam traderet : cum talem virum in pote-

INTERPRETATIO.

Denique patefecit regi, Senatum & Pop.Romanum non pro gratia accepturos illud quod polliceatur, quoniam armis amplius valuissent.

2 Quoniam Jugurtham in potestate ha-

beret.

Bocchus caussabatur cognationem, affinitatem, præterea dicebat fædus com Jugurtha intervenisse.

40 æterum conflituunt qua visa funt utilia ad simulandam pacem, cujus fugurtha, defessus bello, erat avidissimus.

NOTE.

* Si quid. Absque hac exceptione, qua minus urbana eft, reliquaa ptissime coharehant.

Modice.] Multo officio Syllam Bocchus proleguntus erât; ideoque Salluffius ad ea Syllam cum modestia respondisse dicir.

c Feteret.] Non fatis cognoscitur bello-

ne; an pacto, Numidiæ partem aliquam Bocchus obtinuerit; an verò torum istud fit de spe intelligendum, quam Jugurtha, si finibus integris fœdus cum Romanis

pangeretur, B. ccho maximam fecerat.

d flund] Erga Jugurtham; quocum foedus inivisse eum, neminem latebat.
e Ambobus.] Boccho & Jugurtha.

ftate

BELLUM JUGURTHINUM. 155

state habuisser, tum fore, uti justu S. P. Q. R. foedus sieret; neque ho-milem nobilem non sua ignavia, sed ob rempub. in bostium porestate relictum iri. Hzc Maurus fecum iple din volvens, tandem promifit, Czterum dolo, an verè cunctatus, panim comperimus. Sed plerumque regiz voluntares uti vehementes, fic mobiles, sape ipla fibi advorsa. Postea, tempore & loco constituto, in colloquium uni de pace venire-tur, Bocchus Sullam modo, modo Jugurtha legatum appellare: benigne habere: idem ambobus polliceri. Illi pariter læti,ac spei bonæ pleni esse. Sed nocte ea, quæ proxuma suit ante diem colloquio decretum, Maurus adhibitis amicis, ac fratim dimmutata voluntate, remotis czteris dicitur secum ipse e multum agitavisse, vultu, colore, ac mom corporis pariter arque animo varius 1 que scilicet, tacente ipso, occulta pectoris, oris immutatione patefecifie. Tamen postremò Sullam accersi jubet; & ex illius sententia Numidæ insidias tendit. Deinde ubi dies advenit, & ei nunciatum eft, Jugurtham haud procul abesse; cum paucis amicis, & guæstorenostro, quasi obvius, honoris caussa, procedit in tumulum 3 facilumum visu insidiantibus. Eddem Numida cum plerisque necessariis suis inermis, uti dictum erat, accedit: ac statim figno dato, undique fimul ex infidiis invaditur. Ceteri obtruncati: Jugurtha Sullæ vinctus traditur, & ab eo ad Marium b deductus. Per idem tempus advorsum k Gallos ab ducibus nostris Q. Scipione, & M. Manlio

INTERPRETATIO.

* Tosten loco & tempore constituto, Bocchus appellabat modò Syllam, modò legatum Jugurthe ut veniretur in colloquiem

Ipfe Bocchus vultu, colore, ac motu corporis pariter atque animo varius, di-

citum multum agitavisse cà, que, scilicet, occulta, pectoris, dicitur, ipfo tacente, patefecisse oris immutatione.

3 Procedit in locum editiorem, quem facile insidiantes prospicere poterant.

TÆ.

a Dolo. 1 Ut magis crederet Jugurtha, optimâ fide Bocchum cum ipfo agere, cam rem ipsam diu ab illo ante agitatam

videret, quam polliceretur.

b Vere.] Id est, cum Numida tradere
Syllam Bocchus statuisset.

Regie.] Rem ipsam verissime expressit Salluft. Videant itaque, & fibi caveant, quibus omnia ex voto fuccesserunt. Pericalum est maximum ne voluntas omnia cum impetu pervadere assueta, sepius cum dolore, eadem relegere cogatur.

d Immutatà.] Id est, Dimissis emnibus.
Multum.] Alii habent multa.

is

m

e

f Qua.] Scilicet ex ejus incerto, & oris immutatione, animi fluctuatio & dubitatio cognita est: nesciebat enim an Jugur- profligaverunt.

thæ Syllam, vel Sylle Jugurtham tradere melias effet.

s Quastere.] Sylld. h Deductus.] Florus ex Livio, in careere necatum Jugurtham fuisse. Alii fame contabuisse volunt.

i Peridem.] Istud ad Jugurthæ historiam non facit; fed additum eft, ut cognosceretur quamobrem contra leges, Mario absenti Consulatus mandatus fuis-

k Gallos.] Alii magis istud Germanis adscribunt : Optime verò & verissime nofter Autor qui Gallis, propter Helvetios scilicet, qui tum, cum Cimbris, belli ad. versus Romanos concitatoribus, ter ipsos

male pugnatum. Quo metu Italia omnis contremuerat. Illique & ufque ad nostram memoriam Romani sic habuere, alia omnia virruti sua prona esse; cum Gallis pro salute, anon pro gloria certari. Sed postquam bellum in Numidia confectum, & Jugurtham Romam vinctum adduci aunciatum est; Marius consul babiens factus est; & ei decreta provincia Gallia:isque 'Kalendis Januar.magna gloria consul triumphavit. Ex ea tempestate spes, atque opes civitatis in illo stæ erant.

INTERPRETATIO.

Et Romani qui illis temporibus vive-s tuti prona esse & facilia, at cum Gallis bant, & usque ad nostram memoriam, sic pro salute certari non pro gloria.

animo reputaverunt, alia omnia sua vir-

ended a locate tradici**N 100 p. T. A.** unacide de la come.

The state of the s

Saltatta. Videon fraction, 62 militariosa y sin monta. Sobres pamaia et casa llevoller sessible e comment si a casa a casa legas

that to alke good its assistance will

a Non pro glorià.] Quandoquidem de Illa, Deo adjuvante, nunquam peribit.
glorià cum Gallis non aufi funt contendere, qui orbis terrarum Domini reliquotum populorum honorem proculcaverunt Magistratum inibant.

Noble * prime call allowed vitio increase increase even

C SALLUS TI

HISTORIARUM FRAGMENTA.

LIBER. I.

ES populi R. M. Lepido, Q. b Catulo Coss. ac deinde militiæ & domi gestas composui. Donasus & pomp. Mef-

d Cato Romani generis dissertissumus multa paucis absolvit Servi

& Acron.

· Fannius vere Victorinus.

Nos in tanta f doctiffumorum hominum copia. Servius.

Neque me diversa pars in civilibus armis movit à vero. Arusianue.

NOT Æ.

Lepido.] Hic est qui cum Proscriptos à Syllâ revocare studeret, bellum civile cum movit, quod pene citius oppressum est quam inciperet.

b Catulo. J Hinc incensum Capitolium, anno ab urbe condità 684, restitutum de-

dieavit.

c Composui.] Donatus sub initium Æneidos inc Historiam Sallustium cœpisse scribit; & Messalinus hanc vocat Sallustianam periodum. Unde conjicere licet Autorem nostrum, qui se, ab initio belli Catilinarii, res gestas P. Romani carptim scripturum esse dicit, in eo non perstitisse; sed postquam de bello scripsifet quod Catilina aliquot annis à Lepidisc Catuli Consulatu excitavit, atque eo quod multo ante eundem Consulatum. Pop. Romanus adversus Jugurtham gesseia, ad Historiam una serie, non interrupte po-

steris transmittendam, animum adjecisse. Videtur itaque de Sertorio & Pompeio, item de Mithridate, Tigrane & Lucullo præcipue, & iis quæ ab his à Lepidi Confulatu ad bellum Catillinarium usque, acta sunt, mentionem secisle. Quæ vero ex ejus fragmentis hine inde dissipata collecta sunt, in tanta caligine, vix quisquam in locum suum & ordinem posse restuuere; neque certè tanti elle judicamus.

e Famius.] Duo fuerunt, quorum Ci-

cero meminit in Bruto.

pictore, Quadrigario, Antiste, Sifenna, Venonio, præcipuis ante Sallustium Historicis, intelligi volunt quibus adde Catonem historicum eximium, ex quo multa sumisse Autorem nostrum, ei etiam exprobatum est.

Nobis

Nobis * primæ dissensiones vitie humani ingenii evenêre : quod, inquies, atque indomitum, semper in certamine libertatis, aut gloria. aut dominationis agit. Prifc.

Nam à primordio urbis ad bellum Perfi Macedonicum, Idem,

Res Romana plurimum imperio valuit, Ser. Sulpirio & M. Marcello Coff, omni d'Gallia cis 'Rhenum, atque inter mare f noftrum, atque Oceanum, nifiquæ à paludibus invia fuit, perdomita. 8 Optumis autem moribus, & maxuma concordia egit populus Rom. inter secundum atque postremum bellum Carthaginiense. Victorinus & Augustinus.

At discordia, & avaritia, atque ambitio, & cætera secundis rebus oriri h sueta mala post Carthaginis exscidium maxume aucta funt. Nam injuriæ vahidiorum, & ob eas discessio plebis à patribus, aliæque dissenfiones domi suêre jam inde à principio: neque amplius quam 1 regibus exactis, dum merus à Tarquinio & bellum grave cum Erruria positum est, æquo & modesto jure agitatum : dein, servili imperio patres plebem exercere; de vita atque 1 tergo, regio more consulere; agro pellere, &, cæteris expertibus, soli in imperio agere. Quibus sævitiis, & maxumè fenoris onere oppressa plebes, cim assiduis bellis tributum simul & militiam toleraret, armata montem " facrum atque aventinum infedit; Tumque " Trib. pl. & alia fibi jura paravit. Discordiarum & certaminis urrimque finis fuir secundum bellum Punicum. Augustinus. tere illume make beacts ablolyin bare.

INTERPRETATIO.

Neque, amplius Roma agitatum est | à Tarquinio, & bellum grave positum est equo & modesto jure, quam dum metus | cum etrurid, postquam regis pulsi essent.

NOTE.

Prima De feditionibus videtur agere, que ob fœneratorum impotentiam pre-cipue, atque potentiorum superbiam, cide inter se, modesseque Rempublicam orte sunt. Cesteriur locutus suerit de primis omnino Romanorum divisionibus, an non, noftra parum interest : Illud est lesse intelligant qui favente utuntur formaximum quod nobis verum discordiarum noftrarum fontem oftendit; quem obstruct qui volet & poterit.

b Indomitum.] Id est, qued domari

o Perfi.] A nominativo Perfeus: Alias Perfes dicitar, quem regno Macedoniæ Romani (poliaverunt.

d Gallia.] Hine patet, quod & alii ab-unde probaverunt, Germaniam, veteri-bus sub Gallia comprehensam suisse.

e Rhenum. | Rhenus notiffimus hodie Germaniæ fluvius.

f Nostrum.] Mediterraneum.

BOptumus. 1 Hoc illud est quod dixit in

h Sueta.] Ab ils iraque fibi cavendum

i Tarquinio, Superbo, scilicet, regum Romanorum postremo, qui una cum fi-lus adversus Romanos bellum movit, cos manu in regnum reducente Etrufcorum

rege Porfena.

* Esturia.] Italia regio ad Ilrbis Oct.
ciduum. Hodie Tofcane.

1 Tergo.] Quia verberibus in damnatos fæviebant.

m Sacrum:] Capitolium .

n Tribun. Per quos à potentiorum injuria tuti agitarent.

Poliquem, remoro men Punico, fimultares exercere vacuum frie plurime turbe, seditiones, & ad postremum bella civilia octa funer dum pauci potentes, quorum in gratia plerique concellerant, b fubibonesto patrum ant plebis nomine dominationes affactabant, bonique & mali cives appellari, non ob merita in rempublicam, omnibus parmer corruptis, sed uti quisque locupletissumus, & injuria validior, s quia præsentia defendebat, pro bono ducebatur. d Ex quo tempore majorum mores non paulatim, ut antea, sed torrentis modo prædipitati : adeò juventus luxu atque avaritia corrupta eft, uti merito dicatur, genitos effe qui neque ipfi habere possent res familiares, neque alios pati. Agelleus, & Augustustinus.

Igitur venditis proscriptorum bonis, aut dilargitis. Agellius.

Id bellum excitabat & metus Pompeii victoris h Hiempfalem in regnum reftituentis, Idem.

Maxumeque ferocia regis Mithridatis intempore bellaturi. Donatur

& Arulianus.

Quin lenones & vinarii laniique, quorum præterea vulgus in dies ulum habet, precio k compositi. Carisim.

Genus armis ferox, & fervitii insolitum. Arufianus.

M. Amilii Lepidi Cof. ad P. R. oratio contra Sullam.

Clementia & probins vestra, Quirites, quibus i per carteras gentis maxumi,& clari estis, plurimum timoris mihi faciunt. advorsus 1 tyrannidem L.Sullæ: ne autipfi, nefanda quææstumatis, ea parum credendo

INTERPRETATIO.

· Quibus maximi estis inter cateras gentes.

NOTE.

chum notatconcedere ingratia. Augustinus qui fragmentum hoc totum conservavit, in graciam concesserunt, scriptum reliquit.

b Sub bonesto.] Patres pro dignitate Senatus, Tribuni pro libertate plebis dum contendere videbantur, quisque pro glo-

ria fua certabat.

Quia prasentia. Hinc discere possunt qui Reipublice student commoditaribus, quanto cum molimine, quantâque pru-dentià (x prædonum manibus ea tit retrahenda.

d Ex quo tempore.] Hæc cum præcedentibus una ferie non refert Augustinus.

e Pracipitati. 1 Hunc locum diligenter excussisse non poenitebit eos, qui ad Reipublice fedent gubernacula.

figuur.] De Sylla hoc loco fermonem

2 In gratia.] Arufianus à Salluftio di-, effe quando non probaret Augustinus, res ipfa fetis declararet.

> & Metus.] Gellius Pompeir metum explicat, non quod ille metuerer, sed quod metueretur.

> h Hiempfalem.] Huic Numidiam cum Gatulis Pompeius tradidit, cujus filium

Jubam Cæfar profligavit.

i Mithridatis.] Rex fuit Ponti Mithridates, Romanorum acerrimus hoftis, ufque adeò verieno affuetus, ut eo randem male tentatum fpiritum, ferro coactus fitexpellere.

Compositi. Nonius exponit redemti. 1 Tyrannidem.] Dictaturam ante Lepidi Confulatum deposuisse Syllam, non est dubium: Adeoque de ejus dominatione hie agitur, quatenus eam per Satellites, polito nomine tantum, exercebat.

SALLUSTII HISTOR.

de alis, circumveniamini; præfertim cum illi fpes omnis in forfere atque perfidia fit; "neque le aliter tutum patet, quam fi pejor atque intefabilior metu veltro fuerit, quò captivis libertatis curam mileria eximat : aut & provideritis, in tutandis periculis magis, quâm in ufcifcendo 2 teneamini. Satellites quidem ejus, homines maxumi nominis, c non minus opumis majorum exemplis, nequeo fatis mirari, dominationis in vos fervitium fuum a mercedem dant , & utrumque per injuriam malunt, quam optumo jure libere agere : præclara Brutorum atque Æmiliorum & Lutatiorum proles, genitiad ea, que majores virtute peperêre, subvertunda. Nam quid à 3 Pyrrho, Hamibale, h Philippoque & Antiocho defensum est aliud, quam libertas, & suz cuique sedes; neu cui, nisi legibus, pareremus? que cuncta sevus iste Romulus, quali ab externis rapta, tenet, non tot exercituum clade, neque confulis, & aliorum principium, quos fortuna belli confumferar, fatiaris; fed mm crudelior, cum plerosque secunda res in miserationem ex irâ vertunt. Quin solus omnium, post memoriam hominum, 'supplicia in post suturos composuit: qu'is prius injuria quam vita certa esse: pravissumèque per sceleris immanitatem adhite tiens surit; dum vos menu gravioris servitii, a repetunda libertate terremini. Agendum atque obviam eundum est, Quirites; ne spolia vestra penes illum sint : non prolatandum,neque votis paranda auxilia; nisi forte speratis, per tædium jem, aut pudorem tyrannidis, esse eum per scelus occupata " periculosius

INTERPRETATIO.

1 Ot miseria adimat vobis captivis cuiram libertatis.

2 Aut, fi provideritis, magis attenti sitis ad vos à periculis liberandos, quam ad in urias ulciscendas.

NOTA.

Reque.] Igitur, vel Principis ob- Lutatiorum.] A Lutatio Catulo, iple flandum; vel femel & marur, cui ea lu- Lepidus, bellum civile movens, retro bet arripére, tradénda funt Reipublicæ pulsus est. gubernacula.

b Metu. J Quem vobis incusserit Sylla, scilicet: ne, si parum tyrannus esset; aut vos aliquid auderitis, ipsum acerbislime

puniretis.

e Non minus.] Id est, qui, preter nomen, exempla in super optima à suis Ma-joribus habuerunt.

d Mercedem dant.] Id eft, Illi, ut vobis

imperent, Jervi fiuns.
* Brutorum.] Hujus prælertim meminit, quia tyrannorum hostis fuit acerimus, quique Tarquinium superbum expulit, ejusque filium plane quali ad inferos ufque perfecutus est.

8 Pyrrho. J Id est, adversus ipfum. Fuit autem Pyrrhus rex Epirotarum.

h Philippoque.] Rex fuit Macedonia. i Antiocho.] Rex fuitSyria, quem luxuriâ suâ debellatum, nullo negotio PRoman ... fuperavir.

k Romulus.] De Sylla invidiose loquitur.

Consulis. Widetur de Marii filio loqui. m Post futuros.] Hoc dicit, quia Prof-eriptorum liberos Sylla à Republica submovit, cosque petendorum honorum jure privavit.

n Periculosius.] Nullus itaque mjuste dominetur, qui se pessimum fieri metuit.

dimiffurum.

dimiffurum. At ille co processit uti minil gloriolame nif cutum. & omnia retinenda dominationis bonefta existumer. Itaque illa quies, & otium cum libertate, que multi probi potius, quam laborem cum bonoribus, capessebant, nutla funt. Hac tempestate serviundum, aut imperitandum: habendus metus elt, aut faciundus, Quirites. Nam quid ultra? quæve humana superant; aut divina impolluta sunt? Populus Komanus paulò antè gentium moderator, exsutua imperio, glorià, jure, agitandi inops, despectusque, ne b servilia quidem alimenta reliqua haber, Sociorum, & Latii magna vis, civitate pro multis, & egregiis fa-Ctis, à vobis data, per unum prohibentur : & plebis innoxiz patrias fedes occupavere pauci satellites, mercedem scelerum Leges, judicia ætarium, provinciæ, reges, penes unum, denique necis civium, & vise licentia. Simul humanas holtias vidiftis, & sepulchra infecta sanguine civili. Eftne viris religni aliud, quam folvere injuriam, aut mori per virtutem? quoniam quidem unum omnibus finem natura vel ferro feptis ftatuit : neque quisquam d extremam necessitatem nihil ausus nisi muliebri ingenio, exspectar. Verum ego seditiosus, un Sulla ait, qui præmia turbarum e queror; & bellum cuplens, quia jura pacis repeto. Scilicet. quia non aliter Salvi, satisque tuti in imperio eritis, nisi Vettius Picens, ficriba Cornelius, aliena bene parata prodegerint: nifi approbaveritis omnis proscriptiones innoxiorum, g ob divitias; cruciarus virorum illuftrium; vastam urbem fuga & cædibus; bona civium milerorum quati " Cimbricam prædam, venum, aut dono datam. At objectar mihi pol-

NOTA.

Subintelligitur causa.

b Servilia.] Quinorum frumenti modiorum fuisse ea, in tingulos menses, ex Donato, ad Terentii Phormionem discimus. Ceterum hine licer conjicere, aliquidinfrumenti distributione aSylla mutatum fuille.

c Vita licentia.] Nemo enim, illo invito, nec bona, nec Parriam, nec vitam, retinere poterat, ut teffstur Cicero.
d Extremam. | Mortem.

. Quireor. 1 : Oronovius legendum elle putat quero; At pace tanti viri nihil mutandum cenieo; quin fenium meliorem, magilque ex Lepidi ingenio, quero vide-tur Efficere Intendit enimsylle criminationes eo modo proponere, ut per se di-luantur; quod quidem in posseriori per-spicuum est, cum dicit. Es bellum cupiens, quia jura pacis repeto. Si in priori pro qui, legas quin, nam sæpe eam vim obtinet, res erir clarissima. Lege modò et videbis:Perínde enim est ac si dicerer

Retinende.] Id eft, ad retinendum. | Incepte Sylla me feditiofum vocat, cum in eo sim, set querar, quod pramia antehac in seditioses collara fuerint.

f Scriba.] Ita vocari funt qui in rabulas rationes publicas referent. Quorum qui-dem ordo honestus erat, quod corum hominum fidei tabulæ publicæ periculaque Magistratuum committuistor, ut ait Cicero: At officium mercenarium, nee magni testimonii aut precii; si Alex Neapoligno, alifque, unde & ifud colligi po-tell, fides est adhibenda. Hic vero Cor-nelius & Vettius ex eo numero fuerun.

nelius & Vetrius ex eo numero fuerune, qui malo publico creverant fatellites Sylle tyrannidis & crudelitaria, arque adeo maxime exofixt, vel ex hoc loco apparet. S Ob divirius. J. Dicit divirius cunfam, fulle, ut innoxli quoque proferiberentur. Cimbricam. J. Cimbri populi fuerunt. Gerpania, fupra Saxones, ad Septentrionem in penintula ab ipis Cimbrica dicta, quos a extremis Galline profugos, cum. Theutonis & Tigurinis, Marius novissime concidera. concidera.

seffiones ex bonis proscriptorum: quod quidem scelerum illius vel maxumum eft, non me, neque quemquam omnium fatis tuum fuiffe, fi recte faceremus. Atque illa que tum formidine mercatus sum, precio so-Into, b Jure, dominis tamen restituo : neque pati consilium est ullam excivibus prædam esse. Satis illa fuerint, quæ, rabie contracta, toleravimus, manus conferences inter se Romanos exercituus, & arma ab externis in nother verfa. Scelerum & contumeliarum omnium finis fit. Quorum adeò Sullam non pœnitet, ut & facta c in gloria numeret, &, fi ficeat avidius feceret. Neque jam, quid existumetis, de illo,sed quantum vos audeatis, vereor: ne, alius alium principem ex pectantes, antè capiamini, non opibus ejus, quæ futiles & corruptæ funt, sed vestra socordia, quam captum ire licet; & d quam audeat tam videri felicem. Nam præter fatellites commaculatos, quis eadem vult? aut quis non omnia mutata præter victoriam ? e scilicet milites: quorum sanguine, Tarrulæ, Scyrroque, pessumis servorum, divitiæ partæ sunt. an, quibus prælatus in magistratibus capiundis Fundius, f ancilla turpis, honorum omnium dehonestamentum? Itaque maxumam mihi fiduciam parit victor exercitus, cui per tot vulnera & labores, nihil præter g tyrannum quæfitum eft. h Nisi forte tribuniciam potestatem eversum profecti sunt per arma conditam à majoribus suis : 1 utique jura & judicia sibimet extorquerent: egregià scilicet mercede, cum k relegati in plandes & filvam, contumeliam atque invidiam i suam, præmia penes paucos intelle-

INTERPRETATIO.

Gum intelligerent, posiquam relegati atque invidiam tantum esse pro se, praessent inplaudes & Sylvam, contumeliam mia verò penes paucos.

NOTA.

Terentius, fæpe.

b Jure.] Suivant les formes de Justice. e In gloria.] Videtur ad id refpicere quod Plutarchut, palam, in foro Syltim dixisse, testatur, cum publicum præsi-dium a se dimilisser, Sese omnium a se geftarum rerum paratum effe rationem reddere.

4 Quam audem: Hie aliquid deeffe pu-tant, deinde quod liber murant & adtant, deinde quod liber mutant & addunt. Difficile non est; neque ea res agitur. At sensus nullus est; Nullus sit; nam malim equidem ego scire me aliquid per maliquid per me aliquid per fumere, & gestare. At verò videarnus, dividebar : Quan annon sensus aliquis ex istis verbis possir maltos effecerat. erui. Hacipla periodo dixit Lepida, Ve.

Faceremus.] Pro fecissimus: Ità & roor quantum vos audeatis. Potverit & dicere, Vereor quam Sylla audeat, & quam audeat videri felicem : Atque illed egregie quadrabit, cum omnes à felicitate sciant Syllam cognominatum fuisse

e Scilices milities.] Ironia est. f Ancilla.] Per maximum contemtum irà loquitur.

8 Tyramum.] Syllam, scilicet. h Nisi. J' Tropica dubitatio.

gerent.

gerent. Quare igitur tanto agmine asque animis hincedit? quia secunda res mirè lunt vitiis b obtentui 3 quibus labesactatis, quam formidatus antea est, tam contemnetur : nisi forte d specie concordie & pacis, quae sceleri & parricidio suo nomina indidit. Negue aliter populo Romano esse belli finem ait, nisi maneat expulsa agris plebes, præda civilis acerbiffama, jus, judiciumque omnium rerum penes se, quod populi Romani fuit. Que, fi vobis pax, & concordia i inselleguntur, maxuma inchamenta reip.atque exitia probate : anonite legibus impoficis : accipite orium cum servicio : & tradite exemplum polteris ad populum Romanum suimet sanguinis cade eircumveniundum. Mihi, quamquam per hoc fummum imperium faris. quæstum erat nomini majorum, digoitati; atque etiam præfidio; ramen non fuit confilium s privatas opes facere; potiorque vila est periculofa liberatas, quieto servicio. Que si probatis ; addefte Quirices; &, bene juvantibus diis, M. Emilium h Consulem ducem & autorem lequimini ad recipiundam liberarem.

Tune verò & i polci, dum ceteri ejuidem caufi ducem fenetus rati

maxumo gandio bellum irricare. Nonius, irricare, provocare.

Larionem t quæfivit; ut adolescentior, & populi suffragiis "integer,

INTERPRETATIO.

2 Que, si pro pace & concordia veniunt 2 Quemvis satis emsuleram per hoc. maxima turbamento atque exitio Reipu-

mini & gloria majorum meorum, dignitati, atque etiam presidio.

Incedit.] Id est, Qui fit igitur, ut f Cade. I Mercede reponen lum este tam magnifice per ora nostra sylla amcontendit Douza Cades equidem sanguibulet, cum jam omnes ejus dominationis nis, duriter sonat : sed nosim tamen ex pigeat? Peropus verò fuit fibi istud Lepi- dura oratione cam extrudere. dus à parte Populi objiceret, ut ejus poflea timor diffolveretur.

b Obtentui. Ild est, mire vitia tegunt, faciuntque ut quid plendidum videantur. Quibus.] Rebus fecundis, scilicet.

pecie.] Hic corruptam elle feripturam, ut fencit clariffimus Douza, nullus dubito : Correctionem quam modestiffimè conjecturam dicit, non possum non amplecti, cum propemodum nihil muret. Pro specie repositi spec est, arque conje-cturam, ex loco plane simuli, in hac iptà oratione, confirmat, ubi dixit Lepidus, Nisi forte speratis per tadium jam aut pudorem tyrannidis, Occ.

e Probate. Efficalfima est ista agendi ratio, cumquis adversario, quod infum maxime urgeat, concedit.

8 Privatas. 11dest, mihi foli prospicere: vel, Me solum tutum & felicem agere.

h Consulem. Illum ipsum, scilicet.
i Posci. J Videtur deesse nomen pro-

prium ducis, quod ex his reliquiis, licer corruptis, concinnandum est, legendumque : Tum V --- posci, sum ceteri erus-dem causa ducem se nactos rati & c.Verba funt Urfini.

ba funt Urini.

** Curiment I Conful fuit, anno, *Lepidi Confulatu, aftero.

1 Quelivit. I A Verbo Quelo. Ex quo
Quelo & Quelivous tantum manferunt.

** Integer. I de efiqui neque adid tempus honores petiverat neque ambiverat a
cuique Populus nondum sufrazacus erat.

Acque hine licet conjucere hunc Lepido. A que hinc licer conjecere hunc Lepido

164 SALLUSTII HISTOR.

zetati concederet Mamerci. Prisoianu lib. x. Philippus, qui ætate & confilio cæteros antiebat. Servius L. 1x.

Oratio L. Philippi contra Lepidum:

Maxume vellem, P.C. remp. quietam esse, aut in periculis à promtissumo quoque defendi denique prava incepta consultoribus noxe esse. Sed contrà, seditionibus omnia turbata sunt, & ab iis, quos prohibere magis decebat. Postremò, que pessumi & stultissumi decrevere, bonis & fapientibus faciunda funt. Nam bellum, atque arma, quamquam vobis invisa, tamen, quia Lepido placent, sumenda sunt. Nisi forte qui pacem 'præstare, & bellum pati consilium est. Pro dii boni, qui hanc urbem,omissa cura, adbuc regitis; M. Æmilius omnium flagitiosorum postremus, qui, pejor an ignavior sit, deliberari non potest, exercitum opprimundæ libertatis haber, & se è contemto metuendum effecis: vos mussantes, & retractantes verbis, & vatum carminibus, pacem optatis magis quam defenditis: neque intelligitis mollitià decretorum vobis dignitatem,illi metum detrahi. Atque id 'jure : quoniam ex rapinis confulatum, ob seditionem provinciam cum exercitu adepus est. Quid ille ob benefacta cepisser, cujus sceleribus tanta præmia tribuiftis? d' At scilicet, ii, qui ad postremum usque, legatos, pacem, concordiam, & alia hujuscemodi decrever unt, gratiam ab eo peperêre. Imo despecti & indigni rep. habiti. predæ loco æstumantur : quippe e metu pacem repetentes, quo habitam amiserant. Equidem à principio, cum Etruriam conjurare, proscriptos accersiri, largitionibus rempubl. f lacerari videbam, maturandum putabam, & Catuli confilia cum paucis securus sum. Cæterum illi, qui gentis Æmiliæ benefacta

INTERPRETATIO.

1 Nifit orte alicui mens est pacem dare, | 6 bellum pati.

2 Vos dum tacetis, vel reluctamini verbis & carminibus vatum, optatis magis pacem, quam cam defenditis.

NOTE.

2 Namerci.] Lepidus intelligitur; illud enim fuit prænomen Æmiliorum. Sed notandum duos commentur & annis fubsequentibus Consules factos fuille.

b Qui. 1 Istud qui, non ad Deos refertur, sed ad homines. Senarores scilicet, ques Philippus appellabat. Quali diceret, nnen istud tupendum, Vos, qui hanc Rempublicam administrant. urbem regieis, non providisse, ne Lepi- f Lacerari. Id est, in partes & factiodis, Oc.

c Jure.] Id eff, id vobis pro merito

d At [cilicet.] Amara ironia, qua adversarios seu repugnantes inducit, sibi, quod illos maximè urgear, objectantes.

e Metu.] Certe corum mie expressit & irrifit infaniam, qui per socordiam,

nes dividi.

extollebant, & ignoscendo populi Romani magnitudinem auxisse, nusquam etiam tum Lepidum progressum videbant; cum b privata arma opprimundæ libertatis cepisser, fibi quisque opes aut patrocinia quærendo, confilium publicum corraperunt. At tum erat Lepidus latro cum d calonibus. & paucis e ficariis; quorum nemo non diurna mercede vitam f muraverit nunc est pro conful cum imperio, non g emto; sed dato à vobis, cum legatis adhuc h jure parentibus: & ad eum concurrêre homines omninum ordinum corruptissumi; flagrantes inopia & cupidinibus scelerum conscientia exagitati : quibus quies, in seditionibus; in pace, turbæ funt: hi tumultum ex tumultu bellum ex bello ferunt, i Saturnini olim, post & Sulpicii, dein Marii, 1 Damasippique, nunc Lepidi satellites. Præterea Etruria, atque omnes " reliquiæ belli arrecte: Hispaniæ armis solicitatæ: Mithridates in latere vecticalium nostrorum, quibus adbuc sustentamur, diem bello circumspicit : quin, præter idoneum ducem, nihil abest ad subvertendum imperium. " Quod ego vos oro, atque obsecro P. C. ut animadyortatis; neu patiamini licentiam scelerum, quasi rabiem, ad 2 integros contactu procedere. Nam ubi malos præmia sequuntur, haud facile quisquam gratuito bonus est. An expactatis dum

INTERPRETATIO.

Caterum illi, qui gentis Amilia bene-facta extollebant; & dicebant magnitudinem P. Romani crevisse ignoscendo, nusquam adhuc videbant Lepidum progressim.

2 Neve patiamini licentiam scelerum quafirabiem procedere contacts ad ess qui non funt corrupti.

NOTE.

a Extollebant.] Ut , Scilicet, Senatum ad mifericordiam erga Lepidum facilius adducerent.

b Privata. Id eft, fine Senatus aucto-

c Quarendo.] Rem istam Catonis verbis ità proferas, Sibi quisque consilium capiendo, eo factu est impetus in vacuam Rempublicain.

d Calonibus. J Servi funt militum. Des Goujats.

icariis.] Gall.dicunt, Des Affaffins: Des Coupe-jarrets.

f Mutaverit. Hoc dicit per maximum corum nebalonum contemtum; ut viliffumos fuific intelligatur, qui vitam fuam pro alimentorum pretio condonare non

dubirarent.

8 Emro.) Prout antea, quandiu Lepidus pecunia fua conductisficariis flipatus

incedebat.

h Jure.) Scilicet Imperatori suo parere

tenentur Legati.

1 Saturnini.) Hic Gracchanas leges affurens, fedicionem ante aliquod tempus moverat.

k Sulpitii.) Hic Tribunus plebis, annitente Mario, legem tulit, ut exules revocarentur, & ut ipfe Marius adversus Mithridatem Dux crearetur: Proferiptus deinde à Syllâ, à servo proditus, retra-clus & occisus est. Servum verò quod artiner, ob indicium manumissus, sed statim, ob scelus erga Dominum, de saxo Tarpeio dejectus, fimul ejusdem facti pramium & pænam confequeus est.

Damasippique. Hic Prætor fuit, nulla virtute præditus, qui ex Marii voluntate, Syllani nominis defenfores crudeliffime mactavit.

m Reliquie.] De lis loquitur, qui à Marii parte fleterant.

n Qued. Propter qued.

exercitu

exercitu ' rursus admoto, ferro, atque flamma urbem invadat? quod multò propiùs est ab eo, quo agitar, flatu, quam ex pace & concordia ad arma civilia: quæ ille advorsum divina & humana omnia cepit, non pro sua, aut quorum simulat injuria, sed legum ac libertatis sub-Angitur enim, ac laceratur animi cupidine, & noxarum vertundæ. metu, experi confilit, inquies; d hac atque illa tentans, emetuit ofium, odit bellum, Juxu atque licerria carendum videt, arque interim abutitur vestra focordia. Neque mihi fatis confilm, metum, an ignaviam, an dementiam eam appellem: qui videmini intenta mala quafi fulmen optare le quilque ne attingat, sed prohibere ne conari quidem. Et quelo confiderate quam conversa rerum natura fit. Antea f malum publicum, occulte; auxilia palam inffruebantur, & eo boni malos facile anteibant, nung pax, & concordia disturbantur palam; defunduntur occuste. Quibus silla placent, in armis funt : vos in metu. Quid expectatis? pits

INTERPRÉTATIO.

Dui videmini optare quisque, ne objecta mala, quasi fulmen, attingat se, sed nequidem conari probibere.

NOTE.

fremam expeditionem, & pugnam cum Catulo commissam, ad Roman moenia exercituum admovisse; multo mints, urbem ferro & flamma invafisse, legatur. At certè, quod cum tanti viri bona venia dictum sit, non videtur probare Druza quod intendit: non enim licet que Rhethorice a Philippo advertus Lepidum di-Eta funt, flitim ad historiæ rigorem exigere; quali reverà ille voluerit dicere, Leppidum ferro & flamma Urbem invafisse. Vel, si id maxime, non ideo tamen locum bene corrigere opus suerir, cum pornerit O ator, quod a nefariis satelliti-bus antea patratum esser, ipsi Lepido, quamquam novo corum duci, tribuere. Nihil tamen ea de re historia Quid inde? Forte res arrox non fuit, vix forte erupit; adeoque ab Hi oricis neglectam fuffe posiumus suspicari. Verum quid opus est rationes congetere, cinn ex hac ipia ora-tione, cuivis cum aliqua attentione legenti, Lepidum ante aliquid turbaffe, quim ri, Lepidom ante aliquid turbasse, qu'un & Senatus aussoritaiem, aliquid audecum Catulo pugnaret, satis superque pro- ret, clam illud parabot, &c. betur.

b Expace. | Hand dubie mendofam effe

Rurfus.] Istud contra Historia fidem | feriptura to hanc idem Douza arbitratur, esse contendit Douza; atque ex eò præ- quam juxta cum ignarissimis sele intelli-sertim, quod nullibi, Lepidum, ante po- gere dicit; adeòque totum locum interpolandum cenfer: Cæteri tacent. Forte fenfus aliquis ex hac paraphrafi eruetur; perinde enim mihi videtur, ac fi dixisset Philippus, Non jam prolatare tempus eft, ut factum antea , cum Lepidus contemme jacum unten, cum ucpiaus contem-nendus magis quam profilgandus videba-tur, quandiu cum paucis sicarils nihil amplius quam civitatem aliquo modo poterat commovere: Nancille in eo non versatur; cives ad arma compellere non studet, cum per vos exercitum habeat; & citius eveniet, ut ille e tro & flamma urbem invadest, quam ut cives ad arms

e Noxarum.] Optime; nam poenam co-

d Hae atque illa.] Id est, Omnia, et iam diversifima.

e Metuit.]Lepidum infanum miserumque facit, cum its fluctuantem & incertum fingit.

f malim.] Id elt, fi quis concra leges

& Illa Omnia persurbare.

forte pudet ut piger recte facere an Lepidi a mandatur animos movent qui placere ait, sua cuique reddi, & aliena tenet : belli jura rescindi, cum iple armis cogat : civitatem confirmari, qui b adeptam negat: concordiæ gratia plebi tribuniciam poteftatem restitui, ex qua omnes discordia accensa. Pessume omnium, arque impudentissume, tibine ege-Itas civium, & luctus curæ funt, cui nihil eft domi, nifi armis partum, aur per injuriam? alterum consulatum petis, d quasi primum redidderis: bello concordiam quæris, quo parata difturbatur : noftsi proditor, e iftis infidus, hostis omnium bonorum, f Ut te neque hominum, neque deorum pudet, ques perfidia aut perjurio violasti! Qui, quando talis es. maneas in sententia: & retineas arma, te hortor : neu prolatandis seditionibus inquies iple, nos in solicitudine ritineas. Nequete provinciae neque leges, neque dii penates civem patiuntur. Perge, quià cœpisti; ut quam maturrume merita invenias. Vos autem, P. C. quosque cunctando remp. intutam patiemini, & verbis arma & rentabitis? Delectus advorsum vos habiri: pecuniæ publice, & privatim extortæ; præsidia deducta atque imposita; ex lubidine leges imperantur : cum interim vos h legatos & decreta paratis. Et quanto, mehercule, avidiùs pacem petieritis, tanto bellum acrius erit; cum intelliget se meru magis, quam æquo & bono sustentatum. Nam qui turbas, & cædem civium odisse ait, & ob id, armato Lepido, vos inermes retinet, quæ victis tele-

INTERPRETATIO.

Nam quicumque dicit se odisse turbas | tiùs censet ut patiamini ea que sint to-G cadem civium, & ideo retinet vos in- leranda victu, cum ca positis aliis inermes, aum Lepidus est armatus, ille po- fligere.

NOTE.

pidi agit, ut cos qui ipfi auscultabant, quali ejus fervi obsequentes fuissent, acer-be vulneret.

b Adepeam J Considentur, pro adem-

ptam adeptam repolui. Ita enim fensus po-

stulat Mirotan (quomodo alii præterierint.

e Pessume.] Lepidum tanquam præsentem, & quidem ad persuadendum modo maximà efficaci Philippus alloquitur.

d Quasi primum.] Rhetorico artificio Lepido objecit, quòd se adhue pro Consultatione de la con

fule gereret; cum ex Confulatu, exercitui præeffet.

e Istis. J lis, scilicet, qui Latide fi-

f Ut te.] Cum Syllæ acts, multum renitente pleraque nobilitate, Lepidus reihibet viri de bonis litteris bene meriti,

Mandata.] Invidiose de incep tis e- inferret, cum ipli concreditus est exercitus, à Senatu adactus est. Jam illi istud

objicitur.

8 Tentabitis.] Id est, conabimini verbis armorum vim repellere. Viz majus aliud malum in Republica, quam cum ejus habenæ in manus infirmas inciderunt; .eo enim fit, ut,qui bonum & honestum turpi lucro anteponunt, paucorum seelera-torum dolis & crudelitati objiciantur. Pef. fimi funt hac in parte, quos noftri bonos homines vocant; quamquam illorum quifque eam laudem falutationibus & pren-

fationibus aucupetur.
h Legatos.] Qui Lepidi ferociam mulceant, cum potius ca re magis augeacur.

sinderet; Sacramento, ne patriæ bellum elegantia, lectionem receptam esse fate-

tanda funt, ea, cum facere possitis, patiamini potius censet. Ità illi à vobis pacem, vobis ab illo bellum a fuadet. Hæc fi placent; fi ranta torpedo animos oppressir, ut obliti scelerum b Cinnæ, cujus in urbem teditu, decus, atque ordines omnes interierunt, nihilo minus vos, atque conjuges, & liberos, Lepido permiffuri fitis; quid opus decretis? quid auxilio Catuli; quin is & alli bonilramp, frustra curant. Agite,utì luber; parata vobis Cethegi, arque alia proditorum e patrocinia, qui rapinas & incendia instatuare cupiunt : & rursum advortum deos penares manus armare. Sin libertas & bella magis placent : decernite digna nomine, & augere ingenium viris fortibus. Adest novus exercitus, &, ad hoc, coloniz veterum militum, nobilitas omnis, duces optumi fortuna meliores sequitur, Jam filla, que socordia nostra collecta sunt, dilabentur. Quareità censeo; quoniam Lepidus exercitum s privato,

INTERPRETATIO.

Ità ille suadendo inducis pacem Lepido à vobis, vobis verò bellum ab illo.

NOTE.

tu pugnare contendit: Numeri rationem in verbis illis tribus, ait, retinet censet, perperam & sciolis inversam& locum,vel fuo periculo, castigandum esse, fidentur sevitiz exempla exhibuit.

Pronuntiat: Deinde à nato nemine usque c Patrocinia.] Id est, Ho adhuc animadversum demiratur illud, fine quo fibi alii quomodo fatisfecerint, nescit: Denique magnifice sele effert, quod primus, pro ais, aiunt, pro, retinet, retinent, &c. legendum esse intellexerit. Fundamentum istius applausus est, quod ille putavit Pronomen qui non posse nisi ad Lepidum referri; quod,quia ridiculum rifum est, ideo in aliorum hæret stupiditate, ipsemer stupidus, scilicet. Ipse ego omnium sortè stupidissimus; Ne id quidem mirabor, (quamquam res-milii ufque ad eò apertur videtur, ut supervacaneum habeam, quicquam addere inter-pretationi.) Ità enim evenit, ut, vel ea, qua oculis & manibus attractamus & comprimimus, cum cura investigemus, nec videamus. Hac ideo annotavi, quia cateris plorare jussis, sibi tam belle assentari; cosque,qui non vident tamessi oculorum aciem maxime intendunt, vituperare, aut contemnere, injurium visum est. Suadet. De quovis loquitur qui pro

Lepido in Senatu verba faceret. Ginna.] Hic ab Octavio Româ pulhis, poitea, ei abrogato Consulatu, cum

tur ; fed fecum & cum Sallustiana elegan-jexercitu ad Urbem Venit, & Romanos commeatu interclusit; deinde cum Ro-mam intrasset, Consule Octavio, plurimisque aliis, ejus justu interemtis, multa

· Patrocinia.] Id est, Homines, qui in Lepidi gratiam, quos vellent, possent ducere.

d Ingenium.] Ille idem, qui tam graviter superius hallucinatus est, optime pro ingenium, imperium viderur reposuisse. Ità verò illud exponit, Augete imperium, id est Rempublicam vestram viris fortibus. Non probo.Per Imperium supremam potestatem intelligo; qua extra ordinem, muniti erant, quibus, more Romano, Ne quid Respublica detrimenti caperet, dicebatur: Atque hanc nostram interpretationem in primis confirmat, quod folemnibus istis verbis orationem suam Philippus concludit.

e Colonia.] Forte de Syllanis militibus intelligit, quos perHetruriam, pulsis incolis,qui adversus ipsum steterant, Sylla diviserat.

f.Illa.]Loquitur de iis omnibus quæLepidus contra Rempublicam paraverat.

g Private.] Ille quidem cum imperio erat, atque eo à Senatu dato, ut supra dixit Philippus; fed privato confilio exer-citum auxerat, & ad urbem ducebat.

confilio.

confilio, paratum cum pessumis, & hostibus reip, contra hujus ordinis auctoritatem ab urbem ducit ; ut appins Claudius interrex cum Q.Catulo proconsule, & czereris quibus imperium est, urbi przsidio sint : operamque dent, ne quid resp. detrimenti capiat.

Uri Lepidus, & Catulus, decretis exercitibus maturrume proficifce-

rentur. Carifius 1. 3.

M. Lepido cum omnibus copiis Italia pulso, segnior neque minus gravis, fed multiplex cura patres exercebat, Servius. Marius Victorinus in Ciceronem.

Obviam ire, & commori b hoftibus, Arufianus Meffin.

Lepidus pœnitens confilii. Caris. 1. 111.

Sic verò quasi formidine attonitus, neque animo, neque auribus ant lingua competere. Nonius: Competere, rei cujusque meminisse, aut constanter valere.

Prudens omnium, quæ senatus censuerat. Arusianus.

Magnis operibus e profectus, oppidum cepit, per L. Catilinam legarum. Festus.

Domitium pro consulem ex citeriori Hispania cum omnibus copiis 3 quas paraverat, arceffivit. Prifc. l. x. Arceffivit, inquit, & laceffivit. Sanctus aliter, & ingenio validus, Carif. 1. 1. aliter pro alias.

Gens rard egressa finis suos Serv. ad lib. x1. Eneid. Arufian. Mellus.

Nisi cum ira belli desenuisset Prisc. 1. x

Matura verunt exercitum d Dyrrachium cogere, Arufianus Messus!

Illò profectus, vicos, castellaque incendere, &, fuga cultorum deferta, igni vastare: neque elato, aut securo esse animo, metu gentis ad furta belli peridonez. Non. Serv. ad xI. Eneidos.

Liberis ejus avunculus erat. Donatus ad Phormionem Terentii. Nihil obtantam mercedem sibi abnuituros, Arusiamis Messus.

Infahum aliter sua sententia, arque aliarum mulierum, Carif. I. r. aliter pro alids.

Solis vils. Donatus Phorm, act. v. scen. VIII.

Juffu Metelli cornicines occanuerunt, Priscianus lib. x. Servius, 11: Georg. Virg. Diom, lib. 1. cap. IV.

Nexuit Catenæ modo. Prisc. l. x.

NOTE.

Interrex.] Ita vocabatur qui medius [inter duos reges, imperium habebat, donec, priore mortuo, alius fufficeretur. Origo fuit à morte Romuli; munus verò post exactos rege, præcipue comitiorum lad mare Adriaticum, aliter Epidamnus causa: & ad quinque dies tantum, duravit, idemque quod Consulum.

b Hostibus. 1 Id est, cum ipsis.

· Profectus.] Alii profectis, alii operibus confectis, legunt. Locus corruptus, ni fallor.

d Dyrrachium. | Urbs eft Macedoniz dicta. Hodie Durazzo.

c Furta.] Les ftratagemes.

Doctus militiam. Arufian. Meffin.

Neque se recipere, aut instruere proclio quivere. Prisc. 1. x. Equi fine rectore exterriti, ant faucii consternantur. Idem l. 14.

Occupatusque collis editissumus apud a Hilerdam & cum muha opera

circumdata. Priscianm I. v.

At inde nulla munitionis, aut requie mora, processit ad oppidum. Priscianus L. XVIII. requie pro requies.

Agrefte. Carif. l. 1.

Ardebat omnis Hispania citerior. M. Fabius Victor. de invent. Cic. l. 1 .

* b Et ponere validam urbem multos dies c restantem pugnando vicit,

Itaque d' Sertorius, levi præsidio relicto in Mauritania, nactus obscuram noctem, æstu secundo, furtivâque celeritate, vitare prœlium in transgressu conatus est. Agellius 1. 10, c. 26. Nonius Marcellus.

Transgressos omnis, recipit mons Ballera, præceptus à Lusitania.

Idem ibidem.

Earum aliz paululim progresse, nimio simul & incerto onere, cum pavor corpora agitaverat, deprimebantur. Idem.

Locum editiorem, quam victoribus decebat, capit. Serv. VIII. Æ-

neidos, Arufian. Meffin.

Et Mox. Fusidins adveniens cum legionibus, postquam tantas asperitares, haud facilem pugnantibus vadum, cuncta hosti quam suis opportuniora, videt Noning.

Cum Sertorius neque erumperet, tam levi copia navibus fugam ma-

turabat. Serv. Fuldanus. Melliw.

Itineris corum Mercellus per litteras gnarus. Arusianus.

Itaque Servilius f ægrotum g Tarenti collegam prior transgressus, iter vortit ad Corycum urbem inclutam: pastusque nemore, in quo crocum gignitur. Prifc. Non.

NOTA.

· Hilerdam. Hilerda, feu Ilerda, ut mitose virtutis, cui, a Sylla proscriptio, alii scribere malunt, urbs eft Tarraconenfis Hispania, hodie Lerida dicta.

b Et ponere.] Pro hic vocibus in quibufdam Nonii manuscript. Digonem se reperiffe teffantur viri docti,onde Vizonem legendum effe conjecit Putschius, Probo, nt ille ait, duce, qui in voce ZO, se nul-lum nomen hae syllaba rerminatum reperiffe testarut, nifi unum barbaræ civitatis, lesum in Sallustio Vizo, Vizonis.

c Restantem. Id elt, refistentem. d Sertorius. T Vir fuit fummæ, fed cala còm Hispaniam armasset, Res Romana uno Imperatore relistere non potuit; quique non priès bello quam fuorum scelere extinctus eft.

e Pusidius.] Lipfius Ausidius, & de bel-lo Sertoriano accipit, ex Plutareho. f Egrotum.] Potius est ut Sallustium scripfisse credam, egroto collega, idque de Lipfiana sententia, ioquit Douza.

& Tarenti. | Tarentus urbs eft Calabria,

à Phalanto Lacone condita.

Ad . Olympum atque Phaselida. Prisc.

Apud b Corycum. Idem.

Apud Læte oppidum en nomen obtivionis condiderant. Idem. Sero, ad 1. Eneidor.

Repulsus à Læte oppido, Idem Rrife.

Apud d Mutinam. Idem.

Apud e Præneste locatus, Idem.

Medio diei. Meffus.

Quietam à bellis civitatem. Idem.

Militiæ peritus. Idem.

Sertorius pouris turbain morantibus, & millo, ur in terrore solet, generis aux imperit discrimine, per calonum corpora, ad medium quasi dein super adstantiam manibus in marum attollicur. Nonim. Serv.

Neque decrufts afiquotiens terretur Prife. L. xv.

Dubitavit acie pars. Idem. Quos inter maxume, Carif.

Idem secere Octavius & Q. Cæpio fine gravi cujusquam expect ntatione, neque sant ambiti publici. Sero, ad l. 14. Aneid. Ambire signisicat & rogare. Sallassim in Jugureba: Quos ego audia ambire, favigare vos singulos. Dicebarar & ambio illum, pro rogo. Sallastius. in 1. Idem secere. &c.

Cum aræ & alia diis sacrata, supplicum sanguine sæda rentur. Iden s.
Postremò iplos colonos permiserias & incerta humani generia orar e.
Idem ad illud x1. Æneidos.

---- per eversa genteor fumantia Troja.

Exscidia obtestor.

Ea paucis quibus peritia & verum ingenium est abeumibus. Idem.

8 Perpenna tam paucis profectus, vera est assimanda. Idem ad x 1 1.

Aneidos.

NOT E.

1 Olympum atque Phafelida. I tirbes fuerunt Lyciæ maritimæ & validiffimæ, quas, deturbatis latronibus qui illuc prædas suas pyraticas comportabant, P. Servilius evertit.

b Corycum. Plinio Mons est, & antrum, & oppidum Cilicia. Mons fen promontorium ab aliis, Strabone puta, propret optimum crocum celebratur; abaliis oppidum. Est tem Corycus Creta promontorium.

c Late. I this est Macedonia non longe à Thermaio sinu, ad Septentrionem. d Mutinam.] Gallie togate oppidum;

Hodie Italiæ adscribitur, vocatur que

e Praneste.] Urbs Latii, non long è à

f Ad medium.] Quid hic fibi velit Auter, difficile non est conficere, Sertorium, scilicet, calonum humers subtarum, in muros ab iis, qui super stabane, receptum suisse cum olim alti non amplius esser quim ad arcendum imperum.

8 Perpenna.] Non crediderim hoc loco

de illo fermonem esse qui Aristonicum vicit; sed de co de quo postes, qui Serrorium in convivio trucidava.

FR-AG-

FRAGMENTA LIBRI IL HISTORIARUM

ARDINIA in Africo mari facie vestigii humani, in orientem. quam in occidentem latior prominet. Agellius lib.x111.cap,xv111. Non. Faciem totius corporis formam, coocumo, id est, os, posuit antiquitas prudens; ut ab aspectu species, & à singendo sigura, ità à factura corporis facies. Salluft. 1. 11. Sardania, &c. Ifidorus,

Inde b Ichnula appellata. Solinus.

Dubium an Insula fit, quod c Erui arque d Austri superiactis fluctibus

circumlavit. Nonius lavit, pro lavat.

Nam Sullam consulers de reditu ejus legem ferentem ex composito rrb. pl, C. Herennius prohibuerat. Notat. Agel. I. x. c. xx. Salluftium proprietatis in verbis retinentiffimum consuetudini concessife, & privilegium, quod de Cn. Pompeis Magni patris reditu ferebatur, legem appellaffe.

Nam procul & diversis ex regionibus. Carifius. Afper, procul in-

quit, eft à loco.

Obviam fuere. Carifius ibidem. Afper, ait, vetufte obviam fuere. adverbio quam nomine uti maluit.

Urbe, patriâque extorres. Messus.

Genus militum suetum à pueritia latrociniis. Idem.

Inter lava moenium, & dextrum flumen 'Turiam, quod 'Valentiam parvo intervallo præterfluit. Prisc. l. v. & v1. Turiam dixit, qui accusativus generis masculini est, non neutri.

In fiducia, quam argumentis, purgatiores dimittuntur. Donatus Phorm. att. 1. fc. 111. & Hecyr. att. IV. fc, IV. Noniu. Fiducia eft au-

dacia. Servius.

NOTE.

Sardinia. | Mediterranei maris infula. | Notus, nomine à Græcis mutuato, vo-Douza hoc fragmentum ex Ilidoro auge- catur.

tu zquinociali Subsolanus quoque dicitur. f Valentiam.] Urbs ust Hispaniz Tar-Auftri. Ventus à meridie, qui & raconenfis.

re conatus.

*Ilchnula.] Id est, Sardinia; A vestigii imilitudine Graca otymologia sie nunsummer confundendus, cam ille in mare Mediterraneum, hoc vero in Oceanum

Ante-

Antequam regreffus Sertorius inftrueret pugna fuos, Arufanus. Ipfe animi arrox. Idem.

Copiis integra Idem.

Fodem anno in Macedonia C. Curio, principio veris cum exercitu profectusin 2 Dardaniam, quibus potuit modis dictas pecunias coegit; Nonius, dicere, est promistere.

Post, ubi siducia nimius. Arusianus:

Sed ipfi ferunt taurum ex grege, quem propelitora regebat b Corfa

nomine Ligus mulier. Prifc. lib. VI.

Nam quædam Corfa nomine Ligus mulier, cum taurum ex grege! quem prope littora regebat, transnatare solitum, atque per intervalla corpore d aucto remeare viderer, cupiens scire incognita sibi pabula raurum à cæteris degredientem usque ad insulam navigio prosecuta est. Cujus regressu insulæ fertilitatem cognoscentes Ligures, ratibus ed profecti funt, camque nomine mulieris auctoris & ducis appellaverunt. Ifidorius 1. 14. c. 6.

Ne illa tauro parata fint. Donatus actu IV fcena II. Andria.

Dædalum ex Sicilia profectum, cum f Minois fugeret iram, arque opes. Priscianus. I. VI. Servius.

Quem ex Mauritania rex Leptasta proditionis insimulatum cum

custodibus miserar. Priscianus lib. I.

Quos advorsum multi ex E Bithynia volentes occurrere, h falsum filium arguituri. Priscianu L x.

Ut actione defisteret. Messis:

Vespera. Carifius I. 11. Application of the Argentum mutuum arcessivit. Prisc. I. x.

Eam deditionem senatus, per nuncios Orestis cognitam, approbas Prifc. L. VI.

Nifi qua flumen Lurda Tauro monte defluens. Idem ibidem.

Note. The second of the second

doniam, ad Septentrionem.

b Corfa.] De Corfice infulæ exordio

c Nam.] Et istud Fragmentum ex codem Indoro studet augere Douza. Sed nihil certi video.

d Aucto.] Quia, scilicet, luxuriante herba egregie passus erat.
Dedalum.] Faber suit Atheniensis ingeniosissimus, idemque insignis Mathematicus, qui omnium primus veia & antennas navi aptalle dicitur; unde ejus ala-

Dardaniam.] Regio est supra Mace-| xit nihil opus est loqui, cum ejus irremeabiles vias fama apud omnes vulgaverit.

f Minois.] Minos rex fuit Crute quem ob infignem justitiam, judicem apud inferos Poete fabulati funt.

s Bithinia.] Afiæ minorie regio, ad

Septentrionem.

h Falfem.] Optime de Nusa Nicomedis filio hic agi, suspicatus est Douza.
Vide ea de re epistolam Mithridatis ad Arfacem.

i Tauro. Mons est Taurus omnium norum nata est fabula. De Labyrintho ve- biliffimus & maximus, qui universam Arò, quem Minori in Cretà infulà constru- siam in duas partes dividit, quarum altera

Frugum, pabulique danns ager. Anglienie Servine 1. 1. Aneides. Neque virgines nuptum à parentibus minebantur, sed iprie belli promptissumos delegebant. Messiw.

Modeftus ad omnia alia, nifi ad dominationem. Denness Phorne

ed. 1. fc. 11.

Noctu, diuque flationes, & vigilias tentare Covifin Land

At Luculum regis cura machinata femes brevi fatigabat. Multique commentar interierant infidis latronum Prife d. v 13 & Nonigs.

Namque primum b Jalonem novoitinere matis c Retetholpitis domum violate. Prifeiant lib. V.141.

Tarreffum Hispanie rivinatem, quam munc Tyrii mutato nomine Gaddit habent Perf. L. T. TREASURED OF THE PARTY OF THE P

Negne fubfidiis, nhi folmerar, compositis. Priscian L. Solvenat mem eft foliens fuerat or armidices Malakins

Neque incrmes ex proclio viros quemquam agnoturam. Idem ibidem.

El contisentià vir grevis, & nulla ante cuiquem infenior. Arufian. Nan. in Grave.

Omnes qui circum funt, f præminent alimdine millium paffaum duo-

* Et Poeni ferunt adversos A.N.C.M. Donatus.

Quiz corpone, & lingus/percitum, &cinquietem, norrine histrionis vix fani, Barbuleium appellabant, Prifa. L. W.

Audaciter, Idem xv.

Ibi Fimbriana seditione, qui regi per obsequelam grationis, & maxume odium Sulle, graves, carique erant. Mimits: Obsequium neut. gepere, alfoquela fem.

Moenibus deturbat. Non, Deturbare.

E muris canes sportis demittebant. Lein.

Ad hoc rumoribus, advorsa in privatem; secunda in casum; fortunam in temeritatem declinando, corrampebant. Idem.

Ad Mesellus in ulterjorem Hilpanium post annum regressus, magna

No TE.

Alia intra Paramin, altera, que ad meridiem;
Alia extra Taurum, dicieur.

Lucalism I Conful fuir Lucullus, Vir
clarifirmus & dicificaus, qui bellum adveriuntificatidasem fallifeir, genit bellum adveriuntificatidasem fallifeir, convictibus
& apparatibus, profuse adeo fuir luxuria,
ut Xerxes togatus vocaretur.

b Jajanem. I Dux fuir Asgonautarum
audi Poctarum non desputatus.

rum non desyntatis.

Colchorum, Medea pater.

d Torceflam's Carteflus opulontiffens

die diekur, Guadalquivir oftia.

• Gaddir J Per errorem Fartelli nomen
Gadibus ; & Gadium fen Gaddir Tartello rributum elle docet in Geographia facis

Vir incomparabilis Bocchurtus.

f. Prominent. J. Liphius Legit promines at de monte, quepiam reliquis editiore, inrelligatur.

gloriâ

glorià concurrentium undique, virile & muliebre fecus, per vin ac tecta omnium visebatur : cum quæstor C. Urbinus, asiique, cognità voluntate, eum ad comam invitaverant; ultra Romanorum, & morralium etiam morem curabant, exornatis zedibus per b aulza & infenia. scenisque ad ostentationem histrionum fabricatis; " finont croco forte humus, & alia, in modum templi celeberrumi. Præterea com fedenti d transenna demission Victoriz simulacrum cum machinato strepin tonitruum coronam capiti imponebar: tam venienti ture quafi Dep fupplicabatur. Toga picta plerumque famicalo erat ei accambenti : epula quæsitissumæ: neque per omnem modò provinciam, sed trans maria ex Mauritania volucrum, & ferarum incognita antea plura genera, quibas rebus, aliquantam partem glorize demelerat, maxume apud veteres& sanctos viros, superba illa, gravia, indigna R. imperio existumantes Macrob. Satar. l. 111. c. XIII. Nonius Sofipater I. 1.

Ruuntque pars magna fuifmet, aut proxumorum tels, ceteri vice

pecorum obtruncabantur. Nonins.

Occurrere duci, & prœlium accendere, adeò ut Metello in & figum. Hirtuleio in brachium tela venirent. Idem.

h Avidisque ità, promtisque ducibus, uti Metellus ich i tragulz suciaretur. Idem.

Sed Metellus in vulnere. Don. actu. v. fc. 11. And.

Primò incidit forte per noctem in k rennnculo piscantis. Non.

Ad hoc pance piratice adjungit achieria navigia. Idem in Piratice navicula.

Ompia " facrata corpora in ratem imposuisse, Arafiana.

NOTE.

a Secus.] Id est, fexus: Atque ità veteres locutos esse multis & bene persequitur Carrio.

b Aulea.] Gall. Des tapisseries.

1

c Greco.] Eum in odoribus habebent, & ideo aqua diluebant; unde ab Apuleio odorus, & Seneca odoratus imber dicitur. Optimus ex Cilicia mittebatur; hinc Martialis.

Et Cilices nimbis hic maduere suis. d Transenna.] Servius extensum funem,

Nonius fenestram interpretatur.

• Pilla.] intelligendum vel de palmatà. quam merchantur ii, qui de hostibus palmas reportabant, quod victorias cum palmis intextas haberet, ut placet flidoro: ver pottus de roga ab Etrufeis femra, pur-purel coloris, auro diffrincia, a triumphan-tibus geri folità.

f Amicule. | Ideft, loco fimplicis roga; nam caquoque amiculi nomine intelligitur. vota.

E Sagure J Vestimentum erar militare à Gallis mutuatom.

h Avidifque l'Douza hic de pogna agi credic, in Saguntinis campis à Sersorio commiss, in qui Merellus à Servorio fauciacus eft.

Tragula, Genus eft sell fimiliadi-

ne hafte. Renuncule.] Carrio hanc vocem pro navigio pilcatorio Gellium accipere dicir, fed, in Gelii codicibus, remuncalus fribitur; & pro eo Lenunculum reponi volunt. Lenunculus certe navigii genes che At fine manuferiptorum audoritate son aufim vocem alignam extra Latinam linguam eliminate.

dos aptes. Morti D' dir Meridio de

Snot

Suos equites bortatus vado transmittit. Idem.

Ich corum qui in flumine ruebant, necabantur. Donatus. Adelph. att. 111. fc. 11.

Circumventi dextra unde ferrum erat, saxa aut quid tale capiti

effigebant, Arufianus,

Sed Metellus in ulteriore provincia. Donatus ad Phorm, act. I. fc. IV. Immane quantim animi exarsere. Non nomen positum pro Adverbio.

At illi quibus res incognita erat, ivere cuncti ad portas, incognita

rendere, Sero. F. Urfini.

Muram ab angulo dextri lateris ad paludem haud procul remotam duxit. Serv. Fuldanus.

FRAGMENTA LIBRI III. HISTORIARUM.

XAUDITIQUE forms Bacchanaliorum Macr. [.1.c.tw Saturn, Non-Diverla, uri solet rebus perditis, capeffint, namque sfii fiducia gnaritatis locorum in occultam fugam sparsi; alii e globis eruptionem tentavêre. Prife. I. x. Non.

Unus conflitit in agro d Lucano, gnarus loci, nomine Publipor.

Idem I. VI. Probus Carbolicis.

Male jam affirerum ad omnis vis controverfiarum. Prifc. l. vr.

Conjuratione claudit, Idem !. x.

Quali par in oppido festinatio, & ingens terror erat, ne ex latere nova munimenta s madore infirmarentur: nam mænia oppidi ftagnabant, redundantibus cloacis adverso zestu maris. Non, in Mador.

NOTA.

dano prastantior est. hoc fragmentum rà legitur, At illi atlbus ader est, ruere cunsti ad portas, incindita tenere: Ex quo corrupte in illo altero ivere pro rue-re positum este, mihi quidem, clarum ex Spartacl commilitionibus sermo est.

Bacchenalierum.] Bacchi Bellerum.

4 Lucani, Lucani populi fuerunt Ita-

Publipor.] Id est, Publii puer, ses servus. Mirom ni boc in loco, de quopiam ex Spartaci commilitionibus fermo est.

tulisse verres aut est Priscianus: arque stà loquutus est Lucretius. 8 Madore.] Id est, humiditate.

Equis"

Equis & armis decoribus cultus. Priscianus. lib. v1.

Dedecores, inultique * terga ab hostibus cædebantur. Idem.

Contra ille calvi ratus quærebat num fomnio thesaurus portenderetur. Idem I. VIII. Non. in Calvitur.

· Parte consumta, reliqua cadaverum ad diuturnitatem usus fallerent Prifc. l. x.

Epistola Cn. Pompeii ad senatum.

d Si advorsus vos, patriamque & deos e penates, totiens labores & pericula suscepissem, quotiens à prima adolescentia ductu meo scelettissumi hostes fusi, & vobis salus quæsita est, nibil amplius in absentem me statuissetis quam adhuc agitis, P.C. quem fcontra zeratem projectum ad bellum fævissumum, cum exercitu optume merito, quantum est id vobis, fame, miserruma omnium morte, confeciltis. Hac in spe populus R. Liberos suos ad bellum misit? Hæc sunt præmia pro vulneribus; & totiens ob remp. fulo sanguine? fessus scribundo, mittundoque legatos; omnis opes & spes privatas meas consums: cum interim à vobis per triennium vix annuus sumtus datus est. Per deos immortalis utrum cenfetis, me s vicem ærari præstare, an exercitum fine frumento & stipendio habere posse? equident sateor me ad hoc bellum majore studio, quam consilio profectum: quippe qui nomine modò Imperii à vobis accepto; diebus quadraginta exercitum paravi; hostisque h in cervicibus jam kaliæ agentis ab Alpibus in Hispaniam summovi. Per eas iter aliud arque Hannibal, nobis opportunius patefeci. Recepi Galliam, Pyrenæum; Laletaniam, 1 Ilergetum: & primum impetum Sertorii victoris, novis quidem militibus, & multo paucioribus sustinui: hiememque in cattris inter fæviffumos hostis, non per oppida, neque " ex ambitione mea,

NOTA.

* Terga.] Græcismus; id est, secundum terga, vel per terga.

6 Calvi.] Id eft, Decipi.

i

m

IN

POL.

tere

, feu

opiam eft.

ne ex-

Equis

pia uxores natosque ad usum nefariæ dapis verterunt, & cadaverum reliquias saerunt, ut testatur Valer. Max. Unde idem Douza concludit male hoc fragmentum ante Pompeii epistolam collocatum este: quod quidem nullus credo non confitebitur.

d St.] Scripta fuit hac epistola pro habendo ftipendio. Fiduciæ plena est; unde Pompeium juvenem magnifico & incortupro animo fuisse, concludere licet.

e Penates.] Dil funt domeffici, maxime nostri, & quasi penes nos nati.

f Contra atatem.] Quia nequideme co tempore, 30. annos natus erat.

8 Vicem ararii.] ld elt. He debere belli Pompeio obsessis intelligit, qui cibi ino- acrius expressis censu telerare: sed

h Incervicibus. Id eft. qui non longe

ab Italia erant, comque urgebant.

i Fyreneum.] Pyrenæi vocantur modtes qui Hispaniam à Gallia dividunt.

k Laletaniam.] Regio eft Hilpanie, que postea Gatholania, hadie Catale-

ge dicftur.

1 Hergetum.] Alii legunt Indigetes:
Suntque, cum ils, quos Livius Hercames
Suntque, cum ils, quos Livius Hercames vocat, Tarraconensis Hispaniæ populi.

m Ex ambitione.] Id est, ad freviendum

ambitioni & commoditatibus mais.

egi. Quid dein prœlia, aut expeditiones hibernas, oppida excisa, aut recepta enumerem? quando res plus valent quam verba. Castra bostium apud & Sucronem capra, & prœlium apud flumen b Durium, & dux hoflium C. Herennius cum urbe Valentia, & exercitu deleti, fatis clara vobis sunt, pro quis, ô grati patres, egestatem, & samen redditis. Itaque meo & hostium exercitui par conditio est. Namque stipendium neutri datur : victor uterque in Italiam venire potest. Quod ego vos moneo. quæsoque ut animadvortatis; neu cogatis necessitatibus privatim mihi consulere. Hispaniam citeriorem, que non ab hostibus renetur, nos aut Sertorius ad internecionem vastavimus; præter maritumas civitates, quæ cultro nobis sumtui, onerique. Gallia superiore anno Metelli exercirum stipendio frumentoque aluit: & nunc d malis fructibus ipsa vix agitat. Ego non rem familiarem modò, verùm etiam e fidem consumsi. Reliqui vos estis: qui nisi subvenitis, invito & prædicente me, exercirus hinc, & cum eo omne bellum Hispaniæ in Italiam transgreditur.

Namque his, præter solita vitiosis magistratibus, cum per omnem provinciam in fecunditate bienii proxumi grave pretium fructibus effer.

Non. Grave, multum.

Hi saltibus occupatis f tum externorum agros invasere: frumentique ex inopia gravi farias facta. Idem, Satias pro fatietas.

Neque jam sustineri poterat immensum aucto mari, & vento glif-

centi. Idem, Gliscit est congelascit, colligitur, ignescit crescit.

Ac tum maxume, uri solet extremis in rebus, sibi quisque carissumum domi recordari, cunctique omnium ordinum extrema munia lequi. Iden. Munia Officia.

Et forte in navigando cohors una, grandi s faselo vecta, à cæteris de erravit, marique placido à duobus prædonum h myoparonibus cir-

cumventa. Idem in voce Faselus, & Myoparo.

Eum, atque Metrophanem senatus magna industria perquirebat.cum per tot i scaphas, quas ad ostia cum paucis fidis per cunctatum miserant, Idem, & Carifius lib. 1.

NOTE.

nentis urbs eft & fluvius.

b Durium.] Durius Auvius est Hispaniæ, qui Lutitaniam terminat à Meri-

c Ultro.] Id est, que, dum in nostros vsus sir vandas judicamus, nobis sunt

d Malis.] Propter anni & tempestatis infœeundiratem. Gall. dicimus, La mau-

vaise année; La mauvaise saison. Fidem.] Indicat, se undiquaque ab amicis, a quibus jam non amplius aulit | Gall. Un efquif.

2 Surronem] Sucro Hispania Tarraco- | petere, mutuam pecuniam pro Republicâ sumfisse.

f Tum externorum. Lipfiusingeniosèpro tum externorum, termestinorum reposuit Sunt enim illi citerioris Hispiniz populi.

8 Facelo.] navigii genus est, quod ve-lis & remis agi potest.

h Myoparonibus.] Myoparo navis est pyratica, ex duabus distinuibus formata.

i Scaphas,] Scaphæ funt navicule que oneraris imponuntur, aut iis alligantur, ur per eas nautæ loca vadofa subeant.

Duos

Duos quam maxumos utres levi tabulæ subjecit: qua super omni corpore quietus, invicem tractu pedis quafi gubernator existere; eâ inter molem, atque infulam mari, virabundus classem hoftium, ad a oppidum pervenit. Idem.

Nam qui i enare conati fuerant, icti sæpe serramentis navium, aut vulnerati à suis, aut afflicti b alveis undarum vi, "multato fœde cor-

pore postremo tamen perière. Idem, & Arufiamu Messus.

Nam tertia tunc erat, & sublima nebula cælum obscurabat. Non. Illum pautis d forum. Idem.

Oratio . Macri Licinii tribuni plebis ad plebem.

Si, Quirites, parum existumaretis, quid inter jus à majoribus reli-ctum vobis, & boc à Sulla paratum, fervitium interesset, multis mihi disserendum fuisser, docendumque, quas ob injurias, & quotiens à patribus armata plebes secessisset; urique vindices paravisset omnis juris sui tribunos pleb. Nunc hortari modò reliquum est, & s ire primum viâ, quâ capessundam arbitror libertatem. Neque me præterit quantas opes nobilitatis solus, impotens, h innani specie magistratus, pellere dominatione incipiam; quantòque rutius factio noxiorum agat, quam foli innocentes. Sed præter spem bonam 'ex vobis, quæ metum vicit, statui certaminis advorsa, pro libertate potiora esse forti viro, quam omnino non certavisse. Quamquam omnes alii creati pro jure vestro vim cun-

INTERPRETATIO.

pi ex vobis, qua metum meum superavit, quam omnino non cert offe.

· Qui tentaverant natando aqua eva- in animum meum induxi, ea que pos-Sunt effe adversa in certamine quod pro 2 Sed prater spem bonam quam conce- libertate incipitur, esse potiora forti viro

NOTÆ.

enim de Luculli stratagemate hic agi, qui utre suspensum nunrium ad Cyzi cenos misit, qui adventare se eos doceret : qua de re vide sis Florum lib. 3 cap. 5.

Alveis.] Id cst, Carinis, aut imis

navium partibus.

Multato. Forte mulcato. Gall. Froiffe. d Forum.] Antique; ulitatus est enim numerus pluralis fori pro navium tabulatis, per quæ nautæ feruntur, Gall. Le

· Macri Liciniii.] Sequutus fum corum correctionem, qui pro Lepido Licinium posuerunt; co presertim inductus quod Lepidi Æmiliæ gentis cognomen fuerit, quæ Patricia, cuique aditus ad Tribuna-

Oppidum.] Cyzicum scilicet. Videtur | tum non fuit Oratio difficilis eft, utpote incitata, concisa, expectore den ique ve-ri & maxime politici Romani extorta.

f Servitium.] Hoc dicit quia Tribunatus jura & potestatem imminuerat, & tantam non penitus suffulerat Sylla.

8 Ire primum. | New farium est omnino, ut qui allis viam oftendit, ipfe eam primus calcet. Neque aliud magis ineptum videtur quam aliis onus impo-nere, quod tute digitulo attingere nolis. h Inami.] Dixi antea Tribunis à Sylla

inane nomen relictum effe.

i Vim.] De Tribunitia potestate loquitur, qua non ad populi fublidium, fed ad potentiorum gratiam promerendam, plerumque Tribuni abutebantur.

M 2

ctam.

ablipro fuit:

T.

1-

i(

m 718,

ris

ir-

im at.

puli. d ves eft

mata. e que ntur, peant.

Duos

cham, & imperia sua gratia, aut spe, aut præmiis in vos convortère; meliusque habent, mercede delinquere, quam gratis recte facere. Itaque omnes concessere jam in paucorum dominationem, qui a per militare nomen, ærarium, exercitus, regna, provincias occupavêre, & b arcem habent ex spoliis vestris; cum interim, more pecorum, e vos multitudo fingulis d habendos, fruendosque præbetis, extuti omnibus, quæ majores relinquêre: e nisi quia vosmet ipsi per suffragia, uti præsidies olim, nunc f dominos destinatis. Itaque concessere s illuc omnes: & mox, si vestra receperitis, ad vos redibunt plerique. Raris enim animus est ad ea que placent defendenda. Cæteri h validiorum funt. 2 An dubium habetis, ne officere quid vobis uno animo pergentibus possit, quos languidos socordesque pertimuêre ? 1 nisi forte C. Corta ex i factione media consul, aliter quam metu jura 1 quædam tribunis pleb. restituit; " &

INTERPRETATIO.

* Paucis enim ex vobis animus est ad ea nocere, quando uno animo idem optabitis defendenda, & tuenda que vobis placent: & efficietis, vobis inquam quos languidos Cateri stant a partibus validiorum.

2 An veremini ne aliquid possit vobis daverunt.

O Jocordes pauci nobiles maxime reformi-

NOTE.

· Per militare nomen.] Id est, quia dicuntur Imperatores; specie enim obeundi muneris quodlibet efficiunt.

Arcem habent. Id est, tuti sunt quia

vos Poliaverunt.

c Vos multitudo. | Appolitio est, quam

vocant: Id est, vos muisi estis.
d Habendos. J Vim vocis, & quicquid in ca invidiosum est tum demum intelliges. quando cogitabis quomodo brutis, quæ in nostra sunt potestate, utamur & abuta-

mur. Nihil magis, ad commovendos animos, efficax effe potuit.

e Nift.] Excipit ironice quod ipsos ma-

xime mordeat & percellar.

f Dominus. Dominus respectum habet ad fervum; adeoque quod gravissimum erat Romanis his Tribunus noster objecit; quod scilicet libi ipli catenas nectarent.

8 Illuc.] In paucorum partes.

h Validiorum. Paucorum nobilium. i Nisi sortel Extronice internectit, quibus quou intendit maxime conficiatur.

k Factione.] Postquam, scilicet, Respublica per Syllam ejusque satellites, tota in paucorum manus devenisset.

2 Quadam.] Legum ferendarum, concionis habendæ juræ Tribunos Sylla pri-

vaverat; Prohibuerat ne ad eos provocaretur; fanxerat infuper ut ne Tribuno aditus pateret ad alium Magistratum. Posterius istud, altero à Syllæ obitu anno, C. Aurelius Cotta Conful abrogavit : Reliqua Pompeius post aliquot annos, in primo Confulatu restituit; quod etiam Sallutt. fupra admonuit.

n Et quamquam. I Locus maxime dif. ficilis, mihi quidem, nam alii præterie-runt. In eo autem polita videtur difficultas, quod eo quo coeperat modo fententiam fuam Macer non absolvit. Interrogative initio proposuerat cum dixit, An dubium habetis, &c. Jam simpliciter rem ipsam concludit. Semotis itaque omnibus figuris, & iis quibus vir acer vibrantem orationem munivit, paucis sensum issus periodi, & scopum Autoris ità comprehende, quali Populum hoc modo alloquotus ellet; Nemo poterit vobis nocere, quando omnes in unum conspirabitis, cum vos paucos nobiles pertimuerint factorumque O tyrannidis sua invidiam reformi. daverint, vel eo ipso tempore quo unicum hominem pro vobis loqui aufum, perdiderant, & priùs quam vos eorum injuria. O vestri servitii taduisset. Ut vero iffins

diam.

quamquam L. b Sicinius primus de potestate trib. loqui ausus, c mussantibus vobis circumventus erat, tamen priùs illi invidiam metuêre, quam vos injuriæ pertæ sum est. Quod ego nequeo satis mirari, Quirites, Nam spem frustrà susse intellexistis. Sullà mortuo, qui scelestum imposuerat servitium, sinem mali credebatis. Ortus est longè savior Catulus. Tumultus intercessit Bruto, & Æmilio Mamerco Coss. dein C. c Curio ad exitium usque insontis tribuni dominatus est: Lucullus superiore anno quantis animis ierit in L. quinctium, vidistis: quantæ denique s nunc mihi turbæ concitantur! h quæ prosectò incassum agerentur, is, priùs quam vos serviundi sinem, illi dominationis facturi erant: presertim cum his civilibus armis b dicta alia, sed certatum utrimque de dominatione in vobis sit. Itaque cætera m ex licentià,

NOTE.

hominis mentem proprius assequaris, & aculeos quibus ille Populum perstrinxit, non sentias modo, sed vídeas; hæreas, si placer in ils que postea levitur attingem

tis dos

ni-

ca-

adi-

ite-

C.

qua

imo

lutt.

dif.

rie-

icul

tcn-

rro-

rem

ibus

ntem

ittins

apre-

allo-

ocerc,

cùm

0111771-

orms -

nicum

rdide-

urie

o iftius

Mam-

placet, in iis quæ postea levitur attingam.

2 Quamquam. J Argumentum est quod vocant a minore ad majus: Quasi dicat, Nobiles vos timuerunt, etiam cum ille unicus vester desensor oppressus estet, qui, utpote in maxima servitute, loqui ausus erat: Ergo maxima metuent quando vos omnes jura vestra repetere videbunt.

b Sicinnus. Iltà legendum ex vet.codice, & Asconio, &c. Fuit hic Tribunus ple-

c Mussantibus. Non potuit alio verbo melius corum hominum exprimi focordia, qui cum Reipublicæ damna & fen-& vident, alios tempestati objiciunt, iph latitant; itaque fuum commodum vel inipsi peste quærunt, Nebulones profectò in folas terras deportandi; cum tibi tantum, in commune nolint fueritis. consulere. Veram ad rem. Ideo addidit vocem istam Autor noster, ut obviam iret Populi tacitæ objectioni; diceret enim, Oppressi Junt antehac qui nobis consulerunt; Unum Tribunum nostrum nequidem audire nobiles sustinuerunt : frustra itaque nos aliquid audebimus. Respondet Macer, Mussantibus, tacentibus & latitantibus vobis oppressus est vester ille Tribunus; quod in posterum ne fiat, in manu veftrá eft.

d Turnuleus.] De quo vidimus; cujus impunè faciunt, malè facere licet.

c Curio.] Hic Conful fuit post Lepi-dum, anno altero.

f Quinetium. J Hic quoque Syllæ acla

rescindere aggressus est.

8 Nunc.] Hinc clarissime tempus, quo habita est hac concio, cognoscitur; Lucullo, scilicet, & Varo Consulibus: Quo anno spartacus Gladiator pulsquam fervile, sed grave bellum, adversus Romanos movit; decennio ante Citilina conjurationem.

h Que prosecto.] De turbis loquitur,& omni molimine, quo pauci plebem operimere sestinabant.

i Si prius.) Sensus est, si verba ex orationis textura abstrahas. Frustra sperationobiles vobis quiequam de servitio vestro remissuros, nist vosmet ipsi jugum excusserius; quandoquidem illi in co sunt toti, ut vobis majus onus imponent, quantumvis illis usque or usque obsequentes survivis.

k Dicta alia. Itd est, aliud pratesuerunt.

1 Utrimque.] Cave ità intelligas quan hine pauci nobilles; illine steterint Pribuni, aut quicumque jura populi reposcebant: Sed intelligendum est, omnes qui Rempublicam agitaverunt, quicumque tandem illi suerint, id unum quasi-visse, ut Populo servitium imponerent, e ipli dominarentur.

m Ex licentis.] Deploratus est Reipublicæ status, quando euivis, quia & alii impunè faciunt, malè facere licet.

aut odio, aut avaritià in tempus arsère. Permansit una res modò, quæ utrimque quæsita est, & erepta in posterum, vis tribunicia, telum à majoribus d'libertati paratum. quod ego vos moneo, quesoque ut animadvertatis; neu nomina rerum ad ignaviam mutantes, otium pro servitio appelletis, squo jam ipso frui, si vera & honesta flagitium superaverit, non est conditio: si fuisset, si omnino quiessetis. Nunc animum advortite: &, nisi viceritis, quoniam omnis injuria gravitate turior est, artis habebunt. Quid censes igitur? aliquis vestrum subjecerit. Primum omnium omittendum morem hunc quem agitis, mimpigræ singuæ, animi ignavi, non ultra concionis socum memo-

INTERPRETATIO.

Itaque catera maximo cum affettu quasita sunt, secundum licentiam, aut odium, aut avaritiam, pro aliquo tempore.

NOTE.

· Arsere.] Id est, quamquam durissima,

tamen præterierunt.

Permansit i id est, unum remansit semper, quod rixa perpetue ansam dedit.

Quasita. I Hoc dicit, Syllam, Catulum, Curionem, Lucullum, singulos denique, per ca tempora, pecis & boni publici specie, civiles discordias movisse; cum illud modo quasivissent, qua ratione, Plebi ademta Tribunitia potestate, & Tribunis desensoribus, ea placida ad arbitium uterentur. Jocus est itaque verborum, in re maxime seria cum dicit; re-

ereprem est. Antea vidimus, quòd à Patribus opprimeretur, secessis plebem; coque desensores sibi parasse tribunos.

manfiffe & quesitum effe id ipsum quod

e Ad ignaviam.] Id est, ut socordia vestra honestis nominibus patrocinemini.

Quo.] Hic est sensus, di per maximum flagitium, eum quo nunc agitis statum, cum durum sit servitium, otium appellare libet ne eo quidem jam frui licebit, cum vestros Dominos, paucos nobiles scilicet, eorum detrastando imperium, per Iribunos jugum quod imposurant excutere conati, in vos irritaveritis.

8 Si vera.] Id est, si per flagitium, omnino servitto vestro otti nomen impone-

re vultis.

h Flagitium.] Plagitium dicit, nomina rerum commutare, & servitium otium ap-

pellare. Maximum est certè, quandoquidem per nominares quoque quod nos, mutantur. Unde Cato, in sua illa ad versus Catilina n admirabili oratione, Quia, bona aliena largiri, liberalitas; malarum rerum audacia, fortitudo vocatur; eo respublica in extremo sita est. Quam pestiferum, quamque penetrabile adolescentium prasertim animis, illo scelere, vocabulorum dico permutatione, virus instilletur, dici non potest.

i Conditio.] Termious est juris: Hic verò idem valet quod status, locus, aut aliquid simile. Non est conditio, id est,

Non licet.

k Fuisset.] Conditio scilicet.

1 Gravitate.] Omnino: Nosque illud maxime, ut principiis obstemus admonet; neque cuiquam malum intentemus, neque à quoquam, quando licet, intentatum admittamus. Rixa enim rixam, dolus dolum trahit; neque finis ullus esse potest certaminum, donce dissidentium alter, aut sapienter, quod rarum est, litibus desistat; aut per vim abaltero frangatur & opprimatur.

Impigræ. J Populus fic eft, Gerro. Iners, &c. Sed ab earum rerum, quas tractamus, cognitione, omnis nostra actio initium sumit atque in ea fundamentum habet sapientia politica. Ideo dico ne quis, quod pronum est, ex in-

genio fuo ceteros metiatur.

res liberratis. 1 Dem, ne, vos ad b virilia illa vocenti quò tribunis plebei mandando parricium magistratum, 'libera ab auctoribus patriciis suffragia majores vestri paravere: d quamvis Quirites, in vobis fit, uti, que justa nunc pro alis toleratis pro vobis agere aut non agere certe poffitis. f Jovem aut alium quem deum consultorem expectatis? magoa illa consulum imperia & parrum decreta, 8 vos,exsequendo rata efficitis, Quirites : ultroque licentiam in vos auctum atque adjutum properatis. h Neque ego vos ultum injurias hortor; magis uti requiem capiatis : neque discordias, ut illi criminantur, sed earum finem volens jure gentium t res repeto: &, fi pertinaciter retinebunt: non arma, neque secessionem, i tantummodo ne amplius sanguinem vestrum præbeatis censeo. Gerant, habeantque suo modo imperia; quærant triumphos: Mithridatum, Sertorium & reliquias exulum persequantur cum m imaginibus suis. Absit periculum & labos, quibus nulla pars

INTERPRETATIO.

Dein. Postquam de inepta vestra ratione in mentem venit, vosque admonui sibi suffragia libera ab auctoribus patriut immutato more, tradi sitis ad soquenciis mandando eo ipso tempore quodedum, promti ad agendum, ne nolite ut cretis suis commiserunt. Tribunis plebis vocem & impellam vos ad illa virilia, Magistratum Patricium.

NOTE.

a Dein. 1 Opus fuit, ut sensus apertus effet, paulo fusius interpretationem insti-

b Virilia.] Loquitur de populi à patri-

bus secessione.

ui-

05 ad ie, 25 ;

700eft.

tra-

illo

ne,

Hic

aut

eft,

illud mo-

mus,

enta-

do-

c po-

n al-

liti-

fran-

erro .

10ftra unda-

Ideo

ex in-

res

c Libera.]Antca Vidumus frustra fuisse patres, qui Metello Provinciam Numidiam decreverant, cum postea eandem populus Mario justerit.

d Quamvis. Id unum studet hic noster Tribunus, ut plebem commovcat; at perplexâ fuâ orarione, quod cupit magis divinandum relinquit, quam aperte exponit. Prohiber, ur quid fit agendum indicet; fugam simulat, ut pugnæ locum inveniat.

c Que juffa.] Rellum intellige fanguinem suum profundere, &c.ad quæ populus adigebatur. Sensus vero totius periodi hic este videtur, Nolo vos, ad arma impellere quamquam vobis liberum est videre, an vos, qui pro alierum tyran-nide tautos labores toleratis, eoldem pro vebis, & vestra libertate sumere velitis.

f Jovem. Satis superque plebem arrexerat, adeoque nunc ipsam agitat: Nam

ideo istud paratum est; quasi dicat; Me indignabundi, tanquam in re desperata quid ego sentiam, interrogatis, atque 70-vis oraculo opus habere videmini? Ridicult, amon res ipsa clarissima est, O cuique nota.

s Vos. | Populum dicit, per militare obfequium, Imperatores suos magnos facere, fine quo inane nomen tantum ob-

h Neque ego.] Imo id unum revera ftudebat.

i Illi.] Pauci nobiles.

k Res.] Potestarem Tribunitiam, & jura; ut postea per suffragia sua, quem vellet Populus rebus prænceret.

1 Tantummodo.] At illud tansummodo omnia secum trahit, & potentioribus sanguinem vimque omnem adimit.

m Imaginibus.] Utinam verò hodie Macer aliquis expreretur, qui inerti & impudenti nobilitatinon istud modo ingereret, sed eo, vanissimos homines, de quibus tantim verba facio, ad Parentum virtutes compelleret.

fructus est; nis sortè repentina ista frumentaria lege munia vestra pensantur. Qua tamen quinis modiis libertatem omnium æstumavêre, qui prosectò non amplius possunt alimentis carceris. Namque ut illis exiguitate mors de prohibetur; senescunt vires: sic neque absolvit cura familiari tam parva res: & ignavissumi quique tenuissima spe frustrantur: quæ tamen quamvis ampla, quoniam servitii pretium ostentaretur, cujus torpedinis erat decipi & vestrarum rerum ultro injuria gratiam debere? Namque alio modo, neque valent in universos, neque conabuntur. Cavendus tamen dolus est. I staque simul comparant

INTERPRETATIO.

2 Qua tamen lege astimaverunt liber- Sto non amplius possunt prodesse quam alitatem omnium quinis modiis, qui prose- menta carceris.

NOTE.

* Nifi fortà.] Jamfæpius ejufmodi, qui bus ifti gaudent, vidimus ironias, Populum vero, nifi libertatem fuam vindicet, pro vilibus mancipiis habet, quibus, demenfum fuum fi præbeatur, quivis, facilè ad nutum uti positi.

b Lege] Hine, latam fuisse aliquam, pro frumento in populum distribuendo,

clarum eff.

c Libertatem omnium.] Nihil fingi poterat magis invidiolum; quinque enim inodios, fingulis mensibus pro demenso fervis metiebantur. Neque vero resipsa modò, sed voces iosæ invidiam faciunt; dixit enim omnium libertatem carceris alimentisæstimatam.

d Prehibetur.] Intellige tantum: Id est,

mortem probibere.

c Tam parva res.] Dicit quinque mo-

dies familiæ aliendæ non satis esse.

Frustrantur.] Decipiuntur. Istud verò maximo artificio intextum est: Non enim modò. Plebem, lege frumentarià, à Patribus in fraudem illestam esse dicit; sed assentando etiam per vocem maximè contunellosam, quando dicit ignavis sumos frustari, quasi scilicet arbitraretur paucissimos in eum dolum incidisse, plebem eandem ex illo Patrum laqueo retrahit. Non est certe minimi momenti, ad impellen um homines ad virtutem, illis ingenitam esse simulare: Lo modo impune licer ea vitia, qua illi desenderent, insectari.

e Servitii pretium.] De quinque modiis agit; atque indicat, libertatem qua a nobilibus plebeji intercludebantur, nullo posse pretio compensari.

h Injuria.] Perinde est ac si diceret, Frumentum quod vobis isti pollicentur, vestrum est; illud in vos pro servitio vestro quasi mancipia essetis, distribuunt; An usque adeò ignavi eritis, ut sponte con: umeliam tantam pro gratià insuper accipiatis.

¹ Namque.] Rationem reddit, quamobrem, per maximam focordiam, frumentum, fervitotis pretium, non oporteat à Patribus accipere; Quia,feilicet, illi, per id tantum Plebi jugum imponere conentur.

k Cavendus. Nobiles dixit aliter quam per populi focordiam imperium retinere nequidem conari: De eo nunc quodammodo aliquid excipit; Populumque ur ca-

veat dolos, admonet.

1 Iraque] Sensus pendet; hic tamen ut neque alibi, nihil muto, prout fecerunt, alii ad libitum per totam hanc Orationem; quia, scilicet, lme nescire malim dicere, quam quidlibet somniare. Quis igitur sensus? Dicam quod videtur. Id unum studuit hic Tribunus noster, ut Populum erigeret, atque eò impelleret, ut Tribuniciæ potessas somnia jura revocaret. Durum verò videbatur quòd Pompeium omnes metuerent, neque metum augere opus suit. Ille igitur arre tractat Populum, (quod postmodum magis padelenimenta,

delenimenta, & differunt vos in adventum Cn. Pompeii; quem ipfum ubi pertimuère, b sublatum in services suas, mox demto metu lacerant. Neque eos pudet vindices, c uti se ferunt, libertatis, tor viros fine d uno, aut e remittere injuriam non audere, aut f jus non posse defen-Mihi quidem fatis spectatum est, Pompeium tanta gloria adolescentem malle principem & volentibus vobis esse, quam illis dominarionis focium, h auctoremque in primis fore tribuniciæ potestatis. Verum Quirités, antea finguli cives in pluribus, non in uno cuncti 1 præfidia habebatis: neque mortalium quilquam dare, aut eripere, talia unus poterat. Itaque verborum fatis dictum est. Neque enim i ignorantis res claudit. Verum occupavit vos nescio quæ torpedo, quia neque k glorii movemini, neque! flagitio: cunctaque præsenti ignavia mutastis: abunde libertatem rati, quia m tergis abstinetur, & buc ire licet atque illuc, " munere ditium dominorum. " Atque hæc eadem non fiunt agreftibus; sed? caduntur inter potentium inimicitias, donoque dantur in-

INTERPRETATIO.

! Neque enim res frustrat vos ignaros.

iis 0

ļo et,

r.

tio

nt;

nte

per

m-

fru-

or-

cet,

âm.

erc

am-

ca-

nen

unt,

t10-

lim

Quis

Id

Po-

, ut

oca-

om-

tum

ctat

pa-

enta,

ere -

tebit) & obitur illud in quo hærere posset | posse aperté declarare, attingir : imo de itto Pompeii metu, quati in eo Patrum dolus politus effet, agit. mens est involvere & obscurare, vocem præficere. itaque esse exponendam, ejusque vim, per respectum ad scopum magis quam ad orationem, esse intelligendam. Pura, si voles, transitionem esse, vel proxime ad hanc sententiam referri, Patres vobis parant dolos; Itaque &c. hæc enim propositio in illa altera includitur, Cavendus tamen dolus eft.

dicunt des adoucissemens ; sed magis politice, des biais, des menagemens.

b Sublatum.] Ferunt, supple, autaliquid fimile. Impetum verò auget orationis hæc elliplis : atque adeò metuentium, fed maxime diffimulantium applaufus audire videor.

Uti se ferunt.] Id est, prout volunt baberi.

d Uno.] Pompeio.

e Remittere injuriam.] Id est, Plebi jus Suum, & Tribunitia potestati suam autoritatem reddere.

f Jus non posse defendere.] Id est, non poffe Plebi cordate resistere; vel, eidem, om | ret, funtne illi multo feliciores qui canem austoritatem penes Senatum effe, non duntur? Oc.

g Volentibus.] Quando, seilicet, liberis omnium suffragiis, vobis licebit, per Tri-Dico igitur, ex hominis ingenio, cujus bunos vestros, ipsum Pompeium rebus

> h Austoremque.] Ipfe Pompeius Tribunitiam potesfatem postea restituit; eundemque rettitutæ pœniruit.

> i Prasidia.] Innuit regiam dignitatem aut tyrannidem induci.

k Gloria.] Veitra, scil.

1 Flagitio.] Inimicorum nobilium.

m Tergis.] Id est, quia Domini vestri in Delenimenta. Illud est quod proprie vos, ut in domestica mancipia, verberibus non | aviunt.

> n Munere.] Munus hoc maxime est invidiosum; supponit enim, penes cosdem esle Dominos istas ambalationes prohibere: atque etiam invidiam auget vox ditium, qua dominorum felicitatem ob oculos ponit.

> o Atque.] Arbitror istud fibi objecisse Tribunum nostrum, ex parte corum, qui cum extra urbem agerent, jus tamen ha-

bebant fuffragij.

P Caduntur.] Responsio est, qua maxime illos exasperare possir, ad quos dirigitur oratio, quafi cum stomacho dice-

provincia

provincias magistratibus. Ità pugnatur, & vincitur à paucis : plebes quodcunque accidit, pro victaeft; & in dies magis erit: fi quidem majore cura dominationem illi retinuerint, quam vos repetiveritis libermtent.

Poftquam egreffus angustias. Meffus.

Ad Cyzicum perrexit firmatus animi. Ex eodem.

Ut fustimere corpora plerique nequeuntes, a festi, arma sua quisque ftantes incumberent, Idem & Servius.

Ac statim fugitivi, contra præceptum ducis, rapere ad stuprum

virgines, mattonafque. Nonius.

Quibus à Serrorio triplices infidiæ per idoneos saltus positæ erant : prima, que fonte venientes exciperet. Servius,

Ingens iple virium arque animi. Arufianus.

Locum nullum nisi in quo armati institissent. Idem.

At Oppius postquam orans nihil proficiebat, timide veste tectum pugionem expedire conatus, à Cotta, Vulcioque impeditur. Non. Pugie est brevis gladius.

Caftrisque collatis, pugna tamen ingenio loci prohibebatur. Idem.

Sed Pompeius à prima adolescentia, sermone fautorum, similem fore se credens Alexandro regi, facta, consultaque ejus quidem æmulus erat. Nonius.

Dubius confilii, Arufian.

Post reditum eorum, quibus senatus belli Lepidani gratiam secerat. Idem.

Quod ubi frustra tentatum est, socordiùs ire milites occepère, non apris armis, ut in principio, & laxiore agmine. Non.

Arque eum Curio laudatum, accensumque præmiorum spe, quibus

cum optavisset, ire jubet. Idem.

d Eodem tempore Lentulus duplici acie locum editum multo sanguine fuorum defensus, postquam ex sarcinis d paludamenta adastri, & delechæ cohortes intelligi cœpêre. Idem.

Si nihil ante adventum suum inter plebem & patres convenisset, co-

ram se daturum operam Prisc. l. xIV

Fine inguinum ingrediuntur mare. Arusianus.

NOTE.

* Fest] Hanc vocem ex interpreta: | tantum numero plurali. mento additam fuisse Douza contendit; totumque fragmentum ex Frontone ità constituit, Ut sustinere corpora nequeuntes, arma sua quisque instans encum-beret.

bPrima.] Nunc insidiz usurpantur. I tribuitur.

Aptis.] Id est, aptatis & ad asum

expeditis.

d Paludamenta. JPaludamentum vestis est militaris & Imperatoria, plerumque coccinea: quamquam etiam militibus

M. Antonius perundæ pecuniæ genitus, vacuulque curis, nili infantibus. Idem.

Muros fuccesserant. Idem.

9

ue

m

t:

u-

gio

em

-שו

rat.

100

bus

ine

ele-

:0-

[um

eftis

igue

M.

Saxaque ingentia, & axe vincte trabes per pronum incitabantur axibusque eminebant in modum e ericii militaris e veruta binum pe-

Octavium mitem, & captum pedibus. Arufianus.

· Igirur discubuêre Sertorius inferior in medio, super eum L. FRbius Hispaniensis senator ex proscriptis; in summo Antonius, & infra, scriba Sertorii Verfius; & alter scriba Mæcenas in imo, medius inter Tarquitium, & dominum Perpennam. Non Sero.

Quarum unam epistolam forte cum servo nacti prædatores Valeri-

ani e scorpione in castra misère. Nonim.

FRAGMENTA LIBRI IV. HISTORIARUM.

T Cn. Lentulus patriciæ gentis, collega ejus, cui cognomentum Clodiano fuit, per incertum stolidior, an vanior, legende pecunia, quam Sulla emtoribus bonorum remiserat, exigunda, promulgavir. Agellius l. xv I 11. cap. 1v.

NOTE.

qui te adversus Cretenses male gestà, morbo interiit. Homo fuit nullius virtutis, qui CortæConfulis & Cethegi gratia, oræ maritimæ curationem nactus, Siciliam & Provincias omnes depopulatus est.

b Axe.] Turnebus legit, Axe vincti

c Ericii. | Ericius machina est bellica, verutis seu majoribus clavis undique hor-

d Veruta.] Verutum spiculi seu jaculi species est; vel etiam quod vulgò ensis

laminam vocant. La lame d'une épée.
e Igitur. Ut fragmentum istud intelligatur sciendum est, quod optime enarrat doctissimus Salmasius, tres suisse lectulos quibus accumbebant veteres, cum cibum fumerent, fummus, scilicet, medius, & imus. Dominus convivii in pridicit vocari.

* Antonius.] Hic Pater fuit Triumviri, 1 mo loco tertii seu imi lecti accubabat : Locus honestissimus ultimus erat secundi, five medii lecti, quòd convivii Dominum contingeret, ut docet Plutarchus. His bene intellectis, nulla superest in hoc fragmento difficultas. Sertorius honoratiffimum locum occupaverit; cui proximus erat in eodem lecto medio feilicet. Fabius Hispaniensis. In summo lecto erant Antonius & Versus, duo tantam, sicut & in medio lecto. In tertio verò & imo, fuperior erat Dominus convivii Perpenna, scriba Mæcenas deinde, & Tarquitius Ulrimus.

f Fabius.] Hujus plurimam mentionem esse in numismatibus, quamquam nulla sit in libris veteribus, testatur Carrio.

& Scorpione.] Scorpio species erat ballifix fed minor, quam Vegetius Manubal-

Omes

Omnes, quibus atas senecto corpore, animus militaris erat. Prisc. 1. IX. 8. X.

Dein lenità jam ira, postero die liberalibus verbis permulcti sunt.

Implicitæ rates mirafteria prohibebant. Idem ibidem.

Igitur legiones pridie in monte positas arcessivit. Idem. l. x.

Anxius animi, atque incertus. Arusian.

Magnam exorfus orationem. Idem. Impotens, & nimius animi est. Idem.

Amisumque b affideri fine prœlis audiebat. Prisc. l. VIII. Obsideo & affideo activa funt ; faciunt enim affideor & obfideor.

Qui quidem mos, uti tabes, in urbem conjectus. Festus.

Castella c custodias thesaurorum in deditionem acciperentur. Serv. Carif. l. 1.

Reliqua cadavera salita. Diomedes lib. 1. cap. VI.

Epistola Regis Mithridatis scripta ad Regem Arsacem.

REX MITHRIDATES REGIGARSACI. S. Omnes, qui secundis rebus suis ad belli societatem orantur, considerare debent liceatne tum pacem agere. Dein quod quæritur, satisne pium, tutum gloriolum, an indicorum sit. Tibi, perpetuâ pace frui liceret, nisi hostes opportuni, & scelestissumi. Egregia fama, si Romanos oppresseris, futura est. Neque petere audeam societatem; & frustrà mala mea cum tuis bonis misceri sperem. Arque ea, quæ te morari posse videntur, 8 ira in Tigranem recentis belli, & mez res parum prosperz, si vera zstumare voles, maxume hortabuntur. Ille enim obnoxius, qualem tu voles, societatem accipiet : mihi fortuna, multis rebus ereptis, usum dedit bene suadendi : &, quod florentibus optabile est, ego b non validifsumus præbeo exemplum, quo rectius tua componas. Namque Roma-

NOTE.

b Affideri. | Pro Obsideri.

c Custodias: | Pro custodia; Genitivus antiquus.

d Arfaci.] Arfaces rex fuit Perfarum,

Antiques Autores.

e Opportuni.] Hic aliquid deesse arbi-Es verò recurrere ego non necesse habeo; cem tuam minuere. quamquam enim non ità statim sensus g lra. J Hinc Ar vide aturapertus, bonus est tamen : Nam bellum gessisse conjicias.

Arsaci rationem reddit Mithridates, quamobrem ille bellum adversus Roma- oratio, prima fronte non apparet, pates

amisumque.] Amisus Galatiæ op nos movere debeat; quia, scilicer, hostes habeat opportunos quosque cum liceat,

debeat profligare.

f Neque.] Hic obscurier videtur sententia; neque tamen ideo quicquam mutare ausim: Nam voculam frustra si ex aut Parthorum nam confunduntur apud posteriore periodi membro huc retrahas optime hac omnia coharebunt. Nollem inquit, frustra, o nullo tuo commodo. tratur Douza; neque orationem cohærere: per societatem quam à te peto, bello pa-

g Ira.] Hinc Arfacem cum Tigrane

nis, cum nationibus, populis, regibus cunctis, una & ea vetus canssa bellandi eft, cupido profunda imperii & divitiarum; qua primum cum rege Macedonum Philippo bellum fumère. Dum à Carthaginiensibus premebantur, amicitiam fimulantes, ei subvenientem Antiochum concessione Asize per dolum avertere : ac mox Philippo, Antiochus omni cis Taurum agro, & b decem milibus talentorum spoliatus est. Persen deinde Philippi filium, post multa & varia certamina, apud Samothracas deos acceptum in fidem, callidi, & repertores perfidiz, quia pacto viram dederant, d Infomniis occidere. Eumenem, cujus amicitiam gloriose oftentant, initio prodidere Antiocho, pacis mercedem : post, f Attalum custodem agri captivi sumtibus & contumelis ex rege miserrumum servorum effecere : simulatoque impio testamento, s filiam ejus Aristonicum, quia petrium regnum petiverat, hostium more per triumphum duxêre : Asia ab ipsis obsessa est : postremò totamBithniam. h Nicomede mormo, diripuêre, cum filius Nulæ, quam reginam appellaverant, genitus haud dubie esset. Nam quid ego me appellem? quem disjunctum undique regnis, & tetrarchiis ab imperio corum. quia fama erat, divitem, neque serviturum esse, per Nicomedem bello lacessiverunt, sceleris eorum haud ignarum, & ea, quæ accidêre, testatum antea, k Cretenses solos omnium liberos ea tempestate, & regem Prolemæum. Arque ego ultus injurias, Nicomedem Bithinia expuli; Asiamque " spolium regis Antiochi recepi, & Græciæ demsi grave ^a fervitium. Incepta mea postremus servorum ^o Archelaus, exercitu pro-

NOTÆ.

invidiam, bellum potentissimis indicere neretur, prohibitum fuisse refert. Romanos, ut corum divitias expilent,&c.

v.

le-

it-

lo-

ftes

is,

um ira

ftu-VO-

de-

dif-

na-

oftes

ceat,

fen-

mil-

fi ex

has's

llem

modo.

to pa-

grane

t hæc

pate

015,

* A Philippo, J Cave ità intelligas, quafi annitentibus Romanis, Antiochum Philippus spolia verit; nam hæc oratio ambigua est: Veràm id pura, quod historia testatur, Antiochum post Philippum à Romanis debellatum, regni parte etiam cerat hæredem. multatum fuisse,

b Decem. Livius & Appianus quinde-

cim dicunt. iniula est maris Ægæi, ad prospectum tenses. Thracia, versus Orientum. Hunc verò locum explicabit Florus, cujus verba refero. Absens ergo (de Perieloquitur) victus fugit in maria, infulamque Samothra-cem, fretus celebri religione, quasi templa O ara possent defendere, quem nec montes sui, nec arma potus sent.

ro, qui cum fomno, a custodibus quos cecidit.

bit postea : Vult enim, per avaritiam & offenderat, cum in carcere, Roma deti-

e Eumenem.] Rex fuit Pergami in Asa. f Attalum. JHicPergami rex fuit ultimus. g Filium.] Alii aliter: florus regii fanguinis ferocem juvenem dicit. Justinus filium Eumenis.

h Nicomede.] Populum Romanum fe-

i Tetrachiis.] Tetrachia quarta eft pars regni, aut eujuspiam Provincia.

k Cretenses.] Creta, hodie Candie, Mec Samothracas | Samos vel Samothrace diterranei infula notifima; unde Cre-

1 Ptolemaum.] Rex fuit Ægypti.

m Spolium.] Id eft, eam Auz Partem qua Antiochus à Romanis spoliatus fuerat. n Servitium.] Quo premebatur à Ro-

o Archelaus.] Unus fuit ex Mithridatis ducibus, quem ingenti instructum exer-4 Infomniis.] Probatur ittud ex Diodo-l citu, parva manu Sylla apud Charoneam

dito,

diro impedivit: illique, quos ignavia aut * prava calliditas, uti b meis laboribus tuti effent, armis 'abstinuit, acerbissiumas poenas solvunt Prolemaus pracio diem belli prolatat. Cretenles impugnati semel jam. neque finem e nifi excidio habituri. Equidem cum mihi ob diplorum interna mala dilata prœlia magis quam pacem datam intellegerem; abnuente Tigrane, qui mea dicta serò probat, te remoto procul, omnibus aliis obnoxiis, rursus tamen bellum cepi: Marcumque Cottam Romanum ducem apud f Chalcedona terra fudi: mari exlui classe pulcerruma. Apud & Cyzicum magno cum exercitu in obfidione moranti frumentum defuit nullo 3 circumadnitente : fimul hiems mari prohibebat. Ità. fine vi hostium regredi coactus, in patrium regnum, naufragiis apud Param, & Heracelam, militum optumos cum clafibus amifi. Refituto deinde apud 1 Cabira exercitu, & variis inter me aique Lucullum proeliis, inopia rursus ambos incessis. Illi suberat regnum "Ariobarzanis bello intactum: ego vastatis circum omnibus locis, in a Armeniam conceffi: secutique Romani, non me, sed morem suum omnia regna subversendi; quia multitudinem artis locis pugna prohibuêre, impruden-

INTERPRETATIO.

Et illi quos ign avia aut prava calliditas avertit ad armis aut tuti essent meis laboribus, solvunt pænas acerbissimas.

2 Ptolemaus profert diem belli argento. | Cyzicum.

3 Frumentum mihi defuit, cum nullus circum me adjuvaret, dum ego commorarer magno cum exercitu in obsidione apud

NOTE.

2 Prava calliditas.]De iis loquitur qui ipfum, quandiu opes fuas advertus Romanos contererit, quieti cernerent, aut eo ctiam augerentur. Prava est profestò ea calliditas; nam ille qui potentior est, vel, ut postquam hunc aut illum bello minorem tidem. oppressit, victoria utens, alios, majore etiam impetu, invadit.

b Ut meis laboribus.] Aliis regibus à

Romanis nihil fuiffe metuendum innuit, iplum fi levissimis auxiliis adjuvissent.

c Nist.] Isthuc confirmat Florus; Romanos enim fatetur, sola nobilem insulam vincendi cupiditate, bellum Creticum fecifie.

Ind Inforum Romanorum: Nam bellum Mithridaticum illis temporibus geftum eft, quibus Respublica civilibus armis, maxime per Marium, Syllam, Sertorium, aliofoue conflictabatur.

· Aliis obnoxiis.] Id eft, sefe Romano-

rum imperio submittentibus.

f Chalcedona, 1 Chalcedon, vel ut alii scribunt Chalcedon, urbs est Asiatica ad Bosporum Thraciæ.

& Cyzicum. Cyzicus urbs est & infula. vel, ut aliis placet, peninfula ad Propon-

h Sine vi. Non istud dicunt Romanz. historiæscriptores: Imò Plutarchus Lucullum restatur, non fine Mithridatis magna clade, Cyzico eum depulisse.

i Param Locus maritimus circa Hel-

lespontum aut Euxinum mare.

k Heracleam.] Urbs est Bithyniz ad Pontum Euxinum.

1 Cabira, Inferioris Asia oppidum Stephano, Plutarchus alicubi circa Myfiam collocar.

m Ariobarzanis, JRex fuitCappadocia. n Armeniam] Armenia notifima est Aliæ regio, inter Cappadociam & mare Caspium; cujus para hodie dicitur Turcommie.

tiam

tiam Tigrânis pro victoria oftentant. Nunc queso confidera, nobis oppreffis utrum firmiorem te ad refiftendum, an finem belli futurum putes? scio equidem tibi magnas opes, virorum, armorum, & auri effe: &. ea re à nobis ad societatem, ab illis ad prædam peteris. Cæterum confilium est Tigranis, regno integro, meis militibus belli prudentibus procul ab domo, parvo labore, per noftra corpora bellum conficere: quando neque vincere, neque vinci fine tuo periculo possumus. An ignoras. Romanos, poffquam ad occidentem pergentibus finem b Oceanus fecit, arma huc convertiffe; neque quicquam à principio nifi raprum habere, domum, d conjuges, agros, imperium; convenas, olim fine patriâ, fine parentibus, peste conditos orbis terrarum ? quibus non humana ulla, neque divina obstant, quin socios, amicos, procul juxtaque fitos, inopes potentisque trahant, excidantque; omniaque non ferva, & maxume regna, bostilia ducant? Namque pauci libertatem. pars magna justos dominos volunt : nos suspecti sumus æmuli& in tempore vindices affuturi. Tu verò, cui 8 Seleucia maxuma urbium, regnumque Perfidis inclitis divitiis eft, quid ab illis, niti volum in præfens, & postea bellum exspectas? Romani in omnis arma habent, acerruma in eos quibus victis spolia maxuma sunt : audendo & fallendo. & bella ex bellis serendo, magni facti. Per hunc morem exstinguent omnia. aut h occident : 1 quod difficile non est, si tu h Mesopotamia, nos Armenia circumgredimur exercitum fine frumento, fine auxilis: 1 fortuna autem nostris vitiis adbuc incolumis: Teque illa fama sequetur auxilio profectum magnis regibus, latrones gentium oppressisse. Quod uti facias moneo, hortorque, neu malis pernicie nostra m unum imperium prolatare quam societate victor fieri.

NOTE.

a Regno.] Intelligo de regno Arfacis. b Oceanus. 1 De Atlantico intellige quo

terminatur Hispania.

A principio.]Romam primò latronum receptaculum magis quam urbem fuiffe neminem latet.

d Conjuges. I Illi enim per dolum, fimulatis ludis equestribus, Sabinas rapue-

e Non serva.] Id est, qua ab ipsis ser-

vitute non essent oppressa.

f Namque.] Aliter & magis ex nostro
flylo ita scribas. Cum enim pauci inter homines statu populari gaudeant, sed regiam dominationem quarant, nos suspecti Sumus emuli, Oc.

& Seleucia.] Hæc eft, procul dubio, quæ non semel apud seriptores antiquos cum ampliare, positum erit.

Babylone confunditur, quod ejus opes exhauserit, in proximo sita, ad ripam Tigridis.

h Occident. Ipsi peribunt.
i Quod difficile.] De Romam, excidio loquitur ; quod semper quælivitMithridates. k Majopotamia.] Aliæ regio inter Ti-

grim & Euphratem : Hodie Diarbech. 1 Fortuna.] Istud parenthesi includendum, quod per dolorem effert Mithridates, qui fæpius Romanorum ruinam ani-

mo præfumferat.

" Unum.] Alli legunt, tuum imperium; alii tua; vetus vero editio optime, ut videtur, tuam (ruinam, scilicet, aut perniciem) prolature, id cit differre. Si tamen unum imperium retiners, prolatare pro

Curio .

Curio Vulcanaliorum die ibidem moratus. Nonius de murata deelinatione. Carif. l. 1.

Scalas pares moenium alitudine. Arufianus.

Dissidere inter se cœpêre, neque b in medium consultare. Idem. Multisque suspicionibus volentia plebi facturus videbatur. Nonius

Votentia, que plebs vellet.

Suspectusque fuit, incertum verò an per neglegentiam, societatem prædarum cum latronibus composuisse. Idem, Componere, conjungere.

Collegam minorem, & sui cultorem exspectans. Arusianus.

Quam maxumis itineribus per regnum Ariobarzanis contendit, ad flumen Euphratem; quâ in parte Cappadocia ab Armenia disjungitur. Et quamquam ad id naves b codicariæ occultò per hiemem fabricatæaderant. Nonius, Codicaria naves, qua influmine usui effe possunt.

· Qui præter grediebantur equites cataphracti, · ferrea omni specie!

Idem.

Cum interim, lumine etiam tum incerto, duæ Galliæ mulieres conventum vitantes ad f menstrua solvenda montem ascendunt, Idem,

Plureosque rescindir, ac mumtiones demolitur; locoque summo potitur: Idem Demoliri est diruere.

Exercitum dimisit ut primum Alpes degressus est. Arusianus,

Tetrarchas, regesque territos animi firmavit! Idem.

Simul eos, & cunctos jam inclinatos laxitate loci, plures cohortes

atque omnes, ut in secunda re, pariter acrè invadunt. Nonius:

Hi locorum perignari, soliti nectere ex viminibus vasa agrestia. ibi tum, quòd inopia scutorum fuerat, ad eam artem se quisque in formam parmæ equestris armabat. Nonius, Parma est scutum breve.

De pecore coria recens detracta, quasi glutino adolescebant, Carifius

1. 1. Servius.

Avidior modò properandi factus. Arufianus.

Confilii æger. Idem.

Reversi postero die, multa, quæ properantes deseruerant in castris; nacti, cum se ibi cibo, vinoque læti invitarent. Nonius: Invitare est repleri.

Atque hiavit humus multa, vasta & profunda, Idem: Hiare, aperiri.

NOTE.

· Vulcanaliorum. I Vulcanalia, dies erant 1 Vulcano festi.

In medium.] Id eft, in commune. c Euphratem. | Euphrates fluvius eft Afix nobiliffimus.

e Ferrea.] Equi enim & ipfi ferreis laminis muniti erant.

f Menstrua.] Id est, Sacra que quoque mense peragerencur: Idque prolixe, & Liphi sententia, & Plutarchi, auctoritate Douza confirmat.

8 Pluteosque.] Plutei machine erant d Codicarie. Id est, secundum Festum, bellice, corio intecte, quorum usus idem prope qui vincarum, ad muros sussodiendos.

Reurfety.

Rursus jumenta nacti ad oppidum ire contendunt. Nonine, man A Ubi se laniata pavigia sundo emergunt. Arusianus.

Tum verò Bithyni propinquantes jam annem Tartanium. Idem.

b Eos qui hoc malum publicum clandestinis concilis comparaverunt

Nonius.

In qu'is notifiumus quisque, aut malo dependens verberabatur, aut immutilato corpore improbo patibulo eminens affigebatur. Idem, Patibulum est crux.

Ad Siciliam vergens faucibus non amplius paret milibus v. & xxx.

Clausi lateribus e pedem. Idem. Naphthas. Probus Catholicis.

FRAGMENTA LIBRI V. HISTORIARUM.

T Lucullus, audito Q. d Marcium Regem pro consule per Lycaoniam cum tribus legionibus in f Ciliciam tendere Priscianus lib. xvIII.

Legiones Valerianæ comperto, glege Gabinia Bithyniam, & Pontum consuli datam: h missos esse. Idem ibidem.

NOTE.

* Tartanium.] In Bithyniâ.

b Eos.) Fragmentum istud, non Sallufii, sed Sisennæ esse arbitratur Putschius; ideo quòd in Nonii vetustioribus manu-

scriptis illi ascribatur.

5

nt

Ŋ,

c Pedem. JQuandoquidem Sallustii auctoritate confirmire studeat Fronto, probe oppidò ac Latine dici Altus pedes tot, & quidem hunc locum citans; optime, ut videtur, vocem altis Sallustio Douza redonavit; legitque clausi lateribus pedem altis.

d Marcium Regem.] Hic, mortuo collega Metello, & eo qui in ejus locum fuffectus fuerat, folus Confulatum geffit.

Lycamiam.] Minoris Aliæ regio, in Cappadocia.

f Ciliciam.] Minoris Aliæ regio ad Mediterraneum.

8 Lege Gabinia.] Gabinius Tribunus fuit plebis quo tempore Lucullus adverfus Mithridatem bellum gerebat.

h Misso.] Quidam, in manuscriptis probe & plane exaratum esse, Consult datam esse, missos esse, testatur; unde pro priori esse, sele rescribendum esse putat; deinde ut sensus absolvatur, prasendentes supplet, aut causantes; unita legendum sit, Sese missos esse causantes. Arque de Legionibus accipit quas Clodius per iram & invidiam sollicitavit, ut ne amplius Lucullum adversus Mithridatem sequerentur: Quibus ille persuasit ipsos missos, & a Sacramento liberos esse, cùm

N Regem

Regem averfabarur. Arufianus.

Cæteri negotia ' fequebantur familiaria legatorum, ant tribunorum; & pars fua b commeatibus mercatis, Nonius.

Et uxori ejus frater erat. Arafianus.

Sæpe celebritatem nominis intelligo timentem. Prif. 1.xv111. Video ingentia dona quesitum ire properantem: Idem ibidem.

Nam fi Pompeio 'quid bumani evenisset. Arusianus.

d Quibus de cauffis Sullam in victorià dictatorem, equo descendere, fibi uni affurgere de sella, caput aperire solicum, Nonius Arustanus, Servius.

NOTE.

alium Imperatorem, Glabrionem Confu- [mium liberæ Reipublicæ crederet, nolletlem, ad Mithridaticum bellum, Senatus mitteret. Cui opinioni non poffum plane non affentiri; nifi quòd, non Glabrioni; fed Pompeio Mithridaticum bellum mandatum invenio.

2 Sequebantur.] Eidem Anonymo, ex quo priorem conjecturam decerpfimus legendum videtur Exsequebantur.

b Commentibus. 1 Id cft, Abenudi li-

centia pretio emta.

c Quid bumani.) Mortem intellige. De Pompeio autem videtur hic agi quem Catulus, cum praclarum quidem, fed ni-

que omnia ut in eo uno reponerentur, hac verba in concione legem disfuadens, adjecit, St quid buic acciderit, quem in ejus locum substituetis ? ut habet Paterculus.

· Quibus de causis.] Hic iterum de Pompeio fermo est, cui uni Syllam assurgere folitum Appianus tradidit. Quatuor verò fuerunt, autorem Servio, que apud Romanos ad honorem pertinerunt, Equo defilire, Caput aperire, vià decedere, Affingere.

C. SALLUSTI

C. SALLUSTII CRISPI FRAGMENTA.

INCERTORUM LIBRORUM.

Cujus c duas insulas propinquas inter se, & d decem stadium procul à Gadibus sitas, constabat suopte ingenio alimenta mortalibus gignere. Nonius.

Serum bellum in angustiis futurum, Junius Philarg. ad Georg.

Virgilii.

Illi tertio mense pervenere in f Pontum multo celerius spe Mithridatis.

Ergo senati decreto serviundum ne sit. Donatus Act. 11. sc. 11.

Pompeius oris s' improbi, animoque inverecundo, Suet. de claris:

NOTE.

Nrumiendi.] Id est, lastandi; quamquam omnes, quos quidem inspicere licuit, Excerptores, Irrumare habent tantam, non Irumire. Vox verò ista, execrandà libidine, ad obscena traducta est.

Sublicibus.] Sublice trabes funt longer; quibus pons innititur Sed, pro iis, Festus habet sublices, nomine, secundum

aliquos, à Volscis mutuato.

c Duas insulas. Oux sint ista nescire se fatetur Ortelius, nisi ex Plutarchi Sertorio, qui eas Atlantidum nomine describit intelligit autem de duabus ex Asoris, S. Michaelis scilicet, & D. Mariz.

Decem Stadium.] Idem Ortelius de-

Nrumiendi.] Id eft, lastandi; cem milibus stadiorum ex Plutarcho refquamquam omnes, quos quidem | cribit.

e Serum.] Grammatici crudele atque ferum interpretantur; codemque fenfu apud Virgilium, & Valerium Flaccum, legitur.

f Pontum.] Pontum Aliæ minoris Pro-

vincia ad mare Euxinum.

8 Improbl. J Multis contendit Doura probl legendum esle; præsertim quod illud alterum sit contra omnium librorum auctoritatem, & à Sallussii scribendi ratione alienum: Arbitratur enim sieri non posse ut aliquis ore sit improbo, qui non pariter animo inverecundo suerit; adece que Sallussium bis idem divisse.

N 2

Simu-

Simulans . fibi alvum purgari. Ifdorm I. XI. in voce Alvus, Serv. ad L III. Aneidos.

Fecit ut nunciis confestim lugubribus. Carifim lib. 11. Communem habitum transgressus. Priscianus I. XIV. Inter arma civilia æqui boni famam petit. Seneca I. xx. epift. cxv. Hand impigre, neque inultus occiditur. Donat. ad Andr. Ter. act. 1. fc. 2. Festinantibus in summa inopia patribus. Idem ad Euneuch. act 4. sc.3. Hoftes oppreffi, aut delapfi forent. Isidorus l. XVIII. Exercitum argento fecit. Seneca lib. xx. epift. cxv. b Togam paludamento mutavit. Isidorus. l. xIX. Serv. Hiero rex Syracusanorum bellum fecit. Seneca. Ibi triennio fruftra trito. Servius ad IV. Aneidos.

Oratio C. Cotte Consulis ad Populum.

Quirites, multa mihi pericula domi, militæ multa advorsa fuere: quorum alia toleravi, patrim repuli deorum auxiliis, & virtute mea: in quis omnibus, neque animus negotio defuit; neque decreris labos. Malæ, secundaque res, opes, non ingenium mihi mutabant. At contrà in his miseriis cuncta me cum fortuna deseruêre. Præterea senectus, per se gravis, curam duplicat: cui miserio, senecta jam ætate, ne mortem quidem d honestam sperare licet. Nam, si parricida vestri sum, & bis genitus hic deos Penates meos, patriamque, & summum imperium vilia habeo: quis mihi vivo cruciatus satis est, aut que pœna mortuorcum omnia 8 memorata apud inferos supplicia scelere meo h vici, A prima adoles-

INTERPRETATIO.

Male secundaque res mutabant mihi opes, non mutabant ingenium.

NOTE.

sibi.] Servius habet, Simulans al-[per inimicorum dolum fraudi effet, quod vum purgare; quod magis est ex adstri-cia Sallussii oratione.

b Togam palud Id est, Pacem bello. c C. Cotta.] In quibusdam libris scri-ptum inveni Cn. Cotta, quod forte pro M. Cotta, scriptura amilitudine positum eft. Uterque enim C. & M. ille quidem prior, hic anno sequenti Consul suit : sed Marcum, non Caium, à Mithridate magnâ clade apudChalcedonem cæsum suis-se constat; quod quidem suic orationi occasionem dedit.

d Honestam.] Ille equidem post casum fuum in civitatem receptus, etiam Consulatum suum peregit; attamen ne sibi puniri.

fortunæ iniquitate evenerat, vir prudens reformidabat.

e bis genitus.] Hoc ideo dicit, quiz, victus, in civitatem receptus erat.

f Vilia habeo.] Id est, parum istis om-nibiu consulo.] Sed terminis usus est cauiæ suz faventibus; minus enim fit verilimile, ut quis summum imperium, quo gaudet, contemnat, quam, ut param, ex officio Reibublicæ invigilet.

8 Memorata.] De his plurima apud

hVici. Id est, majus est scelus quam ut atrocissimis inferorum panis satispossic

centia

centia in ore veftro privatus, Sein magistratibus egit qui a lingua qui con filio meo qui pecunia voluere, ufi funt: neque ego callidam facundiam. neque ingenium ad malefaciendum exercui: 'avidissumus privata gratia maxumas inimicitias pro republica suscepi : qui victus cum illa simul. cum egens alienz opis, plura mala expectarem, vos, Quirites, rurfus mihi Patriam deos Penates, cum ingenti dignitate dediftis. Pro quibus beneficiis vix fatis gratus videar, fi fingulis animam, ' quam nequeo, concesserim. Nam vita & mors jura nature sunt; uti fine dedecore cum civibus, fama & fortunis integer agas, id dono datur atque accipitur, Consules nos fecistis, Quirites, b domi, bellique impeditissuma repub. Namque 'Imperatores Hispaniæ stipendium, milites, arma, frumentum poscunt : & id res cogit ; quoniam post desectionem sociorum, & Sertorii per montis fugam, neque manu certare possunt, neque utilia parare. Exercitus in Asia Ciliciaque ob nimias opes Mithridatis aluntur: Macedonia plena hostium est: nec minus Italiæ marituma, & provinciarum, cum interim vectigalia parva, & d bellis incerta, vix partem fumtuum fustinent: 3 ità classe, quâ commeatus vehebatur, minore quàmantea navigamus, e Hæc si dolo aut socordià nostrà contracta sunt. agite, & uti lubet, ità supplicium sumite: sin communis fortuna asperior est, quare indigna vobis, nobisque, & rep. incipitis? Atque ego, cujus ætati mors proprior est, non deprecor, si quid ea vobis incommodi demitur neque mox f ingenuo corpori honestiùs quâm pro vestra salute finem vitæ fecerit. Adsum en Cn. Cotta consul, facio quod sæpe majores asperis bellis fecere; voveo, dedoque me pro rep. quam deinde cui mandetis circumspicite. 8 Nam talem honorem bonus nemo volet, cum

INTERPRETATIO.

1 Gum essem woidissimus privata gratia, pro singulis nequeo dare.

Suscept multas immiciti as pro Republica.

3 It a navigamus elasse minore quam es,

2 Si dederim animam pro singulis, quam | qua commeatus vehebatur antea.

NOTE.

2 Lingua.] Arbitror hunc effe Cottam, bat, &c. quem Cicero disertissimum prædicat, contra quem etiam mulierem quandam defendit.

b Domi.] Bellis civilibus, per Marium. Syllam, aliofque exhauftæ fuerant vires

Imperii.

.

11-

ifi-

no

.

bud

rtis

c Imperatores.] Vidimus ea de re Pompeii epistolam; quocum Metelus adverfus Sertorium, Imperator creatus fuerat.

d Bellis.] Pyratæ enim , Mithridatici belli oblata occasionæ, maria bello, quasi tempestate præculserant; alii repellabant; Sertorius in Hispania multa interciple-

e Hec.] Cafus Reipublica varii.

f Ingenuo. | In aliis est,ingenio corporis, quod non placet ; quamquam illud quomodo explicem non fatis video : Nifi fortè Consul noster, qui jam suprà de infer ris verba quædam injecit, philosophice, fese nolucrit virum ingendum sed corpus rantum morvi tradere: Quod quidem ad perfuadendum & commovendum aprum quoque fuerit.

8 Nam talem.] Tacitè inuit, fe adhue utilem foreReipublica, nec tam culpa fus exercitumi Mithridate cafum fuiffe.

fortuna,

fortunz, & pacis, & belli ab aliis acti, ratio reddenda, aut turpitet moriendum fit. Tantummodo in animis habetore non me ob scelus. aut avaritiam cæfum, sed volentem pro maxumis beneficiis animam dono dediffe. per vos igitur, Quirites, & gloriam majorum, tolerate adversa, & consulite reip. Multa cura summo imperio inest; multi ingentes labores: quos i nequicquam abnuitis,& pacis opulentiam quaritis: cum omnes provincia, regna, maria, terraque aspera aut fessa bellis fint.

Germani intectum b renonibus corpus tegunt. Ifidorus, Unde pons in oppidum pertinens explicatur. Arusianus, Et ei voce magna vehementer gratulabantur. Donatus.

Et Marius victus duplicaverat bellum. Servius.

Arque eos à tergo incurrerunt. Rufinsanus. In hunc modum differuit. Prifcianus.

Inde ortus fermo percunctantibus utrimque, Satin salve, quam grati ducibus suis, quantis familiaribus copiis augerentur Donatus.

Fugam nostris fecere. Seneca.

Que audita Panormitanos dedere Romanis fecere. Idem.

Quò cupidius in ore ducis sele quisque bonum, & strenuum oftentanres. Isidorus. Servius. x.

Ventis per cava terræ citatis, rupti aliquot montes, tumulique se-

dere. Ifidorus. Servius.

Ubi multa nefande, casu super ausi, arque passi. Priscianus.

d Saguntium. Carifius.

Tora autem insula modica, & cultoribus inanis est. Martianus.

Immodicus animi. Arufianus.

Pugnamillam pro omne belli futuram, Servius.

Tantum e antiquitatis, cureque majoribus pro Italica gente fuit. Idem.

Opprobrii gratia. Agratius.

Maxumis ducibus, fortibus strenuisque ministris. Diomedes lib. 11. Non repugnantibus modo, sed ne deditis quidem. A. B. C. M. Donatus. In filva f Sila fuerunt, Serv.

INTERPRETATIO

· Quos frustrà refugitis, dum pacis copiam quaritis.

NOTE.

* Intestum.] Magna corporis parte nu- | c Panormitanos.] Panormus inlignis dos agitare folitos esle Germanos ex Ta- Siciliæ civitas. Hodie Falerme. cito discimus, aliisque. Colerus mallet Intecti.

. R enonibus.] Alii scribunt Rhenonibus. Sunt autem Rhenones Gallorum & Ger- vio antiquitatis retinet: Douza anxietamanorum regumenta pellicea, ab hume. tis reponit; cui ego quidem affentier. ris ad umbilicum usque dependentia.

d Saguntium.] Pro Saguntinorum, ut placet Carifio.

e Antiquitatis. | Gronovius cum Serf Silâ. \ Sita erat in Bruttiis.

In

In nuda injecta corpora. Diomedes.

Appolinis filia & Cyrenes. Probus,

Ne fimplici quidem morte moriebantur. Servius.

Cum prædixero positum insulæ. Donatus.

Cujus a adversa voluntate, colloquio militibus permisso b corruptio facta paucorum, & exercitus Sullædatus eft. Idem.

A Graccho seditiones graves ortæ. Augustinus.

M. Atilius Palicanus humili loco, Picens, loquax magis quam facundus. Quintilianus lib. IV. cap. 11.

Insolens vera accipiundi. Donatus.

Quæ pecunia ad Hispaniense bellum Merello facta erat, Idem.

d Curubis, Probus,

c Tharros. Idem.

Camisos. Idem.

g Luces. Sergius.

Primam modo h Japydiam ingressus: Serv.

1 Carbo turpi formidine Italiam, atque exercitum deseruit. Idem.

Quæ pacta in conventione non præstitissent. Donatus. Crebrietate fluctuum, ur Aquilo solet. Servius.

Mithridates corpore ingenti perinde armatus. Quintil. l. VIII. c.111.

Tyrannumque, & Cinnam appellantes. Victorinus Servius. Nomenque k Danubium habet, Acron.

Cui nisi pariter obviam iretur. Donatus.

Septimium, neque animo, neque linguâ satis compotem. Idem, Vulgus amat fieri. Quintilianus.

Non 1 poeniturum. Quintilianus.

Pompeius cum alacribus faltu cum velocibus curfu, cum validis vecte certabar. Neque enim ille aliter potuisset par esse Sertorio, niss se, &

NOTE.

2 Adversa.] Cognita.

b Corruptio.] De Syllâ intelligendum, Camifor.] Urbs Camifaræ regioni qui, ut docet Plutarchus, viribus impar, in Parthia, ut eidem placet Ortelio. Scipionem alterum Confulem, dolo ad fœdera invitavit; deinde inter congreffum moras, & colloquiorum, pecunia & pròmiss, ejus exercitum, per milites corrupit.

· Insolens.] Forte de Tigrane loquitur, qui fortuna sua ebrius, nil, nisi quod ad soluntatem tictum esse, audire poterat.

apud Appianum.

nis

In

propriæ.

in Africa.
Camifor. J Urbs Camifaire regionis, 8 Luces.] Volunt effe & Lux, fingulari.

h Japidiam.] Japydia, que & Histria dicta, in extrema est Italia, versus Dalmatiam.

i Carbo.] Prolixè de eo Appianus.

k Danubium.] Observavit Acro, vel alius aliquis, ad Horatium, Danubium in genere neutro & Sallustio politum, ut Cujus stultitiam non poenitebit vidisse Rhenum ab Horatio. Danubius vero dicitur ufiratus maximus ille & notiffimus d Carabis.] Prolomzo urbs est Africa Europæ flavius, cui & nomen lster da-opriæ.

Tharros.] Ortelius cam urbem ponit Paniturum, Pro panitentiam allurum.

milites frequentibus exercitiis præparavisset ad prælia, Vogetius I. I. c. Ix. Johan Saresb.

Cicero caninam facundiam, ut Appius inquit, exercuit, Lactanius.

Primus Græcorum Achilles. Servius.

Cupientiflumus legis. Diomedes.

Magna gloria tribunus militium in Hispania T. b didio imperante, magno usu bello Marsico, paratu militum, & armorum suit. Multaque tum ductu ejus curata, primò per ignobilitatem, deinde per invidiam scriptorum celebrata sunt. Cominus saciem suam oftentabat, aliquot advorsis cicatricibus, & effoso oculo. Quo ille dehonestamento corporis maxume lætabatur : neque illis anxius, quia reliqua gloriosus retinebat. Agellim.

Curetes quia principes intelligendi divina fuerunt, vetustatem uti cætera in majus componentem altores sovis celebravisse. Lactantius &

Isidorus.

Italiam conjunctam d Siciliæ constat suisse : sed medium spatium aut per humilitatem obrutum est aquis, aut propter angustiam scissum.Inde

Rhegium nominatum. Vidorus.
Pompeius de victis Hilpanis tropæa in Pyrenæis jugis constituit Serv. Atque edita undique, tribus tamen cum muris, & magnis turribus,

Donatus.

Et in prælis actu promtus. Idem, jeden menni de ouomunas vel Pactione amisso Publio legato. Idem.

Ipsum Mare Ponticum dulcius quam catera. Servius, Priscianus, Macrobius.

Equis paria operimenta erant: que lintea ferreis laminis in modum Rebus supra votum fluentibus, Idem.

Enum, & Maroneam, & viam militarem. Idem.

Impediebant jussa nautarum. Idem. Nihil socordia claudebat. Donatus.

BUt tanta repente mutatio non fine deo videretur. Idem.

NOTA.

· Tribunus.] De Sertorio agitur. Didio. | Legatus fuit Pompeii in Hif-

pania, adversus Sertorium.

c Curetes. Totam hanc opinionem, quali à Poècis fictam Sallustius respuit, voluitque ingeniose interpretari, cur Jovis cultores dicantur Curetes fuisse. La-

d Sibilie.] In hac sententia fuerunt plurimi autores, contra quam facte Cluverius, qui, cum Hesiodo aggeribus, verfus Pelorum promontorium, auctam gavit.

fuisse insulam arbitratur: Nedum abscissa fuerit.

e Ænum. J Ænus urbs Thraciæ mariti-

ma, ab Æneâ condita.

f Maroneam. J Non longe ab Æno, ad

g Ut: anta.] Videtur hoe de in expectata intelligendum conversione, que Roma accidit, foro omnium rerum venalium copia superfluente, postquam Pyratas annonam intercipientes Pompeius profii-

In ore gentibus agens, populo, civitati Idom, wast fin mine and

Preffi undique multimdine, Idem. 11914 2015 20 2016

Hunc igitur redarguit Tarquitius. Idem.

Dein campi b Themyscirii: quos babuere Amazones,à Tanai flumine incertum quamobrem digreffa Services

This eum tota concione ab exercitu controlledere, dicit se ejus opera non usurum; eumque ab armis dimittic. Idem

Et Metello procul agente e longa spes auxiliorum. Idem.

More equeltris prochifumptis tergis, arque reditis, & egreffi ad faciliores ictus loco cedebant, Idem,

Caftra fine vulnere introitum. Idem: 1 . 27201

Multos tamen ab adolescentia bonos insultavit, Idem, & Donatu. of Colas Servine, 219 and collected as 1,201,2002 non

Equis, atque armis infignibus. Idem.

Fessis in Pamphyliam se receperat. Idem.

Profectus quidam Ligus ad requifita natura. Quintil.

Apud latera h certos collocaverat. Servius.

Apertæ portæ, repleta arva cultoribus. Idem.

Hispaniam fibi antiquam patriam elle. Idem. Lycia, 1 Pisidiaque agros despectantem. Idem.

Sorte ductos fufti necat. Idem.

Omnis Italia coacta in angustias scinditur in duo " Promontoria; " Bruttium, & Salentinum. Idem.

Italia plana ac mollis. Idem.

Qua tempestate ex Ponto vis piscium erupit, Idem, & Scholiaftes.

P Introfus prima Afiæ Bithynia est, multis antea nominibus appellata.

NOTE.

2 In ore. De Pompeio intelligat Douza.

b Themyscirii.] Sunt illi in Ponto.
c Amazones.] Fuerunt mulieres, quæ
regnum, viris omnibus intersectis, obtinuerunt, rem postea habentes cum peregrinis. De his mentio fit apud plurimos; interim fuerint, nec ne, quidam affirmant, quidam negant. Crediderim multa fabulosa esse; non tamen omnia.

d Tanai.] Tanais fluvius est qui Europiam ab Alia dividit. Hodie Don dicitur. e Longa.] Id est, longe posita, Autore

Servio..

f Coffa. | Civitas Etruriæ.

g Fessius.] Id est, egens consilii, Servio interprete: Nam corpore fatigatum dicimus, animo fessum.

h Certos. Certus aut velocem figuificat.

aut fidelem, aliquando etiam firmum, ut ait Sallustius, Apud latera certos collocat. Servius.

i Hispaniam., Annotant Grammatici Provinciam pro Patria politam, cum civitas propriè fit Patria.

k Lycia. Minoris Asiæ regio, ad Mediterraneum.

1 Prisidia.] Ciliciæ regio, in minore

in Promontoria,] Sunt montes, qui in mare incurrent. Gall. Cap.

n Bruttium. Inferius est, ad meridiem. iuxta Siciliam.

o Salentinum.] Superius est ad Sep-

p Introfiu.] Hzc Crifpicam chtet Servius, ut doceat Bithyniam dictam quo-

Ipla enim est Major Phrygia. Servinologo eraga endimag aro ni

Sed Mithridates extremâ pueritiâ regnum ingressus: matre: veneno interfectâ. Idem.

Exercitum vertere. Idom Sound on the transfer of the Annual mission

Creta altior eft qua parce spectat Orientem. Idem.

Se regibus devovent & put eos vitam refutant: adeò illis ingenita est sanctitas regii nominis. Idem, & Philargyrim application manta non

Dum inferior omni vil graffarctur. Joannes Grammat.

Nathone concilia Gallorum. Pempeius in areem Donati.

Ad Jovis mandem nostra. Idem. A com one sie we see and

Morbigraves ob inediam infolita vescentibus Idem, and and M

Atque ea cogentes; non coactos, scelestos magis quam miseros distringi. Idem.

Graviori bello, qui prohibuturi venerant socii, frigere. Idem.
Nam quidem Pyrrho, Hannibali, aquor 8 terra. Idem.
Nam Sulla dominationem audebat. Idem.

Neque est desensus dominationem Sulla. Idem.

Neu quis miles neve pro milite. Seroius, company de la com

Tergis vinciebant. Idem.

Charybdis quæ forte illata f naufragia forbens gurgitibus occultis

millia sexaginta g Tauromenitana ad litora trahit. Idem.

Saguntini fide arque ærumnis inculti per mortalium studium majores quam opibus, quippe quis eriam tum semiruta mœnia, domus intectæ parietesque templorum ambusti, manus Punicas ostentabant. Hieron, in Habacuc.

Apnd h Corduennos amomum & alii leves odores gignuntur. Philarg. in. 1v. Georg. Virgil.

Quem trans stagnum omnis usque ad flumen. Idem,

NOTE.

que effe Bebeleiam, nullaque ejus rej, in fragmento hoc, extet mentio, non dubitat Sallustium ex Hidoro augetePutschius, post Fhrygia, hoc modo, priùs Bebricia dicha, mox à Bithynio rege Bithynia.

a Vertere.] Servius interpretatur, Con-

siderare.

b Narbone.] Narbo Galliæ Narbonenfis urbs est maritima.

Ad Jovis.] Douza corrigit, Id Jovi mandem nostro, id est, Jupiter ista viderit.

d Neque eft.] Alii habent dominatio cuntur : num. Colcrus legit, Neque eft defessis dici.

dominationem Sylla.

e Charybdis.] Poëtis decantatissimus gurges, inter Siciliam & Italiam, circa Messam.

f Naufragia.] Hic naufragium, pro ipsis rebus quastatis & fractis, positum, est.

E Tauromenitana.] Tauromenia, vel Tauromenium, urbs Sicilia meritima, ad fretum.

h Corduennos. J Cordueni, Gens circa mare Hyrcanum.

i Amomum] Aliud alii effe comminicuntur : multumque de co rixantur Medici.

Repente

Repente incautos agros invafit. Idens,

Belli fane fciens. Acron.

Namque omnium ferocissumi ad hoc tempus Achzei atque Tauri sunt, quod, quantum conjicio, locorum egestate rapto vivere concli. Glossa Juvenalis.

Atque iple cultus rei. Acron.

Charybdi mare vorticofum, Idem.

Sed ubi tempore anni mare classibus patesactum est. Idem: Sanè bonus ea tempestate contra pericula & ambitionem. Idem.

Simul immanis hominum vis ex locis invasere patemes, cum & pacis modo esfusas. Idem.

Genua patrum advelvuntur. Idem.

Perrexêre in Hispaniam an Sardiniam. Idem.

Quæ mapalia funt circumjecta civitati, fuburbana ædificia. Iden.

Et onere turrium incertis navibus. Idem.

Traditur fugam in longinqua Oceani agitavisse. Idem.

Ad mutandum modò in melius servitium. Servius ad primum Ameid.

Magna vis hominum convenerat agris pulsa aut civitate ejecta. Idem
ibidem.

Cum murum hostium successisset poenas dederat. Idem ad Eclogam quintam.

Quippe vasta Italia rapinis, fugâ, cædibus. Idem.

Hi funt qui secundum pocula, & alias res aureas, diis sacrata instrumenta convivio mereantur. * Idem ad VIII. Æneidos.

In fecunda festinas cohortes composuerat. Idem ad. 1x.

Jam repente visus sævire Taguns. Idem ad x.

Exuant armis equisque. Idem.

Solas festinare. Idem.

9

5

Lufitaniæ gravem civitatem. Idem.

Ex parte cohortium præcipere instructa, & stationes locatæ pro ca-

Bellum quibus posset conditionibus defineret. Idem.

In quis longissimo avo plura, de bonis falsa, in deterius composuit Id.

Cultu corporis ornata egregio. Idem.

At Sertorius vacuus hieme augere copias. Acro in Huratium. Sin vis obliftat, ferro quam fame æquius perituros. Servius.

Consedit in valle virgulta nemorosaque. Idem.

NOTE.

- Euxinum, in Sarmatia Affatica; nam de his hoe in loco agitur, non de illis qui Theffaliam incoluerunt.
 - Vouri.] Fuerunt isti in Sarmatia Europæa,

e Triplici.] Id eft, magno.

Augreipse edlers rei.

Repullum requietis militibus. Idem. syni sorga som coni sine pali Qui nullo certo exilio vagabantur. Idem. sicvon. sicvon. Nabes fædavere humen. Idemod be insufficoret a stand suppression Sanctus alia. Idem. and me mortool obstetos municipa. Monte musica Geronis, Idem.

Quæ causa fuerat novandis rebus. Idem. Radicem montis excessit. Seasis interpres.

Ut res magis quam verba gererentur, liberos parentelque in muris locaverant. Idem.

Incerta est fortitudo dum pendet. Idem.

In quibus plaustra sedes suns. Acre ad Horatium.

Laxo pede. Probus.

Maurique vanum genus, ut alia Africæ, contendebant Antipodas ultra Æthiopiam cultu persarum justos & egregios agere. Priscianus.

Et Perpennam forte cognoscit mulio redemptoris. Acro in Horatium. Omnium fluminum que in maria quà imperium Romanum eft, fluunt, quam Græci The eros Dahassar appellant, maxumum elle Nilum confervieur proxuma magnitudine effe Histrum scripfit Sallustius. Azell. L.x. s. VII.

· Ex omnibus quæ tractavimus, Æbuti Liberalis, potest videri nihil ram necessarium, aut magis, ut ait Sallustius, cum cura dicendum, quam

quod in manibus est, Seneca.

Turbinum motus vagns eft, & disjectus, &, uti Sallustii verbis war, vorticolus; cometarum autem, compositus, & certum iter carpens. Idem.

Sallustius, auctor certiffumus, afferit Tigrim, & Euphratem um fonte manare in Armenia, qui per diversa euntes longius dividantur, spatio medio relicto multorum millium; que tamen terra, que ab ipfis ambitur, Mesopotamia dicitur. Idem.

Pelorum promontorium Siciliæ respiciens aquilionem, Juxta Sallustium, dictum à gubernatore Hannibalis illic sepulto qui, fuerat occiss per ignorantiam regis, cum se ejus dolo crederet esse deceptum. Servins

& Isidorus.

Aristaus uti Sallustius docer, post laniarum à canibus c Actaonem filium, matris inftinctu Thebas reliquit,& d Ceam infulam tenuit, primò adhuc hominibus vacuam: postea, ea relicta, cum Dædaloin Sardiniam transivit, post delatus est . Cumas. Servius.

NOTE.

a Ex omnibus.] Nullus non ea facile inscius fine veste viderat, in cervum mudignoscer que sunt Sallustii in his & se- tatus, à suis canibus laceratus est. d Ceam.] Cea, vel ut alii scribunt, Ceos, quentibus fragmentis. b Aristaus. Apollinis & Cyrenes filius, infula est maris Ægei, juxta Euberani, ut plurimis placet, olei & mellis inventor. Cumas.] Cumas, Urbs Campaniz mar

c Acteonem.] Hic, ira Diana, quam ritima.

Salluft-

Ь

M

Salluthus duces laudat, qui victoriam incruento exercità deporta-

" Cares Infulani populi fuerunt, piraticam exercemes, famoli, victi

Minoe, uti Salluffius, & Thucydides tradupt, Idem.

A Troja Capys Campaniam, de Helenus Macedonium, alli Sardipiam, fecundium Salluftium, termerunt, Idem,

Dardania à Dardano Jovis & Electre filio, aut secundum Sallate

um. 2 Mida Dardanorum rege, qui Phrygiam tenuit. Meni.

Salluftius Scyllam faxum effe dicit, fimile forme s celebrate proces visentibus. Idem.

In Sicilia est h Enceladus, 1 Othus in Creta, secundum Salluffinm.

Š

.

u,

as.

no

125

45

ri-

r:

nu-

cos,

ami

mar

ıft-

Sallustius air, Hispanorum morem suisse, ut in bella euaribus juvenibus parentum facta memorentur à matribus, Idem,

k Orion juxta Sallustium, oritur juxta solis astivi pulsum. Idem.

In 1 Flaminia est civitas quæ " Cale dicitur, & in Gallia hoc nomine, quam Salluttius à Perpenna captam commemorat. Idam.

Getæ sunt " Mysii, quos Sallustius à Lucullo dicit esse superator.

Trojanorum tempore invadendarum terrarum caula fuerat navigatio, nti Sallustius meminit. Idem.

Curribus falcatis usos esse antiquos, Livins & Sallustins docent. Idem.

NOTE.

Cares. Cos insula est maris Ægæi non lenge's Caria, quæ & ipsa hoc nomine dicta eff, autore Stephano. Probus in Miltiade, Cares in Lemno consedisse testatur : Adeoque hi fuerunt Pyrattæ errones habitationem suam mutantes.

Minoe. 1 Minos rex fuit Cretæ, Jovis ex Europa filius, apud inferos, ob infignem justitiam, judex à Poetis constitu-

tus.

12.3

c Capys.] Unus fuit ex Ænæ comitibus, qui in Italiam venit.

d Helenus.) Priami filius. Epiri verò partem habuisse Virgilius autor est.

e Dardania.] Pars est Illyriæ, supra Macedoniam. Sed hic de Troja agitur.

f scyllam.] Scylla scopulus est in freto

Siculo, non longe à Charybdi. 8 Gelebrata.] A Poëtis scilicet, apud quos passum monstrum fæmineo vultu, cerera canum latrantium, quibufdam lupi, ac ferpentis specie, descriptum invenies.

h Enceludus. Unus ex gigantibus, quem Jupiter , fulmine ichum , Arme monti supposuit.

i Othus.] Hic fuit Neptuni filius ex Iphimedia Alœi uxore, quem, cum Ephialte iphus Othi fratre, Alceus auxilio misit Gigantibus adversus Deos.

k Orion.] Ex trium Deorum, Jovis, scilicet, Neptuni, & Mercurii urina, vel semine natus, & à Diana interfectus, ut quibusdam placet, in sydus mutatus fuit; cujus ortu tempestates maxima excitantur: fi tamen verum est quodcumque vulgo hominum ore teritur.

IFlaminia. 7 Regio Italiæ ad mare fu-

perum, ubi Ravenna.

m Cale.] Calem Gallicam non longe ab urbe Parifigrum ponunt; haud procul à

Matronâ.

n Myfii.] Myfia in Afia eft: fed hie Mœfia est intelligenda, que olim Mysia dicta. Europæ regio est ad Danubium.

Vines fignificant puguam, quis per vicissitudinem puguabatur, nt inquit Sallustius. Idem.

Creta medio jacet infula ponto, id est, secundum Sallustium, procul

à continenti. Idem.

Primo mense veris dicitur novum ver, secundo ver adultum, tertio praeceps: secut etiam Sallustius dicit ubique, nova æstas, adulta, præceps, Idem.

Sallustius in Historiis tradit, Sertorium victum voluisse fugere ad in-

fulas . Fortunatas. Acrom.

Infulas Fortunatas Sallustius inclutas esse air Homeri carminibus.

Servine.

Proxumum dicebant veteres, non folum adhærens, & adjunctum, verum eriam longe remotum, fi tamen inter duo discreta b nihil medium extitusset, Virgil. En. l. v.

Proxumus buic, longo fed proxumus intervallo.

Infequitur Salius .---

Ità & Sallustius in situ Ponti, de promontoriis 5 Paphlagonum, & quod d Keis pirumo appellavit, possits. Nonius.

Interrogaști, si tenes, Maotici. Situs quis esset aquorius. Sallustium.

Noram id dediffe, dida & ejus omnibus.

Prajudicata auctoritatis ducier.
Non abnuebam. Festus Avienus.

Portus ab Eoo fluctu curvatus in arcum. In arcus similitudinem. Sic de Ponto Sallustius, unde hic tulit colorem, nam speciem efficit Scythici arcus. Servius ad 111. Æneidos.

- Freta lata relucent.

Lara autem ideo, quia se angustiæ Pontici oris illic dilatant, uti dicht Sallustius. Servius.

Teia autem dicta est à Teio Anacreontis Poétæ Lyrici oppido, quod in Paphlagonia esse Sallustius indicat, cum de sim Pontico loquinur. Comment in Horat.

Porrò Sallustius auctor certissumus asserit, tam Tygris, quam Esphratis in Armenia sontes demonstrari. Hieron, de locis Heb.

Cum multi evaserint Trojanum e periculum, uti Capys, qui Cam-

NOTE.

* Fortunatus.] Sunt ille in mari Atlantico. Hodie, Les Canaries.

b Nihil medium] Ejusdem natura, scilicet.

Paphlagonum. J Paphlagonia Aliz minoris regio, ad Pontum Euxinum. d Kein.] Arietis hanc rupem fimulantem vertice frontem.

Pro merito Graii neju dicêre pinum. Priscian

e Periculum.] Quando Troïa & Gracis eversa est.

paniam

do

pu

paniam tenuit; ut Helenus, qui, ut alii, Sardiniam, fecundum Sallu-

Salluftianus Calpurnius. Hieronymus adversus Ruf.

Tamen vulgata jam res est gentilium proprietatum. Comici Phrygas timidos illudunt. Sallustius vanos Mauros, & feroces Dalmatas

pulfat. Tertull. de anima

1

0

1

S.

n

Ł

110

dt

lod

ur.

En-

m-

dan-

WHOY.

ræcis

niam

Sarcasmus Chleuasmo proxima est, & similis figura, qua adversarior rum facta, cum exacerbatione admissi corum lacessimus. Ut apud Sallustium de Sullæ crudelitate. Ut in M. Mario cum fracta priùs crura per artus expiraret. Jul. Rusinianus de schematis lexeos.

Meloporameni homines effrenatz lubidinis suot, it Sallustius memi-

nit in utroque fexu. Gloffa in Juvenalem.

d Antonius ille trium Antoniorum corruptor, ille Sallustius, qui orze maritumze qua Romanum esser imperium contrarius piratis. Si omnes socios & maxume Gracos Asiaticos ac Siculos fortunis omnibus spo-

liaverunt. Eadem Gloffe.

Σαλλεςίε ή θαυμάζω, τότε πεῦτον ῶφθαι Ρ΄ ωμαίοις, καμήλοις λέγοντος, εἰ μήτε σεύτερον τῶς ματὶ Σκιπων Ο νικήσαντας Α' ντίοχον ῷετο, μήτε τοις ἐναξχος πεὸς Ο ρχομθυψη τὸ πεὰ Χαιρών σαν Α' ρχελάφ μεμαχημθώνος, ἐγνωπένας κάμηλον. Id est: Salluttium demiror, qui autumat, tum primum vilos Romanis Camelos, quòd neque olim illos qui duce Scipione Antiochum devicerunt, neque hos qui ad ° Orchomenum & Chæroneam certaverunt cam Archelao, nosse putaverit Camelum. Plutarchus.

Σαλλέςτος μθε οιμό φιστ, χαλεπώς διατεθιώσε τολς εξαπώτας στως αυτός ευθυς εν αρχά τε πολέμου στως Κυζίκω, κ) πάλιν στως Α΄ μιαώ θε ο χέμωνας Είκς εν χαρακι διαγαγείν αναξιαθέντας. Ideft: At Sallustins quidem fuisse milites jam inde à principio male, air, in eum (Lucullum) animatos, quòd ad Cyzicum, & iterum ad Amisum duas hiemes eos in

castris continuisset. Idem

NOTE.

* Ut alii.]Quo, hic deeffe clarum est, ex loco superiori qui de hac ipsâ re agit, facile cognosces.

b Tamen.] Id est, omnes sciunt quomodo invicem sibi quædam innata vitia populi exprobrent.

c Pulsat.] Arguit, Notat.

d Antonius.] Pessime depravatum est istud fragmentum.

e Orchomenum. Orchomenus & Charonea dua funt Bocotia urbes ad amnem Cephifum; quamquar n priorem Sophianus magis ad miridien n collocat.

LECTORL

HActenus Fragmenta florentissimi Rerum Rornanarum scriptoris, qua extare putamus. Catera qua sequintur, in M. S. Servio legi auctor

autter oft V. Cl. Andreas Schottus: in opeima tamen illa Honorati Editione à Petro Daniele IC. procurata non comparent.

m or Trequii præter s r ciem necessarium hand multo secus quam serro noceri poterat. At Varinius, dum hæc aguntur à sugitivis ægra parte militium autumni gravitate, neque ex postrema suga, cùm severo edicto juberentur ullis ad signa redeuntibus, & qui reliqui erant per summa sagitia detrectantibus militiam. Quæstorem suum C. Thoranium ex quo præsente vera facillime noscerent.*** commisserant, & tamen interim quum volentibus numero quatuor.

rere & interdum lacerum corpus femianimum omittentes, alii in recht jaciebant ignes, multique ex loco servi quos ingenium socios dabat, abdita à dominis aut ipsos trahebant ex occulto neque sanctum auto ne fandum quicquam suit iræ babarorum, & servili ingenio: quæ "Spartacus nequiens prohibere multis precibus cum orarer, celeritate ". " nuntios,

Aliquot dies contra morem fiducia augeri nostris cœpit, & promi lingua. Qua Varinius contra spectatam rem incante motus novos incognitosque & aliorum casibus perculsos milites, ducit tamen ad castra sugtivorum. Presso gradu filentes jam, neque tam magnifice sumentes prolium quam postulaverant. Asque ill certamini conscii inter se juxta seditionem erant. Crixo & gentis ejusdem Gallis arque Germanis obviam ire & ultro offere pugnam enpientibus contra Spartacum.

NOTE.

* Spartacus. J.Hic est qui una cum Crixo & Oenomao, estracto Lentuli ludo, cum triginta aut a mapliùs ejusdem fortuna: demque probrosum bellum intulit.

ORATIONES

Allegan Frankasia francisco dua dua

ORATIONES DUÆ ADC. CÆSAREM,

SALLUSTIO ADSCRIPTÆ.

ORATIO I.

AD C. CÆSAREM DE REPUBLICA ORDINANDA.

OPULUS R: antea obtinebit, regna atque imperia; fortunam dono dare, item alia, quæ per mortalis avide cupiuntur: quia & apud indignos, sæpe erant, quasi per lubidinem data; neque cuiquam incorrupta permanserant. Sed res docuit e id verum esse, quod in carminibus d' Appius ait, Fabrum esse suz quemque fortunz: atque in te maxume, qui tantum alios e prætergressus es, uti priùs desessi fint homines laudando facta tua, quam tu laudedigna faciundo. Cæterum uti fabricata; fic virtute parta, quam magna industria haberi decet : ne incuria deformentur. aut corruant infirmata. Nemo enim alteri imperium volens concedit: & 2 quamvis bonus atque clemens sit, qui plus potest; tamen, quia

INTERPRETATIO.

· Antea vulgò credebatur fortunam dare | dono regna atque imperia.

ti

râ 01 n-

EX n-

ul-

b-

ne ar-**

rave,

ES

2 Et quamvis qui potentior est sit bonus atque clemens, tamen reformidatur, quia licet illi effe malo.

NOTE.

² O R ATIONES.] Multis probat fententiam ea additione tenebris involu-Douza, esse epistolas; quod etiam dicit. Tanto vironon possum non postea ex ipso Sallustio cognoscetur. Nam, suffragari. ejus esse eas idem, ut & ipse arbitror,

b Populus Romanus.] Ab imperitis quibus vox obtinebat prospecta non esset, additas esse has duas voces Pop. Romanus, Cafaubonus contendit; qui illustriffimam | pragressus, Carrio,

e Id.] Refertur ad sequentem senten-

d Appius. Hiceft, ut videtur, quem Cicero fapientem vocat Poëtam.

c Pratergreffusl] Omnes libri habent

mal

malo effet licet, formidatur, . Id evenit, quia plerique rerum potentes perverse consulunt: & eò se munitiores purant, quò illi, quibus imperitant, b nequiores suere. At contra id eniti decet ; cum ipse bonus, atque strenuus sis, un quam optumis imperites. Nam pessumus quisque afperrume rectorum patitur. Sed tibi hoc gravius est, quam ante te omnibus, armis parata componere. Bellum aliorum pace c mollius geffifti: ad hoc victores prædam perunt, victi cives sunt. Inter has difficultates evadendum elt ribi; arque in polterum firmanda resp. non armis modo, neque adversum hostes, sed, quod multo majus, multoque asperius eft, bonis pacis carribus. Ergo omnes magna f mediocrique sapiemia res huc vocat: quæ quisque optuma potest, uti dicat. Ac mibi sic videtur: qualicumque modo tu victoriam composueris, ità alia omnia sutura. Sed jam quò melius faciliulque constituas, paucis, quæ meanimus monet, accipe. Bellum tibi fuit: Imperator, cum g homine claro, maenis opibus, avido potentiæ, majore fortuna, quam sapientia: quem secuti sunt pauci, per suam injuriam tibi inimici : item quos affinitas. aut alia necessitudo, traxit. Nam particeps dominationis neque suit quisquam; neque h si pati potuisser, orbis terrarum bello concussus sorer. Cætera multitudo vulgi, more magis quam judicio, post alius alium, quasi prudentiorem, secuti. Per idem tempus i maledictis iniquorum occupandæ reip. in spem adducti homines quibus omnia probro ac luxurià polluta érant, concurrêre in castra tua; & aperte k quietis mortem rapinas, postremò omnia, quæ corruptus animus jubebat, minitari. Ex qu'is magna pars, ubi neque ' creditum condonare, neque

INTERPRETATIO.

* Ex quibus magna pars, ubi vident te neque pecuniam credit am condonare, aut novas tabulas proponere. ant plus potei

O T E.

formidatur.

Nequiores.] Id eft, homines mibili, quia nulla funt virtute; qui nibil nec possunt, nec audent.

Mollius.] C. fari affentatur. d Evadendum.] id eft, Reipublica ita.

ut & tibi confulas, providendiam. e Artibus.] Legum optimarum, quas

tu sanxeris, observatione, & vindicatione.

f Mediocrique. Sibi ipli viam sternit, ne impudenter scelle videatur, qui Principi confulere largar. Akque optimo fun-damento nifitur: Non emin miniman, præstant aliquando Reipublicz operario addicts.

1d.] Quod, feilicet, qui plus potest |qui traditores funt, & minias perspicaces, quippe qui graviori passu progredientes, ea advertunt que fervidiores præterierant.

> g Homine claro.] Pompeio scilicet. L Si pati.] Testatur Florus, neque parem Pompeium; neque superiorem Czfarem ferre potusfe.

Maledictis.] Hoc dicit, Multos eo ad Celaris partes adductos fuille, quod mat levolis quibusdam, qui eum Rempublis cam occupaturum prædicabant, fidem haberent; exper ejus gratiam se potentes

te

fic

er

po

ma

cer

dur

vita bellu

se civibus, ficuri hoftibus, uni vident, defluxère : panci refficere, quibus majusotium in caftris ; quam Roma, futurum etat : tanta vis creditorum impendebat. Sed ob ealdem causse immane dictuest quanti & quam multi mortales postea ad Pompeium discesserint: eoque, per omne tempus belli quafi lacro, atque b inspoliato fano debitores ufi laitur. queniam ribi victori de bello atque pace agitandum est : boc mi civilirer deponas, illa ut quam justifluma, & diuturna ft : de te iplo primum, d quia compositurus es, quod oprumum factu est, existuma. Rouidem ego cuncta imperia crudelia, magis acerba, quam diuturna, arbitror, neque quemquem à multis metuendum elle, quin ad eum ex multis formido secidar: e eam vitam hellum ærernum atque anceps gerere: f quoniam neque advertus, neque ab tergo, aut lateribus tums fis: semper in periculo, aut menu agites. Contrà qui benignitate, & clementia, imperium temperavere, his læta & candida omnia vifa : eriam hoftes aguiores, quam galiis cives. An I qui me his dichis corruptorem victoriæ tuæ, nimisque in victos bona voluntate prædicent?

h Scillicer quod ea, que externis nationibus, partira hostibus posque majoresque nostri sapetribuere, ea civibus danda asbritror; neque barbarico ritu cæde cædem, fanguine fanguinem explandum. An illa, quæ paullo ante hoc bellum in Co. Pompeium victoriamque Syllanam increpabantur, oblivio abstulit? 3 Domitium, Carbonem, Brutum, alios

INTERPRETATIO.

- Autor

An aliqui prædicent me corruptorem | An oblivio abstulit, Domittum

NOTE.

Tanta vis.] Id est, quia feneratorum eius, propemodum, omnis.

potentiam experti essent.

f Quoniam.] Intelligit eum, de quo, impotentiam experti effent.

ad Pompeium, tanquam ad afylum con- turbatum effe. curriffe.

c Civiliter deponas.] Duabus hisce vo cibus, quæ proponit propemodum conficit vir fumme politicus. Curandum est enim ut bello tu, non alius, finem im-ponas, idque revera & bona fide præstes: Curandum ut id civiliter; hoc eft, quam maxime popularibus & civibus tuis parcendo. Atque ex ejulmodi exemplis difcere debent blaterones quomodo loquen-dum, imo & legendum iit.

12-

z-

ad

nat

bli

em

ites int ! te Quia] Alij, Qui al.

Eam. J. Arbitratur Sallustius, ejus Imperatorem, quâ facile capiebatur, un vitam, qui se aliis metuendum probet par ost, senet.

bellum æternum esse. Optime, ut sunt

b Inspoliate. I Id cit, ex que abstulisse loquitur, nihil sperare posse in futurum, quicquam, nefas fuerit. Vult plurimos jomnia timere ex præterio, & in præfenti

8 Aliis, 1 Illisnempe, qui per sevitiam

imperium obtinent.

h Scilicet.] Ironice fibi ex parre adverfariorum illud affingit, quod ipios ma-

ximè refellit.

i Domitium] Hos tres Pompeius primum quidem in Africa, alterum in Siciliâ, tertium circa Lilybæum mori coëgit. Cæterum tantorum virorum ludibrio fara habita Autor Czfaris ob oculos ponit, ut ipfum ad mifericordiam, in quam pronus

irem anon armaros, neque in proclio belli jure, sed post ea supplices per fummum scelus interfectos: plebem Romanam in villa publica pecoris medò conscissam. Heu quam illa occulta civium funera, & repentinæ cædes in parentum, aut liberorum finum, fuga mulierum. & puerorum, vastatio domorum, ante partam à te victoriam omnia sæva, arque crudelia erant. Ad quæ te illi iidem hortantur : " & scilicet id certatum esse ' utrius vestrum arbitrio, injuriæ uti fierent : ' neque recepram, sed capram, à te remp. & ea causa exercitus stipendiis confectis optumos, & veterrimos omnium, advorfum fratres, parentesque, alii liberos armis contendere; ut ex alienis matis deterrumi mortales ventri. arque profundæ lubidini sumtus quærerent; atque essent opprobria victoriz, quorum flagitiis commacularetur bonorum laus. Neque enim te præterire puto, quali quisque eorum more, aut modestia, eriam tum dubia victoria, sese gesserit; quoque modo in belli administratione scorta, aut d convivia, exercuerint nonnulli; quorum atas ne per otium quidem tales voluptates fine dedecore attigerit. De bello satis dictum. De pace firmanda quoniam tuque, & omnes tui agitatis: primum id, quælo, considera, quale id sit, de quo consultas: ità, bonis, malisque dimotis, patenti vià ad verum perges. Ego fic existumo; quoniam orta omnia f intereunt, quâ tempestate urbi Romanæ fatum excidii adventarit, cives cum civibus manus conferturos: ità defessos, & exsangues regi, aut nationi præde futuros. Aliter non orbis terrarum neque cunctæ gentes conglobatæ, movere, aut contundere queunt hoc imperium. Firmanda igitur sunt concordiæ bona, & discordiæ mala expellenda. Id ità eveniet, si sumtuum, & rapinarum licentiam demseris; non ad vetera s inflituta revocans, quæ, jam pridem corruptis moribus,

INTERPRETATIO.

Et scilicet illi volunt certatum effe,ut causa exercitus optimos, & veterrimos sciretur utrius vestrum arbitrio injuria omnium stipendiis confectis, contendere tierent.

Neque volunt recep tam & liberatam, adversus liberes. sed captam esse à te Rempublicam, & ea

armis advor um fratres & parentes, alii

NOTE.

Non armatos.] Animadverfum in eos I far loquitur. qui se sponte dediderant, inquit Florus

b Villa. | La fuit in Campo Martio, ubi quatuor, & fecundum aliquos, octo & novem millia deditorum inermium civium

Sylla interfici justit.

c Et scilicet.] Adversariis rationes adscribit ridiculas, ut corum institutum

ridiculum videatur.

d Convivia.] De hoc omni castrorum Pompeii dedecore Plutarchus,& iple Ca-

e Dimois.] Id eit, seorsum positis, & accurate pensiculatis. Ita vero, cuicumque decipi metuit, facto opus est.

f Intereunt.] Quam apposite, & ad ingenium Cæfaris accommodate ishuc injecit.

g Instituta, 1 De sumtuariis legibus loquitur, quas adversus graffantem corruptionem tatis firmas non credit.

Indibrio

Indibrio funt ; fed fi fuam cuique rem familiarem, finem fumtuum * ftatueris: quoniam is incessit mos, ut homines adolesenuli, sua, atque aliena consumere, nihil lubidini, atque aliis rogantibus denegare, pulcerrumum putent; eam virtutem, & magnitudinem animi; pudorem, arque modestiam pro socordià æstument. Ergo animus serox, pravà vià ingressus, ubi consueta non suppetunt, fertur accensus in socios modò, modò in cives, mover composita; & res novas d veteribus acquirit. Quare e tollendus fenerator in posterum ; uti suas quisque res curemus. ea vera, atque simplex via est, magistratum populo, non creditori, gerere; & magnitudinem animi in addendo, f non demendo reip.oftendere. Arque ego scio: quam aspera hæc res in principio futura sit; præsertim iis : qui se in victorià licentiùs liberiusque, quam artius: futuros credebant : quorum si saluti potius : quam lubidini consules ; illosque nosque & socios in pace firma constitues. Si s eadem studia: artesque juventuti erunt: næ ista egregia tua fama simul cum urbe Româ brevi concidet. Postremò sapientes pacis causa bellum gerunt, h laborem spe otis sustentant. Nie illam firmam efficis, vinci, an vicisse, quid retulit? Quare capelle per deos remp. & omnia 1 aspera, un soles, pervade. Namque aut tu mederi potes; aut omittenda est cura omnibus. Neque quisquam te ad crudeles poenas, aut acerba judicia, invocat, quibus

INTERPRETATIO.

Ob has causas animus ferox ingressus prava via, ubi consueta non suppetunt fertur accensus, modò in socios, &c.

NOTE.

3 Statueris. 1 Discordiæ vires maximas fubtraxerit, qui hoc Auctoris monito uti dedicerit : Ut enim optime Florus, Magnificus apparatus conviviorum, & fumtuoja largitio, nonne ab opulentia, paritura mox egistatem? Hæc Catilinam Patriæ [uæ impegit.

b Adolestentuli.]Utinam aliquando apud Viros Principes ea rerum humanarum cura exoriatur, ut post futuris consulant, dum venientium institutioni prospicient.

Eam.] Id est, in eo positam.

Veteribus.] Hoc est, Aliena consumendo, nihil lubidini denegando. Cæterum vide mihi, quæso, quomodo senten-tiam suam expresserit. Petita res est rex iplis naturæ viseribus, ubi omnia iisdem conservantur principiis quibus generata funt. Verum jocus est ex rerum veterum & novarum oppositione; quæ eò minus bene composita videntur, quod ex veteribus nova non foleant energere.

nuc

10-

rru-

OTIO

e Tollendus.] Istud certe maximæ est disquisitionis: Multa enim incommoda ex fœnore tangit Sallustius, in eo abusus plurimus; attamen, quomodo in totum tolli possit, non video.

f Non demendo.] Magis istud rhetorice quam politice dictum; nili Sallustius nimiæ feneratorum licentiæ obviam ire conatus eft. Quamvis enim aliquid videaris debitori per fenus detrahere, per idem illi sæpè multum addideris.

8 Eadem.] De quibus supra, Sua, scilicet, & aliena consumere; Oc.

h Laborem. Militare præsertim intellige. i Aspera.] Quæ videlicet in ordinanda Republicà occurrent.

Namque.] Crefari assentatur.
1 Quisquam. J Bonus scilicet. Verum ideò non addidit. quia rem ipsam terminis usque adeo invidiosis proposuit, ut, qui maxime cupiant, cam non aufint, defendere.

CIVILAR

civitas vaftatur magis quam corrigitur; sed uti pravas artes, malafene Inbidines, ab juventute prohibeas. Ea vero clementia erit, confuluiffe. ne meritò cives patrià expellerentur; retinuille ab fluttità. & falfis vo-Inpratibus : pacem concordiamque stabilivisse : b non, 6. flagitiis obsecurus, delicta perpeffus præfens gaudium com mox futuro malo concefferis. Ac 1 mihi animus, quibus rebus alii timent, maxume c frerus eft, negotii magnitudine: & quia tibi d terræ, & maria fimul omnia componenda funt, (quippe res parvas e tantum ingenium attingere hequit) magnz curz magna merces eft. f Igitur provideasoportet, uti plebes, largitionibus, & publico frumento s corrupta, habeat negotia ma, quibus hab malo publico derineatur: i juventus probirari, & industriz, non sumtibus, neque divitiis, studeat. Id ità evenier, si pecuniz, que maxuma omnium pernicies est, k usum arque i decus demferis. Nam sæpe ego cum animo meo reputans, quibus quisque rebus " clariffumi viri magnitudinem inverifient; quæ res populos, nationefve magnis " auctoribus auxissent; ac deinde quibus caussis amplissima regna & imperia, corruiffent: eadem femper bona, arque mala reperiebam,omnesque victores divitias contembile, & victos cupivisse. Neque aliter quisquam extollere sele & divina mortalis attingere poreft, mili . eles prénès, ance

INTERPRETATIO.

STORE : S * Ac animus meus maxime nititur iis rebus quas alii timent, negotii, scilicet, magnitudine.

NOTE.

Expellerentur. J Ciacconius mallet, dere, verum quia quantum in juventutem expellantur.

b Non.] Supple, Clementia fuerit.

Fretus.] Bene de Cæfare se ideo sperare innuit, quod ille res foleat exequi dif-ficillimas: Viris enim cordatis difficultas animum auget.

d Terra.] Potius eft ut Sallustium, Ter ra O mari, scriplifie credamus. Douza.

e Tantum.] Cæfari iterum affentatur. Cæterům maxima laus eft, minima etiam cum maximis procurare.

f Igitur. JNon poterunt ad fuum ufum fatis hanc periodum excutere Politici.

& Corrupta.] Supple, uti quidem nunc eff: Neque vero intendit Sallustins, Popu lus ut in eo permaneat.

b Ab malo.] Homines verò pravo otio

perditi, Iues funt & pestis Reipublicæ.

i Juventus. Joptime Auctor, qui rerum caput atringit. Atque equidem haud istud dico per impudentiam, quali in viro fumme politico aliquid autim alibi reprehen-l nactus fuerit.

k Usum.] Non in totum, sed illum quem

an'e habuit.

Decus.] Cum, non homines modo, sed omne quod est, esse porrò, & bene esse per naturam quærat, pronum est ut id illi anteomnia suum faciant, per quod reliqua comparanta. Ex quo perspicuum est, quam pessime & stagitiose Reipublice confulant qui Virtutem, Honore, omnia denique argento subjiciunt.

m Clariffumi. In omnibus libroris clari

legi Autor est Carrio.

n Auctoribus.] In quibusdam scriptum est auctionibus, pro quo Ciacconius reponit auctibus, phrasi Livio & Tacito usitata.

o Victor.] Scilicet in iis progressus facimus, quibus incumbimus: Neque fieri porest ut, qui maximo cum labore accumulandisdivitiis studuit, fine eo virtutem

omissis

omissis pecunia, & corporis gaudiis, animo indulgens, non assentando, neque concupita præbendo, * perversam gratiam gratificans ; sed in labore, patienda, bonisque præceptis, & factis fortibus exercitando. Nam domum, aut villam extruere, camque fignis, aultelis, aliffque operibus, exornare, & omnia potitis, quam semet visendum efficere; id est, non divitias decori habere, sed ipsum illis flagitio esse. Porrò ii quibus bis die ventrem onerare, nullam noctem fine scorto quiescere mos est; ubi animum quem dominari decebat, servitio oppressere, nequicquam eo postea haberi, atque claudo pro exercitio uti volunt. Nam imprudentia pleraque, & se præcipitant. Verum hæc, & omnia mala pariter cum honore pecuniæ definent, fi neque magistratibus, neque alio vulgo cupienda venalia erunt. Ad hoc providendum est, quoniam modo Italia, arque provincia tutiores fint : id quod factu haud obscurum est. Nam iidem omnia vastant, suas deserendo domos, & per injuriam alienas occupando. Item ne, ut adhuc, militia injusta, aut inaqualis fit: cum alii triginta, pars nullum ftipendium faciet: & frumentum id, quod antea præmium ignaviæ fuit, per municipia, & colonias illis dare convenier, cum stipendiis emeritis domos everterint. Que reipublicæ necessaria tibique gloriosa ratus sum, quam paucissomis absolvi. Non pejus videtur pauca nunc de facto meo disserere. Plerique mortales ad judicandum fatis ingenii habent, aut fimulant : veriim tamen ad d reprehenda aliena facta, aur dicta, arder omnibus animus; vix fatis apertum os, aut lingua promta videnir, quæ meditata pectore evolvat quibus: me subjectum haud poenitet, magis e reticuisse pigeret. Nam five hâc, seu meliore alia via perges; à me quidem pro virile parte dictum, & adutum fuerit. Religunm eft optare, uti, que tibi placuerint, ea dii immortales approbent, beneque évenire finant.

suido munificatiam tuam, qua tu fiziendo cun elorià digne ellent.

Perversam.] Id est Que plus do- dibus proculcant. loris & mali afterat quam voluptatis.

b Ideft.]Urinam illud aliquando illi ani deflinatum tempto militia dediffent. mo reputarent, qui se,per divitiarum abu fum, non modo illuttres fieri arbitrantur; fed, spretis insuper quibus gloriari velle videntur titulis, & Christi nomine, ejus membra sanguinemque, pro libitu, pe

Holes Girmen Top occur and Co Access the majority of the same autabis of the state of the collection of the state of th

SIDD

Emeritis. Id elt, postquam legibin

Company of the store of

d Reprehendenda. Illes carpit qui fuum fludium & scripturam reprehendebant." e Reticuiffe. Id est, de is non monuffe

AD C. CÆSAREM DE REPUBLICA ORDINANDA

ORATIO. 'II.

CIO ego, quam difficile, atque asperum factu sit, consilium dare regi, aut imperatori; postremò cuiquam mortali, cujus opes In excello funt quippe cum & illis consultorum o copiæ adfint; neque de futuro quisquam saris callidus, satisque prudens fit. Quin etiam sæpe parva magis, quam bona confilia prosperè eveniunt : c quia plerasque res fortuna ex subidine sua agitat. Sed mihi studium suit adolescentulo rempublicam capessere arque in ea cognoscenda multam, magnamque curam habui : non ità, uti magistratum modò caperem, quem multi malis artibus adepti erant : sed etiam uti 1 rempublicam domi, militiæque, quantumque armis, viris, opulentia posset, cognitum haberem. Itaque mihi multa cuin animo agitanti confilium fuit, famam d modestiamque meam post tuam dignitatem habêre. & cujus rei lubet periculum facere, dum quid tibi ex eo gloriæ accederet. Idque non temere, aut ex fortuna tua, decrevi; sed quia in te, præter cæteras, artem tuam egregie mirabilem comperi, semper tibi majorem in adversis, quam in secundis, rebus animum esse. Sed e per cæteros mortales illa res clarior est, quod & priùs defessi sint homines laudando atque admirando munificentiam tuam, quam tu faciendo quæ gloria digna effent, Equidem mihi decretum est, nihil tam ex alto reperiri posse; quod non cogitanti tibi in promtu sit. Neque ego, quæ visa sunt de rep. tibi scripsi,

INTERPRETATIO.

1 Sed etiam uti haberem Rempublicam cognitam, O cognitum haberem quantum Respublica posset domi & militia, armis, viris, opulentia.

NOTE.

11.] Nemini, qui utramque oratio- | que agitent. nem, seu epistolam legerit, dubium esse potest, quin hæe prior sit.

b copia.] Maximam facit consulendi difficultatem consultorum numerus, dum ignarissimi loquacitate, aut pravo studio, honorum confulta depravatum eunt.

c Quia.] Hinc fit ut imperiti perverfe sua consilia veris anteponant, bonof-

d Modestiamque.] Iniqua plerumque hominum judicia & perversam voluntatem experiuntur qui aliis consulere faragunt: Adeòque viam fibi munit Sallustius, ne per imprudentiam aut impudentiam Cæsari consilium dedisse videatur.

e Per c.eteros mortales. 1 Alii habent per

Deos immortales.

quis mihi confilium, arque ingenium meum samplius zquo probaretar (ed inter labores militiz, interque proclia, victorias, imperium, flatui admonendum te de negotiis urbanis. Namque tibi b fi id modò in pectore confilii est, uti te ab inimicorum imperu vindices, quoque modo contra e adversum consulem beneficia populi retineas : indigna virtute ruâ cogites, fin in te ille animus est, qui jam à principio nobilitatis fa-Ctionem diffurbavit; plebem Rom.ex gravi servitute in libertatem restituit ; in præturâ inimicorum arma inermis disjecit ; domi militizque tanta. & tam præclara facinora fecit, uti ne inimici quidem queri quidquam audeant, nisi de magnitudine tuâ : quin accipe tu ea, que dicim de summa reipub, que profecto aut tu vera invenies, aut certe hand procul à vero. Sed quoniam Cn. Pompeius aut animi pravitate, aut quia nihil eo maluit quam quod tibi obeffer, ità lapfas eft, ut hostibus tela in manus jaceret : quibus ille rebus remp. conturbavit, eisdem ribi e restiruenda est. Primum omnium f summam porestatem moderandi. de vectigalibus, sumtibus, judiciis, senatoribus paucis tradidit; plebem Romanam, cujus antea summa potestas erat, s nosque his quidem legibus, in servitute reliquit. Judicia, tameth, h ficut antea, tribus ordinibus tradita funt ; tamen iidem illi faction regunt, dant admirunt one luber : innocentes circumveniunt : fuos ad honorem extollunt. Non facinus, non probum, aut flagitium obstat, quò minus magistratus capiant: quod commodum est trabunt, rapiunt, postremò, tanquam urbe capta lubidine, ac licentia sua, pro legibus utuntur. Ac me quidem mediocris dolor angeret, si virtute partam victoriam more suo k per servitium exercerent. Sed homines inertissumi, quorum omnis vis virtusque in linguâ sita est, forte, arque 1 alterius socordia dominationem

NOTE.

a Amplius aquo.) Qui alteri consilium Ihine, ideò tantum Tribunitiam potestadat, superior esse videtur: Illud excusat Salluffius.

b si id.) Tacitè innuit injurias vindicandas, & supremam potestatem inva-

dendam.

Adversum Confulem. Marcellum intelligo, cum Æmelium, alterum Consu-lem pecunia Cæsar suum secisset: His enim, non, ut quidam existimavit, Marcello & Lentulo Confulibus, scriptam fuifse hanc epistolam crediderim.

d De summâ.) Omnes liberos de summâ Republica, quomodo fere prisci loquuti funt, scriptum habere, testatur Carrio.

· Restituenda.) In omnibus libris restituendum legi testatur Carrio; phrasi an-

tem restituisse Pompeium intellegimus, quod eum antea fecisse vidimus ut auram popularem captaret, volentibusque servitium imponeret.

& Nolque.] Ordinem equestrem intellige. h Sicut antea.) Lege Plautia Plebi communicata judicia, ordini Senatorio à Sylla translata fuerant. Lege verò Aurelia, quam tulit L. Aurelius Cotts Prætor, inter Senatores, Equites, & Tribunos grarios, judicia cadem, ex Pompeii volun-tate divifa funt.

i Urbe capta.) Ab bostibus, scilicet, qui

omnia pro libidine agunt.

k fer fervitium.) Id eft, cum civibus,

veluti cum servis agendo.

1 Alterius.) Id est, aliorum; Neque f Summam.) Si vera loquitur Sallustius, hic quemquam fingulatim defignat.

oblatam

oblatam insolentes agitant. Nam, que seditio, ac dissensio civilis tot ramque illustres familias ab stirpe evertit? aut quorum umquam victoria animus tam przeceps, tamquam immoderatus fuit ? L. Sulla, cui omnia in victoria lege belli licuerunt, tameth 'à Sulpicio hoftium partes munici intellegebat: tamen, paucis interfectis, cateros beneficio, quam metu retinere maluit. At bercule nunc cum Catone, L. Domitio, cærerisque ejuldem factionis, quadraginta senatores, multi præterea cum spe bona adolescentes, souti hostia, mactari sunt : cum intera importunifuma genera bominum, tor miferorum civium languine latiari nequiverunt : non orbi liberi, non parentes exacta etate, non gemitus vi-rorum, incrus mulierum, intimanem corum animum inflexit : quin acer-bius in dies malefaciendo, ac dicundo, dignitate alios, alios civitate eversum irent. Nam, quid ego de te dicam, d cujus contumeliam homines ignavissami vità suà commutare volunt? scilicet neque illis tanta voluptari est (ramersi insperantibus accidit) dominatio, quanto ma-rori tua dignitas: qui optatius habent, ex tua calamitate periculum liberraus facere, quam per te populi Rom, imperium maxumum ex magao fiert. Quo magis ribi euam atque etiam animo prospiciendum est, quonam modo rem ftabilias; communialque. Mibi quidem que mens suppetit, eloqui non dubitabo. Ceterum tui erit ingenii probare, qua vera, atque unlia factu putes. In duas paraes ego civitatem divisam arbitror, ficut à majoribus accepi, in partes, & plebem. Antea in patribus fumma auctoritas erat, vismulto maxuma in pleba. Itaque sepius

den inediocris dotor angerer, fi victure partam victoriam more tao bervicion exerc. O at To Art B. R. Qual act M. Lanne ve.

2 Qui mazis optant liberatem suam in | quam Romanum Imperium, ex mazno, discrimen adducere, ex calamitate tuà, | per te sieri maxunum.

na ir lingua fra eft, forte, at pas 1 abertus facoit a dosrinationem

NOTE.

A Sulpicio. Carrio veteribus libris, ut ille ait, manuductus, pro Sulpitio, supplicio repositit; idque auream correctionem vocat, quam quidem cuivis, qui sensum communem habeat, probatum iri non dubitat. Me vero minime puduerit eum paucis, quibus sensus bonus suerit, a communi recedere; co præsertim inductus, quod nisi, Sulpitii mentione, sententiam suam Sallustius, tanquam metis quibus dam coar taverit, falussima ejus oratio suerit. Exterum, ad plenam hujus loci intelligentiam omnino videndus est Paterculus. Histor. lib. 2,

b Tamen paucis interfettis.] Assumit Auctor quod commodum, & pro tempore verum suit, antequam sylla in Asiam

adversus Michiidatem proficisceretur. Illi verò in laudem vertit quod tuno remporis, coactus fecit: Alioqui post ultimam & firmam victoriam, non alius unquam in cives Sylla crudelior suit.

c Cum Catone.] Intellige Senatores à Catone, Domirio, aliisque ex sactione Cesari adversa, intersectos suisse; dum-

modo ne quid ex irâ & dolore, Senaru motus Salluftius admifecat. Nora vero phrasim, quâ facile, nec aliter quam in re notifima utaris.

d Cujus.] Id est, Qui neque voitam perdere dubitant modò tibi aliquam faciant contumeliam.

e Tametsi.] Major est autem en voluptas que insperanti accidit. in civitate : secessio fuit semperque nobilitaris opes deminate funt & jus populi amplificatum. Sed plebes colibere agitabat, quia sullius porentia luper leges erat ; meque divitis, aut superbia, sed bond fama, fadifque fortibus nobilis ignobilem anteibat : humilians quifque in 4 armis, ant militia, multius honditæ rei egens, faris fibi, farisfque patrize erat. | Sed, ubi cos paullatim expulsos agris, inertia, arque inopia incertas domos habere inbegit : copere álienas opes petere, libertatem fuem cum republica venelem habere. Ità paullatim populas, qui dominus erat, & cundis gentibus imperitabat, ditaplus eft : & pro communi imperio privatim fibi quisque servitutem peperit. Hac igitur multitudo primum malis moribus imbuta, deinde in artes, vitasque varias difpalata, nullo modo inter fe congruens, partim mihi quidem idones videtur ad capeffendam rempub. Cærerum, additis novis civibes, magna me spes senet, fore, utromnes expengiscantur ad libertatem : quippe chm illis libertatis retinende, tum his fervitutis amittende cura orietur. Hos ego censeo, permixios cum veteribus movos incoloniis confirmas: ità & res militaris optilentior erit, & plebes bonis negotiis impedita malum publicum facere definet. Sed non infeius, neque imprudens fum, chm ea res agetur ; quæ fævitis, quæve tempeftates hominum sobilium futurze fint, Culm indigna buntur omnia funditus misceri, antiquis civibus d' hanc servitutem imponi, regnum denique ex liberà civitate fururum, ubi unius munere multitudo ingens in civitatem pervenerit. Equidem ego fic apud animum meum fratuo; malum facinus in fe committere, qui in commodo reip. gratiam fibi conciliet. Ubi bonum publicum etiam privatim usi est: id verò dubitare aggredi, socordiz atque ignaviz duco. M Livio f Drufo femper confilium fuit, in tribunatu fumma ope niți pro nobilitate : neque ullam rem in principio agere intendit, nifi illi auctores fierent : sed homines & factios: quibus dolus, atque malitia, fide cariora erant, ubi intellexerunt, per unum hominem h maxumum beneficium multis mortalibus dari; videlicet & fibi quisque conscius.

NTERPRETATIO.

Et scilicet quisque conscius sibi se esse animo malo atque infido, existimaverunt de Drusojunta ac de se.

NOTE.

· Secessio.) De iis jam sæpius vidimus.

b Armis. Ingeniosè. ad vitandam, taurologiam, Sallustio indignam, Douza pro armis, unius littera levi mutatione arvu reposuit.

Dispalata.) Id eft, dispersa, cum aliud

alji genus viræ fequerentur.

fit et . . . at

u

ò

n

it.

in

d Hanc fervitutem. J Id cft, hat omnia in civitatem induci ut veteribus civibus servitutem imponeretur.

e Ubi bonum.] Directe dixisset. Ubi bonum privatum etiam publice usui est; Veblici boni rationem habuir.

f Druso.) Politicum virum de isto Vel-

leium adivisse nequaquam pigebit.

8 Fastiosi.) De nobilibus loquitur, itemque Senatu, qui Drufum Senatui ipii favontem per invidiam opprefferum.

b Mascumum.] Civitatem, fcilicet.

malo arque infido animo esse, de M. Livio Drusojuxtà, ac de se, exifrumaverunt. Juque mem, ne per tantam gratiam folus rerum potiretur. 2 contra cam nixi. 6 fua infins confilia difturbaverunt. Ono tibi. imperator, majore cura fideque amici, & multa præfidia paranda funt. Hoftem adverfum opprimere, firenuo homini hand difficile eft : occulta pericula neque facere, neque vitare, bonis in promptu est. Igitur, ubi eos in civitatem adduxeris; quoniam quidem revocata plebes erit, in ea re maxume animum exercitato, uti colantur boni mores; concordia inter vetres. & novos coalescat. Sed multo maxumum bonum patriæ. civibus, tibi, liberis postremò humana genti, pepereris, si studium pecunia aut sustuleris, aut. anod res feret, minueris. Aliter neque privara res. neque publica, neque domi, neque militiz, regi poteft. Nam ubi cupido divitiarum invasir; neque disciplina, neque artes bonz. neque ingenium ullum fatis pollet: quin animus magis aut minus mature. postremo tamen succumbit. Sæpe jam audivi, qui reges, quæ civitates& nationes, per opulentiam magna imperia amiferint, que per virtutem inopes ceperant: id adeò haud mirandum est. Nam ubi bonus deteriorem divitiismaeis clarum magilque acceptum videt; primò æftuat multaque in pectore volvir: fed ubi eloria honorem magis in dies; virrutem opulentia vincit animus ad volupratem à vero deficit. Quippe d glorià industria alirur; ubi eam demseris, ipsa per se virtus amara, atque aspera est. Postremò subi divitiz clarze habentur, ibi omnia bona vilia funt, fides, probitas, pudor pudicitia. Nam ad virtutem f una, & ardua via est; ad pecuniam, quâ cuique luber, nititur : & malis, & bonis rebus ea creatur. Ergo in primis auctoritatem pecuniæ demito: 8 neque de capite, neque de honore ex copiis quisquam magis, aut minus judicaverit; fi neque prætor neque consul, ex opulentià, ve-

INTERPRETATIO.

· Quifque nititur ad pecuniam via qua cuique lubet.

NOTE.

* Contra eam.] Adeòque Reipublica qui benefacit, illud quoque diffirmulare debet, ne ipius beneficii invidià, etiam ab iis quibus benefacit, opprimatur.

b Sua ipsius.] Alii, Sua & ibsius; Gronovius mallet Sua ipsorum. Ceterum locus Politicorum, si alius uspiam, meditatione dignus.

c Gloria.] Inanis illa, scilicet, cujus

fundamentum non est virtus.

d Gloria.] Hic verò gloriam veram, aut quamlibet intellige.

e vbi.] sam din usque adeo istud com-

probatum est, ut omnium sæculorum, & totius orbis oraculum videatur: Interim, eo spreto, hodieque propemodum omnes percunt.

f Una.] Etiftud consideratione dignum simplex est siquidem & simplicissima virtus, atque in angustum ità coarctata, ut neque in hanc, neque in illam partem de-

flectere queat.

E Neque de capite.] Id est, nullus dignitatem vel existimationem auxerit vel minuerit, quod divitiis austus vel destitutus suerit. rum ex dignitate, creetur. Sed de magiffratu facile populifudicium fir Judices à paucis probari, regnum est; ex pecunia legi, in honestum Quareomnes primæ claffis i judicare placet, fed a numero plures quam judicant. Neque e Rhodios, neque alias civitates umquam fuorum fudiciorum poenituit : ubi promiscue dives, & pauper, f uti cuique fors tulir de maxumis rebus juxtà, ac de minumis disceptat. Sed de magistratibus creandis haud mihi quidem absurde placer lex, quam C. Gracebne in tribunatu promulgaverat; ut ex confusis quinque classibus sorte s centuriæ vocarentur. Ità coæquati dignitate, pecunia; virtute anteire alius alium properabit, nec ego magna remedia contra divitias fratuo. Nam perinde omnes res laudantur, atque appetuntur, ut carum rerum usus est: malitia præmis exercetur. Ubi ea demseris, pemo omnium gratuitó malus eft. Cæterum avaritia, bellua fera immanis, intoleranda est: quo intendit, oppida, agros, fana, atque domos, vastar: divina cum humanis permifcet: neque exercitus neque monia obstant. quò minus vi sua penetret e fama, pudicitia, libris, patria, atque parentibus cunctos mortales spoliat. Verum, fi pecuniæ decus ademeris : magna illa vis avaritiæ facilè bonis moribus vincetur. Atque hæc ità fese habere, tameth omnes æqui, atque iniqui memorent : itamen tibi cum factione nobilitatis haud mediocriter certandum est: cuins fi dolum caveris, alia omnia in proclivi erunt. Nam hi, fi virtute faris vale rent: magis æmuli bonorum, quam invidi, effent. Quia defidia & inertia, & ftupor eos, atque torpedo, invafit; ftrepunt, obtrectant, alienam famam suum dedecus existumant. Sed, quid ego plura, quasi de-

NTERPRETATIO

Nemo omnium est malus pro nihilo. in a revisite in ont signo insign del

2 Alia omnia erunt facilia.

n

e

ia

0-

1-

80

es

m

ir-

ut

je.

di-

vel

ti-

m

NOTE.

a Sed de.] Id est, populus cognoscat ret Gronovius, si sequeretur cecidit, non quinam ad judicandum idonei suerint. tulis: Itaque illi pot as placet, utcumque

b classis.] Classis pars est civium, ex censu in ordinem relata. In quinque vero classes, cum capite censorum centuria, universum populum Romanum Servius Tullius distribuir; quarum classium pri-ma, ut opulentissima, ità & potentissima

c Indicare.] Id est, Dignos reputari quibus judicandi munus conferatur.

d Numero.] Id eft, Plures ex prima classe constituendos, qui reipsa Populo jus di-

e Rhodies.] Rhodus nobilis est insula maris Mediterranei, inter Cyprum &

f Uti enique.] Cuique facilius tolera- runt.

fore rult: Nihil tamen necesse habeo murare.

& Centurie.] Non modo in classes Populum Romanum Servius divihit, sed & classes in centurias. Ut verò divitibus maximam faceret potestatem, primæ classi dedit prærogativam; ut prima fuffragium ferret: Ex quo plerumque eveniebat, cum ea reliquis omnibus præpolleret, ut rard ab aliis classibus suffragium pretered tur. Gracchus, ut plebi primum & antiquum fuum jus restitueret, volebat ut forte centuriæ ad suffragia vocarentur. Veram de his omnibus omnino adire opus est cos, qui ea ex professo tractave-

ignotis

ignotis memorem ? M. Bibulit fortindo, atque animi vis in confete. rum erupir ? habes lingua, magis malus, quam callidus ingenie. Quid ille andear oui confulame maxumum imperium maxumo dedegori fuir An L. Domicii magna vis eft. cuius nullum membrum à flagirio au facinore vacat ? lingua vana, manus cruentes, pedes fugaces and honefte nominari nequeant, in honoftiffuma. Unius tamen M. Catoris ingenium verfuum, loonax, callidum hand contemno, Parantur hac difciplina Gracorum. Sed virus, vigilantia, labos, apud Gracosmila funt. Quippe, cum domi libertatem fuam per inertiam amiferint : censelne corum praceptis imperium haberi posse ? reliqui de faitione funt inertiffumi pobiles: in quibus fout in flatus, preter nomen nihit eff additamenti L. Potthumius, & M. Favonius, mibi videntur quaff magne navis inpervacua onera effe, ubi falvi pervenire d vifi funt ; fi quid adversi coortum est, de illis potissumim siactura sit, quia pretii minumi funt. Quoniam nunc, uri mibi videor, de plebe renovanda. corrigendaque, disservi : de senatu, quæ tibi agenda videntur, dicam. Postonam mihi zeras ingeniumque adolevir, band ferme armis, aique equis, corpus exercui, sed animum in litteris agitavi, quod natura firmius erat jid in laboribus habui. Atque ego in câ vitâ multa legendo atque audiendo ità comperi, omnia regna, civitates, nationes ulque eò prosperum imperium habuisse dum apud eos vera consilia valuerunt: ubicumque gratia timor, voluptas, ea corrupère ; post paullo imaninute opes, deinde ademtum imperium, postremo servitus imposita oft. Equidem ego fic apud animum meum statuo : cuicumque insuâ civitate amplior, illustriorque locus, quam aliis est, ei magnam curam esse reip. Nam cæteris, salva urbe, tantummodo libertas tuta est: qui per virtutem sibi divitias, decus, honorem, pepererunt; ubi paulum inclinara resp. agitari cœpit, multipliciter animus curis, atque laboribus fatigatur, aut gloriam, aut libertatem, aut rem familiarem, defensat : omnibus locis adeft, festinat: quanto in secundis rebus florentior fuit. tantò in adversus asperius, magisque anxiè agitat. Igitur ubi plebes senatui, sicuti corpus animo, obedit, ejusque consilia consequitur; patres confilio valere decet, populo supervacanea est calliditas. Itaque majores nostri, cum bellis asperrumis premerentur, equis, vîris, pecunia amisa, nunquam defessi sunt armati de imperio certare. Non inopia ærarii, non vis hostium, non adversa res, ingentem

INTERPRETATIO.

continuante aliquot annos fuerat.

S. Gracorum.] Certe non its de Sallufio merita erat Gracia.

To Gracorum. I de SalluForte minil mutandum.

Tallum in the sallum of action of the sallum of the

• Fortitudo.] Ironia est.

• Danitit.] Ænorbadi nomine, qui Vaticano corrigit usui sunt: Lipsins in-

o merita erat Gracia.

d Usi sunt.) Vetus editio, ut testatur abjiciuntur.

gi

corum animum fabegit, quin, que virtute ceberara, finul cum animi retinetent: Atque ea mugh fortibus confitis quam bonis profite na resta fint. Quippe apud flos una refp. erat, Bi confulebant : factio contra hoffes parabatur : corpus atque ingenium, patria, non fuz quifque potentia, exercitabat. At hoc tempore contra homines nobiles grorum animos focordia, arque ignavia, invafit; ignari laboris ho-Himm, militize, domi factione instructi, per superbiam cunctis gentibus moderantur. Iraque patres quorum confitio antea dubia refo frabiliebatur, oppreffi, ex aliena libidine hac atque illuc fluctuantes agirantur : interdum alia, deinde alia, decernant : ur corum, qui dominanne. fimultas, ac arrogamia fert, ità bonum, malumque publicum exiftumant. Quod fi aut libertas aqua omnium, aut fementia b observioresfer: majoribus opibus resp. & minus potens nobilitas effet. Sed quoniam cozquari gratiam omnium difficile eft; quippe chime fillis majorum virtus partam reliquerit gloriam dignitatem, clientelas centera multitudo pleraque inscia : fit sententia corum à metu libera. Ita occulto sibi quisque alterius potentia d carior erit. Libertas juxta bonis, & malis. strenuis, & ignavis, optabilisest. Verum eam plerique metu deserunt. flukiffumi mortales; quod in certamine dubium est, quorium accidat. id per inertiam in fe, quali victi, recipiunt. Igitur duabus rebus confirmare poffe fenatum puto: fi numero auctus f per tabellam fententiam feret. Tabella a obtentui erit, quo magis animo libero facere andear : h fin multifudine, & præsidii plus, & usus amplior est. Nam fere, his tempestatious, alii judiciis publicis, alii privatis suis, arque amicorum was interes fonce on farables proceedings; finds on

NOTE.

diversa. Salus est profecto omnium membrorum focietas & communicatio; pestis discordia & abalienatio.

b Obscurior.] Obscurior est ipse Sallu stius, dum minus obscuram queritur aliorum sententiam. Badius intelligit deobfequio, quo omnes fere erga paucos tenebanture, quodque illis minus cognitum fuisse Autor desiderasset. Ego verò hie agi crediderim de suffragiis, que per tabellas, de quibus etiam postea Sallu-Rius loquitur, ferebantur ne cujnfquam sententia ab ullo cognosci posset.

c Min] Nobilibus, feilicet. d Carain. 1 Id est, cum fingulis per tabellan, newine conscio, sentenciam suam dicere diverti, omnes sibi & Reipublica magis quan paucorum superbia, sustragio suo consulent.

de

at.

(275

113

e Quod.] Servitutem intelligit, qua, Citte

" Una. Id est, que in factiones non erat | quam in partem cadar, quandiu pro libertate certatur; nullus scire potest.

f Per tabellam] Non unus fuit semper apud Romanos sententiam suam dicendi modus; ut neque apud alias gentes. Voce primò, deinde, ut major libertas esset, per tabellas, suffragium suum se-rebant. Qua de re, vido, in primis, Delectum Latinitatis Monero Jesuitæ attributum.

8 Obtentui.] Badius exponit ad obtinendum. Ego ità intelligo, uttabella quali velum fueric & operimentum, fub quo latitantes libera fuffragia fua dixerint. Obtentui, id est, ad obtendendum & ob. tegendum.

h In multitudine Ilstud vero disquisition ne multa opus habet, arque pro multiplici rerum & personarum ratione est limi.

Sucre decreve

randum.

negoriis implicati, haud fane * reip. confilits adfuerunt : neque eos ma" gis occupacio, quam a superba imperia distinuere. Homines nobiles cum paucis senatoriis, ques additamenta factionis habent, quæcumque libuit probare, reprehendere, decernere, ea, un libido tulit, fecêre. Verum ubi, numero senatorum aucto, per tabellam sententiz dicentur; illi superbiam suam dimittent, ubi iis obediendum erit, quibus antea. crudelissume imperitabant. Forsitan, imperator, perlectis litteris desideres, quem numerum senatorum fieri placeat; quoque modo in multa. & varia officia diftribuatur; & d quoniam judicia primæ classis mittenda putem, quæ descriptio, qui numerus in quoque genere futurus fit. Ea mihi omnia generatim describere haud difficile factu fuit: fed priùs laborandum visum est de summa confilii, idque tibi probandum verum esse. Si hoc f itinere uti decreveris, cætera in promptu erunt. Volo ego confilium meum prudens, maxumèque usi esse. Nam ubicumque tibi res prosperè ceder, ibi mibi bona fama evenier. Sed me illa magis cupido exercet, uti quocumque modo, & quamprimum resp. adjuvetur. Libertatem glorià cariorem habeo, atque ego te oro, hortorque, ne clarissumus imperator, Gallica gente subacta, populi Rom. summum atque invictum imperium tabescere vetustare, ac per summum discordiam dilabi, patiaris. Profecto, fi id accidat, neque tibi nox, neque dies & curam animi sedaverit; quin in somniis : exercitus, suribundus, atque amens alienara mente feraris. Namque, mihi pro vero constat omnium mortalium vitam divino numine 3 invisi : neque bonum , peque malum facious cujusquam pro nihilo haberi : sed ex natura, diversa præmia bonos, malosque sequi. Intérea forte ea tardius procedunt : suus cai-

INTERPRETATIO.

Ne ciìm sis clarissimus Imperator,&c. 2 Quo minus insomniis vexatus, furibundus asque ament, emotâ mente feraris.

3 Namque pro certo comperi, omnium mortalium vitam divino numine cerni.

NOTE.

Reipublica consiliis.] Quibus, de Reipublica bono disceptabatur.

b Superba. Quod paucorum nollent sub

fervire superbiæ.

Additamenta.] Ita loquitur de minifiris & fatellitibus superbiæ paucorum, hoc est de iis, qui cæco ossequio potentioribus, in omnibus suffragabantur.

d Quoniam.] Id est, quid de illis fa-

. e Descriptio.] Gall. Quel en sera le

f Itinere.] Id est si prout ego admonui, ità facere decreveris, g curam. j Conscientiæ angores intelligit. Ceteràm summa arte scopum suum Sallustius dissimulat. Eò spectat tota eratio, ut summum Imperium Cesar occupet, sperans se, per eum, illos persequuturum, à quibus Senatu motus suerat. Plurimas ad hanc rem causas subterat. Plurimas ad hanc rem causas subteratis at gloriam potissimam, qua ferè solà Julius movebatur. Neque id tantum, cum virtute gloriam ità copulat, ut, nissi obtemperet magnanimus Imperator, non modò Gloria, sed Virtuti, sed Patriz, terga vertisse videatur.

que animus excoascientia spem præbet. Quod si recum patria arque parentes possent loqui,scilicet hæc tibi dicerent : O Cæsar, nos te genuimus fortissumi viti, in optumă urbe, decus, præsidiumque nobis, hostibus terrorem. Quæ multis laboribus, & periculis ceperamus, ea tibi nascenti cum anima simul tradidimus, patriam maxumam in terris; domum, familiamque in patria clariffumam; præterea bonas artes, honestas divitias; postremò omnia honestamenta pacis; & præmia belli. Pro his ampliffumis beneficiis non flagirium à te, neque malum facinus perimus; sed uti libertatem eversam restituas. Quâ re patrată, profecto per gentes omnes fama virtutis tuæ volitabit. Namque hac tempestate, tametsi domi militiæque præclara facinora egisti; tamen gloria tua cum multis viris fortibus æqualis est: si verò urbem amplissumo nomine. & maxumo imperio, prope jam ab i occasu restimeris; quis te clarior. quis major, in terris fuerit ? Quippe si morbo jam, aut fato buic imperio secus accidat; cui dubium eft, quin per orbem rerrarum vastitas. bella, cædes, oriantur? quòd fitibi bona lubido fuerit, patriæ, parentibus gratificandi; postero tempore, rep. restituta, super omnis mortalis gloria agnita, tuaque unius mors vitâ clarior erit. Nam vivos interdum fortuna, sæpe invidia, fatigat: ubi anima naturæ cessit, demtis obtrectationibus ipla se virtus magis magisque extollir. Que mibi utilia factu visa sunt, queque tibi usui fore credidi, quam paucissumis potui, perscripsi. Cæterum deos immortalis obtestor, uti, quocumque modo ages, ea res tibi, reique publicæ prosperè eveniat.

INTERPRETATIO.

Nos fortissimi viri genuimus te in urbe optimă, ut sis nobis decus, &c. 2 Si vero restitueris prope jam ab interitu, urbem, cui nomen est amplissimum, &e

C. SALLUSTII CRISPI IN M. TULLIUM. CICERONEM DECLAMATIO.

RAVITER, & inque animo, maledicia tua pateret, M. Tulli, si te scirem judicio magis, quam morbo animi, petulantia ista uti. Sed, quoniam in te neque modum, neque modestiam ullam animadverto, respondebo tibi: uti, si quam maledicendo voluptatem cepisti, eam a male audiendo amittas. Ubi querar ? quos

NOTA.

. Male.] De te, scilicet.

F

implorem,

d 1

rtel-

ium

mi.

n-

re

ri

22.

6-

ta,

da

Ea

lar

ım

go

ibi

14-

ur.

ne

ım

or-

jue

at-

m-

que

Mi-

oraocerfefuebtefere ium,

nili or , triz,

que

implorem. P. C. diripi remp, arque audacissumo cuique esse persidias an apud populum Rom. qui ità largitionibus corruptus eft, ur fefe, ac fortunas suas venales habeat? an apud vos, P. C. quorum auctoritas turpissumo cuique, & sceleratissumo, ludibrio est? ubi M. Tullius leges, judicia populi Rom. c defendit, arque in hoc ordine ità moderatur, quali unus reliquus ex familia viri clariffumi Scipionis Africani, ac non reptitius, accitus, ac paullo ante infitus huic urbi civis. An vero, M. Tulli, facta, ac dicta tua obscura sunt? an non ità a pueritia vixi-Iti, uti nibil flagitiofum corpori tuo putares, quod alteri d collibuiffet? Scillicet, istam immoderatam eloquentiam apud M. Pisonem non pudicitiæ jactura perdidicitti? Itaque minume mirandum eft, fi eam flagitiose venditas, quam turpissume parasti, Verum, ut opinior, e splendor domesticus tibi animos attollit; uxor sacrilega, ac perjuriis delibuta; filia matris pellex, tibi jucundior, atque f obsequentior, quam parenti par est. Domum ipsam tuam vi, & rapinis, funestam tibi ac tuis, comparafti: videlicet uti nos commonefacias, quam conversa fit resp. cum in ea domo habitas, homo flagitiossissume, quæ P. Crassi, viri consularis, fuit. Atque hæc cum ità fint; tamen Cicero & se dicit in consilio deorum immortalium fuisse; inde missum huic urbi civibusque: custodem, h absque carnificis, nomine qui civitatis i incommodum in gloriam suam ponit : quasi verò non illius conjurationis causa fuerit consulatus tuus, & iccirco resp. disjecta eo tempore, quo te custodem habebat. Sed, ut opinor illa, te magis extollant, quæ post consulatum cum Terentia uxore de rep. consuluisti, cum legis k Plautiæ judicia domi faciebas: ex conjuratis alios morte, alios pecunia condemnabas: cum tibi alius 1 Tusculanum, alius m Pompeianam villam ædisicabat, alius domum

NOTE.

Ciceronem recidit.

b Perfidia. Sadianus codex habet per-fidia locum? Verum optime viderunt alii, hanc ex margine irreplisse in textum imperiti explicationem. Cæteram sensus satis patet.

c Defendit.] Ut Ciceronem dedecoret, vult collapfam penitus videri Rempubli-

cam, in quâ ille dominetur.

d Collibuiffet.] Turpitudinem notat masculam.

e Splendor.] Ironia.

f Obsequentior.] Obsecena & flagitiosa honeste (modò & vere) carpit.

orationibus extortum.

h Absque carnificis nomine.] Ideo dicit, quod Cicerone invigilante, Lentulus alii- nus, & Neapoli, milliario.

Audacissimo.] Totum istud in unum que Catilinæ populares in carcere necati iceronem recidit.

i Incommodum.] Veram est, ob imminentem Reipublicæ à Catilina calamita-tem, Consulatum M. Tullio mandatum fuisse, eumque ex eo gloriam maximam nactum effe : At quam fubtiliter, tam & perverse crimen parricidarum cum Ciceronis laude quisquis hic est declamator confundit.

k Plantia.] Hæc & Plantio Tribuno plebis, adjuvante Catulo lata est, ut de corum capite quereretur qui adversus Rempublicam conjuravissent, &c.

1 Tusculanum.] Tusculum oppidum fuit g Se dicit.] Perverse issud ex Ciceronis Latii, non longe à Româ, ad ortum, ationibus extortum.

m Pompeianam.] Duodecimo plùs mi-

emebat:

tal

Int

emebat : qui verò nibil poterat, is erat calumniæ proxumus; is aut domum tuam oppugnatum venerat, aut infidias senatui secerat, denique de eo tibì a compertum erat. Que si tibi falsa objicio; redde rationem. quantum patrimonii acciperis, quid tibi litibus accreverit, quâ ex pecunia domum paraveris, Tulculanum, & Pompeianum infinito fumen ædificaveris. Aut, si retioes cui ; dubium potett esse, quin opulentiam istam ex sanguine, & visceribus civium paraveris? Verum, ut opinior. homo novus b Arpinas, e ex C. Marii familia, ejus virturem imitatur a contemnit fimultatem hominum nobilium populi R. curam habet; neque terrore; neque gratià commovetur. Illud verò amicitiæ tantum ac virturis d est animi? Immo vero homo levissumus, supplex inimicis amicis contumeliosus, modò harum, modò illarum partium, fidus pemini. levissumus fenator, mercenarius patronus, cujus nulla pars corporis à turpitudine vacat: lingua vana, manus rapacissume, gula immensa, pedes fugaces; que honeste nominari non possunt, e inhonestissuma. Atque is, cum ejulmodi sit, tamen audet dicere ; f O fortunatam natam me consule Romam! Te consule fortunatam, Cicero? immo vero infelicem & mileram, quæ crudelissumam g proscriptionem civium perpessa est; cum tu, perturbata rep. metu per culsos omnes bonos parere crudelitati tuæ cogebas; cum omnia judicia, omnes leges, in tua lubidine erant, cum tu, sublata lege h Porcia, erepta libertate, omnium nostrum vitæ, necisque potettatem ad te unum i revocaris. Atque parum eft, quod impune fecifti : verum etiam commemorando exprobras; neque licet koblivisci servicutis suz. 1 Egeris, oro te, Cicero, perfeceris quod libet; satis est perpessos esse etiamne aures nostras m odio tuo onerabis? etiamne moleftissumis verbis insectaberis? Cedane

NOTE.

a Compertum erat. I Id eft, Certo sciebas eum conjurasse ; deinde & ipsum eundem morti addicebas.

b Arpinas.] Irrifio eft.

Ex C. Marii.] Id ideo dicit, quod & Marius, cujus virtus maxime enituerat, Arpino oriundus esset.

d Est animi.] Id est, an eas tantum

habet wirtutes Cicero?

bi

m

ati

mi

ita-

um am

18

ice-

Tota

ple-

co.. em-

fuit

um,

mi-

bat:

e Inhonestissima.] Jam supra cadem exprobravit.

f o fortunatam.] Versusscripsit Cicero de suo Consulatu, quorum hic unus est, quem Juvenalis, non obscure tanquam ridendum reprehendit.

8 Proscriptionem.] Dicit non juste multatos fuisse qui cum Catilina conjuraverant. Non ità arbitrati funt boni cives: Interim observatam tunc temporis Rempublicam, & Clodio & aliis seditiofis ad exilium Cicero compulfus eft.

h Porcia.] De ea vide supra, p. 44. i Revocaveras.] Per Senarus decretum. Viderent Consules ne quid Respublica de-trimenti caperet: Nam ipse urbis presi-dio relictus suit; Antonius Collega con-

juratus persequutus est. k oblivisci.] Hoc ideo dicit, quod Cicero diligentiæ fuæ in liberanda Republicâ sæpiùs mentionem faceret.

1 Egeris.] Quali dicat, Esto, quando ità placitum superis, Rempublicam dis-jeceris; ne insuper calamitatem nobis toties objicias.

m Odio.] Hic vim habet peculiarem fignificat enim odium, importanitatem ex

re maxime odiosa.

P 3

arma

arma toga, I concedat laurea lingua. Quali vero togatus, & non armatus, ea, que gloriaris, confeceris; arque inter te, Syllamque dictatorem, prætot nomen imperii, quidquam interfuerit. Sed quid ego plura de tuâ infolentia commemorem; quam 4 Minerva omnes arres edocuit, Jupiter optumus maxumus in confilio deorum admifit. Italia exulem humeris suis deportavit. Oro te, b Romule Arpinas,qui egregiá tuá virtute omnes c Paullos, Fabios, Scipiones, superafti, quem randem locum in bac civitate obtines? quæ tibi d partes reip, placent? quem amicum, quem inimicum, habes? f cui in civitate fecifti infidias. ancillaris. Quo jure, cum de extilio tuo Dyrrachio redifti, eum fequeris? quos tyrannos appellabas, corum nunc potentiz faves, qui tibi antè optimates videbantur, eosdem nunc dementes, ac furiosos vocas. 8 Vatinii caulam agis; h de Sextio male existumas: Bibulum perulantissiumis verbis lædis: laudas Cæsarem: quem maxume odisti,ei maxume obsequeris: k aliud stans, aliud sedens, de rep. sentis: his maledicis, lillos odifti, levissume transfuga; neque in hac,neque in illa parte fidem habes.

INTERPRETATIO.

* Corona en lauro tradatur lingue O eloquentie.

NOTE.

eff, Dea Belli & Sapientiæ. Ciceronem placet Thysii expositio.

vero irridet Autor, quasi se a Minerva f Cui.] Videtur aliquem ante alios inedoctum jactitaffet.

omnes, qu'um ut quicquam de iis di Ciceronis una & eadem fuit voluntas.

d Parter J Vult autor Ciceronem ma ximum videri tenebrionem, &, ut poftea dicit, leviffimum transfugam, qui made cum his, mode faciat cum illis; diximus Cicero habuit orationem. hodie cum uno, cras cum altero conjun-

relligere fe, ingenue faterur Glarcanus, ronem & Cæfarem non conveniebat.
viralioqui doctifirmus, quod quidem mirarer, nifi quotidie ad res apertissimas ca- sentis; stantes enim sententiam suam diligare oculossentiremus. Sensus vero est, cebant in Senatu. Ciceronem eo modo cum omnibus vixiffe, ut quinam amici, quinam inimici ef- taris, edifti.

dicare, cui Cicero ancillarum more fer-• Romule.] Per amaram irrisionem. viverit; eumque, cum Cæsar tunc tem-e Paullos.] llustrissimos viros recenset, poris Roma abesset, crediderim suisse ut Ciceronem irrideat. Notiores verò funt Pompeium; neque enim ejus femper &

> & Vatinii.] Tribunus fuit plebis, Senatui maxime exofus, in quem Cicero ora-

tionem habuit.

h De Sextio.] Pro isto cam quam modò

die cum uno, cras cum altero conjun-us sit.

* Quem amicum.] Hunc locum non in-agrariam rogaret: Tum verò inter Cice-

k Aliud stans.] Id est, aliud dicis, aliud

1 Illus edifti.] Id eft, eas quibus affen-

IN SALLUSTIUM DECLAMATIO:

QUE CICERONI FALSO TRIBUITUR.

A demum magna voluptas eft, Crispe Sallasti, zqualem, & parem verbis vitam agere, neque quidquam tam obscocoum dicere, cui non ab initio pueritiæ omni genere facinoris ætas tua respondeat, ut omnis oratio moribus consonet. Neque enim, qui ità vivit, uti tu, aliter, ac, tu, loqui potest : neque, qui tam illoto sermone utitur, vità honestior est. Quò me vertam, P. C. ? unde initium fumam? majus enim mihi dicendi onus imponitur, quo notior est uterque nostrûm. Quòd si aut de meâ vitâ, arque actibus nostris, buic conviciatori respondero, invidia gloriam consequeror: aut, fi hujus facta, mores, omnem ætatem nudavero; in idem vitium incidam procacitatis, quod huic objicio. Id vos, fi forte offendimini, justius huic, quam mihi, succensere debetis, qui initium introduxit. Ego dabo operam, ut & pro me minimo cum fastidio respondeam, & in bunc minime memtitus esse videar. Scio me, P. C. in respondendo non habere magnam exspectationem, quod nullum vos scieris novum crimen in Sallustium audituros, sed omnia vetera recognituros, quis & mez, & vettrz jam, & ipsius aures calent. Verum eò magis odisse debetis bominem qui ne incipiens quidem peccare minimis rebus posuit rudimentum; sed inigressus est, uti neque ab alio vinci possit, neque ipse se omnino reliqui zetare b przeterire. Itaque nihil alind studet, nifi, uti lutulentus fus, cum quovis velitari. Longè verò falitur opinione. Non enim procacitate linguæ vitæ fordes eluuntur : fed eft quædam calumnia, quam unnfquisque nostrum testante animo suo fert, de eo, qui fallam crimen bonis objectat. Quod fi vita istius d memoriam vicerit: aliam, P.C. non ex oratione ejus, sed ex moribus spectare debetis. Jam dabo operam quam maxume potero, uti breve id faciam. Negne hæc altercatio nostra vobis inutilis erit, P C. Plerumque enim resp. privatis crescit inimicitiis; ubi nemo civis, qualis sit vir, potest latere Primum igitur, quoniam omnium majores Crispus Sallustius ad unum exemplum, & regnum

NOTE.

2-

dò

ful em

ce-

di-Ten-

^{*} Initium introduxit) Queritur uter quibus tantum erit otil, docti iudicabunt, que, & Sallustius & Cicero, quod, sibi ab altero injuria oblara, prior laceffitus fuerit: Quod quidem, præter alia, me maxima d'Memoriam] Id est. Si obliti survisa mover ut credam, declamationes istas a qualis fuerit vita istica, & quomodo anquibussam Declamatoribus scriptas tan-tea vixerit. tam, non recitatas fuisse. Sed ea de re,

b Pæterire.] Malefaciendo, scilicet. c Calumnia.] Repreche.

[·] Adunum exemplan & regnum: Diu

quærit velim mihi respondeat, numquid, quos protulit, Scriptiones & Metelli b ante fuerint aut opinionis, aut gloriæ, quam eos res geftæ suæ, & vita innocentissume acta commendavit? quod si hoc fuir illis initium nominis, & dignitatis; cur non æque de nobis existumerur? cujus & res geltæ illultres sunt, & vita integerrume acta. Quasi verd tu fis ab illis viris, Sallusti, ortus! quod fi esses; nonnullos jam tuæ turpitudinis pigeret. Ego meis majoribus virtute mea præluxi: uti, si priùs noti non fuerint, à me accipiant initium memoriæ suæ: tu tuis vita, quam turpiter egilti, magnas offudilti tenebras; ut etiam, fi fuetint egregii cives, certe venerint in oblivionem. Quare noli mihi antiquos viros objectare. Satius est enim, me meis rebus gestis florere, quam majorum opinione niti; & ità vivere, ut ego fim potteris meis nobilitatis initium, & virtutis exemplum. Neque me cum iis conferri decet, P. C qui jam decesserunt, omnique odio carent, & invidia; sed cum iis, qui mecum una in republica versati sunt. Sed si suerim aut in honoribus petendis nimis ambitiosus; (non hanc dico popularem ambitionem, cujus me principem confiteor, sed illam perniciosam contra leges, cujus primos ordines Sallustius duxit.) aut in gerendis magistratibus; aut in judicandis maleficiis tam severus; aut in tuenda republica tam vigilans; quam tu proscriptionem vocas: credo quòd non omnes tui fimiles incolumes in hac urbe vixissent. At quanto meliore loco respublica tuenda starer, si tu, par ac similis scelestorum civium, una cum illis adnumeratus esses? An ego tunc falso scripsi Cedant arma toga; qui togatus armatos, & pace bellum oppressi ? An illud mentitus sum. Fortunatam me consule Romam; qui tantum intestinum bellum, & domeflicum urbis incendium, exftinxi? Neque te tui piget, homo levissime, rum ea culpas, que in historiis mihi gloriz ducis ? An turpiùs est.P.C. scribentem mentiri, quam illum palam hoc ordine dicentem? Nam quod meam d atatem increpuisti, tantum me abesse puto ab impudicitia. quantum eu abes à pudicitia. Sed quid ego de te plura querar ? Quid enim mentiri turpe duces, qui mihi ausus sis eloquentiam uti vitium ob-

NOTE.

certe hic hæf, ut, quid sibi vellet Autor, | Paulli, aut Fabii mentionem facit, quia divinarem. Tandem arbitratus sum, ad ista Sallustii verba, oro te Romule Arpinas, qui egregià tuà virtute omnes Paullos, Fabios, Scipiones, Superasti, Oc. Ciceronem respexisse; eumque significare voluisse, Prave & inepte ab adversario fachum, quod fibi Ciceroni Romuli nomen imposuerit, quasi, ut clarus fieret necesse habuerit vel majores elaros oftendere, vel Romulum effe.

Metelli.) Forte iftius, potius quam

pracipue per iplius Salluffii hiftoriam clas riffimus evalit.

b Antè fuerint.] Id est, antè, hominum existimationem, aut gloriam consequati

fuerint. c Quam.] Pro quod. Quod; Tueri, scilicet, Rempublicam, tu, crispe Sallu-sti, vocas proscriptionem. Relativum quam

cum proscriptionem construxit. d Ætatem.] ld est adolescentiam.

jicere?

jicere! Cujus semper nocens eguisti patrocinio. An ullum existumas posse fieri civem egregium, qui non his artibus & disciplinis sit erudirus? An ulla alia putas effe rudimenta, & incunabula virtutis, quibus animi ad gloriæ cupiditatem aluntur? Sed minime mirum eft, P. C. fi homo. qui defidiæ, ac luxuriæ, plenus sit, hæc uti nova, atque inustrata,mira-Nam quod istà inustratà rabie perulanter in uxorem, & in filiam meam invafilti, quæ faciliùs mulieres se à viris abstinuerunt, quam tu vir à viris, satis docte, ac parite fecisti. Non enim me sperasti mutuam tibi gratiam relaturum, & vicissim tuas compellaturum. Unus enim fatis es materiæ habens; neque quidquam turpius est domi tuz, quam tu. Multum te verò opinio fallit, qui mihi putatti parare invidiam ex mea re familiari; quæ multò mihi minor est, quâm habere dignus sim. Atque utinam ne tanta quidem effet quanta est; uti potiusamici mei viverent. quam ego tellamentis eorum locupletior essem ? Ego fugax, Crispe Sallusti? Furori tribuni pl. cessi : utilius duxi, b quamvis fortunam unus experiri, quam universo populo R. civilis essem dissentionis causa: qui, postea quam cille suum annum in rep. perbacchatus est; omniaque quæ commoverat, pace, & otio, resederunt: hoc ordine revocante, atque ipså rep, manu retrahente me, reverti. Qui mihi dies, fi cum omni reliqua vita conferatur, animo quidem meo d superet, cum universi vos, populusque R.frequens adventu meo gratulatus est. Tanti me fugacem mercenarium patronum hi æstimaverunt. Neque hercule mirum est. f fi ego semper justas omnium amicitias æstimavi. Non enim uni privatim ancillarus fum, neque me addixi : fed, quantum quisque reip. studuir. tantum mihi fuit aut amicus, aut inimicus. Ego nihil plus volui valere quam pacem: multi privatorum audacias nutriverunt. Egonihil timui. nisi leges: multi arma sua timeri voluerunt. Ego nunquam volui quidquam posse, nisi pro vobis: multi ex vobis, potentia freti, in vos suis viribus abusi sunt. Itaque non est mirum, si nullius amicitia usus sum, qui non perpetuò reip. amicus fuit, neque me pœnitet, fi aut petenti 8 Vatinio reo patrocinium pollicirus sum, aut Sextii insolentiam repressi, aut h Bibuli patientiam culpavi, aut virtutibus Cæsari favi. Hæ laudes

NOTE.

- - -, in

â,

d

ia

24

1773

si

ni.

re?

² Qua.] Tum uxor, tum filia mea. b Quamvis.] Vel iniquissimam.

c Ille.] Tribunus scilicer, Glodius.

d Superet.] Id est, Præstantior & jucandior videatur. Sed vide, mihi, quæso, quomodo, non tentum objecta diluat, sed in gloriam vertat.

e Mercenarium. J Istud objectaverat Sallustius; seu quisquis fuit ejus loco declamator.

f Si.) Pro Quandoquidem.

g Vatinio.) Respondet ad id quod Sallur fins dixerat, Ciceronem Vatinii causar agere postquam orationem contra ipsum habuisset.

h Bibuli pat.] Tanta fuit, referente Suetonio, ut nonnulli, quòd ita Gæfari in consulatu cessisset, non Caio Julio Cæfar re, & Bibulo Consulibus, sed Gaio & Julio, per jocum scriberent.

i He laudes.) Virtuti, nimirum, & viris probis, quamodocumque favere; inde

P 4 enim

enim egregii civis, & unice funt. Que fi tu mibi uti vitia obiicis: temeritas rua reprehendetur, non mea vitia culpabuntur. Plura dicerem, fi apud alios mihi effet dicendum, P. C. non apud vos, quos habui omnium actionum mearum monitores. Sed, ubi rerum testimonia adfunt, quid opus est verbis ? Nunc, ad te uti revertar, Sallusti, patremque tuum præteream : qui fi nunquam in vita fua peccavit, tamen majorem injuriam reip. facere non pomit, quam quod te talem filium genuit. Neque, tu fi quia in pueritia peccasti, exsequar, ne parentem thum videar accusare, qui eo tempore summam tui potestatem habuit; sed qualem adolescentiam egeris: Hac enim demonstrată, facile intelligerur, quam petulanti pueritia, tam impudicus, & procax, adoleveris, Postez quam immensæ gulæ impudicissimi corporis quæstus susticere non poruit ; & ætas tua jam ad ea b patienda, quæ alteri facere collibuisset, exoleverat; cupiditaribus infinitis efferebaris, uti, qua iple corpore turpia non duxisses, in aliis experireris. Ità non est facile reputare P.C. ntrum in honestioribus corporis partibus rem quæsierit, an amiserit. Domum paternam vivo patre turpissime venalem habuit vendidit. Et cui dubium potest esse, quin mori coegerit eum, quo, hic, nondum moreno e pro hærede gesserit omnia? Neque pudet à me eum quærere quis in P. Craffi domo habitet; cum iple respondere non queat, quis in iplius habitet paterna domo, d At Hercule lapsus ætatis tirocinio, postea se correxit ? Non ità est : sed abiit in sodalitium sacrilegi Nigidiani: bis judicis ab subsellia attractus, extremâ fortuna stetit : & ità discessit, uti non hic innocens effe, sed judices pejerasse existimarentur. Primum honorem in quæstura adeptus, bunc locum, & ordinem, despectum reddidir, enjus aditus fibi quoque, fordidissimo homini, paruisset. Iraque timens, ne facinora ejus clam vos effent, cum omnibus matribus familias opprobrio effet, confessus est, vobis audientibus, adukterium; neque erubuit ora veftra. Vixeris, uti libet, Sallusti; egeris,quævolueris: satis fit, unum te tuorum scelerum conscium esse; noli nobis languorem, & soporem nimium exprobrare. Sumus diligentes in tuenda pudicirià uxorum nostrarum: sed ità experrecti non sumus, ut à te cavere possimus. Audacia tua vincit studia nostra. Ecquod hunc movere poffit, P. C. factum ac dictum turpe, quem non puduit palam, vobis audientibus, adulterium confiteri? Quod si nihil pro me tibi respondere

NOTE.

cantim fibi amicos parare; illos, fi priorem fanctitatem & vitæ innocentiam flagitiis maculaverint, relinquere. Uno verbo fissima reprehendit.
bene, & quod laudandum sit, fecisse se Pro herede gesses profitetur Cicero, cim nulli se ira addixit, bus hereditaris omi quin, virtutis & Reipublica causa ejustem advertarium fequeretur.

* Temeritas.] Cum id tu vituperes quod

laudi ducitur.

b Patienda.] Obscornissima & stagitio-

c Pro herede gefferit omnia.] Id eft, rebus hereditariis omnibus, tanquam dominus ufus fit.

d st Hercule. I Ironia est.

voluissem;

P

voluissem; sed illud censorium e elogium Ap. Claudii, & L. Pilointegerrumorum virorum quo ulus est quilque corum, pro lege palare universis recitarem; nonne tibi viderer zternas inurere maculas, ques reliqua vita rua eluere non polfit ? Neque post illum e delectum senem te umquam vidimus. d Niti forte in ea te castra conjecisti, quò omnie fentina reip. confluxerat. At idem Sallustius, qui in pace ne senator quidem manserat, postea quam resp. armis oppressa est, & e idem victores, qui exules, reduxit, in senatum post quæsturam f reductus effe Quem honorem ità gessit, uti g nihil non venale in co habuerit, cujus aliquis emptor fuerit. Ità igitur egit, uti nihil non zquum, ac verme duxerit, quod ipfi facere collibuiffet : h neque aliter vexavit, ac debui fi quis prædæ loco accepisser magistratum. Peracta quæstura; postes quam magna i pignora eis dederat, cum quibus fimilirudine vitze fe conjunxerat, unus jam ex illo grege videbatur. Ejus enim partis jam exemplar erat Sallustius, k quo tanquam in imam voraginem coeusomnium vitiorum excesserat : quidquid impudicorum, 1 cillonum, parricidarum, facrilegorum, debitorum fuit in urbe municipiis, colonis Italia tota, ficut in fretis, subsederant, nominis perditi, ac notifficis nullà in parte castris apti, nisi licentia vitiorum, & cupiditate rerum novarum. * At postea quam prætor factus est, modeste se gessit, & abftinenter? Nonne ità provinciam vastavit, uti nihil neque passi fint. que expectarent gravius socii nostri in bello, quam experti fint in pace. hoc Africam interiorem obtinente? unde tantum his exhaufit, quantim potuit aux " fide nominum transjici, aut in naves contradi. Tantim inquam, P. C. exhaufit, quantum voluit : ne caussam diceret, o sestertio duodecies cum Cæsare paciscitur. Quod si quippiam corum fassum est; hic palam refelle, unde tu, qui modò ne paternam quidem domum redimere potueris, repente tamquam somnio beatus, P hortos pretiofisi-

NOTE.

* Elogium.] Testificatio est Censorum vituperationis causa, cum ab ipsis Senatu & is oftenderat se pessimis similem esse. motus est Sallustius.

b App. Claudii, & L. Pisonis. | Hiduo, fulibus censuram gravem exercuerunt.

Senatum legerent, coque illos per ignominiam moverent, quorum depravatos mores cognoscebant.

d Nifi. J Pro Sed.

e ...

-

ti

0-

d-

UC

i-

10-11--חו

då C2-

ere bis

ere

tio-

,70

do-

ffem;

e Idem. 3 Cæfarem intelligo.

f Reductus.] Sallustium intellige.

R Nihil non.] Fidem, puta, fuffragia. h Neque aliter.] Ideo tantum Sallu- stendit Budæus. stium dicit Quæsturam gesisse, ut ex ca prædam aliquam confequeretur.

i Pignora.] Des assurances. Id est fa-

[Cillonum.] Id est, cinedorum & tur-Æmilio Paulo, & Claudio Marcello Con- piter viventium, ut ait Cælius Rhodiginus ; ab antiquo verbo cellere quod, est D. lectum. | Moris crat, ut Cenfores motitare: Unde etiam Plautus meretrices appellat recellichmas.

m At postea quam.] Ironia.

n Fide nominum.] Id est, permut atione Gall. Par lettre d' èchange.

o Seftertio.] Alii habent Seftertium. Glareano teste; quanquam & illud licere multis elegantibus autorum exemplis o-

P Hortos. | Qui Sallustiani dicti funt.

234 DECLAMATIO IN ILLUST.

mos, villam Triburti C. Cælaris, reliquas possessiones paraveris. Neque signir querere, cur ego P. Graffi domum emissem : cilm tu veteris ville dominus fes, cujus paulo ante fuerar Cælar ? " modo, inquam, patrimonionon comeso, sed devorato, quibus rationibus repente factus es tam affluers, & tam bearus ? Nam quis te faceret heredem, quem ne amicum quidem fuam fatts honeftum quisquam fibi ducit, nifi, fimilis, ac par mi ? At hercule egregia facta majorum morum te extollunt : quorum five tu es similis, five illi tui, nihil ad omnium scelus, ac nequitiam, addi potest. Verum ut opinior, honores tui te faciunt insolenem? Tu, Crifpe Sallufti, tantidem putas effe b bis senatorem, & bis questorem fieri, quanti bis consularem, & bis triumphalem. Carere debet omni vitio, qui in alterum paratus est dicere. d Is demum maledicit, qui non potest verum ab altero audire. Sed su omnium mensarum effects, omnium cubiculorum in ætate 'pellex, & idem postes adulter, omnis ordinis turpitudo es, & civilis belli f memoria. Quid enim gravies pati pomimus, quam quod te incolumen in hoc ordine videamus? Define bonos perulantissimà consectari linguà: define morbo procacitain ifto uti : define unumquemque moribus tuis æstimare : his moribus amicum tibi facere non potes, videris velle inimicum habere. Finem dicendi faciam P. C. Sape enim vidi graviùs offendere animos auditorum cos, qui aliena flagitia aperte dixerunt, quam eos qui commiserunt, Mihi quidem ratio habenda est, non quid Sallustius merito debeat audire. sed ut es dicam, si qua ego honeste esfari possum.

C. SALLUSTIUS CRISPUS EXPLICIT.

NOTE.

* 4 Modo.) Id est, non à longo tempore.

b Bis Senatorem. J Amara est irrisio; Sallustio acute exprobrat quod Senatu motus fuerit; atque insuper eum arguit, quasi ideo inepte gloriaretur.

c Carere.] Postquam satis adversarium f Memoria.] I agitavit, ipsum, quod maxime perstringit, de imperitia, & quodammodo de dias pass sumus.

officio admonet.

d Is demum maled.] Id est, sine suo detrimento maledicere potest.

· Pellex.) Jam fupra, quòd muliebria

passus estet exprobravit.

f Memoria. I Id est, qui omnia in memoriam revocat qua per civiles discordias passi sumus.

INDEX

·A

INDEX

RERUM MAXIME MEMORABILIUM,

A Borigines, pag. 6. Abstinentia quid. 4. d.

Achæi. 203. a.

n

-

15

j-

m

IL.

e,

de-

ria

me-

or-

X

Acculativi olim in is. 1. 2.

Actaon. 204. c.

Adherbal. 62. Victus Romam proficiscitur. 67. Ejns oratio ad Sensor tum. 68. Mores. 79. Jugurthæ obvins procedit. 16. A quo vincitur. 80. Romam legatos mittit. 81. Ejns ad Senatum litteræ. 16. A Jugurthâ excruciatus interficitur. 83.

Adolescentium animi mobiles. 12. Dolis facile capinatur. B. Horam

mores. 213.

Adrimetum à Phœnicibus conditum. 77. Adversæ res etiam bonos derrectant, 108.

Æ12. 174. C.

Æquitas quid. 3. c.

Æthiopes. 78.

Africæ descriptio. 75. 76.

Albinus, 92. Consul in Africa bellum renovat. 93.

Allobroges ab Umbreno sollicitantur. 32. Deprehenduntur super ponte Mulvio. 35.

Amazones. 201. c.

Ambitio quid Romæ effecit. 9. Vitium propius virtutem quam ava-

Ambitius damnati Autronius & Sylla. 15.

Amicitia quomodo firma. 17. c.

Amici officio & fide parantur. 65.

Animâ quis fruitur. 3.

Animus vitæ Imperator. 57. Æternus. 58. Ejus artes plurimæ, quibus claritudo paratur. 59. Quomodo servitio opprimatur. 215.

Annius Magistratum continuare nititur, 94.

Antiochus. 160.

Antonius Conful. 29. Catilinam persequitur, 51.

Antonius. 187. a.

Appius Potta. 209.

Apulia, 22. b.

Aquilia

Aquila que in exercire Catiline. 54.

Archelaus. 189. a.

Argentum ære folutum. 26.

Ariobarzanes. 190. m.

Arittæus 204. b.

Aristonicus in triumphum ductus. 189.

Arniegia 196. n. Arlaces. 188. d.

Afia à Romanis obsessa. 189.

Aspar 152. A Boccho accersitur, qui Jugureham acta edoceat 154.

Ad Bocchum remittitur ut Syllam Jugurthæ tradere persuadeat. Ib.

Athenienses per scriptores celebrati. 8.

Attalus. 189. f.

Avaritia quid Romæ effecit. 9. Ejus descriptio. 221. Quomodo vincenda. Ibid.

Aufus. 94. Hyeme milites in expeditionem evocat. Ibid. A Jugurtha del activate. Ibid. Sub jugummiritur ejus exercitus 96.

Adrena Oreffilla Catilina conjux. 12.

Aufter, 172. d.

Autromus Ex Catilinæ conjuratis. 14.

B

Bæbius à Jugurtha pecunia capitur. 91 Ejus maxima impudentia.92.

Bello ingenium plurimum posse quando cognitum. 2. Bellum ex arbitrio sumitur, non ponitur. 128. Illud civiliter deponendum 211. Pacis causa gerendum. 213.

Beneficii quam maleficii in Republicâ immemorem esse præstar. 90. Bestia Consul. 84. Adversus Jugurtham missus. Ib. Secretò cum illo transigit. 85. In eum gravis invidia. Ibid. Ab ipso in Numidâ qui fuerunt relicti omnia slagitia cum Jugurthâ faciunt. 91.

Bibulus. 222, 228; i. 231. h.

Bocchus. 79. Ejus proximi à Jugurthâ magnis muneribus ad sni studium perducuntur. 127. Cujus silia sugurthæ nupserat. Ibid. Romanorum amicitiam quæsiverat. 127. Cum Jugurthâ belli adversus Romanos societatem init. Ibid. A Metello legatos accipit: ediemque remittit. 128. Romanos cum Jugurthâ aggreditur. 143. Romam legatos mittit. 148. Qui spoliati ad Syllam perveniunt. 149. A Mario petit, ut Syllam ad se mittat, quamobrem. 150. Ejus persidia. 155. Ejusdem ad Syllam oratio. Ibid. Jugurtham Romanis tradere polificetur. 154. Tradit. 155.

C

C

Bomilcar. 92. Cum Rutilio certat. 107. Ad tradendum Jugurtham à Metello allicitur 113. Quod ille quidem conatur. 114. Ideo Nabdalfam fibi adjungit. 120. Ad quem scribit. Ibid. Cujus littera à Nabdalsa

INDEX.

Nabdallæ cliente ad Jugurtham deferuntur. 121. Morte Miciture Bonus gratuito nemo vult effe, ubi malos pratinia fequentur. 1652 Bonum publicum privato anteponendum: quamquam hoc camaillo potest conciliari. 219. date dans collets

Bruttium. 33. i. Bythinia. 173. g.

All sign situated 9 Commis and, to

Communication of the Service of

Æfar Pontifex maximus. 38. Ei Carulus & Pifo infent, quambbrem. Ibid. Eum Cicero inter Conjuratos non vult nominare. Ib. Ei nonnulli equites gladio minitantur 39. Ejus oratio. 46. Cum Catone comparatur 49. Bellum aliorum pace mollius gessit. 319. Creditum non condonat. Ibid. In advertis majorem animum gerit 216. Gallicam gentem fubegit, 224,

n-

hâ

92.

bi-

Pa-

illo

qui

Au-

ma-Ro-

re-

ga-

ario

55.

olli-

nà

Jab-

2

allæ

Capía, 136. A Mario incenía, 137.

Capua, 23. d. Capys. 208. c.

Cassins ad Jugurtham mittitur. 91.

Catabathmos. 95. g.

Catilina. 5. 11. Quinam illi favent. 14. Prima ejus conjuratio. 18. Repetundarum reus Consulatum petere prohibetur. Ibid. Ad conjuratos orationem haber. 16. Eos quomodo confirmat. 19. Arma per Italiam parat. 20. Mulieres fibi adscivit, quamobrem. 21: Ciceroni insidias parat, quæ male cadunt. 21. Incendia parat. 22. In Senatum venir. 25. In castra Malliana proficisciur. Ibid. Scribit fe in exilium Massiliam ire. 37. Ejus epistola. 28. Imperii infignia fumit. 29. Ei plebs favet. 30. Deinde ejus confilia execratur. 37. Quantus initio ejus exercitus. 50. Servitia repudiat. 51. In Galliam profugere tentat. Ibid. Orationem habet ad milites, Ibidem. Aciem instruit. 53. Pugnat. 54. Vincitur. 55.

Cato. 44. Ejus oratio. Ibid. Decretum fit Senatus ficut ille censue-

rat. 48. ab eo multi mactati. 218. Qualis, 222. Catulus cur Cæfari infensus. 28:

Cea infula, 204, d.

Chalcedon, 190. f. Charybdis, 202, e.

Cicero Consul cum Antonio. 20. Catilina insidias pracavet. 21, 22, Per Fulviam ejus confilia cognoscit. Ibid. De iis ad Senarum refert. 22. Conjuratos ad se vocat. 36. In Senatum ducit. 26. Civis reptitius. 226. Testamentis amicorum locuples factus, 231,

Cilicia. 193. f. Cimbri, 54. b. 161, b:

- Francisco Cinna Cine. 168, b.

Girm, So. A Jagurtha obfiderur Sr. Ibi prædam Metellus collocave

Cizicus. 190. g.

Claffes quid. 221. b.

Clementia vera. 214.

Comitia quid, 20, d.

Concordià res parvæ crescunt. 65. k. 1: Ejus bona firmanda. 212.

Conjurant cum Catilina qui. 14. Nullus ex multitudine castra relinquit. 30. Horum consilium. 34. In Senatum ducuntur. 36. Servandi traduntur 37. Puniuntur. 50.

Genflium dare regi difficile: Cur. 216.

Confectudo in naturam vertitur. 130.

Consules regibus Romæ subrogantur. 7. Illis potestas maxima quibus verbis permittitur. 23.

Consultantes de rebus dubiis ab odio, amacitiâ, irâ, &c. vacuos effe decer. 40.

Consultores pessimi cupido &ira. 116.

Confulto, priusquam incipias; ubi consulueris mature sacto opus est. 2. Contentio inter plebem & nobilitatem quid effecerit. 61.

Continentia quid 3. b. Corduenni. 202. b.

C. Cornelius eques pollicetur Ciceronem confodere 22.

Cornelius Scriba. 161.f.

Corpus & ejus omnia brevi dilabuntur. 58.

Corycus. 171. b. Cos infula. 205. a.

Conta Consulis oratio ad populum. 196.

Crassos cum Catilina conjurasse creditus, 15. Quod Vulturtii indicio confirmatur. 37.

Creta: 189. k.

Cumz. 204. e.

Curio. 181.

Curius cum Catilina conjurat. 20. Per eum conjuratio patesacta. 16. Cyrenenses magni atque opulenti. 125. Cum Carthaginiensibus diu belum gesserunt. 126.

Cyrus. 2.

D

DAbar. 152. Internuncius. 153. Dædalus. 173. e.

Damasippus. 43. d.

Danubius. 199. k. Dardania. 205. e.

Deorum auxilia quibus parentur. 47.

Discordia

F

F

F

F

G

G

Ge

hough of white at seventile

Discordia res maximæ dilabuntur. 65.

Discumbendi modus apud Romanos, 187. e.

Divino numine omnium mortalium vita inviliur. 224.

Divitize Romanis exitio. 8. 10. Eas, qui contemferunt, victores ; and concupiverunt, victi funt 214. Divitiis quinam funt flagitio 215. Divitiarum studium Reipublicæ certa pestis. 220.

Domitius. 211. 222.

Durius. 178. b.

Dyrrachium. 169. d.

E Dere bis in die vitio ducitur. 215. Elephanti 40. interfecti. 107.

Encleadus. 205. h.

Equites Romani cum telis circum ædem Concordiæ Cæfari gladio minitantur. 93.

Etruria. 21. i.

ffe.

1.

cio

Ib.

diu

rdiâ

Enmenes, 189. e.

Euphrates. 192. c.

Eurus. 172. c.

Exercitus P. R. quando primum corrupti. 10.

Extollere se ut oporteat. 214.

L'Abius Sanga, Allobrogum Patronus. 33. Factioforum mores. 217. 219.

Fæsulæ. 22. e.

Famam alienam suum esse dedecus putant inertes. 221.

Fasces quid. 15. p.

Favonius. 222.

Fædus nullum Senatus Populique Romani injussu sieri poterat, 96.

Fortuna simul cum moribus immuratur. 3. In omni re dominatur. 7. Ejus lubido. 8. Eâ non eget animus. 57. 58. Fortunz fuz unufquifque est faber. 209.

Fulvia conjurationem Catiline patefacit. 20.

Fulvius parentis jussu interficitur. 32.

Abinius, & ejus lex. 193. g. Gaddir. 174. e.

Gætuli. 76. b. Ad militiam à Jugurtha quæruntur, 127. Ordines babere docentur. Ibid.

Galli ante Romanos gloria belli: 49. Bos vincunt. 135. Adverses illos Romani pro salute, non pro gloria certant, 166.

Gaudia. 116. 117.

Germania veteribus sub Gallia comprehensa, 158.

Gladiatoria

INDEX.

Gladiatoriz familiz in municipia distribuntur. 24.

Gloria invidiam vincere difficilimum. 65. Gloriam invidia fequitur 109. Gloria Majorum posteris lumen; quæ eorum nec bona, nec mala in occulto esse paritur. 132.

Grachus. 74. 99. Ejus lex. 221.

Graci ante Romanos facundia. 49. Quales. 222.

Guluffa Maffinissæ filius, 62.

H

Hæres secundus quis. 116. m. Hannibal res Romanas affixit. 61.

Helenus. 205. d. Heraclez. 190. k.

Hercules in Hispania interiit. 76.

Hiemfal, 62. Ferociter cum Jugurtha agit. 66. Interficitur, 67.

Hilerda, 170. a.

Hippo à Phœnicibus condita. 77.

Historiam scribere difficile, & quemobrem. 3. In eâ scribendâ, quomodo laus invenienda. 4. a. Ejus beneficio Athenienses maximi sacti sunt. 8. Ejus usus 59. 60.

Hortari qui vult, primus ire debet. 179.

Humanum genus virtute porits quam forte regitur. 57.

I

JApydia. 199. b. Jason. 174. b.

Igne sese corrumpunt persugæ. 124.

Hergetum. 177. l.

Imagines majorum. 60. m.

Imperium iis artibus retinetur quibus partum est. 3. Imperia & Magistratus, ut virtus est eorum qui ea sustinent, perinde habenda. 61 Ea sepe in eos à quibus accepta convertuntur. 180. Imperium alteri nemo volens concedit. 209. Illud qui obtinet, quia malo esse licer, formidatur 210. Imperia crudelia magis acerba qu'am diuturna. 211.

I

L

L

L

L

L

Lu

Lu

Ly

Infinitivi modi loquendi formulæ. 7. g.
Ingenium præftat viribus. 2. Socordià terpescit. 58: 59:

Injuriæ oblatæ nemini parve videntur. 41.

Interrex, 169. a.

Invidia ex opulentia oritur. 6. Invidiam gloria vincere difficilimum. 65. Gloriam fequitur. 109.

Ira & cupido pessimi consultores. 116.

Jugurtha rex Numidarum. 61. 62. 63. 64. Micipsæ decreta rescindenda proponir. 66. Hiemsali infensissimus. 67. Copias armar, omnique Numidiæ imperare parar. Ibid. In Romanæ pobilitatis avaritia spem habet. 68. Cujus legati plerosque pecunia corrumpunt. Ibid. A quibus Jugurtha desenditur. 73. Legatos Romanos corrumpit. 74. In reseaum

gnum Adherb. animum intendit. 79. Agros vastat. Ib. Ejus ad Legatos Romanos responsio. 80. Ad eum alii mittuntur. 82. Qui fruttrà discedunt. 83. Numidas puberes togatosque promiscue interficit. 83. Filiam Romam legatum mittit. 84. Secretò cum Calpurnio & Scauro transigit. 85. Romam venit. 91. Abit. 93. Albinum ludificat. 94. Auli exercitum sub jugum mittit: 96. Vult facere deditionem. 102. Mettello infidias struit. 104. Pabula corrumpit, 110. Romanorum castra irrumpit. 111. Pugnandi modus. 112. Deditionem facir, cujus mox pœnitet. 114. Bellum renovat. 117. Omnibus diffidit. 121. 123. Ejus dolus, 135. Ad Bocchum legatos mittit. 143: Romanos aggreditur. Ibid. Superat. 144. Deinde magna clade vincitur. 145. Iterum Romanos invadit. 146. Stratagemate utitur. Ib. Vix evadit. Ib. Syllæ à Boccho traditur. 155.

Iuventus Romana qualis. 7.

Abor quo sensu usurpatum. 3. a. Viris convenit. 133. Lacedæmonii in Græcia bella gerere primi & Athenienses coeperunt. 2.

Laletania, 177. k.

Lares. 18. f.

Largitio. 4. f.

Legati Romani regnum Numidiæ divisum missi. 74. Legati adolescentes Adherbalem & Jugurtham arma deponere jubent. 80. Alii Jagurthæ pacem imperantes frustra discedunt. 83.

Leges pro vitâ civium. 42.

Lentulus cum Catilina conjurat. 14. Romæ quoscumque potest solicitat. 32. In Senarum à Cicerone ducitur, 36. Ibi coarguitur, Ib. Eum eripere conantur liberti.39. In carcere occiditur. 50.

Lepidus. 157. Ejus contra Syllam oratio, 159. Alia Philippi adverfus

Lepidum, 164.

Lepritani ad Metellum legatos mittunt. 124. Amici & socii P. Romani.

Libertatis restituendæ ratio. 219. Omnibus optabilis, 223.

Libyes. 76. c.

Licinii oratio 179.

Locus medius apud Numidas honorificentissimus. 66.

Lupido. 3. d. 7. e. Quid facit. 100. Lubido bona. 225.

Lucani. 176. d.

Lucullus. 174. a.

Lycaonia. 193. e.

M

MAgistratus minores vigiliis præsunt. 24. Magistratuum insignia 2 Tuscis sumta. 43.

Mallins

.65. lenda nique [pem

gi-

61

teri

icet.

211.

In regnum

qui-

INDEX.

Mallius primus ex conjuratis arma aperte movet. 20. Ad Marcium Epistola, 26.

Malus est nullus gratuitò. 221.

Mamilius & ejus rogatio contra Jugurthæ fautores. 97:

Manlius Marii legatus. 134.

Marcius solus Consulatum gerit. 23. g.

Marius. 102. Cui magna portenduntur. 114. Quis. 115. Contra Metellum accensus. 116. A quo dimittitur. 122. Romæ celebratur. Ibid. Fit Consul, & Imperator. 123. Nobilitatem exagitat. 129. Ad populum habet orationem. Ibid Veteranos ambit. Ibid. Milites scribit quos. 135. In Africam proficiscitur. Ibid. Cui exercitus à Rutilio traditur. Ibid. Prudentia ejus militaris. 136. Utres parat. 137. A militibus ad cœlum fertur. 138. Mullucham castellum aggreditur. Ibid. Per Ligurem capit. 141. Cum Boccho & Jugurthâ pugnat. 144. Ex hostiu m imperitià dolum machinatur, Ibid. In hiberna proficiscitur. 145. Ejus vigilantia. Ibid. Pudore exercitum coercet. Ibidem. A Boccho & Jugurthâ invaditur. 146.

Maffilia. 27. f.

Maffiniffa. 61.

Maffiva. 92. Obtruncatur. 93.

Matrimonii necessitudo apud Numidas levis. 127.

Mauritania. 21. e. Medius fidius. 28. k.

Memmius contra Jugurtham nititur. 83. Ejus oratio. 86. Jugurthæ ser-

vandum fidem datam facit. 92.

Metellus Creticus. 23. Celet. Ibid. Metellus Numidicus. 100, 101. Ad eum legatos mittit Jugurtha, 102. Quos promissis aggreditur, ut sibi Jugurtham tradant. 102. Cum Jugurtha pugnat. 106. Omnia serro & igne vastat. 108. Exercitum dividit, ut terrorem augeat. 109. Zamam oppugnat. 112. Superbius. 115. In quem aspere Romam scribuut negotiatores. 117. Vaccenses punit. 119. Marium dimitrit. 122. Capitis Romæ arcessitur. Ibid. Cum Jugurtha pugnat. 123. Thalam maximo cum labore aggreditur. Ibid. Vehementissime dolet, quòd Mario Numida data. 128. Legatos ad Bocchum mittit. Ibid. Marii conspectum sugit. 135. Optime Romæ excipitur. Ibid.

Mesopotamia, 191, k.

Metuendum multis qui se præbet, multos pariter metuit. 211.

Micipsa. 62. Quid agir cum Jugurthâ. 62. 63. 64. Ejusdem ad Jugurth. oratio 65. Moritur. 66. Ejus regnum inter Jugurtham & Adherbalem per legatos Romanos dividitur. 74.

Militia justa esse debet. 215.

Minos. 173.f. 205.b. Mirari quid. 10.b.

Mileris parum fidei adhibetur. 81.

Mithridates.

P

Pa

Pa:

Pec

Per

Per

Per

Perf

Peil

Petr

Phila Phili

INDEX.

Mithridates. 31. m. Ejus ad Arlacem epistola. 188. Facta. 189.

Monitores qui optimi. 133.

Muluchæ castelli descriptio. 139. A Ligure penetratur, & perscribituf Ibid. Capitur. 141.

Munditiæ mulieribus; viris labor conventr. 122.

Mylii. 205. n.

N Abdalía. 120. A cliente proditur. 121. Ad Jugurtham accedit. 16. Natura falso ab hominibus accusatur, 57. Una & communis omnium. 131. Unum omnibus finem, vel ferro septis ftamit. 161.

Necessitatem extremam nullus, nisi muliebri ingenio, nihil aulus expe-

Ctat. 161.

Necessitudo timidos fortes facit. 53.

Nobilitas quæ Marii & vera. 132.

Nobilitatis commune malum superbia. 115.

Nobilium mores. 134. 224.

Novus homo quis. 20. c. Indigni Consulatu videbantur. 115.

Numantia. 63. a.

Numidæ quales. 102. Regem in fuga non sequuntur 108. Lace & carne ferina vescuntur. 137. Marium magis quam mortalem timent. 138.

OLympus. 171. 2.

Opimius à Jugurtha corrumpitur. 74.

Orchomenus. 207. e.

Orion, 205. k.

Othus, 205. i.

:r-

Ad

ibi

OTT 09.

CT1-

22. am

bon

arii

irth.

rba-

ates.

DÆligni. 150. f. Para. 190. i.

Partium & divisionem quæ causa. 97.

Patres cur dicti Senatores. 6.

Patiens Nomen & Participium. 5. e.

Patriam vi regere importunum. 59. Patriz ad Calarem oratio. 225.

Pax justa & diuturna esse debet. 211.

Pecuniæ studium tollere bonum maximum. 220.

Pericula occulta bonus facere, nec vitare potest. 220.

Perpenna. 171. g.

Perfes. 40. C.

Personæ secundæ socutiones. 2. b.

Pessimus quisque asperrime rectorem patitur. 210.

Petreio exercitum permittir Antonius. 54.

Philæni 126.

Philippi adversus Lepidum oratio. 164.

Phoenices

Phoenices. 77.1:

Picenus ager. 22. a.

Pietas Romanorum quæ. 10.

Pilo, 15. In citeriorem Hispaniam mittitur, 16. Interficitur. Ib.

Plautia lex. 25. a. 217. h. 226.

Plebis ingenium. 30. Urbana cur depravata. Ib. Catil. consilia execra-

tur. 37. Negotia sua debet. 214.

Pompeii potentia formidolosa. 16. Ad bellum Mithridar. missus. 31. Ejus ad Senatumepistola. 177. Adolescens ad bellum sevissimum projectus. Ibid. Facta. Ibid. Illum Romani metuunt. 185. Quis. 210. Quamobrem multi ejus partes sequuntur. 211. Cæsari maxime suit adversus. 217. Quomodo remp. administraverit. Ibid.

Promptinus Prætor 35.

Pop. Romanos libere agitat cum nullius potentia super leges. 219. Quomodo inducta servitus. Ibid. Illi supervacanea calliditas. 222. Ità largitionibus corruptus, ut sese venalem habeat. 226.

Potthumius, 222.

Præmia diversa bonos & malos sequuntur. 224.

Primipilus. 95. h.

Ptolemæus. 189.1.

Publipor. 176.e.

Punicum bellum. 61. Punica fides. 153.

QUæsivit pro rogavit. 163. Quintius. 181. f.

R

REate. 29 g. Regna quomodo intereant. 222 A quibus præcipuè defendantur. Ib.

Regium imperium primum in terris. 2. Romæ mutatum. 7.

Regum pace quam bello minor virtus. 2. Ex eo quid oriatur. Ibid. Quinam illis formidolosi. 7. Regem armis quam munisicentia vinci minus slagitiosum. 153.

Renunculus. 175. k.

Reprehendere alios multi cupiunt, qui nihil ipsi possunt. 215.

Res secundæ sapientes satigant. 10.

Respublica honestis nominibus agitata. 31. Pacis artibus sirmanda. 210. Audaciâ in bello; æquitate in pace sirmanda. 8.

Rhegium. 84.

Rhenones. 198. b.

Rhodus. 40. d.

Romæ exordium; aliaque. 6. Adeptâ libertate brevi crescit. 7. Paucorum virtute. 49. Romæ omnia venalia. 79. Quando illi pereundum. 212.

Romanorum mores, 8. Quando prorsus immutati. 9. Corruptio eorum.

II.

INDEX.

11. Jugurthæ bellum inferunt. 84. Avaritiâ cæci Bocchi amicitiam contemnunt. 127. Communes omnium hostes: 1b. Quando maximâ concordiâ vixerunt; & sloruerunt. 158. Simultates exercuerunt, 159. Eorum descriptio. 191. 222. 223.

S

Sallustius ad Rempublicam fertur; ibique multa adversa patitur.4. Ad scribendam historiam animum adjicit. 5. Magistratum adeptus. 60. Ei libri Punici interpretantur. 75. Ejus Historiæ. 157. c. In cognoscenda Republica magnam curam habuit. 216. 222.

Samothrace. 189. c.

Sardinia. 172. a.

Saturninus. 165. i.

Satyria. 85. 1.

Scaurus. 74. Ad Jugurtham & Adherb. legatur. 82. Calpurnii legatus. 84. Jugurthæ favet. 85. Quæsitor adversus Jugurthæ fautores. 97.

Scipio. 60. 1. Ad Micipiam scribit. 64. Q. Scipio male pugnat adverfus Gallos. 155.

Scylla. 205. f.

Secus, pro fexus. 175. a.

Seleucia. 191. g.

Sempronia in Catilinæ conjuratis quæ mulier. 21.

Sempronia lex. 84. a.

Senatus ad Bocchi legatos. responsio. 150.

Serpentes siti infestiores. 136.

Servile pro eo quod servitio corporis exercetur. 5. b.

Sestertius quid. 23. m.

Spartacus. 208, a.

Signa. 10. a.

6.

11-

ci

0.

m-

m.

II.

Sucro. 178. a.

Suffragia obscura esse debent. 22. Per tabellam quandoque lata. 16. f.

Sulpitius. 165. k.

Sumtuum finis res familiaris. 213.

Supplicia pro sacrificiis 8. d.

Sibyllæ. 36. b.

Sylla. 5. g. 9. 141. Legatus ad Bocchum. 147. Ejus ad illum oratio. *Ibid.* Bocchi legatos liberaliter. habet. 149. Animi ferocia. 151. Volucem castris ejicit. *Ibid.* A Boccho occulte accersitur. 153. Eum ad tradendum Jugurtham hortatur. 154. Romulus appelatur. 160. Supplicia in post suturos composuit, *Ibid.* Benesicio quam metu multos retinere maluit. 218.

Syphax. 61. k.

Syrtes, 78, e, 125.

Tabula

Abulæ novæ quid. 19. 2. Tanais, 201. d. Tarentus. 170. g. Tartessus, 174. d. Tauromenia, 202. g. Taurus. 173. i. Tauri populi. 203. b. Thala à Metello expugnata. 124. Toreumata, 18. g. Tribunitia potestas restituta. 31. A Syllâ disjecta. Ib. f. Turia. 172. e. Turpilius, 118. Capite pœnas folvit, 119.

17 Acca. 85. Vaccenfium conjuratio. 118. Eorumdem pæna. 19. Valentia. 172. f. Vefta. 12. b. Vettius Picens, 161, f. Villa publica. 212. b. Vinez quid. 80. d. Virtuti omnia parent. 3. Virtute parta magna industria haberi decet ne

deformentur. 209.

Vis numero plurali. 176. f.

Voluptates ignaviæ nullus cum virtutis præmiis habere potest. 131.

Volux Bocchi filius. 146. Syllæ metum efficit. 150. Præsidio eidem missus à patre. 151. Qui Romanos prodere creditur. Ibid. Castris ejicitur. Ibid. Ejus honesta oratio. 151.

Utica. 82.

Vulmrtii ad Catilinam epistola. 35. Cum Allobrogum legatis, in ponte Mulvio deprehenditur. Ibid. Conjurationem in Senatu aperit. 36. Uxores multas ducunt Numidæ, & Gætuli. 127.

Ama. 110. C.

INDEX VOCABULORUM

QUÆ IN

SALLUSTIO LEGUNTUR.

Prior numerus paginam, alter verò, vel alii ad proximam usque lineolam, paginæ lineam vel lineas significant.

Bdere. 95. 8. abdicato. 37. 5. abdita.67.18|208.12. abditam. 16. 20. abditas. 95.2. abducit. 51. 13. aberant. 6. 17. aberat. 33. 9 | 51. 18 | 93. 21 | 101. 14 | 103. 27 | 146. 23. aberit. 18. 21. abes. 230. 30 abesse. 16.9 | 119. 9 | 136. 15 | 151. 7 | 155. 16 | 230. 29. abelt. 165. 15 abeunt. 107. 21 | 113.6 | 135. 19 abibis. 154.4. abjectis. 95. 16 | 107. 21 | 137. 23. abierat. 21. 11 92. 17. abierant. 114. 15. abiit. 232. 22. abire. 111. 28 | 116. 5 | 126.16 | 144.17 | 151.27 abir. 119. 2. abjuraverat. 21. 10. abnuente. 190. 5. abnuentes. 119.8. abnuentibus. 171.28. abnuere. 103. 17 | 128. 30.

abnuitis. 198.6.

abnuituros. 169.29. aborigines. 6. 10. absens. 103. 5 | 156.5. absente. 72.3. absentem. 177. 9. absit. 183. 14. absolvam. 5. 8 | 31. 12 | 75.6. absolvi. 215. 19. absolvit. 157. 4 | 184. 4. absque. 226. 20. abstinenter. 233. 20. abstinentia. 4. 7 | 50. 2. abstinere. 116. 9. abstinetur. 185. 13. abstinuerunt. 231. 7. abstinuit. 190.2. abstracta. 98. 5. abstractus. 85.4. abstuit. 211.21. absumptis. 62. 3. absumus. 147. 21. absurdè. 221. 7. abfurdum. 3.13/21.11. abundantia. 97. 22, abundè. 18. 23 | 52. 15 57.7 | 71. 15 | 114. 28 132. 11 | 134. 24 | 147. 23 | 185. 12 abufi. 231. 29. abuti. II. 7. abutitur. 166. 7. accedam. 70. 22 /71. 10.

accedat. 82. 29. accedebat. 9. 21 | 63. 17 101.6. accedere. 35. 10 | 37. 23 accederent. 103. 3. accederet. 136. 10 | 216. accedit. 79. 16 | 113. 23 | 121. 14 | 143. 10 | 155. accendebant. 63. 22. accendebat. 54. 12 | 86.14. accenderat. 116. 8. accendere. 175. 17. accenderet. 74. 3. accender. 41.8. accendi. 60. 9. accendit. 20. 15 | 127. 21. accenditur. 17. 8 | 136. accenfa. 21.8 | 62. 20 | 92. 10 | 122. 12. accenfæ. 167. 5. accenti. 88. 18. accenfum. 128. 15. accenfumque. 186. 27. accenfus. 79. 10 | 213. 6. acceperant. 122 7. acceberar. 36. 14 | 64. 14 | 79. 9 | 95. 15 | 128. 11 accepère. 18.23 | 146.21. acceperis. 227. 4.

INDEX

accepi. 6. 8 | 65. 2 | 133. 21 218. 22. accepimus. 68. 13 | 78. 10 125. 10. accepisse. 89. 19. accepissent. 97. 5. accepisses. 148. 2. accepillet. 233. 12. accepistis. 89. 3. accepit. 80. 12 | 82. 21 | 85. 6 | 102. 8 | 107. 8 | 111. 24 | 136.16 | 143.5 | 150. accepta. 8. 21 | 35. 2 | 80. 17 |127. 20 | 130. 15. acceptam, 132.10. acceptio. 85. 10. acceptis. 147. 3. accepto. 84. 5 | 177. 19. aeceptum, 63. 1 | 189. 8 | 220. 18. acceptumque. 120. 5. acceptusque. 67. 11 | 121. 7 | 152. 15. accertere. 55.2 | 96.12 100. 13 | 129.6. accersi. 155. 15. accersiri. 114.9 | 164. 23. accerhtur. 153. 11. accesserant. 152, 8. accesserat. 128. 9. accessère. 77. 3. accesserint. 75. 16. accessissent. 111.21. accessirum. 26. 3. accidat. 45. 1 | 223. 19 | 224. 20 | 225. 15. accidere. 189. 19. .. acciderent. 41. 1. acciderit. 126. 9. accidet. 42, 19. accidiffe. 89. 7. accidiflet. 71. 7. accidit. 141. 12 | 186. 2 | 218. 15. accipe. 153. 22 210. 14 217. IO. accipere. 142, 12 | 143. acciperemus, 71.15. acciperentur. 188. 13. acciperetur. 85. 13. accipiant. 230. 8. accipiet. 188. 26. accipit. 4. 4 | 66. I. pecipite. 163. 8. aceipitur. 85: 15 133 17.

D. 17, 2 .. .

197. 9. accipiundi. 199. 10. accipiundis. 6. 21. accire. 129. 8. acciti. 147. 11. accitum. 152. 12. accitus. 226.7. accreverit. 227. 4. accumbenti. 175. 9. accurate. 149. 4. accurrit. 146. 28 | 151. 6. accufantur. 132. 16. accusare. 33. 1 | 120. 16 | 232. 9. accusatur, 58. 1. acer. 79. 11 | 83. 20. acerba. 211. 9 213. 20. acerbam. 147. 18. acerbissuma. 163. 3. acerbiflumas. 190. 2. acerbius. 100. 4 218. 11. acerbiuique. 98. 3. acerbum. 42. 15. acerruma. 191. 18. acerrume. 74. 9 | 85.2 111.23 | 122. 16 | 143. 16. acerrumo. 90. 9. Achæi. 203. 3. Achilles. 200. 4. acie. 55. I | 104. 7 | 108. 21 | 143. 18 | 171. 15 | 186. 29. aciem. 53. 16 | 105. 6, 8 | 107. 7, 10 | 112. 14 | 146. 5, 14. acies. 107. 15. acquirit. 213. 7. acre. 192, 23. acri. 63. 7 | 84. 18 | 100. 9. acrior. 136.23. acriter. 54. 17 | 84. 21. acrius.81. 19 130.12 | 141. 12 | 144.9 | 146.22 | 167. 19. acta. 108. 2 | 109. 15 | 118. 15 | 121. 13, 16 | 131. 5 | 140. 3 | 141.2 | 230. 3, actæ. 86. 4. Actaonem. 204. 34. acti. 71. 3 193. I. actibus. 229. 8. actione. 93. 12 | 173.24. actionibus. 34. 8 | 99. 7. actionum. 232. 4.

actis. 35. 10 | 119. 2. actorem. 3. 16. actores. 58. 2. actu. 200. 22. actuaria. 175.23. acturos. 110. 20. adæquaverit. 60. 13. addendo. 213. 10. addere. 51. 25 | 140. 22. adderent. 134. 24. adderet. 25. 12 | 94. 19. addi. 234. 9. addiderant. 99.4. addiderat. 49. 14 | 122. addidêre. 77. 11. addidifti. 42. I 1. addidit. 100.2 | 124.5. additamenta. 224. 3. additamenti. 222. 12. additis. 39. 24 | 110. 11 219. 13. addixi. 231. 24. adduceret. 143.5. adduci. 32. 17 | 114. 14 | 156.5. adducti. 33. 5 | 114. 14 | 210. 21. adductus. 37. 16 | 85.7 94. 11 103.23. adduxerat. 50. 17 | 146. adduxeris. 220. 7. adduxit. 64. 3. adeant. 33. 20 80. 13. ademeris. 221. 17. ademtum. 222. 23. adeo. 30. 6 31. 5 39. 5 117. 10 | 153. 17 | 154.9 159.8 | 162.8 | 175.17-202. 6 220. 17. adempta. 128. 17. adepta. 7. 7. adeptam. 146, 25 | 167. adepti. 10. 4 | 32. 6 | 98. 2 | 125.9 | 129.20 | 216. adeptum. 79. 8. adeptus. 20. 18 | 49. 15 | 55. 21 | 60. 3 | 164. 81 232.25. aderant. 109. 24 | 119. 15 140. 1, 24 | 143.15 | 192. 12. aderat. 92.10 107.21 112. 4 | 143. 12. adero.

10 to 10

a

1

30

à

ac

20

30

ad

ad

ad

ad

adi

adi

ad

adr

adı

adı

adr

adr

udn

àdn

adn

I

adr

VOCABULORUM.

adero. 134. 18. aderunt. 46. 18. adesse. 54. 4 | 64. 18 | 102. 4 105.22, 66. adessemus. 147. 22. adessent. 102. 2, 23. adesset. 70. 18 | 151. 10, 27 | 152. 5. adelt. 168. 10 | 222. 30. adelte. 163. 14. adferre. 36. 14 63. 14. adfuerant. 146, 14. adfuerunt. 224. I. adhærens. 206. 12. adhibentur. 153.11. adhibitis. 155. 10. adhuc. 76. 15 | 160. 18 | 164. 11 | 165. 7, 14 | 177.10 | 191.23 | 204. 36 | 215.15. adigeret. 19. 16. adimere. II. 2. adimunt. 217. 19. adire. 71. 12 | 136. 12. adit: 140. 3. aditu. 138. 9 139. 1. aditus. 34. 13 | 232. 26. adjumenta. 101. 23. adjunctum. 206. 12. adjungere. 21. 2 | 65. 11. adjungit. 67. 26 | 120. 4 | 175. 23. adjutoribus. 127. 9. adjutum. 183. 7 /215.26. adjuvarent. 34. 20. adjuvetur. 224. 16. administer. 85. 1. administrabat. 79.1 | 84. administrando. 66. 14. administrare. 139. 10. administrari. 130, 1. administratione. 212. 14. administris. 123. 5. administros. 124. 19. admiranda. 58. 14. admirando. 216.17. admitir. 228. 5. admiffi. 207. 9 admillum. 107. 29 | 138. admodum. 139. 7. admonendum. 217. 3. udmonere. 19. 11. admonitus. 148. 20. admonuit. 6. 5 | 125. 24 | advenit. 20. 18 | 155. 16. 141. 18.

7.

8.

15

5 1

12.

ro.

admoto. 166. 1. adnexuerant. 200. 27. adnitebatur. 100. 18. adnitendum. 130. 12. adnitente. 16. 7. adnitimini. 134. 16. adnumeratus. 230, 23. adolescebant. 192.27. adoleicens. 12. 11 | 15. 11 48. 2. adolescentem. 62. 14 185. adolescentes. 31.7 | 80. 12 218. 8. adolescentia, 5. 13 25. 8 80.18 | 177.8 | 186. 19 | 196. 22 | 201. 12. adolescentiæ. 48.6. adolescentiam. 134.3 232. adolescentior. 163. 8. adolescentium. 12. 3. adolescentuli. 47. 8 | 213. adolesentulo. 38. 19 216. adolescentulus. 4. 5. adoleveris. 232. 11. adolevit. 43. 26 |62,6 | 77. 7 | 115. 5 | 222. 17. adoptatum. 80. 21. adoptavit. 64. 16. adoptione. 66. 18. adprobat. 151. 12. adpulti. 82. 19. Adrimetum. 77. 16. adscendens. 140. 21. adscenderent. 140. 18. adicensus. 140. 19. adicivisse. 20. 25. adsedit. 66. 11. adsequebatur. 50. 3. adlint. 216.3. adfistit. 54. I. adfit. 149. 9. adfum. 197. 23. adiunt. 130. 8 | 232. 5. adstantium. 171. 13. adítari. 186. 30. adstrictis. 113. I. adstricto. 120. 7. advectitio. 101. 17. advehitur. 135.8. adveniens. 151. 2 | 170. adventabant. 84. 9 | 94. 7.

adventabat. 51. 2] 144. 24. adventarent. 107. 27. adventarit. 212. 20. adventu. 135. 18 | 143. 15 146. 16 149. 14 | 231. adventum.137.25 | 185.1 186. 32. adventuram. 154. 12. adventus. 112. 6. adversa. 199. 5 | 222. 36. adversariis. 105. 20. adversariorum. 207. 8. adversas. 51. 21. adversi. 222. 14. advertis. 55. 15 | 216. 15| 222. 3I. adverso. 100. 9 | 109. 12 | 176. 23. adversos. 45. 10 | 143. adverfum. 210. 9 217. 5 220. 5. adverfus. 174. 21 | 211. adulta. 206.6. adulter. 11.18 234. 14. adulterinas. 67. 13. adulterium. 232. 28, 35. adultum. 13. 1 206.5. advocat. 36. 12. advocata. 51. 23 | 91. 21. advocavi. 52. 4. advoçavir. 129. 18. advolvuntur. 203. 13. advorsa. 4. 6 | 40. 10 | 52. 16 | 71.6 | 127.24 | 150. 2 | 174.30 | 179.19 | 196.13 | 198.4. advorfæ. 108.4 | 123. 12 | 155. 5. advorsaretur. 83. 13. advorfarum. 114. 19. advortis. 98. 2 | 112. 13 | 200. 10. advorfo. 106. 30 | 132. advorfum. 100. 20 | 106. 19 118. 7 123. 9 123. 2,000. advorfus. 68. 1 | 92. 16 | 106. 28 | 129. 9 | 150. 6 | \$51. 22 | 159. 22 | 177. advortite. 182. 7. Æbuti. 204. 20. ædem.

INDEX

ædem. 36. 12 | 39. 6. ædes. 67. 16. ædibus. 175. 4. ædificabat, 226. 26. ædificaht. 3. 5 | 18. 12. ædificaveris. 227. 6. ædificia. 76. 15 | 79: 15 | 203. 15. ædificiis. 75. 1. zdificiorum. 118. 20. ædilis. 37: 7. ædium. 16. 20. Æete. 174. 9. æger. 54. 3 | 84. 24 | 192. ægerrume, 128. 24 | 130. 19. ægra. 208. 4. ægritudinem. 128. 13. zgritudo. 119. 3. ægrotum. 170. 28. ægrum. 121.5. Ægyptum. 78. 4, 7. Æmiliæ. 164. 25. Æmilio. 181. 6. Æmiliorum. 160. 8. Æmilium. 163. 14. Æmilius. 73. 21 | 164. 11. æmula. 8. 23. æmuli. 191. 15 | 221, 22. æmulos. 133: 13: zmulus. 186. 20. Ænea. 6. 9. Ænum. 200. 29. æqua. 32. 4 | 223. 12. zquabilem. 107. 14. æquabili. 100. 10. æquabilius. 2. 17. æqualem. 229. I. æqualia. 49. 11 | 126. 11. æqualibus. 62. 9. æqualis. 135. 17 225. 12. æqualiter. 50. 20 | 137.17. æquam. 126. 17. æquè. 9. 13 | 146.8 | 230. æqui. 196. 5 | 221. 19. æquiores. 211. 15. æquioribus. 51. 19. æquitate. 3. 3 | 8. 16. æquius. 203. 37. 2quo. 4.4 | 41.9 | 88.8 89.20 | 93.8 | 119.9 158. 15 | 167. 20 | 217. æquor. 202. 16. 2010S. 130. 10.

æquum. 53. 10 | 73. 19 | ætatis. 62. 18 | 130. 13 | 107. 5 233. 10. zrarii. 46. 2 | 99. 7 | 177. 17 | 222. 36. zrario. 130. 3. grarium. 87. 14 | 98.8 | 161. 12 | 180. 4. ere. 26. 14 | 32. 16 | 33.7 | 88. 7. æris. 26 14. ærumnas. 72. 13 | 82. 6. ærumnarum. 42. 9 | 104. 18. ærumnis. 69. 19 | 202. 24. æs. 11. 19 | 13. 14 | 18. 14 20. 27 29. 1 33. 14 142. 17. æstas. 206. 6: æstatem. 113.8 | 132.6. æftatis. 137. 11. zitimabitis. 89. 10. æstimanda. 171. 29. æffimare. 234. 18. æstimaverunt. 231.22. æltimavi. 231. 23. æstivi. 205. 15. æstivorum. 101.7, 11. æstu. 106. 16 | 170. 14 | 176.23. æstuabat. 20. 16. æstuant. 139. 14. æstuat. 220, 18. æstumant. 134.2. æstumantur. 164.21. æstumare. 9. 7 | 188. 24. æstumatis. 159. 23. æstumavere. 184. 2. æstument. 213.5. æftumo. 3. 9 | 53. 2. ætas. 4. 9 | 18. 5 | 20. 26 | 31. 8 | 49.11 | 53.3 | 115. 2 | 134. 15 | 188.1 | 212. 15 | 222.17 | 229.3 | 232. 13. ætate. 6.24 | 12.4, 5 | 13. 1 | 38. 18 | 62. 14 | 64, 18 | 65. 18 | 164.2 | 196. 18 | 218. 10 | 229. 20 | 234. 14. ætatem. 5. 1,4 | 30. 16 | 32. I |41. 12 | 52. 21 | 58. 15 | 59. 16 | 110.20 | 125. 20 |129.21 | 130.17 | 131. 19 177.10 229.10 230. 29. ætati. 66. 13 | 147. 13 | 164. 1 197.21.

232. 2I. æterna. 90. 1. æternaque. 2. 5. æternas. 233. 3. zterni. 58.6 | 134. 22. æternum. 211. 11. æternus. 58. 12. Æthyopas. 78. 11. Æthvopiam. 204. 14. ævi. 57. 2. ævo. 203. 34. affatim. 100. 14 | 108. affectabant. 159. 4. affectabat. 116.7. affectare. 117. 20. affigebatur. 193.7. affinis. 71. 2. affinitas. 210. 16. affinitatem. 154. 12. affinium. 68. 17 | 130. 3. afflictare. 24. 9. afflicias. 124. 24. afflicti. 113.4 | 147.2 | 179.6. affligebant. 176. 5. affluens. 234.5. affluerent. 29. 19. affore. 110. 13. affuit. 123. 14. affuturi. 191. 16. Afri. 76. 6. Africa. 61. 20 | 70. 7 | 78. 5 | 79. 5, 7 | 81. 1 | 86.4 92. 17 | 125. 13 | 137. 2 | 143. 8. Africa. 75. 2 77. 13 125. 25 | 204. 13. Africam. 67.22 | 75. 7, 8, 16 | 76.2,9 | 80. 12, 14 | 82. 11, 16 | 84. 4, 20. 93.20 | 96. 15 | 101. 1 | 118.9 | 135.7 | 142.9 | 150.4 233.23. Africani. 226. 6. Africano. 61. 18. Africo. 172. 1. Africum. 77. 3. agam. 18. 21 / 70. 22 / 73. I. agant. 35. 14 | 134. 3. agas. 133. 10 | 197. 9. agat. 44. 10 | 72. 2 | 179. 23 123 agitar agebant. 91. 9 | 109. 25 | 125. 20. ageban-

2

2

ag

ag

agg

agg

255

agi.

agis.

agit.

7 agita

agita

agita

agital

agital

25

21.

VOCABULORUM.

agebantur. 139. 8. agebat. 102.8 137.2 146. agitandum. 211.6. 15 | 152. II. agenda. 222. 16. agendarum. 148. 24. agendi. 19. 9. agendo. 47. 15. agendum. 123.13 | 160.19. agens. 201. 1. agente. 201. 8. agentes. 136.3. agentis. 177.21. ager. 75. 11 | 103.21 | 107. 13 1109.23 120.111125. 26 137. 10 174. 1. agere. 5.4 32.1 33.24 52. 21 | 59. 16 | 62. 11, 6 alibi. agerent. 30. 16. agerentur. 181. 10. ageret. 104.9 107.7 | 114. ages. 225. 22. agetis. 46. 17. agetur. 219. 19. aggerem. 94. 20 | 124. 18, aggeribus. 139. 5. aggrederetur. 34. 14 | 126. aggredi. 111. 7 | 136. 16 | 219. 25. aggrediantur. 84. 8. aggredimini. 52. 20. aggreditur. 55.7 | 80. 9 | 93.6 102. 14 109. 8 112. 8 | 113. 1, 17 | 117. 6 | 123. 25 | 135. 13 | 138. 20. aggrediuntur. 113. 14. aggressos. 16. 15. aggressus. 64. 16 | 74. 13 | 127. 10 | 136. 3. agi. 83. 21 | 106. 15. agis. 228. 13. agit. 58. 13 | 62. 19 | 108. 7 | 158. 3. agitabamus. 70. 7. agitabant. 8. 21 77.3 109. agros 9. 19 22. 21 61. agitabantur. 56, 5 | 85.11. agitabat.37.12 | 66.6 | 114. 25 | 115. 8 | 219. 2. agitabatur. 2.11/5. 22/82. 23 | 86. 3 | 94. 9 | 98. 8 | 123.7. agitandi. 161.8.

1

78.

37.

25.

8,

41

10.

1

91

73.

179.

25 1

ban-

agitando. 34. 1 | 128. 4. agitant 218. 1. agitanti. 22.7 49. 2 216. agitantur. 223. 9. agitate. 20. 11, 21 51. 16 78. 10 | 92. 23 | 112. 7, 26 | 118. 2 | 133.5 141.5 | 144. 14. agitarem. 69. 2. agitaret. 108. 10 | 139. 14. agitari.83. 17 | 86. 5 | 107. 14 | 121. 2 | 222. 28. agitat. 166. 2 | 178. 13 | 216. 6 | 222. 31. agitata. 126. 12. agitatis. 212. 17. agitatum. 158. 15. agitarurus. 152.8. agitaverat. 170. 19. agitavere. 31. 13. agitavi. 17:7 | 222. 18. agitavisse. 155.11 |203.17. agite. 168. 6 | 197. 19. agites. 211. 13. agitis. 177. 10 | 182. 9. agitur. 45.6, 13. agmen. 105. 4, 18. agmine. 101. 26 102, 3, 23 | 105.17 | 110.2 | 134. 17 | 142.15 | 145. 14 | 163. 1 | 186. 26. agnita. 225. 18. agnoturum. 174- 15. agor. 25. 15. agrefte. 6. 10 | 170. 8. agrestesque. 122, 13. agrestia. 192. 24. agreftibus. 185. 14. agrestium. 77. 1. agri. 108. 13 | 189. 11. agris. 6. 14 | 30. 18 | 76. 11 102.20 123.27 163. 5 | 203. 19 | 219. 6. agro. 29.9 | 33.22 | 51.14 | 74.14 | 109.13 | 158. 16 | 176. 17 | 189. 6. 21 76.14 79. 26 101. 16 108 22 | 119. 14 | 178. 19 | 191. 10 | 201. 20 203. 1 221. 14. agrum. 5. 3 | 22.1 | 23. 17 34. 7 | 51.12 | 114. 3 | 135. 11. agunt. 41. 10,12 | 58. 15 |

131. 19. aguntur. 39. 9 208. 4. aigebant. 37.17 | 38.10 | 43. 9 | 87.8 | 145.27. ait. 161. 17 | 163. 5 | 167. 2,21 204.21 209. 13 206. 10 | 207. 28 | 209. aiunt. 133. 18. alacribus. 199. 27. alacris. 19. 13. alæ. 105. 17. Albini. 131. 14. Albino.93. 7 101.2 125. Albinum. 94. 4. Albinus. 92. 18 | 93. 18 | 94. 7 | 96. 9 | 101. 10. alebat. 11. 22 | 30. 20. Alexandro. 186. 20. algoris. 5. 15. alia.12.12 | 13.10 | 14. 14 | 18.12 | 19.4 | 21.6 | 22. 10 | 25. 12 | 36. 16 | 37. 13 41. 9 44. 2, 15,00 alibi paffim. aliæ. 42. 13 | 78. 2, 8. aliæque. 44. 2 | 158. 12. aliam. 126. 17 | 138. 20 | 129. 24. aliaque. 26. 2 | 31. 19 | 48. 16 | 59. 9 | 84. 4 | 93. 19 94.20 117.21. aliarum.31.3 | 52. 10 | 169. 30. alias. 62. 11 | 66. 15 | 67. 26 | 94. 1 | 203. 24 | 221. 4. aliafque. 57.8 | 78. 1. alibi. 55.6. alicujus. 43. 11. aliena. 7.6 10. 11 30.4 33.8 | 42.4 | 43.20 | 45. 18 | 58. 3 | 132. 7 | 161.20 | 167.2 | 213.3 215.22 | 223.9 | 234.21. alienæ. 18. 3 | 197. 5. alienam. 128. 19 \ 221.23. alienas. 52. 22 | 69. 20 | 215. 15 | 219. 7 alienata. 103. 21 | 224.22. alienati. 118. 4. alienatum. 29. 4. alieni. 5. 17 | 26. 14. alienis. 73. z | 109. 4 | 212. 10.

alieno.

alieno. 32. 16 | 33. 7 | 73. 17. alienos. 65. II. alienum. 11.19 | 13.15 | 18. 14 20. 27 29.1 33. 14 51.7 | 65. 14. alii. 2. 10 | 3. 12 | 16. 14 | 19. 20 | 23. 10, 11 | 30. 12 | 31. 13 | 37. 26 | 38. 9 | 44. 12 | 48. 12, 20 | 49. 12 |51. 1 | 56. 2, 6 aliique. 37.22 | 127.1 | 146. 10 175. 2. aliis. 8. 9, 26 | 12. 5, 6, 9, & alibi. aliifque. 68. 7 104. 3 121. 18 134.27 145.25 150. 20 215. 4. alimenta. 161.18. 195.5. alimentis. 184 3. alio. 2. 18 6. 12 |22.2 | 31. 3 | 43. 16 | 67. 9 | 78. 3 | 102.14 | 104. 22 | 106. 6 108.21 112. 17 121. 23 | 141.19 | 143.3 | 184. 8 | 229. 19. aliorum. 3. 14 | 8. 10 | 60. 6 | 113.12 | 114.10 | 134. 17 | 160. 14 | 208. 19 | 210.6. alios. 14. 3 | 22. 4, 10 | 30. 15, 16, 20 | 32. 12, 0 alibi. aliquandiu. 123. 14. aliquando. 45.6 71.13 72. 6 | 114. 1 | 147. 15 | 153. 16. aliquantam. 175. 12. aliquanto.8.3 | 123.16 | 126. 13 | 135.6. aliquantum. 114. 12 | 126. aliquantus. 150. 22. aliquem. 131, 2. aliquid. 43. 17 | 85. 5 | 154. 8. aliquis. 89. 5 182. 8 233. 10. aliquo. 3. 10. aliquos. 146. 8. aliquot. 20. 25 | 84. 23 | 136. 28 | 198. 20 | 200. 9 | 208. 17. aliquotiens. 171. 14. aliter. 23.6 | 34.25 | 44 10 63.6 65. 18 66. 6

alibi. alitur. 220. 21. alium. 6. 18 | 19. 11 | 22. 1 34. 15 | 38. 15 | 47. 12, O alibi. aliud. 2. 18 | 3. 12 | 9. 5, O alibi. alius. 6. 12, 18 | 9. 19 | 19. 20 | 34. 15 | 44. 12, Oc. allatæ. 121. 4. allatas. 23. 8 / 121. 8. allevati. 140. 17. allicere. 118. 1. Allobroges. 33. 4, 13 | 34. 22 | 35. I | 38. 14. Allobrogibus. 39. 4. Allobrogum. 32 14 | 35. 13 39. 9 | 48. 15. Alpes. 192. 20. Alpibus. 177. 21. alta, 5. 19 | 125. 14. alter. 52. 9 | 70. 21 | 144. 12 | 187. 10. altera. 33. 14, 15 | 54. 3. alteræ. 113. 4. alteram. 66. 13 | 74. 15 | 139. 18. altereatio. 229. 26. alteri. 100.3 | 107.28 | 112. 18 122. 8 126. 3 209. 10 226. 9 232. 13. alteris. 77. 10. alterius. 2. 9 | 45.11 | 217. 26 | 223. 17. altero. 49. 16 | 234. 13. alteros. 100. 3 | 107. 28 | 112. 18 | 126. 4. alterum. 1. 5 | 2. 1, 8 | 63. 13 | 67. 24 | 99.9 | 167. 7 | 234. 12. altior. 202. 5. altitudine. 174. 19 | 192. altitudinem. 139. 22. altitudo. 142. 4. altius. 67. I. altiusque. 61. 6. aito. 216. 19. altores. 200. 14. altus. 115. 2. alveis. 179. 6. alveos. 76. 10. aluit. 178. 12. aluntur. 30. 9 | 197. 14 | 231. 4.

121. 17 | 152. 20, 6 alvum. 196. 1. amant. 98. r. amara. 220, 21. amare. Io. 2. amat. 92. 12 | 199. 25. Amazones. 201. 4. ambire. 72. 2. ambiti. 171. 19. ambitio. 5. 4 | 9. 4. 11 | 47. 1 | 142. 16 | 158. 10. ambitione. 4. 9 | 115. 10 | 177. 25. ambitionem. 74. 8 | 101, 22 | 130.16 | 135. 3 | 145. 27 | 203. 10 | 2.30. 16. ambitiofum. 116. 10. ambitiofus. 230. 16. ambitur. 204. 29. ambitus. 15. 8. ambiundo. 68. 10 | 129. 8. ambo. 153, 10. ambobus. 122. 7 | 127. 19 | 153.12 | 154.25 | 155.8. amborum. 143. 10. ambos. 80. 13 | 190. 14. ambusti. 202. 26. amens. 224. 22. ament. 134. 2. amentiam. 94. 22. amici. 65. 12 | 70. 6 | 220. 4 | 231. 13. amicior. 65. 14. amicis. 6. 16, 20 | 13. 14 | 63. 15 | 64. 19 | 65. 6 | 74. ro | 79. 9 | 92. 23 | 93. 12 | 123, 3 | 148. 15, 21 | 155.10,17 | 227. 11. amicissumos. 65. 6. amicitia. 17. 7 40. 2 61 22 63.18 64.12 69.1 O alibi. amicitiæ. 82. 9 | 153. 16 | 227. IQ. amicitiæque. 128. 21. amicitiam. 12. 1 | 61 17 | 64. 4, 00. amicitias. 6. 21 | 9.6 | 231. amicorum. 20. 22 21. 21 49. 18 | 147. 23 | 223. 24. amicos. 8. 15 | 68. 4 | 71. 2 97. 9 113. 14 147. 19 191. 12. amiculo. 175. 9. amicum. 56.2 | 69.5 | 149. 6 228. 9 234. 5, 19.

a

3

2

2

21

21

a

21

ar

an

amicus.

VOCABULORUM.

amicus. 52. 16 | 81.17 |231. 25, 30. amiserant. 164. 22. amiferat. 22. 21 | 117. 21 | amiferint. 220. 16 | 222.9. amiserit. 232. 16. amili. 71. 5 | 190. 12. amifimus. 45. 18. amilisti. 72. 14. amiffa.55.13 | 127. 3 | 222. amissis. 30.13 | 52.21 | 110. 24/ 112. 3/ 123. 3. amisso. 26. II 65. I 76. 7 | 107. 1 | 200. 23. amisfurus. 129. 12. Amifum. 207. 29. Amifumque. 188. 10. amittas. 225. 28. amittatis. 53. 6. amittenda. 219. 15. amittere. 18. 4 | 89. 5. amittit. 27.5. amnem. 193. 3. ampla. 184. 6. amplæ. 8. 2. amplecti. 63. 16. amplexamini. 45.5. amplificatum. 219. 2. amplior. 33.12 | 53.11 | 124. 3 | 150.22 | 222.25 | 223. ampliore. 115.8. ampliorem. 108. 13 | 150. 20. amplis. 82. 16. .ampliffima. 214. 16. amplissumis. 225. 8. amplissumo. 225. 12. amplius. 18. 10/ 36.19/38. 6 50.21 54.9 58. 16, Oc. amplo. 144. 11. Anacreontis. 206. 30. anceps. 95.10 118.21 211. 11. ancilla. 162. 16. ancillæ. 67. 20. ancillaris. 228. 10. ancillatus. 231. 24. ancipiti. 22. 24. angeret. 217. 24. angitur. 166. 5. angulo. 176. 10. angustiæ. 53.5 | 206. 28. angustiam. 200. 17.

1

10.

0

oI.

45.

8.

19

. 8.

20.

41

15,

II.

61

I,

61

71

31.

23.

71.

47.

49.

us.

angustias. 201. 22. angustiis. 112. 2 | 195. 7. angustum. 139. 6. anima. 3. 8, 10 | 27. 5 45.7 55.13 58.7,10 71. 4 72. 14 223. 1 225. 5, 19. animadvertatis. 182. 4. animadvertebant. 43.25. animadvertêre. 119. 13. animadverteres. 112.23. animadverteretur. 42. 12. animadvertit.103.20 | 105. 10 | 139. 17. animadverto. 225. 27. animadvertunt. 107. 13. animadvortatis. 165. 16 176.8. animadvortit. 93. 10 | 111. animalia. 75. 15. animalibus. I. I. animam. 18. 16 | 42.13 | 53. 6 | 89. 17 | 197. 7 | 198. animatos. 207. 28. animi. I. 5 | 2. 6, 16 | 5. 12 | 12. 4 | 39. 7 | 40. 8, O alibi. animis. 29. 20 | 106.2 | 119. 11 | 124.5 | 129.14 | 130. 19 | 135.22 | 163.1 | 181. 8 | 198.2. animo. 1.4 | 4.4 | 31.3 | 36.6, Oc. animoque. 195. 12. animos. 9. 11 | 10. 1,5 | 19. 13 30. 4, 00. animum. 7. 3 1 49. 17 | 56. 14 | 60. 9, 00. animumque. 9. 16. animus. 4. 8, 12 | 5. 7, 16, 18. 22 11. 13, 23, 6. animusque. 31.8. anni. 94. 11 | 105. 10 | 203. Annio. 39. 22. annis. 6.23 | 18.6 | 66 16, 18 86.21 87.13 97. Annius. 14. 9 | 94. 9 | 125. anno. 92. 18 173. 4 178. 11 | 181. 8. annos. 31. 5 | 59. 9 | 64. 17 | 99. 8 | 116. 6.

annua. 7. 2.

annuite. 163. 8. annum. 21. 14 37.3 174. 32. annuus. 177. 6. anguirant. 68.5. ante. 14.11 | 16.18 | 21. 19 23. 10 | 25. 19, O'c. antea. 13.6 | 16.16 | 17. 7 20. 16 | 23. 1 | 29. 10 | 37. I, & alibi plur. antecapere. 80. 10. anteferebat. 74. 5. anteterret. 74. 12. antehac. 21. 9. anteibant. 166. 12. anteibat. 164. 2 219. 4. anteire. 221. 9. anteiret. 62. 9. anteponerent. 99. I. antequam. 173. I. antevenire. 61. 2 | 136. 1 143. 1. antevenit. 103. 25 | 110. Antiochi. 189. 22. Antiocho. 160. 11 | 189. Antiochum. 189.4 | 207. Antiochus. 189. 5. antipodas. 204. 13. antiquam. 201. 19. antiquis. 219. 10. antiquitatis. 198. 27. antiquos. 205. 22 | 230. 10. Antonio. 21. 15 | 51. 22. Antoniorum. 207. 14. Antonium. 19. 7 21. 20. Antonius. 20. 20 | 29. 15 | 51. 1, 18 | 54. 3 | 187.1, 9 | 207. 14. anxie. 128. 17 | 222. 31. anxium. 113. 23 | 117. 6. anxius. 36. 4 | 62. 21 | 67. 2 | 109.19 | 120. 14 | 139. 12 | 188. 7 | 200. 11. Ap. 233. I. aperiat. 92. 5. aperire. 194. 9. aperirem. 49. 10 | 52. 5. aperiret. 91. 22. aperit. 33. 10|35. 13|36.18. aperiendum. 52. 11. aperiunt. 33.18. apertæ. 201. 18. aperte. 79. 27 | 97. 8 | 210. 22 | 234. 21. aperto.

INDEX

aperto. 61. 15. apertum. 215. 23. aperuisse. 19. 18. Apollinis, 199. 2. appellabant. 174. 23. appellabantur. 6. 24. appellabas. 228. II. appellandi. 80. 26. appellant. 75. 10 108. 2 204. 17. appellantes. 77. 7 | 199. appellare. 14. 3 | 16. 20 | 142. 11 | 155. 7. appellat. 54.7 | 151.3 | 154. appellata. 172. 6 | 201.27. appellati. 159. 5. appellatis. 182. 5. appellato. 38. 8. appellatur. 41. 15 | 50. 8 | 77.9. appellaverant. 189. 15. appellavere. 76. 15. appellaverunt. 173. 15. appellavisser. 117. 4. appellavit. 206. 18. appellem. 71. 10 | 166. 9 189. 16. appello. 45. 3. appetebat. 12. 3. appetens. 5. 17 63. 2. appetere. 115. 10. appetiverunt. 69. 14. appetuntur. 221. 11. Appius. 169. 2 | 200. 3 | 209. 5. approbat. 173. 27. approbaveritis. 161. 20. approbent. 215. 27. approbo. 40. 20. appropinquare, 107. 15. apti. 233. 19. aptis, 186. 26. apud. 8. 12 | 15. 4 | 17. 15 29.9 40. 17 41. 14 43. 23, & alibi frequenter Apulia. 23. 12 | 33. 22. Apuliam. 22. 1 | 23. 13|36. aqua. 137. 1, 23. aquæ. 104.4 105. 11 123. 26, 30 | 124. 2 | 136. 22 | 139. 5 | 144. 11. aquam. 123. 32 | 144. 13. aquarum. 75. 12 | 110. 1.

aquatum. 139. 16. aquilam. 54. 1. aquilo. 199. 19. aquilonem. 204. 30. aquis. 94. 18 | 200. 17. aræ. 78. 7 | 171. 23. arant. 3. 5. araș. 127. I. arbitrati. 119. 16. arbitratu. 150. 13. arbitrio. 98. 7 | 212. 7. arbitris, 16. 21. arbitror. 179. 15 211. 10, 18 218. 21. arbori. 75. 12. arborum. 104. 3 | 105. 2 | 107. 19. arbuftis. 104. 5 | 107. 13. arcem. 110. 7 | 118. 18 | 180. 5. arcessebant. 91. 5. arcessere. 122. 11. arceffit. 33. 9. arcessivit. 169. 19 | 173. 26 | 188.6. arcessunt. 47.5. Archelao. 207. 24. Archelaus. 189. 23. arcum. 206. 24. arcus, 206. 24, 26. ardebat. 96. 18 | 170. 9. ardens. 9. 17. ardentia. 111. 9. ardet. 215. 22. ardoribus. 77. 4 | 78. 11. ardua. 220. 23. arduum. 3. 16. arduus. 7. 12. arenam. 126. 12. arenamque. 125. 16. arenoso. 104. 3. arenofus. 125. 26. argenti. 86. 1 | 114. 11. argento. 196. 9. argentoque. 68. 3. argentum. 26.14 173. 26. argentumque. 124. 24. arguituri. 173. 23. argumentis. 172. 23. arida. 123. 23. aridam. 107. 14. arido. 104. 3. aridus. 137. 10. arietibus. 125.23. Ariobarzanis. 190. 14 | 192. 10. aris. 44. 17 | 54. 8.

Aristæus: 204. 34. Aristonicum. 189. 13. arma. 20. 21 |22. 10 | 23. 9, II | 26.6, @ alibi passim. armabat. 192. 26. armare. 168. 9. armat. 67. 25. armata. 27. 2 | 158. 19 | 169. 13. armati. 16. 5 | 87. 6 | 89. 3 | 141.11 | 186.14 | 222. 35. armatis. 22. 4, 15 | 83. 16. armato. 167. 21. armatos. 47.9 | 153. 24 | 212. 1 | 230. 24. armatum. 53. 16. armatus. 7. 12 | 96.8 | 145. 20 | 199. 20 | 228. 1. armaverat. 50. 23. armaverit. 151. 24. Armenia. 191. 21 | 192.11 204. 27 | 206. 34. Armeniam. 190. 15. Armenii. 76. 9. Armeniis. 77. 2. armis. 6. 19 7. 10 9. 18 19. 2 | 27. 10, 0° alibi plur. armarum. 33. 24 | 46. 21 112. 20 | 114. 12 | 123. 16 | 139. 4 | 191. 3 | 200. 7. Arpinas. 227. 8 | 228. 6. Arpini. 115. 2. arrectæ. 165. 12. arrectis. 119. 11. arrectos. 134. 26. arrectus. 140. 7. arreptis. 122. I. arrexerat. 129. 15. arrexit. 32. 3. arrogant. 132. 7. arrogantia. 223. II. Arfaci. 188. 17. arsêre. 182. 1. arte. 102. 1 | 107. 11 | 133. 8 174. 17. artem. 192. 25 | 216. 14. artes. 9. 3, 14 | 59. 2 | 84 16 134. 7 214.1 219 11 | 220. 13 | 225. 6 228. 4. artesque. 213. 14.

artidus

2

2

2

21

21

af

af

afi

aff

afp

asp

alp alp

alp

asp

VOCABULORUM.

artibus. 3.1 | 6.1 | 8.15 | 11. affecla. 234. 14. 13 | 61. 2 | 64.6 | 97.25 | 103.19 128.13 | 129.11 130.17 | 143.1 | 210. 10 216. 9 | 231. 2. artifices. 93. 3. artificio. 133. 2. artis. 3. 11 57. 9 80. 20 100. 20 | 115. 4 | 190. artissimè. 119. 12. artium. 4. 9 | 97. 21. artius. 53. 14 | 182. 8 | 213. 12. artus. 207. II. arva. 201. 18. arvo. 137. 9. ascenderat. 140. 2. aicendere. 7. 14 | 143. 13. ascendêre, 82. 19. ascenderit. 50. 8. ascendunt. 192. 17. ascitum. 36. 19. Alia. 2. 12 | 9. 21 | 189.14 197. 14. Afiæ. 189. 5 | 201. 27. Aliam. 75. 8. Aliamque, 189. 22. Afiaticos. 207. 16. Aspar. 152. 10. Aspare. 153. 5. Asparem. 154. 18. aiper. 7. 12. aspera. 21.25 | 47. 10 | 53. 198.7 | 213.11,18 | 220. 22. asperas. 8. 26 63. 15. afpere. 97. 18 | \$17. 13. asperi. 76. 2. asperior. 18. 15 | 140. 19 | attigerant. 146.9. 197. 19. asperis. 197. 2.4. asperitas. 106. 10. asperitare. 118. 23 | 124. 7 136. 21 | 138. 20. asperitatem. 75.4 | 84. 23. attinuisse. 153. 2. alperitates. 123.24/170.22. attollit. 226. 13. aspertus. 98. 3 | 130.5 | 210. attollitur. 171. 13. 9 222. 31. aspernabatur. 4. 8. attractus. 237. 23. aspero. 144. 2. attribuit. 138. 13. audere. 185. 4. afperos. 51. 12. attrita. 134. 15.

. .

1

.

1

bi

I

3:

3.

6.

4.

相外

affedit. 25. 6 | 48. 19. assentando. 215. 1. assentiebantur 44. 13. assequeretur. 5.21. affequi. 60. 3. asserit. 204. 26 | 206. 33. assideri. 188. 10. affiduis. 158, 18. afluetum. 176. 19. affuritur. 85. 1. 224. 5. auctor. 86. 8 | 204. 26 | assutiæ. 21. 17. Athenienses. 2. 13. Athenientibus. 42. 23. Athenienfium. 8. 2, 5. Atherbal. 66. 2 | 67. 23 | 75. 1 79. 27 | 80.5 | 81. 6 103. 26. Atherbale. 64. 19 | 80. 11 92. 17. Atherbalem. 62. 3 | 66.11 67. 22, 24 | 68. 13 | 73. 11 | 74. 6 | 79. 17 | 80. 23 | 83. 14. Atherbali. 73. 19 82. 12 83. 10. Atherbalis. 73. 16 | 79. 11 | 80. 26 | 81. 12 | 83. 3. Atilius. 199. 8. atroci 23. 2. atrocitate. 20. 2 | 146. 21. atrocitatem. 83. 19. atrociter. 94.8. 13 | 94.14 | 136. 16, 26 | atrox. 41. 7 | 61.9 | 173.2. Attalum. 189.11. attamen. 143. 10. attendere. 48. 24 | 135. audacias. 231.26. attentius. 46. 16. attigerit. 212. 16. attingat. 166. 10. audax. 5. 16. artingere.75.3 | 101.9 | 214. audeam. 188. 22. 8, 19. attingit. 74. 14. attonitus. 169. 12. afperrume. 210. 5. attriverant. 126. 4. audiebat. 188. 10. afperrumis. 222. 34. attriverat. 13. 10 | 61. 17. audiebatur. 80, 16. afperrumum. 103. 21. attulerit. 52. 6. audiendo. 222. 20 asperum, 33. 5 | 216. 1. avaritia. 4. 8 | 6. 3 | 8. 11 | 28.

9. 2, 11, 14 | 10. 10, Oc. avaritia, 91. 9 | 149. 5 | 221. 18. avaritiam. 46. 25 | 134. 12 | 198. 3. aucta. 6. 14 | 58. 12 | 139. 22 | 158. 11. auctæ. 78. 2 | 101. 1. aucto. 173. 12 | 178. 21 | 206. 33.. auctore. 20. 13. auctoremque. 185.7. auctores. 76. 2 |219. 28. auctoribus. 183. 2 | 214. 16. auctoris. 173.15. auctoritas. 31. 14 | 33. 101 68. 8 | 90. 9 | 218. 23 226. 3. auctoritate. 17.13 | 80. 18 84. 14 | 100. 16. auctoritatem. 82. 21 | 169. 2 220. 25. auctum. 183.7. auctus. 223. 21. auctus 235. 4.
audacia. 4.7 | 8. 15 | 20.
6 | 45. 19 | 46. 11 | 52.
1, 24 | 53.1 | 55.11 | 63.
14 | 70.9 | 232. 33. audaciæ. 14. 6 | 15.12 | 21. 3 | 43. 19. audaciam. 25. 21 | 39. 15 140. 22. audacissumo. 226. 1. audacissumos. 89. 1. audaciter. 174. 24. audacius. 52. 20. audeant. 217. 10. audeat. 162. 12 | 122. 3 223. 22. audeatis. 162. 10. audebat. 89. 18 | 115. 10 | 129. 10 | 202. 17. audendo. 191. 19. audet. 227. 16. audiendo. 222, 20 | 225. audienti.

audienti. 48. 23. audientibus. 232. 28, 35. audierat. 20. 6, 14 | 110. 1 | 152. 12. audio. 72. 2. audire. 36. 20 | 131.8 | 234. 13. 22. audiri. 112. 24. audiffe. 39. 5. audistis. 17. 8. audita. 83. 8 | 135. 9 | 198. audito. 193. 13. auditorum. 234. 20. auditum. 151. 17. audituros. 229. 16. audiveram. 70. 15. audiverat. 80. 11 | 82. 22. audivi. 38. 12 60. 7 | 220. 15. audivit. 121. 8. audiunt. 108. 2. Aventinum. 89. 3 | 158.19. averfabatur. 194. I. avertere. 52. 26 | 136. 13. avertêre. 189. 5. averterct. 154. 14. avertitur. 146. 24. augendæ. 7. 1. angere. 25. 18 79. 27 94. 22 203. 36. augerentur. 198. 15. augeri. 44.7 | 107. 9 | 139. 11 208. 17. augescunt. 92. 14. augete. 168. 10. avi. 82. 10. avida. 62. 17. avide. 209. 3. avidi. 7. 16 | 141. 13. avidior. 192.29. avidis. 77. 16. avidisque. 175.19. avidifiumus. 154. 17 | 197. avidius. 112. 18 | 162. 9 | axibuíque. 187. 5. 167. 18. avido. 82. 25 | 210. 15. avidum. 102. 13. avidus. 74. 1 | 92. 21 | 115. 1 202. 20. avii. 109. 7. aulæa 175.4. aulæis. 215.4. Auli. 95.7 100.7 101. 10 Balearium. 150. 14. 109. 13. Aulo. 94.7 | 95.18 | 96.7.

Aulum. 95. 1. Aulus. 94. 11. avo. 64. 13. avorfum. 147. 12. aureas. 203, 24. Aureliæ. 12. 13 | 29. 2. aures. 227. 25 | 229. 17. auri. 191. 3. auribus 52. 3 | 169. 12. auro. 65. 13 |68. 3 | 91. 7. aurum. 124. 24. aufi. 8. 20 | 198. 22. austri. 172. 7. aufurum. 152. 4. aufus. 17.4 | 161. 16 | 181. 1 230. 31. autorem. 163. 15. Autronio. 38. 8. Autronium. 36. 20. Autronius. 14. 7 | 15. 7, autumat. 207. 21. autumni. 203. 5. avunculus. 169. 28. avus. 69. 23. auxerat. 6. 1. auxilio. 6. 20 | 47. 14 | 63. 4. O.C. auxiliantur. 81. 19. auxiliariis. 135.11 | 137.13 139. 15. auxiliarios. 103. 1 | 145. auxilii. 33. 2 | 73. 1 | 81. 7 90.17 | 101.6. auxiliis. 191.22 | 196. 14. auxilio. 2. 9 | 6. 16 | 7. 10 107. 10, 21, CC. auxiliorum. 201. 8. auxilium. 27.12 | 35.7 | 69. 7, 17 | 107. 19 | 151. 24. auxisse. 165. 1. auxissent. 214. 16. axe. 187. 4.

Bacchanaliorum. 176.12. Bæbium. 91. 19. Bæbius. 92. 8. Ballera. 170. 16. barbara, 77.6.

barbari. 144. 8, 19 | 1461 22 | 146.7 | 148. 15 | 149. 5. barbarico. 211. 18. barbarorum. 208. 14. barbaros. 16. 13. Barbuleium. 174. 23. beatus. 233. 28 | 234.5. bella. 5. 13 | 27. 3 | 48. 26. 89. 14, Oc. bellandi. 189. 2. bellaturi. 159. 15. belli. 2. 14 | 7. 9 | 18. 191 19. 2, & alibi frequenter. bellicarum. 96. 6. bellicas. 98. 10. bellicofa. 32. 17. bellicofi. 77. 12. bellicofus. 79. 11. Bellienum. 149. 15. bellique 34. 8 | 84. 231 197. 10. bellis. 40. 13 | 70. 18 | 99. 4 158. 18, 00. belio. 2. 15, 17 | 3. 14 | 6. 16 | 8. 15, 17,22 | 25.19 O.c. bellua. 221. 13. belluis. 2. 1. bellum. 13. 16, 18 14.16 19. 4, Oc. bene. 3. 13 | 33.20 | 44.6 46. 4. 00. benefacta. 130.11 164. 18, beneficia. 25.10 | 63.3 | 69. 7, 8 | 70.1 | 81. 18 | 130. I4 142. 12 217.5. beneficii. 104. 20 | 150.9. beneficiis. 6. 21 | 8. 20 | 40. 12, 60. beneficio. 65. 10 | 132. 12. beneficium 219. 30. beneque. 215. 27. benevolentia. 149, 10. benificia. 29. 24 | 89. I. beneficii. 90. 15. beneficio. 130. 2 | 138. 10 218. 5. benigne. 66.6. 119.11 142. 11 | 148. 9 | 155. 7. benignitate. 149. 7 | 211. benignitatem. 170. 6. Beitia. 14. 9 | 34, 7 | 84.3 9 | 85. 13 | 91.6 | 125.7

8

B

B

bo

bo

bor

bor

bor

bor

bon

1

bon

bon

1

OCABULORUM.

Beffin, 26. 8, 17 | 97-14 111. 14 Beltieque. 92. 13. Beltium. 92. 18 | 125. 5. beffis. 71. 3 | 75. 14. Ribuli, 222, 1 | 231. 32. Ribulum. 228. 13. biduum. 119. 19. biennii. 178, 17. binas. 18, 10. binos. 7. 2. binum. 187.5. bis. 89. 2 | 196. 19 | 215. 7 | 232. 22 | 234. 10, 11. Birhyni. 193. 3. Bithynia. 173. 22 | 189. 21| 201. 27. Bithyniam. 189.14 | 193. Bocche, 147. 15. Boochi. 127. 8, 15, 20 128. 4, 29. Oc. Bocchique. 138. 22. Boccho. 127. 22 | 147. 8 | 150. 9 | 151. 3 | 152. 10 153. 10. Bocchum 114. 15 | 123. 5 | 128. 20 | 143. 4 | 153. 1 154.22. Bocchus. 79. 3 | 127. II | 136. 8, 0%. Bomilchar. 93.2,8 | 107.3 120. I. I2. Bomilcare. 121. 18. Bomilcarem. 93.13 104. 8 113. 14. Bomilcari. 92. 25. Bomilcaris. 121. 5 | 122. 2. bona. 11.18 | 17. 5 | 18. 24 25.9 31. 2, 6%. bonaque. 22. 21. bonz. 3. 11 9. 14 101. 6 155. 8 | 220. 13. bonæque. 86. 16. bonam, 7. 15 179. 18. bonarum. 58. 2. bonas. 9. 3 | 57. 9 | 100. 20 | 115. 4 | 225. 6. boni. 7. 5 | 8. 11 | 16. 10 | 17. 12, 06. bonique, 159. 4. bonis. 9. 18 | 26. 14 | 30.7 42.21, 0%. bonisque. 219. 3. 86-3 | 99. 11 | 149. 7 84.4 25.7

52

6.

1

3

99.

6.

19,

16

61

18.

69.

130.

5. 9.

40.

12.

. IO

142.

167, 20,

. 211.

bonoque. 86. 9 | 92. 8. bonorum. 4. 3 | 37. 20 | 58. bonos. 19. 10 42. 28 43. 4 46. 3, 26, 000. bonofque I to. 10. bonum. 5. 2 9. 7 31. 14 34. 22, Oc. bonumque. 8. 12. bonus. 9. 13 | 12. 14 | 27. 4 50. 2, 00. brachium. 175. 18. breve. 229, 26. brevi. 7. 7 | 34. 26 | 50. 20 | 58. 9 | 63. 10 | 67. 15. 22, 60. brevis, 2. 3 | 57. 2 | 154.5. Bruti. 33. 7. Bruto. 181. 6 Brutorum. 160. 8. Bruttio. 33. 22. Bruttium. 201. 23. Brumm. 211. 21. Brutus. 33.9.

Abira. 190, 13. cadavera. 55. 16 | 56. 2 | 188. 15. cadaveribus. 41. 4 | 147. cadaverum. 177.5 cadere. 139. 11. cadunt. 55. 8 | 109. 8. ceci. 127. 13. czeum. 151. 25. cecus. 82. 24 94. 19. cæde. 34. 16 | 37. 20 | 67. 28 138.19 163.10 211. cadebantur. 177. 2. cedem. 26. 2 141, 4 | 48. 16 | 59. 8, 00. credere. 105. 22 | 111. 22 | 119. 17 | 145.15. cedes. 5.14 |202. 4 |225. cettis. 16. 2 | 21, 10. cettibus. 161, 22 | 203, 23. ceduntur. 185. 15. ozlata, 10. 2. celum. 24. 9 | 47. 11 | 48. 29 | 95. 9 | 138. 14 | 179. 8.

cepio. 171. 18. Mar. 18. 15 | 19. 29 | 44. Cefare. 14. 3 | 38.19 | 233. 26. Cæfarem. 228. 14. Cæfari. 37. 8 | 39. 8 | 231. 321 Cæfaris. 39. 23 | 234. I. cælum. 198. 3. cætera. 18. 7 | 24. 1 | 34. 9 35. 14, & alibi. cetera. 29. 13. cæteram. 138. 23. ceceras. 199. 21 | 216. 14. ceteralque. 9. 3. ceteri, 6. 17 | 17. 12 | 34 26 | 36. 9, 00. cæterique. 11.7. cæteris. 1. 1 | 12. 3 | 22. 13| 34. 5 50. 7, 06. cæterifque. 25. 21 | 46. 15| 51. 9 | 218. 6. ceterorum. 37. 23 | 40. 17. ceteros. 33. 20 34. 23 35. 19, Oc. ceterosque 32. 1 34. 13. ceterum. 14. 14 | 17. 8 | 42. 19 | 54. 6, 0%. Caium. 99. 9. calamitas. 32. 5. calamitare. 35.6 134. 16 218. 16. calamirofum. 37. 14. Cale. 205. 16. calent. 229. 17. callidam. 197. 2. callide 74. I. callidi, 189. 8. cellidires, 190, 1 | 222, 33. callidirate. 152. 2. callidos. 95. 3. callidem. 322. 7. callidus, 128.3 | 142.3 | 216. 4 222. 3 calonibus. 165. J. calonum. 171. 12. calorem. 75. 4. Calpurniani, 207. 4 Calpurnio. 84. 3, Calpurnius. 84. 3-13, 20 1 85. 10 | 86. 2 | 207. 3. calvi. 177. 3. calumnia, 23, 15 | 239, 22, calumnia, 227, 1. camelos, 207, 22. rame lum

camelum. 207. 24. camera. 50. 10. Camertem. 21. 26. Camisos. 199. 14. Campaniam. 205. 5 206. campi. 106.9 201.4. campis, 147. 1 | 150. 18. campo. 110. 25. candida. 211. 14. canere. 141. 9 | 144. 24 145. 1. canes. 12. 6 | 174. 29. canibus. 204. 34. caninam. 200. 3. capere. 11. 11 |25.19 | 50. 5 70. 12, Oc. caperem. 216. 8. caperent. 23. 13 | 119. 10. caperet. 23. 3 | 105. 13. caperetur. 67. 4. capeffe. 213. 18. capeffebant. 161. 4. capeffendam. 219. 13. capeffere. 216. 7. capeffite. 45. 6 | 134. 16. capeffundam. 179. 15. capellunt. 176. 14. capi. 94. 16 | 113. 7 | 124. 15 | 147. 2. capiamini. 130. 12 | 162. capiamus. 44. 4. capiant. 217. 22. capiat. 169.4. capiatis. 183. 9. capiebant. 143. 12. capiebantur. 12. 4. capientis. 143. 13. capit. 74. 13 | 79. 15 | 108. 20. capitalium. 29. 14 48. 18 50. 12. capite. 119.23 135.2 140. 113 220. 26. capiti 175. 8 176. 4. capitis. 47. 2 | 122. 11. Capito. 14. 11. capitolio. 15. 15 37. 2. capiunda. 22. 9. capiundis. 162. 16. capiundum. 114. 28. capiunt 107. 16. capiuntur. 109. 8. Cappadocia. 102, 11.

Capfa. 136. 18 | 137. 26. Capfam. 138. 2 | 143. 2. Capienies. 136. 28. Capfenfium. 138. 18, 21. capta. 45. 2 | 124. 27 | 128. 2 | 135. 12 | 145.7 | 178. 3 | 217. 33. captæ. 91. 4. captam. 205. 17 | 212. 8. captarem. 17. 3. capti. 53. 6 71. 3 | 107. captis. 144. 25. captivi. 189. 11. captivis. 160. 3. captivofque. 128. 1. capto. 61. 20. captos. 114. 3. captum. 162. 12 | 187. 7. captus. 13. 13 | 55.19 | 57. 9 117.9. Capuz. 23. 12. Capuam. 23. 16 | 24. 1. caput. 47. 6 | 67. 21 | 121. 10 | 194. 9. Capys. 209. 5 | 206. 35. Carbo. 199. 17. Carbonem. 211.21. carcere. 50. 8 | 87. 10. carcerem. 50. 7. carceris. 184. 3. carebat. 11. 13. carendum. 166.7. carent. 230. 14. carere, 234: 11. Cares. 205. 3. carinæ. 77. 2. carior. 74. 13 | 223. 17. cariora. 21. 7 | 219. 29. cariorem. 224. 17. carique. 174. 26. cariffume. 72. 10. cariffumum. 178. 23. cariffumus. 143. 2. carins.73. 19 |80. 18 | 153. 17. carminibus. 164. 14 206. 10 209. 5. carne 137. 4. carnificis, 226, 20. caro. 76. 3. caros. 65. 10, carpens, 204, 24, Cardiago, 8, 23, Carthagine. 78, 3 | 126. 7. Carrhaginem 77.9 | 97.

Carthaginienfe. 158, 9. Carthaginientes 40.13 | 69. 24 | 70. 5 | 78. 7 | 125. 25 | 126.15,21 | 127.24 Carthaginienfi. 69. 15. Carthaginienfibus 61. 19 189. 3. Carthaginienfium. 61. 15 78. 12 | 125.24 | 126.11 Carthaginis. 158. 11. carum. 65.3 | 134. 2. carus. 62. 10 | 63. 11 | 64 11 67.11 135.23 1152 15 1154 14. cafibus. 208. 19. Caffio. 34. 24 | 39. 21 91.15. Caffius. 14. 7 | 34. 26 | 91. 2, 10. castella. 108, 22 | 135. 12 138. 13. castellanorum. 139. 6. castellaque. 136. 12 160 25. castelli. 139. 16, 24 | 141. caftello. 138. 23 / 139. 4 caftellum. 140. 4, 23. cattra. 25. 20 29. 11 10. 20 | 31. 3, 8, 16 | 80.4 85. 12 | 95. 7, Oc. castris. 7. 9 30. 2 561 94. 7, 12 | 101. 12, 24, 26 109. 12, 600 castrisque. 186. 18. caffrorum. 95.17 107.20 112. 1. cafu. 29. 5 | 67. 11 | T.M. 25 | 122. 2 | 126.9 178. 22. cafum. 32. 21 | 40. 22 72. 12 81.10 83.1 110.10 143. 14 174. 30. cafura. 89. 21. cafurum. 64. 8. cafus. 50. 23 | 58. 5 | 1114. 21 | 143. 19. Catabathmon. 75. 10 78. cataphracti. 192. 14 catena. 169. 35. catenis. 116. 13. catervas. II. 17. catervatim. 143. 18. Catilina 5. 12 11.15 12 11/13.14 115.6,93 16, 3, 18, 00. ccle Catilin

C

C

C

C

C

ce

CO

CC

ce

cer

cec

cel

cel

cel

cel

CELE

cele

cele

cele

VOCABULORUM.

Catiling. 5.7 | 11, 29 12. 9 14. 2, 15, Oc. Carilinam. 19. 15 | 29. 12, 16 32. 8, 00. Caro. 44. 13 | 48. 19, 21 | 49. 8, 13, 15. Carone. 218. 6. Catoni. 49. 20. Catonis. 50. 4 | 222. 6. Caruli, 164. 24 | 168. 6. Catulo. 28. 1 | 157.1 | 169. Catulus. 27.18 | 38.13, 17 169.5 | 181. 6. cava, 198. 20. cavata. 195.2. caveat. 114. 5. cavendum. 21. 17. cavendus. 184. 9. cavere. 44. 18 | 109. 18 | 232. 32. caveret. 116. I. caveri. 118. 21 | 152. 20. CAVCTIS. 221. 21. cavete. 52. 6. caufa. 11. 9 | 13. 3 | 25. 2 | 27. 3 136. 16, Oc. canfam. 2. 14 28. 7 44. 3 51.7 52.4 228. 13. cautis. 30, 11: caussa. 13. 11 20. 12 34. 3 | 54. 5, 6°c. caufix. 69. 18. cauffam. 79.18 | 117.1 | 119. 22 | 127. 22 | 233. 25. caufas. 94. 1 211. 3. canffis. 194. 8 | 214. 16. Ceam. 204. 35. cecidiffet. 17. 1. cedant. 227. 26 \230.23. cedebant. 201. 10. cedentem. 95. 2. cedentes. 106, 22. cedentibus. 105. 20. cedere. 8. 20 | 27. 15 | 94. 2 | 106. 12 | 112. 13. cedet. 224. 15. cedunt. 47. 15. celeberrumi. 175. 6. celebrantur. 8. 5. celebrare. 122. 12. celebrat. 8. 1. celebrara. 200. 9. celebratæ. 205. 9. celebratum. 103. 8. celebratus. 135. 4. celebratufque. 18.9.

9.

S.

iB.

1 1

13

64.

LES.

40.

.4

6 11

24.

7. 朝

THE.

178.

172

0.19

114

力是

5 10

9, 13

eiling.

celebravere. 133, 12. celebravisse. 200. 14. celebritatem. 194.5. Celer. 23. 17 | 34. 3 | 51. celeritate. 34. 22 | 124. 14 170, 14 | 208. 15. celerius. 195. 5. censebant. 73. 20. censeo. 40. 21 44. 8 | 47. 8 | 48.14 | 168. 13 | 183. 12 219. 16. cenfere. 80. 13. censerent, 82, 11. censes. 89. 6 | 182. 8. cenceine. 222. 9. cenfet. 168. I. censeris, 177. 16. cenfores. 20. 5. censorium. 233. I. cenfos. 135. 2. censuerant. 82.13. cenfuerat. 39. 25 | 48. 22 | 169. 15. censuit. 46. 7. centuria. 221. 9. centurias. 137. 17. centuriis. 140. 12. centurio. 95. 13. centuriones. 53. 15 95. 4 118. 10 140. 9. Cepario. 36. 18 | 48.7 | 50, 16. Ceparium. 36. 7. Ceparius. 36. 9 1 37. 8. ceperamus. 225. 4ceperant. 113.2 | 220. 17 223. I. ceperat. 55.13 | 61.21 | 97. 20 | 106. 13 | 136. 27 | 145.6. ceperint. 47. 10. ceperit. 7. 19 | 134. 17. cepi. 131. 19 190. 7. cepisse. 23. 9 | 26.7 | 129. 4 | 148. 10. cepisser. 164. 18 165. 3. cepifti. 225. 28. cepit. 13. 17 84.22 121. 6 | 166. 3 | 169. 16. ceram. 60. 10. cernere. 54. 9. cerneres. 31.1 | 55. 11. cerni. 112. 24. certa, 33.16 | 151. 9 | 160. 17 certabant. 8. 14 | 31. 15 |

106. 17. certabat. 50. 2 | 199. 28. certabatur. 112. 15. certandum. 221. 20. certantes. 101.16 | 141.14 certantibus. 141. 9. certamen. 2. 5 | 7. 13 | 32. 3 | 67. 29 | 97. 25, 60. certamina. 27. 3 | 189. 7. certamine. 66. 1 | 158. 2 | 223. 19. certamini, 208, 21. certaminis. 158.20 | 179.19. certamus. 52. 19. certare. 62.9 | 103.23 | 197. 13 222. 35. certari. 156. 3. certatim. 118. 20, certatum. 123.15 | 181.11 212.6. certatur, 54. 18 | 111. 12. certaturos. 128. 3certaturum. 136. 8. certaverunt. 207. 23. certavisse. 179. 20. certe. 41. 19 | 59. 17 |64. 10 87.3 132.9 183.5 217. 11 | 230, 10. certior. 102. 8 | 128. 10 | 149. 14. certis. 14. 16 | 17.2 | 128. certifiumus. 204. 26 | 206. certo. 12.1 46. 15 126.5 204. 2. certos. 201. 17. certum. 79. 8 | 204. 24. cervices. 185. 2. cervicibus. 177. 20. cesserat. 79. 22. cefsêre. 21. 23. cesserimus. 52. 15. celli. 231. 15. ceffit. 225. 19. ceteros. 4. 11. Cethegi, 48, 6 | 168, 7. Cethego, 25, 20 | 34, 34 | 50. 15 | 51. 9. Cethegum. 36.7 Cethegus, 14. 8 | 34. 14. 18 | 37. 7. 22 | 39. 13. Charoneam, 207, 23. Chalcedona, 190, 8. Charybdi, 203, 8. Charybdis, 202, 22 Chlevaimo. 207. 8. cibi.

cibi. 137. 23. cibo. 192. 32. cibum. 101.24 | 102.6 137. 21. cibus. 76. 3 | 137. 5. cicatrices. 132. 20. cicatricibus. 200. To. Cicero. 29. 16 | 33. 18 | 35. 11 200.3 226.18 227. 17, 24. Cicerone. 38. 4, 10, 12. Ciceronem. 22. 11, 15 | 37. 11 | 38. 14. Ciceroni. 20, 16 21. 16 12. 17, 24. Ciceronis. 20, 1 34. 8, 14, Ciliciam. 193. 14. Ciliciaque. 197. 14 Cillonum. 233. 16. Cimbricam. 161.23. Cimbrico. 54. 2. Cinna. 168. 3. Cinnam. 37. 1 | 199. 21. circiter. 14.2 | 15. 14 50. 9, 22 | 116.6 | 119.6 | 149. 12 | 151. 16. circuiens. 104. 10. circuire. 102. 3 | 106. 23 | 145. 23. circum. 11. 16 | 21. 21 39.6 94.17 174.19 190. 1. circumque. 23, 13. circumadnitente. 190. 10. circumdat. 81. 3. circumdata. 170. f. circumdato. 82. 26 | 144. 18. circumeundo. 39. 3. circumhili. 143. 18. circumgredimur. 191. 22. circumjecta. 203. 15. circumiens. 54. 6. circumlavit. 172. 8. circumfedit. 80. 8. circumspectare. 121.22. circumfpiciens. 140. 3. circumspicit. 165, 14. circumspicite. 197.25. circumtulifie. 19. 17. circumveniamini: 160, 1. circumveniant. 110, 18. circumveniebant. 116. 8. circumvenire. 13.12 |53.5| 136. 9 143. 16. circumteniri. 44. 1 1 107.

mit. 95.7 | 111.2 124. 19. circum veniundam, 163.10, circum veniunt. 217. 20. circumvents. 178, 27. circumventen. 119. 7. circumventi. 48.11 | 149.1 176.4 circumventos. 151. 18. circumventum. 19. 9 27. circumventus. 25. 14 62. 21 | 146. 26 | 181. 2. Cirta. 92.17 | 128.8 | 136. 4 1146. 2. Cirtae. 80. 16 | 83. 7. Cirtam. 80. 1, 6 81. 2, 9 82. 26 | 127. 26 | 147. 6 149. 13. cis. 158. 6 | 189. 6. citatis. 198. 20. citerior. 170. 9. citeriore. 19. 5 | 33.32 | 34. citeriorem. 16. 6 178. 9. citeriori. 169. 18. Citi. 146: 3. cito. 35. 17 | 112. 10. Citus. 13. 6. civem. 167. 13 231. cives. 8. 13 | 23.5 | 29. 20 32. 12, 0%. civibus. 6. 14 | 8. 13 | 27. 6 36. 4, Oc. civibulque. 226. 19. civile 13. 16 | 133. 9. civilem. 142. 6. civili. 11.22 | 37. 4 | 161. civilia 159. 2 | 166. 3 | 195. 5. civilibus.61.12 157.8 181. civilis, 5. 14 | 99.2 | 125. 11 163.5 218.1 231. 16 334. 15. civiliter. 211.7. civis. 9. 20 |25.12 | 34. 251 43. 25, 00. civitas. 7. 7 | 9. 9 | 24. 4 | 33. 17, 06. civitate. 11.15 30.7 43. 115 | 97. 16, 60. civitatem. 31. 5 | 33.7 | 36. 3 196. 5, 0%.

S. 100. 2 117. 19 178.10 220. 15 231.4 222. 20. civitati. 201. 1 | 203. 27. civitatis. 6. 2, 4 | 32. 20] 60. 8, Oc. civitatum. 32. 18. civium. 30. 4 | 44. 1 | 45 9 46.21, 00 clade 101. 10 | 160. 13. cladem. 52. 6 | 112. 12. clades. 32. 5 71. 2. cladi. 134. 8. cladis. 43. 9 | 87. 11. clemens. 80. 17 | 209. 11. clementia. 92. 6 | 159.21 211. 14 214. 2. clientelæ. 130. 7. clientelas. 223. 15. clientes. 16. 19. clientibus. 39. 11. clientis. 121. 15. clientium, 21. 21. clam. 93.13 | 113.15 | 146. 16 | 151. 7 | 232. 27. clamor.35.17 | 111.3 | 112. clamore. 54. 16 | 92. 11 107. 18 | 145. 5. clamorem. 107. 9 111. 23 145.2. clandeftinis. 193. 4 clara. 2. 5 | 61. 4 | 86. 15 178. 4. claræ, 220. 22. clari. 31. 10 | 63. 21 | 159. 22. clarior. 109. 19 | 138. 13 216. 17 | 225. 13, 18. clariores. 132. 2. clariffuma. 50. 14. clariffumam. 225. 6. clariflumi. 42. 7 |214. 15 226. 6. clarissumus. 224. 18. claritudinem. 63. 10. claritudo. 59, 2. clarius. 39. 8.

claro. 210. 14.

claros. 82, 21.

18.

clarum. 3.14 | 120.5 | 220.

clarus. 48.21 | 49.13 | 57.71 74. 8 | 115. 12 | 138. 12. classe. 190. 8 | 197. 17. classes, 179. 3. classes, 126. 3.

Control to

·C

0

a

ct

to

10

HE OR TIM

claffibus. 135. 4 | 190, 12 | 209, 9 | 23% 8. claffe. 221. 3 | 224 9. clandebat. 200. 31. Claudii. 233. I. claudit. 176. 20 | 185. 11. Claudius. 169. 2. daudo. 215. 9. claves. 67. 13. claufa. 67. 18. claufæ. 118. 19. clausêre. 119. 14. claufi. 71. 4 | 193. 14. claufo. 118. 24. claufum. 9. 5 | 51. 20 | 82. 1 99.19. cloacis. 176. 23. Clodingo. 187. 15. Cn. 15. 2 | 16. 8, 11, 14 31. 6, 17, O'c. Cneus. 13. 18. coacta. 201. 22 coacti. 144. 16 203. 4. coactis. 147. 20. coactos, 202, 11. coaches. 103.22 | 190. 11. cozquandis. 18. 9. comquari. 223. 14. coalcicat. 220. 9. coalucrat. 139. 21. coaluêre 135. 17. coalucrint. 6. 13. cozquati. 221. 9. coarguunt. 36. 22. cochleas. 139. 17. coctum. 101. 24. codicaria. 192, 12. cocgerat. 76.5. coegère. 77. 11 | 138. 5. coegerit. 232. 18. coegisset. 101. 10 -109. 14. coegit. 88. 16 173. 5. cœlo. 124. 2. cœlum. 108. 3 | 112. 20. cœnam. 175. 3. comatos, 1;1.12. coeperat. 106. 5 145.9. coepère. 2. 13 | 7. 4 | 31. 8 43. 1, O'c. coeperint. 131.6. eceperunt. 10. 7. coepifti. 148, 5 / 167, 13. corpit. 8. 25 | 1019 | 32. 21 79. 25, 06. ccepta. 83. 17. coeptum. 80. 7. coercebat. 145. 26.

ч

12.

1

23

15

59.

rs I

ès

15

220.

17.7

. 12

10

itum. 198. 10. cortus 233. 15. cogat. 167. 3. cogatis. 178. 8. cogebas. 227. 20. cogebat. 10 8,12 145/20. cogebatur. 109. 3. cogendi. 83. 13. cegentes. 203. 13. cogere. 65. 13 | 117. 19 | 129. 8 | 130. 3 | 133. 10 169. 24. cogeret. 141.17. cogit. 127. 6 | 197. 12 | 201. 6. cogitanti. 216.20. cogires. 35. 5 | 217. 6. cognationem. 154. 12. cognatis, 64. 19. cognatorum. 68. 17 | 130. cognatum. 56. 2. cognita. 16. 1 / 20. 12 / 28. 1 34 3, OG. cognitam. 173.21. cognitis. 96. 18 | 105. 4 | 109.11 121. 5, 11 | 122. 7 | 128. 8 | 150. 12. cognitò. 33.19 35.17 | 36. 9 1 E46. 16. cognitos. 129. 3. cognitum. 83. 17 | 102. 12 | 112. 26, Oc. cognitus.73.13 | 79.5 | 103. 21. cognomen. 61. 18. cognomentum. 187. 14. cognofcenda. 216. g. cognoscendum. 61. 14. cognoscentes, 173, 14. cognolcere. 135.24. cognoscerent. 56. 3. cognosces. 35:5. cognofcit. 110. 14 | 149. 16 204.15. cognoveram. 48. 26. cognoverant. 33. 18. cognoverat. 16. 8 | 25.21 | 106.25 | 121.18 | 123.23. cognovere. 138. 4. cognoveris. 10. 13. cogneverunt. 135. 18. cognovi. 17. 3 | 42. 2 | 126. cognovissent. 37. 5. cognovit. 39. 16 | \$1. 16 |

63. 9. 00. cohore. 55.14 95.12 150. 15 |178. 26. cohortari. 16. 20. cohortatus. 19. 13 | 35. 18 14E. 1 146. 9. cohortem, 55. 5. cohortes. 50, 18 | 53, 14 | 54. 5, 13, Oc. cohortibus, 102. 25 | 105. 12 110.15 111.26 137 13 | 139.15 | 148. 17. cohortibufque. 135. 10. cohortis. 145. 21. cohortium. 103. 2 | 145.7 203. 3T. colam. 133. 8. colantur. 220. 8. colebantur. 8. az. colendo. 5. 3. coleremus. 71. 14. colerent. 70. 16. coleret. 64. 5. colite. 66. 3. collaris, 186, 18. colle. 104. 6 | 105. 10 | 106. 30 | 144- 17. collecta. 123. 29 | 168. 12. collega. 100. 11 | 187. 14. collegam. 19.7 | 21. 20 | 170. 28 | 192. 9. collegis. 94. 10. collem. 95. 16 | 144. 16. collibriffent. 41. 3. collibriffet. 226.9 | 232.13 233. 11. colligere. 143. 16. collis, 104. 2 | 106. 9 | 107. 21, 0%. collocat, 53, 15 | 104. 10 106. 19 113. 12. collocatis. 35. 15. collocaverat. 201. 17. colloquendi. 113. 18. colloquia 95. 19 | 152. 17 155. 9 199. 5. colloquium. 154. 20 155. colonia. 78. 4. colonia. 52. 15 | 168. 11. colonias 215. 17. coloniis, 14. 11 | 99. 9 | 219. 16 | 233. 17. colonis. 22. 23 | 54. 1. colonos. 171. 24. color. 13.5.

colore.

eolore, 155, 11. colorem. 206. 25. coluêre. 134. 8. comes. 93. 8. comefo. 234. 4. cometarum. 204. 24. comici. 207. 5. cominus. 54. 17 200. 9. comitatus. 25. 13. comitia: 93. 21 | 94. 11. comitiis. 20. 19. comitiorum. 21.22 | 94. 6 | 101. 7. commaculares. 147. 17. commacularetur. 212. 12. commoculatos. 162. 13. commeatibus. 84.21 194.3. commeatu. 238. 27. commeatum. 93. 19 100. 14 102.21 103.13 137. 14 145. 10. commeatus. 52.15 124.3 174. 8 | 197. 17. commemorando. 54. 12 227, 23. commemorat. 205. 17. commemorem. 228. 4. commendationi, 28, 2. commendavit. 230. 3. commendo. 29. 7. commercari. 117. 21. commercia. 76. 13. comminutæ. 113. 4. comminutas. 114. 4. commiserant. 208. 8. commiserat. 21. 3. commiserunt. 234. 21. committere. 219. 23. committi. 54. 15. commodare. 13. 9. commodo. 9. 7 | 128. 9 | 147. 10. commodum. 60. 6 74. 12 217. 22. commonefacere. 104. 20. commonefacias. 226. 16. commoratus. 29.9 | 53.9. commori. 169.10. commotus. 25. 4 | 82. 23 | 115. 18. cemmoverat. 231. 18. commovetur. 227. 10. commune. 2. 1 | 115. 17. communem. 131. 12 | 196.

communes. 127. 21.

communi. 219. 9.

communisque 218, 19. communibus. 150. 13/154. communicaffe. 51.8. communicato. 15. 14. communire. 117.20. communis. 126. 7 | 152. 19 197. 19. commutare. 218. 14. commutatio, 68. 8. commutatis. 105. 5. commutato. 146. 6. comparant. 184.9. compararent. 23. 18. comparasti. 226. 15. comparata. 40. 21. comparate: 131.7. comparatis, 21. 14. comparato. 29. 25. comparaverunt. 193. 4. compellaturum. 231. 9. comperi. 216. 15 | 222. 20. comperimus. 118.26 155.4 comperior. 101.22 153. I. comperifier. 80. 23. comperit. IIq. 2. comperta. 20. 3 | 29. 12. 96. 5 | 123. 21. comperto. 193. 16. compertum. 2. 15 | 12. 10 22.26 | 51.25 | 75.5 | 227. competere. 169. 13. complentur. 138. 79. compleri. 41. 5. complet. 50. 19. complexu. 41.2. complures. 14.12 | 16. 10 | 19.12 | 32. 8 | 34.2 | 6.3. 19. compluribus. 11. 5 | 20.14. componas. 188. 28. componenda. 214. 8. componendi. 148. 24. componentem. 200. 14. componere. 210. 6. componi. 154. 20. comportant. 124. 25. comportare. 103. 11. compolita. 133. 1 | 213. 7. compositam. 132.11. composite. 40. 22 | 46. 4. compositi. 159. 18.

compositis. 110.13 | 118.8.

compositifque. 100.19/140.

174. 13.

composito. 148. 17 | 154. 17 172. 9. compositum. 58. 6 | 141. compositurus, 211, 8, compositus. 76. 7 | 204 composuerat, 203, 26. composueris. 210, 12. composui. 157. 2. composuisse. 192. 8. composuit. 100.17 103.19 203. 34. compotem. 199. 24. comprobato. 39. 10. conabuntur. 184. 9. conari. 166. 10. conati. 179. 5. conatus. 102. 10 | 121. 13 | 170. 15 | 186. 16. concedar. 228. I. concederet. 66.13 | 113.20 164. 1. concedit. 113. 13 | 209. 10. concedunt. 132. 8. concesserant. 159. 3. concessère. 67. 9 | 77. 14 180. 3, 8. concesserim. 197. 8. concesseris. 214.5. concessi. 190. 15. concessione. 189. 4. concessissem. 73. 4. concessit. 17. 11 70. 23. concessum. 147. 14. conclamant. 38. 3. concordia. 8. 11 | 65. 16 | 158. 8 | 163. 7 | 166. 2 13 220. 8. concordiæ. 36. 12 | 39.61 90. 3 | 163. 3 | 167. 3 212.24. concordiam. 164. 20 | 167. concordiamque. 214. 4. conciderant. 55. 15. concidere. 147. 4. concidet. 213. 15. conciliet. 219. 24. concione.34.7 | 51.23 | 64. 3, Oc. concionem. 129. 17. concionibus. 86. 11 | 122. II. concionis. 182. 10. concitanda. 36. 8. concitantur. 181.9. concitatus.

C

C

C

a

CO

00

CO

CO

CO

CO

COL

VOCABULORUM.

concitatus. 28. 5. concubina. 62. 5 | 152. 14. concupita. 215. 2. concupiverat. 43. 11. concupivit. 9. 15. concurrebant. \$1.6. concurrentium. 175. I. concurrere. 112, 13. concurrêre. 165.7 210.22. concurritur. 107. 18. concurrent. 54. 6 | 113. concusserat. 20. 20. concuffus. 210. 18. condemnabas. 226. 25. condemnatis. 29. 14 | 42. 13 | 43.26. condemnatus. 119. 22. condiderant. 171. 3. condidere. 6. 8 | 78. 1. conditam. 16. 4 | 162. 20. conditio. 17. 9 19. 2 178. 6 | 182.6. conditione. 126. 19, 20. conditionem. 126. 17. conditiones. 113. 22. conditionibus. 154.19 203. conditor. 136. 18. conditos. 191. 11. conditum. 225. 10. condonabam. 45. 12. condonare. 210. 24. condonaretur. 87. 21. condonavere. 126. 21. conducit. 106. 18. conducta. 46.9. confecerat. 92. 26. confeceris. 228. 2. confeciftis. 177. 12. confecti. 113.5. confectis. 36. 1 | 212. 8. confecto. 40. 11 | 55. 11. confectum. 66. 16 | 156. confectus. 64. 18 | 116. 19. conferatur. 231. 20. conferri. 230. 13. conferrim. 106. 5. confertis. 146. 10. confertiffumi. 144. 5. confertiflumos. 55. 10. confessique. 48. 16. contessis. 48. 17. confessus. 232. 28. confestim. 196. 3. conficere. 191. 6.

91

31

0

0.

41

3.

61

31

67.

64

22.

tus.

conficeret. 93. 22. conficeretur. 105. 11. conficit. 67. 15. conficiundi. 94, 12. confideret, 128, 22. confidunt, 68, 12. confinis. 98.11. confirmare 91. 24 confirmarent. 35. 3. confirmari. 167.13 223.20. confirmat. 81. 10. confirmato. 36. 6. confirmaturum. 104. 18. confirmatus. 91. 17 | 144. confirmavit. 102.7. confirment. 26. 1. confili. 47. 13 | 83. 9. confifum. 15.4. confisus. 13. 14. confiteor. 230. 17. confiteri. 133. 20 | 232. 35. conflaverant. 20.27 | 39. 5. conflaverat. 11. 19. confligere. 51. 23. confluxerant. 30. 14. confluxerat. 233.6. confodere. 22. 16. confoditur. 55. 19. confugi. 69. 11. confulis. 221. 8. conglobatæ. 212. 23. conglobaverat. 143. 19. congressi. 153.7. congressu. 112.12 | 123.15. congruens. 219. 12. conjectrat. 34. 3. conjecisti. 233. 5. conjectus. 188. 12. conjicio. 203. 4. conjuges. 168. 5 | 191. 10. conjunctam. 200. 16, conjuncti. 151. 4. conjuncto. 143. 10. conjunctos. 65. 11. conjunctum. 70. 20. conjungendæ. 128. 21. conjunxerat. 63. 18 | 143. 19 233. 14 conjurant. 118.5. conjurare. 164. 23. conjuratio. 15. 4. , conjuratione. 5.7 | 16. 17 | 20. 3, 13 | 23. 19 | 36. 9, 17,21 | 37.10, 18, 22 | 176, 20.

conjurationem. 30.2 | 32.6 33. 10 | 51. 8. conjurationi. 41.6. conjurationis. 14. 4 | 20. 20, 0%. conjuratis. 46. 16 | 226, 25. conjuravere. 15. 6 | 47. 4. connubia. 76. 13. connubio. 125. 18. conquirit. 123. 27. conscia. 21. 10. conscientia. 6.1 | 13. 5 | 28. 4 | 83. 23, 00. conscientiam. 132. 13. confcii. 19.20 | 30. 5 | 97. 7 |208. 21. conscissam. 212. 3. conscium. 232. 30. confcius. 11. 23 | 27. 16 | 219. 30. conscripterat. 54. 5. confecravere. 127. I. confectari. 234. 17. consederant. 105. 2. confederat, 106, 20. confedêre. 144. 18. confediffe. 107. 8 | 151. 17. confedit. 51.17 | 80.1 | 104. 7- 137. 25 203. 38. consentitur. 204. 17. consenuerunt. 18. 6. confequetur. 229. 9. confequitur. 222. 32. conserendi. 106. 4. conferentes. 162. 6. comererent. 104. 16. conferturos. 212. 21. confervanda. 6.25 | 29.5. confidera. 191. 1 212. 18. confiderare. 188. 18. confiderate. 42. 20 | 166. II. confideres. 35. 6. confidero. 17. 9 | 44 15 | 53. 2. contilia. 21.19 | 33.15 | 37. 11 | 48. 8, 0° alibi. contilii. 14. 12 | 15. 2 | 19. 6 33.8. 13, 00. confiliis. 22. 12 | 33. 24 67. 31 193, 4 | 223. 2 | 224. 1. confilio. 15. 14 | 22. 25, 26 | 28. 3, 6. confiliorum. 85. 1 | 121.7. confilium. 3. 2 | 13. 17 | 16. 2. 6 19. 19, Oc. confilium-

confiliumque. 118. 15. confiftere. 139. 9. confiftunt. 107. 17. confita. 104 5. confitus. 107. 13. confonet. 229. 4. confpectum. 135.9. confpectu. 119. 2 | 145. confpexit. 32.20. conspicatur. 104. 23. conspici. 7. 14. conftabar. 49. 2 86. 7 195.5. constantia. 49. 17. constantius. 2. 17. conftat. 200. 16 | 224. 22. confternantur. 170. 3. constitit. 176. 17. constituas. 210. 13 | 219. 16. constituendæ. 89. 2. constituerat. 34. 6 | 85. constituêre. 22. 14. conftitues, 213, 14. constitui. 67. 7. conftituit. 21. 24 | 53. 14 | 105. 4 | 140. 11 | 200, 19. constituta. 35. 10. conflituto. 68. 12 | 155. 6. constituunt. 118. 8 | 127. 26 | 154. 17. confirata. 11. 5 | 147. 4. confuefacit. 127. 7. confuera. 74. 4 | 130. 14 | 213. 6. confueram. 145. 27. confueti. 106. 9. confuerudine. 28. 7 | 90. 8 121.8 | 130. 18. confuetudo. 20. 9. confueverant. 103.8. confueverat. 128. 7 | 129. 17. confuevit. 19. 18. conful. 18. 21 | 25. 4 | 36. 10 39. 16, 20, 6. confulam. 73. 2. confulant. 114. 5. confulare. 50. 14. confularem. 234. 11. confulares. 48. 19. confularibus. 27. 13. confularis. 40, 19 | 82. 17 | 226. I7.

confularia, 27. 5. confulariam. 13.18 | 15. 10 | 19. 7, 6%. confulatus. 21. 18 61. 31 88. 5, Oc. confule. 37.19 39. 26 |43. 16 | 84. 16, 0%. consulebant. 223. 3. confulebat. 96. 10. confulem. 19.9 | 34. 13 | 39. 3, 60. confulendo. 46. 23 | 47. confulens. 91. 24 93. 13. consulente. 38. 4. confulere. 144. 6 | 158. 16 178. 9. confuleret, 128, 26. confuleretur. 68.11 82.13 150. 13. confules. 15. 8, 15 | 20. 19 23. 3, 00. confuli. 21.23 | 22. 3, 17 | 23. 7, 00. confulibus. 14. 3 | 15. 7 | 16. 2 | 31. 6 | 84. 1. consulis. 42. 7 | 86. 5, 7 | 135. 3 | 138, 8 | 140. 7 | 142. 16 | 160. 13. consulite. 82. 8 | 198. 5. confulitur. 73. 15. confulta. 66. 15 | 138. 13 | 152. 18. confultaque. 186. 20. confultabant. 6. 24. confultant. 40. I. confultare. 44. 19 | 192. consultas. 212. 18. confultationibus. 83. 22 confulto. 2. 7 | 34.19 | 112. 27 | 116. 14 | 139. 2. consultor, 134, 18. confultorque. 149. 9. consultorem. 183. 5. confultoribus. 116. 9 164. consultorum. 216. 3. confultum. 40. 11 | 154. confultus. 84.9 | 114.23. confuluerint. 40. 7. confulueris. 2. 7. confuluifie. 31. 1 214. 2. confuluifti. 226. 24. confulum. 183. 6. confulunt. 111. 16 210. 2.

confumete. 10. 10 213. 3. confumierat. 160. 14. confumii. 177. 15 | 178. confumta. 83. 7 | 177. 5. confumtis. 114. 19 | 139 12. confumtus. 144. 7. contactu. 165. 17. contagio. 9. 9. contemnant. 131. 20. contemnere. 73. 16. contemnetur. 163. 3. contemnit. 89.9 133. 13 237. 9. contemnitis. 48. 10. contemno, 222, 7. coutemnunt. 131. 10. contemisse, 214. 18. contemto. 69. 4 | 164. 13. contemtor, 115. 16. contemtus. 73. 3. contendat. 60. 14. contendebant. 204. 13. contendere. 67. 29 | 212. contendisse. 48. 26. contendit 9. 14 | 29. 11 | 67. 30 | 192, 10. contendunt. 193. L. contentio. 61. 11. contentione. 27. 17.

contentionis. 31. 16. conterere. 5. 2. continenti. 206. 4. continentia. 3. 2 continuare. 18. 10 94 continuisser. 207. 30. continuit. 74. 4. contracta. 162. 5 | 197. 18 contrahit. 144. 15. contrarius, 207. 15. contremuerat. 156. 1. controverfiarum. 176. 19. contrudi. 233. 24. contubernio. 116. 6. contulerant, 137. 10. contumelia. 128. 15. contumeliam. 38. 12 | 111. 27 | 162. 22 | 218. 13. contumeliarum 117-7 162

O G

œ

C

CO

CO

CO

CO

contumeliis. 189. 11, contumeliifque. 28, 5. contumeliofa. 79. 21. contumeliofum. OCABULORUM.

consumeliofum. 117. 1. consumeliofus. 127. 12. contundere. 212. 23. conturbare, 106. 1 | 126. conturbaret. 18. 11. nturbari. 31. 4. onturbatis. 144- 7, 15conturbavit. 217. 14 contusæ. 101. 1. convenas, 191. 10. convenerant. 16.5. convenerat. 96. 16 | 203. convenère. 6. 11 | 14. 6. convenerunt. 66. 8. conveniet. 215. 18. convenire. 133. 22. conveniret. 83. 3. convenisse. 16. 18. convenisset. 186. 32 convenit. 42. 16 96.5. conveniunt. 34 23 | 127. conventione. 199. 18. conventam. 154. 24. conventu. 67. 5. conventum. 19. 14 | 192. conventura. 128. 29. conventus. 23. 11 | 86. 5. converfa. 125.18 | 130. 10 | 166. 11 1226. 16. converso. III. 24. converfus. 84. 24. converteret. 121. K. convertiffe. 191. 9. convertit. 7. 2 19. 16. convitiatori. 229.8 convicti. 11. 201 48. 16. convictos. 42. 15. convivis, 212. 15. convivis, 7. 11 | 60.1 | 134. convivio. 203. 25. convivium. 133. 18. convocat. 14. 5 | 22. 8. convocato. 39. 17. convortere. 180. 1. convortir. 146, 17. coopertum. 70. 14. pertus 20. 5. coortus. 126. 11. sopia. 3. 12 | 8. 7 | 9. 17 | 14. 16, Crc. ppie. 27. 15 | 51.6 | 216.

78.

39

131

3.

12.

I

74

94

9-

11

62

um.

am. 106. 30 110. 6 128. 7, 21 | 154. 9. copiarum. 104. 8 | 107. 3. copias. 7. 18 | 51. 4 | 55. 8 | 67. 25, 0%. copiis. 29, 3 | 34.6 | 48. 26 |51. 29, 06. coquum. 133. 19 coram. 64.19 153-5 186. Corduennos. 202, 28. coria. 192, 27. coriis. 137.18 140. 15. Corneliis. 37. 1. Corneliorum. 50. 14. Cornelius. 14.11 | 22. 13 | 161.20. cornibus. 105. 7. cornicines. 169. 33. cornicinum. 140. 8. Cornificio. 37- 7coronam. 175.8 corpora. 26. 7 | 141. 13 | 146. 11, 66. corpore. 1.4 | 8.8 | 55. 13 | 58. 6, 676. corpori. 197. 22 | 226. 9| corporible. 112. 25. corporis. 1. 5 | 2. 6 | 5. 13 | 19. 16. 0°c. corpus. a. 10 | 3.8 | 5.15 | 6.23, 0°c. correcta. 141. 15. correptis. 15. 16. correxit. 232. 22. corrigas. 59. 7. currigendaque. 222. 16. COTTIGI. 48. 10. corregue. 214. t. corruiffent. 214. 17. corrumpebant. 174. 31. corrumpendum. 62. 8. corrempere. 34. 19 95. 51 110, I. corrumpit. 143. 7. corrumpant. 124. 26. corruperant. 116. 16. corruperat. 97. 1 148. 16. corrupère. 77. 6 | 222. 22. corruperunt. 165. 4. corrupisse. 132. 10. corrupit. 138. 18. corrupta. 4.10 11. 15 49.

4 124. 23 | 159:9 214. 10 corrupce, 162, 11. corruptam, 120, 14. corrupti 6. 2 | 91. 7 | 131. 19. corruptio. 199. 5. corrupris. 10.6 | 85.2 | 159. 5 | 212. 26. corruptiffumi. 165. 8. corruptor. 207, 14 corruptorem. 211. 15. corruptos, 95. 12. corruptum. 92. 9. corrupturum. 92.7. corruptus. 86,23 | 210, 23 | 226. 2. Corfa. 173. 8, 10. Corycum. 170. 29 171. 2. Cofa 201.13. Coff. 137, 1 | 158. 6 | 181. Cotta. 180, 12 186, 16 1 197. 23. Cottam. 15. 15 | 190 7. Craffi 226. 17 232. 20 1 234. 2. Craffo. 16. 7 31.6 37.8, 21 38. 2, 8. Graffum. 15. 1 37. 25 | 38, Craffus. 38. 10. creandis. 221, 7. crearetur. 97, 17. creati. 179. 20. creatur. 220. 25. creberrumos. 151. 13. crebras, 102. 3. crebris, 144. 18. crebritate. 100. 19. crebro. 105. eredebant, 10, 2 | 149. 10 | 213. 12. credebar. 20. 17 [21. 1] 22. 2 32. 12. credebatis. 181. 5. credendo. 159. 23. eredens. 16.19 | 25.18 | 124. 10 | 186. 20. credere. 24. 6 | 102. 24 | 121.21 |138.15 | 151. 9. 18 | 152. 4. crederent. 15. 1 25.8 94. crederet. 123. 11 152. 11 204. 72. credi. 43. 17. credibile.

credibile 5. 16. credibilia. II. 4. crediderant. 124. 8. credidi. 225. 21. creditis. 131.15. creditori. 213.9. creditorum. 211. 2. creditum. 21. 10 210. 24. creditur. 13. T. credo. 46. 5 | 59. 16 | 137. 6 220. 30. creetur. 221. I. creffere. 9.8 | 15.4 | 60. 11 62. 15 69. 21. crefceret. 109.25. crefcit. 229. 27. crescunt. 65. 16. Creta. 202. 15 | 205. 11 | 206. 3. Cretenies. 189.20 190. 3. Creticus. 23. 13. creverant. 43. 7. creverat. 40. 10. creverit. 7.8. crevit. 8. 22 9. 1 31.18 43. 4. crimen. 229. 15, 23. criminando. 31. 9. criminantur. 183. 9. criminari. 126. 15. criminibus. 27.14. criminofe. 116. 12. Crifpe. 229. 1231. 14234. Crifpus. 229. 29. Crixo 208. 22. Croco. 175. 5. crocum. 170. 29. Crotoniensem 35. 1. crucem. 71.3 cruciatum. 42. 9 | 121. 3. cruciatus. 41. 16 82. 7 161.21 | 196. 21. crudele. 9. 10 37. 14 42. crudeles. 213. 20. 86. 12 211. 9 212. 6. crudeliaque. 9. 30. eradelior. 160. 15. crudelis. 13. 13 1 24. 11 † crudeliffumam. 227. 18. crodeliffume. 224. 7. crudeliffumis. 48. 3. crudelitas. 41. 15.

crudelitate. 26. 8 1 10. crudelitatem. 9.3 crudelitati. 227. 20. crudeliter. 31. 16. cruentæ. 222. 5. cruentam 13.7. cruentaverat. 146. 20. cruentis. 88. 9. cruentum. 37.4. cruore, 41. 5. Crura: 207. 10. cubiculorum, 234. 14. cui. 18.7 | 20. 9 | 29. 17 | 37. 1, 15, Oc. cuicumque. 222. 24. cuidam. 92. 14. cuiquam. 5.16 | 12.10 |24. 6 | 26. 10, 00. cuique. 2. 11 |27. 13 | 101. 14 160. 11, 00. cuivis. 128, 25. cujus. 5. 10 12.13 25.10 33. 17, O'C. cujuscumque. 32. 13 | 45. 4, 15. cujufdam. 38. 17. cujulfibet. 5. 16. cujufquam. 69.21 76.4 | 142.16 171.18 324. 24. cujnfque. 12.5 | 20. 24 | 22. 22] 24. 2, **6** cujulvis. 15. 3. culpa. 12.1 |28.4 | 81. 14 | 141. 15. culpam: 58. 1. culpas. 230, 27. culpabuntur: 242. 2. culpavi. 231. 32. 1. cultorem. 108. 14 | 192. 9. cultores. 75. 19. cultoresque. 102. 19. cultoribus. 104. 5 | 198. 24 201. 18. cultorum, 169, 25. cultu. 30. 16 | 37. 15 | 62. 5 91. 16, 00. cultuque. 141. 18. cultus, 11. 8 123. 21 177. 1 203.6. cultufque. 125. 18. Cumas. 204. 37. cumque. 6. 10. euncta. 8. 24 | 30. 5 | 33. 24 | 35. II | 42. 9, cunctaque. 185. 12.

undie, 58. 7 212. 27. conclam. 179.20. cunctamini. 47. 6, 12 4 cunclando, 167. 14. cunclante. 114. 5. cunctari. 143. 5. cunctas. 8. 1. cundatus. 155. 4. cunctentur. 68. 6. cundetur. 35. 9. cuncti 41. 12 | 55. 19 95 15 | 109. 24, 60 cunctique. 178. 24 cunftis. 66.9 189.1 | 219. 9 223. 7. cunctos. 114 9 144 15 145.5 192.22 221. cupere. 9. 19 | 10. 11 | 12. cupida. 37. 10. cupidam. 22. 20. cupidine. 77. 19 | 82. 24 Ore. cupidinem. 62. 17. cupidinibus. 57. 10 | 120. 13 165.8. cupidinis. 139. 20. cupidior, 142, 1. cupidifime. 33. 6. cupiditate. 2. 11 233. 19. cupidiratem. 237. cupiditaribus. 5. 18 232. 14: cupiditatis. 19. 11. cupidius. 198. 18. cupido. 4. 11 | 7. 8 | 9. 1 11.10, 6. cupidum. 118. 7 142. 1 147.12. cupiebat. 5. 19. cupienda, 115.20 | 215.12 cupiens, 161, 18 | 175. cupienti. 116. 17. erpientibus. 208. 23. cupientiffima. 128. 32. cupientislumus. 200. 5. cupit. 146. 26. cupivifie. 214. 18. cupiunda. 59. 4. cupiunt. 168.8. cupiuntur. 200. 3. cur. 230. 4 234 2 cura 30.9 | 36. 2 | 58. 3 79. 1 | 63. 9, 0°C. curabant. 8, 16 | 175. 4 curabat

(

curabat. 103.1 |112.16.47 137. 18 147. 16. cure. 6. 24 | 19. 14 | 42 10 71. 8, 00. curaque 198. 27. curam.88.17 160. 3 196. 18, 00. curant. 168.6. curare. 54. 1 71. 18 128. 19 | 130. 4 curaret. 111. 3. curata. 200. 8. curatiffume. 74. 10. curator, 131. 7 | 153. 22. curemus. 213. 8. Curetes. 200. 13. curia. 16.4 25.15 73. 14. curiam. 34. 21. Curii. 20, 12. Curio. 173.4 | 181.7 | 186. 27 | 192. 1, Eurionem. 163. 18. curis. 187. 1 | 222. 28. Curius. 14. 19 20. 4 21. 19 / 22. 16. curibus. 205. 22. curlu. 62. 9 | 138. 2 | 199. 27. curvatus. 206. 24. Curubis. 199. 12. custodem. 189.11 226.19, custodiæ. 117. 2. custodiam. 39. 18. custodiis. 188, 13. custodibus. 36. 11 | 173. cuftodiis. 37. 6 39. 20 46. 8. Cyrene. 78.5. Cyrenenies. 125.25 | 126.8 17. cyrenes. 199, 2. Cyrus. 2. 12. Cyzicum- 186. 6 | 190. 9 107.19.

19.

2.

bat

Ser within by

D: 33.7 4 39 19 44 dabator. 150. 10.10 1110b Dabarem. 154. 192 Dabar. 152. 13 1153: 12.

R. 43. 11 | 208. 12 dabo. 229. 12, 25 Dædalo. 204. 364 Dædalum. 173. 18. Dalmatas. 207: 6. Damafippi. 43: 12: 550115 Damasippique 165. 11. Damalippum. 43. 6. damna. 89.12. damnatis. 44. 3. damno. 30. 10. danda. 211. 18. dandis. 6, 21. dando. 49. 14 74. 11. dant. 34. 26 160. 7 217. dantur. 185. 15. Danubium. 199. 22. Dardania. 205. 7. Dardaniam. 173.5. Dardano. 205. 7. Dardanorum. 205. 8. dare: 16.4 | 51.4 | 57.9 | 102. 21, 0%. darent. 23. 2. daret. 154. 26. dari. 219. 30. dat. 32. 14 | 35. 4, 8 | 54. data. 35.2 [37.18 | 113. 19 127. 20 161. 10 | 209. darim.128.13|161.23|190. 5 | 193. 17. daris. 113. 15. dato. 80. 4 | 95.5 | 104 17, 06. datum. 101. 18, datur. 59.5 68.12 133.17 178. 7 197. 90 10000 daturum. 186, 33darus. 57.10 [15610] 177, 16 199,600 il argab debeat. 294. 22. debebat. 39. 2. debent. 188. 189 debere: 115, 20 | 128,23 | deberem. 153. I5. deberent. 142. 14debererun 154.10. deberi 69. 8. debet. 234. 12. debetis. 229, 12, 17, 25. debitis 69. 9. debitores, 211, 5

debitorum 233.17. debitos. 133. 14. debuit. 233, 11. decebat. 164. 7 | 170. 20 | 215. 8. decedere. 93. 16. decederent 84. 11. decederet. 96. 3 decem. 74. 5 |84. 11 | 96. 3, 600. decembr. 15. 14. deceptum. 204. 32. decere. 86.15 | 119. 9 | 151. decernere. 42. 6 | 46. 16 | 109. 15 224. 4. decernit 29, 15 | 37.5 | 38. 4 96. 13. decernite. 168. 9. decernitur. 67. 8. decernunt. 150.1 | 223. 10. decernuntur. 39. 10 | 84. decefferat. 139, 22. decessère. 79.7. decesserunt. 230. 14. decessisse. 81. I. deceffit. 94. 8 | 97. 26. ecet. 1. 2 | 40. 2 | 41. 14 64. 18, Oc. decima. 143. 11. decimum. 153. 9. decipi, 184. 7. declarant. 82. 2. declarantur. 20. 19 | 36, 2. declarati. 84. 2. declaratur. 115. 7. declinando. 174-31. declivem. 75. 10. decorabant. 10. 15. decore. 146. I. decore. 149.2. decori. 78. 2 | 122. 8 | 134. 1 215.6. decoribus. 177. I. decoris. 7. 10 | 49. 21. derreta. 34.17 | 66.16 | 81. 19, 00. decretæ. 84. 2. decretis. 26.12 | 30.1 | 129. 16, 0%. decreto. 23.12 84.12 114. 11 195.11. decretorum, 164, 16. decretum. 42. 18 | 43. 18 | 48. 22, 66.

decreverat. 39.22 Tol. 11 114. 23, Oc. decrevere. 24. 1 84. 10 164 7: decreveris. 224. 13. decreverit. 97. 12. decreverant. 164.20. decrevi. 9. 1 | 28. 4 | 59. 16 | 216. 14. decreviffe. 153. 10. decreviltis. 52. 23. decrevie 29. 2 | 64. 2 | 79. 21. decuerint. 104. 14. decuit. 71. 1 72. 11. decus. 18.17 21.7 52.13 59. 11, Oc. dedecora. 30. 12 | 89. 12. dedecoravere. 134. 6. dedecore 73.5 196.8 197. 8 212. 16. dedecores. 177. 2. dedecori. 222. 3. dedecus. 18.4 | 89.4 | 221. dederant. 15.9 202 189. dederat. 16.8 | 93. 12 | 203. 2 233. 13. dederent. 1 2. 11. dedere. 103. 16. dedêre. 198. 17. dediderant. 123. 30. dedidiffet. 91. 13. dediffe. 198. 4. dediffis. 197. 6. dedit. 36. 1 | 43. 5 | 48. 3] 61. 22, 0%. dedita. 92. 16. dediti. 3. 6 38. 14 108. 24 134 3 deditio. 89. 10 114. 15. deditione. 83.9 93.21 117. 18 124. 4 deditionem. 83.14 | 85.13, 15, Oc. deditionis. 85.11 102. 24 deditis. 198. 30. dedicuius. 89. 8. deditum. 84. 11. dechtus, 11: 14. dedogue. 197. 24. deducendis. 99. 9. deducit. 50.7 | 53.10 | 105. 9 1 107. 5. ducia. 167. 16. deductus 96. 16 | 157.21.

deerant, 21, 17. Cerravit. 178, 26. deelle. 18. 10 | 57. 5. defecerant. 11. 12 | 113. 9 117. 19. defecerat. 110. 16. defectionem. 197.12 202. defendant. 104. 12 11c. defendas. 20. 8. defendebat. 159. 7. defendenda. 180, 10, defendendum. 46. 11. defendere. 109. 4 | 185. 4. defenderent 31.13. defenderet. 95. 14. defendit 164. 5. defendit 35. 19 226.5. defenditis. 164. 15. defenduntur. 166. 13 defenfabant. 112. 21 143. 13defenfabaneur. 83. 8. defenfat. 222. 29. defentionem. 28. 3. defeniores. 86. 22. detenforibus. 81. 4. defensum. 160. 11. defenfas. 186. 30 202. 18. defeffi. 209. 7 | 216. 17 | 222. 35. defeffis. 32. 6 | 144. 24. defeffes. 126. 4 212. 21. defeffes. 73. 4 154. 16. deficerent. 106, 200 deficit, 220, 20. defluens. 173. 29. defluxère. 58. 1 | 211. 1. deformatus. 69. 19. deformentur. 209. 9. defuit. 190. 10 | 196. 15. degredi. 105. 10. degredientem. 173. 13. degredientem. 173. 13. degreffin. 192. 20. favillent. 19. 18. deline 67. 30. dehonestamento, 200. 10. dehonestamentum. 162.17. dehorrantur. 86, 18. dehortatur. 81. 20. dein. 4.2 | 9. 1 | 25. 15, deinceps. 78.6. E 55. 7 73. 14 76. 14, O albi plus.

infuper. 171, 13. delaph. 196. 8. delatus, 204, 37. delecta. 102. 26. delectæ. 186. 30. delecti. 6. 22. delectis. 104.9 106 1 109. 6 110. 16. delectum. 29. 15 | 233. 4 delectus, 167. 15. delegebant. 174. 3. delegit. 81. 9 140. 9 148. delenimenta, 181, I. deleta. 64. 1. deletam. 97. 23. deleti. 178. 4. deliberari. 164. 12. delibuta. 226. 13. delicis. 24- 10. delicia. 4- | 59-7 | 91-51 95. 3 | 214. 5. delicti. 45.11/83.23 | 150. delictis. 102. 6. delicto. 46. 24 1 96. 91 148. 9. deligeret 152. 18. delinquere. 180. z. deliquere. 41. 10 | 47.8 130. 6. deliquifiet. 84. 14. delubra. 10. 3, 15. demendo. 213. 10. dementes, 228, 12 dementia. 52. 36. dementia. 59. 10 dementiam. 33. 24 | 166. 9. demeres. 147. 17. deminutæ, 219. I. demiror. 207. 2I. demilli. 41. 10. demiffo. 25. 7 144 3demissum. 175-7demiffus. 50. 12. demito. 220 25. demitte. 148. 7. demittebant. 174. 29. demitur. 197. 21. demolitur. 192. (2. demonstrari. 206. 3 demonstrari. 232. 1 demicrat. 175. 12. demieris 212.25 | 234 19 220.21 221.12 emfi. 189. 22.

demtis 225, 19. dempto. 185. 2. demum. 2. 15 | 3. 10 | 11. 3, Oc. 'denas. 127, 17. denegare. 49. 18 213. 3. denique 18. 15 | 73.17 | 77. 13, Oca dent. 169. 4. dentque. 33. 20. Dec. 175. 8 | 200. 32. Deorum 8. 14 10. 14 15 47. 14. 5°c. Deos 6 2 | 26. 6 | 41. 5 | 42. 11, 6 alibi. depelli. III. 19. dependens. 193. 6. deponas 211. 7. deponi. 128. 25. deportarunt. 201. I. deportavit. 228. 6. depravata. 73. 16. deprecati. 150. 7. deprecor. 82. 7 | 197. 21. deprehendant. 35. 13. deprehenfi. 37. 22 | 39. 22. depreheniis. 36. 4 | 47.7. deprehensus. 93. 6. depreffus. 50. 9. deprimebantur. 170. 19. descendens. 140. 21. descendent. 105, 16, 20 | 140. 4. descendere. 194. 8. descendit. 67. 2. descensus. 51. 17. describere. 224. 11. descriptio. 224. 10. desenuisser. 169 23. deferam. 130. 15. deferendo, 215. 14 defererent. 86. 12 | 95.5. deferet. 100. 6. deferta. 194. 4 | 138. 13 | 169. 25. deferrum. 140. 23. defertus. 35. 19. deserverant. 192. 31. deseruêre. 196. 17. descruit. 120.2 | 199. 17. deferunt. 223. 18. defideranda. 69. 9. defideres 224 7defidia. 3. 2 | 5. 3 | 49.4 121. 22. defidie. 231. 5.

defignati. 11. 8 | 100, 8.

8.

51

10.

gnarum 42. T. gnarus 21, 15 39. 20 83. 20. define. 234. 17, 18. definent. 215. 11. definere. 128. 24. defineret, aus. 33. definet, 219, 18, delitteret. 83. 6 | 173.24. despectantem. 201. 20. delpecti. 70. 1 | 164. 21. despectum. 232. 25. despectusque 161. 8. defpiciens. 66. 11. despicient. 131. 16. deftinaris. 180. 8. defunt. 9. 14. deteriorem. 220. 17. deterius. 203. 34. deterrentur. 144. 16. deterrere. 106. 7. deterrumi. 212. 10. detineatur. 214. 11. detinuerat. 5. 5. detracta. 192. 27. detrahi. 164. 16. detrectant. 108. s. detrectantibus. 208. 7. detrimenti. 23. 3 | 169. 4. detrimento. 37. 13 | 108. detrufus. 171. 14. deturbat. 174. 28. devicerunt. 207. 23. devictis. 42. 23. devictum. 82. 15. devorato. 234. 4. devovent. 202.6. Deam. 18.4. Daum. 183. 5. demera. 53. 13 | 66. 11. dextimos 145. 15. dextra. 53. 17 | 105. 22 | 146. 26 176. 4 destram. 65. 9. dextri. 176. 10. dextris. 52. 14 dextro. 105. 5. dextrum. 172.20. dicam. 15.7 | 76.1 | 86. 16, 60. dicant. 16. 13. dicat. 210. 11. dicatur. 159. 9. dicebant. 206. 12. dicebantur. 34. 11 | 75. 19. dicebat. 23. 8 | 27. 18.

dicebatur. 74 1 dicendi. 44. 12 | 92.8 | 229 . 7 | 234. 19. dicendum. 204. 21 | 232. dicentem. 210. 18. dicentur. 224.5. dicere. 3. 13 | 8. 9 | 20. 71 36. 17, Oc. dicerem. 134. 13 | 232. 2. dicerent. 19.15 39.5 114. 7 | 151. 19 | 224. 2. diceret. 37.18 | 40.12 | 233. 25. dicet. 89.5. dici. 101. 19. dicit. 153.7 | 201.6 | 205. 9. 18, Oc. dicitque. 137. 15 | 151.61 154. 19. dicitur. 20. 25 | 41. 14 | 64. 19, 06. dico. 230. 16. dicta. 4. 3 | 73. 16 | 79. 21, 0%. dictas. 173-5dictatorem. 194.8 | 228. dictis. 4. 1 | 127.26 | 2112 dicitare. 19. 19 | 129. 3. dicto. 116. 9. dichu, 211. 3. dictum. 16.17 79.6 | 134. 25, OC. dicturi. 141. 19. dicundo. 91. 1 | 218. 12. didicerat. 146. 17. didici. 131. 10 | 133. 3. Didio. 200, 6. diducta. 83. I. die. 16. 4 | 68.12 | 80. 7 | 85. 14, Oc. diebus. 36. 18 | 66.7 | 68. 3 | 81. 12, 66. diei. 80.2 | 106.15,30 | 151. 5 | 171. 8. diem. 23. 10 | 29. 13 | 3% 16, 00. dierum, 133, 26, dies. g. 22 [15. 21] 17. 8] 10. 22, O' alibidifferent. 185, 1, difficile. 33.6 | 130. 15 | 198. 21, Ov. difficilem. 138. 21 | 140. 6. difficiles. 133, 18. difficiliarem.

UINI

difficiliotem. 143: 14. lifficilis. 138. 9. ifficillimum 63. 12. mailumum. 65: difficultare. \$1.15 101:21 144. 16. difficultates, 137.7 210.7. difficulter, 12.4 diffidens, 35. 21 100. 12 107. 10 | 123. 18. diffidenti 91. 12. diffidentia. 145. 23. diffidentiam. 112. 27. diffidere. 24. 11 102. 9. diffiderent, 94. 2 1 105. ligna. 5.6 | 40. 19 | 114 18 168. 9 209. 8 216. dignis. 42. 22. dignitas. 40. 18 218. 16. dienitate. 197. 6 218. 12 271. I, 9. dignitatem. 49. 14 98. 3 164. 46 216.12 223. dignitari. 48.5 | 91. 23 | 162. 11. dienitatis, 28.6 |29. 5 |55. 10 230. 4. dignos. 29. 3. diguum. 40. 15 | 49. 19 | 50. 14 64. 13 80. 14 IS4 3. dignus 115. 9 231. 12. rediens 140, 22. rediuntur. 80.26 154 18. digreffæ. 201. digreffi. 77. 8 162. 10. digrefios. 126. 15. Dii. 147.15 | 164. 10 | 167. 13 215.27. Diis. 13. 4 | 47. 12 | 48. 5 | 71. 17, O.c. entur. 168. 13. dilabi. 224. 20. dilabitur. 76. & dilabuntur. 51. 11 | 58. 9 | 65. 17. dilacerata. 98 6. diapía 84. 22. dilaplo. 94.6. dilapfus. 219.9. dilargiris. 159. 12. dilata 190. 5.

dilatant. 206. 28. diligenter. 70. 16. diligentes, 232, 34. diligentia. 42. 7.
diligentiffame. 141. 20. dimidia. 116. 12. dimiferat. 23. 23. dimisère. 40. 13. dimilit. 19. 14 22. 1 164. 9 192. 20. dimiffurum. 161. 1. dimittatis. 47. 9 90. 7. dimittent. 224. 6. dimittere. 64. 1. dimirti. 44. 7. dimittit. 33. 12 | 93. 14 | dimitruntur. 172, 23. dimotis. 212, 19. dimoverat. 99. 7. diremit. 16.6 | 113.6. diripi. 226. 1. diripicbant. 98. 10. diripuere. 189. 15. diruunt. 18. 12. Dis. 2. 1. discebat. 7. 9. difcedant. 27. 10. discodere. 29. 14 | 80. 14 | 201. 6. discedit. 92. 13 | 110. 14 | 113. 9. discedunt, 67. 24 84. 13 108. 16 | 109. 10 | 110. disceptarent. 66. 9. disceptat. 221. 6. discerneres. 21. 8. discerneret. 126. I. disceferat. 30. 3 38. 19 55. 22. difcessère, 83. 7. discesserint. 211.4. discessio. 158. 12. discessifict 32.4. difceffit. 50.4 232. 23. disciplina 101. 9 220. 13 222. 7. disciplinis. 231. 2. discipuli. 207. 4. discordia. 5. 14 | 65. 16 | 158. 10. difeordis. 167. 4 212 | discordiam. 224. 19. discordiarum. 158. 20.

Moordian 8, 13 | 125, 22 | 182. 9. 5 15 difcordiofum 118.6. difereta. 206. 13. diferimen. 46. 26. difermine 171. 12: discubuere. 187. 8. disjecerat. 55. 14. disjecta. 217. 8. disjecta. 226. 22. disjectos. 106. 7 | 107. 20. disjectus. 204. 23. disjunctum. 189. 17. disjungebat. 138.22 disjungitur. 192. 11. dispalata. 219.11. difpari. 6, 12. difparibus. 106. 27. difperfa. 98.7. dispersi. 106. 12. difpersos. 144. 14. dispertit. 105.7 | 112. 7. dispertiverat. 103. 2. dispolitis. 39. 16 | 50.7. diffentio. 94. 10 | 99. 21 218. 1. diffensione. 92. 16. diffentionem. 67.6. diffensiones. 158. 1, 12. diffenfionis. 231. 16. diffentirem. 4. 10. differendum. 179, 12. differere. 6. 7 | 42. 6 | 100. 6 142. 8 147. 10 215 20. differerent. 66. 14. differtiffumus, 157. 4differui. 222. 16. differuille 4. 16. differuit. 46. 5 | 86. 17 129. 18 154. 6 19 1 7.4 differunt. 41. 18. diffidere. 192. 4. diffimili. 6. 12. diffimilie 133. 13. diffimiliter. 136. 24. diffimulande 29-6. difficulariem 36.222
difficulariem 36.222
difficulariem 36.222
difficulariem 36.222
difficulariem 36.222
difficulariem 36.222
difficulariem 36.222 difunière. 224. Z. distrabieur, 127. 18 diffribuatur 224. 9

d

d

di

di

di

div

div

div

divi

dive

dive

AOG VOR TOR A W

diftribuendam. 62. 8. diffribuerat. 50,20 137. 18 146. 7. diffribuerentur. 24. 2. diftringi. 202. 13. difturbantur. 166. 13. disturbatur. 167. 8. disturbayerunt, 220. 3. difturbavit. 217. 7. ditionem. 17.11. ditium. 185. 14 diu. 2. 5 | 33. 13 | 95. 3 101. 15. 0°c. diuque 171.6. divelli. 41.2. diversa. 6. 3 | 157. 8 | 176. 14. O.c. divertes. 27. 17. diverfi. 2. 10 17. 8 67. 17 | 135. 18. diverfis. 39. 11 49.8 172. 14. divertifiumas. 131.21. diversius. 55. 15. diverso. 46. 6. diversos. 102. 14. diverfum. .75. 18. dives. 221. 5. dividantur. 204.27. dividerent. 74- 7dividi. 67. 6. dividit. 78. 5. divina. 10. 11 | 61. 11 | 88. 3, 000. divinam. 138. 16. divino. 224. 23. divifa. 34. 11 | 138. 7. divilam. 218. 21. divin. 77. 5. divisione. 74. 14 | 75. 7 | diviso. 79. 7divite. 49. 21. divitem. 189. 18. divites. 30, 16. divitiz. 8. 26 10. 7 11.6, divitiarum. 2. 4 40. 12 74. I, Oc. divitias 7. 15, 17 | 18. 8, divitiis. 10. 9 | 18. 6 | 37. 25, 60. divorfi. 106. 6 | 109.25 | 146. 4. divortis 90. 5 divorius. 82. 23.

na. 165. s. diatius, 32.6 | 52.9 | 112.11, disturna. 24 5 211.7, 9. diuturnitate. 116. 16. diuturnitatem: 177.5. diuturnoque. 126. 2. divulgatur. 67, 22. divulgavit. 86. 4. dixerat. 39.24 114, 25. dixere. 59.14 141.21. dixerit. 41. 19. dixerunt. 40, 22 | 234, dixi. 50. 4. diximus. 13.7 51. 15 86. 10 | 92. 9. 0 c. dixisse. 42.1 | 93. 17 | 116. dixit. 33.4 53.9 116.2. docendumque. 179. 12. docent, 205. 22. docere. 14. 4. docerent. 67. 28. docent. 22. 9 119. 8 304. docta. 21. 5. doda. 231.8. docti. 106. 4 | 149. 11. dodiffime. 141.23. dochiffumorum. 157. 7. doctoribus, 133. 4. doctus. 67.16 | 133.5 | 170. documus. 104. 7. docuit. 209. 5. documenta. 8. 17. dolendum, 72, 12. dolens. 32. 20. dolentia, 129. 4. dolere. 153. 15. dolle 9. 14 12. 4 62. 20, dolo. 94. 6 105,3 152. 1, Or. dolor. 217.24. dolore. 22. 20 79. 17 196. 6 | 128. 18. dolum. 22.18 67. 3 120. 3 189. 5 191. 17 221. 20. dolus. 21. 17 | 103. 4 | 107. 25 | 184. 9 | 219. 18. domefficum. 230. 25. domesticus. 226. 13. domi. 6. 5, 18 | 4. 10, 14 | domique. 98. 8.

dominandi 2. 11 27. 1. dominantur. 231. 10. dominari. 90, 3 | 217. 8. dominatio. 218, 19. dominatione. 33. 21 179. 16 181. 12. dominationem. 1. 19 88. 17. Oc. dominationemque. 7. 1. dominationes. 150. 4 dominationis, 14.13 37.19 89. 13, 00. dominatur. 7. 20 40. 5. dominatus. 181.7 dominis. 162. 4 208. 195 dominorum. 88.7/187.14 dominos. 180. 8 1 191. 191. dominum.133.51 | 187.11. dominus. 219: 8 /234 3 Dominii. 222. 401 . moot b Domitio. 218. 6. domitium. 169.18 |227.21. domo. 30. 13 | 36. 9 | 67. 10, G.C. domorum. bre. 15.2 3 3000 domos. 10. 13,334 18. 10 41. 4, O'C. 11 . SEE T domuerat. 7. 13.02 mum. 9. 19 12. 8 13. 2, 00. domus. 202/3/2 300/3000 dona. 132. 20 (149.4) 194. 6. donat. 108. 6| 135. 100 donarum. 64. 2. dong. 49. 19 | 61. 10 | 53 17 161.23 1970 19 3/1200 4. donoque. 185, 175 1 donis, 143, 7/148, 16, 5 dormiente. 121. 9 dormientis, 67.17. Drufo, arg. 26 (226.8. duabus. 95, 12 | 209, 0 due. 78. 6 | 192. 16. duas. 16. 190.18 | 67. 24 | 8. 5, 04. dubia. 134. 20 | 140. 20 | dubias. 8. 25. dubie, 147. 6 /189. 16. dubiis. 32. 2 | 40. 1 | 69. 13 | 106. 29. dubio. 45. 8 | 152. 8. dubitabar.

debirabat. 13. Banka Tro dubitabo. 218. 20. dubitando, 34. 18. dubitantibus. 22. 12 dubitare. 123. 10 219.25. dubitationem. 86. 101 114. 19. dubitatis. 47. 7. dubitavere. 142. 7. dubitavit. 171. 15. dubium. 143. 6 | 172. 7. dubius 104. 23 | 186. 22. ducant. 191. 14. duce. 6. 9 | 76. 7 | 140. 13 207. 22. ducchantur. 101. 14. ducebat. 91. 15 | 109. 24 114. 10 | 140. 1 | 151. 10. ducchatur. 159.7. ducern. 104. 13 | 140. 5, O.C. ducenta. 114, 12. ducere. 98.4 ducerem. 69. 1. ducerent. 122, 15: direct 91.3 114.20 123. 7 | 132. 13. duces, 39, 13 | 144. 20 168. 11 | 205. 1 | 230. 31. ducesque. 95.4. duci. 10. 9 | 91. 22. | 175. 17. 100018. 155. 22 | 175. 19 | 198. 15, 29. 1. 193.17 | 186.9 198. 18 | 230. 27. incit. 4.5 | 169, 2 | 208. 19 | 234 6. Incitur. 66, 12 | 108, 16 | 127- 16. inchest. 15. 3 | 16. 12. inchest. 15. 3 | 16. 12. inchest. 95. 1 | 120. 6. incluserat, 9. 22, inclus, 201, 21, 177. 8 200.8. locum. 134- 15. ducunt. 97.22. ducuntur, 124. 25. dulcius. 200. 24. duo. 49.8 | 52.9 | 106. 26 | 125. 12, O'C. duobus. 30.1 | 50.21 | 109. 23 | 148. 20 | 178. 27.

duodecies. 233. 26.
duodecim 34. 12.
duorum. 125. 23 | 174. 19.
duos. 70. 19 | 80. 7 | 81. 9.

Ør.
duplicat. 196. 18.
duplicaverat. 198. 11.
duplici. 186. 29.
duritiam. 145. 28.
Darium. 178. 3.
duam. 105. 19 | 137. 26 | 151.
16.
dnx. 47. 6 | 57. 6 | 61. 15 |
178. 3.
duxere. 189. 14.
duxit. 231. 15.
duxit. 232. 15.
duxit. 176. 11 | 230. 18.
Dyrrachio. 228. 10.
Dyrrachium. 169. 24.

E.

Aque. 95. 15 | 101. 17 | 124. 5. eadem. 4.11 | 17.5 | 24. 11 36. 21, O'c. ez. 121. 4 | 139. 8. ezque. 78. 1. cam. 7.15 16. 17 21. 26 22. 9, 00. eamque. 42.2 | 79. 18 | 173. 15 | 215. 4. eandem. 127. 22. cant. 46. 4 | 87. 8. earum. 21.2 23.7 27. 19 64. 9. Oc. cas. 7. 15 | 10. 7 | 25. 1 | 41. 9, 00. eafdem. 80. 20 | 211. 3. easque. 81. 3. eat. 67. 13. eatis. 87. 6 | 90, 15. ecce. 70, 9. ecquod. 232, 33. edicere. 37. 19. edicto. 101, 23 | 208. 6. edidit. 25. 6. edita. 200. 20. editiorem. 111. 19 | 170. 20. * editioribus. 144. 21. editifumus. 170, 4. editum. 186.29.

editus. 139. 1 144- 12 edocent 108. 2. edocet. 37.21 104. 8 1140. 3 153.6. edocti. 118. 14. edoctus. 35. 11 | 110. 9 154. 21 edocuiffet. 83.20. edocuit. 9. 4 | 228. 5. educit. 119.5. eduxerit. 43. 18. cffari. 234, 23, effecerant. 34. 2 effecerat. 21. 18 | 97. 17. offecere. 189. 12. effecit. 164. 14. effecta. 137.,21. effecturum. 85. 6. efferebaris. 232. 14. efferens. 90. 10. effeta. 49. efficere. 2. 4 83. 3 215. efficiebant, 150. 21. efficiebatur. 12, 3. efficiis. 2131 17. efficit. 70. 14 | 112. 1 | 111 18 | 206. 25. efficitis. 183. efficiunt. 81. 12 effeminar. 9. 16. effosto. 200, 10. effrenatæ. 207. 12. effringere. 67. 18. effugi. 70, 22. effugiatis. 33. 4. effulas. 203. 12. effuse. 150. 19. effuli. 144. 18. effuso. 109. 20. effusos. 135. 19. effufum. 119. 17. egeas. 90. 18. egebat. 144-13. egens. 15. 12 | 71. 9 | 73. 1 110. 26 | 197. 5 | 219.5 egentes. 26. 8. egentia. 136, 22. egenti. 100, 15. egentis. 30. 81. egentisumus. 135. 4 egerat. 16. 19 | 140. 25. egerem. 69. 9. egeris. 227. 24 | 232. 10,

egeflat.

egerit, 92. 4.

ci

Çj

ci

ci

ei

470

cji

e ji

LORUM

egeffas. 11.23 | 18.18 | 30.10 | ejulmodi. 227. 16. 58. 10 | 101. 13 | 167.5. egeftate. 22. 20 | 203. 4. egeftarem. 18. 1 | 46. 25 | 72. 13 | 178.5. egestatis. 19. 11. eget. 2. 9 | 57. 8. egi. 130.17 178.1 197. T. egifti. 225. 11 | 230. 9. egit. 158.8 | 233. 10. ego. 3.9 | 4.5 | 5.9 | 6. 8 | 8. 2, 16, 0%. egomet. 131. 9 | 134. 17 | 153. I4. egrederetur. 102.5 | 112.5. egredi. 101. 11 | 151. 14. egrediar. 54. 2. egredienti. 39. 8. egredientibus. 110. 17. egreditur. 137. 24. egrediuntur. 73. 14. egregia. 28. 1 | 39. 1 | 58. 10 65. 4, 000. egregiam. 49. 2. egregie. 216. 15. egregii. 230. 10 | 232. I. egregiis. 60. II | 115. 12 | 161. 9. egregio. 203. 35. egregios. 204. 14. egregium. 125. 23 | 221. 2. egregius. 20.17 | 48.2 | 128. 13. egressa. 169. 21. egressi. 113.1 | 138.1 | 201. egressus. 36.9 | 93.16 | 139. 16, 19 | 141. 2 | 186. 5. egressusque. 93. 3. eguêre. 43. 20. eguiffe. 153. 16. eguisti. 231. 1. cheu. 70. 1. ei. 13. 5 | 20. 8 | 21. 7 | 34. 4, O.C. eique. 91. 11. ejecta. 70. 7 | 203. 19. ejectus. 69. 22. eis. 85. 7 | 233. 13. eifdem. 217. 14. eifque. 24. 3. ilow. 204. 17. ejus. 12. 2 | 15. 2 | 16. 13, 15, O.C. ejusque. 222. 32. ejuldem. 128.24 | 163. 16 | 208. 22 | 218. 7.

54

10,

elato. 160, 26. Electræ. 205. 7. elegantius: 211 elephanti. 86. 1 107. 22: elephantis. 104. 7 | 107. 3, elephantos, 91. 8 | 97. 5 | 114. IL. elogium. 233. 1. eloquentia. 49. 11. cloquentiæ. r. 18. eloquentiam, 226.10 |230. eloqui. 218. 20. eluere. 233. 4. eluuntur. 229. 22. emebat. 227. 1: ementiendo. 39. 41 emergunt. 193.2. emeritis. 129. 8 | 215. 18. emi. 64. 5. eminebant. 140. 17 | 187. 3: eminens. 193. 7. eminentibus. 139. 23. eminus. 106.3, 25 | 111. 5; 20 141.3 | 146. 11. emissa. III. II. emissæ. 125.9. emissem. 234. 2. emissis. 146. 11. emori. 18. 2 73. 3. empto. 165. 6. emptorem. 93. 18. emptor. 233. 10 emtoribus. 187.16. emundi. 76. 12. emunt. 18. 12. en. 18. 16 | 64.12 | 197. . 23. enare. 179. 5. Enceladus. 205. 11. enim. 42. 3, 17 /72. 12 / 141. 10, O alibi. enimvero. 3. 10 | 18. 4. enifum. 80. 19 | 82. 14. eniterer. 68. 16. enitescere. 49. 20. eniti. 210. 3. enitimini. 66. 4. enumeravere. 41. 1. enumerem. 178. 2. enuntiat. 22. 18. co. 5.6 7.3 11. 14 14. 6 | 16. 4, 10, 00. eodem. 5. 5 | 15.11 | 36. 14,

Edo. 206: 24: eoque. 37. 23 | 49. 3. corum.3. 8 6. 13 8.4 12. 4. 00. cos. 8. 12, 18 | 16. 18 | 30. 20, 000. eofdem. 83. 13 | 88. 1 | 58. 8 | 228. 12. cofque. 32. 15 | 55. 6. epittolam. 121.10, 12 | 187. epulæ. 175. 9. epulas, 118, 13. epulis. 124. 25 | 134. \$. eques. 22. 13. equestre. 112. 22. equestri. 14. 10 | 112. 12. equettris. 192 36 | 201. 9. equi. 86.1 105. 1 106. 9, 14 | 147. 2 | 170. 3. equidem. 41. 15 | 42. 8 | 45. 17, 66: equis. 7.10 |53.11 | 113.13, Orc. equisque. 203. 28. equitare. 62. 8. equitatu. 79. 16 | 104. 9, O.C. equitarum. 105. 7 111.25 112. 6 | 138. 1. equitatus. 103. 3 | 123. 19 148. 18. equites. 16. 14 | 39.6 | 99. 6, Oc. equitibus. 16. 11 | 80 5 83.5,00. equitum. 63. 4 105. 12 .117. 3 | 150. 14. equo. 54. 6 | 121: 24 | 194. equorum. 46. 21 | 114. 12. equos. 12.6 | 100. 14 | 147. eram. 69. 6. erant. 7. 16 | 8. 15,20 | 12. 1, Oc. erat. 5. 7 | 6. 23 | 7. 9, 12, 14, O alibi frequenter. erepta. 31. 3 | 37. 12 | 69: 24 72. 11 | 182.2 | 237. ereptæ. 90. 7. ereptam. 36. 3. creptis. 188. 26. ereptum.

creptum. 134. 7. ergo. 70.4 +115.5 | 131. evadunt. 107. 1. 17, O'c. Ericii. 187. 5. erigere. 81. 6. eripere. 57. 9 185. 9. eriperentur. 37. 24. eriperetur. 128. 16. Cripi. 42. 13. eripiantur. 46. 10. eripiebant. to. 16. eripiendum. 39. 12. cripite. 82. 8. cripitur. 89. 22. eripuit. 27. 6 |71. 1. crit. 42. 18 | 46. 17 | 70. 4, O'c. eritis. 65. 16 | 161. 19. errant. 133. 15. errantem. 447. #8. criafic. 150. 7. crrata. 148. 6. erubuit. 232. 29. eruditus. 141.23 | 231.2. erumpere. 145. 2. erumperent. 34. 17. erumperet. 170. 25. erumpit. 146.27. Crunt. 52. 14 | 90. 11 | 212. 15, Oc. erupit. 201. 25 | 222, 2. eruptionem. 176. 15. es. 65. 18 | 148. 3 | 153. 22, effe. 6. 17 | 21.5 | 10. 7 17.6,11, 60. ellem. 70.15 | 82. 6 | 231. 14, 16. effemus. 17. 14. effent. 22. 5 | 25.11 | 33. 6 104.17, 00. effes. 230. 6, 23. cliet. 11. 3, 10 20. 9 27. 16, Oc. eftne. 161. 14. eftis. 18, 21 70. 1 71. 17 159. 22 | 178. 14. etenim. 18. 7 | 134. 21. etiam. 2. 11 | 3. 13 | 12. 1 18. 10, Or. etiamne. 227. 25, 26. Etruria. 22. 19 | 158. 14 | 165. 12. E ruriz. 21. 26. Etruriam. 164. 23. eradendum. 210. 8. evadere. 196. 10 | 110. 21 | exaginanda. 38. 2.

evasêre. 70. 2. evalerint. 206 35. evenerant. 21. 25 | 148. evenerat. 8. 15/92.22/100.9. evenêre. 158. 1. evenerit. 42. 19 | 118. 25. eveniat. 65. 18 | 225. 23. eveniebat. 108. 14. eveniet. 212.25 214. 12 224. 15. evenire. 117. 11 215.27. evenisset. 194. 7. evenit. 45.1 | 63.7 | 131.3 138. 17 | 210. I. eveniunt. 216. 5. eventu. 109. 16. eventum. 31. 3. eventura. 114. 27. eventus. 9.18 101.8 106. everfam. 225.9. everfum. 162. 19 218. 13. everterint. 215. 18. evertit. 218. 2. eumque. 34. 14 | 38. 5 | 91.3 | 104. 8 | 111. 26 | 201. 7. Eumenem. 189. 9. eunde. 129. 13 | 149. 17. cundo. 63. ro. cundum. 160. 20. cunt. 134.7 | 151. 4. euntes. 150. 19 204. 27. cuntibus 205. 13 evocat. 94. 14. evocatos. 53. 15. evoluat. 215.24. Euphratem. 192. 11 304. 26. Euphratis. 206. 33. Euri. 172. 7. Europa. 75. 8. Europam. 75. 8. exacerbatione. 207. 9: exacta. 62. 14 | 218. 10. exactam. 113.9. exactis. 158. 14. exædificatas, 10. 13. exæquanda. 4. 1. exæquato. 53. 11. exaquatus. 145. 24. exagitabat. 11. 23 | 92. 14 | 114.27.

exagirandi. 129. 17. exagitare. 31.9 | 122. 11. exagitari. 122. 2. exagitatam. 23. 1. exagitati. 165. 9. exagitaverant. 43. 8. exarsêre. 176. 7. exauditique. 176. 12: excelfo. 41. 12 | 216. 3. excellerant. 8. 19. excesserat. 233. 16. exceffit 204. 7. excidantque. 191. 13. excidii. 212. 20. excidio. 1 90. 4. excidium. 118. rr. exciperet. 186. 12. excipitur. 135. 22. excita, 178. I. excita. 30. 19. excitabat. 159. 13. excitam. 13.5. excitant. 52. 3. excitare. 104. 22. excitavit. 126. 12. exciti. 145. 3. excitus. 122. I. exclamat. 146. 18. excruciarum. 83. 14 | 128. excruciatus. 72. 8. excubitum. 145. 21. exempla. 42. 20. exemplar. 233. 15. exemplis. 160.6. exemplo. 43. 17. exemplum. 27. 19 | 35.4 42. 22 | 163. 9 | 188. 28 | 229. 29 230. 13. exequererur. 34. 10. exercebant. 2.10 | 8.13 | 31. 16 | 38. 16. exercebat. 8. 8 | 9. 11 | 169. 8. exercentes. 205. 3. exercentur. 59. 13. exercere. 42. 2 | 158. 16 | 159. 1. exercerens. 217. 25. exercer. 224 16. exercetur. 221, 12. exercita. 97. 18. exercitabat. 223.5. exercitando. 215.3. exercitato, 220. 8. exercitatos. 39. 14. exercitibus. 169. 5.

4

C

e

e

e

C

€2

e

C

C2

C

CX

CX

CE

CX

CX

cx

CX

ex

ex

ox

ex

exercitits.

LORUM.

exercitis. 200. L. exercitio. 215. 9. exercito. 121. 4. exercitu. 15.16 16.12 19. 6 | 26. 3, O alibi frequent. exercitui. 91. 6 | 96. 11 100.13 124.2 137.17 178. 6. exercitum. 9.21 15.3 122. 11 23. 4, 18, O slibi. exercitus. 10. 1 | 13. 17 | 22. 26, 60. exercitulque 100. 7 101. exercituum. 160. 13. exercuerat. 74. 9. exercuerint. 212. 15 exercui. 197. 3 | 222. 18. exercuit. 5. 15 | 115. 4 | 200. 3. exhaulit. 233.23, 25. exigerent. 194.23. exiguitate. 184. 4. exigunda. 187. 16. exigunt. 71. 5. exilio. 204. 2. exilium. 27. 15 | 72 13. eximat. 160. 3. existerer. 179. 24 existimarent. 25. 9. existimarentur. 232. 24. exiltuma. 211. 8. existumabam. 70.15. existumabant. 20. 1 37. existumabat. 79.119 | 151. existumabunt. 60. 4. existumans. 32. 15 46. 5 51. 15, Oc. existumant. 221. 24 123. existumantes. 175.13. existumare. 44. 11 | 46. 18. existumarem. 68. 15. existumarent. 12.18 | 38. 7 94. 4. exittumaretis. 179. 10. exittumas. 228. 13 | 231. existumate. 131. ro. existumaverunt. \$20. 1, exittumavi. 86, 15. existamo. 5. 9 | 8. 2 | 41. 15 |89.18 | 131.12 | 153.

1.

9.

51

18.

20 212. 19. existumer. 50. 15 | 81, 23 | 151. 2. existumetis. 162. 9. existumetur. 230. 4. exitia. 163. 8. exitium. 128, 1 181. 7. exitum. 32.21 50. 15. exitus. 73. 3. exornare. 215. 5. exornat. 29. 10 | 107. 7 137. 12. exornata. 75. I. exornatis. 175.4. CKOrno. 133. 19. exoleverat. 232. 14. exoptabant. 13. 17. exoptabat. 49. 20. exoptant. 9. 13 30. 8, exorfus. 188.8. exortum. 108, 1. exortus. 35. 17. expectant. 131. 21. expectare. 33. 2 | 103. 18, expectarem. 197. 5. expectatione. 101. 8 | 171, 18. expectatis. 166. 14. expediet. 18. 7. expedio. 61. 13. expedire. 150. 21 | 186. expeditionem. 94.14 149. expeditiones. 178. 1. expeditis. 55. 1 | 102. 25 | 105. 11, 0%. expeditos. 51. 19 | 119. expellenda. 212. 24. expellerentur. 214. 3. expergifcantur. 219. 14. expergiscimini. 18.16 | 45. experiar. 87. 14. experimentis. 102: 12. experireris. 232. 15. experiectur. 114. 26. experiri. 21.24 |91.13 |123. 6 148.4 153. 17 231. experrecti. 232. 32. experrectus, 121. 42. expers. 166. 6. expertes. 26. 9. exhlium. 42. 13 | 44 3. experti. 233. 22. expercibus. 178, 17. expectans. 191. 9.

expertus. 81. 21 | 152. 16. expiandum, 211. 19. expilari. 87. 14. expiraret. 207. 11. explananda. 5. 10. expleant, 68. c. explendam. 62. 17. expletis, 135. 10. expleverat. 79. 11 30. 21, explevit. 43. 14. explicator. 198. 9. explorabant. 145. 18. explorare. 102.24 107.7 136. 1. explorat. 93.4. explorata. 14. 5. exploratis. 54. 13 | 137. 6 140. I. explorato. 103. 23. exploratum. 108. 11 136. 11 191. 1. exploravissent. 108. 1. expoliari. 41. 4. exponere. 75. 2. exprobrare. 232. 31. exprobras. 227. 23 expugnare. 80. 9 | 81. 2 | 101. 16. expulerat, 20. 14. expulêre. 69. 23. expulerit. 148. 11. expuli. 189. 21. expulit. 69. 5 | 81. 25. expulfa. 163. 5. expulti. 143. 8. expulsos 219.6. expurgandi. 25. 3. exquirebant, 19, 12. exquirebant, 19, 12. exquirere, 11.9. exquireret, 174, 20. exquifitis. 85. 15. extangues. 212. 21. extanguibus, 32, 6. enfanguis. 13. f. exfecrari. 37. 11. exfectationem 19, 17. exfequar. 232, 8. exiequebantur. 43. 24 extequebatur. 55. 4. exfequendo, 183.6. extegui. 120. 7. exiequirur. 93. 3. exilia 52. 21 | 228. 10. exspectabant. 31. 3. exipe San

exfectantem. 70, 12. expectantes. 47. 12 | 162. 10. exfrectantibus. 111. 14. exfpectare, 72. 23. exspectarint. 239. 22. exfpectas, 101, 18. exfpectat, 161. 17. exfrectationem. 229. 15. exfpeStatis. 165.18 | 183.5. exipecto. 69. 20. exitineta. 70. 23. extinctor. 70. 3. extinguam. 25. 15. exitinguendi. 81. 15. exitinguent. 191. 20. exitinxi. 230. 26. exftinxit. 100. 1. extitiffet. 206. 14. exfirmendo. 18. 9. exftruit. 81. 3. exfui. 150. 8. mili kerning exfules. 233. 8, exfultare. 144. 19. exiulum. 183. 13. exiuperat. 40. 20. exfurgitis. 87. 4, exfuri. 180. 6. exfutus. 161. 7. extenuata. 104. 7. extirmis. 160, 13 | 162. 6 | 211. 17- 12 .06 : externorum, 178, 19. exterriti. 170. 3. extincta. 141. 22. extollebant. 165. 1. extollebat. 117. 16. extollere. 7. 4 | 8.64 59. 15 72. 17 244 19. extollit. 117. 8 | 225. 20. extollunt. 30.8 | 132. 1 × 149. 11 | 217. 20 | 226. 23 234.7. extorquerent. 162. 21. extorqueret. 32. 7 extorrem 70. 13. extories. 172. 18. exturta: 167, 16 extra. 32, 8 138, 5 | 141. externa. 21. 24 / 38. 18 125. 13 | 178. 24 2022 232. 23. eutremæ. 59. 10. estremam. 161.16. estremis. 13. 18 178. 23. extremo. 45. 19 1 81. 71

94- 17.
extremos. 145, 16.
extremum. 80. 2 | 105. 18|
137. 11.
extrucre. 215. 4.
extulerat. 104. 20.
exuant. 203. 28.
exuerat. 136. 5.
exuerat. 171. 9.
exulem. 228. 6.
exulta. 78. 71.

F.

FAbio. 33. 17. Fabios. 228. 7. Fabius. 187. 8. fabricata. 200. 8. fabricatæ. 192. 12. fabricatis. 175.5. fabrum. 209: 6. fac. 35. 5. facere. 3. 13 | 8. 9 | 9. 21 | 11.3. Galibi. faceremus. 26.7 | 162. 3. facerent. 22.11 61.13 112. 12 | 118.17 | 138.6 | 149. faceret. 7. 15 | 9. 22 | 12. 7, Orc. faceriae. 21. 13. faciam. 5.11. | 87. 5 | 133. 9 | 229. 26 | 234. 20. faciant. 131. 16 | 134. 2. facias. 191. 24. faciatis. 47. 7. facie. 13. 6 | 62. 7 | 172. 1. faciebam. 130. 14. faciebant, 109. 23. faciebas. 226. 24. faciera 102. 19 | 115. 6 | 200. 9. faciendo, 216. 18. faciens 16. 12. facies. 24.4 | 50. 11 | 58.81 105.1 | 106.11 | 125.16. facier. 215. 16. facile, 3, 1 | 6. 13 | 8. 26 | 9. 23, O alibi. facilem. 140. 7 170, 23, facilia. 4, 4 | 144. 21. facilior. 34. 13. faciliores. 201. 9. facilis. 142. 3. facilitas. 49. 16.

facilius. 37. 24 38. 8 71. 18, Oc. faciliufque. 210. 13. facillime 208. 8. facillimum. 11. 15. facillumum. 155. 18. facinora. 9. 21 | 11.12 | 13. 8, Oc. facinore. 72. 5 | 225. 5. facinoribus. 20. 4. facinoris, 3. 11 | 13. 3 | 19. 20, 6%. facinoroforum. 12, 16. facinus. 5. 8 7. 15 11. 19 16. 5, 16, Orc. facio. 133. 1 197. 23. facit. 53. 4 | 54. 14 65. 8 | 92. 2, 00. faciunda. 164. 8. faciundam. 38.6. faciundi. 20. 24 | 89. 22 | 143. 5. faciundis. 115. 3. faciundo. 133.12 209. 8. faciundum. 154. 8. faciundus 161. 5. faciunt. 107. 20 | 126. 5, 18 132.1 159.22 234 facta. 3. 14 |4: 1 | 6. 7 | 8. 5, 9, Oc. La de fastaque. 54. 11. factam. 148. 11. facti. 83.19 | 85. 13 | 93.11 105.17 131. 5 1191.20. factione, 30. 1 | 85. 2 | 98. 6, Oc. factionem, 217. 6. factiones 44. 1. factioni. 27. 14. factionis, 26. 1 | 86. 19 | 87. 3 | 218.7 | 224- 3factionum. 97. 20. factioli,63.20|217.19 219. 28. factiole. so. I. factioios. 43.8 | 83.21 | 84. 14 130.5. factiolum. 125. 2. factiofus. 15. 12 | 73. 24. factis. 11.21 40. 19 103. 19, 0%. fathique so. 15 | 219. 3. facto. 2, 8 | 34, 19 | 35, 14,

factu. 4. 4 | 11. 15 | 25. 18,

1

1

familiam. 30. 14. factum. 9. 10 | 20, 20, 43, facturi. 33.61 181. 11. facturum. 19.9 34.21 44. 11 80. 24 114. 7 116. 3 154. 15. facturus. 192. 5. factus. 49. 14 | 90. 7 | 102. 9, 0%. facundam. 132. TL facundia. 49. 1 | 86. 14 | 115. 3. facundia, 147. 13. facundiam. 200. 3. facundus. 142. 31 199. 8. fædarentur. 171. 23. Fæfulanum. 34-7 | 53.17. Fæfulanus. 55.7. Fæfulas. 20. 23 | 21. 25 | 23. Fæfulis 23. 8. falcatis, 205, 22. fallacii. 91. 14. fallendi. 113. 17. fallendo. 191. 19. fallere. 110, 12. fallerent. 177:5. fallit. 18. 22 | 130. 2 | 231. fallitur. 22.9. 21 talfa. 29. 4 | 46. 5 | 203. 34 | 227. 3. falfam. 132. 15 | 149. 5. falli. 191. 21. falfis. 4. 5 | 27. 14 | 214. fallo. 38. 15 | 57. 1 | 230. 23. falfos. 9. 5 | 13. 9. fallum. 38. 8, 51 43. 17, famæ. 21. 8 | 40. 18 | 48. 5 | 74. XI. famam. 3.11 7.15 13.10, Oc. famæ. 81. 19 95. 19 177. 12 | 203. 37. famem, 11.10 137.5 178. 5. fames. 174. 7 familia- 25. 8 | 69. 14 | 70. 4, 17 | 141.22 | 226.6 | familiæ. 2401 165. 6 171.

11 73. 8 114. 28.

THE RESERVE

3.

9.

Z

9

1

8.

200

5.

4

8.

11

9

10.

844

4.

03.

3.

14.

18,

96.

familias. 118. 2 1232-27 familiarem. 18. 9, 11 19. 8 | 178. 13 | 313. 1 | 221. 20 familiares. 11. 12 159.10. familiarefque. 14. 1. familiari. 63. 18 | 184. 5 | 231. 12. familiaria. 194. 2. familiaribus. 198, 15. familiaris. 6. 1 | 84.7 | 116. familiariffumis. 144. 4. familiaritates. 12. 3. familiariter. 152. 11. familiarum. 34 15 41. 3. famofam. 74.2. famoli. 205. 3. fana. 41. 3 | 225. 14. Fannius. 157. 6. fano. 212. 5. fascibus. 15. 16 | 29. 10. Faselo. 178.26. fasque. 12. 13. fastidio. 229. 13. fatentur. 36.21. fateor. 177. 18. faterentur. 97. 9. farigando. 19. 9. fatigant. 10. 6. fatigantem. 122. 4. fatigare. 72. 2 | 120. 3. farigari. 22. 6 | 110. 5. fatigat. 225. 19. fatigati. 118. 4 124. 21 140. 22. fatigatur. 222. 28. fatigatus. 66. 13 | 154. 15. fato. 225. 14. fatum. 37. 2 212. 10. faucibus. 48. 11 | 193. 9. favebat. 14. 15 | 37. 11. favere. 130. 10. faves. 228. 11. favi. 231. 32. favonius, 222. 12. favorem. 68. 9 [122. 9. fautor. 149 9. fautores. 73. 15.

125. & fecerat, 12. 11 | 20, 27 | 31. 23, 66. fecere. 3. 14 7. 2 | 8. 4 | 10. 5. 14, GC. fecerint. 110. 19 fecerit. 44. 10 | 82. 1 | 142. 7 | 162. 9| 197. 23. feci. 45. 8 | 153. 23. fecific. 13. 2 | 16. 16 | 19. 19, Oc. feciliem. 45. 11 |69, 1. fecifient. 40. 14 97.7. fecifiet. 80. 23. feciffi. 65. 6 | 70. 3 | 227. 23 | 228. 9 | 231. 8. fecifis. 45. 4 | 197. 10. fecit. 44. 12 | 48. 7,24 Orc. felicem. 162. 12. felicior. 142. 7. feliciffumo. 142. 5. feliciter. 109. 15. felix. 134. 14. fenerator. 213. 8, feneratorum. 26. 11. fenoris. 158. 18. fera. 221. 13. feræ. 8. 22 the things feratis. 224. 22. farigabat. 174. 7. ferarum. 136.23 | 175.11. feras, 62. II. ferat. 52. 10. fere. 33. 21 | 37.19 | \$5.12 63. 15 | 223. 23. ferebatur. 86. 8. ferentariis. 54. 15. ferentem. 172. 9. fereti 220. 11 223. 33. ferina. 76. 3 | 137. 3. ferire. 7. 14 55. 3 62. 11 133. 5. feriri. 124. 23. fernındi. 206. 3. ferme. 103. 27 | 123. 17 | 222. 17. ferocem. 108. 18. feroces. 46. 18 | 141.71 144. 20 | 207. 6. feroci. 151. 8. ferocia. 159. 15. ferociamque. 55. 17. fautoribus, 82. 14. ferocis. 10. 1. fautorum. 186. 19. ferocifiumi. 203. 3. februar. 16. 1. ferocius. 20, 11 | 150. 1. fecerant. 22. 24 / 66. 8 | ferox. 5. 22 | 31. 8 24.21, feramen-

ferramentis. 179.5. ferre. 138. 14. ferrea, 192. 14ferreis, 200, 26. ferri. 2. 18| 112. 20. ferro. 20. 11 | 52. 11 | 70, 4, 60. ferroque. 95. 19. ferrum. 176. 4. fert. 19. 5 | 108. 3,16 | 139. 23 | 223. 11 | 229. 23. fertilem. 135. 11. fertilis. 75. 11. tertilitatem. 173. 14. fertur. 93. 17 | 116. 4 213. 6. ferum. 127. 5. ferunt.48. 20 | 173. 8 | 174. 21 | 185. 3. feruntur. 8. 3. fessa. 106. 20 | 198. 7. feffi. 107. 24 | 186. 7. feffis. 151. 14: fesso. 120. 7. fessos. 119. 7. feffus. 121. 4 | 177. 14 | 20I. IS. feftina. 148. 5. festinabat. 128. 4. festinando. 34. 1. estimans 80. 10 | 107. 6. festinantibus. 196. 7. festinare. 6. 18 | 22. 5 | 24. 6. OC. festinaret. 116. 5 | 125. 3. festinas. 203. 26. feffinat. 119. 4 222. 30. feltinatque. 122. 4. feftinatio. 176. 21. feltinatur. 116. 17. festinet. 131. 2. feftus. 118. 8. fiat. 47. 3. ficta. 4. 5 | 19. 20 | 66. 5. fide. 20. 23 | 35.3 | 36. 17 | fingere. 36. 16 | 72. 3. 65.13, O alibi! fideque, 220. 4. fidei. 29. 7 | 81. 21 | 85. 8, finis. 43. 13 | 58. 11 | 62. O.c. fideles. 8. 15. fidelesque. 125. 7. finitimi. 6. 16. fidelis. 120. 15. finitimos. 77. 10. fideliffumi. 136. 19. finitumis. 123. 29. fideliter. 121. 16. finxit. 1.4. fidem. 9. 2 | 13. 9 | 18. 5, firma. 17. 7 |45.43 | 213. O.C. . fidere. 154. 24. · BIRE SE

fidefque. 16. 22 | 122. 13. fidi. 19. 19 153. 11. fidis. 178. 30. fidiffumos. 147. 9 fidius. 28. 5. fido. 92. 25. fidosque. 12.7 | 16. 14 | 17. 4. fiducia. 172.23 173.7 176. 14 | 208. 17. fiduciam. 28.2 | 162. 17. fidum. 9. 22 | 65. 14 | 152. fidus. 121. 7 | 227. 12. hent. 52. 16. heri. 3.14 | 9.5 | 19. 8 | 23. 11, Oc. fierent 58. 6 | 137.18 | 212. 7 219. 28. fieret. 34. 14 82. 14 109 18 | 113,22 | 128. 31, 28 195. 1. Figulo. 14. 3. tigura. 207. 8. figuram. 60. 10. hlia. 127. 15 | 199. 2 | 226. filizque. 29. 3. filiam. 231.6. filii. 14. 8 | 34. 15. filis. 64. 17, 19. filio. 13. 2 | 116. 5 | 205. filiorumque. 123. 20. filium. 48. 1 | 62. 4 | 84. 6. Oc. filius. 32. 9 62. 2 92. 15, Orc. Fimbriana. 174. 25. fine. 186. 34. finem. 43. 18 | 44. 12 | 61. 13, O alibi. fingi. 101. 19. finibus. 69. 22 | 143. 8. 1, 60. finesque. 67. 7. firmam. 213. 17.

fides. 28. 1 | 37. 18 | 69. 15, firmanda. 210. 8 | 212. 17 24. firmat. 81. 3 firmatus. 186. 6. firmavit. 192. 21. firmiora. 116. 15. firmiorem. 191. 2. firmioribus. 106. 24 firmiffumum. 110. 12. firmissumus. 84. 18. firmius, 222, 18. firmos. 106. 25. firmum. 65. 15 | 127. 3. fit. 45. 2 | 47. 3 | 48. 22 Oc. fiunt. 185. 14. Fiacco. 35. 11 | 99. 10. Flaccum. 36. 13. flagitia. 134. 9 | 208. 71 234. 21. flagitii. 96. 3. flagitiis. 20. 4 | 134.6 | 212. 12 | 214. 4. flagitio. 73.18 | 185.12 | 215. 6 222.4 flagitiose. 226. 11. flagitiofior. 132. 3. flagitioliffima. 6. 7. flagitiofiffuma. 91.7. Hagiriolissume. 226. 17. flagitiotiffumum. 89. 18. flagitioforum. 11. 16 164 flagitiofum. 153. 21 | 226. flagitium. 11. 19, 23 | 30, 13, 00. flagrabat, 12. 5. flagrantes. 165.8. Flaminia. 205. 16. Flaminium. 29.9. flamma. 166. 1. flammam: 60, r1. flectere. II. 17. flecterent. 147. 12. flectitur. 116. 2. flexa. 139. 22. flexit. 64. 15. flexus, 148, 15. florentes. 31. 19. florentibus. 188. 37. florenrior. 222. 30. florentis, 128, 26. Aorere, 230. 11. Auctibus. 172.7. Auctu. 201. 7 | 205. 24. Auftantes. 223. Audys.

f

f

f

f

f

f

fo

fo

fo

fo

fo

fo

for

Auchus, 123. 16. Auctium. 199. 19. fluentibus. 200. 28. flumen.79.2 | 101.26 | 105. 12, 00. flumenque. 122, 22. flumine. 123. 31 | 138. 22 | 176. 2 201.4 fluminis. 104. 4. fluerinum. 204. 16. fluunt. 204. 16. fluxa. 2. 4 | 154. 13. fluxx. 150. 2. fluxi. 12. 4. focis. 44. 18 | 54. 9. fæda. 9. 20 | 46.6 | 48. 16, Oc. fædaque, 21. 25. fædam. 100. 7. fædavêre, 204. 3. fæde. 86. 22 | 179 6. fœdera. 71. 15. fædere. 96. 10. fœdi. 13. 6. fædum 16. 9. fædus. 96. 1, 13 | 100. 7, fæneratorum. 26. 9. fons. 139. 5 | 144. 11. fonte. 186. 12 | 204. 27. fontes. 136. 28 | 206. 34. fontis. I 10. I. tore. 15.5 | 16. 19 | 19. 8, forent. 19. 19 | 25. 19 | 26. 8, Oc. foret, 12. 10 | 16. 5, 22 | 19. 2 | 20. 11, 18. Oc. foris. 18. 14 | 46. 23. forisque. 130. 4. forma. 21. 4. formæ. 2. 4 |205.9. formam. 12. 14 | 192. 25. formidatur. 210. I. formidatus. 163. 2. formidine. 108. 24 | 117. 19, Oc. formidinem. 81. 5 | 94. 19 107. 28 | 118. 10. formidini. 17. 14. formido. 97. 26 | 109. 25 | 211. 11. formidolofa. 7. 6 | 16. 11 | 46. 7. formidolofus. 7. 12. fornicibus. 50. 10. foro. 32. 19 | 33. 8.

2.

5.

0.

14.

fors. 106. 15 | 125. 14 | fratria 62. 4 | 67. 28 | 72. 143. 19 | 221. 5. 9 | 96. 9 | 101. 10. forfitan. 151. 11 | 224. 7. fraude. 29. 13. forte. 18. 21 | 48. 24 | 59. 10. Or. fortem. 41. 19 | \$1. 26 | 151.21. fortes. 17. 3. forti. 52. 12 | 179. 19. fortia. 54. 11 108. 3 130. 6 | 132. 1. fortibus. 168. 10 | 198. 29. O'C. fortior. 142. 7. fortis. 53. 4. fortiffimi. 11. 2. fortiffimis. 144. 4. fortiflumi. 18. 2 | 225. 3. fortiflumis. 118. 21 | 119. fortiffumum. 129. 7 | 131. 13 | 135. 15. fortitudinis. 48. 2. fortitudo. 45. 19 204- 10 222. 1. fortuna. 3. 3 | 7. 20 | 8. 24 18. 18, Oc. fortunz. 27. 15 | 48. 27, O.c. fortunam. \$1.22 | 63.3 | 69. 18, Oc. fortunarum. 128. 28. fortunas. 13. 19 | 81. 7 | 113. 23 226. 3. fortunata. 21. 4. fortunatam. 227. 16, 17 230. 24. fortunatas. 206. 9, 10. fortunis, 26. 9 | 46. 2, Orc. fortunfique. 69.5. forum. 103. 7 179. 9. foffa. 81. 2 | 102. 2. fossaque. 124. 17. fracta. 207. 10. fragilis, 2. 4. frater. 65. 14 72.10 194. fraternæ, 96. 17. fratre. 66. 13 | 70. 10 | 94. fratrem. 81. 24. fratres. 65.10 70. 19 126. 7 | 212. 9. fratresque. 92. 3. fratri. 65. 14 | 71 L fratribus. 62. 2 | 127. J.

fraudem. 59. 5. fregere. 50. 13. frequens. 38. 4 | 39. 18 | 123. 1 | 231. 21. frequentabantur. 104.5. frequentabat. 12.9. frequentarent. 122, 14. frequentata. 75.5. frequentem. 135. 30. frequentes. 16. 5 | 102. 5. frequentia. 36. 12. frequentiam. 103. 12. frequentibus, 200. I. freta. 133. 12. freti. 73. 10 | 77. 10 | 112. 12 | 231. 28. fretis. 233. 18. freto. 77. 5. fretum. 75. 9. fretus. 51.6 | 67. 28 | 79. 20 |114.25 | 137.6 | 214 frigere. 202. 15. frigus. 11. 11. fronte. 53. 14 | 54. 5. fructibus. 178. 12, 17. fructu. 28. 6. fructus. 184. I. fruendosque. 180.6. frugum. 75. 11 | 137. 10 | 174. 1. frui. 3. 10 | 182. 5 | 188.20. fruimur. 2. 3. frumentaria. 184. 1. fromentatum. 110. 14. frumenti, 52. 10 | 85. 10 | 137. 8, 19 | 139. 5. frumentique. 178. 19. frumento. 109.20 123.26 177. 17 | 191. 32 | 214. frumentoque. 178. 12. frumentum. 101. 18 | 102. 21, 00. fruftra. 17.1 | 22. 19 27. 12, 00. frustrantur. 184. 5. frustrata. 146.7. fruitrati. 111. 20. fuderat. 136. 4. furderit. 7. 18. fudi. 190. 8. fuerant. 30. 5 | 67. 23, fuerat.

fuerat. 7. 1 | 19.13 | 21.10, fundo. 192. 2. O.C. fuere. 4. 7 | 5. 14 | 8. 3 | 9. 1, 2, O alibi. fuerim. 230. 15. fuerint. 81.25 162. 5230. 2, 8, 9. fueris. 18. 4 | 65. 15. fuerit. 41. 18 | 87. 12 | 97. 11, 00. fueritis. 86. 21. fuerunt. 198. 31 200. 13 205. 3. Fufidius. 162. 16. fuga. 37.9 | 52.25 | 55. 18, Orc. fugacem: 231.21. fugaces. 222. 5 | 227. 15. fuga. \$1.21 | 106. 8. fugam. 51. 19 | \$9. 8 | 72. 4, 12, 60. fugant. 80. 5. fugare. 111. 22. fugatæque. 126. 3. fugatique. 107. 1 | 123.15 145. 7. fugatis. 146, 28. fugax. 231. 14. fugerat. 113. 16 135.9. fugere. 95.10 111.16 141. 10, Oc. fugêre. 144. 20. fugeret. 173. 18. fugientis. 107. 21 | 135. fugitivi. 186. 9. fugitivis. 51. 7 208. 4. fugitivorum. 208. 19. fui. 130. 13. fuimus. 17. 13. fuiffe. 11.6 | 12. 8 | 13. 3, Oc. fuillent. 126.6. fuiffet. 17. 2 | 48. 8 | 55. 12, 60. fait. 2. 6, 10 | 3.8 | 5. 2, 12 8. 7. O.c. fulmen. 166. 9. Fulviam. 21. 18 | 22. 17. Fulvius. 14. 10 | 32. 9. fundere. 111. 22 | 141. 12. funditores. 105.6. funditoribus. 141. 3 | 145. funditorum. 102. 25 | 150. funditus, 219. 20.

funduntque. 80. 5. funera. 212. 13. funeftum. 226. 15. furibundus. 25. 13. furibus. 46. 2. furit. 160. 18. furor; 20. 21: furori. 211. 15. furta. 169. 27. furtiyaque. 17. 14. fufa. 117. 16. fulæ. 126. 3. fulas: 55. 8. fuli. 107. 1 | 145. 7 | 147. 1 | 177. 10. Fulidius. 170. 22. fuso. 177. 14. fufti. 201. 21. fusum. 151. 8. futiles. 162. 11. futura. 17. 9 | 45. 16 | 188. 22 | 210. 12 | 213. 11. futuræ. 219. 20. futuram. 198. 26. futuri. 145. 24. futuris. 84. 1. futuro, 214. 5 | 216. 4. futuros. 135. 21 | 160. 17 | 212. 22 |213. 12. futurum. 191. 2 | 195. 7 | 211. 2 | 219. 21. futurus. 224. 10.

Abinia. 193. 16. Gabinio. 36. 18, 20 48. 7 50. 16. Gabinium. 33.9 34. 23 36. 7-Gabinius. 14. 10 | 34. 11 | 37. 8. Gaddir. 174. 12. Gadibus. 195.5. Getuli. 76.2 | 77..3, 12 | 143. 18 | 145. 3. Gætulis. 149. I. Gætulorum. 79. 1. Getulos. 76. 13 178.91 127. 5 | 136. 2. Galli. 35. 17 | 36. 21. Gallia. 32. 18 | 33. 21 | 34. 4, O'c.

Gallist. 192. 16. Galliam. 51. 3, 19, 18 52 7 177. 22. Gallica. 32. 17 224. 18. Gallico. 48. 1. Gallis. 156. 3 | 208. 22. Gallorium. 47. 5 | 202. 9. Gallos. 49. 1 | 155. 22. ganeæ. 11.7. ganeo. 11. 18. Gauda. 116. 18. gauderet. 116. 15. gandia. 56. 4. gaudiis. 58. 15 | 215. 1. gaudio. 42. 10 74: 11 119. 161 163. 17. gaudium. 37. 12 | 108. 1 | 199. 11 | 214. 5. gemitu. 112.19. gemitus. 218. 10. genera. 60.4 | 175. 11 | 218. generatim: 224. II. genere. 5. 12 | 6. 12 | 21.4 Orc. generi. 118. 21. generibus. 104. 3. generis, 20. 24 /22. 22 34 11. 0%. generofifiumum. 131. 12. generum 80. 9 103. 34 geniti. 160. 9. genitos. 159. 9. genitus. 187. 1 | 189. 16 | 196. 20. gens. 32. 16 | 169. 21. gente. 50.13 | 152.13 | 198 27 | 224. 18. gentem. 47. 5 77. 14. gentes. 212. 23 | 229. 10. genti. 114. 2 | 220. 10. gentibus. 42. 19 1 76. 7, DE. gentilium. 207.5. gentis. 62. 8 | 75. 3 | 1416 22, 0%. gentium. 80.25 | 89.16 | 93. 8, Oc. genua. 203. 13. genuimus. 225. 2. genuitle. 66. 4. genuissem. 65. 3. genuit. 62. 3 | 232. 8. genus. 6. 10 | 32. 13 | 41 5. 6. geram. 134. 19. gerant. 108. 8 | 183. 12.

90 00

gl

gl

gerebat,

gerebat. 13. 18 | 92. 19 100. 21, OC. perendis 230. 18. gerendum. 108. 21. gerens. 103. 5. gerere. 23. 5 | 24. 7 | 79. 25,000. gererent. 151. 22. gererentur. 204. 8. gereret. 108. 11 | 109. 12 | 111.23 115.19. gereretur. 152. 20. geri. 108. 18 | 123. 5. gerite. 144. 1. geritur. 54. 16 | 141. 16. Germani. 198. 8. Germanus. 208. 22. Geronis. 204. 5. gerundi. 92. 21. gerunt. 110. 23 | 213.16. geruntur. 26. 3 | 50. 17 | 91.5. gefferar. 91. 18. gefferit. 212. 14 | 232. 19. geffi. 131. 9. gellimus. 40. 9. geffifti. 210. 6. gellit. 61. 9 233. 9,20. gefta. 36. 18 | 48. 26 | 139. 4 | 146. 2. geftæ. 8. 2 | 230. 3, 5. gestarum. 59. 13 | 60. 11. geftas. 4. 1 | 5. 5 | 86. 4 | 157. 2. geftis. 230. 11. genurus. 100. 12. perite. 205. 18. gignentium. 126. 11 | 139. 22. gignere, 195.6. gigm. 131. 14. gignatur. 170 30. gignuntur. 104. 4 | 202.28. gladiatoriæ. 24. 1. gladii. 140. 15. gladis. 54. 15. gladio. 35. 19 | 39. 8. gladium. 43. 18 | 146. 19, glande. III. 5. glifcenti. 178. 21. globis. 176. 15. globo. 130. 10. gloria. 2. 4 | 3. 15 | 4. 3 | 10.7, 13 | 18. 17, Oc. gloriæ. 7. 5, 13 | 62. 13 | 63. 2 97. 24 000. gloriam. 2. 3, 14 | 7. 17 |

1

11

18.

33.

30

24

61

198

to.

. 7,

141.

93.

420

ebat.

49. 15, Oc. gloriamque. 77. 11. glorians, 20, 10. gloriari. 108. 4. gloriaris, 228. 2. gloriofa. 136. 5 215. 19. gloriofe. 189. 10. gloriofius. 200, It. gloriofum. 161. 1 | 188. 19. glutino. 192. 27. gnaritatis. 176. 15. gnarus. 170. 27 | 176. 17. Gracchi, 89. 9. Gracchis. 99. 10. Graccho. 74. 8 | 87. 8 | 199, Gracchorum. 99. 7. Gracchus. 99. 3 | 221. 7. gradu. 144. 16 | 208. 20. græca. 115. 3. græcas. 133. 3. Græci. 126. 17 | 204. 17. Gracia. 2. 12. Græciæ. 43, 25 | 189. 22. Græcis. 21. 5 141. 23. Græcorum. 131. 5 200. 4 222. 8. Græcus. 49. 1 | 207. 16 | 222. 8. grande. 11. 19 20. 27. grandem. 39. 2. grandi. 178. 26. grandis. 139. 21. graffaretur. 202, 8. graffari. 116. 9. graffatur. 57. 7. grata. 5. 14 | 28. 1. grati. 178. 5 | 198. 14. gratia, 17. 13, 15 20. 5 35. 14, ₾€. gratiz, 47. 3 | 83. 23 | 197. gratiam. 42. 1 | 45.11 | 60. I. O.C. gratias. 108. 7. gratificandi. 225. 17. gratificans, 215. 2. gratificari. 59. 12. graris, 180, 2. gratuito. 13. 13 | 130. 14 | 165. 18 | 221. 13. gratulatus. 231. 21. gratulabantur. 198. 10. gratulor, 61, 12. gratus 20. 9 | 197. 7. grave 42.15 | 158.14 178. 17 | 189. 22.

gravem. 203. 30. graves. 83. 6 | 89. 9 | 174. 26 | 199. 7 | 202. 12. gravi. 171:18 | 178.20 17, gravia. 90. 8 | 96. 3 | 175. 13. gravior. 136. 10. graviorem. 71. 5. graviori. 202. 15. gravioris. 160. 19. gravis. 38. 16 | 43. 5 | 72, 9, 00. gravissumi. 34. 8. gravitate, 183, 8 1208, 4. graviter. 55. 22 | 225. 24. gravius. 41. 9 42. 14 68. 11, 6. gregariis. 30. 15 | 53. 16 | 95. 13. gregarius. 101. 25 | 139. 15. grege. 39. 15 111.18 173, 8, 10 | 233. 14. gubernator. 179. 2. gubernatore. 264. 31. gula. 227. 14. gulæ. 137. 4 232. 12. gulam. 5c. 13. Guluffa. 62. 2. Guluffie. 92. 13, gurgitibus. 202. 22.

H.

H. S. C. 23. 20. H. S. CC. 23, 20. habeam. 130, 14. habeant. 29. 15 | 33.21 | 88. 1 127.17. habeantque. 183. 12. habeantur. 37. 6 | 61. 5. habeas. 64. 10. habear. 81. 16 | 214 10 | 226. 3. habehant. 6. 22 | 76. 1. habebantur. 136. 19 149. habebat. 4. 32 7. 11 11. 17, Oc. habebatis. 89. 17 185. 9. habebarur. 49. 12. habebunt. 182. 8. habemus. 18. 15 | 46. 24 | 147. 33. habenda-

habenda. 234. 22. habendim. 5.1. habendos. 44-9 4 46. 8 | 180. 6. habendus. 161.5. habens. 231. 10. habent. 46. 1 | 88. 13 | 89. 21, 0000 habentur. 6.15 90.9 220. habeo. 8, 17 45.10 51. 25,000. kabere. 2. 14 7.5 9. 4. 6, 7, 20, 000. haberem. 69. 18 1216. 10. haberemus. 46.20. haberent. 2. 18, 19 3, 14 haberentur. 24. 3. haberet. 25. 9- 101. 26. Orc. haberetis. 88, 17. INDESCRIPTION OF THE PARTY OF T haberetur. 103. 6 115. 9, 13 126.7 haberi. 10. 8 | 138. 12, Oc. habes 64. 12 | 148. 6 | 228. habet. 9. 15 42. 8 158.13, O.c. habere. 134-11. habetis. 180. II. habetote-46. 15 198.2. habetur. 2. 5 |8. 6 | 30.10, erc. habita.19.15 34.8 134.26. habiræ. 87. 9. hâbitam. 164. 22. habitas. 226. 17. habitet. 242. 20, 21, habiti. 138. 13 | 164. 21 | 2167. 16. habitis. 20. 19. habitu. 84. 15. appinsaden habitum. 196. 4. habituri. 190, 4: 13 habituros. 154. 8. habiturum. 51. 4 | 69. 2 | 116-14 117. 10. habitus. 92. 13 | 101. 5. habuerant. 79. 1. habuerat. 9.23 | 50.14, 18, habuêre. 6.8 | 33. 13 | 41. 25 habuerint. 6. 6 75. 16. habuerit. 233. 9. habui 216.8|222,19|232.3.

ALTERNATION ...

habuiffet. 36. 16 \ 50. 22 | 145. 28 | 155. I. habuit. 9.18 | 16.2 1/20. 16, Dec. hac 19.4 153. 12 161.4, O.C. hæ. 132. 21 | 231. 32. hærede. 232. 19. hæredem. 234. 5. hæreditate. 132.21. hæserat. 84.6. hælitante 152. 8. hamilcarem. 125. I. hanc. 44.31 47.13 |65.9| 164.11 219.21 | 230.16. Hannibal 61. 16 177.22. Mannibale. 160, 10. Hannibali. 202. 16. Hannibalie. 204. 31. harum. 227. 12. haruspicis, 115.14. haruspex. 114.25. has. 72. 5, 13 | 125. 22 210.7. haftas. 132. 19. handquaquam. 3. 15. haveto. 29. 8. hebes. 222. 2. hebefcere. 10. 8. hebetem. 108. 13. heberi. 215. 9. Helenus. 205-5, 207, 1. Heracleam, 190, 12, Hercule. 153. 14 | 218.6 | 231.22 | 232.21 | 234.7. Hercules. 76-6 | 136. 18. heredem. 64. 17 -1.16. 19. Herennius. 172. 10 | 178. heu. 212. 3. hique. 48.15 76.10 27.4. hiavit. 192, 34. hiberna. 120, 11 143. 11 145. 9 148. 25hibernaculis. 148. 17. hibernas, 178. 1. hibernis. 94. 14 | 114. 9 | 116. 10. hic. 45.16 47. 2 196.20 206.25 | 232.10,24 | 233. 23, 27. hiemabat, 96. 16 1.119.4. hiemalibus. 94. 18.

habuisse. 12. 9 | 54. 2 | 64. hiemandi. 113-11.
20 | 222, 21.
habuissent. 48. 9. hiemem. 192, 12. hiememque. 177.34 hiemes. 207. 29. Hiempfal, 66, 3, 9, 17 67, 3, 10, 19. Hiempfale. 64. 19 | 84. 7 Hiempfalem. 62. 3 67-14 73. 10 81. 24 159. 14 Hiempfalis. 73.20 75.18. hiems. 190. Io. Hiero. 196. 11. Hilerdam. 170. 4. hing. 178. 15. Hipponem. 77. 16. Hirtuleio. 175. 18. hifque. 23. 17. Hispania. 19. 5 65.6 76 6, Oc. Hispania. 165.12 174.14 Hispaniam. 16. 6 | 63.6, O. .. Hispanias. 16. 1. Hispaniense. 199. II. Hispaniensis. 187. 9. Hispanis. 16. 12 | 76. 12 200, 19. Hispanorum. 205.,13. Hispanos. 16.15. historiis. 206. 8 | 230. 27. histrionem. 133. 19. histrionis. 174. 22. histrionum. 175. 5. Histrum. 204. 18. Homeri, 206. 10. homine. 210. 14. hominem. 16.9 19.8 37. 25, O.C. homines. 1. 1 | 3. 5 | 11. 1 18. 23, 0%. hominesque, 26. 6. homini. 20. 5 24. 6 25. 10, Oc. hominibus. 22. 4, 15 41. 17. OG FOI . TO WILLIAM homimbulque. 13. 4. hominis. 5. 10 | 38. 1. hominum. 2, 11 | 6. 10 | 9 11, Oc. homo. 20.17 54.9 69. 3. honefta-23:15 | 61.22 | 88. 11, O'C. honeltæ. 219. 5. honestam. 196. 19. honesta-1 7. 19. 1 Likala

h

b

h

h

ho

ho

bo

ho

hó

ho

ho

ho

ho

ho

ho

hor

hor

hor

hor

hor

bor

hort

hori

horn

Hori

2

6

.

Honeftamenta, 225.7. honeftarum. 71. 9. 224. 6. honestatos, 29. 4. 20, 00. honefti. 59, 6 63. 21. honestique. 134.23. honestior. 229. 6. honestis. 31. 13. honestissuma. 117. 15. honestius 142. 3 | 197. 32. honesto. 159. 3. honestoque. 62.20 | 85. 3. honestum. 128. 12 234. 5. honeftus 73, 3. honoravifti. 65.5. honore. 29. 3 | 104. 20 | 115. 13, 6. honorem. 9. 12 | 117. 3 | 122. 15, O.c. honores. 61. 3 127. 1 131. 20 | 133. 13 | 234. 9. honori. 10. 7 | 66. 12 | 88. 6 | 131. 17. honoribus. 38. 19 | 82. 16 | 161. 3 230. 15. honoris. 4. 11 74. 1 86. 20 155. 17. honorum. 162.6. honos. 17. 15 | 59. 5: horam. 119.6. horribile. 147. 1. borribili. 145. 3. horramento. 144. 22. hortabatur. 14.13 | 115:14. hortabor. 133. 8. bortabuntur. 188. 25. hortandi. 129. 16. 1. 132. 9. 15.017 Jasmit hortando. 81.5. hortantibus. 93. 7. hortantur. 53. 3 | 212. 6, hujufmodi. 26. 5 | 43. 6. hortari. 6. 4, 18 | 14. 3, humana. 10: 11 | 61. 11, hortatione: 112. 19. humanæ. 2.18 1093 139. hortatur: 54 7 | 108. 7, 20 | 220. 10. Oc. hortatus. 105. 8 | 176. 1. hortentur. 18. 19. humanas. 161. 13. hortere. 52. 3. humani. 19. 16 | 58. 13, hortor. 87. \$1 90. 13 | 167. 6. humanis. 221. 13. hortorque. 90. 6 | 191. 25 | humanis. 104. 3. 224. 17. humanum. 7. 4 | 57. 1. humanum. 7. 4 | 57. 1. humeris. 238. 6.

++ 48

3

2

13

14

油

20

(8)

塘

4

4

M.

1

2

3.

1.

W

4.5

9.

14

3.

8.

de

2-

hos. 65.9,17 |131.20 |207. 23 | 219.16 honestas. 7. 17 | 29. 5 | hospitem. 56. 2. hospitibus. 68. 7. hofpitis. 118. 25 174. 9. honefte. 11: 6/12. 9 131. hofte. 91. 23 106.29 110 hoftem. 7.14 |8.18 |25.13, O.C. hoftes. 29. 12 | 48. 12, O alibi. hofti. 89. 6 90. 9 109. 18 170. 23. hoffix: 218.8. hoftias. 114. 24 | 161. 13. haftibus. 6. 18 | 8. 13 | 11. 2, 600. holtibusque. 141. 8. hoffile. 136. 10 | 137. 28. hoffilem. 111. 23 150. 20. hoftili. 248. 10. hostilia. 56.2 | 59.9 | 71.12 151: 26 | 191. 14: hoftilis. 97. 25. hostiliter. 79. 15. hoftis. 7. 12 | 35.8 | 43. 23, hoftifque. 121. 22 | 177. 20. hostium. 7. 18 | 37. 20 | 45. 16, Or. hostiumque. 55. 19 1101. 1. huc. 9. 21 63. 17 103. 9, huccine. 70. I. huic. 5. 13 | 9. 14 | 20.5, O.c. . hujus. 49.16 | 169. 1 | 229. hujufce. 14.13 127. 11 39.26 44. 2. 13, 000 Oc. humanarum. 72. 7, 15 | 96. 1 | 148 3 | 150. 2.

133.6 humili. 99. 8. humilimus. 219. 4. humilitas. 122, 8. humilitate. 197. 2. bumilitatem. 200. 17. bumilomis. 142. 14. humo. 126, 12. humum. 107. 14. humus, 147. 5 | 175. 6 | 192. 34. hunc. 9: 19 | 661 3 | 1172 6, Oc. hvemem. 133. 6.

t b dos liverni

The said to the said Acere, 94. 20 124. 19. jaceret. 217. 14. facet. 206. 3. jaciebant. 208. 12. jacientes. 112. 26. jacit. 66. 15. jactura: 222. 14 | 326. 11. jacula. 111. 10. jaculari. 62. 9. jaculis. 146. 11. jamprimum. 7. 8 [12. 11. janua. 22. 18. januam. 34. 14. Januar. 13. 15. Januarii. 156. 6. Januario. 94. 13. Japydiam. 199. 16. Jaionem. 174. 9. ibanc. 147. 11. iccirco. 102. 22. hujuscemodi 12.12 | 16.21 | ich. 179. 6. ich. 175. 19 | 176. 2. ictus. 201. 10. idcirco. 226. 22. ideo. 206. 28: idonea. 123. 27 | 219. 12. idoneæ. 116. 26. idoneis. 42. 22 | 124. 18. idoneos. 32. 11 | 42. 23. 114. 10 | 186. 11. idoneum. 43.23 122.5 141. 18 | 165. 14. ierat. 30. 11 | 99. 8 | 146. lêre. 126. 9 150. 14. ierit. 181. I. horam 132. 31 humi 50. 9 76. 3 | 104. 3 | Ignara 76. 13 | 107. 2 | 139. 20.

ignari. 150. 2 223. 6. ignarique. 118. 17. igneris. 137.19. ignaros. 42. 21. ignarum. 15. 2 94. 4 127. 5 | 189. 19 ignarus. 67. 20 | 79. 4 | 84. 18, Oc. ignavi. 111. 12 | 182. 10. ignavia. 22. 8 | 34. 18, Oc. gnaviz. 47. 16 | 101. 19, 23, 0℃. ignaviam. 17. 2 | 58. 15, O.C. ignavior. 164. 12. ignavis. 108. 4 | 223. 18. ignaviffimi. 11. 1. ignaviffumi. 184. 5 | 218. 14. Ignavo. 51. 26 | 128. 25. ignavus. 9. 13. ignem. 113. 3. ignes. 208, 12. igni. 109.22 | 124. 26 | 138. 18 | 139. 8 | 169. 26. ignibus. 144. 18. ignisque. 151. 13. ignobilem. 219. 4. gnobiles. 17. 13. ignobilitatem, 66, 10 200. ignominia. 19. 12. ignorantiam. 204. 32. Ignorantibus. 113. 6 | 118. ignorantis. 185. 10. ignoras. 191. 7. ignoratus. 109. 7. ignoro. 132. 10. gnofcendo. 49. 15 | 90. 14 165. 1. ignofecre. 8. 21 | 89. 19. ienofcite. 48. 6. ignota. 149. 6. gnotis, 222. 1. ignote, 145. 3. ii. 164 19 215. 7. iique. 84. 10. indem. 83. 17 |212. 6 | 215. 14 217. 19. idemque. 88. 10. llergetum. 177.23. ilex. 139. 21. ilicet. 97. 26. iliaque. 124. 25.

illam. 38. 12 | 60. 10,

illarum. 227. 12. illata. 202, 22. illecebris, 12, 2, illectus. 103. 16] 143. 9. illexerat. 13. 8 | cr. 11. illic. 204. 31 | 206. 28. illico. 152, 16. illique. 156. 1 | 190. 1. illifque, 80. 14. illius. 15. 3 | 38. 9 49. 16, Oc. illoto. 229. 5. illuc. 112. 25 | 180. 8 |185. 13 | 223. 9. illud. 38. 8 | 42. 22 | 72. 1, Oc. illudunt. 207. 6. illustres. 218. 2 | 230. 5. illustria. 61. 14. illustriorque. 222. 25. ilhuftrium. 161. 21. imagines. 60.8 | 132, 8, 18, 21 | 133. 16. imaginibus. 183. 14. imaginum. 131. 1. imam. 233. 15. imbecilla. 4. 9. imbecille. 57. 2. imbecillum. 65. 16. imbelles. 118. 22. imbellis. 79. 12 | 101. 2. imbuta. 9. 16 219. 11. imburus. 11. 13. imitamini. 66. 3. imitarentur. 43. 41. imitari. 43. 24. imitati. 43. 25. imitator. 227. 8. immane. 176. 7 | 211. 3. immanem. 218. 11. immani. 88. to. immanis. 203. 21 | 221.13. immanitatem. 160. 18. immaturo. 72. 11. immemorem. 90. 16. immenfa. 227. 14. immeniæ, 232. 12. immenfum. 104. 2 | 139. 1 178. 21. imminuerat. 101. 7. imminuere. 128. 4. imminuta, 117. 1, imminutz. 31. 18 222. 2. imminutum. 21. 3 | 153. 15. immillum. 38. 10.

immoderata. 5. 18. immoderatæ. 48. 2. immoderatam, 226, 10. immoderatum. 37. 14. immoderatus. 218. 3. immodicus. 198. 25. immorrales. 134. 22 | 215. 27. immortalia. 48. 10. immortabbus. 109.15 124. immortalis. 41. 5 | 42. 11, Oc. immortalium. 226. 19. immunes. 136. 19. immutata. 6. 7 | 9.9 3 4 155. 10. immutatione. 155. 14. immucaro. 7. 2. immutatur. 3. 4. immutilaro, 193. 7. imo. 164. 21 | 187. 10. impar. 66. II. 152. 14. imparatam. 14. 4. imparatum. 22. 16. impares, 125. 13. impari. 111. 12. impediebans 200. 30. impediebat. 86. 9 | 92. 25 | 94. 11 | 110. 13. impedimenta. 97. 10 128. impedimento. 143. 13. impedita. 145. 9 | 219. 17 impediti. 23. 14. impeditiffuma. 197. 10. impedito. 126. 13. impeditos. 107. 19 impeditur. 186. 16. impeditus. 96. 14 | 112.1 | 128. 18. impediverant. 127. 13. impedivit. 190. 1. impellat. 32. 15. impellere. 38. 14 | 39. 3. impelli. 34.26. impellit. 114. 6 | 117. 13 | 127. IO. impellitque. 67. 12. impendeat. 22. 17impendebat. 211. 3. impendet. 52. 18. impenius 103. 14 | 123. 18. imperabat. 13. 11. imperabatur. 107. 17. imperendum .

ħ

i

i

in

in

in

in

in

in

in

im

im

im

im

im

im

im

im

im

ומו

im

im

im

inny

imp

immo. 47. 11 | 327. 28, 17.

imperendum. 114. 17. imperante. 200. 6 imperantium. 77. 14. imperantur. 167, 17. imperare. 18. 22 | 67. 27 | 131. 3. imperarentur. 102. 22 |154. 23. imperat. 35.12 92.25 111. a 114. 11 | 123. 29. imperata. 114.7 | 125. 8. imperator, 26.6 | 57.6 | 63. 8, 14, 00. imperatore. 18. 20 | 104. 14 O.C. Imperatorem. 81. 26 | 114. 7.00 imperatores. 7. 12 | 23. 14, Imperatori tor. 5 | 122. 7 imperatoribus, 174. 24 imperatoris. 52.2 | 35.3|64. 14 91.6. imperatorum. 2. 16 | 49. 5 134. 17. imperatum. 85. 15. imperaverat. 85. 10. imperaviffet. 145. 24. imperavit. 101. 11. imperia. 7. 2 | 16. 13, 16, OG. imperii. 2. 9 | 6. 22 | 8. 23, O.c. imperiis. 97. 5. imperio. 1. 5 | 2. 14 | 6. 11, imperitabant. 125.25 224. Imperitabat. 79. 3 | 219. 9. imperitandi. 127. 23. imperitandum. 161.4. imperitant. 210. 2. imperitantem. 124. 11. Imperitare. 144. 7 | 147. 20. imperites. 210. 4. imperitia. 94. 22 | 144. imperitiam. 134. 12. imperitis. 104. 15. imperium. 3. 1, 4 | 6. 21, 25, 00. impetrandum. 69, 17. impetrata. 125.6. impetratis. 150. 3. impetu. 92. 12 | 105. 15 |

2

210. 4. imperum. 34.21 | 177. 23. impetus. 47. 3. impias. 70. 21. impietatis. 72. 6. impiger. 73. 21. impigra. 182. 10. impigre. 135.23 | 146.20 196. 6. impigro. 63.7. impigros. 81. 9. impiis. 41. 17 | 82. 8. impio. 72. 5 | 189. 12. implere. 126. 13. implicare. 112. 13. implicati. 224. 1. implicite. 188. 5. implorarem. 71. 7. implorem. \$26. 1. implores. 45, 2 | 47. 16. impoliuta. 161. 6. imponent. 59. 17. imponatis. 27. 7. imponebat. 175. 8. imponeret. 34. 9. imponi. 219. 21. imponit. 113. 10 | 123. 28. imponitur. 229. 7. importuniffuma. 218.8. importunitatis. 89, 21. importunum. 59.7. importunus. 139. 6. importuolum. 75. 11. impofita. 167. 17 | 222. 23. impolitam. 38. 12. impolitis. 124. 19 | 163. 8. impolito. 145, 18. impolitum. 109. 1. impoluerat. 118.3 | 148. 19 181. 5. impoluere. 43. 1. impoluisse. 175. 25. impofuiftis. 132. 17. impoluit. 103. 10. impotens. 179. 16 | 188. 9. improbi. 195. 12. improbiot. 90. 17. improbo. 193.7. improbus. 119. 1. improvifo. 22. 16 70. 9 Orc. improvifum. 138. 4. improvifus. 136. 10. imprudem. 219. 8. imprudentemque. 74. 3.

imprudentia. 107.29 | 315.

imprudentiam. 190. 17. impudentia: 91.20 | 92.15: impudentifiume. 167. 9. impudicifimi. 232. 12. impudicitis. 230. 29. impudicorum. 231. 16. impudicus. 11.17 232/11. impugnati. 190. 3. impugnaverat. 85. 3. impulii. 39. 7 | 40. 6. impuliu. \$20. 1. impune, 88. 2 | 89. 19, 22 | 90. 12 | 227. 23. impunitas. 89. 11. impunitatem. 23.20 | 36.5 113. 20. impunitos. 40. 12. impunitum. 90. 6. impurus. 14. 3. inequalis 215. 15. inani. 179. 16. inanis, 116. 14 | 198. 14 incassum. 181. 9. incauté. 208. 18. incautos. 201. 1. incedere, 54, 14 | 102, 23 | 145, 14 | 146, 22, incederent, 102, 5. incedit. 163. 1. incedunt. 88. 1. incendebant, 11, 12, incendere. 21.2|31.10|47.4 169. 25. incenderent. 34. 12. incenderet. 83. 5. incendia. 22, 3 | 26.2 | 41.4| 48. 16 | 168. 8. incendiis. 37. 20. incendio. 25. 17 | 34. 16. incendie. 79. 15. incenditque. 108. 23. incendium. 25. 15 |37. 14 230. 26. incensis. 141.4 incenso. 37. 2. incenfum. 138. 6. incenfus. 38. 18. inceperat. 120. 2. incepta. 30.6 51.5 120.13 164. 5 | 189. 23. inceptis. 14. 15. incepto. 5. 4 | 7.20 | 18.7. inceptum. 40, 12 | 64. 7, incerta. 14. 16 | 17. 2 | 33. 15,00

incestre, 151. 10. incerta, 219, 7. incerti, 109, 2 | 118, 17, incertis, 6, 9 | 203, 16, incerto. 95.11 103. 6 106. 3, 16, Oc. incertum, 33. 13 | 142. 7. incertus 71.15 81.19 146. 5 | 188. 7. incortulque 123. 7. incefferat. 78. | 11.8 | 24.9. incefsère. 98. 1. inceffis. 68. 8 | 190. 14 | 213. 2. incessus. 13. 6. incidam. 220. 10. inciderat. 12. 2. incidit. 175. 22. incipere. 17. 51 128. 25 inciperen 119. 19. Incipiam. 179. 17. incipias. 2. 7. incipiens. 229, 18. incipie, 117, 48 | 153, 14. incipitis. 197, 20. meipitur. 111. 5 | 123. 14. incitabant. 6. a. incitabantur. 187. 4. incitati. 148. 15. inclinatos. 192. 27. inclitis. 191. 17. inclutam. 170. 204 inclutas. 206. 10. incluti. 202: 24 incognita.72.3 173.12 175. incognitofque, 208. 18. incole. 75. 10. incolere, 101, 8 incolis. 79. 5. incolumem. 234 16. incolumes. 70. 5 | 230. 21. incolumia. 71. 16. incolumis. 96. 2 | 152.9 4 191. 23. incommodi. 197. 21. incommodo. 138, 11 | 219. 24. incommodum. 226, 20. inconfultè. 33. 23. inconfulcius. 93. 5. incorrupta. 209. 4. moorruptes. 148. 21. mcorruptus. 58. 12. meredibile. 6.12 7.7 97.

incredibilem. 27. 26. incredibilia. 5. 19. incredibilis. 142. 4. increpabantur. 211. 20 increpabat. 19. 10. increpantes. 48. 21. increpare. 145. 19. increpuisti. 230. 29: incruentam. 55. 21. incruento. 138. 20 | 2061, indulta. 46. 6 | 136. 22. inculti. 129. 20. incultique. 3. 7 | 76. 3. incultis. 133. 18. incultius. 78. 10 | 137. 2. incultu. 50. 11 | 59. 1. incultumque. 127. 5. incumberent, 186. 8 incunabula. 231: 3. incuria. 209. 9. incurrerunt. 198. 12 incurrit. 55. 10 146. 24. incurrent. 143. 19. incurvis. 77. L. inde 19. 17 | 84. 20 | 111. indecorum. 188. 20. indemnarum. 43. 2. indicaret, 38. 6 indicaffet, 23, 18, indicat. 111.25 | 206. 31. indicaturum. 37. 18. indicem. 38, 3, 15 | 121.13. Indicio. 36. 10 39. 10 48. 15 | 89.8 | 91.4 | 122. 3. indicium. 38. 5. 7 | 93.7. indidit. 163. 4. indigens. 2. 8. indigna. 175. 13 197.20 217. 5. indignabamini. 87. 13. indignabinitur. 219. 20. indigni. 164. 21. indignos. 42. 22 | 209. 3/ indignum. 89.7 | 125.23. indignus. 115. 13. indigni. 153. 18. indocti. 3. 7. indomitum. 158. 1. inducise. 85. 11 | 149.17. inducias: 40. 14 | 126. 1. inducit. 55. 5. inducit. 68. 10. inductos. 30. 2. indulgens, 215, 1

industria 46.2 1 60. L. 14 industries 214. 12. industrizque. 28. 6. induftriam. 57. 5, 8 142.6. industrios, 129.20. induxerat. 49. 17 inedia, 5. 15. inediam. 202, 12. inerat 13.7 | 14 6 | 20. 61 21. 19 115. 16. inermes. 54.8 | 109.8 | 118 13, 000. inemielque. 141. 11. inermis. 151.24 155. 19 217. 8. iners. 101. 2. inertha. 47. 11 219. 61 22I. 22. inertia. 19. 17 62. 8. inertiam. 46. 26 | 57. 10 | 231. 9 | 233, 20, inertifium. 277.25 | 223. F. inesset. 33.10. ineft. 32. 2| 198. 5. infecta. 147. 5 | 161. 13. infecto. 172. 4 149. 13. infectum. 124. 9. infecunditate 178. 17. infecundus. 75. 12. infelicem. 227. 17. infelix. 70. 22 | 72. 14 infensi. 105. 22 | 111.4 Inferentem. 73. 11. inferior. 77. 13 | 174. 17 | 187. 8 | 202. 8. inferis. 46. 5. inferos. 196.22. inferre. 110. 21. infefta, 91. 21 | 136. 22. infelti: 71. 11 | 96.7. infeftique. 47. 17. infestis. 54 16. infestissumam. 47.5. infelto. 102. 18. infeltos. 41.6. infeftam. 16. 7 81. 7. infestus. 13. 4 | 83. 20 1 129. 2 Infida. 40. 10. infido. 113. 21 | 220. 1/ infidum. 102, 13 | 138, 16. infinitt 9. 16. infinitis 2921 14. Infinito: 237. J. HICKORY.

'n

in

in

m

in

in

inf

in

inh

inh

inb

inil

inje

inin

inin

BILL

18

1

2

nfirma. 130. 9. nfirmarentur. 176:22. nfirmata. 209. 16, nfirmior. 46. 17. nfirmiffumo, 118.21. nfirmitas. 58. 1. nfirmum. 6. 23. infirmumque. 108. 13. inflexit, 218, 11. infra. 27. 19 37. 4 187. infumis. 35.7. ingenia. 8. 4, 9117. 2140. 20 43. 16 148. 23. ingenii. 2. 2 | 18. 10 | 63. 17, Oc. ingenio. 5. 13 49. 10 59. 12, 6 c. ingenita, 202. 6. ingenium 2. 10, 16 | 6. 23, ingeniumque. 7. 4 232.17, ingens. 13. 14 36. 1 159. 11, Oc. ingentem. 7. 17 | 127. 9 | 192. 3 222. 36. ingentes. 8. 23 | 198. 5. ingenti. 49.7 | 139. 7 | 142. 1 197. 6 1 199. 201 ingentia. 125. 16 187. 4 194: 6. ingentis. 20. 25 136. 17. ingenuo. 197. 22. ingenuus. 55. 19. ingefunt. 113.3. ingrato. 30. 19. ingrederentur. 137. 22. ingredientem. 99. 9. ingrediuntur. 186. 34. ingressus. 84. 21 100. 11, O.C. inguinum. 186. 34 inhonefta. 23. 15 / 99. 11 88. 11 127. TO inhonestam. 18. 3. inhonestioribus. 232. 16. inhoneftiffumarez 2.6 | 227. 15. 1. 1. 1. 1. 1. inhonestum. 221.2. inibitis. 52. 12. injecta. 199. 1. inimici. 73.14 | 82. 6 | 210. 16 | 287.9. inimicis. 25. 14 | 87. 1 227. 11. inimicitias, 38, 16 | 42, 1 | 185, 15 | 197, 4

inimicitias 429. 27. . 0.6. inimicorum, 27. 14 | 257. 4, 8. inimicos. 16. 4. inimicum. 228, 9 | 134. 19. inimicus. 231. 25. iniqui. 132. 7 | 224. 19. iniquitas. 27. 6. iniquitarem. 139. 9. iniquo. 225. 34. iniquorum. 210.21. iniquum. 108. 19. initiis. 9. 18 | 42. 21. initio. 2. 9 | 3. 2 | 4. 5 | 6. 8, 25, 016. initium. 5.10 199 22.10, injuria. 8. 21 | 26.8 | 19. 7, injuria. 10.16 | 22. 20 | 40. 12, Orc. injuriam. 11. 3 | 66. 1 | 69. 21. O'c. injurias. 71. 8, 18 | 73. 1 , injuriis. 28. 5 | 45. 7 | 79. 20. injuffu. 96. 13. injufta. 16. 1 ; 188. 7 | 214. 15. injustas. 98. 12. injuftiffime. 114-7. injuftos. 127. 21. injuftum. 38. 17. innocens. 232. 24. innocente: 50. 2. innocentes. 44. 11 179. 18 217. 20. inhocentia. to. 8 | 102. 8 | 130. 9. innocentie. 86.20 131.18. nnocentiflume. 230. 3. innoxiz. 134. 8 | 161. 10. innoxii. 3 L. 19. innoximum. 161.27. innoxios. 33. II. inopem. 70, 13. inopes. 191. 13 | 320. 16. inobi 147. 19. inopia. 5. 22 | 9. 17 | 14. 14. Oc. ... opie. 26, 19. inopiam 30.18|132,5|139. 7 1 137- 18.

inops. 69. 20 161.8.

inquam: 233. 34 | 294. 91 inquies. 188.1 11666 1867. inquietem, 174. 12 inquilinus. 25. 12. 16. Inquit. 25. 14 43.9 200. 3 | 206. 2. inrumiendi. 195.at. infanum. 169. 30. infatiabilis. 9. 17. infein. 223. 16. infectaberis. 227. 16. infedit. 118. 19. infequentes, 80. 7. infequeretur. 95. 2. infequi. 106. 5, 12. infidia. 21. 23 | 25. 16 | 34. 13 / 186. DL infidiantibus 155. 18. infidiarum. 12.1. 18. infidias. 21, 16 | 22. 3 | 26. 1, Oc. infidiatores, 92, 36. infidiatum. 80. 23. infidiis. 22.29 | 62.23 | 302. 24, 0%. infignin, 43. 12 1975. 4 infignibus. 29. 11 |201. 14. infimulation, 173. 20. infitus. 226. 7. infolens. 4. 8 | 145:14199. infolmteto. 234. 9. infolentes. 218. 1. infolentia. 97. 19/106. 10, 6'6. Signist. 30. 12. infolentiam. 59. 14 | 431. infolescere. 7. 3. infolita. 96. 6 1 105. 1. O'C. infolito. 91.8 | 145. 9 infolitam 179. 19 infolitus. 7. 11 | ag. C. infomniis 32.6 | 189.9 | 234. 21. infontes 13. In. 1 Williams infontis. 1810 7. information at 1.25. infoliate at 1.25. infoliate 50.5. inflantil 94- 2inflantibu inflare. 14. 17/94. 3 | 106. 1, 17, 25, 0

Augrare. 168. 8. minche. 204. 35. mititifent. 186. 14. instituerant. 77. 5. instituisse. 25. 9. Inflituit. 50. 18 | 64. 17 | 69. 15 71. 14. inftiruta. 6. 5 43.20 212. inflicuti. 127. 1. instructa. 70. 23 203. 21. inftracti. 107. 25 144. 1 223. 7. inftructique. 123, 13. intructos. 53. 10. inftrodus. 123. 33. instruebantur. 166. 19. infituere, 170. 2. infirueret. 146. 5 | 173. I. infrui. 143. 16. inftruit. 53. 10. inftrumente 21. 6 | 100.14 203. 24. inftruxcrat. 105. 8. inftruxit. 95. 6 | 105. 6. infrefeeret. 64. 5. infuevit. to. I. infala: 172. 7 | 198. 24 | 206.3. miule. 173. 14 199. 4. infulam. 173. 13 | 179. 3 104-35-Initiani 205. 3. infulas. 195. 4 / 206. 8, dultavit. 301. 12. infuper. 50. 10. mactum. 118.2 | 128. 32 190. 15. mactus. 109. 9 | 118. 24. necte. 202.25. Burn. 198. & integer. 163. 18 197.9. tere rume, 230. 5. gerrumorum, 235. 2. integra 418. 26 152. 19 158.20 173. 3. integri. 107. 21 113. 5. ntegris. 143. 8. ntegritate. 49. 13. integro. 114. 22 | 191. 1. integros. 55. 1 | 165. 17. integrum. 115.4 122.4 llegat. 92. 4. tellegebar. 218.5. intellegerent. 162. 42.

intellegeris. 90. It. intellegitis. 164. 15. intellegeo. 194. 5. intellegentur. 163. 7. intellexerunt. 219. 19. intellexi. 17. 6. intellexiftis. 181. 4. intellexit. 139. 20. intelligebat. 27. In | 66. C. intelligendi. 200. 12. intelligens. 36. 3. intelligeret. 64. 18. intelliget. 167. 19. intelligetur. 231. 10. intelligi. 186. 31. intelligit. 22. 16 | 62. 15 | 79. 28 | 81. 6. intelligitis. 52. 8. intelligitor. 146. 3. intelligo. 81. 21 | 130.9. intelligunt. 106. 29. intempetta. 22. 7 | 35. 19 | 95. 6. intenderant. 124. 4 | 152. intenderat. 83. 2 | 123. 11 147.7 1 149. 13. intendere. 115. 14 | 150. intenderis. 40. 4. intendit. 79. 11 100. 12 139.3 21927 221.14 intenta. 97. 11 | 166. 9. intenti. 6.18 | 22. 5 | 112. 22 139. 24. intentique 104. 16 111.4 107.25. intentior. 109.17. intentis. E44. 8. ntento. 102. 18. intentos 101.8 114. 16 140. 25. stentum. 5. 3 136. 16, intentus. 3. 11 14.14 intentufque. 141, 20. interque. 78. 6 | 217. 2. intercellit. 181. 6. interdum 9.8 | 20. 11 | 83. 18. Oc. interes. 21. 16 22. 2, 19. Or. interempti. 145.8 intereffet. 179. 11. intercunt. 212. se. interfecifiet. 62, 20. interfecit. 83. 16.

interfecti 107, 22 | 138. 7. interfecti 107, 22 | 138. 7. interfectia 74. 9 | 121. 19 218. \$ interfecto. 70, 10 | 84. 8 92. 17. interfectos, 212. 2. interfectum. 73. 11 | 146. cere 15.15 | 21.243. 4 167. 18. interficerent. 34- 16. interfici. 108. 21. interficiat. 91. I. interficit, 15. 6. interfuerit. 228. 3. interiere. 75. 14 107. 2. interierunt. 174 & interiit. 8. 24 76 6. interiorem. 133. 13. interieure. 151. 11. interim. 67. 19 | 80. 1 | 82. 12, 0%. mterna. 190.4internecionem. 178. 10. internuncius, 153, 12. interpellando, 82, 18. interponit. 91. 14. interpolita, 91. 3. interpretatum. 75. 19. interpretes, 173. EI. interres 169. 2. interrogati 15. 8. interrogatus. 25. 1 | 36, 16 intervalla. 173. 11. intervallo. 137.27 | 1514 172.2L intersenisse. 154. 13. intestabilior. 160. 2. intellabile (que. 119. 1. intellabile (que. 119. 1. intelimen, 230, 25. inteleranda, 52, 22 | 70, 9 | 221. 13. intolerandumque. 9. 10. intra. 15.10 | 47. 7 | 48 12 76. 19 117. 1. intrare. 154.2. introducir. 36. 13 67. 16. introduxit, 129, 12, introduxit, 15. introire, 22, 15. introit. 121, 9. introitum. 101. 11, introfiu. 101. 27. ntuerentur, 60. 9. intutam.

à

i

i

i

ù

ir

in

inv

inv

mv

Inturam. 167. 15. invadat. 166. I. invadendarum. 205. 20. Invadendi. 130. 11. invadere. 98. 13 | 104. 17 | 144. 6. invaderet. 93. 14. invadi. 135. 19. invadit. 67. 23 | 79. 14, O.c. invaditur. 155. 20. invadunt. 80. 4 143. II, invaferat. 5. 20 | 30. 4, invasêre. 3. 3 | 10 10, inyafifti. 231. 7invalit 9. 9 24. 5 | 18. 15, invenerit. 93. 18. invenias. 57. 4 | 167. 14. invenies. 65. 14 | 217. 11. invenilfent. 214. 15. invenit. 50. 15 | 141. 15. inventa. 120. 8. inventurum. 83. 2. inverecundo. 195. 12. inversos. 76.11. invia. 158.7. invicem. 179. 2. invicti. 89. 16. invictum. 100.20 224. 19. invideant. 131. 18. invident. 30. 7 | 131. 17. invidere. 43. 24. inviderit. 53.6. invides. 130.5. invidi. 22.1. 22. invidia. 4 3, 12 6. 15, Crc. invidia. 56. 17 | 121. 8. invidiam. 20. 1 | 34. 9. inviolata. 100. 10. inviolatam. 92. 1. inviolatos. 83. 9. invifa. 164. 9. invifi. 154. 14 224.23. invisum. 43.2 122. 5. invitus. 15. 2. invitant. 118. 12. invitarent. 192. 32. invicaverant. 175. 3. inviro. 178. 14 invirus. 16. 8 | 142. 12. inulti. 53. 6 | 86. 23 |

1

6.

٨.

9

484

16.

Latt.

118. 22. nultique. 177. 2. oltis. 120, 11. multos. 111. 28. inglam. 151. 20. inultus. 196, 6. invocat. 213, 20. inurere. 233. 3. inufitata. 231. 5, 6. inurilis. 229. 27. joca. 142. 14. jocum. 21. 12. lovem. 151. 26 183. 5. Jovis. 200. 14 | 202. 11 | 205. 7. ipfis. 51. 17 | 148. 25, ipfius. 25. 10 | 89. 8, ipio. 91. 17 | 155. 13, ipforum. 190. 4. ipios. 7. 13 | 17. 9 | 44. 8, iplum. 38. 11 | 64. 8 | 66. 18, 6%. ipfumque. 84. 11 | 136. 4. ira. 25. 4 | 40. 2, 6 | 67. 2, iracundia. 41. 10, 14 iræ. 40. 18 | 91. 23 | 208. iram.68.2 | 82.23 | 121. 19| 173. 18. irafci. 41. 14. irati. 47. 17. ire. 6. 19 | 52. 11 | 87. 3, Orc. irent. 30. 1 218. 13. iretur. 199. 23. iri. 155. 3. irritamenta. 137. 4irritare. 163. 17. irritare. 82. 26. irrumperent. 39. 15. irrumpit. 121. 45. irrupere. 67. 17 | 95. 15. ifdem. 82. 13. ifque. 39. 22 | 156. 6. ille. 80. 24. ifta. 33.4 | 45.4 | 47. 95 O.C. iftem. 226. 10 297. 7. ifte. 160, 12. iltis. 167. 8. iftius. 229. 24. ifto. 184. 1 | 334. 18.

Italia, 13, 17. | 84. 2, 3, 11, Italia. 61, 13, 16 | 177. 20 197. 15. Italiam, 20.32 | 46. 11, Oc. Italica. 198. 27. Italici. 83. 8, 14 103. 9. Italicis. 118. 24. Italicos. 97. 10. ite. 73. 6 iten 3/12 | 16. 12 | 51.2,16, itinera. 92.3 | 123. 8 | 136. itinere. 27. 12 | 32. 9 | 36. 15, O alibi. itineri. 107. 11. itin**eribus.** 39. 11 | 51. 12, itineris. 119. 7 140. 4, 18, Orc. itum. 61. 10. iturum. 39. 24 | 152. 7. jubebat. 91. 22 | 210. 23. jubent. 42. 14. jubere. 22. 4. juberentur. 208. 6. jubet. 36. 6, 12, 15 | 50. 6, Or alibi plur. jucundior, 226. IA. jucundiora. 134. 5. judicandis. 230. 19. udicandum. 215.21. udicant. 221. 3. judicare. 221. 3. judicat. 29. 13. indicarus. 35. 8. indicaverat. 39. 18. judicaverit. 220, 27. judices. 221. 2/232. 24 judicia. 1811 | 45.2 | 89. 14, Or. judiciis. 11.20 | 32. 1 | 217. 16 | 223, 24. judicio. 38. 16 | 210. 19 | 225. 24. judiciorum. 221. 4. judicis. 2 32. 22. jadicium, 11. 21 | 23. 6 judiciumque. 163. 6. uvere. 176. 8. jugi. 137. 1. jugis. 200. 19. jugulandi. 43. 13. ingulari

jugulari. 43. 7. jugum. 96. 2 | 104. 13. Jugurtha. 61. 8 | 63. 1, 7, O alibi frequent. Jugurthæ. 62. 13 | 63. 21, Jugurtham. 62.20 | 63.15, Oc. Jugurthamque. 62. 4. Jugurthini. 80. 3 | 110.23 125. 5 | 145. 26. Jugurthino. 78. 11. Julium. 22. 1. jumenta. 123. 25, 32 | 137. 23 | 197. 1. jumentum, 101. 26. jun. 14. 2. Junius, 39. 19. Jupiter. 228. 5. jura. 31.13 |89.14 | 158.20, Orc. jurat. 153. 12. juravillet. 160. 16. jure. 40. 16 70. 5 | 80. 25. Orc. jurgia. 8. 12. jurgiis. 82. 18. jurgio. 25. 3. juris. 89. 2 | 179. 13. jus. 8. 11 | 12. 13 | 17. 10, Crc. jusjurandum. 19. 15 34. juffa. 81. 12 | 182. 4 | 200. jufferit. 35. 9 97. 12. juffi. 67. 21 | 109. 10. juffis. 89. 9. juffiffetis. 70. 8. juffiftis. 130. 18 | 131. 3. juffit. 32. 10 | 43. 7 | 48. 2 123. 2 | 129. I. juffu. 23.7 | 137. 9 | 155.1 169. 33: justum. 114. 14. justus. 36.17 | 37.19 | 92. 8, Oc. jufta. 66. 7. infias. 231. 23. justissimo. 9. 10. juftiffuma. 211. 7. justitia. 8. 22. justims. 229. 11. juftos. 191. 15 204. 14. juftum. 46. 23. juvantibus. 92. 3 | 134. 19 163. 14.

juvat. 134. 2.
juvaturum. 103. 13.
juvenibus. 205. 13.
juventus. 7. 8 | 14. 14 | 30.
18 | 159. 8 | 214. 11.
juventute. 214. 2.
juventute. 214. 2.
juventute. 213. 7.
juventuti. 213. 14.
juxia. 3.9 | 31. 1 | 43. 4,
6...
juxtaque. 191. 12.

K.

K AL. 14. 2 | 23. 10. Kalendis. 15. 15 | 156. 6. Kgis 206. 18.

L.

Abefactatie. 163. 2. laborandum. 224. 11. laborantibus. 55 1 | 107.10 110. 8 | 144. 5. laborare. 49. 17 | 101. 9 | 142. 14. labore. 3.2 | 8.22 | 22.6, O.c. laborem. 7.9 70. 17 | 119. 9, 60. labores. 8. 25 | 104. 18, labori. 30.19 39. 17 | 131. laboribus. 132.22 | 139.12, laboris. 28. 6 | 103. 3 | 223. laborum. 75. 13 | 84. 18. labos. 7. 11 | 145. 25 | 183. 14 | 196. 15 | 222. 8. Lacedæmonii. 2.12 | 42.23, lacerant. 185. 2. lacerari. 164. 24. laceratur. 166. 5. laceraverat. 11. 18. lacerent. 132.12 lacerum. 208. 11. lacessimus. 207. 9. lacestimis. 25. 3.

lacelfiverunt, 189. 19, lachrymas. 128. 12. lacrumans. 111.27 | 114. 4 121. 15 152.1. lacta. 137: 3. Læca. 14 9. Læcam. 22. 8. lædere. 129.3 | 132.14 | 141. 17. lædis, 228. 14. læta. 109. 16 | 211. 14. Letabatur. 36. 2 200. 11. læram. 55. 20. ketandum. 72. 11. lætari. 43. 3 | 144. 19. lætati. 119. 19. læte. 171. 3, 5. læii. 70. 7 | 108.2 | 155.8| 192. 32. lætiflumis. 135. 21. lætitia. 24.4 | 36. 2 | 56.4 112. 19 147. 15. lætitiæ. 43. 5, 12. lætitiam. 37. 12 | 97. 15. lætor. 153. 16. latos. 112. 23. lætus. 62.13 | 129.10 154. 21 174. 1. leva. 172. 20. lævam. 50. 9. Laletaniam. 177. 23. laminis. 200. 26. lanceas. 30. 23. languentibus 34. 20. languete. 46. 17. languidi. 107. 26. languidis. 106. 17. languidos. 180. 11. languorem. 232. 30. laniara. 193. 2. laniatum. 204. 34. laniique, 159, 17. lapideis, 50, 10. lapides, 113, 2. lapidibus. 111. 6 | 139. 8. lapfum. 150. 7. lapfus. 217. 13 |232. 21. laqueis. 140, 17. laqueo, 50, 13. larem. 18, 11. largiantur. 46. 3. largiri. 20. 10 45. 18 64 largitio. 4. 1 | 149. 6. largitione. 73. 9. largitionem. 74. 2.

largitionibus.

b

la

la

la

lar

lat

la

la

lau

lau

Jau

lau

lau

Jan

lau

breitienibus 30. 19 164. 23 | 214. 10 | 226. 2. largicor. 142. 5. largiundo. 31.9 | 49 15 | 68. 5. largius. 13. 16. Laris. 137. 14. lascivia. 24, 5 | 97. 1 | 98. lasciviam. 118. 9. laffique. 197. 24. laffitudinem. 11.41 105.14. laffitudo. 119. 19. lata. 206. 28. late. 61. 20 | 102. 23. latera. 201. 17. latere 70. 6 | 105. 5 | 119. lateribus 55.7/77.2/106. 8/195.11/211.12. lateris. 176. 10. Latii. 161. 9 302, 10. latine. 146. 17. Latini, 97. 10. Latinis. 21. 5 | 141. 23. Latino. 96. 11. Latinum. 99. 6 | 100. 17. Latio. 119.23 129.7 | 141. 17. latior. 172. 2. latitudinem. 75. 10. latius, 107. 11 109. 25. lato. 157. 4. latro. 165. 4. latrocinia. 61. 2. latrociniis. 172. 19. latrocinio: 143. 14.1 latrones. 22.21 | 54.8 | 191. 24. larronibus. 149. 1 | 192, 8, latronum. 174.8 laturum. 128, 17. latus. 4. 6| 103, 1, laudabat. 43. 8. landabatur. 49. 17. laudamus: 46. 25. laudando. 59.15 | 209.7 | 216. 17. laudant. 48. 20. laudantur. 3. 15 | 321. 11. laudare. 19. 11 | 145. 19. laudari. 8. 10. laudas. 228, 14. laudat. 108. 7 | 205. 1 Jaudarum. 64. 2 / 186. 27. landavit. 12. 14. lande. 209. 8.

1

3.

1.

1

100

. 2

44

程

100

M.

landes, 231, 32, laudibus. 73. 17. laudis. 7. 16. laurea. 228. 1. laus. 134.20 | 212.12. laxfore. 116. 10 | 186.26. laxitate 191.22. laxius. 135. 20. lectos. 39. 14 | 53. 15. legantur. 80. 12 | 82. 15. legat. 84. 13. legati. 35. 16 | 68. 6, 11, legatione. 148. 15. egationibus 97. 4. legationis. 74.7. legatis. 33. 11, 19 35. 19, O.c. legato. 54. 4 | 135. 8 | 200. legatorum. 48. 15 | 73. 15, erc. legatos. 26. 4 | 32. 14, 19, Orc. legatum. 97. 14 | 105. 11, legatus. 34. 4 | 54. 10, O'c. lege. 25. 1 | 26.10 | 76. 4. Or. legem. 42. 16 | 117. 16 | 172. 9 | 187. 15. legendo. 222. 19. legenti. 48. 22. legere, 131.5, 8. leges. 42. 13 | 44. 2 | 88. 3. O'C. legi. 221. 2, legibus. 6, 10 | 8, 12 | 15. 8, Orc. legionarias. 166. 18. legionem. 119. 4. legiones 25. 18 50.18,20, legionibus. 48, 26 | 51. 14, Orc. legionis. 95. 14. legionum. 103. 2 | 145. 1. legis. 27.6 | 200.5 | 226. legitimos, 15. 10. legidmum. 6. 22. legum. 125. 18 | 166. 4. legundi. 139. 18. leniebant 83. 19.

lenire. 137, 19.

leniri. 20. 2. lenita. 188. 3. leniter. 154. 15. lenitur. 67.4. leniunda. 38. 1. lenius. 112, 17 | 140. 16. lenones. 199. 17. Lentuli. 39. 11 40. 17 48. 5 | 52. 5. Lentulo. 25. 20 | 34. 23 | 37. 7 46. 14 51. 9. Lentulum. 36. 7, 10, 22 | Lentulus. 14.7 | 32. 10 | 34. 5, 27, 06. leonem. 62. 11. Lepidani. 186. 23. Lepidi, 165. 11 | 167. 1. Lepido 15.7 |157.1 |164.9 167. 21 | 168. 5 | 169. 7. cpidum. 165. 2. Lepidus. 165. 4 | 168. 13 | 169. 5, 11. lepos. 21. 13. Leptasta. 173. 20. Lepti. 124. 28. Leptim. 78. 1. Leptis. 78. 6. Leptirani. 125. 4. Leptitanorum. 125.22. liber. 5. 7 | 46. 23. libera. 183.2 | 219.21 | 223. 16. liberales. 7. 16 | 46. I. liberalibus 188. 3. Liberalis. 204. 20 liberalitas 20. 2 | 45. 18. liberalizete. 39. 1. liberalizer. 9. 23 | 149. 4liberaret. 33-7libere. 160, 8 | 219, 2. liberi. 90, 3 | 98, 11 | 218. 10. libers. 21. 4 | 37.6 | 54.8, O'C. liberifque. 102. 11 114- 1. liberius. 61. 6. liberiusque. 213. 12. libero. 23.20 141.20 223. 22. libergrum. 80.21 | 212. 4. liberorumque. 62.18 103. Is. beros. 24. 10 | 39. 8 | 4L liberras 18. 17 |45.7 | 160 libertate.

libertate. 7. 7 | 52. 18 | 86. 9, 00. libertatem. 6. 19 17. 10, Orc. libertati. 96. 7 182. 3. libertaris. 6. 25 | 31. 2, Orc. liberti. 39. 10. libertis. 54. I. libertos. 39. 14. liberum. 6. 11 26. 11. libet. 82. 8 | 227. 24 | 232. ·libidine. 223. 9. libido. 224. 4 libris. 36. 23 | 75. 18. libuit. 224. 4. Libyes. 76. 2 77.3,6, 12. Libys. 136. 18. liceat. 162, 9. liceatne. 188, 18. licebat. 11. 6 133. 15. licentia. 41. 9, 13 | 43. 3, O.C. licentiam. 7. 3 | 10. 16, licentius, 152.20 213.12, licentiusque. 133. 20. licere. 128.25. liceret. 29. 13 | T48. 14 ficet 3. 14 | 28. 5 | 71. 12. Liciniom. If. I. lictor. 67, 11. licuerit. 72.4. licurrent. 218.4. licuiffet. 32. 6. lieut. 26. 10 52. 20. lignea. 123.28. Ligure. 140. 5. Ligures. 173. 14. Liguri. 140. 10. Ligurum. 95. 12 125. 9 145. 16. Liges. 139, 15, 24 | 140. 16,25 173.9,10 201.16. Limetanus. 97.2. limofa. 94. 18. limum. 125. 16. lingua. 6:12 | 9. 6 71. 22, Orc. inguæ. 182. 10 | 228. 1 329. 22. linguam. 128. 13. Intea. 200. 26. litera. 81. 12 | 121. 4.

literis, 21. 5 | 36. 14, 15 Oc. litibus. \$27. 4. litora. 173. 8, 11 | 202.23. Livio. 219. 26 220. 1. Livius. 205. 22. lixæ. 101. 15, 25. loca. 9. 23 | 22. 3, 10, O'C. locare. 145. 23. locar. 54. 6 1104. 7. locata. 151. 5. locatæ. 203. 31. locati. 112, 9. locatus. 171.7. locaverant, 204. 9. locaverat. 128.1 | 137. 14 145. 17. loci. 35. 16 | 53.5 | 67. 20, locis. 7.18 | 20. 22 | 51. 19, Oc. loco. 8. 19 20. 4 24. 6, 1осодне. 192. 18. locorum. 103.4 115. 9, O'c. locos. 76. 10 1 86. 5, Orc. locum 42. 10/50.12/53.10, O.C. locumque. 123. 31. locupletem. 129. 13. locupletes. 138 14. locupletion, 231, 14. locupletiffumis. 159.6. locupletium. 19.4. locus. 7. 12 | 48. 9 | 50. 8, Oc. locutum. 66. 5 58. 13. locuturum, 153. f. locutus. 39. 26 | 64. 8, OG. longa. 201. 8. longam. 2. 3. longe. 27. 17 1 44. 15, Orc. ongingua. 203, 17. Longinus. 14. 8. longiffimo. 1203. 34. longius. 7.19 | 22/25 | 144. 17 204. 27. loquar. 48. 8 1134. 16. loquax. 199. 8 222. 7. loquendi. 73.9.

literas. 23. 8 | 27. 13, 17, loquii. 62. 92 | 116. 12 O.C. loquitur. 206. 31. labebat. rol. 14. lubet. 73. 4 | 133. 20, Oc. lubidine. 8. 1 | 18. 13. or. lubidinem. 2. 13 7-11, lubidines, 214. 2. lubidini. 40. 3 | 45. 11, Orc. lubidinibus. II. 13. lubidinis. 115. 1 | 207. 12. lubidinose. 43.4. hubido. 3. 3 | 5. 20 | 11. 5 Orc. Jubucrat. 96. 4. lubuit. 48. 24. Lucano. 176. 174 luces. 199. 15. lucis 137.25. luchi. 41. 5 | 42. 8 | 71. 1 148. 18. luctuofam. 53. 8. luctus. 56. 4 /167. 6 211 luculentam. 25. 5. Lucullo. 205. 18. Lucullum. 174. 7 190.19 207. 28. Lucullus. 94. 9 | 181. 8 193.13. Iudibrio. 11. 5 | 18. Oc. ludificare. 94, 3. ludificati. 106. 2. ludum. 118. 9. lumen 130, 4 | 204, 3, 11 | lumine, 80, 3 | 192, 16, | Lurds, 173, 29. Lafitaniæ, 204. 30. Lufitanis. 170. 16. Lutatiorum. 160. 9. Lutulentulus 229. 20. Lux. 14+. 24. luxo. 204. 12. luxu. TI. FI 49. 4 62. 7. O'c. luxum. 58, 15. luxuria. 6.3 10.9 28. 10, G1. luxurie. 20, 27 | 21. 6, 00. luxurizque, 101, 19. luxuriam. 1 1111 111

×

n

100

п

H

m

m

m

m

m

ma

ma

ma

1

ma

- 1

6

ms

Inxuism. 46. 24. luxuriofe. 9. 22. luxuriofo. 142. 1. Lycaoniam. 193. 14. Lyciæ. 201. 20. Lyrici. 206. 30.

٥.

3,

I,

L

1

Ġ

1.1

. 7.

10,

6

am.

M.

Macedonia. 92. 22 | 173. 4 | 197. 15. Macedoniam. 205. 5. Macedonico. 40. 8. Macedonicam. 138.4. Macedonum. 189. 3. machinator. 16. 3. machinato. 174. 7. machinationibus. 139. 6. machinate. 175.7. machinetum. 38. 8. machinis. 80. 9. machati. 248. 8. maculas. 233. 3. madore. 176. 22. Mæcenas. 187. 10. magis. 1. 5 2. 6 4. 6, 22, O alibi plur. magique. 5. 22 6. 21 7. 4, 9, &c. Magistratibus. 162. 16, Orc. magistratu. 32.2 37.5 115. 7 221. 1. magistratui. 23. 4. magistratum. 60. 2 | 94. 10, O.C. magistratus. 19. 4 124. 3, magistratuum. 27.2 33. 1, magna. 3. 12 | 4. 3 | 5. 12 | 8. 4 | 14. 1, 4, 6 alibi frequenter. magnaque: 36. 12. magnæ. 43.9 | 51.6 | 58.8, Orc. magnam. 39. 5 44. 4, magnamque. 7. 15 216.7. magnas. 34.19 51. 4 100. 3, 0%. magni. 8. 22 71. 17 125. 26 | 191, 20. magnifica. 18. 19 40. 9 61.4 129.4.

magnificaque. 8, 2, magnifice. 14. 15 | 40. 22, magnifici. 8. 14. magnificum. 45. 15 | 109. magnis, 17. 3 | 12. 23, magnifque. 94. 14 | 114. magnitudine. 20. 3 34.8, magnitudinem. 26.13 61. 16, Otc. magnitudinis. 18. 1. magnitudo. 40. 20 | 49. magno. 26. 3 41. 11 51. 19, 00. oque. 144. 21. magnos. 46. 22. magnum. 2.5 15.3 49. 19, Oc. magnus. 48. 21 49. 7, 12, Orc. majestas. 88. 3. majestarem. 73. 6 | 82. 8. majestatis. 69. 20 | 89. major. 33. 9 | 44. 5 | 46. 21, 00. majora. 13. 10 | 126. 16. majore. 42. 17 | 110. 24, Orc. mejorem. 216. 15 | 232. 7. majores. 10 4 | 26.12 | 33, majorcíque. 211. 18. majoribus. 60. 14 | 69. 22, majorum. 6. 5 | 9. 22 | 25. 10 | 26. 10 | 48. 18. O alibi. mejus. 57. 3 80. 18 89. majulque 60. 5. mala. 5. 4 | 6. 3 | 13. 8, malaque. 17. 6. male. 196.15. malam. 110. 16. malarum. 4.9 | 45.19 | 97. malafque. 214. 1. male. 40. 6 | 45. 11, malebant. 8. 21 | 15. 1 | 31.

5 | 43. 24. malebas 8. 10 | 59. 2 | 92. maledicendo. 225. 27. maledicere 141. 5. maledicis. 228. 15. maledicit, 234 13. maledicta. 25. 12 | 225. 24. maledictis. 19. 10 |132. 12 210, 20, malefaciendi, 202, 20. malefaciendo, 218, 12. malefaciendum. 197. 3. malefici. 75. 16. maleficia. 44. 19. maleficiis. 230. 19. mali. 7.6 | 15. 13 | 46. 10, malcheii. 90. 16. malique. 118.22. malis. 4. 10 9. 16 | 11. 13, O alibi. malifque. 212. 18. malir. 81. 17 | 91. 14 malitia. 80. 20 | 219. 28 | 221. 12. malitis. 90. 13. malivolentia. 4.2 | 10.9. malle. 126. 16 | 185.6. malles. 147. 16. mallet. 121. 3 | 128. 5. Malliana. 25. 20. Mallii. 22. 26. Mallium. 20.23 21. 25 22. 9/23. 9 29. 11, 12 53. 17. Mallins 22. 19 | 26. 4 | 50. 18 55.7 malo. 5. 13 | 22. 24, majorum. 9. 2 138. 10. malos. 91. 18 | 30. 8 | 43. 4, O'c. maluerint. 131. 14. maluit. 917. 13 | 218. 6. malum. 30, 20 | 385 | 115. 17, 0%. malumque. 223. 11. malunt, 160. 7. mahis. 13. 13 90.17 221. 13 | 222. 0 Mamerco. 181. 6. Mamiliam. 117.16. Mamiliana 97. 16.

manare. 204. 27. Manastabale. 62. 2. Manastabalis. 62. 4 | 116. mancipiorum. 101. 16. mandando. 182. 2. mandandum. 20. 15. mandat. 25. 21. mandata. 35. 8 | 67. 15, mandatis. 26. 5. mandatur. 122. 16. mandem. 202. 11. mandetis. 197. 25. maneas. 167, 11. maneat. 163. 5. manent. 111.4. manentes. 146. 10. manere. 72.4 | 95:11 | 107. 15. manerent. 71.6. manibus. 17. 1 | 82. 8, manifelta. 92. 5. manifestis. 48. 18. manifestos. 33. 21. manifestus. 93.9. manipulis. 145. 17. manipulos. 104. 10 | 105. Manlii. 148. 16. Manlio. 122. 16 | 147. 14 155. 22. Manlium. 134.28 137.13 147. 10. Manlius. 47. 17 | 145. 15. manferant. 111. 10. manferat. 233.7. mansere. 125. 7. mansuerudine. 27. II | 49. mansuerudinem. 45. 17. mansucrudo. 47. 9. maniurum. 151. 10. Mantino. 123. 1. manu. 7. 18 | 11. 18 | 18.5, manum. 104. 16 106. 4. manus. 11.21 | 13. 13 | 24. 2, 00. manuum. 30. 18. mapalia. 77. 1 203.15. mapalibus. 102. 20. Marcello. 158. 5. Marcium. 26. 4 | 193. 13. Marcius 23. 13 | 27. 9. Marcumque. 190. 7.

mare/ 75.11 76. 12 /77. 3, matribus. 205. 14 | 232 12, O'c. mari. 18. 9 | 48. 23 | 76. 9, Ort. marique. 11. 9 | 178. 27. maria. 8.24 | 11.5 | 20. 10 175.10 198.7 |204, 16 214. 7. Marii. 116.2 122.12 128. 16 | 135. 5, 18 | 141. 15 142. 9 | 165. 11 | 227. Mario. 110. 2 | 112. 26 174. 24 | 117 | 17 | 122. 6 128. 10 | 129. 13 | 141. 6 | 143. 1 | 147. 8 | 148. 12 | 150. 12 | 154. 23 | 207. 10. maris. 75. 9 174. 9 176. 23. maritima. 78. I. maritimum. 31. 17. marituma. 197. 15. maritumæ. 207. 14. maritumas. 178. 10. maritumis. 145. 10. Marium. 105. 16/110. 14 111.26 116.7 117.14 122. 4, 14 123. 2 | 136. 25 140.3 143. 10 146. 18 148. 14,23 149. 12 155. 21. Marius. 54. 2 | 102. 26 109. 22 110.21,25 115. 13 | 117.6 | 128.32 | 129. 23 | 138.11 | 139. 2, 11. o alibi frequenter. Maroneam. 200. 29. Marfico: 200, 7. Mafiniffa. 61. 17 | 62. 4 64. 13 | 71. 14. Matinifie. 61, 22 | 69. 4 17 | 82. 10 | 92, 15, 19 | 116. 18 | 117. 9 | 192. Maffiliam. 27. 15. Massiva. 92. 15, 23. Maffivæ. 92. 26 | 113. 16. Massivam. 93: 6. Maffugrade. 192. 13. materia. 76, 11. materiæ, 231. 10. materies. 9. 2. materno. 66. 10 | 152. 14. matre. 202. 2. matres. 41. 3!

matris. 204. 35 | 226. 14. matronasque. 186. 10. matura. 134. 20. maturabat. 170.25. maturandi. 13. 3. maturandum. 164. 24. maturantes. 80. 15. maturaffet. 16. 3. maruravêre. 126. 8. maturaverunt. 169. 24. mature. 2. 8 | 77. 4 Orc. maturent, 26. 1, maturet. 29, 16. maruretur. 71. 16. manurius. 67. 8 100. 6. maturrume. 167. 14 169. 5.0 Mauri. 78.9 151. 16 143. 17 145, 2 150. 3. Mau joue. 204. 13. Mauris. 79. 3 | 128. 9 | 152. Maurirania. 19.6 170.13 173. 20 175. 11. Mauritaniam. 74. 14 78 8 114. 15. Mauro. 143.7 | 152. 15. Mauros, 77. 6 |146. 10,24 207-1 Maurofque. 127. 16, Maurum, ISI. 21. Maurus. 151. 5 | 155.3 maxuma: 5, 20 8. II, IA maxumam. 2. 14 | 33. 4 maximas 7. 18 | 67. 25. maxume 2. 3 | 8. 8 | 12. 3 O alibi plur. maxumèque, 159.15 224 maxumi. 159. 22 | 160. 5. maxumis. 8. 5 | 37. 25. Orc. maxumo. 2. 14 36. 4 60. maxumos, 179. I. maxumum. 7. 13 | 17 4. maxumus, 153. 12 | 228,5. meamer

I

n

II

H

m

m

m

m

m

m

m

m

Me Mc

Me

.5

me

me me

mei

mer

mer

mer

mèr

men

Men

men

11

meamet. 132, 6, mecum. 28. 5 | 44. 16, mederi. 96. 17 | 213. 19. Medi. 76. 8. media. 98. 5 | 104. 4 | 152. 6 | 180. 12. medio. 16. 17 | 102. 4, O.C. mediocrem. 63. 21. mediocres, 62. 18. mediocri. 138.23. mediocrique. 210. 10. mediocria. 236. 14. mediocris. 217. 24. mediocriter. 221. 20. medios. 55. 5, 14. Medis, 77, 2, 7. meditata, 215. 23. medium. 171. 12 | 192. 4, medius. 28. 4 |66. 11 | 187. mehercle. 48. 9. mehercule. 134.13 | 167. 18. meliore. 215. 25 230. 21. meliores. 66. 4 67. 25 melloribus. 104. 16. melius. 58. 16 | 78. 3 | 128. 8, O.c. meliusque. 180. 2. membrum. 222. 4. memet. 59. 15 | 130. 8. meminêre. 41. 17. meminerint. 54. 7. memineris. 35. 6. memineritis. 52, 131 meminisse. 109.18. meminit. 205. 21 | 207. 12. Memmii. 86. 14. Memmio. 91. 11. Memmius. 83. 19 | 86. 9 | 91. 1, 21 |91. 7. memor. 55. 9 | 150. 9. memorabant. 135. 3. memorabatur. 136. 18. memorabile. 5. 9 125.23. memorandi. 40. 5. memorando, 132. 2. memorantur. 46.5. memorare. 7. 17 125. 24 memorat. 92. 3. memorata. 196.22. memoratu. 6. 13 7. 7 97. 11.

70

1

31

24

. 54

25,

44

7 4.

8,5.

net

memoravi. 6. 2 116. 18, Melopotameni. 207. 12. Oc. memoravimus. 82. 17 | 84. 16 | 91. 19 | 97. Is. memorem.11.3 | 96.1 | 222. memorent. 321. 19. memorentur. 205. 14. memores. 4. 3 | 13. 16, Orc. memoria. 5. 6 | 26. 13. Grc. memoriæ. 230.8. memoriam. 2, 3 | 133. 16, O'C. mene. 131. 14. mens. 30. 4 | 44. 15 | 218. menfarum. 234. 13. menfæ. 94. 13 | 195. 9 | 206. 5. mensem. 81.17. menstrua. 192. 17. mente. 17. 7 | 37. 11 | 117.1 224. 22. mentem. 13. 5 | 138. 15. mentibus. 90, 5 | 97, 26. mentiri. 230, 28, 31. mentitus, 38. 7 | 229. 13 230. 24. meorum. 69.7 71.12 132. meos. 153. 24 | 196. 20. mercari. 12. 6 | 101. 19 | 103. 8. mercatoribus 101. 17. mercatus. 162, 3. mercede. 30. 18 91. 19, Orc. mercedem. 160.7 | 161.11, O.c. mercenarium, 221, 22. mercenarius. 227. 13. merces. 19. 1 | 33. 14 | 214. 9. mercantur. 203.25. mercatis, 194. 3. merenti. 114. 2. merentis. 145. 19. meridie. 103. 27. merita. 64.11 | 159.5 | 167. 14. meriti. 149. 4. merito. 42. 19 | 43. 3,9, Orc. meritos. 108. 6. meruerit. 150. 11.

Mesopotamia. 191.21 204. 29. merabatur, 151. 15. Metelli. 103. 19, 25 | 105. 18 109. 11 121. 1,2 128.31 | 169.33 | 178.11 230. 2 Merello. 102, 12 | 103.15 106.27 109. 15 110. 2 114.23 115.15 119.22 124. 9 | 175. 17 | 199. 11 Metelloque. 100. 9 | 125. Metellum. 101.21 | 109.6 110. 10 116.8 117.12 119.14 122.11 | 124.28 Metellus. 23. 13. 17 | 34-3 11. 14 100, 8 101. 61 102. 8, 22 103. 6 104. 22 109.20 106. 17 107. 24 108. 5, 17 | 111. 1, 22 | 112. 3 | 113. 6 | 114. 8 | 117.1 | 118.3 | 119. 1 122. 2 | 123. 12 | 124. 16 128. 1 | 135. 9, 21 | 136. 26 | 170.27 | 174.32 | 175. 19,21 | 176. 6. metiri. 24. 8, штитог. 206. 18. Metrophanem. 178. 20. metu. 5. 7 | 6. 17 | 8. 20, Orc. metuebat. 83.4 meruendum. 164. 13 211. 10. metuendus. 79. 13. metuens. 79. 13 | 148. 16. meruentes. 97.8 | 137.28. metuenti. 113. 21. metuerant, 124 27. metuere. 88. 16 | 121. 22, Orc. metuit. 46. 13 | 166.6. metum. 88. 14 94. 2, Orc. metus 42. 4 | 67. 23, Orc. metufque. 120. 13. meruunt. 126. 15. meum. 25. 13 | 59. 15; Orc. meus. 68. 14 | 69. 23. Mecipfa. 61, 2, 12 | 63.3.

Meciofa. 64. 9 | 69. 23 | minor. 11. 8 | 20. 6 | 231. miferenetur. 33. 5. 81. 18. Micinfam. 66. 16 154. 2. Mids. 205. 8. miles. 101.25 | 102.6 | 139. 14 | 202. 19. militabat, 116.6. militando. 131. 9. militare, 104. 19 180. 3. militatem. 200. 19. militares. 34. 15. militari. 101. 14militaria. 43. 21 | 105. 3. militaribus. 7. 10 | 50, 22. militaris. z. 6 | 54. 9 | 61. 19, 64. milite. 18. 20 | 202. 19. milites. 10. 4 17. 15 51. 25, 0%. militia. 98. 9 129. 7, 11, OLC. militiz. 100, 14 | 103. 4, O'C. 6. 5, 18 8. 10, 7. 9 1 130. 3. militibus. 30.15 | 53.11,16, militibufque. 1.2. 2. militis. 55. 3. militum. 10. 1 | 60. 19, o alibi. mille. 119. 8 | 150. 19. millia. 103. 27 | 114. 12 202, 23. millibus. 50. 21 | 189. 6 | 193. 9.

millium. 105. 49 123. 22, minæ. 83.6. minari. 20. 10 | 141. 7. Minerva. 228. 4. minime. 7. 3 |229.13 | 231. 4-minimis. 229. 18. minimo. 229. 13. ministeria. 188. 4. ministri. 83. 17. ministris. 92. 4 | 198. 29. ministrum. 67. 12. minitando. 104. 21. minitarentur. 39. 9. minitari. 110. 3 210. 24. Minoc. 205. 4.

Minois my. 18. miferamini, 47. 7. minore. 42. 16 | 108. 191 197. 17. minorem. 192. 9. minores. 8.3 24.3 41. 16 46. T2. minoris. 91. 14. Minucio. 92. 18, 22. minuchatur. 20. 21 / 79. 23. minuendæ. 97. 15. minueris, 220, 11, minuitur. 9. 17. minuma. 8. 11 | 41. 13. minume. 41. 14 | 44. 8, O'c. minumi. 222. 15. minumis. 221. 6. mmumum. 62. 12 | 147. 22. minumus, 66, 9. mines. 3. 5 | 13. 11 20. 9, mirabilem. 216. 15. mirabilia. 114. 25. mirandum. 30.21 | 212.17 226. 11. mirari. 10.3 | 115.18 | 160. 6 1 181. 3. miramr. 231.5. mire. 163. 2. miram. 47. 1 231. 4, 22, 29. miscere. 8. 25 67. 19. misceret. 128. 27. milceri. 3. 1 | 188. 23 | 219. mileuere. 76, 14. miserabile 29. 17 107. miler bili. 91, 16. milerabilis. 106. 11. miferam. 18, 3, 15 | 227. miferandam. 69. 18. miscrando. 81. 10. miferant. 125. 5 | 178.30. milerantem. 113.23. miferari. 24. 10. miterat. 67.27 | 84.8 | 127. 12 | 136. 9 | 173. 21. miferati. 41. 1. miserationem. 160. 15. milere. 68. 8 | 187. 13.

mifereri. 71. 13 / 128. 28. mileri. 26. 8. miferea. 82. 4 | 160, 3. miseriæque. 9. 1. miseriam. 47. 10. miseriarum. 69. 6 72. 9. miferias. 72.5 138.18 145. 28 171. 24. misericordes. 46. 2. misericordia. 27. 10 | 40.6 47. 9 | 49. 13 | 89. 20. misericordiam. 45. 17 91. mifericordiane. 118. 25. miferiis. 4. 12 | 33- 2, miserint. 104. 13. miferis. 27. 5 | 49. 16 81 miferiti. 26. 12. misero. 73. 6 | 196. 18. miferorum. 28. 7 | 161.22 218. 9. miferos. 202. 13. miserruma. 177, 12. milerrumis. 119. 10. miferrumum. 69. 12 180 12. milerum. 70. 1. mili. 35.5. mifit, 79. 20 | 108. 11, miffa. 111. 20 | 124. 2. mista. 122.7. miffi. 24. 84 | 126. 8. miffionem. 115. 15. miffis. 128. 31 | 148. 12 miffere. 94. 22. miffer 80.11 [82. 21] 193. millum. 27. 21 | 110. 15. miflurum. 30. 26 | 96. 2 148. 14. millus. 16. 7 31. 18 17. 11 150, 14 | 153.23 mittam. 111.9. mitem, 187. 7. Mithridatem. 183. 45. Mithridates. 165, 15 | 188, 17 | 199, 20 | 201, 2. Michridatieum. 31, 37. Mithridatis. 159, 15 | 195, 5 197, 14

I

D

n

n

n

D

п

n

I

m

n

n

m

m

m

m

m

m

m

m

VOCABHLORUM

mittatis. 130. 24. mittebantur. 85 14 174 mittebat. 63. 6 | 103. 17. mittenda. 224/9mittendo. 200. 17. mittendum. 82. II. mittere. 16. 1 | 103. 15, mitteret. 63-4 195-1 147. moenium. 81.4 1.72. 20 9 150. 13. mitteretur. 91. 3. mittit. 26.4 | 27. 13 | 35. 1, mittitur. 85. 8. mitto. 81. 14. mittundoque. 177. 14. mittunt 82, 20. mittuntur. 114 6. mobile. 138. 10. mobiles. 150, 2 | 155. 5. mobili. 102. 13 | 118. 6. mobilitate. 39. 7 | 110. 22 # 126. II. moderabitur. 43. 19. moderandi. 217. 15. moderantur. 223. 8. moderari. 128. 13. moderata, 122, 10. moderati. 10. 12. moderator. 161, 7. moderatum. 101. 23. moderatur. 42. 19 | 226. 5. moderatus. 99. 11. modesté. 233. 20. modefteque. 97. 24. modeftia. 31-15 | 101. 4 212. 13. modeftiaque. 98. 12. modeftiæ. 12. 7 | 49. 20. modeftiam. 9. 20 | 42. 2, O'c. modestiamque. 216. 12. modestissimæ. 63. 9. modefto. 21. 12 | 50. 1 | 138. 13 1158. 15. modettus. 174 4 modi. 13. 13 45. 45 45 123. 28. modica. 198.24. modice. 154.5. modicos. 129. 21. modicus. 115. 1. mòdiis 184. 2. modis. 5. 21 | 11. 44 | 13. 8, 00.

6

L

1

l,

1,

50

17.

88.

modo 7. 3 | 13. 6 | 16. 2, moram 85.4. modum. 9, 20] 10. 13, moranti. 190. 9. O'c. modus, 31, 16. moenia. 6. 11 47. 7 | 48. - 120 CC. moenibus. 80. 7 | 84. 10, Orc. 192. 3. mæror. 56. 4 | 96. 5. mœrore. 71. 4. mœrori. 218. 15. mœftus. 119. 2. molem. 179-3. moleftifiumis. 227-26. moliri, 22. 3 | 67. 2. molles., 12. 4. molli. 21. 12. mollire 91. 24. mollis. 201 24 molliter. 14.16 | 128, 13. mollicia. 47. 12 | 164. 15. mollitiem, 120.15 | 133.10. molliverant. 10. 1. mollius, 210. 6. moneber 39. 17 103. 12. moneo, 52, 12 | 65. 9, O.6. monere. 86. II | 112. 24, monerem. 52. 4 monet. 44. 18 | 78. 4. Q.c. monitorem. 131. 2. monitores. 232. 4. monitus. 151. 12. mons. 103. 27 | 126. 1/138. 23 170. 16. monte. 104. 23 105. 15 173. 29 | 188. 6. montem. 104. 9 105. 194 158. 194.192. 17 montes. 11. 5 | 108, 20. montibus. 18. 9 | 51. 20. montis. 51. 2, 12 | \$3,,13, O'c. montifque. 20. 10. montium. (1. 17. monuere, 147. 15. monuit. 64. 4. monuments. 71. 12. mora. 38.19 35.18 36.9, Orc. morabatur. 107. 25. more. 94. T.

morantibus 171, 11. morari, 126, 131 141, 141 188. 23. moras. 86. 11/103, 18/123. 12 128. 4. morati, 146, 14. moratus. 108. 5 | 124. 13 | 192. 1. morbi. 30. 3 | 202, 12. morbis. 116. 19. morbo. 62. 3 | 64. 18, Orc. morbos. 117. 8. morbus. 75. 14. more. d. 12 | 7. 2 | 23. 4. & Alibi plares. morrin. 9. 22 | 43. 25. , O.c. mores, 6, 2 | 8, 11 | 15, 12, Or. morefque. 132. 15. mori. 73. 5| 161. 14 | 232. . 18 moribus. 3. 4 | 4.10 | 5. 10. 0 Aibi plan moriebatrur. 190. 3. moriebatrur. 190. 2. moriene, 68. 14. moritur. 66. 7. mors. 43. 13 | 184. 4 | 197. 8, 21 | 325. 18. mortalem, 138, 14mortales, 3. 6 10. 14 29. 19, 19 mortalities 58 5 | 127. 15 | 195. 2) 210 30 mortalis 2 5 | 9. 5 | 27. 40 O'C. mortalium, 6, 15 18 7. morte. 46. 5 | 48. 3 | 71. 5. DY. mortem. 33. 2 | 43. 9 | 73. 20, 0%. mortis 96, 4. mortis 96, 4. mortuo 181, 4 | 189, 15 | 196, 11 | 332. morum. 61, 6. mos 22. 16 62. 8 92.00. moru. 155. 11. morus

motus. 33.23 91. 24 | 204. 23 | 208. 18. movebat. 25. I. movebatur. 107. 15. movemini. 185.12. movent. 167. 1. moverant. 20. 5. movere. 18. 24 | 21. 12, moveri. 23. 12 | 82. 2 | 92. 21 |.99. 1. movet. 213. 7 movit. 51. 17 157. 8. mox. 126. 4 | 135. 19, muliebre, 175. 1. mulichri, 161. 16. muliebria, 11.8. mulicbribus. 47- 14mulier. 21. 4 | 173. 9, 10. muliere. 20. 8 | 173. 15. mulieres. 11. 8 | 20. 25, O'c. mulieribus. 133. 21. mulieris. 67. 20. mulierum. 169.30 212. 4 218. 11. mulio. 204. 13. multa. 4. 6 | 12.11 | 16.16, 19. 0%. multague. 63. 9 200. 7 220. 18. multe. 21. 13 59. 1 84. 16 130.7 multam. 216. 7. multarum. 100.15 131. 1 142.4 multas, 122. 15. multato. 179.6. multi 3. 6, 15 | 14. 11, multiplex. 169. 8. multipliciter. 222, 28. multique, 142.6 | 174.7 | 208. 12. multis. 4. 12 | 13. 8 17. 3, multifque, 192, 5. multitudine. 23. 9 30. 1, multitudinem. 22. 9 | 49. 3, 62. multitudini. 29. 13. multirudinis. 77: 15. multitudinum. 39. 13. multitudo. 34. 10 | 53. 4, Oc.

multa 18. 15 | 29. 17 | 46. 20, 00 multoque. 2 to. g. multorum. 64. 6 | 204. 28 multos. 9. 5 19. 12 31.5. multofque. 45. 9 | 84. 21. multum, 22, 12 | 55. 2 | 58. 3, Oc. multumque. 140. 22 | 153. multus. 123.21 | 129.2 142. multufque. 21. 13. Muluca. 138. 22. Mulucam. 79. 2 | 154. 1. Mulvio. 35. 12. munditias. 139. 21. munditiis. 115. 4. munera. 68. 8. munere. 185. 14 219. 22, muncribus. 39.2 | 68.4 | 79. 10 127. 9. munia. 178. 24 | 184. 1. municipia. 24. 1 | 44. 9 | 46. 8 | 52. 15 | 215. 17. municipiis. 14.11 |233.17. munificentia. 49. 12 | 63. 17 153. 21. munificentiam. 149.5/216. 18. munificus. 149. 7. munimenta. 69.2 | 14413| 176. 22. munimentis. 145. 23. munimento, 88, 13 | 105. 21, 00. munimentum. 103.13 106. 22. munire. 102.2 145.21. muniri. 218. 4. munita. 84. 15 | 108. 12, 22, Oc. munitaque. 124. 1. munitz. 113. 10. munitam. 25.17. munitas. 7. 19. muniti. 136. 20 | 150. 17. munitionem. 95. 14. munitiones. 81.10 | 192.18. munitionis. 170.6. munitiores. 210. 2. munitis, 128. 8. munito. 102. 23. munitos. 124. 7 | 143. 3. munitum, 110. 26 | 124.

munitumque. 136. 27. munitus. 91. 20. muniverst, 111, 10, muniunt. 70. 9. Murena. 34.4. muris. 174. 29 200. 20 204. 8. muro. 53. 1 141. 5, 11. muros. 187. 3. mirum, 7.14 | 94.17 | 116 6. 00 muffantes. 164. 14. mulfantibus. 181, 2. mutabant. 196. 16. mutandi. 76. 12. mutandum. 20, 18. motant. 150. 3. mutantes. 182.4. mutare. 77.5 | 101. 13. 17 mutari. 2. 18 | 30. 8 | 470. 20. mutaftis. 185. 12. mutata. 37. 11 | 162. 34 mutatio. 200. 32. mutationes. 59.8. mutato. 174. 11. mutatum. 104. 14. mutatur. 115. 17. muraverant, 140. 13. mutaverit. 165.6. mutavisse. 60. 5. mutavissent. 110. 22. mutavit. 52. 24 | 196. 10 Muthul 103.27. Murinam. 171.6. mutuam. 20. 23 | 231. 8. mutuum. 143.13 | 173.36. myoparonibus. 178. 27. myrtetis. 104. 3. Myfil 205. 18.

D

n

D

n

Di

na

ni

na

Da

na

na

na

na

ומו

nav

nav

021

nav

nat

Day

nav

nav

nav

nau

Dau

neb

nec

neca

neci

nec

Dec:

nec:

neca

nec

neca

neces

nece

BECH

Dece

I

1

1

N.

NAbdalfa. 120. 10 | 121. Nabdalfam. 120. 4. nacti. 31. 8 | 187. 12 | 192. 32 | 193. 1. nactus. 173. 13. nz. 47: 9 | 131. 20 | 213 15. Napthas. 193. 12. Narbone. 202. 9. narrandi. 5. 10. -

narranc

parraverim. 75. 5. narravit. 20. 14. necessariam. 208, 4. netam, 220, 16. necessariorum, 148, 22. nati. 88.8. Oc. nationeine. 71. 10. nationeique. 214. 25. nationi. 312. 224 nationibus. 189. 1 1 111. er ar meny was natu. 82. 16. natum. 137. 9. natura. 1. 3 | 3. 12 | 7. 19 | 8.12 | 32. 16 | 34. 21, & alibi plur. natus. 5. 12 | 20. 4 | 82. 5 | 115. 2 | 116. 6. naves. 192. 12 233. 24. naufragia. 202. 22. naufragiis. 190. 11. navi. 125. 8. navibus. 76.9 125. 11/170. 25 | 203. 16. navigamus. 197. 18. navigando, 178, 26. navigant. 3.5. navigatio. 205. 20. navigia. 175. 23 | 193. 2. navigio 173.13. navim. 82. 19. navis. 134. 27 | 222. 13. navium. 76. II | 77. 2 | 179. 5. nautarum. 200, 30. nautis. 179. 9. nebula. 179. 8. nec. 106. 23 | 151.23 | 197. IS | 22 E. IO. necabantur. 176. 2. necare. 43. 2. necari. 32. 10 | 42. 14 | 48. necat. 83. 15 201. 21. 121. necati. 87. 10. necato. 13. 1. 192. necatos. 43. 19. necatum. 102. 16 | 112. 23% necatus 70. 21. necaverat. 99. 10 | 123. necubi, 109, 18, nece. 113. 16. Tare

0

L

IL.

1

120

1

17

1

17

13.

130.

4

12

7th

10.

.

. 26.

.

narrare. 8. 10. necestrie. 18. 10 | 122. 14 | nemp. 8. 8 | 9. 15 | 27. 4. 215. 19. necessarios. 117. 13. nationes. 2. 13 | 8. 23, necessarium. 81. 8 | 204. neceffe. 21, 6 | 70, 23, O.C. necessitatem, 161, 16. necessitatibus, 178, 8. necessitudine. 101, 22. necessitudinem. 27. 7 79. 5 247. 18. necessitudinibus. 19. 8. necessitudo, 14. 6, 14 52. 18, 50. necis. 72. 9 | 161. 12. necisque. 73. 2 | 227. 22. nectere. 192. 24. nefanda. 12, 11 | 40, 14 | 159. 23. nefande. 198. 22. nefandum. 208. 10, 13. nefario, 48. 14. negare, 119, 10, negaretur. 116. 1, negat. 151. 8 | 167. 3. negaverat, 117. 3. negitare. 154. 12. neglegas. 90. 16. neglegentiam. 192. 7. neglegere. 49. 18. neglexeris. 42. 17. negleziffet. 97. 4. negligentiam. 45.13. negligere. 9. 4. negotia. 48.25 | 58. 2 | 103. 14, 60. negotiatores.83.15 |116.11 117. 12. negotiatorum. 103. 12. negotiatus. 32. 18. negotii. 85.6 | 93.2 | 106. 11, Oc. negotiis. 2. 15 | 33. 2 | 49. 18, 06. negotio. 3. BI 23.2 42, 16, 00. negotiorum. \$21. 6. negotiofus. 8. 8. negotium. 32. 14 | 34. 10, 25, 06. nemini. 11.4 | 81.93 | 237.

nemore. 170, 29. nascenti. 225. 5. necessaris. 21. 6 | 155. 19. nemorosaque. 203. 38. Nasce. 84. 2. necessario. 79. 29. nepos. 92. 15 | 116. 18. nepotem. 69. 4, 17 | 117. 9. nequeans, 222.6. nequeo. 160.6 181.3 | 199. nequeunt. 18. 14 | 39.3. nequeuntes. 186. 7. nequibat. 54. 4 110, 12, nequicquam. 16.22 47.16, OC. nequiens, 208, 15. nequiores, 210. 3. nequis. 132. 13. nequillet. 73. 12. nequit. 70. 12 | 214. 8. nequitiam, 234.8. nequitur. 87. 13. nequiverant. 106. 7. nequiverat. 109. 4 | 135. nequiverim. 52. 7. nequiverint. 60. 2. nequiverit. 15. 11 | 27. 15. nequiverunt 218. 9. nequivifie. 16. 13 | 148. 12 143. 20. Neronis. 39. 24. nefcio. 184. 11. neve. 27. 7, 16 44. 10, Or. neutri. 178.6. nexuit, 169. 35. Nicomede 189.15. Nicomedem. 189. 18, 21. Nigidianl. 232. 22. nihilo. 90. 8 | 124. 80 nihilominus. 4. 11 | 13.11 21. 14. nilum. 204. 17. nimins 197. 14. nimio. 170. 18. nimis. 5.19 37.10 41.15. Or. nimifque. 9. 23 | 321. 16. nimium, 233. 31. nimius, 173. 7 | 182. 9. nifi. 11. 4 | 17. 9 | 18. 21, & alibi plur. nifui. 140. 20. nifus. 139, 23. nisufque. 140. 14 niteban-

MULIN DIE X

niedentur. 68. 11 73. 19 nolite. 46. 18 69. 16 79. 3, 00. 94. 10. nitchetur. 31. 10. nitemini. 89.4. nitemur. 64. 12. niti. 1. 2 59. 9 72. 2 93. 10. C. nititur. 9. 13 | \$2.26 | 222. 24. nituntur. 61. 3. mixi. 220. 2. nobilem. 37.25 120.5 125. 2 155. 2. nobiles. 14. 12 17. 12 63. 19, Cc. nobili. 5. 12 | 12, 12 | 20. nobilibus. 87. 14. Nobilior. 14. 10. nobilis. 15. 11 173. 21, nobiliffumi. 47. 4 nobilitas: 20. 16 | 31. 11, nobilitate. 34. 15 | 91. 11, nobilitatem. 7. 16 | 61. 1, nobilitati. 129. z. nobilitatis. 61. 10 | 68. 2, 9, Oc. nobilium. 14. 15 219. 19 227. 9. nobis. 1. 5 | 18. 1, 5, 9, 11, 14, &c. nobifcum. 45. 16. nobifque. 52. 6 197. 20. nocens. 231. 1. nocentifiumi. 88. 10. noceri. 208, 4. noche. 22. 7, 14 | 25. 19, notiem. 50.5 |143. 12 |144. 9, 00. noctemque. 137, 24. noctefque. 22, 5 | 81. 4 | 139. 14 | 141.5. noctis. 80. 3 144. 19 153. 10 107.21 noctu. 67.16 | 81. 11 | 110. 17, 0%. noctuque. 95. 3 | 101. 15 120. 3. nocturnis. 33. 44 | 109. 7. nocturno. 151. 14. noli. 230. 10 | 232. 30. nolis. 130. 4.

polle. 17.6. nomen 2. 9 6. 12 19.17, O.C. nomenque. 77.14 100. 17 199. 22. nomina 169. 4 | 182. 4. nominans. 19. 11 | 54. 7. nominaretur. 38. 15. nominari. 222. 6 | 227. 15. nominat. 33. 10 43. 17. nominata. 125: 17. nominatum. 200. 18. nominavit. 37. 25. nomine. 27. 18 29.5 77. 8. O.c. nomini. 47. 5 | 163. 11. nominibus. 29. 1, 2 31.13 201. 27. nominis.61.16 | 97.10 | 111. 18, 0%. nominum. 223. 24. Nonas. 15. 14 | 16. 1. nondum. 16.5 | 89.12 | 232. nonne. 18. 2 | 89. 4 | 233. 3, 2 I. nonnulli. 19.20 39.6 52. 21 212: 15. nonnullorum. 44. 16. nonnullos. 12. 8 | 22. 22 | 230.6. nos. 7. 20 | 16. 16 | 26. 6, G.c. noimet. 17. 9 | 162. 7. nosque. 211. 17 213. 13 217. 17. noicerent, 208. 8. nofie. 207. 24. noftra. 1.4 26.8 42.4, Or. noftræ, 52. 8 60. 8 71.11, Or. noffram. 148. 4 | 196. 2. noftrarum. 232. 32. noftras. 227. 25. noftri. 2. 3 | 10. 14 | 4007, 11, 00. noftris. 63.11 136. 3 141. 6, Oc. nostro. 63. 19 76. 9 84. 16, 00. noftrorum. 45. 9 165. 13. noftros. 46. 19 | 47: 17, Orc. nostrum. 26. 10 | 27.8 | 46.

noti. 230. 8. notior. 129. 7. notifimi. 233.18. notifiumus. 193.6. notus. 32. 18 35.20 415 6. Nov. 23. 10. nova. 18. 12 | 30.8 | 71. 15. Orc. novæ. 118. 16. novandis. 32.2 204.6 noverctur. 50. 5. novarum. 22. 20 | 30.5 | 37. 10, 0%. novas. 19. 3 | 120. 3 | 213 7. noverat 32. 19 54. 12 novere. 41. 12. novi. 61. 1 63. 19 Or. novique. 143. 18. novis. 32. 11 | 125. 1 novissime. 26. 12. novistame. 65. 4 | 79. L. novissumi. 121. 7. novitate. 5. 9. novitatem. 131.11. novo. 28. 3 | 101. f. O'C. novorum. 123.6. novos. 68. 5 | 117. 16, O.c. novum. 40. 19 42. 5, 21, Orc. novus. 20. 17 | FIG. 12, Orc. noz. 76. 5 | 95. 17 | 112.4 Or. noxarum. 166. 5. noxæ. 164. 5. noxia. 99. 5. noxierum. 179, 17. noxios. 90. 11. nubere. 12. 14. nubes. 204. 1. nubibus. 95. 10. Nucerinum. 19.6. nuda, 126, II | 199. I. nudatum. 136. 8. nudavero. 229. 10. midis. 140. 14. nudum. 151. 25. nulla. 28. 4 46. 22 334 14, OG. nullz. 30. 17. mila

nullam. 81.7 | 127.18 | 245 nullius. 23. 7 45. 10. 110. nuncii. 146. 21 26. Oc. nullo. 142. 13 | 141. 13. nullum. 46. 26 | 86. 19. Oc. nullus. 13. 17 70.8. num. 130.20 | 132-17 | 177-Numantia. 64. 1 65. 4 Numantiæ. 73. 13. Numantiam 79. 9 146. Numantinis, 63. 11. Numantino. 63. 3 | 64. numeret. 162. 8. numero. 26. 4 34. 2 43. 12, 000 numerum. 150.20 224, 8. numerus. 224, 10. Numida. 67. 15 | 92. 15, Numidæ. 67. 20, 24 177. 8, 6.6. Numidæque. 105 I. Numidam. 93. 1 | 151. 8 | 153. 2. Numidarum. 61.8, 17 62. 19, O alibi plur. Numidas. 66. 12 | 76. 15, o alibi plur. Numidia. 67. 31 | 77. 9|84. 1, 3, 6 alibi. Numidiz. 63. 23 | 67. 26, O alibi plur. Numidiæque. 92. 2. Numidiam. 78. 9 | 84. 21, O.c. Numidica. 140. 15. Numidis. 63.6 73.11 77. 13, 00. numine. 224. 23. numquam. 8. 7 | 16. 15, numquid. 230. 1. nuntiabant. 23. 11. nuntiabantur. 83. 6. nuntiabatur. 103. 20. nunciant. 151. 2, 16. nunciarentur. 22. 24. nunciaret. 37. 21. nunciari. 84. 12 | 102. 17. nunciat. 154. 22. punciatum. 29 6 | 152.17

115e

15,

37.

213

12

19,

5. 3

L

. 16,

, 21,

. 12,

2.4

I.

132

lla

155. 16 156. 5. nuncient. 80, 13. nunciis. 102. 8 1 128. 311 140. 25 | 196. 3 nuncio. 84. 5. nuncios. 36, 1 39, 14, O.c. nuncius. 51. 8: nunquam, 142.6 212 35 231.27 232. 6. nuplerat. 127. 15. nuptiis. 13. 2. nuprum. 174. 2. Nufæ. 189. 15. nufquam, 18. 11 165. 2. nutabat. 96. 4. nutriverunt. 231. 26. nuty. 138. 16.

OBediendum. 224. 6. obediens. 89.9. obedientes. 90. 12. obedientia. 1. 3 71. 18. obedit. 222. 32. obesset. 217. 13. objectantur. 131. II. objecture. 63. 2 141. 6 230. 11. objectat. 161.23 229.24. objecti. 71. 3. objicere. 230. 31. objicio. 227. 3 229. 11. objicis. 232. I. oblata. 32. 3. oblatam. 218. I. oblatum. 67. 12. obliti. 41. 18 168. 3. oblitum. 146. 19. oblivio. 211. 21. oblivionem. 230. IO. oblivionis. 171. 3. oblivisci. 227.4. oblanga. 77. 1. obnoxia. 20. 11. obnoxii. 17. 14 | 38. 2. obnoxiis. 87. 1 | 190.7. obnoxios. 12.7. obnoxius. 46. 24 | 188. obruerentur. 126. 19. obruti. 126. 21. obrumm, 200. 17.

obicura, 107. 26 | 226.3. obicura, 107. 26 | 226.3. obicurabat, 179. 8. obicuram. 170. 12. obscurati. 105. 4. obscuratone. 8. 1. obscuratum. 95. 10. obscurior. 223, 12. obscuro. 20, 4 |41. 10 | 8a. obscurum, 215. 13. obfecrat. 111.27 obsecrati. 82. 19. obsecro. 169. 16. obsequelam. 174. 25. obsequentior. 226. 14. obsequeris. 128. 14. observare. 42. 16 | 106. 13 127. 7. observate. 66. 3. obiciia. 189. 14 obsessim. 148. 18. obsessus 81. 18. oblident. 35. 16. obfidere. 22. 4 138. 2. obfideret 34. 14. oblideri. 94. 16. oblides. 108. 25. obfider. 82. 1. oblidione. 190. g. obliffat. 203. 37. obflabat. 47. 20. obstant. 52. 9 191.12 221. obstat. 48. 4 217. 21. obstinatis 29. 20 obstiterant. 144. 6. obstrepere. 25. 13. obtentui. 163. 2 223. 22. obtestamur. 27. 5. obceffindo. 104.21. obteffatur. 104. 11 | 114 1 131. 15. obteffatus. 35. 20 | 151.27. obrestor, 225. 22. obtestorque. 65. 9. obtinebam. 28. 7. obtinendas, 15. 16. obtines. 228, 8. obtinet. 75. 17 | 127. 18. obtinuit. 62. 2. obrinuerat. 74. 6. obtrectant. 221. 23. obtrectationibus. 225. 20. obtrunce bantur. 175. 16. obtruncant.

obtruncant. 118. 13. obtruncare, 143. 15 | 146. 12. obtruncat. 93. 6. obtruncati. 118. 22 155. 20. obtulerat. 49. 9. obvenit. 84. 3. obviam. 6. 19 61. 10 63. 10, & alibi plur. obvii. 106.2 | 119.16 | 126. obvius. 79. 29 | 83. 16 | 155. occupa vit. 185. 11. 17. occanuerunt. 169. 33. occasionem. 42.15 51.3. Occaiu. 119.5 | 137.22 |225. 13. occasum, 29. 18. occasurum. 63.5. occepêre. 186. 25. occidendum. 71. 16. occident. 191.21. occidente. 75. 9. occidentem, 172. 2 | 191. occiderat. 55. 22. occidere. 189. 9. occidi. 135. 15 | 147.2. occidiffe. 88. 12. occidiffet. 63. 22. occidit. 81. 24. occiditur. 196. 6. occidunt. 58. 12. occib. 111. 17. occilis. 146. 26. occifo. 37. 8 | 146. 20. occilorum. 141. 13. occisos. 114. 3. occifus. 16. 12 | 117. 10 | 204. 31. occulta. 110. 14 | 155. 13 | 212. 3 | 220. 5. occultam. 176. 15. occultans. 67. 19 74 1. occultare. 20. 7 | 119. 12. occultati. 105. 2, occultato. 137. 16. occulte. 21. 22,25 | 35. 16, o alibi. occultiora. 95. 3. occultis. 202.22. occultiflume. 137.27. occultius, 14. 12. occultó. 112. 9 | 132. 5, Oc. occultos. 103.25.

occultum. 20, 13 81, 23. occultus. 113. 18. occupande. 210. 21 occupando. 215. 15. occupet. Tos. 19 occupata. 160. 22. occupatio. 224. 2. occupatis. 178. 19. occupatulque. 170. 4. occupavere. 36. 2 | 76. 10, Orc. occurrere. 173. 22 | 175. occurfantis. 67. 17 | 130. oceani. 75. 9 203. 17. oceanum. 76. 10 158.6. oceanus. 191. 8. ocissime. 82. 20. ocium. 45. 5. Octavio. 150. 4. Octavium. 187. 7. Octavius. 171. 18. octavum. 154. 22. octo. 53. 13. oculi. 13. 6. oculis, 18, 17. oculo. 200. 10. oculofque, 126. 12. odere. 30. 8. odio. 30, 8 38. 18 40. 1 Orc. odiffe. 41. 14 | 88:15 | 167. 20 | 229. 17. odifti. 228. 14, 16. odit. 166.7. odium. 59. 10 | 174. 26. odore. 50. 11. odores. 202. 28. odos. 101. 13. offendere. 130. 4 | 234. 20. offendimini. 229. 11. offensa. 140. 16. offense. 147. 22, offensum. 122. 5. offerre. 208. 23. officere. 22. 12 | 180. 11. officerent: 112. 3. officeret, 107, 11. officia. 55. 3 | 124. 4 | 224. officii. 131. 3. officiis, 5. 3 | 148. 6. officio. 65. 13.

officit 72. 3. officiunt. 40. 3 | 134. 8. offudilti. 230. 9. oleastro. 104. 2. olim. 165. 11 | 180. 8 | 191. 10 207. 22. olympum. 171. 1. omine. 198. 26. omine. 93. 10. omiffa. 117. 18 164. 11. omiffis. 24. 11 | 215. 1. omiffo. 120, 14. omittam. 65.4. omittenda. 213.19. omittendum. 182. 9. omittentes. 208. 11. omittere. 148. 13. omitteretne. 139. 12. omitto. 47. 4 | 153. 24. omittunt. 54. 16. omne. 128.23 |137.12 |178. 15 211. 5. omnem. 33.18 | 35.13 | 56. 4, O.C. omnes. 9. 19 | 11. 20, 22, & alibi plur. omnesque. 214. 18. omni. 7.20 | 50.17,22 | 55. 18, Oc. omnique. 230. 14. omnia. 3. 1,6 | 7.13 | 8, 25 |. 9.4 10. 4 11. 1, 9, 11, omniaque. 58.11 | 191.13 231. 17. omnibus. 11. 14 16.21/18. 12 19. 8 21. 16 23. 5. Oc. omnibusque. 133. 22. omnino. 30. 5 | 89.5 | 145. 4, O.C. omnis. 1. 1,4 | 13. 15 | 14 5 | 17. 15 | 19.10 | 24. 5. Oc. omnisque. 67. 22 | 140. 10. omnium. 9. 2 | 11. 16 | 19. 13 | 30. 3, 11 | 40. 3, 20, O alibi. onera. 122. 13. onerabis. 227. 26. onerare. 137. 23 | 215.7. onerat. 67.12 | 123.32 | 134. onerati. 124. 25. onere. 158. 18 | 170. 18 | 203. 16. oneri

oneri. 3.8 | 9. 1 | 36. 5 169. onerique. 178. 11. onus. 229. 7. onultum, 13% 11. ope. 1. 2 | 31. 10 | 64. 12, Orc. opem. 153. 15. opera. 121.9 | 170.4 | 201. operæ. 10. 12 | 128. 2. operam. 22. 13 | 23. 3, Orc. operamque. 169. 4. opere. 107. 23 | 110. 26 | 139. 2, 9. operibus. 122. 14 | 124. 16, O'c. operimenta, 200. 26. operiri. 11. 11 | 109. 6. operitur. 137. 27. opes. 11. 12 | 14- 4 | 15. 3, Orc. opefque. 120. 8 | 152. 4. opibus. 2. 2 | 24. 2 | 40. 10, 00. opifices. 39. 11 | 122. 12. Opimius. 74- 7opinio. 231. 11. opinione. 107. 24 | 130. 5 229. 21 | 230. 12. opinionem. 124. 6. opinionis. 230. 2. opinor. 226.12,23 | 227. 7 234. 9. opis. 19. 2 | 197. 5. opitulati. 26. 13. oportere. 66. 15 | 133. 22. oportet. 214. 9. oportuna. 14.2. oportuniflumam. 127. 13. oportunitate. 103. 24. operior. 52. 7. opperiretur. 128. 8 | 139. opperitur. 146.6. opperiuntur. 149. 12. oppida. 77. 4 | 78. 12 | 108. 22, 0%. oppidani. 111. 8 | 112, 17, oppidanos. 110. 10 | 124. oppidi. 94. 20 | 118. 11, 18, &c. oppidis. 102, 20 | 145, 10. oppido, 67. 10 | 110. 11,

oppidum. 80. 1, 8 | 83. 10, Oppius. 186. 15. opportuna. 17. 1 | 22. 3, 10, 00. opportuni. 188. 21. opportunior, 106 8. | 147. opportuniora. 170. 23. opportunis. 20, 22. opportuniffumz. 136.6. opportunissumus. 135. 5. opportunitas. 62. 18. opportunitate. 94.16 | 124. 15. opportunitates. 34. 19 103. opportunius. 177. 22. opportunos. 102. 15 108. opportunum. 22. 2 | 113. 23. opportunus. 79: 12 | 109. 18 | 138 9 | 144. 12. oppreffa. 43. 5 | 158. 18 | 233.7. oppresierat. 121. 19. oppressère. 215. 8. oppresseris. 188. 21. oppreffi. 196. 8 | 223. 9 | 230. 24. oppressis. 191. I. oppressisse. 191.24 oppreffiser. 22, 12 | 32. 5. oppressit. 71.2 | 168. 3. opprefios. 32. 16. opprimere. 220. 5. opprimi. 62. 22. opprimundæ. 13. 17. 164. 13 | 265. 3. opprobria. 112. 11. opprobrii. 198. 28. opprobrio. 232. 28. oppugnandum. 112. 5. oppugnare. 110. 7. oppugnatione. 80. 16 | 83. oppugnatum. 227. 3. oppugnatus. 38. 16. optabile. 188. 27. oprabilis. 223. 18. opranda. 115. 16. optandæ. 8. 25. optare. 166. 9 |215. 26. optattis. 18. 17.

optatis. 164. 15.

optatius. 218. 16. optaverant. 98. 2. ptaviffet. 186. 28. Optavit. 134. 22. optimates, 228. 12. optimis. 130, 17. optimo. 80. 19. optimum. 147. 16 | 152.5. optionem. 126. 17. optuma. 133. 4 210. 11 225.3. optume. \$3.16 114.2 |141. optumi. 168. 11 | 177. 11. optumis. 158.7 | 160.6 | 210.4 optumo. 9. 10 27. 13 34. 9 160. 8. optumos. 89. 1 | 131. 15 | 190. 12 212. 9. optumum. 34. 25.17 50. 4, 00. optumus. 8. 9 | 139-10 | 228. 5. opulens. 119. 20. opulenter. 133. 8. opulenti. 71. 17 135. 26. opulentia. 6. 15 | 45. 13. opulentiam. 46.25 | 198.6. opulentior. 66. 1 74- 15 219. 17. opulentifiuma. 198. 21. opulentiflumus. 127. 25 153. 13. opulentum. 111. 1 123. opus. 2.8 | 18. 7 | 25. 11, Or. ora. 78. 1 | 88. 5 | 126. 12, OG. orabat. 39. 15. OFE. 207. 14. orans. 186. 15. orantes. 124. 28. orantibus. 153. 44 orantur. 188. 18. orare. 33. 5 | 103. 15, O.C. oraret. 208. 15. oratio. 18. 19 41. 6, 7 132 14 229 4 oratione. 19.15 | 39.23 | 5 L. 26, 6.

erationem.

orationem. 16. 21 25.4, orationis, 174-25orator. 152, 12. oratum. 81. 14. orbem. 8. 4 225. 15. orbis. 144. I. orbis. 218. 10. orbis. 75.7 | 191. It | 210. 18 212. 22. Orchomenum. 207. 23. ordine. 14. 10 | 40. 8 | 45. 8, O'C. ordinem. 232. 25. ordines. 53. 10 | 106. 1,12, 18, 0%. ordinibus. 105. 5 | 143. 15 217. 18. ordinis. 14. 7 | 36. 13 | 87. 10, 0% ordinum. 165. 8 | 178. 24. ere. 141. 21 | 197. 1 | 198. 18 | 201. 1. Oreftilla. 12. 13 | 29. 2. Oreftillam. 29.7. Orestis: 173. 27. oriantur, 225. 16. oriatur. 72. 7. orichatur: 104. 2. oriens. 103. 26. orientem. 172. 1 202. 5. orietur. 219. 15. originibus. 78. 2. Orion. 205. 15. oriretur. 27.17 | 62.21 | 121. 16. oriri. 99. 2 | 158. 11. oris. 155.14 | 195.12 | 206. oritur. 111. 3 | 205. 15. ornata. 203. 35. arnatumque. 140. 13. oro. 165.15 | 224. 17 | 227. 24 | 228. 6. orta. 6. 15 20. 1 42. 21, O'c. ortæ. 199. 7. ortu. 29. 18 | 75. 10 | 151. 15. ortum. 25. 8 | 109. 11. ortus. 62, 4 | 97. 21, O.C. os. 215. 23. oftendam. 33. 3. oftendere. 84. 24 | 86. 13, Orc. oftenderet. 105. 1.

oftendimus. 119. 21. oftendit. 3. 12 | 92. 3, Q.1. oftendunt. 146. 3. oftentabant. 202. 26. oftentando. 63.4 | 117.20 136. 13. oftenrantes. 88. 6 198. 18. oftentant. 189: 10 191.1. oftentare. 81. 5 104. 21 | Papalagonia. 206. 31. 132. 19. oftentaretur. 184. 6. oftentat. 119. 11. ostentationem. 175. 5. oftentui. 82. 6 | 102. 14. offia. 178, 20. Othus. 205. 11. otii. 213. 16. otio. 10. 1 | 14. 15 | 60. 6, Oc. Otiurn. 5.2 | 8.26 | 13. 12, Orc.

P

PAbula. 173. 12. pabuli 101. 13. pabulique. 174. 1. pabulo. 109. 21 137. 8. pabulum. 76. 3 | 110. 1. pacatis. 91. 9. pace. 2. 17 | 3 13 | 8. 20, O.C. pacem. 14. 16 | 24. 7, O.C. paces. 89. 15. pacificante. 118. 3. pacis. 85. 7 | 94. 3 | 117.13, 21, 00. pacifcatur. 83. 11. pacifcitur. 233. 26. pacta. 199. 18. pactione. 21. 20 | 114. 8 | 118. 25 | 200. 23. pactiones. 97. 6. pactionibus. 85. 8. pactionis, 95. 1. pacto. 189. 9. pæligna. 150. 15. palam. 85. 10 1 102. 17, Orc. palantes. 76. 5 101. 15 118. 13.

palentis. 109. 7. palare. 124. 20. Palicanus. 199.8. paludamenta. 186. 30. paludamenta. 196. 10. oftentatat. 118. 10 | 200. palindem. 94. 18 | 176. 10. paludes. 162, 21. paludibus, 138.7. pamphyliam. 201. 15. panem. 101. 18, 24. Panormitanos. 198. 17. Paphlagonum. 206. 17. par. 3. 15 | 12. 2 | 49. 11. parabant. 6.21 15.14 97. parabantur. 25. 1 | 34. 13 97. 13 | 110. 9. parabat 21: 16 | 36.8 | 67. parabatur. 22. 18 148. 16 223.4. param. 190. 12. paranda. 160. 21 22014 parandi. 89. 2. parant: 80. 15. parantur. 47. 14 | 22217, parare. 6, 18 | 20, 22 | 21 3, O'c. pararet. 5.21. parari. 29. 7 | 39. 16 | 48 12 120, 10. parafti. 226. 12. parar. 67. 27 | 79. 29, Oc. parata. 34. 17 | 35.9 Oc. paratæ. 44. 2. parati. 18. 22 | 88. 7 93. 5. O'c. paratique. 22. 5. paratio. 87. 12. paratis. 34. 6 | 37. 29 Orc. parato. 52. 12 | 84. 13. paratos. 137. 32. paratu. 200. 7. paratum. 152. 17 | 169.1 179. 11 | 182. 3. paratur. 59. 2. paratus; 25.6 146.6 234 12. paraverat, 22, 10 96. 14 Orc. paravere. 44. 18 185 3. **Paravas**

p

p

pa

pa

pa

pa

pa

pa

pa

pai

par

par

par

par

par.

par.

pari

pari

pari

parr

parr

pars

part

14

1

paraveris. 227. 5, 7 | 234. partæ. 162. 15. paravi. 177.20. paravisse. 48. 17 | 89. 5. paravillet. 121. 15 | 179.13. paravit. 158. 20. parcere. 12. 7 | 130. 3. parceret. 21. 8 | 151 11. parci. 8. 14. parcite. 48. 5. parcunt. 46. 3. parem. 70. 2 | 79. 18 | 100. 6 108. 8 | 229. 2. parendi. 93. 14. parendo. 63.10. parens. 32. 10 | 134. 22. parent. 3. 6 | 26. 2. parente. 49. 6 | 87. 4 | 133. parentem. 72. 9 232. 8. parentes. 31. 1 | 34. 16, Orc. parentesque. 6.19 | 135.16 204. 8 | 212. 9. parenti. 226. 14. parentibus. 44. 17 | 77. 8; parentum. 41. 2 205. 14 212. 4. parere. 140. 10 |227. 19. pareremus. 160. 12. parerent. 29. 18. pares, 41.11 | 106.27 | 192. paret. 67. 13 | 92. 26. pari. 104. 1 | 125. 13. para. 200. 20. parietes. 50. 10. parietelque. 202. 26. parique III. II. parit. 162. 17. pariter. 64. 17 | 102. 23, pariterque. 112. 17. pariuntur. 65. 13. parmæ. 192. 26. parricida. 196. 19. parricidæ. I.I. 20. parricidam. 25. 13. parricidatum. 233. 16. parricidas. 42. 18. parricidio. 163.4 parricidis. 48. 3. pars. 2. 10 | 31. 14 | 34. 16, O.C. parta. 44.6 | 89. 5 | 128.

l,

7.

3

6

4

21.

48,

29,

. 9.

3.50

20,

9.1

234

14

183.

VOL

223. 15. parte. 33. 14 | 54. 1, 3, O.C. partem. 16. 20 | 21. 26, Or. partes. 218. 4,21 | 228. 8. parti. 104. 8 107. 3 \ 134. partibus. 5. 7 | 97. 13 | 100. 10 144. 1 232. 16. particeps. 121. 8 | 210. 17. participem. 70. 3 | 85.6. participes. 14. 13 | 19. 7. partim. 39. 12 | 67. 26, Orc. partis. 67. 23 | 98. 5 | 146. 7 | 233. 14. partiverant. 100.8. partium. 31.4 | 97.7,20; Orc. partum. 3. 2 | 167. 6. parva. 7. 18 | 46. 19 | 48. 25 | 184. 5 | 197. 16. parvæ. 41. 8 | 65. 16. parvas. 214. 8. parvi. 10. 11 | 45. 12 | 98. IÍ. parvis. 44. 5 | 48. 26 | 62. paruisser. 82. 13, 24. paruit. 40. 4. parum. 5. 18 | 12. 9 | 20. 3, Orc. parvo. 172. 21 | 191. 6. parvos. 24: 10. parvum. 65. 1. paffi. 198. 22 |233.21. paffim. 76. 7 | 144. 5. passum. 103.27 | 119.9 174. 19. pastusque. 170. 29. patebant. 8. 24. patebunt. 52. 15. patefacere. 99. 5. patefaciunt. 149. 8. parefacta. 36. 3 | 37. 10. patefactum. 51.9. patefacto. 22. 3. patefecerat. 30. 2. patefeci. 177. 22. parefecisse. 155. 14. patefecit. 154. 6. parefierent. 91. 5. patens. 139. 1. patentes. 203. II.

patenti. 212. 19. partam. 212. 5 | 217. 24 | patentibus. 147. 1 | 150. pater. 68. 14 | 69. 23 | 70. 1, 19, 23 | 152. 14. patere. 52. 2. parerentur. 103. 10 106. patere. 48. 10 | 89. 20 | 225.24: pateris. 19. 17. pareretur. 136. 8. paterna. 232, 21. paternam. 232.17 233.27. paret. 193. 9. pati. 11. 8 | 16. 14 | 41. 3, patiamini. 164. 16 | 168. 1. patiaris. 224. 20. patibulo. 193. 7. patiebamur. 70.6. patiebatur. 107.26. patiemini. 18. 2 | 167. 19. patienda. 232. 13. patiens. 5. 15 7.9 75. 13, Oc. patientia. 86. 19 215. 3. patientiam. 231. 32. patior. 132.5. patitur. 132. 5 | 210. 5. patiuntur. 167. 13. patranda. 100. 16. patrandi. 120. 13 | 123.23 136.5. patrata. 223. 2 | 225. 9. patratis. 67. 31. patratum. 16. 5 | 80. 8. patravisse. 49. 3. patrivislent. 51. 5. patravit. 138.11. patre. 65. 1 | 151. 3 | 152. 4 232. 17. patrem. 70. 16 | 92. 3. patremque. 232. 5. patres. 6.24 | 86.6 | 158. 15, Oc. patria. 11. 18 | 26. 9 | 52. 18, Oc. patriaque. 172. 18. patrie. 44. 17 48.7 219. 5, O.C. patrizque. 24. 11. patriam. 6. 19 | 26 7, patriamque. 48.17 | 177. 196.20: patrias. 161. 10. patribus.

patribus. 25. 7 | 27. 2, patribufque. 135. 22. patriciæ. 141. 22 | 187. 14. patriciis. 183. 2. patricio. 25. 9. patricium. 183. 2. patricius. 50, 13. parrimoniis. 30. 12 | 227. patrimonio. 26. 11 | 234. patrio. 72. 15 | 81. 24. patris. 69. 2 | 81. 18 | 116. patrium. 189. 13 | 190. 11. patrocinia. 165. 3 | 168. 7. patrocinio. 33. 17 | 38. 11 231. I. patrocinium. 231. 31. patronum. 231. 22. patronus. 227. 13. patrum. 159. 4 | 183. 6 | 203.13. patuisset. 232. 26. pauca. 5. 10 | 32. 20 | 52.4, pauci. 6.16 15. 6 34. 20, Oc. pauciores. 104.15. paucioribus. 177. 24. paucis. 5.8 | 6. 5 | 25. 20, o alibi plur. paucisne. 108. 10. paucisiumis. 75.6 | 76. 1, C.c. paucitas. 49. 3. рансо. 86. 1. paucorum. 17. 10 23. 15, paucos. 23. 7 | 29. 9, Oc. pavens. 151. 5. pavere. 24: 10. pavefcere. 121, 22. pavidi. 149. 2. pavidos. 112. 23. pavidus. 67. 20. paulatim. 105. 16. paullatim. 6. 6/ 9. 8/ 43. 3, 00. paullisper. 57. 11 | 105. 4, paullo. 15. 9 | 22. 14, Orc. Paullos. 228. 7. paullulum. 46. 17 | 53. 9,

Orc. paullum. 129.15 | 146. 23 222. 27. Paulo. 25. 2. paulo. 14. 12 | 16. 18, 07°C. paululum. 50. 8 | 170. 18 204. 1. payor. 170. 19. pauper. 221. 5. paupertas. 10 8 | 49. 3. pax. 8. 15 | 86.3 | 89. 10, peccandi. 13. 11 | 229. 18. peccasti. 232. 8. peccato. 48. 9. peccavit. 232.6. peccora. I. 3 | 53. 7 | 102. 19. pecore. 79. 14 | 104. 5 | 192. 27. pecori. 75. 11. pecoribus. 76. 3. pecoris. 101.16 108.13, Oc. pecorum. 175. 16 | 180.5. peculatus. 90. 7. pecus. 86. 1 | 137. 12, 17. pectore. 9. 5 | 60. 11 | 215. 23 217.3 220. 19. pectoris. 155. 14. pectus. 67. 1 | 148. 6. pecunia. 64. 8 | 68. 2 | 74. 13, Oc. pecuniæ. 7. 16 | 9. 1, 15, O.C. pecuniam. 18. 13 | 20. 22, Oc. pecuniarum. 15. 9. pecunias. 44. 8 | 46. 7 | 97. 5 | 173. 5. pede. 204. 12. pedem. 193.11. pedes. 50. 9 | 53. 12 | 123. 17 | 222. 5 | 227. 14. pedestrium. 104. 8 | 107. pedibus. 39. 23 | 54.3 | 140. 13 | 151. 24 | 187. pedis. 179. z. pedite. 146. 20. pedites. 106. 19 | 112. 11, peditesque. 119. 16. peditibus. 104. 9 | 112. 14 146.13.

peditum. 63. 4 | 105. 19 | 150. 14. pedum. 187. 5. pejeraffe. 232. 24. pejor. 160. 2 | 164. 12. pejus. 215. 20. pellebantur. 98. 12. pellere. 158. 16 | 179. 16. pellex. 226. 14 | 234. pelli. 146. 28. Pelorum. 204. 30. penates. 167. 13 | 168. 8, Oc. pendebatis. 45. 12. pendere. 10. 11 | 17.12 | 88, penderent. 152. 4. pendet. 73. 2 204. 10. pene. 11.18 | 107. 29 | 112. penes. 68. 16 76.1 83.12, O.C. penetret. 221. 16. penfantur. 184.2. penfi. 5.22 | 10. 12 | 20. 8 48. 8 | 98. 13. penuria. 75.12 | 80.21 | 81. 8 104.4 110.1. pependêre. 124. 27. pepercerant. 55. 20. pepercissent. 151. 23. pepercit. 48.6. pepererat. 24.5. peperêre. 160. 9 | 164. 23. pepereris. 220. 10. pepererunt. 222. 27. peperisse. 132. 9. peperit. 115.7 | 219. 10. perque. 111.27 | 121.16. peracta. 233. 12. peranguftæ. 139. 1. perbacchatus. 231. 17. percitum. 174. 22. perculfa. 91.11 | 99.5 | 122. perculfi. 6. 17 | 95.7 | 111. 15 | 124. 8. percultis. 34. 16 | 97. 14. porculfos. 146.22 | 208. 19 227. 19. perculfus. 101 110 120.12 128. 12. percunctantibus. 198. 14. percunctatum. 178. 30. percunctatus. 32. 20. perdidicisti. 226. 11. perdita.

I

P

p

pe

pe

pe

pe

pe

pe

per

per

per

per

per

per.

peri

peri

peri

peri

peri

peri

perio

reri

perio

perio

perie

17

I

perdita. 25. 11. perditi. 233. 18. perditis. 114. 22 | 128. 27 | 176. 14. perditum. 29. 20 | 46. 3 | perite. 231. 8. 90. IS. perdomita. 158. 17. perduxit. 33.7 | 36.11 | 127. perituros. 203. 37. perdundæ. 36. 5 | 187. 1. pereamus, 27. 8. peregrinantes. 3. 7. perfeceris. 227. 25. perfecit. 74. 11. perferant. 34.25. perferunt. 88. 7. perficera. 67. 5. perfidia. 113. 14 | 119. 19, permifcet. 221. 15. perfidiæ. 151.27 | 189. 8 | permiffo. 199. 5. 226. I. perfugæ. 145.17. perfugas. 91.8 | 97. 5 | 114. permiffuri. 168.5. 13 | 148. 19. perfugis. 51. 16 100.9,11, permitteretur. 116. 13. pertugium. 49. 16. perge. 148. 5 | 167. 13. pergebat. 79. 26 | 103. 6. pergentibus. 180. 11 | 191. pergere, 119. 13 | 123. 9 | 126. 8. pergerent. 35. 2 | 81, 11. permixtio. 99. 2. pergeret. 64. 7. perges 212. 19 | 215. 25. pergit. 107. 6 | 108. 22, pericula. 6. 20 |8.25 | 13.9, periculi. 5. 9 | 19. 12 | 34. 2, Orc. periculique. 140. 5. periculis. 2. 15 | 4. 12 | 6. 17, O.C. periculo. 23. 18 | 34. 20, periculofa. 58. 4 | 163. periculofe. 64. 5. periculoius. 160. 22. periculosum. 123.6. periculum. 20. 12, 18 | 22. 17, Oc. peridonæ. 169. 27. perière. 179.7. perierint. 86. 22.

91

8,

8,

2,

12,

8

BI.

20,

.

6.

4

22.

11.

4

19

.12

14.

lita.

.

perignari. 192. 24. 20 | 221. 11. periret. 121. 2. peritia. 103. 4 | 107. 28. perituram. 93. 18. peritus. 171. 10. perjuriis. 226. 13. perjurio. 11. 22 | 167. 10. perlata. 91. 10. perlectis. 37. 4 | 224. 7. perlegit. 121. 10. permanserant. 209. 4. permanfit. 62. 1 | 182. 1. permanere. 64. 6. permiscuit. 61.11. permislum. 23. 17 | 44. permitti. 101.15. permitti. 42. 14. permittit. 54. 4 1 148. 25. permittitur. 23. 4. permixta. 119. 3. permixti. 75. 17 | 103. 2 | perfolveret. 29. 3. 15. permixtos. 219. 16. permixtum. 19. 16. permixtus. 112. 19. permota. 24. 3 | 27. 1. permotum. 79. 17. permotus. 22, 24 | 39, 23 | pertinaciter. 183. 10. 62. 16 | 64. 15. permovit. 41. 7. permulcti. 188. 3. pernicie. 191. 25. perniciem. 16. 3 | 89. 20 | perturbantur. 112. 10. 120.3. pernicies. 49. 16 | 214. perniciofa. 57. 11 | 59. 11 | 136. 24. perniciosam. 230. 17. perniciofior. 103. 5. Perpenna. 171. 29 | 205. Perpennam. 187. 11 204. perventre. 222. 13. perperam. 90. 14.

perpessa. 227. 18. perinde. 61. 5 | 88. 6 | 199. perpessos. 16. 16 | 227. 25. perpellus. 148. 2 | 214. perpetua. 188.20. perpetuo. 231. 30. perpulerat. 21. 20. perpulit. 95. 1. perquirebat. 178. 29. perrexere. 203. 14. perrexit. 186. 6. Perfæ. 76. 8, 10. Perfarum. 77. 7 | 204. perscribere. 5. 6 | 86. 16. perscribit. 139. 24. perferipli, 225. 22. Perse. 40. 9. persecutus. 141.21. Persen. 127 24 | 189. persequat. 73. 1. persequantur. 183. 13. persequare. 44. 19. persequendo. 106.7. persequi. 8. 21 | 29. 16, Oc. Perfi. 158. 4. Persidis, 191. 17. 106. 14 | 112. 11 | 143. perfuader. 91.2, 12 | 92.19 102. 15 | 113. 20. pertæsum. 181. 3. perterritis. 22. 12. pertimescere. 151. 9. pertimesceret. 152. 19. pertimuêre. 180. 12 | 182. pertinens. 104. 2 | 198. pertinuit 41.6. perturbandam. 15. 12. perturbare. 112. 14. perturbata. 227. 19. perturbatos. 55.6. pervade. 213. 18. pervenerat. 63. 11. pervenère. 195. 9. pervenerint, 60. 4 | 89. pervenerit. 219. 22. pervenisse. 67. 1. pervenit. 42.22 | 51.8, &c. Zz perveni-

INDEX

Perveniunt. 124, 7 | 140. perventum. 152. 10. perverfam. 215. 2. perverle. 21c. 2. perverso. 208. 10. peffimus. 232. 33. pellum. 57. 10 | 100. 3. pesiuma. 6. 3, 7. pesiumæ. 134. 7. pessume. 88. 14 | 167. 5. pellumi. 164. 7. pessumis. 116. 8 | 162. 15 | 169. 1. pesiumo. 147. 17. peflumum. 16. 5 | 43. 2. p:flumus. 210. 4. pelte. 191. 11. pestem. 121. 1. pestilenria. 9. 9. pettis. 70. 7 | 151. 9. petas. 35. 7. petat. 92. 21 | 117. 7. petebant, 125. 8. petebat. 21. 14 | 50. 3 | 79. petebatur. 117. 15. petenda. 69. 16. petendis. 230. 16. petenti. 117. 1 | 231. 30. petentibus. 76. 8 | 150. 8. petere. 15.10 | 19.7 | 27.9, peterent. 19. 2 | 102. 11 | 126. 17, 19. peteret. 21. 9 | 116. 4. Oc. peteretur. 21. 9. peteris. 191. 4. peri. 130, 2. petieritis. 167. 18. petimus. 27. 3 | 225. 8. petis. 167.7. petit. 115. 5 | 196. 5. petitio, 21. 23: petitione. 38. 18. petitionem. 19. 14. petitum. 127. 12. petiturum: 116. 5. petiverant. 76.15. petiverat. 189. 13. petivêre. 147.9. periveris. 154. 3. petiverit. 27. 12. petivit. 150. 12. Petreio. 54. 4. Petreius, 54. 13 | 55. 4.

perulanter. 231.6. petulanti. 232. II. petulantia. 30. 12 | 125. petulantiffima. 234. 17. petulantiflumis, 228. 13. petundi. 14. 1 | 115. 15. petunt. 58.4 131.20 149. 9 210.7. phaleras. 132. 20. phafelida. 171. 1. Philani. 126. 20. Philanis. 126. 8 | 127. 1. Philenon. 78. 6. Philippi. 189. 7. Philippo. 189. 3, 5. Philippoque. 160. 10. Philippus. 164. 2. Phœnices. 77. 15. Phrygas. 207. 5. Phrygra. 202. 1. Phrygiam. 205. 8. pice. 111: 8: piceno. 33. 22 51. 14. picens. 161. 19 | 199. 8. picenum. 22. 1 23. 17. picta. 175. 9. pictas. 10. 2. pietas. 88. 11. pictate. 10. 15. pigeat. 142. 8. pigeret. 215. 24 230.7. Piget. 61.6 | 86. 20 | 167. 1 230. 26. pignora. 233. 13. piguit. 234. 2. pila. 54. 16 | 111. 8. piraticæ. 175. 23. piraticam. 205. 3. piratis, 207. 15. piscantis. 175. 22. piscium. 201. 25. Pisidiæque. 201. 22. Pifo. 15. 11 | 16.6, 11 | 38. 13, 16. Pisonim. 15.16 | 16.15 | 19. 6 226. 10. Pisonis. 233. 1. Pistoriensem. 51. 12. pium. 188. 19. placandi. 121. 14. placeat. 39. 17 | 148. 23 | 224. 8. placebant. 2. 12 | 118. 16. placebar. 123. 8 | 133. 3. placent. 89. 14 | 164. 9, Or 50

placere. 66. 27 | 99.9 | 115. 20 | 167. 2. placeretne. 84. 9. placet. 44. 7 | 52. 11 | 154. 1 221. 3, 7. placide. 97.23 121.17 128. 27 | 148. 9. placidius. 32. 2. placido. 178. 27. placidus. 79. 12. placitum. 127. 19. placuerat. 67. 6 | 135. 19. placuêre. 150. 1. placuerint. 215.27. placuisse. 80. 20. placuisset. 148. r. placuit. 120. 10 | 132. 13 | 147. 11 148. 4. plana. 201. 24. plane. 105.2. planitiem. 119.6 | 138.13 139. 24. planities. 53. 13 | 94. 17 | 104. 4. planum. 105. 9. plaustra. 204. 11. Plautia. 25. 1. Plautiæ. 226. 24. plebe. 77. 16 | 99. 7 | 128. 32 218. 23 222. 15. plebei. 183. I. plebem. 22. 19 | 25. 10, Orc. plebes, 27. 1 30. 5, 10, OG. plebi, 87. 12 | 129. 11, Or. plebis. 26. 12 | 31. 18, plena. 96. 3 | 102. 19 | 197. 15. pleni. 155. 8. pleno. 144. 15. plenus. 231. 5. pleraque. 6. 15 | 14. 14. Oc. pleræque. 125. 25, plerasque. 216.5. plerique. 4. 2, 6 | 13. 15. O alibi. plerisque, 16. 2 | 27. 13, Oc. plerofque. 30. 3 | 54. 11, Oc. plerumque, 63. 14 | 80. 3, Orc. plumæ. 200, 27. plura,

.

plura. 20. 21 | 29. 6 | 80. polluera 10-4 | 98. 13. 22, 06. plures. 67. 24 | 127. 17, O.C. pluresque. 145.7. pluribus. 104, 15 111.20 185. 8. plurima. 25. 10 74.12 25. 15 91.7. plurimæ. 159. 2. plurimas, 127. 16. plurimi. 142. 14 plurimis. 132. 22 196. 15. plurimos, 20, 24 1119. 4. plurimum. 2. 16 | 14. 6, pluris. 45. 4 129. 22 131. 10 | 133. 19. plus. 32. 7 | 34. 2 | 40. 17, Oc. plusque. 100. 2. pluteosque. 192. 18. pluvia. 124. 4 | 137. I. pocula. 203. 24. pœna. 40. 19 | 41. 18 | 44. 17 196. 21. pœnæ. 42. 5 | 119. 20. pœnam. 36.5. pœnas 15. 9 | 20. 2 | 42. 8, Pœni. 126, 17 | 174. 21. pænitendum. 132. 18. pœnitens. 169. 11. pænitet. 88. 4 | 150. 10, OG. pœnituit. 221. 5. pœniturum. 199. 26. poetæ. 206. 30. pollebar. 68. 8 | 98. 6. pollens. 6. 14 | 57. 7. pollenfque. 86. 16. pollere. 83. 22. pollet. 220, 14. polliceantur. 33.20. polliceatur. 154. 6. pollicendo, 21. 18 | 74. 11, Oc. polliceri. 19. 3 | 20. 10, pollicetur. 34. 27 110. 12 140. 4 | 143. 7. pollicitando. 31. 9 | 63.22. pollicitationibus. 79. 10 113. 17. pollicito. 149. 11. pollicitos. 33. 12.

pollicitus. 22. 13 | 231. 31.

5.

8.

9.

1

1

8.

0,

0,

ī,

8,

7.

40

5.

3,

İ,

3,

. 9

pollui. 20. 17 polluta. 74.3 -310. 22. pollutus. 115.13. Pompeianam. 226.5. Pompeianum. 227.5. Pempeii 16.1-1,14 159.13 185. 1.01 Pompejo. 16.8 3.1.6 194. Pompeium. 185. 5 211.4, Pompeius. 13.18 | 15.2 23. 16 | 31.17 | 186.19 | 195. 12 199. 27 200, 19 217. 12. Pomptino. 35. 12. Pomptinum. 35. 20. pondere. 86. 2. ponderis. 140. 15. pondo. 114. 11. ponere. 102. 3 | 170. 11. poneret. 73. 14 | 117. 2. ponit. 226.21. pons. 198. 9. ponte. 35. 12. pontem. 35. 16. ponti. 206. 17. pontici. 206. 28. pontico. 206. 31 ponticum. 200. 24. pontificatus. 38.18. ponto. 201. 25 | 206. 3, pontum. 193. 16 | 195. 9. popularem. 230, 16. populares: 19. 16 20. 20. popularibus. 46. 9 63. 1 120. 5. popularis. 93. 14 111. 25. popularium. 97. 20 | 103. 22 | 123 11 | 154 13. populi. 5. 5 | 8.23 | 10, 2, O alibi. populique. 6. 16. Populique. 155. I. populis. 129. 6 | 189. I. populo. 8.7 | 44. 10 | 63. 4, O.C. populoque. 64. II. populos. 87. 1+ 214. 15. populum. 68. 1 | 71. 14, populumque. 27. 11. Bopulumque. 80. 13.

23, 00.

Populusque, 150. 9. populusque. 231.21. Porcia. 42. 12 | 44. 2 | 227. Porcium. 22. 8. Porcius. 14. 9 | 44. 13. porrectum. 104. 6. porrigit. 107. 11. porro. 36. 4 | 82.24 | 84. 20 | 206. 33 | 215. 7. porta. 110. 17 | 145.21. portabant. 6. 20 11. 1. portæ. 118, 19 201. 18. portam. 111. 15. portare. 20. 23 | 52. 14 | 93. 20 102. 21. portaret. 96. 15 | 102. 6 1 123. 30. portaretur. 84. 4. portari. 23. 11 | 123. 27. portarum. 67. 13. portas. 112.7 |119.14, 18 | 138. 2 | 176. 8. portationibus. 34. 1. portaverat. 150. 5. portendant. 59. 9. portenderetur. 177. 3. portendi. 37. I | 114. 25| 138. 16. portenta. 23. II. portis. 145. 2 | 171. 11. portuolior. 75. I. portus. 206. 24. poscant. 117. 14. poscebant. 134. 9. poicebat. 110.8. posceret. 120. 9. posci. 163. 16. poleunt. 197. 12. politz, 124. 1. politz, 186. 11. politam. 121, 10. politas. 188. 6. politis. 137. 21. politum. 158. 14 199. 4. posse. 2. 16 |7.3 |21. 1, 11, O alibi. possederat. 103. 26. possedère. 77. 8. polledit. 75. 2. pollem. 7.17 29.2 49. 10. possent. 26.1 /112.24 /199. 10 | 225. 2. posessa. 77. 13. possessiones. 161.23 | 234.1. populus. 7. 18 | 43. 7 | 48. possessionibus. 29. 1. poslet. 32. 7 | 40. 16, 6°c. pollidet.

INDEX

poffidet. 40. 4] 47. 1. poffint. 68. 5. postis. 59. 7. poffit. 32.15 | 46.11 | 82.3, possitis. 168. 1 | 183. 5. poflum. 42.8 | 132. 18 | 234. 23. possumus. 191. 7. poffunt. 197. 13 | 118. 3 | 227. 15. postea. 2. 12 16.6 | 20. 1, 23, 00. potteaquam. 133. 7, 12, poltera. 119. 5 | 124. 6. posteriores. 126. 14. polteris. 132. 4 | 163. 9 | 230. 12. posterius. 131. 7. posiero. 85. 14 | 95. 18, posterum. 182. 2 | 210. 8 | 213. 8. Posthumius. 222. 12. postquam. 6. 11, 13 | 9. 17, o alibi plur. postrema. 41. 17 | 208. postremam. 146. 14. postremis. 102. 4. postremo. 11. 22 | 12. 6, 13, & alibi plur. postremos. 105. 22 | 110. postremum. 158. 9 159. 2 164. 19. postremus. 164.12 | 189.23. postulabant. 34. 24. postulabantur. 149. 17. postulabar. 50. 6 | 93. 4, Orc. postulant. 38.3 | 116. 4. postulare. 19. 1 | 25. 7 | 75. 2 | 129. 5. postularet. 67. 14. postulata. 128. 29. postulatum. 128. 20. postulaverant. 208. 21. postulaverat. 129. 16. poltulent. 35.7. postulet. 132.19. posuêre. 75. 7. poluiftis. 81. 26. pofuit. 18.18 | 206.18 | 229. 18. potare. 10. 2.

potens. 69. 19 74. 8 | 223. potuiffe. 96. 13. potenique. 57. 7. potent. 134. 2: potentes. 63. 20 159. 3 | 210. I. potentesque. 31. 10. potentia. 10.7 | 16. 10 | 17. 15, Oc. potentiæ. 59.11 74.1 83. 20, 60. potentiam. 15. 3 | 135.4. potentiori. 98. 11. potentis. 89. 11. potentium. 17. 10 185.15. poterant. 97. 8 | 133. 17 | 145. 4. poterat. 13. 5 | 20. 10 | 22. 25, CC. potero. 5.8 | 15.7 | 229. 26. potes. 213, 19 234 19. potest. 18.8 | 42.4 | 43. 16, 60. potesine. 90. 5. potestas. 23. 3 | 31. 7, O.c. Oc. potestatem. 31. 7 | 38.6, Oc. potestatibus. 115. 8 | 130. potestatis. 185.7. potiebatur. 67.31. potior. 119. 1 | 128. 22. potiora. 83. 12 | 114. 20 | 179. 19. potiorem. 75. I. potiores, 63. 20. potiorque. 163. 13. potiretur. 63. 23 | 83. 4 | 109. 13 | 220. 2. potiri. 37. 2. potissimum. 140. 21. potifiumum. 70. 3, 22, Orc. potiti. 123. 16 | 124. 22. potitur. 192. 18. potitus. 123. 24 | 138. 19. potiundi. 94. 20 | 136. 25. potius. 13.13 | 53.6 | 57. 2, Orc. poruere. 8. 6 | 113. 5. potuêris. 233. 28. potui. 225. 22. potuimus. 234. 16.

potuisset. 116. 3 199. 28 210. 18. potuistis. 51.21. potuit. 142.3 | 173. 5 | 232. 7, 13 233. 24. præ. 140. 19. præacutas. 51. 1. præalta. 125. 14. præbeatis. 183. 12. præbebat. 118. 20. præbendo. 215. 2. præbeo. 72. 15 | 188. 28. præbere. 12. 6 | 45. 5. præbet. 225. 1. præbetis. 180.6. præbita. 108.25. præceperant. 144. 8. præcepera. 32. 11 | 124. 1. præcepit. 68. 14. præceps. 21. 11 | 25. 14, Orc. præcepta. 69. 2 | 131. 5. præceptis. 133.7 215.3 222. 10. præcepto. 34.23 | 68. 7 | 140. 11. potestate. 128.24 | 138.5, præceptum. 35.15 | 50.13, Orc. præceptus. 170. 16. præcipere. 203. 31. præcipit. 33. 19 | 68. 4 | 84. præcipitant. 215. 10. præcipitarentur. 112. 2. præcipitati. 159. 8. præcipitatus. 72. 14. præcipitavit. 98. 14. præcipirem. 64 8. præcipites. 87. 7. præcifum. 139.7. præclara. 8. 6 | 48. 24, præclaram. 123. 16. præclari. 3. 11 | 96.8 | 110. præclarior. 132. 3. præclarius. 132. 6. præciaros, 60. 8. præclarus. 72. 8. præda. 79. 15 | 95. 17. Orc. prædabundum. 137. 15. prædæ. 19. 13 | 37. 13. Orc. prædam. 70. 11 | 119. 11, prædari.

PPP

PI

PI

Pr

Pr

Pr

Pr

pn

Pr

prædari. 109. 20 | 138. 3. prædarum. 192. 8. prædas. 79. 27 | 91. 9. prædator. 101. 4. prædatores. 187. 12. prædatoria. 79. 24. prædicabat. 153. 2. prædicantem. 38. 11 70. prædicent. 211. 16. prædicente. 178. 14. prædicet. 132. 15. prædicit. 123. 31. præditi. 41. 12. prædixero. 199. 4. prædocti. 140. 12. prædonum. 178. 27. præerant. 91.6 140. 12. præerat. 34. 3 | 116. 10. præcsent. 24. 3. prætecit. 63. 5 | 104. 8. præfecti. 102. 20. præfectis. 103. 2. præfectofque. 123. 8. præfectum. 107.4 [118.11] 119.21. præfectumque. 125. 1. præfectus. 54. 10 | 118. 24 125.9. prægrediens. 140. 16. prælatus. 162. 16. prælia. 200. 1. præliantibus. 139. 17, 24. præliis. 123. 17 | 200. 22. prælio. 8. 19 / 32. 4 / 52. 26,000. prælium. 113. 6 | 123. 14. præluxi. 230. 7. præmia. 14.4 | 18. 18 | 19. 2, 00. præmiis. 180. 1 221. 12. præminent. 174. 19. præmio. 30.2 | 68.10 | 143. præmiorum. 186. 27. præmiferat. 195. 12. præmifisse. 22. 9.

1

3

præmifie. 22. 9.
præmifii. 107. 29 | 151. I.
præmifiis. 152. 6.
præmifius. 107. 6 | 152.11.
præmium. 23. 19 | 215.
17.
Prænefte. 171. 7.
præparavifiet. 200. 1.
præpofteri. 131. 6.

przrupti. 94. 17. præfens. 13.11 | 85.8 | 103. 5 | 191. 27 | 214. 5. præfente. 33, 10 | 208. 8. præfenti. 42.6 | 85.12 | 185. præfentia. 159. 6. præsentiam. 25. 4. præsentibus. 140. 6 | 153. prefertim. 59. 1, 8 | 160.1 181. 11 213. 11. præsidebat. 51. 14. præfides. 180. 7. præfidia. 21.21 25. 1 42. 7,000. prælidii. 39. 6 | 51. 21 | 92. 24 | 223. 23. præfidiis. 35. 15 | 39. 16, 24, 0%. præfidio. 29. 16 | 78. 2, præfidium. 27. 6 | 16. 10, O.C. præfidiumque. 225. 3. præstabant. 30. 12. præstabilius. 57. 4. præftare. 1. 1 | 164. 10 | 177. 17. præftat. 18. 3 | 90. 15. prestitissent. 199. 18. præstirit. 70. 18. presto. 123. 31. præter. 10. 16 | 12. 14. Orc. præterea. 6. 2 | 11. 20, O.C. præteream. 232. 6. prætereundum. 59. 14. præterfluit. 172. 21. pratergredicbantur.192.14 prætergreffum. 105. 18. prætergrefius. 107.4|209.7. præterite. 49.9 | 212. 13 | 229. 24 præterit. 179. 15. prætor. 34. 3 | 36. 10 | 54. 10, 60. prætore. 16. 7 | 149. 3. prætorem. 36. 13 | 149. 15. prætores. 23. 16 | 50. 7. prætoria. 55. 14. prætoriam. 55.5. prætoribus. 35. 12, 18,21. prætoris. 26. 12 | 27. 6. prætorium. 64. 3. prætulerat. 30. 20.

prætura.61.3/130.1 217.8 præventum. 121. 15. prava. 115. 19 | 142. 16, Orc. Pravas, 214. I. pravis. 57. 9. pravissumeque. 160.17. pravitas. 58. 14. pravitate. 217. 13. pravitatem. 174.30. pravoque. 5. 13. pravum. 82. 25 | 85. 4. precibus. 38. 14 | 208. 15. premebantur. 189.4. premerentur. 222. 34. premunt. 72. 13. pressi. 201. 2. presso. 208.20. pretii. 133. 19 222. 14. pretio. 38. 14 | 39. 13, Orc. pretiolistimos. 233. 28. pretium. 10. 12 74. 5, Or. pridem. 45. 17 | 212. 26. pridie. 188. 6. prima. 29.19 | 55.1 | 78. 5, Oc. primæ. 158.1 221.3 224.9. primam. 53. 16 | 199. 16. primi. 119. 15. primipili. 95. 14. primis. 3. 16 | 5. 9 | 13. 3, Orc. primo. 9. 1, 8, 10 | 14. 3, Or. primordio. 158. 4. primos. 102. 26 | 105. 18, Orc. primum. 2. 10 4. 1 10. I, Oc. primus. 39. 19 62.11 181. 1 200. 4. princeps. 20. 24 | 74. 7 | 82. 18. principem. 15. 5 | 162. 10 | 185. 6 | 230. 17. principes. 22.7 | 34. 5 | 105. 17 | 118. 4 | 200. 13. principia. 105. 16. principibus. 32. 18. principiis. 105.9. principio. 21. 18 | 85. 2, Oc. principuum. 160. 14. prior. 65. 18 | 170. 28. priore. 93. 12 | 146. 13.

priorem.

rierem. 142: 17. priores. 103. 16 | 106. 7. Drifting. 152.20 | 54.17 | 55. 9 104. 11. privata. 72. 1 | 82.15 | 165. 2 | 220. Il. privata. 197. 3. privatas. 163.12 | 177.19. privatim. 10. 3 | 39. 1, O.C. privatimque. 32. 16. privatis. 41. 4 | 30. 18, Oc. privato. 22.25 153. 13 168. 13. privatorum. 231.26. privatum. 62. 5. privatus. 28. 6 | 197. 1. privignum. 13. 1. prius. 2. 7 | 5. 10 | 11. 10, Oc. proba. 43. 21. probabat. 30. 6. probæ. 21. 6. probandum. 224. 12. probare. 128. 30 | 218. 20 | 224. 4. probarentne. 86. 6. probaretur. 80. 19 | 217. 1. probari. 221. 2. probat. 190. 6. probata. 126. 20 152. 7. probate. 163. 8. probatis. 163. 14. probi. 161.3. probitas. 69. 10 | 114. 29 | 159. 21 | 220. 23. probitate. 60. 14. probitatem. 9.3 | 57. 8. probitati. 214. 11. probos. 130. 16. probra. 101. 20 | 131, 11. probri. 20. 5. probro. 10.8 | 30.11 210.21. probrum. 217. 21. procaci. 21. 13. procacitate. 229. 21. procacitatis.229.10|234.47. procax. 232. 11. procedat. 93. 1 | 102. 16. procedebant. 25.17 102.21. procedebat. 113. 13. procedere. 105.16 [117.17] 128. 31 | 165. 17. procederent. 58.5. procederet. 2. 6. procedit. 22. 7 79. 29,0%.

procedunt. 67. 4 | 107.25; procefferent. 36. 1 77. 12 129. 8 141. 10. procefferat. 106. 15. processi. 61.6. proceffit. 61. 12 | 80. 3.00c. processum. 79. 28. processuros, 126. 20. proclivi. 221. 21. proconful. 165.6. proconfule. 101. 2 | 169. 3. proconfulem. 169. 18. procul. 5. 1 | 46. 9, 21, Oc. procurationem. 68. 15. prodegerint. 161. 20. proderet. 21. 19. prodiderat. 21, 10. prodidère. 89. 61 189. 10. prodigia. 23. 11. prodigiis. 37. 3. prodita. 90. 9. proditionem. 103. 16 124. 14. proditionis. 173. 20. proditis. 151. 10. prodito. 189. 23. proditor. 167. 8. proditorum. 168. proditos. 151. 18. proditum. 90. 9. producto. 92. 2. proelia. 135.13 178. 1490. 5 | 217. 2. prœliantur. 146. 12. prœlii. 143. 5, 18 201.9. prœliis. 105.13 108.6,20, prœliifque. 124. 21. prochio. 54. 3 55. 22 63. 12, Oc. prœlium. 52.12 | 54.15, Oc. protanaque. 10. 3. profecti. 32. 8 150.3,00c. profectione. 1212. 4. protecto. 3. 7 7. 20 82. 45 Orc. profectum. 173.48 177.19 191. 24. profectus. 25.20 193. 14, 20, 00. proficiebat. 186. 15. proficifcantur. 27. 10. proficifcens. 149. 3. proficifcentem. 37.17 1143.

proficifcerentur.35.11 126. 6 | 151. 12 | 169. 5. proficifci. 22. 11 | 27. 15, O.C. proficifcitur. 34- 27 | 86. 3, Oc. proficifeuntur. 149.1. profiteri. 15. 11. profitetur. 93.7. profligatis. 146. 23. profluctuat. 133.4. profugerant. 81. 9 123. 4 profugerat. 36. 10 |67.20; profugeret. 51. 12 | 151.7 profugi. 6. 9 110. 24. profugific. 119. 21. profugit. 67. 30 | 80. 6,0% profugium. 106. 29. profugiunt. 149. 2. profugus. 92. 17. profugos. 125. 10. profuda. 127.21 189.2 19 34. profunde. 212. 11. profundant. 18, 8. profulius. 11. 14. profusus 5. 17. profutura. 58. 3. progeniem. 69. 16. progreffæ. 170. 18. progressum. 165. 2. prohibeas. 214. 2. prohibebent. 76. 13 III 19 | 188. 5. prohibebat. 107.13 190.10 prohibebatur. 186. 18. prohibendo. 102.6. prohibere. 69. 21 | 90.4 Or. prohiberit. 53.5. prohibentur. 161. to. prohibet. 52. 10 | 151. 21. prohibetur. 184. 4. prohibiti. 22. 18. prohibituri. 202. 15. prohibitus. 15. 10. prohibuerat. 172. 10. prohibuêre. 190. 17. prohibueric 80. 25. prohibuit. 80.7. projectum. 177: 10. projectus, 72.5. proinde. #1. 2 61. 3 | 100 16, 00. prolatandis. 83.22 267.11. prolatando, 34. 19. prolatandad!

kanndum. 160, 20. mre. 191, 26. prolatat. 190. 3. proles. 160. 9. proles. 180, 9.
promi. 208, 17.
promiticus. 10, 12.
promiticus. 83, 15 | 22 | 1-5.
promitic. 155, 3. promitta 193. 18 | 140. 5. promitta 193. 18 | 140. 5. promitta 154. 16. promoutoris: 291. 22. promoutoris: 296. 17. promoutorium. 494. 39. promite 24 3. promiting 25, 21 promition, 101. 3 promitique, 175, 19. promitifiumo, 1644 4. promitifiumos, 174, 3. promiti, 7, 5 | 154, 9 | 416. 20 220. 6 224. 13. promises 34 22 63. T promulgat. 97. 3. promulgaverat. 221. 8. promulgavit. 187. 17. m. 1.3 | 129.22 |156.3. promittique. 127. 11. ronum. 187. 4. ropatulo. 11. 9. rope. 49.11 | 80.1 | 113.2, 94. mediem. 26. 2 | 51. 4. mediem. 26. 2 | 51. 4. peranti. 51. 18. perantia. 94.7. properate 78.3 94.21 124. 14. properaret. 17. 23. properatis. 183. 8. properato. 154. 21. properaviller. 110. 21. propere. 22. 37 | 36. 1,

104.5 | 136. 22.

e.

10

4

11.

104

1.44

MIT.

propinquantes, 193. 3. propinquas, 195. 4. propinqui, 65. 10. propinguo. 70, 10, propinguos. 71, 2 | 144, 10, propinguos. 71, 2 | 144, 10, propinguos. 71, 1, proping. 104, 9 | 197, 21, proping. 9, 12 | 17, 10, proponere. 28. 4.
proponerec. 19. 1.
proprietore. 94. 7.
proprietore. 94. 41.
proprietatum. 207. 7.
propriet. 16. 13 | 33. 1 propulerant 6, 20. propulfare, 106, 13, propulfarent 103, 3. prorius 25. 16. prorius 13. 6 | 14. 2. prolapis: 130. 21. prolapis: 130. 21. prolapid: 31. 2. prolapidonem. 19.3 | 227. proferiptione. 161. 21. proferiptis, 187. 9. proferiptorum. 43.11 159. 12 | 162. 1. profcriptos. 164. 23. profecura. 173. 13. profpectabant. 112. 22. profpeciu, 125.13. profpecius, 107.13. profpecius, 140.14. L. 6. 14 188. 21, 23 47. 15, rum. 222, 21, ciendum. 218, 18. 114. 2. 110. 40. 17 | 215. ovidenter. 137. 11. rovidentia. 63. 13. providere. 55. 3 | 65. 18 | 137.7 145.4,19. provideritis, 160. 4. propingua. 33. 8 |67. 9 | providet. 40. 3.

provincia. 92. 22 | 96. 16.

ovincia. 21. 20 | 34.45 provinciam. 16. 8, 11 | 67. provincias 31 19 100. 8 | 180. 4 186. 1. provincils, 114, 22, proving, 104, 14, proxima, 34, 9 | 77, 9, proxumam. 123. \$2. Proxume, 78. 9. Proxumi, 11 23 | 178. 17. proxumia, 66. 18 | 84. 11. proxumo, 98. 18, 25. proxumorum, 175. 15. proxumorum, 275. 15. prormaum, 21. 14 | 81.11, proxumus. 67. 10 | 141. 11 | 227. 1. prodess. 169. 17 | 116. 4 | rque. 135. 23. L 104 15. nudentibus. 191. prudentiorem. 210, 20. prudemitimus. 8. 7. pfallere. 21. 5. trace 2 190. 3. 15 108. 29 112 6. 10. 36. 17 | 37. 18, publicana & 16 | 28 7. 1 1 32.016 midd 191. 19 midd 30. 19 1003. 20 ublice \$14. Mileum 10. 20 316 Olg. 100 200 23 bliper. 176. 17. pudest. 142. 8. pudet. 88. 4 | 167; 1, 19 | 185. 3 | 232. 19. pudicitis. 21. 7 | 229. 21.

pudicitiz. 48. 5 | 226. 10. pudicitiam. 10. II | 11. 8 12. 9. pudor. 220, 23. pudore 4. 7 | 50. 1 | 145. 160. 22 | 213. 4. puduit. 232.34 DUCTI. IAI. 10. Ducrique, 118, 19, Dueritia, 130, 13 | 145.27 pucritiæ. 123.21 | 229. 3. pueritiam. 115. 2, pucrorum. 212, 5. pueros. 41. 2. pugionem. 186. 15. pugna. 143. 14 | 146. 13, 19 | 186. 18 | 190. 17. pugnabatur. 200. 1. pagnæ, 109.26 | 123.14 | 135. 14 | 173. 1. pugnam, 110, 16, 17 | 112. pagmendi s1. 3 | 106. 30 | 110,6 | 128.7. pagmendo 7. 19 | 55. 13 | 84 22 | 106. 25 | 170. pugnants. 55, 10, pugnantes. 53, 7 | 55, 8 | 143, 16, pugnantibus. 170. 23. pugnare. 52. 19 | 55. 2 |. 111. 6 | 112. 18 | 146. Pugnatum. 108. 8 | 109. 1 151. 22 | 156. 1. pugnatur. 186. 1. pugnaverant. 8. 18 | 147.

pulcerruma. 190: 8. pulcerruma. 190: 8. pulcerrumum. 17: 3. pulcherrimum. 17: 4. pulcherruma. 6.7. pulcherrumam. 46.20. ilchrom. 3. 12. ulfa. 203. 19. ulfat 207. 7. pali. 8. 19 123. 15. pullo. 169. 7. pulsum. 205. 15. pulfus. 72. 14. pulverem. 134. 4. pulveris. 107, 12.

ulvino, 12 i. 10. punica. 173. I. punica. 78. 8. punicas, 201. 26. punicis. 40. 13 | 75. 18 | 78. 12. pudorem, 10. 11 13. 10 | Punico. 61. 15 99. 3 | 159. Punicum. 158. 21. purgari. 196. I. purgatiores. 172. 23. putabarn. 164. 24. putabant, 7. 3, 6 | 16. 10. putabat: 24. 22 | 37. 15 | 101, 8 | 124. 15. putabatur. 129. 11 | 149. putant. 4. 3 | 29. 19 | 76. 1,6 107. 19 | 132. 2 210. 2. putare. 2. 15. mitares. 226. 9. putaret 73 13 putas. 231. 3 | 234. 10. putasi, 231. 11. putat. 127. 4. putaveris. 153. 19. putaverit. 207. 24. putem. 224. 9. putent. 213. 3. putes. 191. 2 | 218. 21. Putet. 4. 4 | 160. 2. puto. 44.4 | 59. 14 | 72. 12 78. 3 | 134. 25-212. 13 | 223. 21 | 230. Pyrenzi. 200, 19. Pyrenæum. 177. 22. Pyrillo, 160, 10 | 202,

16.

Uadraginta. 107, 22

1111.18, Oc.

quadrato. 145. 12. quecumque. 101, 19 214 quadem. 173. 10 180. 13 229. 21 quelibet, 90, 11. quæque. 5.6 | 112,22 | 225 quaramus, 27. 7. quarant. 183.12. querer, 131, 4. querebant, 40, 16 | 14) quærebat. 177. 3. quærendo. 165. 3. quærenti, 135-4-quærere. 2. 2 | 59. 10, O.C. quærerent, 213. 11. quæreret. 120: 14. quæreretur. 97. 3. quart. 131. 14 | 131. 16. queris. 167. 8. quærit. 3. 11 | 130. 1 quæritis. 198.6. queritur. 188. 19. quænerit. 232. 16. quantes 90, 10 | 177. queficifiumz, 175, 10. queficores 97, 16. queficom: 153,8/162, 19 163. 11 194 6. qualiverir. 96. 9. qualivi. 133, 1. qualivit. 163, 18. quelo, 130, 19 | 166. 10 191. 1 212. 18 questoque. 178.8 | 182. 1. quæstio. 92. 13 quæstione. 07. 18. quæstiones. 87. 9 | 88. 12. quæstionibus. 89. 8. quæftor. 16. 7 | 85. 9 | 150. 4 | 141. 16 | 175. 2. quæstore. 155. 17. quæstorem. 151.2 208.7

234. 11.

guæftori.

quæftari. 86. 2 | 149. 8. queftai. 11. 14, 20, 27 | 88. 11. quæltum 79, 20. queftura. 232. 25 | 233. buæfturam, 233. 8. quæftus. 232.12. quæve. 161 6 | 219. 19. quale. 212. 18. qualem. 188. 25 | 232. 10. quales. 60. 3. quali, 212. 13. qualicunque. 210. 12. qualis. 69. 11 | 89. 10 | 229. 28. quamdam. 119.6. quamobrem. 28.3 | 42, 11, O.C. quamprimum. 224. 16. quamquam. 59. 7 72. 10 75. 17, &c. quamque. 86. 22. quamvis. 20. 17 | 183. 3, quando, 148. 4 | 153. 24, quanta. 35. 5 | 52.1 | 55.11 2gI. 13. quantz. 181.9. quantam. 52.6. quantamque. 6. 6. quantaque. 55. 12 | 97. 11. quantas, 179. 15. quanti, 82. 1 211.3 234. II. quanris. 181. 8 | 198. 15. quanto. 46. 16 | 58. 3, quantoque. 179. 17. quantum. 7. 7 | 8. 6 | 22. 17, OC. quantumque. 216. 10. quantus. 22, 26. quapropter, 52, 11. quare 46. 12, 14 | 48. 13, quarta. 50. 22. quarto. 146. 2. qualcunque. 61. 21. quali- 9. 2, 9, 15 | 11. 3, 6 alibi frequenter. quatriduo. 108. 5. quatuor. 106. 18 | 107. 22. O'6. queas. 65. 13. queat. 53. 5 | 232. 20.

quemcumque, 68, s quemdam. 20. 23 21. 26, quemquam.75 15 134.16, Oc. quemque. 3. 4 | 43. 2, 00 querar. 225. 28 | 230. 30. querebatur. 34. 18. quereretur. 34. 8. queri. 33. 1 | 73. 12 | 217. queritur. 57. 1. queror. 161. 18. questus. 22. 8 | 45. 9 | 82. queunt. 101. 19 | 212. 23. quibulcum. 149. 16 186. quibulque. 92. 4. quicumque. 11. 17 | 31. 3, quidam. 27. 16 | 92. 15. quidam. 3. 15 | 13. 2 | 25. 14,00. quidnam. 33. 13 | 105. 1, quidquam. 5. 21 | 10. 16, O.C. quidquid. 42. 19 | 87. 12 | 153. 218 | 33. 16. quies. 24. 5 | 161. 2 | 165. quielcebat. 121.5. quiefcere. 215.7. quieffetis. 182. 6. quieta 18.24 27. 16 70. 4 121.20 quietam. 151, 2 164. 4 1 171.9. quietem. 147. 3. quieti. 113. 12 | 118. 7/ quietibus. 13. 4. quietis. 210, 22. quieto. 163. 23. quietos. 105. 9. quietum. 118.2. quierus. 21, 16 | 79. 12 | 106. 23 | 107. 6 | 179. quin. 18. 16 | 29. 1 | 32. 6, O.C. Quinctium. 181. 8. Quinis. 184. 2. quinquaginta. 93. 12 | 123.

quinque. 140. 8 | 148. 22 193. 9 221. 8. quinquennii. 66. 15. quinto. 150. 17. quintum. 81. 17 | 147. quipre 10.5 | 11. 6 | 16. 9. quippiam. 233. 26. quique. 8.18 | 11.18 | 18. 1. Quirites. 86.18 |87. 5 | 50 13, 60. quisquam. 30. 3 40. 3, Orc. quisque. 4. 4 7.4, 14, 4, quivere. 38. 14 | 170. 2. quiverunt. 111.19. quivissent. 112.11. quivit. 143. 17. quoad. 98. 14 | 153. 18. quocumque, 103.3|123.11| 148. 24 | 225. 22. quocumque. 52. 11 | 157.9 186. 2 | 224. 16. quomodo. 6. 6. quonam. 27.7 |146.5 | 215. 12 | 218. 19 | 224. 9. quoniam. 2. 2 | 3. 9 | 6. 4, O alibi frequent. quoquam. 78. 11. quoque 52.6 | 80, 19 | 86. quarfum. 223. 19. quoscumque. 32. 11. quotidiano. 12. 2 | 37. 15. quotidie. 109 1 137. 17. quotiens. 177. 8 179. 12. quevis. 67. 5 | 93. 1, 22. quousque. 18. 2 | 167, 14. quum. 208. 9. A Comment

R.

R

R Abic. 162. 5 | 231. 6. radicem. 204-7. radices, TAO, 17. radicibus. 51. 17. ramis. 107. 19 | 139. 23. rapaciffuma. 227. 14. rapere. 9.19 10. 3,10 98. 5 | 186. 0. rapi. 41. 2. rapichat. 82. 25. rapine. 5. 14. rapinarum. 12, 16 | 51, 10 212. 25. rapinas. 19. 4 168.7 | 210. 29. rapinis. 28. 23 | 164. 17 | 201. 23 | 226. 15. rapiumt. 217. 22. rapta. 160, 13. rapto. 203. 4. raprum. 191. 9. raris. 180. 9. raro. 169. 21. rata. 183. 6. ratam. 154.25. ratem. 175.25. Tates. 188. 5. rati. 37. 26 | 107. 14 | 110. 14, 600. ratibus. 173. 14. ratio. 498. 1 |234. 22. rationes. 35.7 143.6. rationibus, 51. 7 | 234. 14. ratus. 50. 4 | 51. 22 | 55. 4. C.C. re. 7. 20 | 9. 6 | 16. 1. OC. Reatino. 29. To. rebatur. 83. 12. rebus. 12. 10 | 21. 13 24.3, 60. recentis. 188. 24. receperat. 108. 12 | 201. 15. receveritis. 180. 9. тесері. 177. 22 | 189. 22.

recepit, 74, 11. recepta. 9. 18 | 178. 2. recepram. 212. 7. recepti. 69. 12. receptui. 105. 10 | 144. receptus. 61. 17. recidat, 211, 11. recidere. 170. 2. recipi. 84. 10. recipiebant. 106. 6. recipit, 112. 2 | 170. 16. recipiundam, 193, 15. recipiunt, 223, 20. recitatem. 233. 3. recitate. 81. 12. recitaris. 82. 11. recitavir. 23. 8 | 27. 18. recognituros. 229. 16. recognofeas. 24. 5. recordari. 178. 24. recte, 40. 8 | 80. 24 | 90. 14. C'c. reclius. 2. 1 | 188, 28, rector. 58. 14. rectore. 170. 3. rectorem. 210. 5. recuperanda. 85. 7. recufare. 89. 18. redarguit. 201. 3. reddat. 72. 10. redde, 227. 3. reddenda. 198. 1. reddere. 142. 13. redderet. 64.9. reddi. 167. 2 reddideris. 167. 7. reddidit. 232. 25. redditam. 153. 19. redditas. z7. 18. redditis. 178. 5 | 201. 9. redemtoris. 204. 15. redeo, 61. 7 | 100. 7 | 127. 2. redeunt 150. 5. redeuntes. 146. 4 redeuntibus. 208. 6. redibunt. 180. 9. rediens. 65. 4 | 146. 24. redimebat. 85.5. redimere. 233.27. redimeret. 11, 19. redire. 153.9. rediffi. 228. 10. redit. 149. 13 | 154. 22. reditu. 168. 4 172. 9. reditum. 86. 17 | 186. 23.

redicurum, 120. 14 redundantibus, 176, 23, reductus, 233, 8. reduxie. 233. 8. tefelle. 233. 27. referat, a.a. to. referatur. 38. 4. referebantur. 67. 14. refert. 23. 1 | 39. 17 | 46. 14. referundum. 39. 24. referunt. 67. 21. reficere, 117, 21. reficeret. 37. 24. reficit. 108. 6. refutant, 202. 6. regarur. 57. 3. rege. 40.9 61.8 94 13, Oa. regebat. 173. 8, 11. regebantur. 76. 4. regem. 26.4 | 66. 5 | 69. 17. Oc. regere. 19.6 | 106. 15. regerent. 58. 4 regerentur. 58.4. reges. 2.9 | 6.16 | 8.24 Oc. regefque. 192. 21. regi. 61 22 | 91.21 | 94 19 regiæ. 1'16, 14 | 155. 3. regiam. 124. 25 | 141 regibus. 7. 5 | 48. 27 | 1 6. Oc. regii. 202. 7. reginam, 189, 15. regio. 30. 16 | 66. 7 | 11 2 | 158, 16, regione, 22, 22 regiones. 95. 2 | 125. 23. regionibus. 172. 14. regionum. 145, 17. regios. 168, 15. regis. 68. 7 | 74.2, regit. 148. 3. regitis 164. 11. regium. 6. 22, 25 | 91. 16 121.23. regna. 89. 14 | 127. 23. Orc. regni. 65. 9, 12 | 68. 14, Or. regnique. 70. 1. regnis. 189. 17.

1

3

1

1

1

3

1

3

regue.

regno. 62. 13 | 69. 5 | 70, reliquit. 70, 20 | 204. 35 | 25.00. regnoque, 128, 26. regnum. 5. 21 | 36. 24. regnumque. 65. 5 | 104. 11 114. 8 1 191. 16. regredi. 110. 3 | 100. 11. regreditur. 140.2. regreffu. 173, 14. regreffus. 5. 5 | 173.1 | 174. reguli. 66. 8 | 67. 9. regulis. 67. 6. regum. 2. 16 | 92. 16 | 117. 2 | 128. 15 | 136. 1. regunt. 217. 19. rei. 5. 17 | 6. 1 | 23. 20, O'C. reipublicz. 3. 13 | 5. 7, 20, er alibi plur. reique. 225. 23. relaturum. 231. 9. relicta, 71.4 | 132. 22 | 204. 36. relicti 91. 6. relictis. 122. 14 | 152. 6. relicto. 94.7 | 95.1 |139.1, relichum. 55. 9 94. 12, Oc. relictus. 141. 17. religione. 124. 4. religiotiffimi. 10- 14. telinquant. 134. 5. relinquatis. 53. 8. relinguendum. 79. 28 |151. relinguere. 8. 19 | 12. 23. relinguimus. 16. 17. reliqua. 53. 14 85. 13. O'C. religuæ. 29. 5. religuam. 5. I. reliquas. 234. I. reliquerat. 62. 5 148. 21 149. 3. reliquere. 133. 15, 17 | 180. reliquerint. 6. 6. reliquerit. 223.15. reliquerunt. 11. 2 | 18. 1. reliqui. 10.3 | 18. 15 | 22. 23, 000.1 reliquire. 165. 12. reliquias. 183. 13. reliquis. 4. 10.

4,

217.18 quorum. 91. 4 reliquos. 36. 11 | 38. 9. religuum. 82. 2 | 90. 11, reliques. 226. 6 rem. 16. 17, 19 | 18.9 | 23. 1, & alibi plur. remque 8.10 | 29.20 | 133. remanebit. 90. I. remanere, 111. 28. remaner. 82. 9. remeare. 173. 12. remedia. 221. 10. remedium. 33. 2. remilerant, 112, 21. remiferat. 187. 16. remissi. 107. 26. remifis. 111. 14. remifisque. 128. 31. remiffus. 136. 2. remittere. 111, 20 144.81 185. 4. remittit. 107. 1 remorata. 95. 18 | 142. 2. remorati, 107. 18. remoraturos, 105. I4. remoram. 176. 10. remotis. 53. 10 | 155. 10. remoto, 135. 20 | 159. 1 | 190. 6. remorum. 206. 14. removiftis. 134. 12. rempublicam. 4. 6 | 6. 6, o alibi plur. renonibus. 198. 8. renovanda, 222, 15. renovare. 166.23. renovari. 108. 18. renovato. 93. 18. renovatum. 65. 7renuntiavere. 140. 7. renunculo. 175. 22. rco. 231. 31. repente. 20. 10 | 24.5 | 105. 21, 0%. repentes, 140. 17. repentina. 184. 1. repentinæ. 212. 3. repentino. 111. 15. reperiebam. 214. 17. reperiebant. 56. 3. reperiri. 216. 19. reperit, 121. 12.

reperitur. 40. 19 | 67. 19. reperti 99. 1. repertores. 189. 8. repertus. 35. 16. repetam, 61, 14 repetentes, 164, 22, repetere. 6. 5 / 142, 12. repetit. 133. 14. repetiveritis. 186. 3 repeto. 161, 181 182, 10. repetunda, 160, 10 repetundarum. 15. 91 48. 16. repleta. 201. 18. reprehendat. 42. 17. reprehendenda. 215. 22. reprehendere. 224. 4. reprehenderis. 4. 2 reprehendetur, 232, 2, repreffi. 231. 31. reptitius, 225. 7. republica. 5. 1 | 9. 18 | 16. 9, Oc. repudiabat. 51. 5. repudiet. 35.9. repugnantibus. 138.17/108. repuli. 196. 14. repulfas. 18. 1. repulfum. 148. 13. repulfus. 154 4 | 171. 5. reputando. 57. 3 | 148. reputans. 68. 1 1214. 14. reputare. 232. 15. reputaret. 114, 20 | 121. reputate. 130. 19 | 132. 17. reputaverint, 60, 2, requie. 170.6. requiem. 42. 9 1183. 8. requiefcere. 121. 23 | 133. requietis. 204. 1. requievit. 5. 1. requirat. 32. 15. requirere. 32. 21. requitita. 201. 16. rerum. 3. 12, 16 | 8. 16, O'C. res. 2. 6, 18 | 4 I | 5.5, Or. refque. 124. 23. refendi. 66. 16 | 167. 2. reicindit. 192. 18. refederunt.

INDEX

refederunt. 231. 8. refiftendum. 191.2. reliftentes, 55.6. refistentibus. 94. 9. refiftere. 27. 14 106.13 112. 11 | 113. 3. refiffi. 118. 22. reliftunt. 54. 18. respiciens. 93. 17 | 204. respondeant, 229. 13. respondent. 229. 4 | 230. respondeba, 225. 27. respondendo. 229. 14. respondent. 73. 10. respondere. 92. 8 | 132. 10 232. 20, 35. refponderentur. 154. 6. respondero, 229. 9. respondetur. 150. 8. respondi. 134. 10. respondissent. 37. 3 respondit. 27. 9 66. 6, 17, W.C. refponfurum. 153. 10. refoublica. 8. 22 | 17. 10, Dec. refrantem. 170. 11. reflitere. 211. 1. refiimas. 225. 9. reftimatis. 27. 6. reflituenda. 217. 15. reflituentis. 159. 14. reftituêre. 87. 12. reftitueris. 225. 13. reffitui. 167. 3. reflimit. 106, 28 | 180, 13 | 217.7. reflituo. 162. 4. reflicata. 31. 7 | 225.17. reltituto. 190, 12. reticeat. 92.6. reticere. 20. 6 | 132. 13. retices. 227. 6. reticuiffe. 215. 24. retineas. 167.11, 12 |217. 5. retinebant. 125.19. retinebat. 97. 26 | 106. 10 200. 11. retinebunt. 183. 10. retinemus. 44. 7. retinendæ. 161. 2 | 219. 15. retinendam. 90. 2.

retinendum. 38. 5 1 79. 29. retinens. 55. 18. retinere, 45 5 | 65. 11 80. 17. O.c. recinerent. 223. 2. retinet. 167. 21. retinetur. 3. 1. retinuermt. 186. 3. retinuifle. 214. 3. retractantes, 164. 14. retrachum. 32.9 | 37. 17. retractus. 37.9. retrahente: 231. 19. retulerant. 79. 21. retuliffe. 154. 8. reculit. 213. 17. reverii. 192. 31. revertar. 232. 5. reverterat. 31. 6. reverti. 231. 19. ICVOCANS. 212, 26. revocante. 231. 18. Tevocata. 220.74 revocati. 8. 19: revocaveras, 227, 32, revorti. 64. 2. revortitur. 112. 5. reus. 15. 10 | 93. 7. Rex. 23. 13. ret 61. 17 | 63. 22 | 64 13, Orc. Rhegium. 84. 19 | 200. ruina. 25. 15. 18. Rhenum. 158. 61 Rhodiis 40. TI. Rhodiorum. 40. 9. Rhedios. 221.4. ritu. 211. 19. rogandos. 86. 3. rogantibus 142. II | 213. rogarentur. 97. 17. rogat. 54-7 (115. 15 | 151. rogatione. 91. 10 | 97. 16. rogationem. 97. 3, 12. rogationi. 97. 7. rogatum. 125. 6. rogatus 29. 8 39. 20, 25 44. 13 | 123. 1. rogitare. 24. 10. Roma. 33.9 93. 16 28/ 10 | 213. 15. Roma. 22.2 | 24.2 | 24. 12, 6 alibi plur.

Romague, 150. 6. Romam. 6. 8 | 16. 4 | 27. Romana. 158. 5. Romana. 26. 12 | 212. Romanam. 25. 11 | 87. 91 212.2 217.7, 17. Romano, 8. 7 | 23-4 | 47-5, 0%. Romanorum. 104. 12 106. 1,5,00 Romanos. 49. 1 | 65. 6, Romanum, 27. 11 | 68, 14 Romanus. 7. 18 | 22. 12 o alibi. Romule, 228. 6. Romalus, 160. 12. rades. 104. 16. rudimenta. 231. 3. rudimentum. 229. 18. rudis. 142, 10. ruebant. 176. 2. Rufo. 92. 18. Rufone. 150. 4 Rufus. 23. 16. rumor. 80. 16. rumore. 97. 18 | 171 17. rumoribus. 23. 1 | 174 30. rupes. 53.13. rupti. 198. 20. rurium. 168. 8. rurius 16. 1 | 22. 7 | 49 5. 0°c. Rutilii. 207. 22 Rutilio. 135. 8. Runilium. 105. 11 | 107 Rutilius. 107. 4. runtque. 175. 15.

fag

Agu

Sale

fali

Sali

9

70

8.

7.

6,

3,

a supplied better in

A 200 S.

A 200 1916

28. 1 | 34. 3 | 188. 17. Scerdote. 12. 12. acerdotia. 19. 4 | 88. 5. facra. Io. 3. fecrata. 171. 23 | 175. 27 | 1203. 24facrilega. 226. 13. facrilegi. 11. 20 | 232. facrilegorum, 233. 17. facris. 19. 18. facto. 211. 5. facrum. 158.19. Tepe. 16. 19 18. 16 21.3, 9, O alibi frequenter. fæpenumero. 45. 8 | 48. 25. Tæpiflume. 114. 26. fæpius. 8. 17 | 21. 9 | 116. 4, feva. 16. 16 | 70. 6 | 212. evior. 181. 6. fevire. 8. 25 | 125.15 | 203. feviffumis, 118. 2.2. fevillumo. 246. 1. fevillumos. 177. 25. vifiumum. 177. 11. fevitia. 26. 11 | 41. 1 | 63. 3 94.16 219.19. favitiam. 73. 10. favitiamque. 191.23. fevitijs. 118. 17. favor 75. 11. favus, 160. 12. fagittarius. 145. 16. fagittariifque. 141. 3. lagittariorum. 102.25. fagittarios. 105.7. Sagum. 175.17. Saguntini. 202. 24. Aguntium. 198. 23. falem. 137.4. Salentinum. 201. 23. falita. 188. 15. Sallufti. 229.1 230.6 231. 14 | 232. 5, 490 | 234. depientie. 5. 18.4

Salluftianus. 207. 3. Sallustii. 204. 23. Sallustium. 204. 30 | 205. 6, 7, 11, 15 | 206. 3 | 207. 1, 9, 21 | 229. Salluftius. 204. 18, 21, 26, 34 | 205. 4, 4, 9, 13, 17, 18, 21, 22 | 206. 3, 6, 8, 10, 17, 25, 29, 31, 33 207.6, 12, 14, 27 | 229. 29 | 230. 18 | 233. 6, 15 234. 22. faltare. 21. 5. faltibus. 178. 19. faltu. 199. 27. faltuofa. 94. 23 | 108. 12. faltus. 186. 11. falva. 222.26. falva. 198. 14. falubri. 75. 13. falvi. 161. 19 222. 13. falus. 177. 9. falutare. 60. 1. falutarum. 22, 15. falute. 35. 20 | 141. 9 | 156. 3 | 197. 28. falutem. 44.11 52.25 96. 8 | 125.4. faluti. 92. 7 | 213. 13. falutis. 109. 14. Samnitibus. 43. 21. Semothraces, 189. 7. fancti. 98. 13. fanctis. 123.21. fanctitas. 202. 7. fanctos. 175. 13. fanctum. 208. 13. fanctus. 153. 12 | 169. 20 | 204. 4 fane. 14. 1 | 31. 3 | 46. 1, O.C. Sanga. 33. 17. fangam. 33. 18. fanguine. 11.22 |65.11 | 70. 4. 0%. languinem. 19. 16 | 27.8, O'C. fanguinis. 163. 10. fani. 174. 23. fapiens. 9. 15. fapientes. 213. 16. Sapientia. 6. 23 | 44. 5 | 65. 18 210, 10, 19.

fapientibus. 164. 8. fapientitim. 10. 5. farcalmus. 207. 8. farcinas. 143. 16. farcinis. 123. 25 | 137. 23 | 186. 30. Sardinia. 172. 1. Sardiniam. 203. 14 | 204. 361 205. 51 107. 1. fatellites. 117. 5 | 160. 5, Orc. fatieri, 218. 9. fatias. 178. 20. fatiarus. 160. 14. fatietas. 89. 13. fatin. 198. 14. fatis. 2. 11 | 7. 18 | 6. 14, o alibi places. fatisfactionem. 28. 4. fatifne. 188. 19. fatifque. 6. 14 | 113. 10, Oc. fatius. 99. 12 | 230. 11. faturam, 85, 14. Saturni. 165. 10. fauciabantur. 106. 3. fauciare. 112. 18 | 141. fauciarctur. 175. 19. fauciari. 139. 11. faucii. 170. 3. fauciis. 55. 2. faucios. 108. 5. faxe. 111.8 | 118. 20 | 125. 16, Oc. forzaque. 187. 4. lageus. 138. 23. faxis. 139.23. faxum. 205. 9. fcalæ. 113. 4. fcalas 192. 3. fealis #11. 7 | 113. 1. feaphas. 178. 40. Scauri. 86. 8 91. 4. Scauro. 85. 14. Scaurum. 83. 4 | 85.6. Scaurus. 73. 21|82. 17|84. 15 | 85. 1 | 97. 14. feelera. 20. 7 | 92. 3, 20 | 99. 5. fceleratis. 46. 3. sceleratiffimum. 147. 18. fceleratiffimus. 69. 3. sceleratissumi. 88. g. sceleratissmis. 89. 19. sceleratissumo. 226. 4. fceleratorum. 48. 14.

scelere. 36. 4 | 70. 9 | 73. scribitur. 84. 4. 18, 6.6. sceleri. 48. 4 | 80. 24 | 163. scribundo. 177. 14. sceleribus. 72. 7 | 164. fceleris. 5. 9 | 19. 16 | 20. 2, 000. fcelerum. 6. 1 | 82. 5 | 89. 11, 00. Sceletti. 46. 10. scelestis. 13.2. scelestissumi 177. 8 | 188. 21. fceleftorum. 230. 22. fceleftos. 43. 8 | 202, 13. fceleftum. 181. 5. fcelus. 11. 1 | 40. 18 | 69. 2I, O.C. scenisque. 175. 5. Iciatis. 229. 15. sciebam. 48. 25. Iciens. 134. 13 | 203. 2. sciente. 153. 20. scientes. 143. 13, 19. scientia. 114. 29. scientissumi. 145. 18. Scilicet. 13. 12 | 41. 7 | 47. 10, 00. scinditur. 201. 22. fcio. 12. 8 41. 19 64 10, Or. Scipio. 64. I | 84. 2. Scipione. 61. 18 | 155. 22 | 207. 22. Scipionem. 60. 7. Scipiones. 228. 7 230. 1. Scipioni. 80. 20 | 84. 3. Scipionis. 63. 8 | 226. 6. fcire. 36. 19 | 173. 12. Scirem. 225. 25. fciret. 37. 19. fcis. 148. 8. scissum. 200. 17. fcitè. 133. 18. fcitis. 52. 5. sciunt. 41. 11. scorpione. 187. 13. fcorta. 12. 5 | 212. 15. icortis. 7. 10. fcorto. 215. 7. fcriba. 161.20 | 187.10. scribant: 117. 14. scribentem. 230, 28. scribere. 4. 1 | 29. 6 | 81. 20, 0%. scriberentur. 25. 18. 16114

Scribo. 82. 3. fcrinium. 36. 14. scripferat. 116.19. scripsere. 3. 14. fcripfi. 216. 20 230. 23. scripfit. 204. 18. fcriptam, 25. 5. scriptorem. 3. 16. scriptorum. 8. 4 | 200. scriptum. 23. 9 27. 19 35. feripturus. 61.8. fcrutari. 67. 18 .fcuta. 118. 18 | 140. 15. fcutorum. 192. 25. fcyllam. 205. 9. Scyrroque. 162. 15. Scythici. 206. 25. fecessio. 219. 1. secessione. 87. 7. fecessionem. 89. 2 | 183. II. feceffiffet, 179. 13. feceffit. 16. 20 | 27. 2. fecreta. 85. 14. fecreto. 64. 3. fecum. 25. 16 | 76. 14 | 96. 1, 00. fecunda. 71. 17 | 117. 8 174. 30 | 192, 23 | 203. 26 fecundæ. 10. 5 | 98. 1 | 160. 15 | 163. I. fecundæque. 196. 16. secundis. 97. 19 141, 7, O.c. fecundo. 67.15 78.5 170. 14 206. 5. fecundum. 69. 9 | 116. 19, Orc. fecuro. 169, 26. focus, 79. 25 | 83. 2 | 126. fenatoribus, 16. 3 | 217. 10, 00. fecuti. 91. 6 | 210. 16, fecutique. 190. 16. fecutus. 29. 6 164. 25. fedare. 91.24. Icdari. 13. 4 | 60. 12. sedaverit. 224. 21. fedens. 228. 15. fedenti. 175. 6. federe. 198. 20. fedes. 76. 5 | 160. 11 | 161.

10 204 11. fedibus. 6. 9 | 98. 12. feditio. 27. 17 62.21 121. 19 218. 1. feditione. 174. 25. feditionem. 164. 17 | 208. feditiones. 159. 2 | 199. seditionibus. 30. 9 | 43. 8 O.c. fedition. 122, 10. feditiofum. 118.6. fediciofus. 161. 17. feignior, 90. 16 | 169. 7. fegnius. 124. 8. feispum, 67. 14. Seleucia. 191. 16. fella. 194. 9. fellam. 117. 2. femel. 190. 3. femet. 34. 26 | 110. 14 112. 19 | 124.26 | 215. semeripsa. 98. 14. femetiph. 76. 15. femianimum. 208. 11. femiruta. 202, 25. femifomnos. 80. 4. femper. 3.4 5.19 9.16 O.C. femperque. 7.6 | 115.8 219. Sempronia. 21. 3 | 84. 1. Semproniam. 33. 8. Ienati. 23. 12 | 30. 1 | 41. 22 | 97. 4 | 195. 11. fenator. 22. 14 | 23. 8 187. 9 | 227. 13 | 235 fenatorem. 234. 10. fenatores. 30. 15 | 218 fenatori. 37.9. fenatorii, 14. 7 | 114.9 149. 15. fenatoriis. 224. 3. senatoris. 32. 9. fenatorum. 224. 5, 8. fenatu. 20. 5 | 23. 8 | 27.9 18, O alibi plur. fenatui. 64.11 | 83.11 | 221 32 227. 2. fenatum. 23. I, 4 | 25. h fenatus.

1

f

S

fi

1

f

6

fe

fe

fe

fe

fe

fe

ſe

fe

fe

Se

fe

1e

fe

fe

fe fe

fé

feriatus. 14. 1 | 16.8 | 23. 2, ferpentibus. 136. 22. & alibi plur. senecta. 196. 18. fenecto. 188. 1. fenectus. 75. 13 | 196. 17. fenectutem. 134. 3. senescere. 92.21. fenescunt. 58. 12 | 184. Senius. 23. 8. fententia. 42. 2 | 64. 9, Oc. fententia. 224. 5. fententiam. 39. 19, 23, 25, fententias. 40. 23 | 44. fententiis. 85. t4. fentiebam. 29 4. fentina. 233. 6. fentinam. 30. 14. fentiret. 21. 21. fentis. 228. 15. feorfum. 120.6. feparatim. 47. I. Septimium, 21. 26 | 199. feptis. 161. 13. fepulchra. 161. 19. sepulto. 204. 31. Sequatur. 3. 16. feque. 8. 16 | 22. 11 | 29. 20, 00. fequebantur. 194. 2. sequebatur. 10. 8. fequerentur. 101. 29. sequeretur. 51. 19. fequeris. 228, 10. fequetur. 191. 23. fequi. 52. 23 | 109, 3, 19, 26, 6%. sequimini. 163. 15. fequimur. 46. 26. 168. 12. sequentur. 58. 8 | 67. 24 | 165. 18. Ser. 14. 8 | 36. 20 | 158. ferendo. 191. 20. feria. 142. 14. fermo, 198, 14. fermone. 21. 12 | 186. 19 229. 5. fermoni. 33. 10. fermonibus. 36. 22. fero. 190. 6.

1.

8.

9.

8.

5.

16,

48.

18.

17.

9

7-9

211

tus

serpentium. 136. 24. Sertorii. 177. 23 | 187. 10 | feveritas. 49. 14. 197. 13. Sertorio. 186. 11 | 199. Sertorium. 183. 13 | 206. Sertorius. 170. 13, 25 171. 11 | 173. 1 | 178. 10 | 187. 8 | 203. 36. ferva. 191. 14. fervaret. 25. 11. fervavêre. 47. 13. fervi. 88. 7| 208. 12. ferviendum. 90. 1. fervii. 14. 8. fervile. 23. 12. fervili. 158. 15 | 208. fervilia. 161. 8. servilibus. 5, 3. Servilius. 170. 28. fervire. 18. 23. fervis. 51. 7. fervitia. 21.1 | 35.9 | 36. 8, fervitii. 159. 19 160. 19 184. 6. servitio. 1.5 | 163. 9, 13 | 182. 5 215. 8. fervitis. 47. 3. fervitium 114. 21 | 141. 6, ferviturum. 189. 18. fervitus. 222.23. fervitute. 37. 12 | 43. 5 | 217. 7, 18. fervitutem. 88, 8 | 89, 17 | . 219: 10, 21. fervitutis. 219. 15 | 227. 24. ferviundi. 181. 10. sequitur. 108. 15 | 109. 16 | serviundum. 161. 4 | 195. 11. ferum. 195.7. serunt. 165. 10. fervo. 23. 19 | 187. 12. fervorum. 162. 15 189. 12, 23. fervos. 147. 20. fervum. 101. 26. fefe. 1. 1 | 2. 18 | 24. 9, festertio. 233. 25. feu. 39. 7 | 148. 20 | 215.

severè. 73. 20. feverior. 41. 18. leveritatis 49. 21. fevero. 208. 5. feverus. 230. 19. lexaginta. 202. 23. Sextif. 231. 31. Sextio. 228. 13. Sextius. 85.9. fexto. 137. 20. fexu. 207.13. fibyllinis. 36. 23. licariis. 165. 5. ficcam. 119. 15. Siccenses. 110, 18. Siccenium 110. 22. Sicilia. 84. 20 | 173. 18 | 205. 11. Siciliæ 200, 16 | 204. Siciliam. 84. 20 | 193. Sicinius. 181. 1. Siculos. 207. 16. ficut. 6.8 | 8. 2 | 70. 13. Oc. ficuti. 3. 7 4. 5, 6 70. 13, O.c. Sidonica. 125. 19. Sidoniis, 125. 10. tigna. 8. 19 | 10. 2 | 18. 11, Orc. fignatoresque. 13. 8. fignarum. 34. 24. fignificabant. 146. 4. fignificant. 206. 1. fignificare. 112. 25. fignis. 54 16 | 101. 14, O.C. figno. 34. 9 | 80. 4 | 95. 5, Orc. fignorum. 123. 16. fignum. 16. 4 | 54. 13 | 143. 17. Sila. 198. 31. Silane. 42. 5. Silanum. 41. 19 | 118. II. Silanus. 30. 19 | 100. 8. filentes. 208. 20. filentio. 1.2 49. 9 151. filentium. 92. I | 144.23. filere. 78. 3. filetur. 3.9. filva. 198. 31. filvam.

filvam. 162. 21. fim. 35. 5 | 230. 12 | 231. fimile. 205.9. fimilem. 186. 19. fimiles. 230. 20. fimilis. 143. 14 | 207. 8 | 230. 22 | 234. 6. 8. fimilifque. 12.2. fimilicudine. 6. 24 | 233. fimilitudinem. 206. 24. fimplex. 213.9. fimplici. 199. 3. imul. 3. 3 | 7. 8 | 13. 14, & alibi plur. fimulabat. 124. 13. fimulacrum. 175. 7. fimulanda. 142. 4 fimulandi. 94. 18. fimulandum. 154. 16. imulans. 196. 1. fimulant. 215. 21. limulantem. 72. 6. 1 mulantes. 31. 14 | 189. fimulare. 72. 4 94. 2 1 112.27. fimulat. 166. 4. fimularoque. 189. 12. fimulator. 5. 17. fimulavere. 130. 16. fimulaveritne. 136. 10. fimulent. 33. 19. fimulque. 107. 8 | 146. 21. fimultas. 223. 11. fimultatem. 227.9. imuitates. 8. 13 | 159. 1. fimus. 70. 19. fin. 40. 20 42. 16! 46. 13, finam. 154. 3. finant. 215. 27. finat. 111. 28. tine. 2. 11 | 6. 10 | 8. 8, O.C. inere. 138. 3. ingillatim. 39 3 | 100.5. lingulas. 104. 10 | 136. 7. linguli. 127. 16 | 185. 8. Ingulis. 16. 19 67.7 180. 6 197.7. fingulos. 14.3 | 68.10 | 72. 3 129.3 140.19. linistra. 53. 17 | 105. 22 | 145. 15 | 146. 26.

finiffræ. 105. 17. finistros, 53. 13. fint. 42. 7 | 45. 5, 16, focordius. 186. 25. Oc. finu. 48. 12. finum. 212. 4. finunt. 59. 1 144. 17. finus. 125. 12. figuidem. 186. 2. 115. 35. 6 210. 4 217. 12 230.6, 31 234.3. Sisenna. 141. 20. tit. 6. 7 | 17. 9 | 29. 16, O.C. fita. 1. 5 | 18. 17 | 46. 1, fitæ. 122. 13 | 130. 8 | 156. fitam. 92. 6. fitas. 81. 7 | 195. 5. fiti. 105. 11 | 136. 24. fitim. 11.10 105.15 | 137. fitis. 52. 12 | 168. 5. Sitium. 19 6. htos. 191.13. fitu. 206. 17, 31. litum. 75. 2 | 87. 5 | 94. 17, five. 25. 4 215. 25 234. focia. 127. 18. focietate. 128. 5 | 191. focieratem. 32. 15 | 35. 3, Orc. focietatemque. 125.6. focietates. 71. 14. locietatis. 99. 7 | 128. 21. focii. 51.5 100.16 120. 14, O.C. fociis. 6. 20 | 11. 11 | 16. 4, focifique. 13. 14 | 129.6. lociorum. 34. 18 | 45. 7. focios, 23.5 | 33.11 | 43.23, locium. 36. 19 | 69. 4, focius. 81.17 | 85. 1 | 86. 8 134. 18. focordesque. 180. 12. focordia. 5. 2 | 52. 5 | 59. 1, 000. focordia. 47. 16 | 219. 25, focordiam. \$7.11.

focordiamque. 120. 15. focordiane. 126. 9. focors. 145. 11. fodalitium. 232. 22. fola. 133. 17 | 148. 18. folas. 203. 29. folæ. 77.4. folebant. 144. 24. folemnibus. 19. 18. folent. 100.16 | 131.8 | 173. 15. foles. 213. 18. folet. 22. 3, 10 | 52. 2 | 63. 14, 00. foli. 158. 17 | 179. 17. folicira. 109. 16. folicitabant. 39. 12. folicitata. 77. 16. folicitatæ. 165. 13. folicitatam. 29. 10. foliciti. 86.6. folicitudine. 167. 12. solicitudinis. 101. 5. folicitudo. 90. 1. folis. 29.18 | 75. 10 | 78.11. Oc. folita. 178. 16. foliri. 39. 13 | 61. 1 | 191 24. folitos. 60. 8. solrudine. 109. 14. solitudinem. 139. 19. tolitudines. 75. 4 | 123. 5. 19, 60. folitum. 36. 20 | 153. 3 173. 11 194. 9. folitus. 20. 12 | 36.23 | 120 7 | 136. 11. follertia. 63. 17. follertiflurnus. 142, 10. follicitabat. 32. 12. follicitare. 21. 1 | 22. 19. folos. 189.20. folvenda. 192. 17. iolverat. 174. 13. folvere. 29. 2 | 161. 14 lolvit. 119. 23. folum. 30. 4 32. 12 152 7 206. 12. folus. 46. 13 | 62.2 | 63.23. Orc. foluta, 98. 7. ioluto. 96. 18 162. 3. folutum, 6, 11/16, 14 folvunt. 190 2. fomni. 11. 10.

3

f

f

f

f

fp

tit

the state of

h

Tumnic.

fomnio. 177. 3 | 233. 28. fpero. 18. 21. fpmno. 3. 6 | 122. 1 | 144. fpes. 14. 1, 13 | 17. 1 | 18. 25 | 145. 8. fomnus. 121. 6. fonitu. 145. 3. fontes. 13. 12. fonus. 176. 12. forbens. 202. 22. fordes. 229 22. fordidiffimo. 232. 26. fordidure. 133. 18. forte. 57.2 201.21 221. Sp. 92. 17 101. 2 Sparos. 50. 23. fparfa. 175. 5. fparli. 176. 15. Spartacum. 208. 23. Spartacus. 208. 14. fpatio. 50. 5,20/123. 22 | Stabilias. 218. 19. 135. 17 | 204. 28. fpatium. 200. 16. spe. 5. 7 | 25. 9 | 30. 21, & alibi. fpecie. 31.11 | 74.15 | 126. 1, O.C. speciem. 206.25. fpecies. 85. 10. fpectaculum. 72. 15 | 147. Statilio. 34. 24 | 48. 7 | spectare. 229.25. fpectat. 202. 5. spectata. 16. 22, spectatam. 208. 18. frectatum. 185.5. fpeculanti. 152. 2. speenlatores. 146. 3. peculatoribus. 151.6. ipeculatum. 152. 12. fpei. 19.3 | 101. 6 | 155. ftatu. 32. 20 | 166. 2. fpem. 33.4 68. 3 51.21, sperabat. 30. 17 | 51. 4 | 84. 15. iperans. 21. 5 | 63. 4 | 83. 1. fperanti. 131. 19. Sperare. \$2.25 | 81.23 | 196. Hatuetis. 46. 15. Sperarent. 32.21. fperaret. 19. 8. fperatti. 231.8. Sperata, 129, 12.

speratis. 160. 21.

sperem. 188.23.

8.

153.

163.

191

. 9.

31

30

10.

15, 24, O alibi frequenter. Spintheri. 37. 7. fpirans. 55. 17. fplendor, 226. 12. Soporem. 232. 31. Spolia. 18. 19 129. 4 160. 20 | 191. 19. fpoliandi. 56. I. spoliate. 10. 3. fpoliat. 221. 17. fpoliatque. 149. 1. spoliatus. 114. 16 | 189. spoliaverunt. 207. 16. spoliis 180. 5. spolium. 189. 22. sponsionem. 126. 5. Sportis. 174 29. stabiliebatur. 223. 8. stabilivisse. 214.4. stadium. 195. 4. stagnabant. 176. 22. stagnum. 202. 30. ftans. 228. 15. ftantes, 186. 8. Statet. 230. 22. 50. 15. Statillium. 36.7. Statilius. 14. 10 | 34. 11 | 37.8. flatim. 73.15 | 93. 20 | 110. 3, 000. flatimque. 64. 16. itationes. 174. 6 | 203. 31. Stativis. 101. 12. fatua. 222. 11. ffatuamus. 44. 19. Statuatis. 42. 20 | 48. 3 | 72. 3. Statuerat. 107. 11 | 136. flatueris. 213. I. Statuet. 43. 18. Harui. 5. 5 |28. 3 | 179. 18 217. 2. statuisse. 102. 1. flatuisletis. 177. 10. ftatait. 29. 13 | 51. 22, Staruicur, 120, 2.

ftatum. 28.6. ftatuo. 219. 23 | 221. 10 222. 24. fterit. 232. 23. stimulabant. 15, 13. Stipalorum. 11. 17. stipendia. 17. 12. stipendii. 131.1. stipendiis. 115. 3 | 129. 8 | 212. 8 215. 18. stipendio. 134.27 | 177.17 178. 12. ftipendium. 84. 4 | 93. 19, Oc. ftirpe. 8. 24 | 69. 4 | 92. 19 218. 2. ftirpis. 70. 3. stolidior. 187. 15. strenue. 80. 22. ftrenui. 17. 12 |55. 3 |118. ftrenuis. 134. 24 151. 22 223. 18. ffrenuisque. 198. 29. strenuislumus. 55. 21. strenuo. 50. 1 | 220. 5. ftrenuum. 41. 19 | 51. 26 | 198. 18. ftrenuus. 63. 12 | 134. 14 210. 4. ftrepêre. 144. 19. ftreperent. 140. 16. strepitu. 67. 18 | 107. 27, Oc. ftrepitus. I 12. 20. strepunt. 221. 23. ftrictim. 5. 5. ftudeat. 214. 12. ftudent. 1. 1 | 30. 9 | 137. frudere. 41. 13 | 125. 2. ftudet. 229. 20. ftudia. 20. 15 | 62. 19 122. 9. 0%. studiaque. 58. 7. fludis. 61. 12 100. 4 fludio. 4.6 | 27. 1 | 30. 6, O.6. findioque. 5. 4. itudium. 9. 15 | 12. 5 | 33. 14. 19. 66. ftuduit. 231, 24. ftulta. 43. 5. ftulcitia. 214. 3. ftulcitia. 128. 19 ftultiffumi. 164. 7 | 223.

Pupor. 221 23. fterpra. 12. 11. ftupri. 11. 7 | 20. 9. Itupro. 20. 26. stuprum. 186.9. 1ua. 2. 11 | 8. 9 | 10. 10, O alibi. fuadendi. 188. 27. fuadent. 83. 10. fuadet. 168. 2. 1112. 12. 7 19. 11 22. 16, Oc. fuem. 4. 15 | 19. 14, friamet. 20. 7 64. 7. franc. 121. 2. fuarum. 30. 8. luas. 10. 15 14- 4 18. 13, Oc. Grafiffe. 153.4. fuafque. 92. 7. fub. 31. 11 | 51.17 | 67.23, O.6. Subacta. 224. 18. fubacti. 8. 23. fubdole. 152. 12. fubdolus. 5. 16 | 94. 22. fubducit. 53. 17 | 144. 16. fubegergt. 101.13. fubegit. 9. 5 | 42. 5 | 2/19. 7 223. 1. fuberat. 190. 14. Subjecerit. 182. 9. Subjecit. 179. 1. fubjectum. 215. 24. Subigere. 2. 13. fabigit. 81. 15 187. 3. fublata. 227. 21. fubiato. 20. 13. fublatum. 185. 2. fublevando. 49. 14. fublicibus. 195. 2. Sublima. 179. 8. fubsederant. 233. 18. fubfellia. 232. 23. Inblidis. 53. 14 | 54. 6 105.6 174. 13. subveniendum. 82. 12. subveniente. 145.5. fubvenientem. 189. 4. fubvenire. 106. 24! 134. Subveniretur 109.10. Inbvenite. 73.6. Subvenitis. 178. 14. subveniundum. 73. 19. Sabveniunt. 112. 10.

fubverlis. 141. 4. subversos. 11. 5. Subvertendi. 190. 16. fubvertendum. 165. 15. Subverterent. 86. 7. Subvertit. 9.3. Subvertunda. 160. 10. Subvertunde. 166. 4. fuburbana. 203.15. fuccedere. 111.6 141.2. fuccensere. 229. 12. fuccesserant. 187. 3. fuccessiffet. 203. 21. fuccumbit. 220. 15. fuccurrere. 55. I 144. Sucronem. 178. 3. fudes. 51. 4 | 141. 8. fudorem. 134. 4. fueta. 158. 11. fuetum. 172. 19. infficere. 232. 12. fuffodere. 1 14. 7. fuffragatione. 117.15. fuffragia. 180. 7 | 189. 3. fuffragiis. 163. 18. fui. 5. 17 | 19. 7, 16 | 21.13, O alibi. suimet. 163. 10. fuis. 22. 12 | 26. 12. O alibi. fuismer. 173. 15. Sulla. 9. 18, 21 | 15.8 | 43. 6, 14 | 141. 16, 22 | 142. 8 145. 14 146. 8, 23 147.13 | 149.11 1 151. 15, 20 152. 7 133,5,10, 14 | 154. 5, 19 | 161. 17 179. 11 | 181. 4 | 187.16 218, 3. Sulia. 5.20 14. 8 22. 20 31. 1 141. 19 448. 16 150. 1, 6, 20 | 154.15 155.21 |159.23 | 174.26 199.6 202. 17, 18 207. 10. Sullam. 36. 20 | 37. 1 | 144. 13 | 147.10 | 149. 2, 3, 14 150. 12 151.6 1152. 12, 16 | 154. 3 | 154.27 155. 7. 14 162. 8 172. 9 194.8. Sullanæ. 19. 12 30, 15. Sullani. 13. 15. Sullanis. 22. 23. Sulphure. 111.9. Sulpicit. 165. 11.

Sulpicio. 178. 5 218. 4. fum. 4. 6 1 29. 6 | 45. 9. Orc. fumam. 229. 7. fumat. 131. 2. fame. 153. 18. fumebant. 43. 26. fumenda. 164. 9. fumendum. 39.22 | 48. 18. fumentes. 80. 5 208. 20. fumere. 79. 22. fumi. 91. 23 | 128. 29. fumit. 114. 22 | 121. 10. fumite. 197. 19. fumma. 1. 2 | 18. 13 124 4, O.C. fummæ. 15. 12. fummam. 31.7 | 88.1 | 217, 15 | 224, 19 | 232,9. fummi. 106, 26. fummo. 43. 23 | 80. 20, Orc. fummovi. 177. 11. fummum. 11. 14 23. 6 43. 26, 00. fumsère. 189. 3. fumferunt. 43. 22. fumlifle. 66. iumpram. 20. 23. fumtibus. 60. 14 189. 11 214. 12 | 217. 16. fumtis. 201. 0. fumru. 227. 5. fumtui. 11. 14 | 12. 6 | 178. fumtum. 30. 16 | 31. 10 | 93. 15. fumtus. 20, 26 177. 16 212. 11. fumtuum: 197. 17 212.25 213. 1. fumus. 26. 10 | 48. 11, funt. 4. 2 | 5. 10 | 7.6 | 30. 5, 00. fuo. 13. 16 | 24. 7 | 26. 4 Or. fuomer. 87. 7. fuopte. 195. 5. fuorum. 19. 10 97. 15, O.C. luos. 39. 14 | 43. 14 Oc. fuper. 78. 9 93.11 112.2, O.C. Superque. 144. 2, 18. superabant, 115. 16. superant.

fuperant. 132. 15 | 161. fupra. 4. 5 | 5. 15 | 6. 2, 5, Sura. 14. 7. fuperaret. 49. 4. fus. 229. 20. fuscocerant. 22. 10. fuperalti. 228. 7. fuscoperant. 22. 19. fuperat. 75. 15. fuscepi. 29. 1 | 197. 4. fuperate. 75. 13. fufeepiffe. 29. 1 | 197. 4. fufeepiffe. 88. 2. fufeepiffem. 177. 8. fufeepi Superaverit. 182.6. Superba. 16. 13 | 86.16 | 175. Suscipiat. 127. 10. 13 224.2. Superbia. 3. 3. 10. 10, Superbiz. 18. 3 61.10 86. 21 | 116. 14. Superbiam. 7. 1 | 9. 3 | 128. 14, Oc. superbissumi. 88. 10 | 133. fuperes. 148.16. fuperet. 86. 19 | 231. 20. fuperiactis. 172. 7. fuperior. 32. 4. fuperiore, 112. 8 178. 11 181. 8. fuperiorem. 104. 15. fuperiori. 16. 17. fuserioribus. \$7. 13 | 106. 19, Oc. superfeterant. 113. 4. supervacanca. 222, 43, fupervacaneum. 42. 6 32. fupervacua. 222. 13. fupervadere. 123. 24. fuppellectilem. 134. 1. fupperebat. 13. 11. suppetit. 218. 20. supperunt. 213.6. fupplementum, 96.11 129. 6, 10. fupplex. 227. 11. fupplicabatur. 175. 8. fupplicanti. 114. 24. Supplicantis. 94. 22. fupplices. 24. 9 | 27. 10, Syracusanorum. 196. 11. Orc. fupplici. 25. 7. fyrtis. 125. 12. Supplicia. 109. 15 160. 16 196. 20. Supplicis. 8. 14 | 47. 14 | 102. 10 118.4. Supplicio. 133. 10. Jupplicium, 38. 17 | 39.22,

Supplicum. 171. 23.

e,

3.

14

4

4

1,

g.

4,

L

fuipecti. 191. 15. tabes. 30. 3 | 91. 10 | 188. fuspectiones. 7.6. fuspectum. 121. 19. fuspectusque. 120. 2 | 192. tabula. 179. 1. fulpicarites. 34 26. suspiciens. 120. 2. futpicione. 29. 4. suspicionibus. 192.5. futtentabant. 144. 2. fultentabar. 49. 6. fustentamur. 165. 14. fuftentant. 213. 17. fultentare. 146. 25. fuftentati. 110. 23. fustentarum. 167. 20. fuftincem. 130. g. fustinent. 61. 5 | 197. 17. fustinere. 186. 7. fustineri. 178. 21. fustinet. 69. 3. fustinui. 79. 24. fustinuisset. 48. 25. fuftuleris. 220. 11. fustuliffe. 101.24. Suthul. 94. 15. futhule. 95. 2. fuum. 19. 19 | 21. 20, O'C. fuus. 224. 25. Syllamque. 228. 2. Syllanam. 211. 20, Syphace. 61. 20. Syphacem. 69. 23. fyrtes. 78. 6 | 125. 17.

224.5. tabernaculum. 121. 9. 12. tabescere. 73. 8 | 224. 19. tabulas. 10. 2 | 18. 11 | 19. 3 45.3. tacente. 155. 13. tacere. 92. 9. taciti. 87. 13. tacitus. 93. 17. tædam. 111.9. rædetque. 61. 7. tædio. 114.17. tædium. 160, 21. Taguns 203. 27. Sehaarer. 204. 17. tale. 7.15 16. 16 20. 12, O'c. talem. 62. 20 | 56. 3 | 147. 15. O.C. talentorum. 189. 6. tales. 212. 16. tali. 23. 10 | 34. 20 | 38. 1, talia. 30.17 | 40. 15 | 87.2, Orc. talibus. 7.11 | 101.18 | 114. 6 | 127. 26. talis. 42. 3 | 91. 15 | 93. 2 | 115. 9 | 167. 10. talium. 118. 15. tam. 33. 5, 6 | 41.7 | 59. 1, o alibi plur. tamen. 3. 16 | 4.9 | 8.3. tametii. 3. 15 4.8 16. 19, tainquam. 11. 16 | 67. 12. O.C. tamque. 11.15 | 59.17 | 144. 2 218. 2. Tanai. 201. 4. Tanam. 137. 16. tandem. 18.2 | 33.16 | 140, 23, 0%. tanta. 4. 9 | 7.8 | 8. 6.

MILIN DE XOO

& alibi plures. tantaque. 103. 4. tantæ. 185. 5 | 218. 14. tantam. 38. 7. 12 | 60. 10, tantas. 137. 7 | 170. 22. tanti. 19. 20 | 27. 16 | 42. 15, 60 tantidem, 234. 10. tantis. 32. 21 | 35. 4. tanto. 46. 13, 17 | 59. 17, tantus. 103. 4. tardius. 8. 18 67. 4 136. 14, 6. tardus. 13. 6. Tarenti. 170, 28. Tarquinii. 38.5. Tarquitius 201. 3-Tarrula. 162. 15. Tartanium 193. 3. tempori. 121. 21. Tarteflum. 174. 11. Tauri. 203.3. Tauro. 173. 17, 29. temporis. 94. 16 | 101. Tauromenitana. 202.23. Taurum. 173. 8, 10, 12 | tempus. 6.4 | 18. 18 | 39. terrebant. 109. 2. 189.6. teque. 191. 23. tecta. 77. 2 175. 2 208. II. techi. 144. 1. tendet. 93. 4 155. 15. rectis. 118. 20. tentamini. 160. s. tectum. 186, 15. terret. 111. 4. tecum, 225. J. regant. 133. 2. tenebras. 239. 9. tenebris, 50.11 |71.4 | 143. tegere. 6.19 112.19 143. 17 146.11. tenens. 36. 11. tegeret. 38.9. reget. 52. 17. tegi. 135. 16. tegitur. 52. 25. tenet. 53.3 | 59. 11 | 81. 26, terrore. 94. 13 | 145. 6 | tegunt. 198. 8. Teia. 206. 30. tenetur. 178. 9. Teio. 206. 30, tentabat. 95. 4. tele. 43. .21 1 100, 13, tentabatur. 137. 8. telis. 39. 6, 15 1147. 5 | tentandi. 103. 9.

telo. 22. 4. telorum. 34. 1. tentans. 140. 2 | 166. 6 telum. 182. 2. tentantes. 76. 14. 10, 0%. temeritas. 141. 15 | 232. tentari. 103. 19. temeritate. 134. 14. temperantia, 101. 22. temperarent. 10. 6. tempestas. 126. 10. 9 224. 25. tempefiates: 122. 15 | 219. Terentia. 226. 24. tempestatibus. 17.3 49.6, terga. 140. 14 177. 2. Tarquinius. 37. 16, 24. templorum. 202. 26. 23, 0. Tarracineniem. 36. 7. tempore. 15. 11 | 23. 18, terraque. 75. 12. Orc. temporibus, 32.10 | 33.21, terræque. 8. 24 | 198.7. Orc. 17, 00. tendere. 22. 3 | :4. 9 | 55. terremini. 160. 19. 5, 600. tenderent. 106, 22. tenebatur. 4. 10. terretur. 171. 14. 14 144. 21. tenent. 78. 9. teneor. 81. 18. tenere. 31. 19 | 128. 12. tentabitis. 167. 15.

tentans. 140. 2 | 166. 6. temere. 23.8 108. 22 121. tentare. 6. 16 14. 4 1 51. 22, 00. tentatam. 114. 5. tentati. 103. 22. temeritatem 63. 14 174. tentarum. 79. 22 | 186.25. tentaturos. 105. 15., tentaverat. 21.25. tantum. 22. 18 | 34. 25, temperare. 150. 16. tentavere. 176. 16. tentet. 140. 4. tantummodo. 18.6 20. 26, temperavere. 214. 14. tenuerunt. 205. 6. tenuisimo. 184. 5. tempeltare. 7.4 15.1 19. tenuit. 204. 35 | 205, 8 207. 1. Terentio. 37. 9. tergis. 185.13 | 201.9 | 202. Tarquinium. 38. 9. templa. 10, 14. tergo. 106. 8 110.18 111, Tarquirium. 187.11. tempora. 31. 12 | 62. 10, terra. 11. 9 | 48. 23 | 69. 3, O.c. terræ. 75. 7 | 76. 1 | 99. 2 Orc. terrararum. 8. 4 191. 11, Oc. terras. 13. 15. terrabar. 62. 16 | 92. 11. terrentur. 146, 21. terrere. 32. 1 | 43. 4 | 141. terrerent. 37. 22. terris. 2. 9 | 13. 18 | 225.5. terribili. 50. 11. territi 112. 10, territos. 91.8 | 192. 21. territus. 144. 3. terrorem. 79. 27 | 225. 4. terrori. 63, 11 |87. 2. tertia. 75.7 | 187.25 | 179. terriæ. 95, 14. tertiam,

tertiam. 119. 6 | 143. 7. tertio. 195. 9 206. 5. tertium. 37. 1 |70. 20 | 118. testamenris. 231. 14. testamento. 64.16 | 116.19 189. I2. testamur. 26.6. teftante. 229. 23. teltari. 120. 16. testatum. 189. 19. teites. 13. 8. testimonia. 232. 4. testis. 151. 27 | 152. 5. testudine. 141. 2. tere. 47. 16. tetra. 46. 6. Tetrarcha. 17. 11. Tetrarchas 192. 21. Tetrarchiis. 189. 17. texerint. 52. 17. Thala. 124. 28 | 127. 3. Thalam. 123. 19, 22, 33 | 124. 7 | 136. 26, 28. Tharros. 199. 13. Thebas. 204. 35. Themyscirii. 201. 4. Theræon. 78.5. thefauri. 65.12/94.15/123. 20 | 139. 3. thefauris. 67. 9. thefaurorum. 188. 13. thefauros. 67. 7 194. 19. thefaurus. 177. 3. Thirmida. 67. 10. Thoranium. 208. 7. Thracum. 95. 13. Thucydides. 205. 4. Ti. 39. 23 | 87. 8. Tiberium. 99. 8. Tiberius. 99. 3. tibine. 167. 5. tibique. 215. 19. Tiburti. 234. I. Tigrane. 190. 6. Tigranem. 188. 24. Tigranis. 191. 1, 5. tigrim. 204. 26. timebar. 82. 23 | 124. 14. timens. 13. 1 | 25. 4 | 96. 10 | 232 27. timent. 53. 1 | 214. 6. timentem. 194.5. . timentes. 11. 21. timere. 46. 14 | 68. 1 | 96. 7 | 114. 18 | 138. 15. timeret. 136. 10.

timeri. 231, 27. timet. 46. 13 |84. 1. timetis 47. 11 | 87. 1. timide. 186. 15. timidi. 54. 18. timidis. 134. 24. timido. 51. 26 | 91. 12. timidos. 48. 21 | 53. 4 | 140. 18 | 207. 6. timidus. 35.21. timor. 24. 8 52. 3 92. 24, timore. 42. 6 120. 14. timorem. 63. 13 / 79. 8. timoris. 34. 2 100. 2 159. timui. 231. 26. TNY. 204. 17. tirocinio. 232. 21. Tifidium. 114. 17. toga. 175. 9. togæ. 228. 1 | 230. 23. togam. 196. 10. togatorum. 80. 6. togatus. 228. 1 /230. 24. tolerabat. 45. 13. tolerabatur. 137. 3. toleranda. 167. 21. tolerare. 18.8 | 80. 23 | 133. 7 | 135. 10. toleraret. 158. 19. tolerasse. 48. 27. tolerate. 198. 4. toleratis. 88. 8 | 183. 4. toleraverant. 8. 26 | 20. toleraverat. 30. 18. toleravi. 196. 14. toleravimus. 162. 5. tollendus. 213.8. tollere. 37.12 | 145.2 | 146. tonitruum. 175. 7. toreumata. 18. 12. tormentis. IDI. 11 | 141. torpedinis. 184. 7. torpedo. 168. 3 | 185. 11 | 221.23. torpeicere. 59. 1. torpescerent. 13. 13. Torquatum. 15.15. Torquatus. 47. 17. torrentis. 159. 8. tot. 160. 13 | 162. 18 | 178. 30 | 185. 3 | 218. 1, 9.

tota. 198. 24 |201. 6 | 233. totam. 24. 2 | 46. 11 | 137. 24 189.14 totiens. 151. 8 177.7, 14. totius. 79.25 | 94. 10 | 103. 8 106. 11. toto. 140: 25. totum. 79. 23. trabes. 187. 4. tractabant. 97. 24. tractarent. 32. 2 | 43. I. tractavimus. 204. 20. tractu. 104. 1 125. 17 179. tractum. 94. 5. tradat. 83. 11. tradebat. 115. 12. tradere. 114. 8. traderent. 91. 8 | 102. 16. traderentur. 117, 6. traderet. 153. 4 | 154. 27. traderetur. 113.22 | 128.18. tradideris. 47. 16. tradidimus. 225.5. tradidifient. 97. 6. tradidiffet. 113. 19 | 154 tradidit. 217. 16. tradit. 206. 8. tradita. 87. 4 | 88. 4 | 217. traditæ. 163. 9. traditi. 39. 18. traditur. 74. 15 | 101. 20 O.C. trado. 29. 7 | 65. 15. tradunt. 35. 18 | 205.4. traduntur. 37. 9 | 86. 2. tragulæ. 175. 19. trahant. 191. 13. trahebant. 129. 14 | 208. trahebantur. 43. 13 | 138. trahendo. 83. 18. trahere. 9. 19 | 93. 22 | 98. 4 | 139. 12 | 143. 6. traheret. 7. 20. trahi. 81. 8 | 116. 14 | 128. trahit. 144. 10 202. 23. trahunt. 18.13 | 125.16 | 217. tramites. 51. 13 | 94. 23 | 103. 25. tranquilleque. 14. 1. tran

trans. 174. 10 202. 20. transductus. 66. 14. transcant. 1. 2. transegit. 85. 14. tranfenna. 175. 7. tranfeunt. 152. 9. transfertur. 3. 5 | 42. 23. transferunt. 58. 2. transfuga. 208. 16. transfugas. 108. 9. transfugerent. 95. 5. transgreditur. 178. 15. transgressos. 170. 16. tranfgreflu. 170. 14. transgressus. 170, 28 | 196. transire. 3. 7 | 95. 13. transjici. 233. 24. tranfire. 152.6. transivit. 204. 37. transmittit. 176. 1. transnature. 173. II. transpadani. 38. 17. transtulère. 88. 14. transtulerunt. 16. 2. transvectie. 84. 20. transvecti. 76. 9. transverios. 72/2. transvorsis. 102. 1 | 104. 8, 13. transvorso. 104. 6. tranfvorfos. 62. 39: traxit. 210, 17 trepida. 97. 16 | 109. 16. trepide. 138. 4. trepidare. 24. 6 | 95. 9 | 118. 17. trepidet. 131. 2. trepidi. 143. 19. Trequii. 208. 3. tres. 80. 12 | 97. 16 | 190. trib. 181. I. tribuêre. 211, 18. tribuiftis. 164. 19. tribuit. 28. 3. tribunatu. 219. 26 | 221. tribunatum. 115.5. tribuni. 94. 9 | 181.7 | 231. 15. tribunicia. 31. 6 | 182. 2. tribuniciæ. 185.7. tribuniciam. 162. 19 | 167. tribuniciis. 94. 8.

eribunis. 96. 14 | 103. 1,

Oc. tribuno. 122. 16. tribunorum. 194. 2. tribunos. 88. 12 | 145. 17 | tuis. 65. 15 | 70. 2 | 188. 179. 14. tribunofque. 118. 10. tribunum. 91. 19 99. 9. tribunus. 34. 7- | 54. 10, erc. tribus. 36. 23 | 51. 14; Ort. tributum. 158. 18. triduo. 82. 19. triennio 196. 12. triennium 177. 16. triginta. 43. 1 | 54. 9 | 193. 9 219.16. triplices. 186. II. Tiplici. 203. 7. triplicibus. 105. 6. trittitia 24. 5. trito. 196. 12. trium. 207. 14. triumphalem. 234. 11. triumpharent. 23. 15. triumphavit. 156. 6. triumphique. 98. 9. triumphos. 88.6 | 132. 18 183. 13. triumphum. 189. 14. triumviros. 50. 6. Triumvirum. 99. 9. Troja. 205. 5. Trojani. 6. 9. Trojanorum. 205.20 206. 35. tropæa. 200. 19. trucidecimi. 53.7. tuque. 212. 17. tua. 28. I | 65. 4 | 70. 4. O.C. tuaque. 65. 5. tim. 35.6 70.3 153.16, tuzque 29.07. tuam, 216. 12, 15, 18 226. 15 227.2. tuas. 73. 1 | 231. 9. tuba. 54. 13. tubicines. 145. I. tubicinum, 140. 8. tuenda. 230. 19, 22 232. 31. tucri. 22. 25. tuguria. 102.19. tuguris. 76. 11 | 78. 10 | turpis. 118. 26 | 162. 16. 123. 29.

tugurio. 67: 10: tui. 64. 9 | 212. 17 | 218. 20, 000. 23, 0%. tuli. 153. 15. tulit. 125.14 130.19 206. 25 201. 5 234. Tulli. 225. 25 | 226. 8. Tullianum. 50. 8. Tullio. 20. 19 | 43. 14. Tullius. 20. 19 | 25. 4, 11 | 226.4. Tullo. 15. 7. tumque. 158. 20. tumulique. 198. 20. tumulofum. 137. 26. tumulti. 54. 5. tumultu. 34. 12 | 39. 15, tumultum. 107.28 111.23 121. 1 | 165. 10. tumukus. 118. 16 | 181. 6. tumultum. 155. 18. tunc. 44. 2 | 154. 11 | 163. 16 179. 8 | 230. 23. ruo. 191. 7 | 226. 9 | 227. 26 | 228. 10 | 232. 14. tuorum. 232. 30 | 234. 7. tuos. 29. 8. turba. 30. 9. turbe. 159. 2 | 169. 10 181. 9. turbam. 171. 11. turbamenta, 163. 8. turbarum. 161. 18. turbas. 167. 20. turbata. 164.6. turbinum. 204. 23. ture. 175.8. Turiam. 172. 20. turma. 106. 5 | 144. 3. turmam. 117. 3. turmarum. 95. 4 | 145. turmas. 104. 10 | 137. 17. turmatim. 146. 9. turmis. 95. 12. turpe, 230. 31 | 232. 34. turpem. 133. 6. turpi, 151. 10 299. 17. turpia. 133. 2 | 242. 15. Turpilium. 118. 11, 12. Turpilius. 118. 24 | 119 20. turpillime. 932. 17. surpiffine.

t

t

ti

tı

tı

ti T

ty

ty

ty

turpissimo. 226. 4. turpissumæ 134. 4. turpislume. 226. 12. turpiflumi. 134. 6. turpiter. 198. 1. 230. 9. turpitudo. 234. 15. turpitudine. 52. 21 | 227. turpitudinem. 11. 7. turpitudinis. 230.7. turpius. 230. 27 | 231. 10. turres. 119. 18. turribus. 124. 19 | 200. turribusque. 80. 9 | 139. turrim. 148. 18. turris. 81. 3. turrium. 203. 16. Tuscis. 43. 22. Tufculanum.226.26 |227. tuta. 26.8 | 33. 15 | 52. 14 | 69. 10 | 222. 26. tutabantur. 141. 5. tutæ. 14. 1. turandis. 160. 4. tutandos. 136. 15. tutandum. 148. 10. tutari. 124. 19. 130. 9. tutata.107.2 | 123.17 | 134. tute. 133. 10 | 140. 8. tuti. 59. 6 | 70. 19 | 161. 19. 190. 2. tutior. 182. 8. tutiores. 151. 23 | 215. tutissumum. 135.15. tutius.70. 14. 95. 11 | 179. 17. tutiuique. 147. 20. tutos. 70. 17. tutum. 136.2 | 160.2 | 161. 1 162.2 188. 19. tutus. 88. 14 | 153. 24 | 160, 18 211, 12. tuum. 72. 12 | 232. 6, 9. Tuus, 226. 22. Tygris. 206. 33. tyrannidem. 159. 22. tyrannidis. 160. 22. tyrannos. 228. 11. tyrannum. 162.18. tyrannumque. 199. 21. Tyrii. 174. 11.

10

V

7Acat. 222. 5 | 227. Vacca. 103. 7. Vaccæ. 119. 2. Vaccam. 85. 9 | 119. 8. Vaccentes. 118. 3. 119. 1, 19. vacuam.13.2 47.3 204. 36. vacuos. 40. 2. vacuum. 107. 8 | 159. 1. vacuus. 12.1 | 137. 10 | 203. 36. vacuulque. 187. I. vadere. 141. 13. vades. 93. 12. vadibus. 93. 13 | 113. 15. vado. 176. I. vadofa. 125. 15. vadum. 170. 23. væcordiæ. 61. 11. vagabantur. 6.9 101. 15 204. 2. vagari. 144. 4. vagi. 76. 5. vagos. 78. 10. vagus. 204. 23. valeat. 40. 17. 148. 8. valebat. 8. 12 | 12. 10. valens. 136. 17. valent. 44. 9 | 178. 2 | 184. Valentia. 178.4. Valentiam. 172. 20. valere. 31. 5. 222. 33. valerent. 125. 3 | 222. 21. valeret. 2. 17 | 17. 4. Valerianæ. 193. 16. Valeriani. 187. 12. Valerio. 35. 11. valet. 18. 5 | 40. 4, 5. validam. 170. 11. validior. 159. 6. validiorum. 158. 12 | 180. validis. 199. 27. validissuma. 148. 23. validistumus. 188. 27. valido. 117. 8. validum. 6. 23. validus. 62. 7 | 169. 20.

valle. 203. 38. vallo. 81. 2 | 102. 2 | 124. valium. 112. 2 | 145. 23. valuere 44. I. valuerunt. 222. 21. valuisse. 66. 17. valuissent. 154. 7. valuislet. 15. 4. valuit. 61. 21 | 158. 5. vana. 17. 2 | 82. 4 | 222. 5. 227. I4. vanior. 187. 15. vanis. 149. 3. vanitas. 20.6. vanitate. 94. 21. vanos. 207 6. vanum. 46. 12 | 204. Vargunteium. 36.20. Vargunteius. 14. 8 | 22. varia. 43. 15 106. 11 189. 7 224.9. variaque. 61. 9. variæque. 59. 2. varias. 219. FI. varie. 44. 12 | 56. 4. variis. 76. 7 | 190. 13. Varinius. 208: 4, 18. vario. 101. 15. varius. 5. 16 | 123.7 | 155. 13. Vas. 43. 10. vafa. 10. 2 | 123. 28 | 192. 24. vafta. 123.23 136.22 192. 34 | 203. 23. vattabatur. 109. 23. vaffam. 161. 22. vallant. 215. 14. vallare. 79. 26 | 98.13 | 101. 16 | 169. 25. vastaretur. 83. 18 | 120. 11. vaitari. 119. 15 | 148. 12. vaftat. 108. 22. 221. 14 valtatio. 213. 5. vastatis. 190. 15. vaftatum. 114. 3. vaitatur. 214. 1. vastavimus. 178. 10. Vaitavir. 233. 21. vastique. 125.21. vastitas. 61. 12 | 225. 15. vastus 5. 18 | 104. 1. Vatinii.

I NDEX

Varinii. 228, 12, Vatinio. 231. 31. Vatum. 164. 14. ubicumque 106.5, &c. ubique 19. 2. 22. 2, 0°6. ubivis. 70. 14. vecordia.13.7 | 122.2 | 145. 6. vecordiam. 141. 6. vecta. 178. 26. vecte. 199. 27. vectigal. 88. r. vectigales. 17. 11. vedigalia. 197. 16. vectigalibus. 45. 7 | 217. 16. vectigalis. 144. 25. vectigalium. 165. 13. vehebatur. 197. 17. vehemens. 34. 21. vehementer. 33. 19 62. 15, vehementes. 155. 5. vehementissime. 60. 9. vehementius. 89. 4 147. 13. velim. 230. 1. velint. 128. 25 | 132. 11. velitari. 229. 21. velitaribus. 150. 15. velites. 103. velie. 17. 6 | 80. 13 | 92. 5, veilem. 29. 6 | 69.6 | 82.3 | 164. 4. vellent. 27. 9 | 126. 22. vellet. 64. 6 | 123.1 | 152. 17 | 154. 26. velocibus. 199. 27. velocissumos. 138. 1 | 140. velocitas. 107. 2. velox. 75. 13. velut.35. 21 | 37. 12 | 139. veluti. 1. 3 | 4. \$ | 33, 24, O.c. venale. 233. 9. venalem. 93. 17 | 219. 8 | 232. 17. venales. 226. 3 venalia. 9. 4 64. 1 79.91 215.12. venalis. 90, 10. Venslium. 103. 7. venando. 5. 3 | 62 10. vendere. 23. 16 | 101. 18 | verberabatur. 193. 6.

127. 14. venderent. 91. 8. venderet. 101. 25. vendidit. 232. 17. venditas. 226. 12. venditis. 159. 12. venenis. 9. 15. veneno. 202. 2. venerant. 124.28 | 146.12. 202. 15. venerat. 50. 20 | 93. 91 227. 2. venère. 35. 17 | 68. 6. venerint. 230. 10. venerit. 48. 15. veniat. 113. 18. venientes. 186. 12. venienti. 175. 8. venimus. 125. 22. venire. 36. 12 | 84. 6 | 149. 14. 178. 7. venirent. 175. 18. veniret. 68. 9. veniretur. 154. 27 | 155. 6. venisse. 82. 22 | 125. 11 | 153. 8. venissent. 84. 11. venisset. 34. 7 | 128. 3. venit. 21.22 25. 3 67.29, erc. veniunt. 36. 9 | 80. 15 | 147. ventis. 125. 15, 17 | 198. vento. 107. 14 | 178. 21. ventre. 11. 18. ventrem. 215.7. ventri. 1. 3 | 3. 6 | 134. 4 | 212. 10. ventum. 39. 25 | 54. 14, Orc. venturos. 146. 8. venturum. 34. 27 | 60. 6, O.C. venturus. 69. 6. ventus. 126. 11. venum. 161.23. venundati. 138. 7. ver. 206. 5. vera. 9. 13 | 28. 5 | 45. 18, O'C. veræ. 67. 13. veram. 99. 1 | 102. 9. verba. 39. 26 | 45. 8 | 48. 10, Oc.

verberari. 42. 14. verberatufque. 119. 23. verberibus. 42. 12 | 43. 25. verbis. 8. 6 | 35. 8 | 80.13. O.C. verbo. 44. 12. verborum. 185. 10. verbum. 67. 1. vere. 155. 4 | 157.6. vereor. 43. 15 | 72. 1 | 162. 10. vergens. 193. 9. veris. 173. 4 | 206. 5. veriffime. 15. 7. verissume. 5. 8. veriti. 126. 4. veritus. 74. 3 | 93. 14 | 105. 10 | 107.9. vero. 2. 12 | 5. 3 | 8. 1,20 | 30. 10 | 37. 14 | 43. 17, O alibi. verfa. 162. 7. versabimur. 70. 5. verfari. 55. I. versati. 230. 15. Versus. 187. 10. verfus. 21. 11 | 51.3 | 78. 7. verfutum. 2.22. 7. vertam. 229. 6. vertere. 98. 4| 202. 4. vertet. 47. 10. vertit. 130. 18. verrunt. 160. 16. verum. 3. 2, 9 | 8. 3 | 10. 15 | 18. 4 21. II | 31, 12, O alibi plur. veruta. 187. 5. vescebantur. 137. 4. vescendi. 11. 9. vescentibus, 202, 12. vefper. 106. 30 | 151. 5. vespera. 173. 25. Vestæ. 12. 12. veste. 186. 15. vestigii. 172. 2. vestimentum 43. II. vestitus. 104. 2. yestra. 16.22 | 26. 13 | 40. 18,000. veftræ. 40.18 | 53. 5 | 229. 16. vestram. 69. 14 | 70. 16 | 71. 11 | 81. 22 | 88. 15. vestrarum. 184.7. veftras. 45. 4.

V

V

V

V

Vi

V

Vi

Vi

Vi

Vi

Vic

Vic

vestri.

vestri. 86. 22 | 87. 6, 10, vicissent. 143. 12. veftris 45. 5 | 52. 14 | 89.9, 2, O'c. vestros. 73. 6 | 90. 14 | 131. vestrum. 26.12 73. 7 81. 26, 0℃. vetat. 42. 12. vetera. 30.8 | 148. 13 | 212. 26 | 229. 16. veteranas. 54.5. veterani. 54. 17. vetere. 120. 14. veteres. 16. 14 | 68. 4 | 143. 18 | 175. 12 | 206. 12 220.9. veterefque 135.17. veteri 100. 12. vereris. 13.16 |130.21|234. veterrimos. 212. 9. veterum. 123. 6 | 168. 11. Vettius. 161. 19. vetus. 20. 9 | 32. 3 | 130. 6 | 189 1. vetustate. 140. 17 | 224. vetustatem. 114. 28 | 200. vexabant. 6. 3. vexabar. 4. 12 | 13. 5. vexant. 18. 13. vexare. 39. 13. vex wit. 233. 11. vexillum. 132. 20. vi 2. 6 | 5. 12 | 8. 23 | 34. 14, O.C. via. 9. 13 | 57. 7 | 74. 13 | O.c. viam. 200. 29. vias. 175. 1. vice. 175, 13 vicem. 177. 17. vicerant. 151. 1. vicerat. 124. 11. viceric. 229. 24. viceritis. 182.7. Vices. 206. 1. vici. 196. 22. vicinitatem. 29. 10. Vicis. 39. 12. vicifie. 213. 17.

0.

I,

40.

29.

16

15.

fri.

vicissim, 231. 9. vicissitudinem. 206. 1. vicifti. 65.8. vestro. 69. 4 70. 13 | 130. vicit. 33. 16 | 74. 4 | 82.25, Orc. vicos. 169. 25. vitta. 186.2. vicii. 69. 13 | 77. 14 | 126. 16, Oc. victis. 10. 5, 16 | 41. 1, victo. 128.6. victor. 43. 6 | 52. 24 | 109. 12, Oc. victore. 111. 28. victorem. 129. 14. victores.g. 20 | 11. 2 | 128. 25, Oc. victoresque. 126. 4. victori. 211.6. veteribus. 213. 7 | 219. victoria. 18. 5 | 30. 17 | 31. 1.000. victoria. 10. 6 | 13. 16, vidit. 51. 20. Orc. victoriam. 10. 4 31. 16, Orc. victoriamque. 211. 20. victorias. 104. 18 | 217. victoribus. 18. 18 |41. 3 | 144. 20, 00. victoris. 159. 13 | 177. 23. victorum. 19. 5. victos. 100. 4 104.13 112. 15,00. viau. 30. 16. victum. 148. 7 | 206. 8. victus. 38. 19 | 67. 29 | 108. 11 | 197. 4 | 198. II. videam. 72. 6. vedeamus. 234, 16. videar. 66. 4 | 197. 7 229. 14 232. 9. videarur. 127. 25. videbam. 29. 4 | 164. videbant. 30. 16 | 165. 2. videbantur. 5. 6 | 52. 23 | 116.15,00. videbatur. 6. 14 | 19. 1 | 30.6,000. videlicer. 46. 8 | 47. 12 | 48. vincere. 18. 14 | 64. 16 | 4, 000. videmiui. 166. 9. vident. 107. 16, 20 | 119. vinci. 99. 11 | 108. 20 | 15,000.

videntur. 11.6 41. 9 44. 17. O.c. video. 194. 6. videor. 222. 15. videre. 11. 4/135. 14. viderer. 73. 3 233. 3. videret. 135. 91 173. 12. videretur. 154. 9 | 200. 32. videri. 38. 5 | 50. 2 | 51. 7.152. 5 | 162. 12 | 204. 20. viderint. 46. 18. videris. 234. 19. videt. 16. 18 19.13 33.1 , Oc. videte. 132. 7. videtis. 70. 13. videtur. 2. 1 3. 10, 16. 6. 4. O.c. vidi. 131. 9 | 234. 20. vidimus. 233. 5. vidistis. 161. 13. 181. 8. vigebant. 4. 8. vigelimum. 37. 2. viget. 18. 5. vigilando. 47. 15. vigilans. 230. 19. vigilantia. 222. 8. vigilare. 22. 5 | 49. 18. vigilia. 151. 14. vigiliæ. 5. 15 | 24. 2 | 101. vigilias. 102. 3 | 142. 15 | 144.24 | 145. 23 | 174. vigiliis. 13. 4 25. 17. viis. 169. 32. viles. 127. 19. vilia. 13. 9 | 196. 20 | 220. 22. villa. 212. 2. villa. 234 2. villam. 43. 10 215. 4 226. 26 | 234. 1. villas. 10. 13 | 45. 3 | 101. villicum. 133. 20. vim. 29.6 | 46.9 | 57. 5; Oc. viminibus. 192. 24. vinarii. 159 17. . 9. 12. Oc. vincetur. 221. 18.

INDEX

229.19. vinciebant. 202. 21. Vinciebat. 140. 17. Vincimus. 52. 14. Vincir. 220. 20 232. 33. vinci ur. 186. 1. viret . 50. 10. vinctæ. 187. 4. vinctos. 114. 13. vinctum. 156. 4. vinctus. 155.21. vincula. 34. 3 | 91. 22. vinculis. 38. 5. 44. 8. vindicamus. 17. 9. vindicandam. 73. 20. vindicando. 102.7. vindicandum. 86. 11. 89.6 virtutem. 9. 12 | 18. 2 | 48. 151. 19. vindicare. 99 4. vindicari. 9. 8. vindicarum. 8. 17 90. 11. vindicaturum. 79.17. vindices. 50. 12 | 179. 13 | 185.3 | 191. 16 | 217. vindictam. 74.9. vineæ. 139. 7. Vineas. 94. 20 | 124. 18| 139. 10 | 141. 2. vineis. 80. 9 | 141. 4. vino. 19. 16 | 101. 17 | 124. 25. Vinoque. 192. 32. violaffe. 174-10. violafti. 167. 10. violenterque. 97. 18. violentia. 26. 8. violentiam. 48. 27 vir.83. 20 | 115. 9 | 128.13 153. 12 174. 17 229.28 231. 8. vires. 57. II 184. 4. virgine. 12. 12. virgines. 41. 2 | 174. 2 | 186. 10. vireu ta. 105. 1 | 106. 10 | 203. 38. viri. 11. 2,8 | 18. 2 | 33. 3, Orc. viribus. 62. 6 | 231. 29. virile. 18.7 | 175. I. virilem. 9. 16. Virini. 215. 25. virilia. 183. I. virilis. 21. 3.

153. 21 | 191. 7 | 213.17 | viris. 7. 11 | 51.25 | 52.23, vitam. 1. 2 | 3. 7, 9 | 18. 3, virisque. 74. 14 | 111. 1 | vitamque. 126. 20. 114. 16. viritim. 104. 19. virium. 2. 2 | 186. 13. viro. 21. 4 | 80. 20 | 89.18 | 100. 9 | 179. 19. virorum. 53. 7/139. 4/161. 21 | 191. 3 | 218. 10 | 233.2. viros. 21. 2, 9 | 43. 1, Oc. Virtus. 2. 5, 17 | 7. 6, 13, Oc. virtusque. 217. 25. virtute. 2. 6 | 4. 3, 7, 0 alibi. o alibi. Virtuti. 3. 6 | 53. 5 | 59. 5 | 107. 10 | 123. 10 | 151. 9 | 156.2. virtutibus. 231. 32. virtutis. 47. 1 | 52. 20 , Oc. virum. 35. 6 | 41. 19, Oc. vis. 1. 4 | 30. 3 | 38. I, 65°C. vifa. 154. 17 | 163. 13 | 211. 14 | 216. 20 | 225. 21. visceribus. 227. 7. visebatur. 175. 2. vifendum. 215.5. vifens. 67. 13. visentibus. 205. 10. visêre. 10. 14 | 112. 28. vifi. 222. 13. Visos. 207. 21. vifu. 144. 21 | 155. 18. vifum. 29. 17 | 136. 16 | 137.24 | 140. 11 | 141. 10, 18 | 147. 19 | 224. 12. vifundi. 56. 1 | 139. 20. vifus. 147. 4 | 203. 27. vita. 2. 2, 11 | 46. 5 | 48. 4,000. vitabundi. 112. 25. vitabundus. 94. 23 | 146. 27. 179. 3. vitæ. 17. 9 | 35. 21 | 49. 13, Oc. vitequæ. 62. 1.

O.C. vitantes. 192. 17. vitare, 124. 14 | 170. 14 | 220. 6. vitasque 219. 11. vitia. 4. 9 | 49. 5 | 74. 1 | 232, 1, 2. vitiis. 163. 2 | 191. 23. vitio. 158. 1 | 234. 12. viciorum. 233. 16, 19. vitiolis. 178. 16. vitium. 9.12 229 10 230. vivamus. 45. 14 | 90. 12. viventes. 6. 12. vivere. 3. 10 | 14. 16 | 73. 3, 4 | 203. 4 | 230. 12. viverent. 231. 13. vives. 153. 29. vivi. 126. 19, 21. Vivit. 229. 5. Vivo. 196. 21 | 232. 17. Vivos. 225. 18. vivum. 102. 16 | 113. 19. vivus. 55. 13, 17. VIX. 44. 6 | 66. 13 | 70. 21, Oc. vixerint. 131. 20. VIXCTIS. 232. 29. vixissent. 230. 21. v x fti. 226. 8. ulcifcendo. 160.4. ulcitci. 87. 13 | 100. 4. ulla. 18. 24 | 82. 9 | 114. 8 | 121. 20 | 191. 12 | 231. ullam. 51.21 | 162.4 | 219. 27 | 225. 27. ullis. 48.6 | 208.6. ullo. 116. 9 | 124.12 | 129. 9 | 138. 11 | 143. 18. ullum.18. 11 | 63. 16 | 106. 22.133.19 143.17 220. 14 | 231. I. ullus. 7. 12. ulteriore. 33. 22 176.6. ulteriorem. 174. 32. ulti. 27. 8. ultra. 42.10 | 161. 6 | 175. 3 | 182. 10 | 204. 14. ultro. 64. 6 | 73. 11 | 100. 17 | 153. 14 | 154. 11 | 178. 11 | 184. 7 | 208. 23. ultroque

VÇ

Ultroque. 183. 7. ultum. 119. 3 | 183. 8. ultus. 189.21. Umbreno. 32. 14 | 39. 21. Umbrenum. 33. 5. Umbrenus. 32. 17. umquam. 12. 14 | 27. 12, una. 6. 11 | 18.21 | 45. 16, Oc. unæ. 113. 4. unam. 86. 15 | 131. 12 | 139. 18 187. 12. undarum. 179.6. unde. 54. 15 | 69. 23 | 72. 11, Oc. undique. 11. 20 48. 11 50. 9, Oc. uni. 194. 9 | 231. 23. unicæ. 232. I. universa. 129. 22. univerii. 231. 20. univerfis. 233. 3. universo. 231. 16. universos. 16. 20 | 108. 6 | 129. 3 | 184. 8. unius. 219. 22 | 222.6.225. uno. 80. 7 | 139. 1 | 144. 11 | 180. 11 | 185. 4, 8 | 204. 20. unum. 14.5 | 66.8 |88.16 | unumquemque. 19.10 54. 7 234. 18. unus. 52. 9 | 93. 5 | 118.24, Oc. unufquifque. 229. 22. vobis, 17. 5 | 18. 21 | 33. 3, O alibi. vobifcum. 18. 21 | 69. 23 | 134. 18. vobifque 154. 3. vocabula. 45. 18. vocant.43. 21 | 77. 1 | 145. 28. vocarc. 25. 13. Vocarentur. 221. 9. vocaretur. 114. 17. vocari. 36. 6. vocas. 228. 12 | 230. 20. vocat. 210. 11. vocarur. 45. 19. voce. 25. 7 | 73. 17 | 1,10.

1

1

7.

).

٥.

ie

18 | 198. 10.

Vocibus. 144. 19.

vocem. 183. 1.

volare. 112. 20. voraginem. 233. 15. volebant. 7. 17. volebat. 16. 9. volens. 149.7 | 183.9 | 209. vortere. 151. 26. - 10. volentem. 198. 3. volentes.124. 27 | 173. 22 | volenti. 129. 11. valentia. 122. 7 | 192. 5. volentibus. 26. 14 | 71. 17 | 145. 25 | 147. 20 | 185. 6 | 208. 9. voles. 153. 20 | 188. 25. volet. 197.25. volitabit. 225. 10. volo. 224. 13. Voluce. 151. 18. Volucem. 151 26. volucrum. 175. 11. volvebat. 62. 16. volvens. 25. 16 | 155. 3. volventes. 56. 1. volventibus. 33. 16. voluerant. 153. 7. volueris. 232. 29. voluerit. 97. 12. voluerunt. 231. 27. volui. 153. 23 | 231. 25,27. voluit.14. 5 | 220. 19 | 233. voluisse. 15. 3 | 131. 15|206. voluissem. 233. I. volunt. 17. 15 | 90. 3 | 100. 4 | 191.15 | 215. 9 | 218. 14. voluntarius. 50. 19. voluntare. 16. 15 | 21. 15 67. 26 | 102. 17 | 118.4 128.31 155.10 154.15 175. 3 | 199. 5 | 211.16. voluntates. 155. 5. voluptaria. 9. 23. voluptas. 142. 2 | 222. 22 | 229. 1. voluptatem.131.21 220.20 225. 28. voluptates. 57.10 | 212. 16. voluptati. 3.8 | 145.28 | 218. 5. voluptatibus. 45. 5 | 47. 2| 214. 3. voluptatum. 142. 1. Volux. 146. 13 | 150. 18 | 151.2.

vorfum. 111. 24 | 119. 13 | vortebant. 128, 14 vorticosum. 203.8. vorticolus. 204. 24. vortit. 139. 20 | 170. 29. vos. 17. 3 | 18. 19, 22 | 40. 17 | 41. 6 | 42. 29, 6 alibi. volmet. 180. 7. volque. 132. 12 134. 19. vostra. 71. 15. votis. 47. 14 | 160. 21. votum. 200. 28. voveo. 197. 24. urbana. 21. 1 30. 10. urbanis. 115. 3/ 317. 3. urbanum. 30. 19. urbe. 34. 27 | 35. 9 | 36.10, Orc. urbem. 6. 8 16. 4 21. 1, urbes. 2. 13 7. 19 78. 8. voluere.111. 8 153. 3 197. urbi. 29. 16 | 169. 3 | 212. 20 226. 7, 19. urbibus. 113. 9. Urbinus. 175. 2. urbis. 24. 4 | 25. 12 | 34. 12, Oc. urbium. 10. 13 | 191. 16 | urbs. 103. 21. urgear. 81. 19. urgeat. 92.20. urgebatur. 98. 10. urgent. 110. 24. urget. 48. 11. uía. 100. 1. uli. 13. 16. 82. 16, 6. ulos. 205. 22. uiquam. 68. 2. ulque. 39. 5 | 78. 8 | 79. 2, G.c. ulu. 7. 9 | 12. 2 | 37. 15, Orc. ufui. 25. 19 | 32. 13 | 40.4, ulum.139. 12 | 136.26 159. 18 | 188. 26 | 214. 13. ulurum. 21. 15 | 201. 7. usus. 38. 19 | 57. 11, Oc. utar. 204. 23. utebantur. 137. 1. urebatur. 33. 17 | 67. 10. utemini. 18. 20. utendum. 41. 21. utere. 153. 18. uterentur.

I NID EAR O

uterentur. 95. 18. uterer. 69. 9, uterque: \$8.15 | 178. 7/229. Utica. 149. 15. Uticz. 114. 24 | 116. 12. Uticam. 82. 19 | 135. 8. utile. 133. 9. utilem. 251. 5. utili. 59. 17. utilia. 149. 10 | 154. 17 | 197-13 |218. 21 | 225. utilibus. 134. 27. utilis. 143. 3. utilius. 231. 15. utimur. F. S. utinami. 72. 5 | 73. 2 | 148. 1 | 231. 13. utique 69. 4 75. 19 | 162. 20 | 179. 13. utitur. 229. 6. utpote. 51. 18. utraque. 3. 9 | 6. 1. utramque. 67. 7. utres. 137. 18 1 179. 1. utrimque. 35. 17 | 55. 7 | 107. 17, 29, 006. utrique. 23. 14 | 31. 16 | O.C.

utris. 123. 26. utrifque. 68. 12 | 124. 20 | 135. 24. utrius. 212. 7. utriufque. 49. 9 80. 1,00. utrium. 137. 21. utroque. 122. 9 | 128. 30, Oc. utrum. 81. 23 | 177. 16, O.c. 1 utrumque. 2. 8/101. 1,00c. utuntur. 90. 5 | 217. 23. Vulcanalierum. 192. 1. Vulcioque. 186. 16. vulgata. 207. 9. vulgi. 23. 1 | 129. 12 | 210. 19. vulgo. 215. 12. vulgum. 119. 17 | 122. 11. vulgus. 17. 13 | 118. 5 | 159: 17 | 199. 25. vulnera. 162. 18. vulnerabant. III. II. vulnerati.111. 17 | 179. 6. vulneratus. 55. 22. vulnere. 175.21 | 201.11 | 208. 10. vulneribus. 55. 15 | 113. 6 111. 12 | 112. 15. 147. 3 177. 13.

vult. 120. 16 | 162. 23. vultis. 33. 3 | 45. 6 | 52.23 | 154. 1. voltu. 25. 7 | 55. 17 | 92. 11 | 151. 5 | 155. 11. vultuque. 13. 7. Vulturii. 48. 15. Vulturtio. 35.3, 16 | 39.4, Vulturtium. 35. 1 | 36. 13. Vulturtius. 35.18 36. 15 37. 19. uxor. 226. 13. uxore. 142. 3 | 226. 24. uxorem. 231.6. uxores. 127. 17. uxori. 194. 4. uxorum. 232. 32.

Z.

ZAman. 110. 7, 29

FINIS.

BOOKS Printed for, and to be Sold by TIMOTHY
CHILDE at the White Hart, at the West end of
St. Paul's Church-Tard.

Onsieur L. E. du PIN's History of Ecclesiastical Writers, containing an Account of the Lives and Writings, and an Abridgment of the Works of the Primitive Fathers and all Ecclesiastical Writers, from the time of our Saviour, to the end of the Ninth Century. Fol. Seven Tomes.

The saurus Geographicus; A new Body of Geography, containing the general Doctrine of that Science, and a particular Description, Geographical, Topographical and Political of all the known Countries of the Earth, with Maps Engraven on Copper. Folio.

- P. Ovidii Metomorphoseon, Interpretatione & Notis Illustravit D. Crispinus in usum Delphini, recensuit J. Friend Oxoniæ. 8.
- T. Lucretii Cari de natura Rerum Libri. Interpretatione & Notis illustravit. Tho. Creech, Oxon, 8.
- J. Lipsii Roma illustrata & Geo. Fabricii Roma Veteris cum nova collatio accedunt hac Editione Tractatus peculiares ejusd. J. Lipsii. 8°.

The Evangelical History, or the Life of our Saviour viour Jesus Christ, comprehensively and plainly Related. Adorn'd with Copper Cuts. 8°.

An Abridgment of the Architecture of Vitruvius, written in French by Monsieur Perault, of the Academy at Paris, made English and illustrated with Copper Cuts. 8.

Plantus's Comedies: Amphytrion, Rudens and Epidicus: Englished with Critical Remarks. 8.

The Travels of Dr. Charles Patin through Germany, Swifferland, Holland, and other parts of Europe, Describing the most considerable Cities, and the Palaces of Princes; Illustrated with a Map, and several Sculptures. 8°.

Female Falshood, or the Unfortunate Beau, contain'd in the Genuine Memoirs of a late French Nobleman. Translated from the French, written by Monfieur St. Evremont. 8°.

Terence's Comedies made English, with his Life, and some Remarks at the end. Will speedily be Reprinted.

Dr. Gibson's Anatomy of Humane Bodies, Reprinted with many and large Additions and new Cuts. 8. Printed for A. and J. Churchil, and Sold by T. Child.

Roger's Exposition of the Thirty Nine Articles of the Religion Establish'd in the Realm of England. 4.

s, a-

ż-

pe, la-,

No son-

and d.

the